

THE
ŚĀṆKHĀYANA ŚRAUTA SŪTRA

TOGETHER

WITH THE COMMENTARY

OF

VARADATTASUTA ĀNARTĪYA

EDITED BY

ALFRED HILLEBRANDT, PH. D.

PROFESSOR OF SANSKRIT IN THE UNIVERSITY OF BRESLAU.

VOL. I.

TEXT OF THE SŪTRA, CRITICAL NOTES, INDICES.

PUBLISHED FOR THE BIBLIOTHECA INDICA.

CALCUTTA :

PRINTED BY G. H. ROUSE, BAPTIST MISSION PRESS.

1888.

A.68182

TO

DR. REINHOLD ROST

PRINCIPAL LIBRARIAN OF THE INDIA OFFICE

THIS VOLUME IS INSCRIBED

AS A TOKEN

OF SINCERE RESPECT AND GRATITUDE.

CONTENTS.

Preface	Page I ff.
Text of the Sūtra	1
Manuscripts of the text and critical notes	१२८
Indexes—				
I.	Index of words	१०८
II.	Index of deities mentioned in Index I	५१५
III.	Proper names mentioned in Index I	५१०
IV.	Some names of hymns and verses	५१८
V.	Verses quoted by Pratikas and contained in the Sākalaśākhā of the R̥gveda	५०१
VI.	Verses quoted only by Pratikas and not found in the Sākalaśākhā of the R̥gveda	११८
VII.	(A) Verses quoted in full	११८
	(B) Gāthās, Ślokas, etc.	१२५
VIII.	(A) Yajus, Nigadas, etc.	१२१
	(B) Nivids	१४१
IX.	Praīṣas, Atipraīṣas, etc.	१४१

PREFACE.

1.

THE Sāṅkhāyana Śrauta Sūtra is one of the two great Sūtra works thus far known which treat of the duties of the Hotar and his assistants at the celebration of the so-called Śrauta or Vaitānika sacrifices, beginning with the Darśa-pūrṇa-māsa Iṣṭi and ending with the complicated Sattras or 'sacrificial sessions.'

The text of this work I now lay before my colleagues. And, inasmuch as the progress of our common studies depends in great measure upon the facility with which the original sources of our knowledge of ancient India may be consulted, I have added to the text a series of indexes, hoping that they will answer all demands that can reasonably be made upon an editor and will prove of much value as tools and material for further investigation.

Years ago, Professor Weber* advanced the opinion that the home of the S'āṅkhāyanas was in the western regions of India. His view was confirmed and our knowledge of the matter made precise by Professor Bühler, to whose eminent scholarship Sanskrit philology is greatly indebted, in the preface to his translation of the Āpastamba Dharma Sūtra.† From a passage of the Mahārṇava concerning the geographical distribution of the Vedas and the Vedic schools, he quotes the following couplet:

उत्तरे गुर्जरे देशे बह्वचः परिकीर्तिताः ।
कौषीतकि ब्राह्मणं च शाखा शाङ्खायनी स्थिता ॥

* Indische Litteraturgeschichte, ed. 2, p. 59.

† Sacred Books of the East, vol. ii, p. xxxi.

The territory occupied by the S'āṅkhāyana Carāṇa is thus exactly designated as Northern Guzerat.

It is a well-known fact that the S'āṅkhāyanas and Kauṣītakins stood in very close relations. Upon this point, I can add nothing of value to what has already been said by Professor Weber, Professor Lindner,* and others. Nor will I attempt in this place to determine more precisely the relation of the Kauṣītaki Brāhmaṇa to the S'āṅkhāyana S'rauta Sūtra. I will merely remark that the name of S'āṅkhāyana is found neither in the text of the S'rauta Sūtra nor in that of the Brāhmaṇa; while that of Kauṣītaki, among others, occurs as a standard authority several times in both texts. The attribution implied in the printed title rests only upon the testimony of the colophons of the several Adhyāya's: but we are not called upon to disregard these statements: surely, their unanimity is no small warrant for the antiquity and trustworthiness of the tradition which they represent.

The study of the S'āṅkhāyana S'rauta Sūtra in later times seems to have been much neglected, or, at least, to have been limited to a very small number of adherents of the school. To this opinion I was led in the first instance by the apparently extreme rarity of complete manuscripts of Ānartīya's commentary† to the Sūtra. My opinion was afterwards

* Introduction to Das Kauṣītaki Brāhmaṇa, herausgegeben und übersetzt von B. Lindner, I Teil. Text. Jena, 1887. Professor Oldenberg (Sacred Books of the East. xxix, p. 1-2) thinks that "Suyajña" has been the proper name of our author. This is also the opinion of Ānartīya (I, 2, 18; pag. 15 of vol. ii).

† The few copies of this work of Ānartīya, the son of Varadatta, to which I have had access, were described by me several years ago in fascicle iii, p. 289, of the present volume. Since that time, by the generosity of His Highness the Mahārāja of Ulwar and by the liberality of the Government of India, I have been allowed to use a manuscript belonging to the Royal Library of Ulwar, a modern copy in comparatively good condition, and the

confirmed by the S'loka found at the end of Adhyāyas IX and X,

भाष्यकारमिरां यत्र विनष्टं लेखनादिना ।

अक्षरं तदावशमो मुञ्चन्नुत्तरकल्पयत् ॥

which gives us plain and direct evidence of the faulty preservation of the Bhāṣya. To the same conclusion points the further fact that Trikaṇḍamaṇḍana, who lived one or two hundred years before Hemādri,* mentions the Sūtras of Āpastamba, Ās'valāyana, Upavarṣa, Kātyāyana, and others, but ignores wholly that of S'āṅkhāyana or Kauṣītaki. And, once more, Vāñches'vara Sudhī, in the preface to his commentary on the Hiraṇyakeś in S'rauta Sūtra,† written S'āke 1738,‡ enumerates as his models the most celebrated Sūtrakāras along with their commentators, for example, Baudhāyana with Bhavasvāmin, Āpastamba with Dhūrta, Ās'valāyana with Devasvāmin, Kātyāyana with Karka, and others; but he nowhere mentions S'āṅkhāyana, and still less, of course, any commentator on the latter's works.

Whatever the reason for this presumably insignificant and inferior position of the S'āṅkhāyanins of later times, there can be little doubt that their school may fairly claim an antiquity as great as that of any other Carāṇa. As Professor Weber has already observed,§ some parts of their

most complete of all. But even this manuscript, like the others, omits to comment upon the passage XIV, 51, 3 (or 6) to 52, 3.

I regret that the manuscript, "India Office, No. 589," did not come to my notice until after I wrote my account of the manuscripts of the commentary. It had been registered under a title for which it did not occur to me to search at the time, and so was overlooked. It will be duly utilized in the following volumes. See the new Catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Library of the India Office, Part I, No. 261.

* See R. G. Bhandarkar, Report on the search for Sanskrit Manuscripts in the Bombay Presidency during the year 1883-84, Bombay, 1887, pp. 27-8.

† India Office, Burnell Collection, No. 386.

‡ ब्रह्मसूत्रादिचिन्ति०

§ Indische Litteraturgeschichte, ed. 2, p. 59.

Sūtra are strikingly similar, in style and general character, to the Brāhmaṇas—a fact which speaks strongly in favour of S'āṅkhāyana's work being anterior to that of Ās'valāyana. Important also is the fact that it embodies detailed prescriptions for the performance of human sacrifices. These sacrifices probably belonged to a very remote age, and had already begun to pass into desuetude during the period of the composition of the Vedic hymns. One of these prescriptions gives us an interesting clue for the explanation of R̥gveda X, 18, 8, and incidentally also an argument in favour of our assuming an early date for S'āṅkhāyana—see below.

In this connection, it may be added that the history of the Maitrāyaṇīyā S'ākhā, which has been so well elucidated by Dr. von Schröder, shows that oblivion sometimes befalls the very works that have an especial claim upon our interest.

2.

The principles of sound criticism have been applied to the texts of Vedic hymns and have disproved the beliefs long current concerning the integrity of those texts. As applied to the products of the Sūtra period, the same principles appear to be leading to results similar, but even more far-reaching.

I have already* pointed out that most of the S'rauta Sūtras bear a strong family likeness and differ from each other only in matters of comparatively small importance. From this one might be tempted to infer that they were handed down by a tradition the integrity of which was unaffected by the usual fate of all ancient literary compositions. I think it can be shown, however, that such was not the case, and that the original manuals of the ancient Sūtra-kāras became gradually enlarged by various additions and modifications due partly to the mutual influence of the

* In the introduction to my "New and Full Moon Sacrifice" Jena, 1880.

different schools and partly to the natural developement of the ritual. Indeed, Ānartīya himself, the commentator to Sāṅkhāyana, occasionally observes that this or that rule has been borrowed from the work of another S'ākhā.* Moreover, a passage from the supplement to the Gobhila-grihya-saṅgraha†

आत्मतन्त्रेषु यन्नोक्तं तत्कुर्यात् पारतन्त्रिकम् ।

विशेषाः खलु सामान्या ये चीक्षा वेदवादिभिः ॥

states expressly that deficiencies in one Sūtra work are to be filled up by drawing upon some other.

This method of procedure has been evidently adopted by the adherents of the S'āṅkhāyana S'ākhā, and the fact may be illustrated by a good many actual instances to be found in their work. Let us take for example ii, 7, 1 ff. The rules read :

प्रथमाह्निके जुहोति । १ । दृश्यमाने वा नक्षत्रे । २ । उपोदयं युजिते । ३ ।
उदिते वा । ४ । पुरस्तात् काले मनः कुर्वीत । ५ । तस्यापराधे प्रायश्चित्तम् । ६ ।

Here it will be noticed that the Sūtras are palpably lacking in homogeneity. Rules 2 and 4 leave it to the sacrificer to decide upon one of two permissible times. The restriction of rule 5 has plainly the appearance of being an after-thought; and still more is this the case with rule 6, which imposes an expiation upon such as adopt the alternatives permitted by rules 2 and 4.

Had the intent of the passage been this, that the sacrificer should exercise all due care to observe the time as fixed by rule 1 or rule 3, and that he should be permitted to choose another time only in case he had neglected both the main alternatives or had been prevented from observing

* शाखाभिरात् ।

† Gobhiliya Grihya Sūtra, ed. by Candrakānta Tarkālakāra, Bibl. Ind., p. 880. Bloomfield, ed. and transl. of the Gobhilagrihya-saṅgraha-pariśiṣṭa, Zeitschrift der deutschen Morgenländischen Gesellschaft, xxxv, 548, 585.

them, we should then have expected the wording of the passage to run about as follows :

प्रथमाह्नमिते जुहोति । १ । उपोदयं युषिते । २ । तस्मिन्काले मनः कुर्वीत । ३ ।
तस्यापराधे प्रायश्चित्तं कृत्वा दृश्यमाने नक्षत्रे । ४ । उदिते । ५ ।

The inconsistency and awkwardness of the traditional text can be accounted for, in my opinion, only by assuming that we have before us a conglomeration of various doctrines originating in the varying opinions and practices of several successive teachers and jumbled together here by the last redactor of the text without regard to their historical succession and to their intrinsic compatibility. The original prescriptions respecting the time of beginning the sacrifice were closely limited ; in the long run, strict conformity with them must often have been a great inconvenience. The limits were therefore extended in accordance with the laxer practices of other Gurus. Later and more severe Yājñīkas disapproved of such an innovation, and enforced its rejection by demanding an expiation for offences committed in obedience to the rules of less rigorous authorities.

My opinion is confirmed by the commentary, which explains the Sūtras in question in the following way :

1. प्रथमाह्नमिते ऋतमिते इत्यर्थः । सायमह्नमिते पुरा तमसस्तस्मिन्काले जुहुयादिति युतेः ।

2. वाशब्दो विकल्पार्थः । ग्रहवर्जमेकदिनचतुर्विंशतिकाले जुहुयात् । एवमपि शास्त्रान्तरात् ।

3. प्रातस्तनो होमकालः । उपोदयमुदयसमीपे विगतायास्तुषि । प्रातः पुरो-
दयादपह्ने तमसि तस्मिन्काले जुहुयादिति युतेः ।*

* It is interesting to observe that the Aitareya Brāhmaṇa, at V, 29, 1 ff., rejects in strong terms the very practice here particularly recommended, and winds up by quoting the Yajñagāthā given below. Thus, स यो जुहोति जुहोति यथा कुमाराय वा वत्साय वा जाताय स्नानं प्रतिदध्यान्नाहक् तत् । अथ य उदिते जुहोति यथा कुमाराय वा वत्साय वा जाताय स्नानं प्रतिदध्यान्नाहक् तत् etc.

4. वाशब्दो विकल्पार्थः । प्रथम इति वर्तते । प्रथमोदिते आदित्ये जुहुयादेव-
मपि शास्त्रान्तरे श्रुतत्वात् ।*

5. पुरस्ताद्यो ऽभिहितः कालः प्रथमास्तमिते प्रातरुपादयं युषिते तत्रैव मनः
जुह्यात् । इतरौ तु कालौ पश्चादभिहितौ । दृश्यमाने वा नक्षत्रे उदिते वेति तौ
मनस्यपि नारोपयेत् । ननु प्रतिषिद्धयोः किमर्थमुपदेशः । ज्ञापनार्थः । यत्र स्वश्रुति-
रस्ति तत्र शास्त्रान्तरं विद्यमानमपि नादर्तव्यम् ।†

6. अत एव प्रथमास्तमितानुदितयोर्ज्ञेयं येन तस्यापराधे प्रायश्चित्तं श्रुत्य-
न्तरे पश्यते

The above example may suffice to illustrate the composite character of our text; but other and similar examples may easily be found. All together, they naturally suggest the historical problem of discriminating between the different elements that make up the text—between the rules which properly belong to the school of the text in question and those which have been borrowed from the dicta of other schools and teachers. At present, the problem cannot well be solved. All extant Sūtra-works must first be published in good editions and the comparative study of their contents thereby facilitated.‡ But to give even now an idea of the way in which I think that the results of these critical studies ought to be presented in print, I subjoin a typical example. Here the original Sāṅkhāyana rules are printed in letters of large size, and the Vārttikas thereto in letters of smaller size. Thus

प्रातःप्रातरुद्धं ते वदन्ति पुरोदयाज्जुहति ये ऽग्निर्होचम् ।

दिवा कौर्त्यमदिवा कौर्त्यन्तः सूर्यो ज्योतिर्न तदा ज्योतिरेषाम् ॥

* It would appear from the foregoing note that this Sūtra, number 4, is taken from the Aitareyins or from a school nearly related to them.

† The commentator is evidently at a loss to know how to deal with this incongruity. The difficulty has struck him; but the true solution of it lay of course far beyond his horizon.

‡ This comparison will yield some interesting results. For an example I

प्रथमास्तमिते जुहोति । १ ।

दृश्यमाने वा नक्षत्रे । १ ।

उपोदयं व्युषिते । २ ।

उदिते वा । १ ।

पुरस्तात् काले मनः कुर्वीत । १ ।

तस्यापराधे प्रायश्चित्तम् । १ ।

The work of S'āṅkhāyana, and those of the other Sūtra-kāras, can claim, therefore, only a very low rank as literary compositions. Nevertheless, they deserve our serious attention, because they constitute, along with the Brāhmaṇas, the principal material for our researches into the religious antiquities of the Vedic age. The varied information which they contain will prove useful for elucidating many passages of the Samhitās that are still involved in obscurity. I have already shown* that two important passages in the R̥gveda, namely, X, 18, 8 and X, 85, 21 and 22, can be satisfactorily explained only by referring them to an old usage connected with the human sacrifice and alluded to by S'āṅkhāyana at S'r. Sūtra XVI, 13, 7 and 13. The usual understanding of the first-mentioned stanza as a summons to the wife of the deceased to leave her husband's corpse and return to her place among the survivors is incompatible with a strict philological interpretation; though this application or rather misapplication probably dates back to very old times. In like manner, the difficulties of R̥gveda V, 2, 1 to 6 can be solved only with the help of a knowledge of the ritual.† It must be borne in mind that the R̥gveda and the Atharvaveda are for the most part prayer-books, and that these

may here refer to the almost literal agreement between S'āṅkh. S'r. S. XIII, 13, 1 and Pañcaviṃśa Brāhm. IX, 3, 1.

* In an article published in the Journal of the German Oriental Society, vol. XL, p. 708 ff.

† Compare my article in the Journal just mentioned, vol. XXXIII, p. 248 ff.

prayers were but links in a long chain of more or less developed ceremonies. Herein, therefore, I agree fully with Professor Bloomfield, who, in his excellent studies on the Atharvaveda,* advocates the same opinion.

Moreover, the horse-sacrifice or Áśvamedha is described in detail by S'āṅkhāyana, Áśvalāyana, and others; and their accounts give us a most interesting picture of a popular religious festival in ancient India. The later brahmanical system permitted only a very few of the laity to take part in solemn celebrations. Quite differently here in the Sūtra, the Áśvamedha is represented as a great national feast. The chosen victim was permitted to roam at large in full liberty for a whole year. Sons of noble families attended him and guarded him against all harm from neighbouring princes. All classes and ranks of subjects of the king who offered the sacrifice were present at the ceremonies. Old men and householders, young men and maidens were assembled and addressed by bards reciting old tales and accompanying them on the lute.†

In short, these dry Sūtras are not without their interesting features. And even from their most prosaic portions we may hope to win much material of value, not only for the solution of the exegetical difficulties of the Veda, but also for the enlargement of our knowledge of the Vedic religion and of Aryan antiquities.

3.

Respecting my method of arranging the Sūtras, and, in particular, of dividing them, a few words must be said. My divisions often disagree entirely with those of the commen-

* See his "seven hymns of the Atharvaveda," *American Journal of Philology*, vol. VII, p. 466 ff.; and also *Journal of the Am. Oriental Society*, vol. XIII.

† See my article "Nationale Opfer in AltIndien" in the *Festgruss an Bœhtlingk*, Stuttgart, 1888, p. 40 ff.

tator, Ānartīya. The latter, apparently, is not guided by any positive principle, but breaks off arbitrarily in just whatever place he feels called upon to give a bit of comment. A good many word-collocations, which, as they appear in Ānartīya's work, have the semblance of Sūtras, can be shown to be mere fragments of a Sūtra, the integrity of which can be restored by simply reading the fragments uninterruptedly. To a certain extent, accordingly, I agree with Dr. Knauer, who* first introduced the practice of setting aside the division into Sūtras and of giving a real prose text. But in order to justify my own method of procedure, I adduce a few examples.

Thus at S'āṅkhāyana S'rauta Sūtra, I, 14, 19, we read: **इहं च वीतं चाभूदुभे चेनं न इति वा यावाश्चिबौ चंसः पाताम्** etc. Ānartīya makes a stop after वा in order to insert the remark **रममित्यस्य ख्याने न इति वा प्रक्षिपेत्** and thus cuts in two the text of the mantra precisely in the middle of a sentence.†

At IV, 5, 13, S'āṅkhāyana's rule in its complete form should read, **एतेनैव धर्मेणानाहिताग्नेः पिण्डपितृयज्ञः क्रियेत**. Ānartīya's treatment of this rule furnishes a typical example by which we may estimate the breadth of scope and the critical acumen of the scholiast. As commingled in Ānartīya's work the text of the rule (here printed in large letters) and the text of the comment (here printed in small letters) run as follows: **एतेनैव धर्मेणानाहिताग्नेः पिण्डपितृयज्ञः । एतेनैव धर्मेणेत्येवकारकरणात्त गाक्षेण । ततश्च दक्षिणतः प्रथक्क्रियते । अनाहिताग्नेः क्षतावसथ्यस्येत्यर्थः । पिण्डपितृयज्ञो भवतीति वाक्यभेदः । तथा च अत्यन्तरम् । अप्यनाहिताग्निना कार्यः ॥ क्रियेत । पिण्डपितृयज्ञ इति वर्तते । विनापि दर्शनात्तथा पिण्डपितृयज्ञो ऽवश्यं कर्तव्यः । तथा चानग्रहदर्शनम् । तदाहुः** etc.

The scholiast was doubtless accustomed to the concise

* In his careful, though somewhat wordy, edition of the Gobhiliya Gṛihya Sūtra, Dorpat and Leipzig, 1884.

† The words **न इति वा** I deem to be a mere gloss and have bracketed them in the text.

style of the later Sūtras, and perhaps also to the excessively abbreviated style of the grammarians. On this account he was probably puzzled to find in the rule before him so superfluous a thing as the finite verb-form क्लियेत्. "If the verb has its ordinary meaning," he may have reasoned, "then here is a lavish and unwarranted expenditure of three needless syllables." And accordingly he attributes to them a deeper meaning than they can possibly have, and extorts from them an interpretation void of all reason. In fact, the presence of the word in the rule is a sign that the rule goes back to a time when the most extreme brevity had not yet become the foremost law of the Sūtrakāras; and we thus have a new bit of evidence for the early date of S'āṅkhāyana.

As an example of the commentator's inconsistency may be mentioned the passage X, 2, 2. Here Ānartīya makes but one Sūtra of the words उपप्रयत्नो अक्षरमित्याज्यं ब्रूहे प्र वो देवायेति समूहे । ; while he makes two of the corresponding passage at X, 5, 2. अग्निं न सृष्टिभिरित्याज्यं ब्रूहे ॥ अग्निं न र इति समूहे । Similar instances may be found at X, 6, 18 and 19 as compared with X, 8, 14 and 15; and at XI, 4, 10 as compared with XI, 5, 4, etc.

I have endeavoured to avoid these inconsistencies and to divide the text into Sūtras in accordance with the demands of the sense and the indications of internal evidence. And in this attempt I have derived some aid from the commentary itself, which now and then states that it explains प्रतिपत्ति-ज्ञापार्थं अक्षरः though the end of the Sūtra be farther on. Examples of this are at II, 8, 22; 9, 14; IV, 4, 2; etc. The reader may easily find all instances of this kind as they are mentioned in the foot-notes to my edition of the Sūtra-text.

Although I have done my best to carry out the plan adopted by me, I fear that I have not been everywhere equally successful. Nor was this perhaps to be expected in view of the interpolations and additions discussed in the foregoing section and in view of the difficulties inherent in

the text itself. In doubtful cases I have followed for the most part the divisions as given by the commentary. To meet any possible objections to this procedure which may be raised by some specially severe scholar, and to facilitate the study of the commentary published in the following volumes, I have indicated the Sūtracchedana of Anartīya by Arabic numerals placed over the lines.

In conclusion, I desire to express my sincere thanks to Mr. Chatfield, Director of Public Instruction in the Bombay Presidency, to the Chief Librarians of the Royal Libraries of Berlin and Munich, to Professors Max Müller and Thibaut, and to Dr. Rost, for the assistance which they have kindly given me in the work of procuring the manuscripts used for this edition; and especially to Dr. Rudolf Hoernle, whose ever ready help will be gratefully remembered by all who have had occasion to seek it.

ALFRED HILLEBRANDT.

BRESLAU, }
June, 1888. }

LIST OF ERRATA.

The distance of my home in Breslau from the place of printing, Calcutta, is so great that it has not been possible to give me the opportunity of reading more than a single proof. In consideration of this fact I beg that the reader will excuse the length of this list.

Page	3 line	21 read	अथय
"	7 "	16 "	तिलिम्पति । प्राम्नाम्युजे
"	10 "	18 "	या सु-
"	18 "	17 "	जुक्तपूर्णा
"	19 "	11 "	उपप्रयत्नो
"	32 "	1 combine	पञ्चवर्षेषु
"	37 "	13 read	अथेव
"	40 "	13 "	इत्याप्याययति
"	41 "	21 "	इत्येवमन्तं
"	45 "	13 "	नः
"	49 "	6 del.	ऽ before वा
"	50 "	3 read	ब्रह्मे
"	56 "	19 "	आधीयमाने instead of आधीयमानं
"	59 "	20 del.	: after श
"	63 "	20 read	अथे instead of अथे
"	70 "	6 "	नासंस्थिते
"	73 "	9 "	प्रस्थितान्मन्त्रयन्ति
"	77 "	19 "	इन्द्रे instead of इन्द्र
"	83 "	6 read	ऌोचियः
"	88 "	13 combine	आपुरस्ता
"	90 "	1 read	येन
"	98 "	18 separate	प्रो वक्षे
"	99 "	11 separate	प्र कृतानीति
"	107 "	7 read	दिविष्येति
"	" "	22 separate	सू दृत
"	108 "	14 read	विद्धि and इन्द्रश्च
"	" "	15 separate	ऽ प त्यभि-
"	109 "	17 "	विश्राद्ध दन्तो

Page	112	line	5 separate	चोदयेति
"	119	"	22 read	14 instead of 13.
"	123	"	7 "	पिब
"	125	"	6 combine	यतोवृत्तौकः and ततोवृ०
"	126	"	9 separate	सु मेधं
"	"	"	20 read	•मुखीया instead of •मुखीयाः
"	133	"	14 "	क्रियमाणेषु
"	134	"	12 separate	सु अतमा
"	136	"	8 "	सु प्रत०
"	137	"	1 read	विद्वत्प्रत्यये
"	139	"	20 "	अन्निरस्यः
"	140	"	2 "	विद्वथः
"	"	"	18 combine	कन्याकक्षाणी
"	142	"	6 read	यिष्यमाना
"	"	"	10 "	यद्देवासी
"	"	"	11 separate	अस्ति भुवो
"	143	"	5 read	न्यूहेने०
"	144	"	15 "	यद्द्वितीय०
"	147	"	6 "	•याच्छून
"	148	"	5 "	प्रमीयेताद्०
"	149	"	21 "	उत्ताय
"	151	"	2 "	चतुर्विंश०
"	152	"	20 "	उद्भिदल०
"	158	"	9 "	ता instead of ताः
"	159	"	3 combine	यथाश्रुतं
"	160	"	1 read	कैलिनी (see Index of words.)
"	"	"	4 separate	मनोतादि प०
"	161	"	17 "	वलभिदा
"	"	"	18 "	•चिंशस्त्रोमेन
"	165	"	17 I propose to read	विवदे श्याताम्
"	167	"	14 read	आत्र०
"	171	"	17 "	अरुन मरुतान् ?
"	186	"	16 read	•प्रपत्तीभ्यां
"	194	"	20 del.	:
"	205	"	13 combine	अन्यत्राप्रकाशार्थात्
"	206	"	15 "	ऽन्निरःसु सभिं
"	218	"	16 read	अन्या०

Page 220 line	13	read	•द्वनीया
„ 221 „	14	write instead of the doubtful and probably incorrect reading the usual form	संभवेत् or संभवेत् ।
„ 223 „	15	read	रशि०
„ „ „	22	„	संविद्या०
„ 224 „	13	„	•पक्षे०
„ 231 „	13	write	इति च
„ 233 „	3	separate	उप प्र०
„ 239 „	16	add	Samvat 1524
„ 241 „	4	write (J) instead of (F)	
„ 242 „	16	„	बुद्धित०
„ 245 „	15	„	•प्रच०
„ 254 „	17	„	•कीर्ति
„ 255 „	18	„	सर्षी
„ 257, 259,	and everywhere else write \bar{A} , \bar{a} instead of A , \acute{a} .		
„ 262 line	3	read	•गिहू० instead of •चहू०
„ 263 „	7	„	चवि० „ „ चधि०
„ 267 „	19	read	चान०
„ 268 „	24	„	सा
„ 269 „	12	del.	(5)
„ 270 „	11	read	पुष्टः
„ 271 „	5	add : all MSS.	चप०
„ 277 „	16	read	पर०
„ 278 „	5	„	चमि०
„ 280 „	10	„	1 (2) च०
„ 281 „	5	combine	•दीवच०
„ 282 „	17	del.	चरि
„ „ „	18	add	चरिचरी XII, 19, 5.
„ 295 „	22	read	चन्वच्
„ 308 „	7	„	चष्टा०
„ 312 „	20	add	XIII, 14, 6 after V, 11, 14.
„ 316 „	3	read	26 instead of 36.
„ 329 „	16	add	8, before 27.
„ 330 „	18	del.	1, after 15.
„ 331 „	2	read	V, 3, 1; 15, 1.
„ 347 „	8	read	195, 20 instead of 193, 20.

Page 359	line	8 read	पर्ये०
" 360	" 2	"	कुसुम
" 364	" 11	read	त्रा०
" "	" 20	"	०पश्चित्
" 368	" 6	"	गुर्
" 379	" 14	del.	XV, 6, 1.
" "	" 19	add	XV, 6, 1.
" 383	" 20	read	subj.
" 388	" 20	"	विस्मिधः
" 401	" 13	"	अनुपदिष्ट
" "	" 17	"	(5)
" 410	" 14	read	अनाहित
" 412	" 19	"	धाय०
" 414	" 2	"	०नभ्य
" 419	" 7	"	नीयमान V, 10, 6 ;
" 420	" 18	add	"or निगुह्य (?) "
" 425	" 8	read	4, 2 ; instead of 4, 2, 8.
" 430	" 20	add	21 ; after 10, 3, 14.
" 438	" 20	read	21, 2 instead of 2, 2.
" 451	" 14	"	V, 16, 4.
" 460	" 6	"	XVI, 1, 15.
" 469	" 19	"	14, 4, 7 ; instead of 14, 7, 7 ;
" 478	" 18	"	पद्य०
" 511	" 16	insert	अष्टि XVI, 1, 1
" 512	" 1	del.	XVI, 1, 1
" 525	" 1	del.	5, 1.
" 549	" 2	"	26, 1.
" 555	" 18	read	पय्या
" 559	" 1	"	MS. instead of M. S.
" 569	" 3	"	०चिदाः
" 570	" 4	"	1 ; X, 14, 6 ; 15, 8 instead of 1—3
" 572	" 33	add	V, 11, 7
" 574	" 16	"	7, 16 ; XIV, 57, 11.
" 576	" 22	read	XVIII, instead of XVII.
" 582	" 30	"	यत्प० " " यत्प
" "	" 31	"	यालिन्द्रोत्पे
" 588	" 9	add	XVIII, 8, 11.

Page 593 line 12 read	12 instead of 13
„ 599 „ 32 „	प्रकृतिलात्
„ 606 „ 9 „	VIII, 62, 1—6.
„ 611 „ 18 „	VIII, 89, 1—4
„ 618 „ 16 del	VIII, 6, 12, 7, 16
„ 622 „ 27 read	XVI, 11, 21
„ 630 „ 28 insert	उप मा यन्त XVIII, 21, 11
„ 637 „ 35 read	हु°

शाङ्खायनश्रौतसूत्रम् ।

श्रौतम् ।

यज्ञं व्याख्यास्यामः । ११ । स चयाणां वर्णानाम् । १२ । ब्राह्मणस्य-
चिद्योर्वैश्वस्य च । १३ । असंयुज्य विधीयमानं साधारणम् । १४ ।
संयोगाद्भवतिष्ठते । १५ । यज्ञोपवीती देवकर्मणि करोति । १६ । प्राची-
नापवीती पित्र्याणि । १७ । आचमनप्रभृति चेनाधिकरणेन संयुज्येत न
तेन व्यावर्तेत । १८ । न च व्यवधानम् । १९ । इत्याहुतां स्रक्णा । १० ।
उद्देवः* । ११ । उत्तरत उपाचारः । १२ । प्राङ्न्यायानि देवकर्मणि
। १३ । दक्षिणान्यायानि पित्र्याणि । १४ । आसीमन्यायं वाकृच्यम्
। १५ । वचनस्थानम् । १६ । होता च कुर्यादनादिष्टम् । १७ ।
चिप्रभृतिधृग्गणेषु प्रथमोत्तमयोस्त्रिर्वचनेमन्यत्र अपेक्षः । १८ । उत्त-
मस्य च ऋन्दोमानस्योर्ध्वमादिष्वञ्चानात्स्थान ओकारः सुतस्त्रिमाचः
शुद्धः । १९ । मकारान्तो वा । २० । तं प्रणव इत्याचक्षते† । २१ ।
अवसाने मकारान्तं सर्वधृग्गणेषु सपुरोनुवाक्येषु । २२ । तेनार्धर्च-
कुत्तरस्याः संधायावस्यति पादं वा तत्संततमित्याचक्षते । २३ । स

* or इत्याहुताम् । १० । स्रक्णोद्देवः । ११ । Comm : केवां चिप्रचक्षोद्देव इति
सुक्चक्षेदः । तेषामथवसेवार्थः ।

† Comm : केषिणु उत्तमस्य ऋन्दोमानस्येत्यत आरभ्य तं प्रणव इत्याचक्षत
इत्येवमन्तमेकं सुक्च प्रणवसंज्ञार्थं वर्णयन्ति ।

सर्वेषामृगणानां धर्मे ये कर्मसंयोगेन चोद्यन्ते । १४ । विदूरेष्वपि
कर्मस्वन्तरेण प्रथमां परिधानीयां च संतानार्था ऽर्धर्चनं काङ्क्षति
। १५ । अर्धर्चन्यायाद्यर्धः । १६ । वचनादन्यत् । १७ । उच्चैर्यायस्य-
र्मेदः । १८ । वचनादुपांशुता । १९ । संस्कारन्यायता च शब्दानाम् ।
२० । ऐकस्वयं च । २१ । उच्चैस्तरां प्रणवः पुरोनुवाक्यायाः । २२ ।
प्रणवाद्याज्योच्चैस्तराम् । २३ । उच्चैस्तरां वषट्कारः । २४ । समो वा
। २५ । प्रणवो येयजामहे वषट्कारः संप्रैषाः प्रैषास्योच्चैरुपांशुहविः-
षु । २६ । देवतानामधेयं चोपांशु निगमस्थानेषु । २७ । भर्भुव इति
पुरस्ताज्जपः । २८ । ये यजामहे वैषलोजः सहः सह ओजः स्वरि-
त्युपरिष्ठादिति चतुष्टयं सर्वासु याज्यासु । २९ । अनुयाजेषु तु येय-
जामहे नास्ति । ४० । अनुवषट्कारे च । ४१ । सुतेन याज्यान्तेन
वषट्कारस्य संधानम् । ४२ । असुतेन वा । ४३ । तदुपांशुयाजे
नास्ति । ४४ ॥ १॥

ज्ञावयेदाकारमावाहनम् । १ । येयजामहः सुतादिः पुरस्ताद्या-
ज्यानाम् । २ । चतुर्मात्रा याज्ञिकी सुतिः । ३ । मन्ध्यन्तराणां तालु-
स्थाने आश्दिकारीभवतः । ४ । ओष्ठस्थाने आश्डिकारीभवतः । ५ ।
अन्यानि प्रकृत्यान्तराणि । ६ । एकारौकारौ च प्रगृह्यौ । ७ । याज्यान्ते
। ८ । विसर्जनीयो रिफितो रेफमापद्यते । ९ । लुप्यते ऽरिफितः । १० ।
अनुस्वारं मकारः । ११ । अन्यानि प्रकृत्या व्यञ्जनानि । १२ । औ-
कारो वषट्कारे चतुर्मात्रः । १३ । षकारादोत्तरो ऽकारः । १४ ।
प्रकृत्या वोभे । १५ । पूर्वा वा प्रकृत्या । १६ । प्रकृत्याकार इति
जातृकर्णः । १७ । बार्हतरायन्तरं वषट् कुर्यात्पुरस्ताद्दीर्घमुपरिष्ठा-

दुःखम् । १८। उपरिष्ठाच्च येयजामहादेवतादेश्नं सपुरोनुवाक्ये ।
 १९। संप्रैषे तु न विद्यते । २०। जुहोतीत्युक्ते सर्पिः प्रतीयेत । २१।
 स्वाहाकारोऽन्ते होममन्त्राणाम् । २२। समिदाधानमन्त्राणां च ।
 २३। मन्त्रप्रथक्त्वात्कर्मप्रथक्त्वम् । २४। इतिकरणस्य मन्त्रान्ते । २५।
 मन्त्रान्तेन करणेषु कर्मणः संनिपातनम् । २६। संप्रैषितोऽन्वाह । २७।
 तथा यजति । २८। इत्येतत्सार्वयज्ञिकम् । २९। ॥ २॥

उपोथ्य पौर्णमासेन हविषा यजते । १। तथ्यमावाख्येन । २। द्वे
 पौर्णमास्यौ । ३। अमावाख्ये च । ४। यां पर्यस्तमयं पूर्णं उदियाद्यां
 चास्तमिते ते पौर्णमास्यौ । ५। श्वो न द्रष्टेति यदहस्य न दृश्येत ते
 अमावाख्ये । ६। तत्रेज्यायां याथाकामी । ७। इति पौर्णमास्यामि-
 त्यमावास्यायामित्युपदेशाद्भवतिष्ठन्ते । ८। तत्संयुक्ताश्चः शब्दाः । ९।
 समानमन्यत् । १०। उभयत्राग्नेयः पुरोलाशः । ११। अग्नीषोमीय
 उपांशुयाजः । १२। वैष्णवो वा । १३। अग्नीषोमीयस्य पुरोलाशः
 पौर्णमासे हविषि । १४। ऐन्द्राग्नौ संनयतो द्वितीयोऽमावास्यायाम्
 । १५। ऐन्द्रं सांनाथं संनयतः । १६। माहेन्द्रं वा । १७। वैष्णवं
 त्वसंनयन्नुपांशुयाजम् । १८। ॥ ३॥

आमन्त्रितो हेतान्तरेणोत्करं प्रणीताश्च प्रतिपद्य दक्षिणेन प्रपदेन
 बर्हिराक्रमणम् । १। वेद्यन्तसंमिता पश्चात्पार्ष्णिः । २। विक्रम्य च
 स्थानम् । ३। अग्नये समिध्यमानायेति संप्रैषितः । ४। कं प्रपद्ये तं
 प्रपद्ये यत्ने प्रजापते शरणं कन्दस्तम्प्रपद्ये यावत्ते विष्णो वेद तावत्ते
 करिष्यामि देवेन सवित्रा प्रसूत आर्त्विज्यं करिष्यामि नमोऽग्नये
 उपद्रष्टे नमो वायवे उपश्रोत्रे नम आदित्यायानुस्थाने जुष्टमद्य

देवेभ्यो वाचं वदित्वाभि शूभ्रवेष्टां मनुष्येभ्यः स्वाधवर्तौ पितृभ्यः
 प्रतिष्ठां विश्वसौ भूताय प्रजास्य आत्मना प्रजया पशुभिः प्रजापतिं
 प्रपद्ये ऽभयं नो अस्तु प्राजापत्यमनुवक्ष्यामि वागावर्त्विज्यं करिष्यति
 वाचं प्रपद्ये भूर्भुवः स्वरिति जपित्वा । १॥ निर्दिष्टत्वा । ६॥ प्र वो
 वाजा इत्युपसंथाय मध्यमथा वाचा । ७॥ अग्न आ याहि वीतथ
 ईलेन्य इति त्वचौ । ८॥ अग्निं दूतं वृणीमह इत्येका । ९॥ समिध-
 मानो अध्वर इत्येका । १०॥ तिस्रः साप्तदशे । ११॥ तदन्यत्र साय-
 नाभ्यां दर्शपूर्णमासाभ्याम् । १२॥ समिद्धो अग्न आऊतेति द्वे । १३॥
 अग्ने मह्यं अग्निं ब्राह्मण भारतेति प्रणवेन संधाय । १४॥ असुतो
 ऽर्वाक्षि यजमानस्य चौष्णार्षेयाण्यभिव्याहृत्य । १५॥ षट् तु दिगोचस्य
 । १६॥ पुरोहितप्रवरेणाब्राह्मणस्य । १७॥ मानवेति वा सर्वेषाम् ।
 १८॥ देवेद्धो सन्विद्ध ऋषिष्टुतो विप्रानुमदितः कविश्लो ब्रह्म-
 संश्रितो घृताह्वन इत्यवसाय । १९॥ प्रशीर्यज्ञानां रक्षीरध्वराणा-
 मवर्तौ होता त्वर्णिर्ह्यवास्तित्यवसाय । २०॥ आस्याचं जुहूर्देवानां
 समस्रो देवपानो ऽरां इत्राग्ने नेमिर्देवांस्तं परिभूरसीत्यवसाय । २१॥
 व्यवस्तुन्नावाहयति देवताः । २२॥ ॥४॥

आवह देवान्यजमानाय । १॥ अग्निमग्न आवह सोममावहेत्याज्य-
 भागौ । २॥ अग्निमावहाग्नीषोमावावह विष्णु वाग्नीषोमावावहेन्द्राग्नी
 आवहेन्द्रमावह महेन्द्रं वा । ३॥ देवां आज्यपां आवह । ४॥ अग्निं
 होत्रायावह । ५॥ स्वं महिमानमावह । ६॥ आ च वह जातवेदः सुयजा
 च यजेत्यावाह्य । ७॥ उपविश्योर्ध्वजानुर्दक्षिणेन प्रादेशेन भूमिमन्वा-
 रभ्य जपति । ८॥ अथै प्रतिष्ठायै मा ष्वित्सि प्रथिवि मातर्मा सा

द्वितीयं सोदोषीर्धु मनिष्ये मधु वनिष्ये मधु जनिष्ये मधुमतीमघं
देवेभ्यो वाचं वद्विष्यामि चारुं मनुष्येभ्य इदमहं पञ्चदशेन वज्रिण
पापानं भ्रातृव्यमवभाध इति । सप्तदशेन वा । ८ । ॥५॥

मानुष इत्युक्तः । १ । देव सवितरेतं त्वा वृणते सह पित्रा वैश्वानरे-
केन्द्र पूषण्डहस्यते प्र च वद प्र च यज वसूनां रातो स्याम इन्द्रा-
शामोन्म्यायां स्वादित्या आदित्या अनेहसो

अदद्य होतृवूर्ये जिह्वां चक्षुः परापतात् ।

अग्निष्टपुनराभराज्जातवेदा विचर्षणिरिति ॥

प्रवतो अपिता । २ । उपोत्यायाध्वर्योर्दक्षिणेन प्रादेशेन दक्षिणमंस-
मन्वारभ्य जपति सयेनाग्नीधो दक्षिणम् ।

इन्द्रमन्वारभामहे होतृवूर्ये पुरोहितम् ।

येनाग्रमुत्तमं स्वर्देवा अङ्गिरसो दिवम् ॥

षष्टिस्थाध्वर्यु तवतिष्ठ पाशा अन्तरा द्यावापृथिवी विचृताः ।

स्निन्ति पाकमधि धीर एमि स्योने मे द्यावापृथिवी उभेदसे ॥

इति । ३ । षण्मोर्वीरंहसः पान्तु द्यौश्च पृथिवी चाहस्य राज्ञिषाप-
स्यौषधयस्तेत्यवस्य ॥ ४ ॥ ऐन्द्रीमावृतमावृतं आदित्यस्यावृतमन्वा-
वृतं इति दक्षिणं बाहुमन्वावृतम् । ५ । निरस्यः परावसुर्यो ऽस्मान्देष्टि
यं च वयं द्विजस्तेन सहेति होतृषदनाङ्कुळं वृणुमुभयतः प्रतिष्किञ्च
दक्षिणापरमवान्तरदेशं निरस्य । ६ । अप उपसृज्य । ७ । अग्न्युष्कमुदगसं
जिधाच । ८ । इदमहमर्वावसोः सदसि सीदामीत्युपनिश्व । ९ । दक्षि-
णोत्तरिणसुपस्थं कृत्वा प्राञ्चौ पाणौ प्रगृह्य जपति । १० । नमो
द्यावापृथिवीभ्यां होतृभ्यां पूर्वसूभ्यां विश्वकर्माणौ तनूपौ मे स्वस्त्यं

मे पातं मा मा हिंसिष्टं मा मा संताप्तमित्याहवनीयं प्रेक्ष्य गार्ह-
पत्यं च । ११ । उदक्संस्पर्षन्नाहैव वामाकाश इति । १२ । विश्वे देवाः
ब्राह्मण तदद्य वाचो नमो महद्भ्य इति जपित्वा । १३ । अग्निर्होता
वेत्तग्निर्होत्रं वेतु प्रावित्रं साधु ते यजमान देवतेत्यवसाय । १४ ।
यो ऽग्निं होतारमवस्था इत्युपांशु । १५ । घृतवतीमध्वर्यो सुचमास्यस्य
देवयुवं विश्ववारामौलामहै देवां ईलेन्यान्नमस्याम नमस्यान्यजाम
यज्ञियानिति सुचावादाय पञ्च प्रयाजान्यजति । १६ । ॥ ६ ॥

समिधः समिधो अग्न आज्यस्य व्यन्त्विति प्रथमः । १ । तनूनपादग्न
आज्यस्य वेत्विति द्वितीयः । २ । नराग्रं सोम अग्न आज्यस्य वेत्विति
द्वितीयो वसिष्ठशुनकानामचिवध्रश्चानां कण्वसंज्ञतौनां राजन्यानां
प्रजाकामानां च । ३ । इलो अग्न आज्यस्य व्यन्त्विति तृतीयः । ४ ।
वर्धिरग्न आज्यस्य वेत्विति चतुर्थः । ५ । स्वाहाग्निं स्वाहा सोमं स्वा-
हाग्निं स्वाहाग्नीषोमौ विष्णुं वा स्वाहाग्नीषोमौ स्वाहेन्द्राग्नी स्वाहेन्द्रं
महेन्द्रं वा स्वाहा देवा आज्यपा जुषाणा अग्न आज्यस्य हविषो
व्यन्त्विति प्रयाजयाज्याः । ६ । ॥ ७ ॥

अग्निर्दृत्राणि त्वं सोमासि सत्यतिरित्याज्यभारौ वार्चनौ पौर्णमास्याम्
। १ । अग्निः प्रत्नेन सोम गौर्भिरित्यमावास्यायां दधन्वन्तौ । २ ।
जुषाणो अग्निराज्यस्य हविषो वेतु जुषाणः सोम आज्यस्य हविषो
वेत्विति याज्ये । ३ । अग्निर्मूर्धेत्याग्नेयस्य पुरोनुवाक्या । ४ । भुवो यज्ञ-
स्तेति याज्या । ५ । अग्नीषोमाविममित्युपांशुयाजस्य पुरोनुवाक्या ।
६ । जुषाणावग्नीषोमावाज्यस्य हविषो वीतामिति याज्या । ७ । इदं
विष्णुर्वषट् ते विष्णविति वैष्णवस्य । ८ । जुषाणो वा । ९ । अग्नीषोमा

सवेदसा युवमेतानीत्यग्नीषोमीयस्य । १० । इन्द्राग्नी अवसा प्र चर्ष-
णिभ्य इत्यैन्द्राग्नस्य । ११ । एन्द्र सानसिं प्र ससाद्विष इति सानाथ्यस्य
। १२ । महौ इन्द्रो य ओजसा महौ इन्द्रो नृवदिति माहेन्द्रस्य ।
१३ । इन्द्रं वो विन्धते मादयस्य हरिभिरितीन्द्रस्याप्रतिनिधेः ।
१४ । ॥८॥

पिप्रौहि देवानिति खिष्टकृतः पुरोनुवाक्या । १ । अयालग्निरग्नेः प्रिया
धामान्ययाट् सोमस्य प्रिया धामान्ययालग्नैः प्रिया धामान्ययालग्नी-
षोमयोः प्रिया धामानि विष्णोर्वायालग्नौषोमयोः प्रिया धामान्य-
यालिन्द्रान्योः प्रिया धामान्ययालिन्द्रस्य प्रिया धामानि महेन्द्रस्य
वायाङ् देवानामाज्यपानां प्रिया धामानि यच्चदग्नेर्होतुः प्रिया धामानि
यक्षत्स्वं महिमानमायजतामेज्या इषः कृणोतु सो अश्वरा जातवेदा
जुषतां हविरग्ने यदद्य विष्णे अश्वरस्येति याज्या । २ । वषट्कृत्योप-
सर्जनम् । ३ । ॥८॥

इलामुपङ्गास्यमानस्य दक्षिणस्य पाणेः प्रदेशिन्यामनक्ति ।^१ उत्तमे च
पर्वणि मध्यमे च । १ । वाचस्यतिना ते ऊतस्य प्राश्नामौषे प्राणायेति
पूर्वमञ्चनमधरौष्ठे निलिप्पति । मनसस्यतिना ते ऊतस्य प्राश्नाप्यूर्ज
उदानायेत्युत्तरौष्ठ उत्तरम् ।^२ उपसृष्टम् । ३ । दक्षिणेनोत्तरेलां
धारयन् । ४ । अप्रसारिताभिरङ्गुलिभिरमुष्टिकृताभिः । ५ । स्वयं पञ्च-
ममादाय । ६ । मुखसंमितां धारयन् हृदयसंमितां वा । ७ । ॥९॥

उपकृतं बृहत्सह दिवा सह सूर्येण सह चक्षुषोप मां बृहत्सह दिवा
सह सूर्येण सह चक्षुषा ऋयताम् । उपकृतं वामदेव्यं सहान्तरिक्षेण
सह वायुना सह प्राणनेप मां वामदेव्यं सहान्तरिक्षेण सह वायुना

सह प्राणेन कथ्यताम् । उपहृतं रथन्तरं सह पृथिव्या सहाग्निना
 सह वाचा सह पशुभिरुप मां रथन्तरं सह पृथिव्या सहाग्निना
 सह वाचा सह पशुभिर्कथ्यताम् । उपहृतं स्थानु भुवनमुप मां
 स्थानु भुवनं कथ्यताम् । उपहृतं चरिष्णु भुवनमुप मां चरिष्णु
 भुवनं कथ्यताम् । उपहृतः सखा भक्ष उप मां सखा भक्षो कथ्यताम् ।
 उपहृताः सप्त होत्रा उप मां सप्त होत्रा कथ्यताम् । उपहृता
 गावः सहाग्निरुप मां गावः सहाग्निरा कथ्यताम् । उपहृता धेनुः
 सहस्रवभोप मां धेनुः सहस्रवभा कथ्यताम् । उपहृता वाक्सह
 प्राणेनोप मां वाक्सह प्राणेन कथ्यताम् । उपहृता वाक्सह मनसोप
 मां वाक्सह मनसा कथ्यताम् । उपहृतेला वृष्टिरुप मामिला वृष्टि-
 र्कथ्यताम् । उपहृतेला ततुरिरुप मामिला ततुरिर्कथ्यताम् । उप-
 हृता हे सासि जुषस्व मेल इति अपित्वेला मुपहृतये । १॥११॥
 इलोपहृतेपहृतेलोपासौ इला कथ्यतामिलोपहृता मानवी घृतपदौ
 मैत्रावरुणी । ब्रह्मा देवकृतमुपहृतम् । दैत्या अध्वर्यव उपहृता
 उपहृता मनुष्या य इमं यज्ञमवान्ये च यज्ञपतिं वर्धन् । उपहृते
 द्यावापृथिवी पूर्वजे ऋतावरी देवी देवपुत्रे । उपहृतो ऽयं यजमान
 उत्तरस्थां देव्यज्यायामुपहृतो मूयसि हविष्करण इदं मे देवा
 हविर्जुषन्तामिति तस्मिन्नुपहृत इत्युपहृत्य । १। अवंचाय । २। अन्त-
 रिलं चतुरवानिति । ३। अन्ते वा चतुर्थम् । ४। इलासि खोनासि
 खोनकसा नः सुप्रजास्ते रायस्योषे धाः । जुष्टे जुष्टिं ते गमेय उप-
 हृत उपहृतं तेऽग्नीय मुखस्य त्वा युवाय सुरभ्यास्त्याय प्रात्रामीत्यु-
 नरेलां प्राश्न । ५। इतरां यजमानपञ्चमाः प्राश्न । ६। आ मार्जना-

दाग्यमनम् । ७। इदमाप इति ह्येनान्तर्वेदि पवित्रवति मार्जयन्ते ।
 ८। परिहृते ब्रह्मभागे ऽन्वाहार्यमाहरन्ति । ९। एष दक्षिणाकालः
 सर्वाषामिष्टौनाम् । १०। नान्वाहार्यो ऽत्यादिष्टदक्षिणासु । ११।

एषा ते अग्ने समिन्तया वर्धस्व चा च प्यायस्व ।

वर्धिषीमहि च वयमा च प्यासिषीमहि ॥

इति समिधमनुमन्त्र । १२। चीननुयाजान्यजति । १३। ॥ १२ ॥
 देवं सर्हिर्वसुवने वसुधेयस्य वेतु । १। देवो नराशंसो वसुवने वसुधे-
 यस्य वेतु । २। देवो अग्निः खिष्टकृत्सुद्रविणा मन्द्रः कविः सत्यम-
 न्नायजी होता हेतुर्हेतुरायजीयानग्ने यान्देवानयाद्यां अप्रिमेये
 ते होत्रे अमत्सतेत्यवसाय । ३। तां ससनुषीं होत्रां देवंगमां
 दिवि देवेषु यज्ञमेरयेमं खिष्टकृत्सुद्राग्ने होता भूर्वसुवने वसुधेयस्य
 नमोवाके वीहीत्यनुयाजयाज्याः । ४। ॥ १३ ॥

सूक्ता ब्रूहीत्युक्तः । १। इदं द्यावापृथिवी भद्रमभृदार्धं सूक्तवाकमुत
 नमोवाकमृथास्म सूक्तोच्यमग्ने त्वं सूक्तवागवीत्यवसाय । २। उपश्रुती
 दिवस्पृथिव्योरोमन्वती ते अस्मिन्यज्ञे यजमान द्यावापृथिवी स्तामि-
 त्यवसाय । ३। शंगयी जीरदानू अचक्षू अप्रवेदे उरुगच्छती अभयंकृ-
 तावित्यवसाय । ४। दृष्टिद्यावा रीत्यापा शंभुवौ मयोभुवा ऊर्जस्वती
 पयस्वती सूपचरणा च स्वधिचरणा च तयोराविदीत्यवसाय । ५।
 अग्निर्हविरजुषतावीरुधत महो ज्यायो ऽकृत । ६। सोमो हविरजुष-
 तावीरुधत महो ज्यायो ऽकृत । ७। अग्निर्हविरजुषतावीरुधत महो
 ज्यायो ऽकृत । ८। अग्नीषोमौ हविरजुषेतामवीरुधेतां महो ज्यायो
 ऽकृताम् । ९। विष्णुर्व । १०। अग्नीषोमौ हविरजुषेतामवीरुधेतां

महो व्यायो ऽज्ञाताम् । १९ । इन्द्राग्नी हविरजुषतामवीरुधेतां महो
व्यायो ऽज्ञाताम् । २० । इन्द्रो हविरजुषतावीरुधत महो व्यायो ऽज्ञत ।
महेन्द्रो वा । २१ । देवा आज्यपा आज्यमजुषतावीरुधन्त महो व्यायो
ऽज्ञत । २२ । अग्निर्होत्रेण हविरजुषतावीरुधत महो व्यायो ऽज्ञत
। २३ । अस्वामृधहोत्रायां देवंगमायामात्रास्ते ऽयं यजमानः । २४ ।

17

असावसाविति नामनी यजमानस्याभिव्याहृत्योत्तरां देवयज्यामात्रास्ते
भूयो हविष्करणमाशास्त आयुरात्रास्ते सुप्रजास्तमात्रास्ते दिव्यं धामा-
त्रास्ते । २५ । यदनेन हविषात्रास्ते तदश्वान्तदुधान्तदसौ देवा रासन्तां
तदग्निर्देवो देवेभ्यो वनतां वयमग्नेः परि मानुषाः । २६ । इष्टं च वीतं
चामृदुभे चैनं [न इति वा] २७ द्यावापृथिवी अंहसः पातामेह मतिर्वाम-
स्येदं च नमो देवेभ्य इति । २८ । नम उपेति बर्हिष्यस्त्रिं निधाय
जपति । २९ । अथोर्बूहीत्युक्तस्त्वयोरिति अथोर्वाकमुक्त्रोपसृष्ट । ३० ।
सुगादापनादि मन्त्रयाज्यभागान्तम् । ३१ । परं मध्यमया । ३२ । अनु-
याजाद्युत्तमया । ३३ । ॥ १४ ॥

उपांशु गार्हपत्ये पत्नीसंयाजैश्चरन्ति । १ । सोमं त्वष्टारं देवानांप-
त्नीरग्निं गृहपतिमिति यजति । २ । राकासिनीवाय्यौ प्रजाकामस्त
पूर्वं गृहपतेः । ३ । आ प्यायस्त सं ते पषांसौह त्वष्टारं तन्मस्तुरीयं
देवानांपत्नीरुत ग्रा व्यन्तु राकामहं यास्ते राक्ते सिनीवालि यासु
वाङ्मग्निर्होता गृहपतिर्वयमु त्वा गृहपत इति । ४ । यथा ह त्वदसव
इति अपिलेलासुपङ्कयते । ५ । उपङ्कतेयं यजमानोति वा विकारः । ६ ।
इलान्ताः पत्नीसंयाजाः । ७ । अथ्यन्ता वा । ८ । प्र त्वा सुश्चामीति
वेदं विमुच्य योक्तम् । ९ । अश्वत्थौ पत्न्याः कृत्वा वेदं च युक्तम् । १० ।

अङ्गिर्वेदयोक्त्रो परिषिञ्चश्चपति । ११ । कामाय त्वा वेदो ऽसि धेन त्वं
वेद देवेभ्यो वेदो ऽभवस्तेनास्मभ्यं वेद एधि । वेदो ऽसि वित्तिरसि
विदेयं कर्मासि करणमसि क्रियासं सनिरसि सनितासि सनेयम् । १२ ।

घृतवन्नं कुलायिजं रायस्योषं सहस्रिणम् ।

वेदो ददातु वाजिनम् ॥

इति वेदे पत्नीं वाचयति । १३ । सा दृष्टानि प्रष्टृह्यन्तरेणोक्त
व्यस्यते । १४ । तन्तुं तन्वच्चित्युत्तरेण गार्हपत्यमा बर्हिषः स्तीर्त्वा । १५ ।
आपृष्टो ऽसि संपृष्टः प्रज्या मा पशुभिरा पृणति वेदशेषमुप-
खाय । १६ । एतेनाग्ने ब्रह्मणा

अथाद्यज्ञं जातवेदा अन्तरः पूर्वा अस्मिन्निषद्य ।

सन्वन्सनिं सुविमुषा वि मुञ्च धेन्वास्मभ्यं द्रविणं जातवेदः ॥

इत्याहवनीयमुपखाय । १७ । उपसृष्टोऽभ्युज्यते । १८ । ॥ १५ ॥

व्याख्यातौ दर्शपूर्णमासौ प्रकृतिरिष्टिपशुबन्धानाम् । १ । अन्वयस्य प्रकृ-
तिरित्याख्या । २ । अन्तरेणाज्यभागौ स्त्रिष्टुक्तं च यदिज्यते तमावाप
इत्याचक्षते तत्प्रधानम् । ३ । तदङ्गानीतराणि । ४ । तेषामभिन्नकाले
ऽर्थे विभवः । ५ । तन्मलक्षणं तत् । ६ । प्रदानमुच्चावचाभिर्देवताभिः
संयुज्य श्रूयते । ७ । तच्च देवताविकारे तद्देवते याज्यापुरोनुवाक्ये । ८ ।
निगमस्थानेषु च सा देवतोपलक्ष्यते । ९ । आवाहन उत्तमे प्रयाजे
स्त्रिष्टुक्तन्निगदे सूक्तवाक्ये चेज्यमाना देवता निगच्छन्ति तस्मान्निगम-
स्थानानि । १० । अनुक्रामन्तश्च विकारान्व्याख्यास्यामः । ११ । पौर्ण-
मासीविकार इत्युक्ते वार्चमनौ प्रतीयात् । १२ । अमावास्याविकार इति
रथन्वन्तौ । १३ । अनादेशे विकल्पभृतौ । १४ । देवतातः । १५ । इविष्टो

वा । १६ । संनिपाते हविष्टः । १७ । सामान्यान्विथमः । १८ । साप्तदशं
 च सामिधेनीनाम् । १९ । इष्टिपशुबन्धेषु वचनादन्यत् । २० । कान्धासू-
 पांशुहविष्टा । २१ । अनुक्तामन्तस्य व्याख्यास्यामः । २२ । ॥ १६ ॥
 चोदनाप्रकरणे हविषां प्रतीकग्रहणं याज्यापुरोनुवाक्यानां न चेदन्यो
 ऽर्थसंयोगः । १ । द्विप्रभृतिषु चोदनानुपूर्व्येण । २ । दैवतेन । ३ । लिङ्गेन
 च । ४ । उपसृष्टासु देवतास्वनधिगह्वंस्तलिङ्गे दैवतेन तुष्येत् । ५ ।
 उपसृष्टासु निगच्छन्ति । ६ । अभीष्टं चैकैकस्यै देवतायै हविष्योद्यते
 तत्र ये प्रथमोपदिष्टे याज्यापुरोनुवाक्ये ते सर्वच प्रतीयात् । ७ । न
 चेष्टयः पृथक्त्वतः शक्याः परिसङ्ख्यातुम् । ८ । तजानादिष्टयाज्यापुरो-
 नुवाक्यासु गायत्रीचिष्टुभौ तद्देवते परीक्षेत् । ९ । उष्णिग्दृष्ट्यौ वा
 परिहाय । १० । वर्षीयसी तु याज्या । ११ । समे वा । १२ ।
 यत्रैतेषां लक्षणानां किञ्चित्स्यात् । १३ । ऊवे हवामहे मुध्यागह्वेदं
 बर्हिर्निषीद देवतानामेति पुरोनुवाक्यालक्षणानि । १४ । अद्भि पिब
 जुषस्व मत्स्वावषायस्व वीहि प्र देवतानामेति याज्यालक्षणानि ।
 १५ । पुरस्ताल्लक्षणा पुरोनुवाक्या । १६ । उपरिष्टाल्लक्षणा याज्या ।
 १७ । अनधिगह्वंस्तद्देवते नमाम्यां यजेत् । १८ ।

इममा ष्टणुधी हवं यत्वा गीर्भिर्हवामहे ।

एदं बर्हिर्निषीद नः ॥

स्त्रीणं बर्हिरानुषगा सदेतोपेलागा इह नो अद्य गच्छ ।

अहेलता मनसेदं जुषस्व वीहि हव्यं प्रयतमाजतं नः ॥

इत्युद्देद्विदेवतवज्रदेवतेषु । १९ । प्राकृतीर्वाभिसंनमेत्प्राकृतीर्वाभिसंन-
 मेत् । २० । ॥ १७ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे प्रथमो ऽध्यायः समाप्तः ।

ओम् ॥

वसन्ते ब्राह्मणस्यान्याधेयम् । १। ग्रीष्मे क्षत्रियस्य । २। वर्षासु
वैश्वस्य । ३। शरदि वा । ४। शिशिरः सर्ववर्णानाम् । ५। याथाकाम्य-
सूत्रानां सोमेन यज्यमाणस्य । ६। अमावास्यायां पौर्णमास्यां वा
दधीत । ७। शुद्धपक्षे वा पुण्ये नक्षत्रे । ८। कृत्तिकाप्रभृतीनि त्रीणि
फलगुनीप्रभृतीनि च । ९। ॥१॥

अथेष्टिकालाः । १। सद्यो द्वादशाहे मास ऋतौ संवत्सरे वा । २।
अग्नये पवमानाथेष्टिः । ३। पौर्णमासीविकारः । ४। अग्न आयुष्यग्ने
पवस्व । ५। तं हि अग्नन्त ईक्षते ते स्याम ये अग्नय इति स्विष्टकृतः । ६।
अग्नये च पावकायाग्नये च शुचये द्वितीया । ७। अमावास्यावि-
कारः । ८। अग्ने पावक स नः पावक । ९। अग्निः शुचिभ्रततम उदग्ने
शुच्यः । १०। अग्निमग्निं हवीमभिरग्निनाग्निः समिधत इति स्विष्ट-
कृतः । ११। अदितये तृतीया । १२। त्वमग्ने सप्रथाः सोम यास्त
इति सद्गन्तावाज्यभागौ । १३। उत त्वामदिते महि ।

महीमू षु मातरं सुभ्रतानामृतस्य पत्नीमवसे ऊवेम ।

तुविश्वनामजरन्तीसुखीं सुशर्माणमदितिं सुप्रणीतिम् । १४।

मेद्धो अग्न इमो अग्न इति विराजौ स्विष्टकृतः । १५। चतस्रः
कुर्वन्तो ऽग्नये प्रथमाम् । १६। अग्ने युक्तेनोप त्वा जुह्वः । १७।
अर्धन्तस्त्वाग्निं सोमेनेति स्विष्टकृतः । १८। ॥२॥

प्रथमे वा समानतन्त्रे ।१। मध्यमे वा ।२। द्विहविषो वा ।३।
 आदित्यस्यैन्द्राग्नौ द्वितीयो ब्राह्मणस्य ।४। अग्नीषोमीयो वा ।५।
 ऐन्द्रो राजन्यस्य ।६। वैश्वदेवो वैश्वस्य ।७। विश्वे देवासः स्त्रीर्णे
 बर्हिषि ।८। आग्नेयी वा द्वयोः पूर्वा ।९। आग्नेन तनूदेवताः
 पुरस्तात्पुरोस्ताग्रस्याग्निं पवमानं पावकं च शुचिं चोपरिष्ठात् ।१०।
 विश्वेभिरग्ने अग्निभिरग्ने विश्वेभिरग्निभिरिति स्विष्टकृतः ।११। अदि-
 तये द्वितीया ।१२। अमावास्याविकारः ।१३। तात्क्षणीनां तनूदे-
 वताभिरैकहविषस्यहं वैष्णवद्वितीयाभिरपरमादित्यद्वितीयाभिरपरं
 दशम्यविकृताग्नेयी ।१४। सर्वासुपांशुहविष्टा ।१५। पाञ्चदशं च
 सामिधेनीनाम् ।१६। सप्तदशादित्यायाम् ।१७। चतुर्विंशतिर्दक्षिणा
 ।१८। द्वादश ।१९। षड्वा ।२०। अश्वः ।२१। व्रतमानरथवासो
 ऽजाश्च ।२२। द्वादशरात्रं स्वयंहोमी स्यात् ।२३। सत्यवदनं च ।२४।
 अतिथिभ्यश्च दानम् ।२५। आहिताग्निर्भते नानिष्टा पशुना मांस-
 मश्रीयान्नानिष्टाद्यत्वेन नवानामोषधीनां फलानि ।२६। ॥३॥
 पूर्वा दर्शपूर्णमासाभ्यामन्वारभणीयेष्टिः ।१। आग्नावैष्णवः सरस्वत्यौ
 सरस्वते च ।२।

अग्नाविष्णू महि तद्वा महित्वं पातं घृतस्य गुह्यानि नाम ।

दमेदमे सुष्टुतिर्वामिथानोप वां जिह्वा घृतमाचरष्यत्^३ ॥

अग्नाविष्णू महि धाम प्रियं वां वीथो घृतस्य गुह्या जुषाणा ।

दमेदमे सप्त रत्ना दधाना प्रति वां जिह्वा घृतमुचरष्यत् ॥^४॥

पावका नः सरस्वतीमा जुह्वाणाः ।^५ जुनीयन्तः स वादधे ।^६ ॥

पञ्चहविषमेके ऽग्नये भगिने व्रतपतये च ।^७ ॥ त्वमग्ने वीरवद्यत्स्वं

भगो नः ।^८ । त्वमग्ने अतपा यदो वयम् ।^९ । पौर्णमासीविकारः ।^{१०} ।
धेनुस्य दक्षिणा ।^{११} ॥४॥
काम्यं पुनराधेयमजानानस्य ।१। अग्नेयो ऽग्नये च वैश्वानरायो-
दासयिष्यमाणस्य ।२।

वैश्वानरो न ऊतय आ प्रयातु परावतः ।

अग्निर्नः सुष्टुतीरुप ^३ ॥

पृष्ठो दिवि ।^४ । मध्यावर्षं पुनराधेयकालः ।^५ । पुनर्वसु च नक्षत्रम्
।^६ । या वाषाढ्या उत्तरामावास्या ।^७ । मध्यन्दिनस्य कालः ।^८ ।
पञ्चकपालस्याग्नेयः ।^९ । सामिधेन्यस्य पञ्चदश ।^{१०} । त्रिषु च प्रया-
जेष्वग्निशब्दो विहृतः ।^{११} । तनूनपादग्निमिलो अग्निना बर्हिर्गग्निः
।^{१२} । वार्षग्नः पूर्वं आज्यभागः ।^{१३} । अग्निं स्तोमेन बोधयेति वाग्नये
बुद्धिमते ।^{१४} । अग्न आयूंषीत्युत्तरो ऽग्नये पवमानाय ।^{१५} ।
एषू षु अवाणीति वेन्दुमते ।^{१६} । अग्निर्मूर्धेति वा रेतस्वते ।^{१७} ।
यथाचोदितं यजति ।^{१८} । अग्ने तमयेति प्रथमाद्वितीये हविषो द्विती-
याचतुर्थ्यैः स्विष्टकृतः ।^{१९} । देवं बर्हिर्गग्नेर्वसुवने देवो नराशंसो ऽग्ना
वसुवने ।^{२०} । अग्निशब्दं चतुर्षु पूर्वेषु प्रयाजेष्वनुयाजयोश्च विभक्त्य
इत्याचक्षते ।^{२१} । तास्योपांशुः ।^{२२} । उत्तरस्याज्यभागः ।^{२३} । हविष्य
।^{२४} । सर्वं वा सह पूर्वाभ्यामनुयाजाभ्याम् ।^{२५} । हविरन्तं वा ।^{२६} ।
हविरेव वा ।^{२७} । पुनरुत्पूतो जरत्संथायः पुनः संस्तुतः कद्रथो
ऽमह्वान्दिरण्यं वा दक्षिणा ।^{२८} । अदितये द्वितीया ।^{२९} । अमा-
वास्याविकारः ।^{३०} । अग्निवारुणी वा ।^{३१} । स त्वं नो अग्ने ऽवमस्त्रं
नो अग्ने वरुणस्य विद्वानिति ।^{३२} ॥५॥

अग्निहोत्रं जुहोति सायं च प्रातश्च । १। पुरा ह्यायानां संसर्गाद्गार्ह-
पत्यादाहवनीयमुद्धरति । २। प्रभान्यां रात्र्याम् । ३। प्रादुष्करणं
नित्यधृतः । ४। गतश्रियः शुश्रुवान् ब्राह्मणो ग्रामणी राजन्यः । ५।

उद्ध्रियमाण उद्धर पाप्मनो मा यदविद्वान्यच्च विद्वांस्यकार ।

अज्ज्ञा यदेनश्चकमेह किंचित्सर्वस्मान्मोद्धृतः पाहि तस्मात् ॥ ६।

अमृताज्जतिममृतायां जुहोम्यग्निं पृथिव्याममृतस्य जित्ये ।

तयानन्तं लोकमहं जयानि प्रजापतिर्यं प्रथमो जिगाय ॥ इति । ७।

रात्र्येति प्रातर्विकारः । ८। परिसमुद्यद्वाह्यन् । ९। ऋतं त्वा सत्येन
परिषिञ्चामीति चिस्त्रिरेकैकं पर्युक्ष्य ऊत्वा च । १०। सत्यं त्वर्तेन
परिषिञ्चामीति प्रातः । ११। यज्ञस्य संततिरसि यज्ञस्य त्वा संतत्यै
नयानीति गार्हपत्यात्संततामुदधारामाहवनीयात् । १२। तन्तुं तन्व-
न्नित्यन्तरा स्वापदे गते । १३। ॥ ६॥

प्रथमास्तमिते जुहोति । १। दृश्यमाने वा नक्षत्रे । २। उपोदथं
व्युषिते । ३। उदिते वा । ४। पुरस्तात्तु काले मनः कुर्वीत । ५।
तस्यापराधे प्रायश्चित्तम् । ६। उज्ज्वीयाभ्युदितमा तमनादाशित्वा ऊत्वा
वरं दत्त्वा भूरित्यनुमन्त्रयेत् । ७। अज्ज्ञत्वा वेदुद्वाहवनीयमन्यं
प्रणीय जुहुयात् । ८। पयो यवागूर्दध्याज्यमित्याग्निहोत्रहवींषि । ९।
न दध्यधिश्रयति । १०। नापः प्रत्यानयत्यात्र्ये । ११। कुशतरुणे
प्रत्यस्याज्यस्योन्नयति । १२। पश्चादन्वाहार्यपचनाद्यजमानः प्रत्यङ्ति-
ष्ठन्नादित्यमुपतिष्ठते सत्य ऋताय त्वा दक्षिणां नयानीति सायम् ।
१३। ऋत सत्याय त्वा दक्षिणां नयानीत्याहवनीयं प्रातः । १४।
उत्तरेणान्वाहार्यपचनं यजमानस्य संचरः । १५। दक्षिणतः पश्चादा-

हवनीयादासनम् । १६। एवं गार्हपत्यात्पत्न्याः । १७। दृष्टिरसि
पापानं मे वृक्ष विद्यासि विस्र मे पापानमित्याचामति । १८।
वाचं च यच्छति । १९। ॥७॥

दक्षिणतो ऽग्निहोत्रौ सुपसृजन्ति । १। न चान्तरेण संचरेरन् । २।
न च शुद्धेण दोहयेत् । ३। अग्नये देवेभ्यो धुष्येति सायं जपति । ४।
सूर्याय देवेभ्यो धुष्येति प्रातः । ५। अग्नयाद्यापिपासे स्त्रिया वै
स्त्रियं बाधन्ते स्त्रिया वां बाधे ऽग्निहोत्रा वत्सेन वीरेणेति सायं-
प्रातः । ६। अन्वाहार्यपक्षणेन वीरेणेति स्त्रीकस्यायाम् । ७। सुभृतकतः
सुभृतं नः कृणुतेत्युपवेशेणोदीक्षो ऽङ्गारान्गार्हपत्यान्निहृद्याधिअय-
त्यग्नयाद्यापिपासीयेनाग्निहोत्रस्यात्या गार्हपत्येन वीरेणेति विकारः
। ८। अग्नेष्ट्वा चक्षुषावेन इति समिधमादीयावज्योत्य । ९। समाप
ओषधीर्नां रसेनेति क्षुवेणापः प्रत्यानीय । १०। प्रतितथ तृष्णीं
पुनरवज्योत्य । ११। चिरुषसादसुदगुदास्य । १२। अनुच्छिन्दन्निव
। १३। मनो देवेभ्य इति दक्षिणतो ऽङ्गारानुपसृज्य । १४। सुभृताश्च
व इति सुप्रत्यूहान्प्रत्यूह्य । १५। सुर्वं च क्षुचं च प्रतितथोत्सयत्य-
ग्नयाद्यापिपासीयेन क्षुचा क्षुवेण वीरेणेति विकारः । १६। चतुष्य-
क्षकलो वा । १७। क्षुवेक्षुवे च मग्नः । १८। उचीते क्षुचं संमृशति
। १९। सजूर्देवेभ्यः सायंथावभ्य इति सायं जपति । २०। सजूर्देवेभ्यः
प्रातर्थावभ्य इति प्रातः । २१। उत्तरेण गार्हपत्यां क्षुचमुपसाद्य *^{२२}
प्रादेन्नमाचीं पाक्षाग्नीं समिधमादाय क्षुचं च ^{२३} समयातिहृत्य
गार्हपत्यमाहवनीयस्य पसादुदगशेषु कुशेषु क्षुचमुपसाद्य ^{२५} समिध-

* विकार इति वाक्यच्छेदः । तथापि शाखानानि वक्ष्यन्ते आख्यायने Comm.

मन्थादधात्यन्ननाद्यापिपासौयेन समिधाहवनीयेन वीरेणेति विकारः ।²⁶
 २६। द्वाङ्गुलं समिधो ऽतिहत्याभिजुहोति । २३। ॥८॥
 अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरग्निः स्वाहेति सायम् ।²⁷
 २७। सूर्यो ज्योतिर्ज्योतिः
 सूर्यः स्वाहेति प्रातः ।¹
 १। दक्षिणं जाम्बाच्यावह्वारासु ।²
 २। उपसा-
 योत्तरामसंज्ञं स्त्रुणीं भृयसीं पूर्वस्थाः ।³
 ३। सुचि भृयिष्ठं कुर्यात् ।⁴
 ४। सुचो बुध्रेनाङ्गारानुपसृष्टं द्विद्वीचीं सुचमुद्यन्योपसादयति ।⁵
 ५। अग्नप्राणः स्वर्गं लोकं जिते जयान्मभयं मे ऽलोकताया अपुचताया
 अपश्रुताया इति यजमानः पूर्वमाहुतिमनुप्राणिति ।⁶
 ६। आगन्-
 पान आत्मानं विजिते विजयान्मभयं मे ऽलोकताया अपुचताया
 अपश्रुताया इत्युत्तरामन्ववानिति ।⁷
 ७। या यज्ञस्य समृद्धस्याग्नीः सा
 मे समृध्यतामिति ।⁸
 ८। ऊतयोदत्तरतः प्रतीचीं सायं द्विरुपमाष्टिं
 ।⁹
 ९। ऊर्ध्वं दक्षिणतः प्रातः ।¹⁰
 १०। पूर्वमुपमार्जनं कुशेषु निक्षिप्यत्यो-
 बधीः प्रीणामीति मनसा ।¹¹
 ११। उत्तरं दक्षिणतः पाणिमुत्तानं
 निदधाति पितृन्प्रीणामीति मनसा ।¹²
 १२। द्विः प्रदेशिन्या प्राश्नेप-
 न्द्विमदुदङ्पर्यावृत्य¹³ प्राग्दण्डया भक्षयित्वा¹⁴ प्रत्यग्दण्डां पर्यस्य¹⁵
 निर्लिप्त्य¹⁶ प्रक्षाल्याचम्य¹⁷ प्राग्दीचीरप उत्सिच्य¹⁸ प्राग्दीचीमुद्दि-
 शति¹⁹ । १४।* एतदेकहोमे कर्म ।²⁰
 १५। सर्वेषु तु जुह्वत्यूणां सुच-
 मुत्तरेण गार्हपत्यं निधाय ।²¹
 १६। ॥९॥
 इह षुष्टिं पुष्टिपतिर्दधातिह प्रजां जनयतु प्रजापतिः । अग्नये

* Comm. द्विः प्रदेशिन्या प्राश्नेत्यारम्भ प्राग्दीचीमुद्दिशतीति सूत्रभेदः ।
 तथापि तु स्वयन्तानि चक्षुश्च उच्यन्ते ।

रथिमते पशुमते पुष्टिपतये स्वाहा । अग्नये गृहपतये स्वाहा । अग्नये
स्वाहा । तूष्णीं चतुर्थीं गार्हपत्ये । १ ।

तत्सवितुर्वरेण्यं भूर्वाग्वज्ज बज्ज मे भूयात्स्वाहा ।

भर्गो देवस्य धीमहि भुवः प्राणो भूयान्भूयो मे भूयात्स्वाहा ।

धियो यो नः प्र चोदयात्स्वर्णाम सर्वं सर्वं मे भूयात्स्वाहा ।

अग्नये ऽज्ञादायाजपतये स्वाहेत्यन्वाहार्यपचने चतुर्थीं । २ । महा-
याहतिभिस्त्रिस्तो ब्रह्मवर्चसकामस्य । ३ । अविज्ञता चतुर्थीं । ४ । याः
सुच्यापस्त्रैधं ताः करोत्यग्निहोत्रस्याख्यां गार्हपत्यस्य पश्चादञ्जलौ च
पत्न्याः । ५ । सं त्वा सृजामि प्रजया धनेनेत्यञ्जलौ । ६ । प्रतितप्य सुषं
निदधाति । ७ । ॥ १० ॥

दक्षिणेतोन्यायं याजमानम् । १ । उप प्रयन्तो अध्वरमयमग्निः
सहस्रिण उभा वामयं ते योनिरयमिहास्य प्रक्षामिति षष्ठां त्रिः
प्रथमासुत्तमां च । २ । आयुर्दा अग्ने ऽस्यायुर्मे देहि वर्चोदा अग्ने
ऽसि वर्चो मे देहि तनूपा अग्ने ऽसि तन्वं मे पाद्वग्ने यन्म जगं
तन्व १ सन्म आ पृण

इन्वानास्त्वा शतं हिमा शुमन्तं समिधीमहि ।

वयस्वन्तो वयस्कृतं सहस्वन्तः सहस्रतम् ।

अग्ने सपत्नदम्भनमदभ्यासो अदाभ्यम् ।

इति जपित्वा । ३ । चित्रावसो स्वस्ति ते पारमशीयेति त्रिः । ४ । सं
त्वमग्ने सूर्यस्य वर्चसागथाः समृषीणां स्तुतेन सं प्रियेण धात्वा समह-
मायुषा सं वर्चसा सं प्रजया सं प्रियेण धात्वा सं रायस्योषेण
मिषीयेत्युपविश्य । ५ । अन्नं स्वाभ्यो वो भक्षीय महं स्व महो वो

भवीथोर्जं स्त्रोर्जं वो भवीथ रायस्योष स्य रायस्योषं वो
भवीथ ॥११॥

रेवती रमध्वमस्मिन्योनावस्मिंश्चोक्ते ऽस्मिन्गोष्ठे ऽस्मिन्वये ऽस्या-
मास्मिन्वस्त्रां प्रतिष्ठायामिहैव स्त्रेतो मापगातेति गामभ्येति । ६।
संहितासि विश्वरूप्यूर्जा माविभ्र गौपत्येनेत्यस्या सक्ताटसुपस्युम् । १।
छप त्वाग्न इति द्रव्येनाग्ने त्वं न इति च द्वैपदेन गार्हपत्यम् । २।
इक्ष एक्षदित एहि स्रुत एहीति गामभ्येति । ३। काम्ना एत मयि
वः कामधरश्मिति वत्सस्य सक्ताटसुपस्युम् । ४। चोमानं स्तरश्मिनि
द्रव्येनोत्तरतो ऽभ्याहार्यपचनम् । ५। अन्तरेण गार्हपत्याहवनीयौ
माहिचं जपित्वाहवनीयसुपतिष्ठते । ६। तत्सवितुर्वरेण्यं कदा चन
स्यौरसि परि ते दूक्षभ इति चिरेताम् । ७। सर्वेषु तु जुहुमहा-
व्याहृतिभिस्त्रिस्तस्त्रिस्तः समिधो ऽभ्यादधात्याहवनीये वैकहावी । ८।
द्वैवस्तन्तुरस्त्रनु त्वा रभे माहं तद्वावस्त्रिस्तोत्याहवनीयस्य दक्षिणतो
ऽङ्गारानुपस्युम् । ९। ततो ऽसि तन्तुरस्त्रनु मा संतनुहि प्रजया
पशुभी रायस्योषेण सुप्रजास्त्रेण सुवीर्येण मानुषस्तन्तुरस्त्रनु मा
रभस्त्र मा त्वं मद्वावस्त्रित्वा असाविति ज्येष्ठस्य पुत्रस्य नामाभिव्याहृत्य
यावन्तो वा भवन्ति । १०। आत्मनो ऽजातपुत्रः । ११। सत्येनाव-
भ्यमभ्यवैम्यसु व्रतमित्याचम्य वाचं विसृजते । १२। ॥१२॥

अथ प्रातः । १। भूर्भुवः स्वः सुप्रजाः प्रजाभिर्भूयासं सुपोषः
पोषैः सुवीरो वीरैरभयं ते ऽभयं नो अस्तु मनसा लोपतिष्ठे लोक-
सुपैमि स्रष्टेत्याहवनीयम् । २। अथैव तिष्ठन्नितरौ । ३। अभयं ते
ऽभयं नो अस्तु वाचा लोपतिष्ठे प्रजासुपैमि पशुंश्चेति गार्हपत्यम् । ४।

अभयं ते ऽभयं नो अस्तु प्राणेन त्वोपतिष्ठे व्यानसुपैन्वायुश्चेत्यन्वाहार्य-
पचनम् । ५ । अभयं वो ऽभयं नो अस्तु कामेन व उपतिष्ठे वित्तिसुपैमि
भृतिं चेति सर्वान् । ६ । समानं समित्प्रभृत्या व्रतस्य विसर्जनात् । ७ ।

अनेन वैव साद्यंप्रातः । ८ । अनुपस्थानं वा प्रातः । ९ । ॥ १ ३ ॥

प्रवत्स्यन्नग्नीन् समीचते ऽभयं वो ऽभयं नो अस्त्विति । १ । नद्यं
प्रजां मे पाहि मानुषास्मा भयात् पाहीति गार्हपत्यम् । २ । अथर्षं
पितुं मे पाहि पित्र्यास्मा भयात् पाहीत्यन्वाहार्यपचनम् । ३ । तमुत्तरेष

^३ गत्वा शंस्य पशून्मे पाहि दैवास्मा भयात्पाहीत्याहवनीयम् । ^४

अन्नमन्नमिति जीणि पदान्यभ्युद्धृत्या ^५ सकाशादाग्यमनम् । ^६ । अग्न्यु-

पस्थानस्थानर्थंक्षुप्तं प्रवसन्नुपेत् । ^७ । याजमानं च पर्वणि । ^८ । अनपेतं

हि कारुणम् । ^९ । सन्निवेल्लयोर्वाचन्य वाचं यत्वा पुनराचन्य महा-

व्याहृतिभिर्विसर्गः । ^{१०} । चतुर्विषये ऽग्नीनां वाचं यच्छेत् ॥ १ ४ ॥

प्रोव्यायन् । ^{११} । तथा चैव समीचणम् । १ ।

आगन्मा दृक्कृन्तममसभ्यं वसुवित्तमम् ।

अग्ने सस्रास्रमभि शुक्लमभि सह आ यच्छस्व ॥

शंस्य पशून्मे ऽजुगुपस्तान्मे पाद्मेव दैवास्मा भयादजुगुपस्तस्मास्मा
पाद्मेवेत्याहवनीयम् । २ । तृणापचयनं समिदाधानं च सर्वेषु । ३ ।

अयमग्निः पुरीष्यो रयिमान् पुष्टिवर्धनः ।

अग्ने पुरीष्याभि शुक्लमभि सह आ यच्छस्व ॥

* Comm. अथर्वत्येवमादिना मन्त्रेष्टान्वाहार्यपचनमुपतिष्ठते । उत्तरेष क्षितः ।
तमिति यत्वादागत्यायेवमेव । अथोद्दिष्टेष्वेष्टमाष्टः ।

† शंस्येत्येवमादिना मन्त्रेष्टाहवनीयमुप । दक्षिणाग्निमुत्तरेष गत्वा—

अथर्धं पितुं मे ऽजुगुपसां मे पाद्मेव पित्र्यान्मा भयादजुगुपस्तस्मान्मा
पाद्मेवेत्यन्वाहार्यपचनम् ।४।

अथमग्निर्गृहपतिर्गार्हपत्यात्मजया वसुविश्वतमः ।

अग्ने गृहपते ऽभि युजमभि सह आ यच्छस्व ॥

नर्यं प्रजां मे ऽजुगुपसां मे पाद्मेव मानुषान्मा भयादजुगुपस्तस्मान्मा
पाद्मेवेति गार्हपत्यम् ।५। व्यवेतो ऽग्नीन्प्रवसति ।६। तेन सैवो-
त्सृज्यते ।७। ॥१५॥

वास्तोष्पतीथं भ्रौव्ये दक्षरात्रावरार्धे संप्रयातेषु ।१। अग्निष्ठस्य दक्षिणे
युक्त उपोद्घं चौरं वास्तोष्पते प्रतिजानौहीत्यनूच्य वास्तोष्पते
ब्रह्मयेति यजति ।२। ऊते चानाहितं त्यजेत् ।३। ॥१६॥

समारोह्यमाणो गार्हपत्ये पाणी प्रतितप्य प्राणान्मंमृग्येहि मे
प्राणानारोहेति ।१। सक्तसक्तमन्त्रेण दिर्दिसूष्णीम् ।२। अयं ते
द्योनिरिति वारणी प्रतितपति ।३। सक्तसक्तमन्त्रेण दिर्दिसू-
ष्णीम् ।४। एवमाहवनीयात् ।५। नित्यधृतादन्यस्मिन् ।६। अगस्त-
मिते च मन्यनम् ।७।

उपावरोह जातवेदः पुनस्त्वं देवेभ्यो हव्यं वह नः प्रजानन् ।

आयुः प्रजां रयिमस्मासु धेक्षरिष्टो दीदिहि नो दुरोणे ॥

इत्यात्मनो ऽरथोऽरुपावरोह्य मन्यनम् ।८। लौकिके वा लौकिके वा
।९। ॥१७॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे द्वितीयो ऽध्यायः समाप्तः ।

आम् ।

संस्त्रितायां पौर्णमास्यामिन्द्रायेष्टिर्विम्बधे ।१। अमावास्याविकारः
 ।२। इन्द्रश्च न भूमिः ।३। जुष्टो दमूना अग्ने गर्धेति
 स्त्रिष्टुतः ।४। अदितये ऽमावास्यायां संस्त्रितायाम् ।५। पौर्णमा-
 सीविकारः ।६। ये वैम्बधस्य ते स्त्रिष्टुतः ।७। यावज्जीवं च ।८। प्रयोग
 आन्तात् ।९। ॥१॥

अनागते पर्वस्यामावास्ये प्रवृत्ते ऽभ्युदितेष्टिः ।१। अग्नये दास
 इन्द्राय प्रदासे विष्णवे श्रियिविष्टायेति ।२। निरुप्ते जानंस्तानेव
 विभजेत् ।३। अग्ने दा दा नो अग्ने वृहत् ।४। सहसा ते यता तू
 भर ।५। अमावास्याविकारः ।६। धनुश्च चौषु दक्षिणा ।७। काले
 चामावास्यम् ।८। नाभ्यावृत्तिः पिण्डपितृयज्ञस्यास्ति ।९। ॥२॥

अतीते पर्वस्यामावास्ये प्रवृत्ते ऽभ्युदितेष्टिः ।१। अग्नये पयिक्त
 इन्द्राय वृषन्ने वैश्वानराय ।२। वेत्या हि वेध आ देवानाम् ।३।
 वार्षहत्याय सहदानुम् ।४।

स्रतावानं वैश्वानरमृतस्य ज्योतिषस्यतिम् ।

अजस्रं भानुमीमहे^५ ॥

नाभिं यज्ञानाम् ।^६ । अमावास्याविकारः ।^७ । दृष्टोपानहं दक्षिणा
 ।^८ । संस्त्रितायां चामावास्यम् ।^९ । नाभ्यावृत्तिः पिण्डपितृयज्ञ-
 स्यास्ति ।^{१०} । ॥३॥

अग्नये ऽग्निमते ऽमावस्यावभृद्धते ।१। पयिक्ते ऽन्तरेण विहारं

चक्रीवति वृत्ते निधतातिपत्तौ च । १। वीतये मिथःसंस्पृष्टेषु । २।
 विविचये याम्येष । ४। संवर्गाय प्रदायेन । ५। शुचये क्रथ्येष । ६।
 अप्सुमते वैद्युतेन । ७। व्याधिग्राये रुद्राय । ८। अध्वानं गमिष्यन् पूषे
 पथिहते । ९। सार्वकामिक्यग्रये कामाय । १०। व्रतपतये व्रत्यवेक्षां
 प्रोव्याव्रत्यं वा चरित्वा । ११। व्रतसृते ऽनु कृत्वा । १२। गृहदाष्टे
 चामवते । १३। महद्भ्यो यमौ प्रजातायाम् । १४। ॥ ४ ॥
 अग्निमग्निं हवीमभिरग्निनाग्निः समिध्यते । १। अग्न आ याहि वीतये
 यो अग्निं देववीतये । २। कथा नो अग्ने वि वसस्त्वामग्ने मानुषीः । ३।
 कुवित्सु नो मा नो अस्मिन्महाधने । ४। अपस्वस्य उरौ महान् । ५।
 कद्रुद्रायाश्चाम ते । ६। वयसु त्वा पयस्यते पयस्ययः । ७।

अग्निः परेषु धामसु कामो भूतस्य भव्यस्य ।

सम्राज्येको वि राजति ॥

अश्चाम तम् । ८।

तमग्ने व्रतसृष्टुचिरग्ने देवां दृष्टा वह ।

उप यज्ञं हविष्य नः ॥

व्रतानि विभ्रद्रुतपा अदाभ्यो भवा नो दूतो अजरः सुवीरः ।

दधद्रुतानि सुमृत्सीको अग्ने गोपाय नो जीवसे जातवेदः ॥ ^{१०} ।

हृष्टा रजांसि पत्सुतस्त्रे वसूनि पुर्वणीक होतः । ^{११} ।

महत्स्त्रेवसंवृष्ट आ यात यमाविव ।

शुभ्रा हिरण्यवाद्यः ^{१२} ॥

वातलिषो महतः अग्ने कमिति वा । ^{१३} ।

ज्ञातयो ऽसंविदाना वज्रदेवतामिष्टिं निर्वपेरन् । १।

श्रीम।

संस्थितायां पौर्णमास्यामिन्द्रायेष्टिर्विमृधे ।१। अमावास्याविकारः
 १२। इन्द्र चक्रं मृगो न भीमः ।३। जुष्टो इमूना अग्ने शर्धेति
 खिष्टकृतः ।४। अदितये अमावास्यायां संस्थितायाम् ।५। पौर्णमा-
 सीविकारः ।६। ये वैमृधस्य ते खिष्टकृतः ।७। यावज्जीवं च ।८। प्रयोग
 आन्तात् ।९। ॥१॥

अनागते पर्वणामावास्थे प्रवृत्ते ऽभ्युदितेष्टिः ।१। अग्नये दात्र
 इन्द्राय प्रदात्रे विष्णवे शिपिविष्टायेति ।२। निरुप्ते जानस्तानेव
 विभजेत् ।३। अग्ने दादानो अग्ने वृहत् ।४। सहस्रा ते शता तू
 भर ।५। अमावास्याविकारः ।६। धनुश्च जीषु दक्षिणा ।७। काले
 अमावास्थम् ।८। नाभ्यावृत्तिः पिण्डपितृयज्ञस्यास्ति ।९। ॥२॥

अतीते पर्वणामावास्थे प्रवृत्ते ऽभ्युदितेष्टिः ।१। अग्नये पथिकृत
 इन्द्राय वृत्रघ्ने वैश्वानराय ।२। वेत्या हि वेध आ देवानाम् ।३।
 वार्चस्त्याय सहदानम् ।४।

अतावानं वैश्वानरमृतस्य व्योतिषस्यतिम् ।

अजस्रं भानुमीमहे^५ ॥

नाभिं यज्ञानाम् ।^६ अमावास्याविकारः ।^७ दण्डोपानहं दक्षिणा
 ।^८ संस्थितायां अमावास्थम् ।^९ नाभ्यावृत्तिः पिण्डपितृयज्ञ-
 स्यास्ति ।^{१०} ।९। ॥३॥

अग्नये ऽग्निमते अमावास्यावभ्युदृते ।१। पथिकृते ऽन्तरेण विहारं

चक्षीवति वृत्ते नियतातिपत्तौ च । १। वीतये मिथःसंसृष्टेषु । २।
 विविचये गाम्भेय । ३। सर्वगाय प्रदायेन । ४। शुचये क्रयेण । ५।
 असुमते वैद्युतेन । ६। व्याधिप्राये रुद्राय । ७। अध्वानं गमिष्यन् पूष्णे
 पथिहते । ८। सार्वकामिक्यग्रये कामाय । ९। व्रतपतये प्रत्यवेक्षां
 प्रोष्यामृत्यं वा चरित्वा । १०। व्रतभृते ऽश्रुकृत्वा । ११। गृहदाहे
 कामवते । १२। मरुद्गो यमौ प्रजातायाम् । १३। ॥ ४ ॥
 अग्निमग्निं हवीमभिरग्निनाग्निः समिध्यते । १। अग्न आ बाहि वीतये
 यो अग्निं देववीतये । २। कया नो अग्ने विवसस्तामग्ने मानुषीः । ३।
 कुवित्सु नो मा नो अस्मिन्महाधने । ४। अप्सव्य उरौ महान् । ५।
 कद्रुद्रायाश्चाम ते । ६। वयसु त्वा पथस्यते पथस्यथः । ७।

अग्निः परेषु धामसु कामो भूतस्य भव्यस्य ।

समालोको वि राजति^८ ॥

अश्वाम तम् । ९।

त्वमग्ने व्रतभृच्छुचिरग्ने देवा इहा वह ।

उप यज्ञं हविष्य नः^{१०} ॥

व्रतानि बिभ्रद्रुतपा अदाभ्यो भवा नो दूतो अजरः सुवीरः ।

दधद्रत्नानि सुमृलीक्यो अग्ने गोपाय नो जीवसे जातवेदः ॥ ११^{११} ॥

कृष्णा रजांसि पशुतस्त्रे वसूनि पूर्वणीक हातः । १२^{१२} ॥

मरुतस्त्रेषसं दृष्ट आ धात यमाविव ।

शुभ्रा हिरण्यखादयः^{१३} ॥

वातलिषो मरुतः श्रिये कमिति वा । १४^{१४} ॥ ५ ॥

ज्ञातयो ऽसंविदान् ब्रह्मदेवतामिष्टिं निर्वपेरन् । १५

अग्निः प्रथमो वसुभिर्नो अयात्सोमो रुद्रैरभि रक्षतु त्वना ।

इन्द्रो मरुद्भिर्क्षेतुया कृणोत्वादित्यैर्नो वरुणः शर्म यंसत् ॥^२

समग्निर्वसुभिर्नो अयात्सं सोमो रुद्रियाभिस्तनूभिः ।

समिन्द्रो रातहव्यो मरुद्भिः समादित्यैर्वरुणो विश्ववेदाः ।^३

संज्ञानमिति च जपेरन् ।^४ ॥६॥

मित्रविन्दायाः । १। पञ्चदश सामिधेनीः । २। अग्निना रयिं गयस्फान
इत्याज्यभागौ । ३।

अग्निः सोमो वरुणो मित्र इन्द्रो बृहस्पतिः सविता यः सहस्री ।

पूषा नो गोभिरवसा सरस्वती त्वष्टा रूपाणि समनक्तु यज्ञैः ।^१

त्वष्टा रूपाणि दधती सरस्वती पूषा भगं सविता मे ददातु ।

बृहस्पतिर्दददिन्द्रो बलं मे मित्रः क्षत्रं वरुणः सोमो अग्निः ॥ ।^५

मू नो रास्व सहस्रवदुत नो ब्रह्मन्विष इति स्विष्टकृतः ।^६ । सहस्रं

दक्षिणा ।^७ । देवतानुपूर्थं पुरोनुवाक्यावन्निगमेषु ।^८ । याज्यावदा-

देशे ।^९ । यथासंप्रेषितं वा ।^{१०} ॥७॥

फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां प्रयोगो ऽद्विचितायनानाम् । १। वसिष्ठयज्ञस्यामा-

वास्यायां साकंप्रस्थाथ्यस्य च । २। पञ्चदश वर्षाणि दाक्षायणयज्ञस्य । ३।

संवत्सरसंवत्सरं वा सर्वेषाम् । ४। न प्रयुञ्जानस्य नित्यौ दर्शपूर्णमासौ

वर्तेते । ५। दाक्षायणयज्ञस्य । ६। पौर्णमासानि पूर्वद्युः । ७। अग्नी-

षोमीयो वा । ८। आग्नेयः सांनाथं चैन्द्रं पौर्णमास्याम् । ९। अपरपक्षं

द्विचित्रप्रतो ऽतिथिभ्यो ददाति । १०। सत्यप्रतो वा । ११। अभ्यञ्जन-

स्ताविकपत्नूलितानि न वस्ते । १२। हविरुच्छिष्टाशनः । १३। न सौहित्यं

प्राप्नुयात् । १४। सोमं राजानं चन्द्रमसं भवयामीति मनसा ध्यायन्नश्रान्ति

।१५। आमावास्यानि पूर्वद्युः ।१६। ऐन्द्राग्नौ वा ।१७। आग्नेयो मैत्रा-
वरुणी च पथस्यामावास्यायाम् ।१८। ऋतेन या उत वा विक्षु ।१९।
पुरा शंघोर्वाकादूर्ध्वं वानावाह्य वाजिनो यजति ।२०। उत्तमे
प्रयाजे निगच्छन्ति यथार्थं च सूक्तवाके ।२१। वाजिनो देवा हवि-
र्जोषयिष्यन्ते वर्धयिष्यन्ते महेष्टा व्यायः करिष्यन्ते ।२२। शं नो भवन्तु
वाजिनो वाजेवाज इत्यूर्ध्वश्रुनवानं यजति ।२३। वाजिनस्याग्ने
वौहीत्यनुवषट्कारः ।२४। यजमानो ब्रह्मा होताध्वर्युराग्नौभक्ष समुप-
ह्वय भक्षयन्ति ।२५। प्रथमो जघन्यश्च यजमानः ।२६।

यन्मे रेतः प्र धावति यदा सिक्तं प्र जायते ।

राज्ञा सोमेन तदक्षमस्मासु धारयामसि ॥

वाजो ऽसि वाजिनमसि वाजो मयि धेहीति भक्षमन्त्रः ।२७॥ ८॥
इत्यादधस्य ।१। आग्नेयः सरस्वत्यै च ।२। अग्नीषोमीयः सोपांशुयाजः
सांनार्थं चैन्द्रं पौर्णमास्याम् ।३। व्रतानि च दाक्षायण्याश्रिकानि ।४।
आग्नेयः सरस्वते च ।५। ऐन्द्राग्नौ मैत्रावरुणी च पथस्यामावास्यायाम्
।६। समानं वाजिनम् ।७॥ ९॥

सर्वसेनियज्ञे ।१। उभयानि हवींश्वेकस्यामिष्टौ ।२। पौर्णमासानि
पूर्वाणि ।३। अर्षन्तस्वास्माकमग्ने अध्वरमित्युत्तरस्याग्नेयस्य ।४। नामा-
वास्यां यजते ।५। पिण्डपितृयज्ञं तु करोति ।६। न श्रौनकयज्ञे
शाकंप्रस्थाय्ये च विकारो होतुरस्ति ।७॥ १०॥

सर्वसेनियज्ञेन वसिष्ठयज्ञो व्याख्यातः ।१। पूर्वाणि त्वामावास्यानि ।२।
न पौर्णमासीं यजते ।३। इति दर्शपूर्णमासाद्यनानि ।४। काम्यानि ।५।
पाञ्चदशं च सामिधेनीनाम् ।६। आग्नेयाग्नौ वैष्णवौ ।७। पौर्णमा-

शीविकारः । ८। सदा यजते अन्यत्र पर्वणः । ९। मुन्ययनमित्याचक्षते
 । १०। आग्नेयेन्द्रो वैश्वदेवः । ११। अमावास्याविकारः । १२। सदा
 यजते अन्यत्र पर्वणः । १३। अदौक्षितः कृष्णाजिनं प्रतिमुञ्चते । १४।
 तुरायणमित्याचक्षते । १५। संवत्सरप्रयोगे च । १६। ॥ ११ ॥
 सौमी श्चामाकेष्टिः । १। वैणयवी च । २। ऐन्द्राग्र आग्नेन्द्रो वा
 वैश्वदेवो द्यावापृथिवीयस्य ब्रीहियवानाम् । ३। सदाज्यभागे । ४।
 इमं यज्ञं या ते धामानि दिवीति । ५। सौम्यस्य मधुपर्को दक्षिणा
 । ६। इयं वामस्य शुष्णिं नु । ७। आ घा ये सुकर्माणः सुरसः । ८।
 मही द्यौरुर्वी पृथ्वी । ९। वैश्वदेवद्यावापृथिवीयौ चोपांशु । १०।
 विराजौ स्विष्टकृतः । ११। वत्सः प्रथमजो दक्षिणा । १२। समानत-
 न्ना वा दर्शपूर्णमासाभ्याम् । १३। दर्शपूर्णमासौ वा नवानाम् । १४।
 अग्निहेत्रं वा यवाग्वा सायंप्रातः । १५। अग्निहेत्रीं वा नवानाद-
 यित्वा तस्यै दुग्धेन सायंप्रातरग्निहेत्रं जुहुयात् । १६। गार्हपत्ये वा
 स्वात्मीपाकं अपयित्वाययणदेवताभ्यः स्विष्टकृच्चतुर्थीभ्यः स्वाहाकारे-
 णाहवनीये जुहुयात् । १७। ॥ १२ ॥
 फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां प्रयोगश्चातुर्मास्यानाम् । १। चैत्र्यां वा । २।
 वैश्वानरीयपार्जन्येष्टिः पूर्वां पौर्णमास्याम् । ३। पर्जन्याय यस्य व्रते
 । ४। उत्तरस्यां वैश्वदेवम् । ५। आग्नेयः । ६। सौम्यसावित्रौ । ७।
 शारस्वतपौष्णौ । ८। मरुद्भ्यः स्वतवद्भ्यः । ९। वैश्वदेवी । १०। द्यावा-
 पृथिवीयस्य । ११। हिरण्यपाणिमूतय उदीरय । १२। पूषन्तव शुक्रं
 ते । १३। इहेह वः प्र चित्रम् । १४। अग्निमन्यनीयाश्चासन्नपु हविःपु
 । १५। पश्चाद्देदेरवस्थायाग्नये मथ्यमानायेति संप्रेषितः । १६। अभि त्वा

देव सवितः ^{१७} मही द्यौः ^{१८} त्वामग्ने पुष्करादिति च तिस्रः ^{१९} उत
 भुवन्तु जन्तव इति जाताय ^{२०} आ यं हस्ते न खादिनमिति हस्तेन
 धार्यमाणाय ^{२१} उत्तरे प्रद्वियमाणाय ^{२२} अग्निनाग्निः समिध्यते ^{२३}
 त्वं ह्यग्ने अग्निना ^{२४} तं मर्जयन्तेत्यग्निमन्यनीयाः । ^{२६} नव च
 प्रयाजाः । ^{२७} चतुर्थोक्तमावन्तरेण चत्वारः । ^{२८} दुरो अग्न
 आज्यस्य व्यन्तु ^{२९} उषासानक्ता अग्न आज्यस्य वीताम् ^{३०} दैव्या
 होतारा अग्न आज्यस्य वीताम् ^{३१} तिस्रो देवीरग्न आज्यस्य व्यन्तु
 । ^{३२} सद्गन्तावाज्यभागौ । ^{३३} सावित्र्यावाष्ट्रिवीथौ चोपांशु । ^{३४}
 विराजौ स्विष्टकृतः । ^{३५} वत्सः प्रथमजो दक्षिणा । ^{३६} नवानुयाजाः
 । ^{३७} प्रथमद्वितीयौ तु षलन्तरेण । ^{३८} देवीर्दारो वसुवने
 वसुधेयस्य व्यन्तु ^{३९} देवी उषासानक्ता वसुवने वसुधेयस्य वीताम् ^{४०}
 देवी जोष्टी वसुवने वसुधेयस्य वीताम् ^{४१} देवी ऊर्जाऊती वसुवने
 वसुधेयस्य वीताम् ^{४२} देवा दैव्या होतारा वसुवने वसुधेयस्य वीताम्
^{४३} देवीस्त्रिस्त्रिस्त्रिस्त्रि देवीर्वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु । ^{४४} समानं
 वाजिनम् । ^{४५} संखितायां पौर्णमासम् । ^{४६} मांसानश्नं ब्रह्मचर्यं
 प्राङ्मुखः श्वेत ऋतुकाले वा जायामुपेयात्सत्यवदनं चान्तरालव्रतानि
 । ^{४७} ३० । ॥ १२ ॥

आषाढ्यां वरुणप्रघासाः फाल्गुनीप्रयोगस्य । १। चैत्रीप्रयोगस्य अश्व-
 णायाम् । २। पौष्णान्तानि वैश्वदेविकानि । ३। ऐन्द्राग्नौ वारुणी
 पथस्या मारुती कायस्य । ४। इमं मे वरुण तत्त्वा यामि । ५। मरुतो
 यद्ध यूयमस्मान् । ६। हिरण्यगर्भो यः प्राणत इति । ७। आहवनी-
 याश्चाग्नी प्रणयन्ति । ८। प्र देवं देव्येति तिस्रणामासीनः प्रथमाम् । ९।

उत्तरे अनुसंयन् । १० । इलायास्त्वेति साद्यमानयोरिधयोः । ११ । अग्ने
विश्वेभिः खनीक सीद हेतर्नि हेता त्वं दूतः । १२ । इत्यग्निप्रणयनीयाः
। १३ । यत्र चासीनः प्रथमामन्ववोचत्तत्स्थितोत्सृज्यते । १४ । उत्तर-
स्थां वेदौ होतृकर्म । १५ । उपांशु कायः । १६ । गोमिथुनौ दक्षिणा
। १७ । अध्वर्योर्वेदं स्तृणाति । १८ । वारुण्या निष्काषेणावभृथमवैति
यथा सोमे । १९ । उरुं हि राजा श्रतं ते । २० । समानमन्यद्वैश्वदेवेन
। २१ । ॥ १४ ॥

कार्तिक्यां साकमेधाः फाल्गुनीप्रयोगस्य । १ । आग्रहायण्यां चैत्रीप्र-
योगस्य । २ । अग्नये ऽनीकवते पूर्वस्थां पौर्णमास्यामिष्टिः पूर्वाह्णे । ३ ।

अनीकैर्द्वेषो ऽर्दयाग्ने विश्वाभिरूतिभिः ।

रयिं नो देहि जीवसे ॥

सैनानीकेन । ^५ । मध्यन्दिने मरुद्भ्यः सांतपनेभ्यः । ^६ । सांतपना यो नो
मरुतः । ^७ । सायं मरुद्भ्यो गृहमेधेभ्यः । ^८ । अग्निना रयिं गयस्त्वन
इत्याज्यभागौ । ^९ । गृहमेधास आ गत प्र बुध्ना वः । ^{१०} । त्वां चित्रश्रव-
स्त्वम यद्वाहिष्ठमिति स्विष्टकृतः । ^{११} । न निगदमाह । ^{१२} । न
सामिधेनौरन्वाह । ^{१३} । आज्यभागप्रभृतीज्येलान्ता । ^{१४} । तस्य
निष्काषं प्रातः पूर्णद्वयं ऊत्वेष्टिं मरुद्भ्यः क्रीलिभ्यः । ^{१५} । क्रीलं वः
पर्वतस्थित् । ^{१६} । महाहविषि । ^{१७} । ऐन्द्राग्रान्तानि वारुणप्रघासि-
कानि । ^{१८} । माहेन्द्रो वैश्वकर्मणश्च । ^{१९} । वाचस्यति या ते धामानि
परमाणीति । ^{२०} । उपांशु वैश्वकर्मणः । ^{२१} । एकस्याग्निः प्रणीयते
। ^{२२} । षष्ठभो दक्षिणा । ^{२३} । न वाजिनं नावभृथो भवति । ^{२४} ।
समानमन्यद्वारुणप्रघासैः । ^{२५} । ॥ १५ ॥

अपराह्णे पित्र्या त्रिहविरिष्टिः । १ । सोमाय पितृमते पितृभ्यो वा
 सोमवद्भ्यः पित्रभ्यो बर्हिषद्भ्यः पितृभ्यो ऽग्निध्वान्तेभ्यः । २ । अग्निश्च
 कव्यवाहनः स्विष्टकृद्भवति । ३ । त्वं सोम प्र चिकितः सोमो धेनु त्वं
 सोम पितृभिरिति सोमस्य पितृमतः । ४ । उदीरतामङ्गिरसो ये नः
 पूर्वं इति सोमवताम् । ५ । उपहृता आहं पितृन्बर्हिषद इति
 बर्हिषदाम् । ६ । अव सृज ये चेहाग्निध्वान्ता इत्यग्निध्वान्तानाम् । ७ ।
 एकैका याज्या देहे पूर्वं पुरोनुवाक्ये । ८ । असंतते नानाप्रणवे । ९ । ये
 तादृषुस्त्वमग्न ईक्षित इत्यग्नेः कव्यवाहनस्य । १० । प्राचीनापवीत्येता
 देवता यजति । ११ । निगमस्थानेषु चानुवर्तयति । १२ । पितृमन्त्रं
 परिहाप्य । १३ । यज्ञोपवीतीति जातृकर्णः । १४ । संप्रैषेषु स्वधाशब्दे
 क्रियमाणे ये स्वधामहे स्वधा नम इति येयजामहवषट्कारयोः स्थाने
 । १५ । दक्षिणान्वाहार्यपचनात्परिश्रिते चरन्ति । १६ । अग्ने वेदिं दक्षिणा
 तिष्ठति । १७ । न च बर्हिषाक्रामति । १८ । उत्सर्गो जपानाम् । १९ ।
 कर्माणि त्वष्णीं जपमन्त्राणि । २० । उपसदि चेत्याचार्याः । २१ ।
 कर्म तु न्यायः । २२ । उन्नतस्त्वेत्येकां सामिधेनीं चिरनूच नार्षेय-
 माह । २३ । अपबर्हिषः प्रयाजानिष्ट्वा नो अग्ने रुचेतुना त्वं सोम
 महे भगमिति जीवनवन्तावाज्यभागौ । २४ । उपहृयेलां न प्राश्नन्ति
 । २५ । अवघ्राय भागान्प्राश्नन्ति । २६ । पितृभ्यो दत्ते । २७ । ॥ १६ ॥

अथा विष्टा जनयन्कर्वराणि स हि घृणिरुर्वराय गातुः ।

स प्रत्युदैद्वरुणं मध्वो अयं स्वां यत्तनूं तन्वामैरयत ॥

इति जपन्त उत्तरेणावाहार्यपचनं गत्वा । १ । सुसंदृशं त्वा वय-
 मचन्नमीमदन्तोपो षु शृणुहीत्याहवनीयमुपस्थाय । २ । मनो न्वा

ज्वामह इति त्वेन दक्षिणाग्निम् । ३। आ म एतु मनः पुनरिति
 ब्रूयुः । ४। अग्निं तं मन्य इति त्वेनाग्ने त्वं न इति च द्वैपदेन गार्ह-
 पत्यम् । ५। तच्चक्षुरित्यादित्यमुपस्थाय । ६। अपवर्हिषावनुयाजाविष्टा
 । ७। न सूक्तवाके यजमानस्य नाम गृह्णाति । ८। श्रथ्वन्ता च । ९।
 अम्बकान्मंस्थाय मैत्रश्चरुः । १०। अदितये वा । ११। मित्रस्य वर्ष-
 णीधृतो मह्यं आदित्यः । १२। संस्थितायां पौर्णमासम् । १३। ॥ १७॥
 शुनासीर्यै । १। पौष्णान्तानि वैश्वदेविकानि । २। शुनासीर्यो वायव्यं
 पयः सौर्यस्य । ३। शुनासीराविमां शुनं नः फालाः । ४। तव वाय-
 वृतस्य ते ऽध्वर्यवस्य कृवांसः । ५। तरणिर्विश्वदर्शतो दिवो रुक्म इति । ६।
 उपांशु सौर्यः । ७। अश्वः श्वेतो दक्षिण । ८। गौर्वा । ९। सीरं वा
 द्वादशाथोगम् । १०। न वाजिनम् । ११। समानमन्यद्वैश्वदेवेन । १२।
 पौर्णमासं त्वमथ्यमाने । १३।

इन्द्रश्च नः शुनासीराविमं यज्ञं मिमिक्षताम् ।

गर्भान्धत्तं स्वस्तये ॥¹⁴

ययोरिदं [विश्वं] भुवनमा विवेश ययोरानन्दो निहितो महश्च ।

शुनासीरावृतुभिः संविदाना इन्द्रवन्ता हविरिदं जुषेथाम् ॥¹⁵

इन्द्राय शुनासीराय सुषा जुजुतना हविः ।

जुषतां प्रति मेधिरः ॥¹⁶

प्र हव्यानि घृतवन्धस्त्री हर्षन्धाय भरता सजोषाः ।

इन्द्र ऋभुभिर्ब्रह्मणा संविदानः शुनासीरी हविरिदं जुषस्व ॥¹⁷

शुनं ज्वेमाश्रायन्तः ।¹⁸ साकमेधैरिष्ट्वाम्बं शुनासीर्यम् ।¹⁹

माथ्यां वा पौर्णमास्याम् ।²⁰ सोमेनोत्सर्गः पशुनेष्या वा ।²¹

पञ्च वर्षेषु पूर्वेषुः शुनासीर्यमपरेद्युर्वैश्वदेवम् । १० ॥ १८ ॥
विध्यपराधे प्रायश्चित्तम् । १। अर्थलोपे प्रतिनिधिः । १। भृशुवः स्वः
स्वाहा ।

अथाश्वग्रे ऽस्यनभिश्चस्तिश्च सत्यमित्वमथा अग्नि ।

अयामा मनसा कृतो ऽयाः सन्ध्वमूहिषे ।

अथा नः कृणुहि भेषजं । स्वाहा ॥

इति प्रायश्चित्ताहुतौ सर्वेषु दोषेषु । ३। आहवनीयः सर्वाहुतीनाम् । ४।
जुहुश्च पाचम् । ५। चतुर्गृहीतं प्रायश्चित्तेषु । ६। अनन्तरं दोषात्प्राय-
श्चित्तं न ह्यनिर्हते दोषे प्रवृत्तिरुत्तरस्यास्ति । ७। प्रत्यक्षविहितं चैकेषु
दोषेषु प्रायश्चित्तं तत्रोभे कुर्यात्सर्वप्रायश्चित्तं चाधिकारिकं च । ८।
अनुद्धृतं चेदाहवनीयमभ्यस्तमियाद्भुविदा ब्राह्मणेनोद्धरणं । जातरूपं
च कुशे प्रबध्नायतो हरन्ति । रजतमभ्युदिते । वरो दक्षिणा । ९।
आहवनीये ऽनुगते गार्हपत्यादुद्धरणमग्नये चेष्टिर्ज्योतिष्मते । १०।
उदग्ने शुचयो वि ज्योतिषा । ११। गार्हपत्ये ऽनुगते पूर्वमध्यवसाया-
हवनीयमन्यं प्रणीय जुहुयात् । १२। समारोह्य वेदकुदवस्येत् । १३।
उभयोरनुगतयोर्गार्हपत्योल्मुकादुत्तरारण्या मन्यनम् । १४। उल्मुके
ऽविद्यमाने ऽरणी भस्मना संस्पृश्याग्नये च तपस्वते जनदत्ते पावकवत
इष्टिः । १५।

आ याहि तपसा जनेष्वाग्ने पावको अर्चिषा ।

उपेमां सुष्टुतिं मम ¹⁶ ॥

आ नो याहि तपसा जनेष्वाग्ने पावक दीधत् ।

इव्या देवेषु नो दधत् ॥ ¹⁷ १६।

इत्यभ्युदितयोस्त्वभ्यस्तमितयोर्वान्येन वा नष्टयोः कारणेनान्याधेये-
नोत्पादयेत् । १७ । ॥ १८ ॥

उपसृष्टा चेदग्निहोत्री वाश्येत स्रयवसादिति यवसमुष्टिं प्रयच्छेत् । १ ।
उपविशेच्चेत् ।

यस्माङ्गीषा निषीदसि ततो नो अभयं कृधि ।

प्रजाभ्यः सर्वाभ्यो मृल नमो रुद्राय मीषज्जघे ॥

इत्यार्द्रदण्डेनोत्थाप्य

उदस्त्रादेव्यदितिरायुर्यज्ञपतावधात् ।

रुद्राय कृण्वती भागं मित्राय वरुणाय च ॥

इत्यनुमन्त्रयेत् । २ । द्वेष्ट्याय वा दद्यात् । ३ । इविषि स्तुत्ने ऽच्छायं वो
यथोरोजसा स्तुभिता रजांसि वीर्यैर्भिवीरतमा शविष्ठा ।

या पत्येते अप्रतीता सहोभिर्विष्णू अगन्वरुणा पूर्वहृतौ ॥

इत्यङ्गिरुपनिनीयास्कानधित प्राजनि । दिवं देवांस्तृतीयं यज्ञो ऽगा-
त्ततो मा द्रविणमष्ट्यन्तरिक्षं पिबंस्तृतीयं यज्ञो ऽगात्ततो मा द्रवि-
णमष्टु पृथिवीं मनुष्यांस्तृतीयं यज्ञो ऽगात्ततो मा द्रविणमष्ट्यनु-
मन्त्रयेत् । ४ । यद्वाह्मणो जुगुप्सुर्न भक्षयेदेतदुष्टस्य लक्षणम् । ५ ।
तस्यापः प्रतिपत् । ६ । शेषे विद्यमाने तेन समापनम् । ७ । शेषभावे
ऽन्यदुत्पादयेत् । ८ । तस्मिन्मध्ये ऽविद्यमाने यत्सामान्यतमं मन्येत
तत्प्रतिनिदध्यात् । ९ । एष प्रतिनिधीनां धर्मः । १० । अविकारश्च
ब्रह्मणाम् । ११ । अप्रतदेवते दुष्टे नावृत्तिरस्ति ह्यौचस्थान्यद्विः
संक्रुत्य प्रयच्छेद्देवतायै । १२ । नावृत्तिः प्रतदोषे ऽस्ति लुप्यते
स्त्रिष्टकदिक्षं भक्षाय । १३ । आज्येन परम् । १४ । अन्यासु देवता-

स्त्रिष्टासु दुष्टेन वा शेषवति तन्मे प्रदानमावर्तते । १५। सर्वेष्टिरशेषे ।
 १६। कृतस्थानावृत्तिर्गुणलोपे संनिपातप्रधानत्वात् । १७। मन्त्रं नानु-
 क्रमेत् । १८। अनुजपेदिति जातृकर्णः । १९। अन्याभ्यो गृहीते
 ज्यासु वावाहितासु चोदिताभ्यः प्रथक्केदाज्येनावहिता यजेत्
 । २०। ॥२०॥

इष्टिपशुबन्धेषु सोमे च प्रायश्चित्तं ब्रह्मा जुहोति । १। ऋग्वेदे
 चेदोषः स्वाङ्गः स्वाहेति गार्हपत्ये । २। यजुर्वेदे चेद्भुवः स्वाहेत्यन्वा-
 हार्थपचने । ३। सोमे त्वाग्नीध्रीये । ४। सामवेदे चेत्सुः स्वाहेत्याह-
 वनीये । ५। भूर्भुवः सुः स्वाहेत्यग्नयमाने दोषे । ६। अनुपस्थाय
 प्रसर्गे प्रतिदिशमुपस्थानम् । ७। उपस्थायाप्रसर्गे यथा प्रोथ्य । ८।
 समारोह्याप्रसर्गे मन्यनम् । ९। नारण्योरस्युपस्थानम् । १०। नाहोमे-
 नानिज्यया वाग्नीनुत्सृजेत् । ११। प्रायश्चित्तं तु कृत्वातीतानि कर्माणि
 प्रतिनिदध्यात्प्रतिनिदध्यात् । १२। ॥२१॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ।

ओम् ॥

पत्नीयजमानौ ब्रह्मम् । १ । अश्रीयातां प्राग्वत्सापाकरणात् । २ । यदन्य-
 न्नांसखवणमिथुनमाघेभ्यो येन च द्रव्येण यज्यमाणः स्यात् । ३ । ॥ १ ॥
 अग्नीनन्वादधातीष्टिपशुबन्धेषु पूर्वद्युः । १ । आहवनीये महाव्याह-
 त्योत्तमया । २ । प्रथमया गार्हपत्ये । ३ । दक्षिणाग्नौ मध्यमया । ४ ।
 द्वे च तृष्णीम् । ५ । आहवनीये दशमीं समस्ताभिः । ६ । महाव्याह-
 तीनां वा स्थाने चतस्रो विहव्यस्थानपूर्व्येण । ७ । उपस्थानं च शेषेण ।
 ८ । अप नः श्रोशुचदधमिति सप्ताग्ने नय यस्त्वा हृदा त्वं नो अग्ने
 अधरादिति वा दशभिः । ९ । प्राग्नये वाचमिमं स्तोममिति चीपस्थानं
 सूक्ताभ्याम् । १० । तृष्णीं प्रागह्वीयम् । ११ । महाव्याहृतिभिः पैङ्ग्यम्
 । १२ । कौषीतकं विहव्येन । १३ । आह्वणमुत्तमम् । १४ । ॥ २ ॥
 पिण्डपितृयज्ञो ऽपराह्णे ऽमावास्यायाम् । १ । दक्षिणाग्नेः पुरस्ताच्छूर्पे
 स्थालीं स्फ्यं पात्रीमुखलमुसले च संसाद्य । २ । गार्हपत्यस्य पश्चा-
 दक्षिणाग्रेषु कुशेषु स्फ्यं निधाय । ३ । उपरिष्ठाद्व्रीहीन्पात्रायाम् । ४ ।
 पुरस्ताच्छूर्पे स्थालीम् । ५ । आच्य सव्यं जानु नीचा मुष्टिना व्रीहीन्
 गृह्णाति पितृन्धायम् । ६ । यथाधोबिलाश्रुतः स स्वा^७त्पत्न्या सक्तफ-
 लीकृता^८न्दक्षिणाग्नौ अपयित्वा^९भिघार्य^{१०} प्रत्यञ्चमुदास्याविसवि परि-
 समुच्च परित्सीर्य पर्युक्ष्य^{१२} दक्षिणं जान्वाच्य^{१३} यज्ञोपवीतो प्राङ्गा-
 सीनो मेवणेन जुहोति । ^{१४} ८ । * ॥ ३ ॥

* Comm. पत्न्या सक्तफलीकृतानित्यारभ्य जुहोतीत्यन्तं सूत्रं तथापि क्ताप्रत्य-
 वानानि चण्डयो व्याख्यायन्ते ।

अग्नये कथ्यवाहनाय स्वाहा सोमाय पितृमते स्वाहा यमायाङ्गिरस्वते
पितृमते स्वाहेति । १ । मेक्षणमनुप्रहृत्य^२ दक्षिणा दक्षिणाग्रेरपहता
असुरा रक्षांसि वेदिषद इति स्फोणोन्मृज्या^३भुक्ष्य^४

ये रूपाणि प्रतिमुञ्चमाना असुराः सन्तः स्वधया चरन्ति ।

परापुरो निपुरो ये भरन्त्यग्निष्टौल्लोकात् एदात्यस्मात् ॥

इत्युत्सुकमुन्मृष्टस्य दक्षिणार्धे निधाय^५ मूले कुशान्सकृन्नानुन्मृष्टे
निधाय^६षाववनेनिष्ठ्य ये च त्वामचान्विति पितुर्गामादिभ्य कुशेभ्यपो
निषिञ्चत्यवाचीनपाणिना* । ७ । एवं दक्षिणतः पितामहस्य । ८ । प्रपि-
तामहस्य च । ९ । असावेतन्ने ये च त्वामचान्विति पिण्डान्यथावनेजितं
निधाय । १० । उभावेकस्मिन्पितृभेदे । ११ । न जीवपितुरस्ति । १२ । न
जीवान्तर्हिताय । १३ । येभ्यो वा पिता तेभ्यः पुत्रः । १४ । होमान्तं वा
। १५ । अत्र पितरो मादयध्वं यथाभागं पितर आदृषायध्वमिति । १६ ।
उदङ्दर्यावृत्य । १७ । चिरा तमनादाशित्वा । १८ । अमीमदन्त पितरो
यथाभागमवीक्षतेति प्रतिपर्यावृत्य । १९ । तथैवावनेज्य । २० । ॥ ४ ॥
नमो वः पितरो जीवाय नमो वः पितरः शोषाय । नमो वः पितरो
घोराय नमो वः पितरो रसाय । नमो वः पितरो बलाय नमो वः
पितरो मृत्यवे । नमो वः पितरो मन्यवे नमो वः पितरः स्वधायै ।
नमो वः पितरः पितरो नमो वः । ये ऽत्र पितरः पितरः स्त्र्य यूयं
तेषां श्रेष्ठा भूयास्त्य । य इह पितरो मनुष्या वयं तेषां श्रेष्ठा
भूयास्त्य । या अत्र पितरः स्वधा युष्माकं सा । य इह पितर

* Comm. मेक्षणमनुप्रहृत्य । इत्यारभ्यावाचीनपाणिनेति सूत्रान्तः । चक्षुश्चक्षु
आख्यायने क्लान्तानि प्रतिपिण्डावधार्यम् ।

एधतुरस्माकं स । गृहान्नः पितरो दत्तेति । १। एतद्दः पितरो वासो
वध्वं पितर इति चीणि सूत्राण्युपन्यस्य । २। ऊजं वहन्तीरमृतं घृतं
पयः कीलासं परिस्तुतम् । स्वधा स्य तर्पयत नः पितृनिवृत्त्यदकशेषं
निनीय । ३। अवघ्राय पिण्डान् । ४। अवधाय प्राश्नीयात् । ५। ब्राह्म-
णाय वा दद्यात् । ६। अपो वाभ्यवहरेत् । ७। मध्यमपिण्डं पत्नी
पुत्रकामा प्राश्नीयात् ।

आ धत्त पितरो गर्भं कुमारं पुष्करस्त्रजम् ।

यथेह पुरुषो ऽसत् ॥

इति । ८। उष्टुकमग्नौ कृत्वा । ९। सद्यदाच्छिन्नाननुप्रहृत्य । १०।
अग्निहोत्रं यवाग्वैव सायंप्रातः । ११। स्वयं होमस्य पर्वणि । १२।
एतेनैव धर्मेणानाहिताग्नेः पिण्डपितृयज्ञः¹³ क्रियेत । १३॥ ५॥

दक्षिणतोऽन्यायं ब्रह्मकर्म । १। पश्चात्तु पित्र्यायाम् । २। यजमान-
निमित्तो विपर्ययः । ३। अग्नेण यजमानमासनम् । ४। समानं होत्रा
द्वयनिरसनम् । ५। तथोपवेशनम् । ६। कर्मादौ देशप्रथक्त्रे च । ७।
प्रागग्रता विकारः । ८। बृहस्पतिर्ब्रह्मा स यज्ञं पातु स यज्ञपतिं स मां
पातु बृहस्पतिर्देवो ब्रह्माहं मानुषो भूर्भुवः स्वरोऽमित्युपविश्य । ९।
साध्यं च सर्वकर्मणाम् । १०। मन्त्रवत्सु वाग्यमनम् । ११। सर्वासु
गतिषु यथा ब्रजन्यन्यथा ततः प्रत्यायन्ति । १२। अनुसमेत्यग्नौ
प्रणीयमाने । १३। सहेधेनोपवेशनम् । १४। अश्वो ब्रह्मणो ऽन्याधेये
। १५। सर्वेषां वा । १६। कर्मप्रसवायामग्नित आमित्युक्त्वा यथाकर्म
प्रसौति । १७॥ ६॥

प्रणीताकाले वाग्यमनम् । १। हविष्कृता विसर्गः । २। इष्टे च स्विष्ट-

हव्यानुयाजप्रसवेन विमर्गः । ३। मित्रस्य त्वा चक्षुषा प्रतीच इति प्राश्निं प्रतीक्ष्य । ४। देवस्य त्वा सवितुः प्रसवे ऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यां प्रतिगृह्णामीति प्रतिगृह्य । ५। पृथिव्यास्त्वा नाभौ सादयाम्यदित्या उपस्य इति प्राग्दण्डं स्तण्डिले निधाय । ६। उपकनिष्ठिकयाङ्गुष्ठेन च प्राश्निं गृहीत्वा । ७। अग्नेष्टास्येन प्राश्रामीति प्राश्रासंखादन् । ८। शान्तिरसीत्याचम्य । ९। प्राणान्संमृशति । १०। प्राणपा असि प्राणं मे पाहीति नासिके मुखं च । ११। चक्षुष्या असि चक्षुर्मे पाहीति चक्षुषी । १२। ओचपा असि ओचं मे पाहीति ओत्रे । १३। इन्द्रस्य त्वा जठरे सादयामीति नाभिम् । १४। को ऽदात्कस्मा अदात्कामो ऽदात्कामायादात् । कामो दाता कामः प्रतिगृहीता कामैतत्त इत्यन्वाहार्थं प्रतिगृह्य । १५। ब्रह्मन्प्रस्थास्यामीत्युक्तः । १६। देव सवितरेतं ते यज्ञं प्राङ्मूर्धस्यतये ब्रह्मणे तेन यज्ञमव तेन यज्ञपतिं तेन मामत्र देवेन सवित्रा प्रसूत इति जपित्वो प्रतिष्ठेति प्रसीति । १७। प्रणीतासु विमुक्तासुत्सर्जनं ब्रह्मणः । १८। प्राशनं ब्रह्मभागस्य । १९। ॥७॥

अदध्नेन त्वा चक्षुषावपश्यामि रायस्योषाय सुप्रजास्त्वाय सुवीर्या-
याग्नेर्जिह्वासि सुहृर्देवेभ्यो धाक्केधान्ने मे भव यजुषेयजुष इत्याज्य-
मवेक्षते पत्नी । १। तेजो ऽसि शुक्रमस्यमृतमसि वैश्वदेवमसीत्यासन्नं
वेदौ यजमानः । २। भ्रुवा असदन्नृतस्य योनौ सुहृतस्य लोके ता
विष्णो पाहि पाहि यज्ञं पाहि यज्ञपतिमित्यासन्नानि इतीं व्यभि-
मृश ३। * पाहि मां यज्ञन्यमित्यात्मानम् ४। दृष्टिरसि पाप्मानं मे

* See the following annotation.

इह विद्यामि विद्य मे पाप्मानमित्याचम्य ^५ । अग्ने प्रतपते प्रतं
परिष्यामि तच्छक्रेयं तन्मे राध्यताम् । इदमहमनृतात्सत्यमुपैमौत्या-
हवनीये समिधमाधाय वाचं यच्छति * । ^६ । अग्ने वायो विद्यु-
च्छमः सलोकतां वो ऽशीयेति ध्यायात् । ^७ । यत्कामो वा स्यात्
। ^८ । अनुपदस्यमन्त्राद्यमाप्रवानौत्याकाशं समुद्रं वा । ^९ । ॥८॥

मयीदमिन्द्र इन्द्रियं दधात्वस्मान्नायो मधवानः सचन्ताम् ।

अस्माकं सन्त्वाग्निषः सत्या नः सन्त्वाग्निषः ॥

इतीक्षायामुपह्वयमानायाम् । १ । अथ पितृस्व प्राणं मे पाहि प्रजां
मे पाहि पशून्मे पाहि ब्रह्म मे धुव्यं ज्ञं मे धुव्यं विशो मे धुव्यं
दिशां कृत्तिरसि दिशो मे कल्पन्तां कल्पन्तां मे दिशस्तासु कृतासु
राधासम् । अत्र पितरो मादधध्वं यथाभागं पितर आदृषाध्वमिति
वर्हिषदं पुरोस्ताशमभिमृश्य । २ । अमीमदन्त पितरो यथाभागम-
वीवृषतेति प्रत्यवधाय । ३ । प्रजापतेर्भागो ऽस्यूर्जस्वान्पयस्वानचिति-
रसि मा मे क्षेष्टा असुचा असुशिक्षोक इह चेत्यन्वाहार्यमभिमृश्य
। ४ । अनुद्याजेष्मिष्ठेषु व्यूहति सुचावग्नेरग्नीषोमयोरुज्जितिमनूजेषं
वाजस्य मा प्रश्नेन प्रोहामीत्युत्तानेन दक्षिणेन जुहं प्राचीमग्निरग्नी-
षोमौ तमपनुदन्तु यो ऽस्मान्नेष्टि यं च वयं दिशो वाजस्यैनं
प्रश्नेनापोहामीति नीचा सव्येनोपभृतं प्रतीचीम् । ५ । यथादेवत-
बन्धव । ६ । अग्निष्टे स्यदपतौ गार्हपत्ये सुवेण जुष्टेति । ७ । ॥९॥

यं वां देवा अकल्पयस्यूर्जो भागं शतक्रतू ।

इदं वां तेन प्रीणामि तस्य त्वत्तमहाहाऊह स्वाहा

* Comm. यच्छतीति सूत्रान्तः । यच्छशस्त्रेणे । अथवर्तित्वादायः ।

गन्धर्वाभ्यां नारीष्ठाभ्यामहाहाङ्गभ्यां स्वाहा । अग्ने पृथिव्या अधिपते
वायो ऽन्तरिक्षस्याधिपते सवितः प्रसवानामधिपते सूर्यं नक्षत्राणा-
मधिपते सोमौषधौनामधिपते त्वष्टः समिधां रूपाणामधिपते मित्र
सत्यानामधिपते वरुण धर्माणामधिपत इन्द्र ज्येष्ठानामधिपते प्रजापते
प्रजानामधिपते देवा देवेषु पराक्रमध्वम् । १ । प्रथमा द्वितीयेषु
पराक्रमध्वमित्येवमेकोत्तरमेकादशभ्यः । २ । विश्वे देवास्तयस्त्रिंशास्त्रि-
रेकादशिन उत्तरोत्तरवर्त्मान उत्तरसत्त्वानो विश्वे वैश्वानरा विश्वे
विश्वमहस इह मावतास्मिन्ब्रह्मण्यस्मिन्चत्रे ऽस्मिन्कर्मण्यस्यामाश्रित्यस्यां
प्रतिष्ठायामस्यां देवहृत्यामयं मे कामः समृद्धतां स्वाहेति यत्कामो
भवति । ३ । प्रजापत इति चतुर्थी । ४ । ॥ १० ॥

आ प्यायतां ध्रुवा हविषा धृतेन यज्ञंयज्ञं प्रति देवयङ्भ्यो ।

सूर्याया ऊधो ऽदित्या उपस्य उरुधारा पृथिवी यज्ञे अस्मिन् ॥
इत्याप्यायति ध्रुवाम् । १ । समिष्टयजुर्ह्वयमानमन्वारभते । २ । सदसि
सन्ने भूयाः सर्वमसि सर्वं मे भूयाः पूर्णमसि पूर्णं मे भूया अचि-
तिरसि मा मे चेष्टा असुचा असुश्लोक इह चेति पूर्णपात्रमभिमृश्य
दिशो व्युदुचति । ३ । प्राच्या दिशा सह देवा ऋत्विजो मार्जयन्ताम् ।^४
दक्षिण्या दिशा सह मासाः पितरो मार्जयन्ताम् ।^५ प्रतीच्या दिशा
सह गृहाः पशवो मार्जयन्ताम् ।^६ उदीच्या दिशा सहप ओषधयो
वनस्पतयो मार्जयन्ताम् ।^७ ऊर्ध्वया दिशा सह यज्ञः संवत्सरो
यज्ञपतिर्मार्जयन्तामिति ।^८ । सद्यसद्यमन्त्रेण द्विर्दिस्वप्नीम् ।^९ ।
आपोद्दिष्टीयाभिस्त्रिभिरभिमृश्य ।^{१०} अष्टायं वो ययोरोजसेति
प्राचीर्निनीयोदीचीर्वा ।^{११}

समुद्रं वः प्र द्धिणोमि स्वां योनिमभि गच्छत ।

अरिष्टा अस्माकं वीरा मा परा सेचि नो धनम् ॥

इत्यभिमन्त्र्य^{१२} । अंनोदेवीयाभिस्तस्यभिरुरो ऽभिमन्त्र्य^{१३} । समिन्द्र णः

सं वर्चसा पयसा सं तनूभिरगन्नाहि मनसा सं शिवेन ।

त्वष्टा सुदत्रो वि दधातु राय

इति प्राणान्^{१४} ।

अनु नो मार्ष्टुं तन्वो यदिद्विष्टम् ॥

इति मुखं विमृज्य^{१५} ॥ ११ ॥

विष्णुक्रमान्क्रमते * ।^{१६} ६ । दक्षिणाद्देदेः ओणिदेशादाहवनीयात् । १ ।

दिवि विष्णुर्व्यक्रंस्त जागतेन च्छन्दसा तमहमनु व्यक्रंसि ततो निर्भक्तः

स यो ऽस्मान्देष्टि यं च वयं दिश इत्यभ्युद्धृत्य दक्षिणं पादं हीनतरं

सव्यम् । २ । अन्तरिक्षे विष्णुर्व्यक्रंस्त त्रैष्टुभेन च्छन्दसेति द्वितीयम् । ३ ।

वृथिव्यां विष्णुर्व्यक्रंस्त गायत्रेण च्छन्दसेति तृतीयम् । ४ । दिवु विष्णु-

व्यक्रंस्तानुष्टुभेन च्छन्दसेति तिर्यग्विक्रामति । ५ । समान उदकः । ६ ।

अगन्म स्वरिति प्राडौचते । ७ । सं ज्योतिषाभूमेत्याहवनीयम् । ८ ।

समहं प्रजया सं मया प्रजा समहं रायस्याषेण सं मया रायस्योषो

वसुर्यज्ञो वसौयाग्भृयासमिति प्राडौच । ९ । स्वयंभूरसि ओष्ठो रश्मि-

रायुर्दा अस्त्रायुर्मे देहि वर्चादा असि वर्चो मे देहि तनूपा असि

तन्वं मे पाहौदमहमाभ्यो दिग्भ्यो ऽस्यै दिवो ऽस्मादन्तरिक्षादस्मा-

दस्माद्यादस्यै प्रतिष्ठायै दिषन्तं भ्रातृव्यं निर्भजामि निर्भक्तो दिष-

* Comm. आवाहिष्टीयाभिस्तस्यभिरभिमन्त्र्य । विष्णुक्रमान् क्रमत इत्येवमन्त्रं सूत्रं । अगन्मानि च्छन्दसो आह्वायन्ते ।

भ्रातृव्य इत्यादित्यमुपस्थाच¹⁰ । * ऐन्त्रीमावृतमावर्त आदित्यस्यावृत-
मन्वावर्त इति दक्षिणं बाहुमन्वावृत्य¹¹ । सव्यावृत्येय गार्हपत्यम्¹² । अग्ने
गृहपते सुगृहपतिरहं त्वयाग्ने गृहपतिना भूयासं सुगृहपतिस्त्वं मयाग्ने
गृहपतिना भूयाः ।

अस्थूरि नो गार्हपत्यानि सन्तु ।

अन्नं हिमा मक्षममुष्यादिति पुत्रनामान्यभिव्याहृत्य¹³ । भृभुवः स्वः सं
मा कामेन गमयेत्यस्याङ्गारमुपस्पृश्य¹⁴ ।

यज्ञो बभूव स आ बभूव स प्र जज्ञे स उ वावृधे पुनः ।

स देवानामधिपतिर्बभूव सो ऽस्मानधिपतीन्कृणोतु ॥

इति अपित्वा¹⁵ । तथैवाचम्य¹⁶ । अग्ने अन्नपते अन्नमचारिषं तदन्नकं
तेनारात्सं य एवास्मि सो ऽस्मीत्याहवनीये समिधमाधाय¹⁷ । विसृज्य
वाचं¹⁸ । ॥१२॥

यो नो दूरे द्वेष्टि यो नो अन्ति समानो निष्पो अरणश्चिदग्ने ।

इधमस्येव प्रस्थाप्यतो मा तस्योच्छेपि किंचन ॥

इत्याहवनीयस्य विक्षामाण्युपसमस्य¹⁹ । गोमो अग्न इति वृचं जपति²⁰ ।
उदयं तच्चतुः संदृष्ट्वा मा च्छित्ति यत्ने तपस्तप्तौ ते मा वृचौत्या-
दित्यमुपस्थाच¹ । † तथैवावृत्य² । सव्यावृत्युपविश्य³ ।

इदं हविः प्रजननं मे अस्तु दशवीरं सर्वगणं स्वस्तये ।

आत्मसनि प्रजासन्तभयसनि पशुसनि लोकसनि ।

अग्निः प्रजां बज्रलां मे करोत्वन्नं पयो रेतो अस्मासु धत्त ॥

* Comm. आदित्यमुपस्थाच । अपतीति रुचच्छेदः । स्वस्त्यानि चण्डशो
थाख्यायन्ते ।

† Comm. प्रजातिकाम इति सूचकः ।

इति पयोभक्षं प्रजातिकामः । १^४ । दधिक्राव्णो अकारिषमिति वा
संबुभूषन्दधिभक्षम् । १^५ । सं यज्ञपतिराशिषेति यजमानभागं प्राप्नोति
। १^६ । समिष्टयजुषा सह प्रवसति जुहोति । १^७ । ॥ १२ ॥

जीवतः कर्माणि । १ । विसमाप्ते चेदभिप्रेयान्मरणान्तमेकाहेषु नास्ति
तस्य समापनम् । २ । आहवनीये सर्वाणि हवींश्च्यनुप्रहृत्य । ३ । संहार्य
रोमनखानि प्रेतस्य । ४ । आशुत्यालंकृत्य । ५ । दक्षिणस्यां दिशि दक्षिणा-
प्रवणे देशे दक्षिणप्राक्प्रवणे [न] वा । ६ । अपेत वीतेति पलाशश्चाखया
विमृश्य । ७ । स्फ्येनोन्मृज्याभ्युक्ष्य । ८ । प्राग्दक्षिणाचीं चितिं कृत्वा । ९ ।
पुरस्तादाहवनीयं पश्चान्निधाय गार्हपत्यं दक्षिणतो दक्षिणाग्निम् । १० ।
अन्तरेण गार्हपत्यं दक्षिणाग्निं च कृत्वा । ११ । उत्तानं चितौ निपात्य
। १२ । दक्षिणतः पश्चादा गामनुस्तरणीमजां वा रोहिणीं दक्षिणा-
मुखीं प्रोभ्य । १३ । जीवन्त्याः संज्ञप्ताया वा वृक्षौ पृष्ठत उद्धृत्य ।
१४ । अन्वाहार्यपचने कवाण्यौ कृत्वाति द्रवेत्यृग्भ्यां पाण्योराधाय ।
१५ । प्राणायतनेषु हिरण्यशकलान्कृत्वा । १६ । अग्नेर्वर्मेति वपया
मुखं प्रच्छाद्य । १७ । दक्षिणे पाणौ जुह्वम् । १८ । उपभृतं सव्ये । १९ ।
ध्रुवामुरसि । २० । अग्निहोत्रहवणीं कण्ठे । २१ । सुवौ नासिकयोः ।
२२ । प्राग्निचहरणं दक्षिणे कर्णे । २३ । प्रणीताप्रणयनं सव्ये । २४ ।
शिरसि कपालानि । २५ । अप्सु ग्रावाणः । २६ । उदरे समवत्त-
धानीम् । २७ । पार्श्वयोः पात्रौ । २८ । स्फ्यं दक्षिणे पार्श्वे । २९ ।
कृष्णाजिनं सव्ये । ३० । उपस्थे अरणी । ३१ । ऊर्वोरधौवतोऽसौलू
खलमुसले । ३२ । पादयोः शूर्पशकटे । ३३ । पत्तो ऽग्निहोत्रपा
त्राणि । ३४ । तानि घृतेन पृषदाज्येन च पूरयित्वा । ३५ । अयं वै

त्वत्त्वमस्मादयं ते योनिस्त्वमस्य योनिः । जातवेदो वहस्वैनं सुकृतां
यच्च लोकः । अयं वै त्वामजनयदयं त्वदधिजायतामसौ स्वाहेत्युपो-
हन्त्यग्निभिः । ३६ । ॥ १४ ।

मैनमग्र इति संप्रदीप्ते दग्धं जपित्वा मव्याहृतो ऽनवेत्तमाणाः
प्रागुदञ्चः प्रक्रामन्ति । १ । मृत्योः पदमित्यनुमन्त्रयते द्वाभ्याम् । २ ।
आपो हि ष्ठा सना च सोमेत्युदकं स्पृशन्ति सूक्ताभ्यामनमन्त्रिमञ्जन्तो
ऽसंभावमानाः । ३ । असावेतत्त इत्येकमुदकाञ्जलिं प्रदाय । * आपो
अस्मानित्युत्क्रम्य । ४ । अहतं वासः परिधाय । ५ । तच्चक्षुरित्यादित्यमुपस्थाय ।
कनिष्ठपूर्वाः प्रत्यायन्ति । ६ । उदपाचे दूर्वायवसर्षपाण्डोषार्द्रं गोमये
निधायाश्मन्वतीत्यभ्यक्तमश्वानमग्निमुदपाचं च संस्पृशन्ति । ७ । अधः-
त्रय्या हविष्यभक्षता प्रत्यूहनं च कर्मणां वैतानवर्जमेकराचं चिराचं
नवराचं वाऽवा संचयनाद्रतानि । ८ । नाघाहानि वर्धयेयुरिति ह
स्माह कौषीतकिः । ९ । अपरपक्षे संचित्यायुजासु रात्रिषु । १० । यं त्वमग्र
इति द्वाभ्यां सचौरेणोदकेनास्त्रौनि निर्वाप्य । ११ । पुराणे कुम्भे शरीरा-
ण्योय । १२ । उक्ते स्तभ्रामीति लोष्टेनापिधाय । १३ । उच्छस्त्रस्त्रेति खाते
निष्ठाय । १४ । उच्छस्त्रमानेति परिमिते ऽवधाय । १५ । अरण्ये निखनन्ति
। १६ । शरीरेष्वदृश्यमानेषु चीणि षष्टिशतानि पलाशवृक्षानि । १७ ।
तेषामावापस्थानम् । १८ । चत्वारिंशच्छिरसि । १९ । ग्रीवायां दग्ध
। २० । अंशान्वंसयोर्बाह्वोः शतम् । २१ । उरसि त्रिंशत् । २२ । जठरे
विंशतिः । २३ । षडृषण्योः । २४ । शिन्ने चत्वारि । २५ । ऊर्वाः

* Comm. प्रत्यायकीति सूत्रच्छेदः । अथानागि तु चक्षुश्च उच्यते ।

† अरण्ये निखनन्तीति सूत्रच्छेदः ।

अतम । २७ । त्रिंशज्जानुजङ्गाष्टीवतोः । २८ । पादाङ्गुलीषु विंशतिः । २९ । एवं त्रीणि षष्टिशतानि भवन्ति । ३० । पुरुषाकृतिं कृत्वोर्णा-
सुत्रैः परिवेष्ट्य यवचूर्णेः प्रक्षिप्य सर्पिषाभ्यज्याग्निभिः संस्कुर्वन्ति । ३१ ।
इच्छन्पत्नीं पूर्वमारिणीमग्निभिः संस्त्रुत्य सांतपनेन वान्यामानीय ततः
पुनरादधीत । ३२ । ॥ १५ ॥

व्रतापवर्गे परिधिकर्म । १ । आग्नुहं रोहितं चर्मोदग्नीवं प्राग्नीवं
वोत्तरलोम पश्चादग्नेरुपस्तीर्योपविशन्ति कुशाश्वैवमयान् । २ । अन्तरे-
णाग्निं चैतांश्चाभ्यजमग्मानं निधाय । * शम्याः परिधीन्कृत्वा । † शमी-
मयमिधं पालाशं वा । ‡ वारणेन सुवेण कांस्थेन वा जुहोति । ६ ।
उपस्थकृतः समन्वारभ्येषु । ७ । इमं जीवेभ्यः

परैतु मृत्युरमृतं म आ गादैवस्वतो नो अभयं कृणोतु ।

पर्णं वनस्पतेरिवाभि नः श्रीयतां रयिः ।

सचतां न शचीपतिः ॥

याश्चारुणे दशान्वाधान इति । ८ । द्वादश ऊत्वा । ९ । † यथाहानीति
दक्षिणमन्वंसं द्वाभ्यां समीक्ष्य । १० । अञ्जनं सर्पिषा संनिनीय । ११ । कुत्रैः
स्त्रीणामचीप्थनक्रीमा नारीरिति । १२ । सकृत्सकृन्मन्त्रेण दिर्दिस्त्रुष्णीम् । १३ ।
उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्यत इति द्वाभ्यां ब्राह्मणस्य दक्षिणं बाहुमन्वारभ्यानु-
त्तिष्ठतो ऽनुमन्त्रयते । १४ । अग्नुहो वा पुच्छम् । १५ । अग्निहोतं
वायः कांस्थस्य दक्षिणा । १६ । दक्षिणतो वित्तं नि वर्तध्वमिति सूक्तेन
प्रत्येनाः प्रदक्षिणं त्रिः पर्येति । १७ । प्रत्येनसि परिधिकर्म । १८ । ॥ १६ ॥

* Comm. जुहोतीति सूचामः ।

† Comm. सूचीमित्येवमन्त्रं सूत्रं । अष्टशसु याश्चा क्रियते ।

रुद्रं गवा यजते स्वस्वयनाय ।१। शूलगव इत्याचक्षते ।२।
 शुद्धपक्ष उपोष्य पुष्टे नक्षत्रे प्रागुदीच्यां दिशि ।३। अग्निं मथित्वा
 प्राञ्चं प्रणीय ।४। पुरस्तात्पलाशशाखां सपलाशां निखाय ।५। तस्या
 उत्तरतः पशुमुपस्थाप्य ।६। रुद्राय त्वा जुष्टमुपाकरोमि ।७। रुद्राय
 त्वा जुष्टं प्रोक्षामि ।८। रुद्राय त्वा जुष्टं नियुनज्मीति नियुनक्ति
 पलाशशाखायाम् ।९। पर्यग्निकृतमुदञ्चं नयन्ति ।१०। तं संज्ञपयन्ति
 प्राक्शिरसमुदक्पादं प्रत्यक्शिरसं वोदक्पादमरवमाणम् ।११।

यत्पशुर्मायुमकृतोरो वा पङ्क्तिरा हते ।

अग्निर्मा तस्मादेनसो जातवेदाः प्र मुञ्चतु ॥

स्वाहेति रवमाणे जुष्टेति ।१२। वषामुद्धृत्य प्रक्षाल्य^{१३} पूर्वे ऽग्नौ
 अपयित्वा^{१४}भिघार्थोदास्य^{१५} शिवंशिवमिति चिः पर्युक्ष्या^{१६}ज्याकृतौर्जुष्टे-
 ति ।^{१७}१३॥ ॥१७॥

या तिरश्ची नि पद्यते अहं विधरणी इति ।

तां घृतस्य धारया युजे समर्धमीमहम् ॥

स्वाहा ।१।

यस्येदं सर्वं त्वमिमं हवामहे ।

स मे कामान्कामपतिः प्र यच्छतु ॥

स्वाहेति द्वितीयाम् ।२। अग्ने पृथिव्या अधिपत इति तृतीयाम् ।३।
 प्रजापत इति चतुर्थीम् ।४। त्रीणि पलाशपलाशानि मथ्यमानि
 संदह्योपस्त्रीर्य^५ । * वषामवधायाभिघार्थ^६ ।

* Comm. अनुप्रहरति पलाशानीति सूत्रात् ।

धावतामहमीशे थावन्तो मे अमात्याः ।

तेभ्यस्त्वा देव वन्दे तेभ्यो नो देव मृल ॥

वेद ते पितरं वेद मातरं द्यौस्ते पिता पृथिवी माता । तस्मै ते
देव भवाय शर्वाय पशूपतय उग्राय देवाय महते देवाय रुद्राये-
शानायाशनये स्वाहेति वर्षां जुत्वा^७ अनुप्रहरति पलाशानि ।^८
वपाश्रपण्यौ च ।^९ दर्शाय ते प्रतिदर्शाय स्वाहेत्युत्तरामाज्याज्जतिं
जुत्वा तथैव पर्युचति ।^{१०} पश्चिमे ऽग्नौ स्थालीपाकं अपयति ।^{११}
उत्तरतो ऽवदानानि ।^{१२} स्थालीपाकं दूषं मांसमाज्यमिति संनि-
नीय ग्रंथोः ग्रंथोरिति त्रिः पर्युच्य जुहोति ।^{१३} ॥ १८ ॥

भवाय स्वाहा शर्वाय स्वाहा रुद्राय स्वाहेशानाय स्वाहाग्रये स्विष्ट-
कृते स्वाहेति । १। तथैव पर्युच्य । २। तान्येव संनिनीय । ३। अग्नौ
पश्चिमे । ४। भवान्यै स्वाहा शर्वाण्यै स्वाहा रुद्राण्यै स्वाहेशानान्यै
स्वाहाग्रान्यै स्वाहेति । ५। समानं पर्युचणम् । ६। पला विकर्तनात्पला-
शानि प्रागुदञ्च निधाय* ।^७ तेषु लोहितमिश्रमूवधमवधाय ।^८
रुद्रसेनाभ्यो ऽनुदिशति ।^९ आघोषिणः प्रतिघोषिणः संघोषिण्यो
विचिन्वत्यः श्वसनाः क्रव्याद एष वो भागसं जुषध्वं स्वाहेति ।^{१०}
यजमानस्योपतिष्ठते ।^{११} ॥ १९ ॥

भूपते भुवपते भुवनपते भूतपते भूतानां पते महतो भूतस्य पते
मृल नो दिपदे च चतुष्पदे च पशवे मृल नस्य दिपदस्य चतुष्पदस्य
पशून्त्यो ऽस्मान्देष्टि यं च वयं द्विभ्यो दुरापूरो ऽमि सच्छायो ऽधि-

* Comm. अनुदिशतीति कृषात् ।

नामेन । तस्य ते धनुर्हृदयं मन इषवश्चतुर्विसर्गस्तं त्वा तथा
वेद नमस्ते अस्तु सोमस्त्वावतु मा मा हिंसीः ।

यावरणे पतयतो एकौ जञ्जभताविव ।

महादेवस्य पुत्राभ्यां भवशर्वाभ्यां नमः ॥१॥

कद्रुद्रायेमा रुद्राया ते पितरिमा रुद्राय स्थिरधन्वन इति च
सूक्तानि । १। वरो दक्षिणा । २। उपाकरणं प्रोक्षणं पर्यग्निकरण-
मित्यावृतः पाशुवन्धिक्यः । ४। पलाशशाखेति देवतायै वपां देवतायै
हविः स्विष्टकृते चान्येषां पशूनाम् । ५। आग्नेयः सौम्यस्याज्यभागौ
देवतायै वपां देवतायै हविः स्विष्टकृते साज्याहुतिश्चानुमतये
स्थालीपाकानाम् । ६। ॥ २० ॥

षलर्या भवन्त्याचार्य ऋत्विक् अशुरो राजा स्नानकः प्रिय इति ।

१। उदङ्मुखः प्राङ्मुखो वा

अहं वर्गं सादृशानां विद्युनामिव सूर्यः ।

इदं तमधि तिष्ठामि यो अस्मां अभि दासति ॥

इति कूर्चमध्यास्ते ऽधितिष्ठति वा । २। विराजो दोहो ऽसि विराजो
दोहमग्नीय मयि पद्यायै विराजो दोह इति पाद्यं प्रतिगृह्ण । ३।
अर्घ्यमित्युक्तो ऽपः प्रतिगृह्ण । ४। आचमनीयमित्युक्त आपोहिष्ठीया-
भिस्तिष्ठभिरैकैकयाचम्य । ५। मधुपर्क इत्युक्तो यथा प्राश्निचं तथा
प्रतीक्ष्य । ६। तथा प्रतिगृह्णाति । यज्ञसे ब्रह्मवर्चसायेति विकारः । ७।
प्रतिगृह्ण सव्ये पाणौ कृत्वाङ्गुष्ठेनोपकनिष्ठिकया च पूर्वार्धदुपहत्य
पूर्वार्धं कांस्यस्य निक्षिप्यति वसवस्त्वामिराजानो भवयन्त्विति । ८।
पितरस्त्वा यमराजानो भवयन्त्विति दक्षिणार्धाद्दक्षिणार्धं । ९।

आदित्यास्त्रा वरुणराजानो भक्षयन्त्विति पश्चार्धात्पश्चार्धे । १० ।
 रुद्रास्त्रेन्द्रराजानो भक्षयन्त्वित्युत्तरार्धादुत्तरार्धे । ११ । विश्वे त्वा देवाः
 प्रजापतिराजानो भक्षयन्त्विति मध्यादूर्ध्वम् । १२ । सक्तसृक्तमन्त्रेण द्वि-
 दिस्त्रुष्णीम् । १३ । महाव्याहृतिभिस्त्रिभिरैकैकया प्राश्य । १४ । अनु-
 पाय चतुर्थम् । १५ । ब्राह्मणायोष्किष्टदानम् । १६ । सर्वपानं वा । १७ ।
 अपो ऽवाभ्यवहरणम् । १८ । श्नोदेवीयाभिस्तसृभिरो ऽभिमृश्य
 । १९ । समानं प्राणसंमर्शनम् । २० । सुखविमार्जनं च । २१ । आ-
 मोः प्रवदनात्तूष्णीम् । २२ । गौरत्युक्तं^{२३} ओं कुरुत ।^{२४} माता
 रुद्राणामिति जपित्वोमुत्सृजत तृणान्यत्त्विति वा ।^{२५} कूर्चः पाद्य-
 मर्त्यमावमनीयं मधुपर्को गौरिति वेदयेत वेदयेत ।^{२६} ॥ २१ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे चतुर्थो ऽध्यायः समाप्तः ।

ओम् ।

आर्षेयान् यूनो ऽनूचानानृत्विजो वृणीते सोमेन यक्ष्यमाणः । १ ।
चतुरः सर्वान्वा । २ । चन्द्रमा मे दैवो ब्रह्मोद्युपांशु त्वं मानुष
इत्युचैः । ३ । एवं सर्वान् । ४ । आदित्यो मे दैव उद्गाता त्वं मानुषः
। ५ । अग्निर्मे दैवो होता त्वं मानुषः । ६ । वायुर्मे दैवो ऽध्वर्युस्त्वं
मानुषः । ७ । प्रजापतिर्मे दैवः सदस्यस्त्वं मानुषः । ८ । अतवो मे
दैव्या होत्राशंसिनो यूयं मानुषाः । ९ । भर्गं मे वोचो भद्रं मे
वोचो भूतिं मे वोचः अथं मे वोचो यशो मे वोचो मयि भर्गो
मयि भद्रं मयि भूतिर्मयि श्रीर्मयि यश इति वृतो जपित्वा कश्चि-
न्नाहीनानुदेश्यन्यस्तात्विज्यनीतदक्षिणानामन्यतम इति पृष्ट्वा प्रति-
गृणोति प्रत्याचष्टे वा । १० । ॥ १ ॥

प्राचीनप्रवणं देवयजनम् । १ । प्रागुदक्प्रवणं यज्ञकामस्य । २ । अनु-
ब्रुवन्यत्र होताहवनीयमादित्यमपश्य पश्येत्तद्ब्रह्मवर्चसकामस्य । ३ । शुद्ध-
पत्रे दीक्षा पुण्ये नक्षत्रे समापनं च । ४ । ॥ २ ॥

अपराह्णे दीक्षणीयान्नात्रैष्णवीष्टिः । १ । पौर्णमासीविकारः । २ । पञ्च-
दशमामिधेनौका । ३ । उपांशुहविः । ४ । विराजौ स्निष्टकृतः । ५ ।
नित्ये वा । ६ । उपहृतो ऽयं यजमानो ऽस्य यज्ञस्यागुर उदृचम-
शीयेत्याशास्ते ऽयं यजमानो ऽस्य यज्ञस्यागुर उदृचमशीयेत्याशास्त
इत्याशिषां स्थान इलायां सूक्तवाके च प्राक्तातीयसवनिक्याः पुरोला-

शेतायाः । ७। न सूक्तवाके यजमानस्य नाम गृह्णाति प्राक् सवनीयात् । ८। पत्नीसंयाजान्ता च । ९। ॥ ३॥

अध्वर्युमन्वारभ्यौद्ध्यभणानि जुहुतं याजमानं मनो मे मनसा दीक्षतां वाग्ने वाचा दीक्षतां प्राणो मे प्राणेन दीक्षतां चतुर्मे चक्षुषा दीक्षतां ओचं मे ओत्रेण दीक्षतामिति । १। आहुतीर्वा जुहुयात् । २। एकदीक्षे चोपस्थानम् । ३। मनो दीक्षामुपैमीत्याहवनीयम् । ४। वाचं दीक्षामुपैमीति गार्हपत्यम् । ५। प्राणं दीक्षामुपैमीति दक्षिणाग्निम् । ६। अपरिमिता दीक्षास्तासामपवर्गे ॥ ४॥

प्रायणीयेष्टिः । ७। पथ्यां स्वस्तिमग्निं सोमं सवितारं चाज्येनादिति चरुणा । १। स्वस्ति नः पथ्यासु स्वस्तिरिद्धि^२ । अग्ने नयाग्ने त्वं पारय^३ । त्वं सोम प्र चिकितो या ते धामानि हविषा^४ तत्सवितुर्वरेण्यं य इमा विश्वा जातानि^५ सुचामाणं महीमूषु^६ । पञ्चदशसामिधेनीका^७ । उपांशुहविः । ८। नाज्यभागौ भवतः । ९। त्वां चित्रवस्त्रम यदा-
दिष्टमिति स्विष्टकृतः । १०। शंयन्ता च । ११। ॥ ५॥

क्रीत्वा राजानमाधाय शकटे सोमाय पर्युह्यमाणायेत्युक्तः । १।

भद्रादभि श्रेयः प्रेहि बृहस्पतिः पुरेता ते अस्तु ।

अथेमवस्य वर आ पृथिव्या आरे शन्नून्कृणुहि सर्ववीरः ॥

इत्यन्तरेण वर्तनी तिष्ठन्नूच्य । २। इमां धियं शिचमाणस्य वनेषु व्यन्तरिचं सोम यास्त इति चतस्रो ऽनुसंयन्तरेण वर्तनी । ३। ब्राह्मामयेण शकटमवस्थाप्य प्रपादयन्ति राजानम् । ४। येन ब्रजेयुस्ते-
नानुसमियात् । ५। या ते धामानि हविषेत्यनुप्रपद्य । ६। अयेणाहव-
नीयं दक्षिणा तिष्ठन्नागन्देव इति परिधाय । ७। उपस्पृशोत्सृज्यते

।८। मदन्तीभिरुदकार्यो ऽत ऊर्ध्वमाग्नीषोमप्रणयनात् ।९। ॥६॥
 आतिथ्या वैष्णवीष्टिः ।१। पौर्णमासीविकारः ।२। विष्णोर्नु कं प्र
 तद्विष्णुः ।३। होतारं चिन्नरथं वस्त्रा स्वश्च इति स्विष्टकृतः ।४।
 अग्निमन्यनीयाश्वासन्ने हविषि ।५। उपांशुहविः ।६। इक्षान्ता ।७। ॥७॥
 उपसृष्ट्य सर्वे ।१। अनाष्टष्टमस्यनाष्ट्यं देवानामोजो ऽनभिश्चस्त्वभि-
 शस्तिपाः । अनभिश्चस्तेन्यमञ्जसा सत्यमुपगेधं सुविते मा धा इति
 सहिरण्यं प्रौवमाज्यं पात्रीस्थं बर्हिष्यासन्नं तानूनघ्नं समवमृश्य ।२।
 उपसृष्ट्याग्रेणाहवनीयं परीत्यांशुनुपसृष्ट्यन्तो राजानमाप्याययन्ते ।

अंशुरंशुष्टे देवं सोमा प्यायतामिन्द्रायैकधनविदे ।

आ तुभ्यमिन्द्रः प्यायतामा त्वमिन्द्राय प्यायस्व ।

आ प्यायसास्मान्सस्वीन्सत्या मेधया स्वस्ति ते ।

देव सोम सुत्यामुदृचमग्रीयेति ।३।

यमादित्या अंशुमा प्याययन्ति यमचितिमचितयः पिबन्ति ।

तेन नो राजा वरुणो बृहस्पतिरा प्याययन्तु भुवनस्य गोपाः ॥
 इत्युरांस्त्वभिष्ट्य ।४। उपसृष्ट्य दक्षिणोत्तानान्पाणीन्प्रस्तरे निधाय
 निङ्गुवते सथोत्तानानपराह्णे । एष्टा रायः प्रेषे भगाय चतमृत-
 वादिभ्यो नमो द्यावापृथिवीभ्यामिति ।५। आप्यायनप्रभृत्युपसृष्ट्युप-
 सृष्टि संस्थितायाम् ।६। ॥८॥

अप्रवर्ग्यः प्रथमयज्ञः ।१। विकल्पः अोजियस्य ।२। उत्तरेण गार्ह-
 पत्यम् ।३। महावीरपात्रेषु साद्यमानेषु पूर्वधा दारा शालां प्रपद्य * ४ ।

* अभिष्टौतीति सूत्रच्छेदः क्लानिर्देशः क्रमार्थः ।

उत्तरेणाहवनीयं खरौ पात्राणि च गत्वा ^५ पश्चादुपोपविश्य ^६ होत-
रभिष्टुहीत्युक्तः ^७ अनवानमेकैकां सप्रणवामभिष्टौति । ^८

ब्रह्म जज्ञानं प्रथमं पुरस्तादि सोमतः सुरुचो वेन आवः ।

स बुध्या उपमा अस्य विष्टाः सतश्च योनिमसतश्च वि वः । ^९

इयं पित्रे रात्रेत्यये प्रथमाय अनुषे भूम नेष्टाः ।

तस्मा एतं सुरुचं द्वारमह्यं घर्मं श्रीणन्ति प्रथमस्य धासेः । ^{१०}

अभि त्वं देवं सवितारमोण्योः कविक्रतुम् ।

अर्चामि सत्यसवं रत्नधामभि प्रियं मतिं कविम् ।

ऊर्ध्वा यस्यामतिर्भा अदिद्युतत् सवीमनि ।

द्विरक्षपाणिरमिमीत सुक्रतुः कृपा खसृपा खरिति वा । ^{११}

अञ्चन्ति यमिति विले ज्यमाने । ^{१२} सं सीदस्वेति साद्यमाने । ^{१३}

भवा नो अग्ने सुमनास्तपो व्यग्ने यो नः सनुत्य इत्यङ्गारेषूपोह्यमानेषु

। ^{१४} कृणुष्व पाज इति पञ्च । ^{१५} परि त्वा गिर्वणो ऽधि द्वयोः । ^{१६}

शुक्रं ते अर्हन्विभर्षि । ^{१७} पतङ्गमक्तं सक्तो द्रप्सस्वेति सूक्ते । ^{१८}

पवित्रं त इति द्वे । ^{१९}

वि यत्पवित्रं धिषणा अतन्वत घर्मं शोचन्तं प्रणवेषु बिभ्रतः ।

समुद्रे अन्तरायवो विचक्षणं चिरक्रो नाम सूर्यस्य मन्वत । ^{२०}

अयं वेन इति सूक्तं नाके सुपर्णमित्युद्धृत्य । ^{२१} गणानां त्वेति

सूक्तम् । ^{२२} वृद्धदेम विदथे सुवीरा इति वीरकामायै वीरं

ध्यायात् । ^{२३} का राधदिति नव । ^{२४} आ नो विश्वाभिरुतिभिरिति

तिष्ठः । ^{२५} प्रातर्यावाणेति पूर्वाह्णे सूक्तम् । ^{२६} आ मातीत्यपराह्णे

। ^{२७} सर्वमीलेद्यावीथमुत्सृज्य वाचम् । ^{२८} उत्तमां परिश्रिय दक्षितो

घर्म इत्युक्ते ऽरुचदित्यभिष्टुत्य । २५ । उत्तमया परिधाय । २६ । उप-
स्पृशोत्यायावकाशानामनुवाकेन महावीरमुपस्थायोपस्पृशोपविशति
। २७ । ॥ ८ ॥

उप ऋय इति गव्याह्वयमानायाम् । १ । हिंक्षणीतीत्यायत्याम् । २ ।
अभि त्वा देव सवितरित्यभिधीयमानायाम् । ३ । समी वत्सं सं वत्स
इवेत्युपसृज्यमानायाम् । ४ । यस्ते स्तन इति स्तनं वत्से ऽभिपद्यमाने
। ५ । गौरमीमेदित्युन्नीयमाने । ६ । नमसेदुप सौदत संजानाना इत्यु-
पसौदति । ७ । दोहेन गां दुहन्ति सप्ता दशभिरात्मन्वत्

समिद्धो अग्निरश्विना तप्तो वां घर्म आ गतम् ।

दुहन्ते गावो वृषणेह धेनवो दक्षा मदन्ति कारवः ॥

समिद्धो अग्निर्वृषणा रयिर्दिवस्ताप्तो घर्मो दुहते वामिषे मधु ।

वयं हि वां पुरुतमासो अश्विना हवामहे सधमादेषु कारवः ॥

तदु प्रयत्नतममिति दुह्यमानायाम् । ८ । अधुचदुत्तिष्ठ ब्रह्मणस्यत
इत्युत्तिष्ठति । ९ ।

उप द्रव पयसा गोधुगो षु मा घर्मे सिञ्च पय उस्त्रियायाः ।

त्रि नाकमस्यत्सविता दमूना अनु द्यावापृथिवौ सुप्रणीते ॥

इत्याह्वयमाणयोः पयसोः । १० । आ सुते सिञ्चत श्रियमा नूनमश्वि-
नोर्हृषिरित्यासिच्यमानयोः । ११ । उदु य देवः सविता हिरण्ये-
त्युद्यम्यमाने । १२ । कर्मविपर्यासे यथाकर्म । १३ । प्रैतु ब्रह्मणस्यति-
रिति प्रव्रजत्सु । १४ । नाके सुपर्णमित्यनुसंधयन् । १५ । होतृषदन
उपविश्य । १६ । घर्मस्य यजेत्युक्तः । १७ । उभा पिवतं

तप्तो वां घर्मो नक्षति खहोता प्र वामध्वर्युश्चरति प्रयस्वान् ।

मधोर्दुग्धस्याश्विना तनाया वीतं पातं पयस उस्त्रियायाः ॥

इति समस्ताभ्यां वषट्कृत्य । १८। घर्मस्याग्ने वीहीत्यनुवषट्करोतीति
पूर्वाह्णे । १९। अथापराह्णे । २०। अस्य पिबतं

यदुस्त्रियास्त्राज्जतं घृतं पयो ऽयं सु वामश्विना भाग आ गतम् ।

माध्वी धर्तारा विदयस्य सत्पती तन्न घर्मं पिबतं रोचने दिवः ॥

इति समस्ताभ्यां वषट्कृत्य । २१। तथैवानुवषट्कृत्य । २२।

स्वाहाकृतः शुचिर्देवेषु घर्मो यो अश्विनोश्चमसो देवपानः ।

तमीं विश्वे अमृतासो जुषाणा गन्धर्वस्य प्रत्याह्वा रिहन्ति ॥

इत्यभिष्टुत्य । २३। सखे सखायमित्यायति । २४। गन्धर्व इत्येति

साद्यमाने । २५। तं घेमित्येति प्रागाथिकामावर्त्यति । २६। हवि-

र्हविष्म इति पुरा होमात् । २७। प्राणभक्षो होतुः । २८। प्रत्यक्षो

यजमानस्य । २९। दधिघर्मं च । ३०। ऊतं हविर्मधु हविरिन्द्रतमे

ऽग्रावश्याम ते देव घर्मं मधुमतो वाजवतः पितुमत इति भक्षमन्त्रः

। ३१। संसाद्यमानेषु महावीरपात्रेषु

आ यस्मिन्सप्त वासवा रोहन्ति पूर्या रुहः ।

ऋषिर्हि दीर्घश्रुतम इन्द्रस्य घर्मो अतिथिः ॥

इत्यभिष्टुत्य । ३२। सूचवसादिति परिधाय । ३३। उपस्पृश्यात्सृज्यते

। ३४। सुत्ये वाह्न्याग्नीष्रीये प्रवर्ग्यः सुते बहिष्यवमाने माध्यन्दिने

च । ३५। प्रस्तरे निऋत्य ॥ १० ॥

उपसदा चरन्ति सप्रवर्ग्यं प्रवर्ग्यं संस्थाप्य । ३६। उपसदायेति पूर्वाह्णे

तिस्रः सामिधेनीरनवानमेकैकां सप्रणवां त्रिस्त्रिराह । १। इमां मे

अग्ने समिधमिति तिस्रो ऽपराह्णे । २। तृतीयेन पूर्वस्था वचनेनोत्तरां

संधायावस्यति । ३। अग्निमावह सोममावह विष्णुमावहेति प्रणवेन
 संधाय । ४। सुगादापनेन सुचावादाय । ५। उर्पाशु यजति । ६।
 अग्निर्दृचाणि य उय इव ^७ त्वं सोम क्रतुभिरषाहं युत्सु ^८ यः
 पूर्वाय तसु स्तोतारः । ^९ यावदादिष्टं कुर्यात् । ^{१०} विपर्यासो ऽपराहे
 याज्यापुरोनुवाक्यानाम् । ^{११} इमां मे अग्ने समिधमिति द्वितीये
 ऽहनि पूर्वाहे तिस्रः समिधेनैः । ^{१२} उपसद्यायेत्यपराहे । ^{१३} यथा
 प्रथमे तथा तृतीये । ^{१४} स्वकालास्तु विवर्धेरन् । ^{१५} अहरर्द्धा
 विपर्यासः । ^{१६} उपवसथे प्रातरुभे चरणे संस्थाप्य । ^{१७} ॥ ११ ॥
 अग्निप्रणयनमप्रवर्ग्ये । १। महावीरपाचोद्दासनं सप्रवर्ग्ये । २। तत्र प्रस्तोता
 साम गायति । ३। तत्र होतुर्निधनोपायः । ४। व्याख्यातमग्नि-
 प्रणयनम् । ५। ॥ १२ ॥

हविर्धानप्रवर्तनायामग्नितः । १। दक्षिणस्य हविर्धानस्योत्तरं वर्त्मान्त-
 रस्य च दक्षिणमन्तरेण तिष्ठन् हविर्धानाभ्यां प्रवर्त्यमानाभ्यामित्युक्तः । २।

अपेतो जन्यं भयमन्यजन्यं च वृचहन् ।

अप चक्रा अवत्सत ॥

इति दक्षिणेन प्रपदेन प्रत्यक्षं लोगमपास्य । ३। प्रेतां यज्ञस्येति
 तिष्ठन्ननुच्य । ४। द्यावा नः पृथिवी इमं तयोरिद्धृतवद्यमे इवेति
 दक्षिणस्योत्तरं वर्त्मानपनिश्रितो ऽनुसंयन् । ५। अधि द्वयोरिति च्छदि-
 व्या धीयमाने । ६। विश्वा रूपाणि प्रतीति परिश्रीयमाणयोः । ७।
 आ वासुपस्यमिति नभस्स्थयोः । ८। कर्मविपर्यासे यथाकर्म । ९। परि
 त्वा गिर्वण इति परिधाय । १०। यत्र तिष्ठन् प्रथमामग्नवोक्त-
 तिस्थितोत्सृज्यते । ११। ॥ १३ ॥

मितेषु यज्ञागारेष्वग्नीषोमौ प्रणयन्ति । १ । तत्प्रष्टव्यामूबन्ध्यायाः
संस्थानादन्तरेण चात्वालोत्करौ तीर्थम् । २ । तेन प्रपद्य । ३ । उत्त-
रेणाग्नीषोमीयं धिष्ण्यं सदस्यं गत्वा । ४ । उत्तरेणाध्वर्युं यज्ञपात्राणि च
पूर्वया द्वारा ब्राह्मणं प्रपद्य । ५ । ब्राह्मणमुखीयस्य पश्चादुपविश्य । ६ ।
अग्नीषोमाभ्यां प्रणीयमानाभ्यामित्युक्तः । ७ ।

सर्वीर्हि देव प्रथमाय पित्रे वर्ष्माणमस्मै वरिमाणमस्मै ।

अथास्रभं सवितः सर्वताता दिवेदिव आ सुवा भूरि पश्वः ॥

इत्यासीनो ऽमूच्य । ८ । उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पते । ९ । प्रैतु ब्रह्मणस्पतिः
। १० । होता देव उप त्वाग्न इति त्वचौ । ११ । भूतानां गर्भमादध
इति गर्भकामाद्यै गर्भं ध्यायादुत्तरेण सदो ऽनुसंयन् । १२ । आग्नी-
षोम्ये ऽग्निं निदधति । १३ । अग्ने जुषस्वेत्याहुतौ ह्वयमानायाम्
। १४ । उत्तरेणाग्निं सोमो जिगातीति तिस्रो ऽनुसंयन् । १५ । उप
प्रियमित्याहवनीये ह्वयमानायाम् । १६ । तमस्य राजेति प्रपाद्य-
माने । १७ । अन्तस्य प्रागा इत्यनुप्रपद्य । १८ । दक्षिणे हविर्धाने
राजनि सन्न उत्तरतो दक्षिणा तिष्ठञ्छेनो न योनिं गणानां
त्वास्तभाद् धाम् । १९ । एवा वन्दस्वेति परिधाय । २० । सव्यावृद्ध-
विधानयोः पूर्वस्थां दार्युपविशति । २१ । अपरया द्वारा प्रपाद्यमाने
ऽनुसमेति होता । २२ । समानमनुवचनम् । २३ । दक्षिणावृद्धपरया द्वारा
निष्क्रम्य सव्यावृद्धोत्तरेण हविर्धाने गत्वा तत्रैवोपविशति । २४ ॥ १४ ॥

अग्नीषोमीयेणोपवसथे पशुना यजते । १ । यूपायाज्यमानायेत्युक्तो
ऽज्जन्ति त्वमित्यन्वाह । २ । उच्छ्रीयमाणायेत्युक्त उच्छ्रयस्व वनस्पते
समिद्धस्य अयमाणः पुरस्ताज्जातो जायत ऊर्ध्व ऊ षु ण ऊर्ध्व

नः । ३। परिवीथमाणायेत्युक्तो युवा सुवासा इति परिधाय^४ तिष्ठन्-
 न्वाहाग्निमन्यनीयाः । ५। यज्ञेन यज्ञमिति परिधाय^६ सामिधेनीर-
 न्वाह । ७। पशुदेवतामावाह्यानन्तरं वनस्यतिम् । ८। अध्वर्युं संमृश्य
 तिष्ठति । ९। मित्रावरुणयोस्त्वा प्रधास्त्रोः प्रशिषा प्रयच्छामि यज्ञ-
 स्थारिष्या इति यजमानो मैत्रावरुणाय दण्डं प्रयच्छति । १०। तेनैव
 मन्त्रेण यथार्थं प्रतिगृह्य^{११} दक्षिणेन होतारं दक्षिणाद्युत्पूर्वः प्रति-
 पद्यते । १२। उत्तरेण हविर्धाने दक्षिणेनाग्नीध्रीयं धिष्यं गत्वा पूर्वधा
 द्वारा सदः प्रपद्य स्वस्य धिष्यस्य पश्चादुपविश्यैकादश प्रयाजान्य-
 जति । १३। ॥१५॥

प्रैषा मैत्रावरुणस्य । १। सप्रैषे च पुरोनुवाक्याः । २। तथानुवचनानि
 । ३। *प्राहणस्तिष्ठन्दण्डे पराक्रम्य^४ समिधः प्रेक्षेत्युक्तो होता यच्चदग्निं
 समिधेति प्रेक्षति । ५। आप्रियः प्रयाजयाज्या^६ यदार्पेयो यजमानः
 । ७। समिद्धो अद्य मनुष इति वा सर्वेषाम् । ८। स्वा तु नारा-
 शंसौ तत्प्रयाजस्य । ९। दग्धमिष्वरित्वा पर्यग्नय इत्युक्तो ऽग्निर्होता नो
 अध्वर इति तिस्रो ऽन्वाह । १०। उपप्रेष्य होतरित्युक्तो ऽजैदग्निरित्यु-
 पप्रेषमाह । ११। उक्त उपप्रेषे ऽग्निं होता । १२। ॥१६॥

दैव्याः शमितार उत च मनुष्या आरभध्वसुपनयत मेध्या दुर आ-
 शासाना मेधपतिभ्यां मेधम् । १। प्रास्त्रा अग्निं भरत स्तृणीत बर्हिरन्वेनं
 माता मन्यतामनु पितानु भ्राता सगर्भ्या ऽनु सखा सयूथः । २। उदी-
 चीनां अस्य पदो निधन्नात्सूर्यं चक्षुर्गमयतादातं प्राणमन्ववसृजतादन्त-
 रिचमसुं दिशः ओचं पृथिवीं शरीरम् । ३। एकधास्य त्वचमाह्वतात्पुरा

* Comm. कुवक्त इव तिष्ठन् ।

गन्धा अपिशसो वपासु खिदतादन्तरेवोन्नाणं वारयध्वात् । ४ । श्नेमस्य
 वचः कृणुतात्प्रशसा बाह्व शला दोषणौ कश्यपेर्वासाच्छिद्रे ओणौ
 कवषोरु स्वेकपर्णाष्टीवन्ता । ५ । षड्विंशतिरस्य वङ्गयस्ता अनुष्ठयोच्या-
 वयताङ्गाचंगामस्यानूनं कृणुतात् । ६ । ऊवध्यगोहं पार्थिवं खनतात
 । ७ । अन्ता रचः संयजतात् । ८ । वनिष्टुमस्य मा राविष्टोरुकं मन्य-
 माना नेदस्तोके तनये रविता रवच्छमितार इत्यभिगौ नवम उच्छासः
 । ९ । अभिगो शमीध्वं सुशमि शमीध्वंशमीध्वमभिगो इति चिः
 परिधायोपांशु अपत्युभावपापस्येति । १० । न पशुं संज्ञयमानमीनेत
 । ११ । पृषदाज्यावेक्षणं प्रायश्चित्तम् । १२ । ऋचं वा वैष्णवीं जपेत्
 । १३ । ॥ १७ ॥

स्तोकेभ्य इत्युक्तो जुषस्व सप्रथस्तममिमं नो यज्ञमिति च सूक्तमन्वाह
 । १ । स्वाहाह्यतिभ्य इत्युक्तो होता यत्तदग्निं स्वाहाह्यस्येति प्रेष्यति
 । २ । आप्रीणामुत्तमा याज्या । ३ । अन्तरेणोत्तमं प्रयाजं वपां च
 वाग्यमनम् । ४ । नाज्यभागौ यजति । ५ । वृधन्वन्तौ वा । ६ । दार्श-
 पौर्षमाशिका निगमास्तेषु निगच्छतः । ७ । न प्रैषेषु । ८ । अग्नीषोमा-
 विममिति वपायाः पुरोनुवाक्या । ९ । होता यत्तदग्नीषोमाविति
 प्रैषः । १० । युवमेतानीति याज्या । ११ । यथाप्रपन्नमुपनिष्क्रम्येद-
 माप इति त्वचेन चालाल उपसृष्टोत्सृज्येते । १२ । ॥ १८ ॥

पशुपुरोलाशायामन्वितावाग्नीध्रीयमुत्तरेण होतुश्च गत्वा यथा-
 धिष्ण्यमुपविशतः । १ । पश्वर्थानि विभवादर्थं साधयन्ति । २ । पुरोलाशः
 खिष्टकृत्स्नमवाचे ऽपि । ३ । अतुल्यानामनूहेन । ४ । न निगमाः सन्ति
 पशुतन्त्रे सोद्यमानानाम् । ५ । अग्नीषोमा यो अद्येति पुरोलाशस्य

पुरोनुवाक्या । ६। होता यन्नदग्नीषोमाविति प्रैषः । ७। अग्नीषोमा
पिष्टतमिति याज्या । ८। इलामग्न इति स्विष्टकृतः पुरोनुवाक्या । ९।
होता यन्नदग्निं पुरोस्तामस्येति प्रैषः । १०। अग्निं सुदीतिमिति
याज्या । ११। इलामुपह्वय पशूना चरन्ति । १२। मनोतायै हविष
इत्युक्तस्त्वं ह्यग्ने प्रथमो मनोतेति मनोतासूक्तमन्वाह । १३। अग्नी-
षोमा य आहुतिमिति पश्नाः पुरोनुवाक्या । १४। होता यन्नदग्नी-
षोमाविति प्रैषः । १५। अग्नीषोमा हविष इत्यर्धर्चं याज्याय
विरमत्या वसाहोमात् । १६। ऊते वषट्करोति । १७। देवेभ्यो वन-
स्यत इति वनस्यतेः पुरोनुवाक्या । १८। होता यन्नद्वनस्यतिमिति
प्रैषः । १९। वनस्यते रश्मयेति याज्या । २०। पिप्रीहि देवानिति
स्विष्टकृतः पुरोनुवाक्या । २१। होता यन्नदग्निं स्विष्टकृतमिति प्रैषः
। २२। अनिगदा याज्या । २३। इलामुपह्वयैकादशानुयाजान्यजति
। २४। ॥ १९८ ॥

देवं बर्हिः सुदेवं देवैरित्यनवानं प्रेष्यति । १। यथा चातुर्मास्येषु तथा
व्रजति । २। अष्टमनवमावन्तरेणागन्तू । ३। देवो वनस्यतिर्वसुवने वसु-
धेयस्य वेतु । देवं बर्हिर्वारितीनां वसुवने वसुधेयस्य वेतु । ४।
सूक्ता प्रेष्येत्युक्तो ऽग्निमद्य होतारमिति सूक्तवाकप्रैषमाह । ५। सौमिकं
सवनीये । ६। शंयोदक्ते यथाप्रपन्नसुपनिष्क्रम्योत्सृज्यते मैत्रावरुणः । ७।
शालां होता गत्वा पत्नीसंयाजान्तं नक्तं संस्थापयति संस्थापयति
। ८। ॥ २० ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे पञ्चमो ऽध्यायः समाप्तः ॥

ओम् ।

व्याख्यातो ऽग्नीषोमीयः प्रकृतिः पशूनाम् । १ । आर्षमास्त्रानं मन्त्राणां
 प्रकृतौ । २ । यथार्थमुत्तरस्थां ततावर्धविकारस्योत्पत्तिरूपेणानभिधा-
 नाच्छब्दविकारमूहं ब्रुवते । ३ । अक्षु विकारो न विद्यते । ४ । यज-
 मानाभ्यां यजमानेभ्यः । ५ । मेधपतये मेधपतिभ्यः । ६ । मेधौ मेधान् । ७ ।
 आददाद् । ८ । घस्तु घसन्तु । ९ । अघसदघसन् । १० । अघदक्षन्निति वा । ११ ।
 रभीयांसाविव रभीयस इव । १२ । अयभीदयभीषुः । १३ । अवीरधतावी-
 रधन्त । १४ । अश्वासुः । १५ । अर्ध्यासुः । १६ । अचीकमेतामचौकमन्त । १७ । इत्यर्थ-
 भेदाच्छब्दविकारः । १८ । बर्हिश्चक्षुः ओन्नं प्राणो ऽसुस्वङ्माभिरूष्मा
 ज्ञातिनामानि ज्ञेनं ज्ञसा कश्चपा कवषा सेकपर्णेवध्यगोहमस्तेति
 चयासमाजातम् । १९ । चोदनासंदेहे च । २० । शेषभूतान्यपूर्वाणि । २१ ।
 आयनिगदास्य । २२ । एकधैकधा । २३ । षड्विंशतिः षड्विंशतिरिति समा-
 खेन वा । २४ । एष सङ्ख्यान्यायः । २५ । एकदेवतद्विदेवतयोश्च
 ब्रुवत् । २६ । पुंवन्निद्युनेषु समान्याम् । २७ । अप्यन्यतरस्याम् । २८ ।
 एवेत्यकारेण संधानं देवतानामधेयस्य स्तरादेर्द्विदेवत्यस्य । २९ ।
 सङ्कदध्नपशुभेदे । ३० । सूपस्याश्च । ३१ । उदगयनस्याद्यन्तयोरै-
 ञ्जाग्नौ निरुद्धपशुबन्धः । ३२ । सांवत्सरो वा । ३३ । काम्या बहवः
 । ३४ । अग्निप्रणयनादयो हृदयशूलान्ताः पञ्चवो ऽग्नीषोमीयसवनीयो
 परिहाय्य । ३५ । आग्नावैष्णवी च यक्ष्यमाणस्य । ३६ । निर्वचनं चाग्नि-
 वाक् । ३७ । अन्यत्र चाग्नीषोमीयात्मकवाके नामग्रहणम् । ३८ । प्रात-

रनुवाकप्रमृत्त्यादिप्रदिष्टानि शस्त्रानुवचनयोः सूक्तानि । २५^{४०} । एकां
प्रतीयादन्यत्र । २६^{४१} । ॥१॥

महारात्रे प्रातरनुवाकायामन्वितो ऽयेणाग्नीध्रीयं धिष्ण्यं तिष्ठन्प्र-
पदो जपति । १ । भूः प्रपद्ये भुवः प्रपद्ये स्वः प्रपद्ये भूर्भुवः स्वः प्रपद्य
ओम् प्रपद्ये वाचमृचं प्रपद्ये मनो यजुः प्रपद्ये साम प्राणं प्रपद्ये चतुः
ओचं प्रपद्ये नमो देवेभ्यो नमो देवताभ्यो नमो महते देवाय नमो
गन्धर्वाप्सरोभ्यो नमः सर्पदेवजनेभ्यो नमो भूताय नमो भविष्यते
नमः पित्र्यभ्यः प्रतिनमस्कारेभ्यो वो ऽपि नमः । २ । दिशो यथारूप-
मुपतिष्ठते । ३ । ॥२॥

अस्यां मे प्राच्यां दिशि सूर्यश्च चन्द्रश्चाधिपती सूर्यश्च चन्द्रश्च
मैतस्यै दिशः पातां सूर्यं च चन्द्रं च स देवतानामृच्छतु यो नो ऽतो
ऽभिदासतीति प्राचीम् । १ । अस्यां मे दक्षिणस्यां दिशि यमश्च मृत्युश्चा-
धिपती यमश्च मृत्युश्च मैतस्यै दिशः पातां यमं च मृत्युं च स देवताना-
मृच्छतु यो नो ऽतो ऽभिदासतीति दक्षिणाम् । २ । अस्यां मे प्रतीच्यां
दिशि मित्रश्च वरुणश्चाधिपती मित्रश्च वरुणश्च मैतस्यै दिशः पातां मित्रं
च वरुणं च स देवतानामृच्छतु यो नो ऽतो ऽभिदासतीति प्रतीचीम्
। ३ । अस्यां मे उदीच्यां दिशि सोमश्च रुद्रश्चाधिपती सोमश्च रुद्रश्च
मैतस्यै दिशः पातां सोमं च रुद्रं च स देवतानामृच्छतु यो नो
ऽतो ऽभिदासतीति सयावदुदीचीम् । ४ । अस्यां मे ऊर्ध्वायां दिशि
वृहस्पतिश्चेन्द्रश्चाधिपती वृहस्पतिश्चेन्द्रश्च मैतस्यै दिशः पातां वृहस्पतिं
चेन्द्रं च स देवतानामृच्छतु यो नो ऽतो ऽभिदासतीति प्राङूर्ध्वाम्
। ५ । अस्मिन् अन्नरिचे वायुश्च वृष्टिश्चाधिपती वायुश्च वृष्टिश्च मैतस्यै

दिशः पातां वायुं च दृष्टिं च स देवतानामृच्छतु यो नो ऽतो
 ऽभिदासतीत्यन्तरिक्षम् । ६ । अस्यां मे पृथिव्यामग्निश्चान्नं चाधिपती
 अग्निश्चान्नं च मैतस्यै दिशः पातामग्निं चान्नं च स देवतानामृच्छतु
 यो नो ऽतो ऽभिदासतीति पृथिवीम् । ७ । बृहद्रथन्तरे म ऊरू वाम-
 देव्यमात्मा यज्ञायज्ञीयं प्रतिष्ठा भूरहं भुवरहं स्वरहमग्नाहमग्नाखणः
 सुचामाणमिति जपित्वा^८ दक्षिणावृताग्नीध्रीये भर्भुवः स्वः स्वाहाग्नये
 स्वाहोषसे स्वाहाग्निभ्यां स्वाहा सरस्वत्यै स्वाहा जुषाणानि महांसि
 सवनान्याक्यस्य व्यन्तु स्वाहेति सुवेण ऊत्वा सव्यादङ्गविधानयोः पूर्वस्यां
 दार्युपविशति । ८ । देवेभ्यः प्रार्थयावभ्य इत्युक्तो हिंक्रत्य मध्यमया
 वाचा प्रातरनुवाकमन्वाह । ९ ।^{१०} । चीणि पदानि समस्य पङ्क्तीनामव-
 स्तेद्वाभ्यां प्रणुयात् । १० ।^{११} । आपोरेवतीमनूच्य ॥ ३ ॥
 अग्नेयं गायत्रं क्रतुम् । ११ ।^{१२} । उपप्रयन्तो अध्वरम् ।^१ अग्निमीले
 पुरोहितम्^२ । अग्निं दूतं दृणीमहे^३ । अश्वं न त्वेति दश^४ । जुषस्व
 सप्रयस्तमम्^५ । अभि त्वा गोतमा गिरा^६ । अग्निर्होता पुरोहितः^७ ।
 दूतं वः^८ । अग्ने मृल^९ । अर्चन्तस्त्वा^{१०} । अग्निं स्तोमेन^{११} । उपसद्याय^{१२} ।
 इमे विप्रस्य^{१३} । समिधाग्निम्^{१४} । अग्निं हिवन्तु^{१५} । प्राग्नये वाचम्^{१६} ।
 त्वमग्ने यज्ञानामिति षड्विंशतिः । १७ ।^{१८} । अथानुष्टुभम् ।^{१९} । तेते अग्ने
 इत्येका^{१९} । होताजनिष्ट^{२०} । त्वं हि चैतवदिति नव^{२१} । अग्ने कदा त
 आनुषगिति पञ्च । २२ ।^{२३} । अथ त्रैष्टुभम् ।^{२४} । समस्य यदिति पञ्च^{२५} ।
 यो मर्त्येष्विति चीणि^{२५} । प्र वो देवमिति पञ्च सूक्तानि^{२६} । अग्ने
 बृहन्निति च सप्त^{२७} । अग्नम महा । २८ ।^{२९} । अथ बार्हतम् ।^{३०} । एना
 वः^{३०} । प्र वो यज्ञम्^{३१} । अग्ने विवस्वदिति द्वादश^{३२} । सखायस्वेत्यष्टौ^{३३} ।

अदशीति चतस्रः^{३४} समिद्धस्त्रिदिति तिस्रः^{३५} अयमग्निः सुवीर्यस्य
 ।^{३६} अथौष्णिहम् ।^{३७} त्वामग्ने मनीषिणः ।^{३८} ईक्षिष्याहि^{३९} । पुरु
 त्वा ।^{४०} अथ जागतम् ।^{४१} वेदिषद इति सप्त^{४२} एति प्र
 होता^{४३} यज्ञेन वर्धत^{४४} जनस्य गोपाः ।^{४५} अथ पाङ्गम् ।^{४६}
 अग्निं तं मन्ये ।^{४७} ॥४॥

अथोषस्य^१ गायत्रम् ।^२ कस्त उष इति तिस्रः^३ प्रति यथा सूनरी
 ।^४ अथानुष्टुभम् ।^५ उषो भद्रेभिः ।^६ अथ त्रैष्टुभम् ।^७ उषो
 हृद्व इति चत्वारि ।^८ अथ बार्हतम् ।^९ प्रत्यु अदशी^{१०}
 सव वामेन ।^{११} अथौष्णिहम् ।^{१२} उषस्तच्चित्रमिति तिस्रः ।^{१३}
 अथ जागतम् ।^{१४} एता उ त्या इति चतस्रः ।^{१५} अथ पाङ्गम्
 ।^{१६} महे नः ।^{१७} ॥५॥

अथाश्विनं^१ गायत्रम् ।^२ अश्विना यज्वरीरिष इति तिस्रः^३ प्रात
 र्युजेति चतस्रः^४ आश्विनावश्चावत्येति तिस्रः^५ एषो उषाः^६ गोमदू
 स्त्रिति द्वे^७ दूरादिहेवेति षट्त्रिंशत्^८ उदीरायाम्^९ आ ने इवम्
 ।^{१०} अथानुष्टुभम् ।^{११} आ नो विश्वाभिरुतिभिः^{१२} यदस्य स्यः
 परावतीति सूक्ते ।^{१३} अथ त्रैष्टुभम् ।^{१४} आ भातीति सूक्ते^{१५}
 नासत्याभ्यामिति चौणि^{१६} वस्र हद्रेति तिस्रः^{१७} युवो रजांसीति
 सूक्ते^{१८} तं युञ्जायामिति सूक्ते^{१९} यावाणेषु^{२०} धेनुः प्रत्नस्य^{२१}
 क उ अवदिति सूक्ते^{२२} सुषे नरेति सूक्ते परिहाय पञ्चपदाम्^{२३}
 आ वां रथो रोदसी बद्धधान इति पञ्च सूक्तानि ।^{२४} अथ बार्ह-
 तम् ।^{२५} इमा उ वां दिविष्टयः^{२६} अथं वां मधुमत्तम इति
 प्रथमा द्वितीया पञ्चमी च ।^{२७} अथौष्णिहम् ।^{२८} युवोह धू रथ-

मिति पञ्च ।^{२९} अथ जागतम् ।^{३०} चिञ्चिन्नो अथ ।^{३१} ईलेद्या-
वीयम् ।^{३२} घोषां च सपुत्राम् ।^{३३} अथ पाङ्गम् ।^{३४} प्रति
प्रियतममिति ।^{३५} उत्तमया परिधायोत्सृज्य वाचम् ।^{३६} अथा वाज-
मिति अपति ।^{३७} इति साहस्रः प्रातरनुवाकः ।^{३८} हन्द्वा
ऽनन्तरेण वा प्रतिपत्समारोहणीयानां चैतस्य समान्नायस्य जौषि
षष्टितानि ।^{३९} ऊर्ध्वं वा ब्रनाद्यायाकामौ ।^{४०} पाङ्गानि
जान्तरियात् ।^{४१} पुरोदद्यादुपांशुं होष्यन्तीति स कालः परि-
धायस्य ।^{४२} आन्तर्यामादाग्यमनम् ।^{४३} ॥६॥

अप इत्य होतरित्युक्तः प्र देवचेति द्वादशीं परिहाय ।१। नवा-
मूथैकादशीमाहुतावपु ह्ययमानायाम् ।२। आहत्तासु दशमीम् ।३।
प्रति यदाप इति दृश्यमानासु ।४। समन्या इति समायतीषु ।५।
आपो न देवीरिति होतृचमसे ऽवनीयमानासु ।६। आ धेनव
इत्यायतीषु सर्वासुक्ता प्रणवेनावस्यति ।७। अध्वर्यवैवीरपा इत्यध्वर्युं
पृच्छति ।८। उतेव नक्षमुरिति प्रत्याह ।९। प्रत्युक्तो निगदं तास्य-
ध्वर्यवाधावेन्द्राय सोममूर्जस्वनं पयस्वनं मधुमन्तं वृष्टिवनिं वसुमते
रुद्रवत आदित्यवत अशुमते विभुमते वाजवते वृहस्पतिमते विश्व-
देव्यावते ।

यस्य पीत्वा मद इन्द्रो वृत्राणि जह्ननत् ।

प्र स जन्यानि तारिषः^{१०} ॥

अन्वय इत्यर्थधामनूय^{११} । * उपोत्यायाध्वर्युमन्वाहृत्योत्तरामध्यर्धा-

* Comm. उपविशतीति सूत्रच्छेदः ।

मनूष्य¹² । उपोत्तमां च सूक्तस्य¹³ उत्तमया परिधाव¹⁴ पर्यावृ-
त्योपविशति । १५॥ ॥७॥

प्राणं मे पाहि प्राणं मे जिह्व स्वाहा त्वा सुभवं सूर्यायेत्युपांशुं
ह्रयमानमनुप्राणिति । १। अपानं मे, पाह्यपानं मे जिह्व स्वाहा त्वा
सुभवं सूर्यायेत्यन्तर्याममन्ववानिति । २। उत्तरेणाहवनीयं बहिष्यव-
मानेन स्तुवते । ३। दक्षिणतो ब्रह्मा मैत्रावरुणस्योपविश्य । ४। ब्रह्मन्स्तो-
य्यामः प्रभास्तरित्युक्तौ । ५। आयुश्मत्य चक्षो मा गात तनूपाः सान्नः स्तुत
देवस्य सवितुः प्रसव इति अपिता । ६। ओं स्तुतेति । ७। प्रसवः सर्वेषां
स्तोत्राणाम् । ८। असतो मा सद्गमय तमसो मा ज्योतिर्गमयान्ता-
न्मानन्तं गमय मृत्योर्मांमृतं गमयेति यजमानः पवमानानुपसरि-
ष्यन् । ९। श्वेनो ऽसि पत्वा गायत्रच्छन्दा अनु त्वारभे स्वस्ति मा
संपारयास्य यज्ञस्योद्वृत्तिमिति स्तुते बहिष्यवमाने । १०। सुपर्णो ऽसि
पत्वा त्रिष्टुप्छन्दा इति माध्यन्दिने । ११। सखासि पत्वा जगच्छन्दा
इत्यार्भवे । १२। समान उदर्कः । १३। उपहृता देवा अस्य सोमस्य
पवमानस्य विचक्षणस्य भक्ष उप मां देवा ह्रयन्तामस्य सोमस्य पव-
मानस्य विचक्षणस्य भक्षे मनसा त्वा भक्षयामि वाचा त्वा भक्षयामि
प्राणेन त्वा भक्षयामि चक्षुषा त्वा भक्षयामि श्रोत्रेण त्वा भक्षयामीति
स्तुते बहिष्यवमाने हेता । १४॥ ॥८॥

आग्नेयः सवनीयः । १। ऐन्द्राग्ने वा । २। ऐकादग्निना वा । ३।
एकयूपेऽवैकादग्निनेऽवावर्तते परित्ययणीया रश्नाष्टयज्ञात्तिस्तिः । ४।
नानायूपेषु । ५। अग्निष्ठे परित्ययणीयासुक्ता नवसु सप्तसप्ताह । ६।
एकादशे ऽन्तरेण परित्ययणीयां प्रगाथं च दान्त्रो नर इति च

सूक्तप्रथमत्वाद् । ७ । उत्तमयोपश्रयमनुमन्त्रयते । ८ । पूर्वधुस्त्रितेज-
परिवीक्षमाणेषु पूर्वथा परिदध्यात् । ९ । संतानार्थं वार्धर्चनैव काङ्क्षेत्
। १० । समानजातीया अनुसमियात् । ११ । यथोत्तमे तथोद्देन
। १२ । पशुदेवतामावाह्य वनस्पतिं च ।^{१३} इन्द्रं वसुमन्तमावहेन्द्रं
रुद्रवन्तमावहेन्द्रमादित्यवन्तमृधुमन्तं विभुमन्तं वाजवन्तं रुद्रस्पति-
मन्तं विश्वदेव्यावन्तमावहेति सवनदेवताः ।^{१४} नान्येषु निगम-
स्त्रानेषु^{१५} निगच्छन्ति । १४ । सूक्तवाके वा ।^{१६} अध्वर्यू संवृष्ट
प्रवरानुपूर्व्येण प्रवृताङ्गती जुहोति ।^{१७} जुष्टो वाचो भूयासं जुष्टो
वाचस्पतेर्देवि वाग्यन्ते वाचो मधुमन्तमं तस्मिन्मो अद्य धात्स्वाहा
सरस्वत्या इति पूर्वाम् ।^{१८} तूष्णीमुत्तराम् ।^{१९} ॥ ८ ॥

अग्ने नयेति तिस्रो भुवो यज्ञस्य प्र वः शुक्राय प्र कारव
इत्याग्नेयस्य । १ । आ नो दिवो रुहतः पर्वतादा सरस्वतीं देवयन्तः
सरस्वत्यभि नः पावीरवी कन्या प्र चोदधेमा जुह्वाना इति
सारस्वतस्य । २ । त्वं सोम प्र चिकितस्त्वमिमा ओषधीः सोमो धेनुं
या ते धामानि दिव्यषाण्डं धृतु या ते धामानि इविषेति सौम्यस्य
। ३ । पूषेमा आग्नाः प्रपथे पथां पथस्यथः शुक्रं ते याज्ञो पूषण्पूषा
सुवन्धुरिति पौष्णस्य । ४ । आ दैव्या वेधसं रुद्रस्पतिः समजयत्स हि
शुचिः स शुष्टुभा स चक्रता स आ नो योनिमिति बार्हस्पत्यस्य
। ५ । विश्वे अद्य मरुतो विश्व जती यं देवाषो ऽवथ विश्वे देवा
श्रुत ये के च ज्मा ते हि यज्ञेषु यज्ञियास जमाः स्त्रीर्षं वर्हि-
वीति वैश्वदेवस्य । ६ । इन्द्रं नर इन्द्रो राजेन्द्र चक्षुर्हं न आ नो
विद्याभिरुतिभिः सजोषा आ ते शुष्यो रुषभ इत्येन्द्रस्य । ७ । गोम-

दशवद्धये नरः शुची वो ऽरा इवेष्टा वः श्रमं धूयमस्यामिति मास-
तस्य । ८ । उभा वामा वृषदृष्टा ता योधिष्टं शुचिं नु गौर्भिर्विप्रः प्र
सर्वणिभ्य इत्यैन्द्राग्रस्य । ९ । आ नो देवः सविता पायमाण आ देवो
घातु सविता यन्मैर्वाभमस्य ये ते पन्था अस्मभ्यं तद्विव इति सावि-
चस्य । १० । अस्तधाद् द्यां तन्ना चाम्यव ते हेस एवा वन्दस्त्रेमां
धियं शिचमास्योदुत्तमं वरुणेति वारुणस्य । ११ । इत्यैकादशिनो-
नाम् । १२ । ये चैवंदेवताः पञ्चवः । १३ । ॥ १० ॥

इन्द्रा नु पूषणेत्यैन्द्रापौष्णस्य । १ । सोमापूषणेति सोमापौष्णस्य
। २ । सं वां कर्मणेत्यैन्द्रावैष्णवस्य । ३ । नासत्याभ्यामित्याग्निनस्य । ४ ।
विष्णोर्नु कमिति वैष्णवस्य । ५ । रचीति रात्र्याः । ६ । भूरिं वे इति
द्यावापृथिवीयस्य । ७ । जनीयन्त इति तिस्रः स वावृधे दिव्यं सुपर्णं
यस्य व्रतं पञ्चवो यन्ति सर्वे यस्य व्रतमुपतिष्ठन्त आपः ।

यस्य व्रते पुष्टिपतिर्निविष्टसं सरस्वन्तमवसे ऊवेम ॥

इति सारस्वतः । ८ । य इमा विश्वा भुवनानीति वैश्वकर्मणस्य चतुर्थीं
परिहाय । ९ । आ ते पितरिति रौद्रस्य । १० । अहं वद्रेभिरिति
वाग्देवत्यस्य । ११ । तिस्रस्त्रिस्तः पूर्वाः पुरोनुवाक्या वपायाः पुरो-
क्षाग्रस्य पयोस्त्रिस्तस्त्रिस्त उत्तरा याज्याः । १२ । नैके पशुपुरोक्षाग्रं
सवनीयस्य । १३ । कर्म तु न्यायः । १४ । सावित्रवाग्देवत्यौ चोपांसु । १५ ।
अवर्तते पशुगणे मनोता । १६ । परिच्छयणीयादि व्रपान्नं प्रातःसवने
पशुकर्म कृत्वा निष्क्रम्य तथैवोपसृत्य चालाखे । १७ । ॥ ११ ॥

धिष्यथानुपस्त्राय सदः प्रसर्पन्ति । १ । अग्रेषु हविर्धाने तिष्ठन्त-
स्तन्मीक्षमाणाः । २ । सस्त्रासि कृशानो रौद्रेणानीकेन पाहि मा अग्रे

सूक्तशेषमन्वाह । ७ । उत्तमयोपश्रयमनुमन्त्रयते । ८ । पूर्वेषु हस्तिष्वेतेष्व-
 परिवीथमाणेषु पूर्व्या परिदध्यात् । ९ । संतानार्थं वार्धर्चेनैव काञ्चेत्
 । १० । समानजातीया अनुसमियात् । ११ । यथोत्तमे तथोहेन
 । १२ । पशुदेवतामावाह्य वनस्पतिं च ^{१३} इन्द्रं वसुमन्तमावहेन्द्रं
 रुद्रवन्तमावहेन्द्रमादित्यवन्तमृभुमन्तं विभुमन्तं वाजवन्तं बृहस्पति-
 मन्तं विश्वदेव्यावन्तमावहेति सवनदेवताः । ^{१४} नान्येषु निगम-
 स्थानेषु ^{१५} निगच्छन्ति । १४ । सूक्तवाके वा । ^{१६} अध्वर्युं संमृश
 प्रवरानुर्व्येण प्रवृताङ्गती जुहोति । ^{१७} जुष्टो वाचो भूयासं जुष्टो
 वाचस्पतेदवि वाग्यन्ते वाचो मधुमत्तमं तमिन्नो अथ धात्स्वाहा
 सरस्वत्या इति पूर्वाम् । ^{१८} तूष्णीमुत्तराम् । ^{१९} ॥ ८ ॥

अग्ने नयेति तिष्ठो भुवो यज्ञस्य प्र वः शुक्राय प्र कारव
 इत्याग्नेयस्य । १ । आ नो दिवो बृहतः पर्वतादा सरस्वतीं देवयन्तः
 सरस्वत्यभि नः पावी रवी कन्या प्र चोदसेमा जुङ्गाना इति
 सारस्वतस्य । २ । त्वं सोम प्र चिकितस्त्वमिमा ओषधीः सोमो धेनुं
 या ते धामानि दिव्यषारुहं युत्सु या ते धामानि हविरेषेति सौम्यस्य
 । ३ । पूषेमा आशाः प्रपथे पथां पथस्यथः शुक्रं ते यास्ते पूषन्पूषा
 सुवन्धुरिति पौष्णस्य । ४ । आ देव्या वेधसं बृहस्पतिः समजयत्स हि
 शुचिः स सुष्टुभा स ऋक्ताता स आ नो योत्तिमिति बार्हस्पत्यस्य
 । ५ । विश्वे अथ मरुतो विश्व ऊती यं देवाषो ऽवथ विश्वे देवाः
 शृणुत ये के च जमा ते हि यज्ञेषु यज्ञियास ऊमाः स्त्रीर्णं बार्ह-
 षीति वैश्वदेवस्य । ६ । इन्द्रं नर इन्द्रो राजेन्द्र चक्रमुखं न आ नो
 विश्वभिर्हृतिभिः सजोषा आ ते शुश्रूषो वृषभ इत्येन्द्रस्य । ७ । गोम-

इन्द्रावद्भुधे नरः शुची वो ऽरा इवेद्या वः शर्म धूममस्मानिति मारु-
तस्य । ८। उभा वासा वृत्रहणा ता योधिष्टं शुचिं नु गीर्भिर्विप्रः प्र
वर्षणिभ्य इत्यैन्द्राग्नस्य । ९। आ नो देवः सविता चायमाण आ देवो
द्यातु सविता यन्तैर्वाममद्य ये ते पन्था अस्मभ्यं तद्विव इति सावि-
तस्य । १०। अस्तभाद् द्यां तत्त्वा याम्यत्र ते हेस एवा वन्दस्वेमां
धियं शिञ्जमाणस्योदुत्तमं वरुणेति वारुणस्य । ११। इत्यैकादशिता-
नाम् । १२। ये चैवंदेवताः पञ्चवः । १३। ॥ १०॥

इन्द्रा नु पूषणेत्यैन्द्रापौष्णस्य । १। सोमापूषणेति सोमापौष्णस्य
। २। सं वां कर्मणेत्यैन्द्रावैष्णवस्य । ३। नासत्याभ्यामित्याश्विनस्य । ४।
विष्णोर्नु कमिति वैष्णवस्य । ५। राज्ञीति रात्र्याः । ६। भूरिं दे इति
द्यावापृथिवीयस्य । ७। जनीयन्त इति तिस्रः स वावृधे दिव्यं सुपर्णं
यस्य व्रतं पञ्चवो यन्ति सर्वे यस्य व्रतमुपतिष्ठन्त आपः ।

यस्य व्रते पुष्टिपतिर्निविष्टस्तं सरस्वन्तमवसे ऊवेम ॥

इति सारस्वतः । ८। य इमा विश्वा भुवनानीति वैश्वकर्मणस्य चतुर्थीं
परिहाय । ९। आ ते पितरिति रौद्रस्य । १०। अहं रुद्रेभिरिति
वाग्देवत्यस्य । ११। तिस्रस्तिस्रः पूर्वाः पुरोनुवाक्या वपाद्याः पुरो-
क्षाशस्य पञ्चोस्तिस्रस्तिस्र उत्तरा याज्याः । १२। नैके पशुपुरोक्षाञ्चं
सवनीयस्य । १३। कर्म तु न्यायः । १४। सावित्रवाग्देवत्यौ सोपांशु । १५।
आवर्तते पशुगणे मनोता । १६। परिव्ययणीयादि वपान्ते प्रातःसवने
पशुकर्म कृत्वा निष्क्रम्य तथैवोपसृष्ट्य चालले । १७। ॥ ११॥

धिषण्यनुपस्थाय सदः प्रसर्पन्ति । १। अग्रेण हविर्धाने तिष्ठन्त-
स्तन्मीचमाणाः । २। संराक्षसि कृशानो रौद्रेणानीकेन पाहि मा अग्ने

पिष्टहि मा नमस्ते अस्तु मा मा हिंसीरित्याह्वनीयम् । ३ । रौद्रा-
 दिरुदर्कः । ४ । अनुदर्को वा । ५ । अपिजो ऽसि दुवस्त्रानिति मथि-
 त्वानुप्रहृतम् । ६ । परिषद्यो ऽसि पवमान इत्यास्तवम् । ७ । प्रतक्षासि
 नभस्त्रानिति चात्वास्तवम् । ८ । कव्यो ऽसि हव्यसूदन इति ग्रामिचम् ।
 ९ । समुद्भो ऽसि विश्वभरा इत्युत्करम् । १० । दक्षिणावृतो विभूरसि
 प्रवाहण इत्याग्नीध्रम् । ११ । प्रपत्त्यमानाः सदस्योपर्यभिष्टुगन्ति दिव-
 स्तृष्टमसि मा मा संताप्सीरिति । १२ । ऋतस्य द्वारौ मा मा संताप्त-
 मिति द्वार्यौ संमृष्ट्य^{१३} उत्तरेणाग्नीध्रीयं धिष्ण्यं गच्छन्ति ये प्रत्यश्चो
 धिष्णानतिक्रामन्ति । १३ । मलिसुचो ऽसि सगर इत्यासादमष्का-
 वाकस्य । १४ । वज्रिरसि हव्यवाहन इति हेतुर्धिष्ण्यम् । १५ । श्वाचो
 ऽसि प्रचेता इति मैत्रावरुणस्य । १६ । तुथो ऽसि विश्ववेदा इति
 ब्राह्मणाच्छंसिनः । १७ । उग्निगसि कविरसीति पोतुः । १८ । अवस्यु-
 रसि दुवस्त्रानिति नेष्टुः । १९ । अंहारिरसि बभारिरित्यष्कावाकस्य ।
 २० । शुन्ध्युरसि मार्जालीय इत्यवेक्ष्य मार्जालीयम् । २१ । शुन्ध्यु-
 रस्युपसद्य इति ब्रह्मसदनम् । २२ । ऋतधामासि स्वर्ज्यातिरित्यौ-
 दुम्बरीम् । २३ । समुद्रो ऽसि विश्वव्यचा इति सदो ऽनुवीक्ष्य । २४ ।
 अजो ऽस्येकपादिति ग्रास्त्रामुखीयम् । २५ । अहिरसि बुध्न्य इति
 प्राजहितम् । २६ । अन्नदास्यन्नपतिरिति व्रतश्रपणम् । २७ । ॥ १२ ॥

अग्नयः सगराः सगराः स्य सगरेण नास्त्रा रौद्रेणानीकेन पात
 माग्नयः पिष्टत मा नमो वो अस्तु मा मा हिंसिष्टेति सर्वान् । १ ।
 अध्वनो अधिपतिरसि स्वस्ति नो ऽद्यास्मिन्देव्याने पथि स्तादि-
 त्यादित्यमुपस्थाप्य^२ मैत्रावरुणप्रभृतय उदस्यो ऽष्कावाकं परिहाप्य

पूर्वया दारा सदः प्रसर्पन्ति । १^३ । विश्वे देवा अनु मा प्रसर्पन्तेन्द्र
 त्रिधातु शरणं यत इन्द्र भयामहे सदसस्ततिमद्भुतमिति जपन्तो^४
 ऽग्नेणोत्तरेण सर्वाभ्यिष्णान्गच्छन्ति । २ । दक्षिणधिष्ण्योदक्षिणधिष्ण्यः
 पूर्वो^५ गत्वा स्वस्यस्वस्य धिष्ण्यस्य पश्चादुपविशति । ३^६ । उत्तरेण
 सदो गत्वा ब्रह्मापरया दारा सदः प्रपद्य दक्षिणेन मैत्रावरुणं गत्वा
 यथासनमास्ते । ४^७ । नासंस्थिने सवने ऽपरया दारा निःसर्पन्ति । ५^८ ।
 अन्तरेण हेतुमैत्रावरुणस्य च धिष्ण्यावधिष्णानां विसंस्थितसंचरः
 । ६^९ । उत्तरेण स्वंस्वं धिष्ण्यं धिष्ण्यवताम् । ७^{१०} । पश्चार्धेनाग्नीध्रीय-
 स्योदक्षः । ८^{११} । मार्जालीयस्य वा दक्षिणा । ९^{१२} । अव्यावर्तमानाश्च
 प्रत्यायन्ति । १०^{१३} । ऊर्ध्वं प्रातःसवनात्समस्तोपस्थानप्रभृतिना प्रस-
 र्पन्ति । ११^{१४} । आदित्योपस्थानं रात्रिपर्यायेष्वाश्विने च न विद्यते
 न विद्यते । १२^{१५} । ॥ १३ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे षष्ठो ऽध्यायः समाप्तः ।

श्रीम् ।

प्रसूय पुरोलाग्नेः सवनीयैश्चरन्ति । १ । धानावन्तमिति पुरोनुवाक्या
 । २ । होता यत्तदिन्द्रं हरिवाँ इत्यनुसवनं प्रैषो यथासमानात् । ३ ।
 यथासवनं वितारयति । ४ । तेनैव यजत्युद्धृत्य होतायत्तं होतर्द्यजं च
 । ५ । अग्ने जुषस्व नो हविरिति खिष्टकृतः पुरोनुवाक्या । ६ । होता
 यत्तदग्निं पुरोलाशानामित्यनुसवनं प्रैषः । ७ । हविरग्ने वीहीति च
 याज्या । ८ । ॥ १ ॥

ऐन्द्रवायवमैत्रावरुणावाग्निनश्च द्विदेवत्याः । १ । वायवा याहि
 दर्शतेन्द्रवायू इम इत्यैन्द्रवायवस्य पुरोनुवाक्ये । २ । होता यत्तदायुं
 होता यत्तदिन्द्रवायू इति प्रैषौ । ३ । अयं पिब शतेना न इति याज्ये
 । ४ । अयं वाँ मित्रावरुणेति मैत्रावरुणस्य पुरोनुवाक्या । ५ । होता
 यत्तन्मित्रावरुणेति प्रैषः । ६ । गृणाना जमदग्निनेति याज्या । ७ ।
 प्रातर्युजेत्याग्निनस्य पुरोनुवाक्या । ८ । होता यत्तदग्निनेति प्रैषः । ९ ।
 वाटधानेति याज्या । १० । अनवानं द्विदेवत्यानां पुरोनुवाक्याः
 प्रैषांश्चाह । ११ । तथा यजति । १२ । ऐन्द्रवायवस्य नानाप्रणवे
 पुरोनुवाक्ये । १३ । याज्ये नानावषट्कारे । १४ । सङ्कत्पुरस्ताज्जपो
 येयजामहो ऽनुमन्त्रणश्च । १५ । ॥ २ ॥

एतु वसुः पुरुवसुरित्यैन्द्रवायवं प्रतिगृह्योरौ दक्षिणे निधायान-
 पिधानमनवेक्षणं च द्विदेवत्यानामा श्रेषस्यावगयनात् । १ । एतु

वसुविंदसुरिति मैत्रावरुणं प्रतिगृह्य दक्षिणेनैन्द्रवायवं हत्वा दक्षिणतः
पश्चान्निदधाति । १२। ऐतु वसुः संयदसुरित्याश्विनं प्रतिगृह्य दक्षिणेन
पूर्वा हत्वोत्तरतःपश्चान्निदधाति । १३। सोमस्याग्ने वीहीत्यनुवषट्कारः
सर्वासु सोमयाज्यासु द्विदेवत्यर्तुयाजान्परिहाप्यादित्यग्रहसावित्र्यहौ
पान्नीवतं च । १४। उपांशु वा पान्नीवतस्य । १५। ॥ ३॥

उज्जीयमानेभ्य इत्युक्त आ त्वा वहन्तु हरय इत्युज्जीयमानसूक्तम्
। १। होता यच्चदिन्द्रं प्रातः प्रातःसावस्येति द्वैषः । २। इदं ते सोम्यं
मध्विति यजति । ३। नृषत्तसं त्वा नृषत्ताः प्रतीच इति होतृचमसं
प्रतीच्य^४ वयोधसं त्वा वयोधाः प्रतिगृह्णामीति प्रतिगृह्णोरः संत्यर्च-
यति द्विदेवत्यांश्च । ६। पुनरुज्जीतानां होत्रका यजन्ति । ७। मित्रं
वयमिति मैत्रावरुणः । ८। इन्द्र त्वा वृषभमिति ब्राह्मणाच्छंसौ
। ९। मरुतो यस्येति पोता । १०। अग्ने पान्नीरिति नेष्टा । ११। उचा-
न्नायेत्याग्नीध्रः । १२। अयात्तग्नीदित्युक्ते ऽयास्तित्याग्नीध्रः । १३। स
भद्रमकर्थो नः सोमं पाययिष्यतीति होता । १४। सोमं भक्षयिष्यन्तो
याज्ञिकैर्नामधेयैरसा उपह्वयस्वेति कर्तारो ऽन्योऽन्यस्मिन्नुपह्वमिच्छन्ते
। १५। वषट्कर्ता प्रथमो भक्षयति । १६। प्रतिभक्षितं द्विदेवत्यशेषं
नाराशंसवतां च यहाणां होतृचमसे ऽवनयति ऊते त्वा भक्षितम-
वनयाम्यूर्जस्त्रन्तं देवेभ्य आटुन्नन्तं मध्वमिति । १७। द्विरैन्द्रवायव-
शेषस्यावनयनं तत्राभ्यावर्तते मन्त्रः । १८। अनवसर्जनं च द्विदेव-
त्यानामा शेषस्यावनयनात् । १९। ॥ ४॥

इह वसुः पुरुवसुरित्यैन्द्रवायवमध्वर्यवे प्रगृह्योपहृतौ वायुरिन्द्र-
वायू सह प्राणेन सह वर्चसा तथोरहसुपहृतः सह प्राणेन सह वर्च-

सेति भक्षयित्वा प्रयहणमन्त्रेण पुनः प्रगृह्य भक्षमन्त्रेण पुनर्भक्षयति । १। इह वसुर्विददसुरिति मैत्रावरुणं प्रगृह्य । २। उपहृतौ मित्रावरुणौ सह चक्षुषा सह वर्चसा तयोरहमुपहृतः सह चक्षुषा सह वर्चसेति भक्षयित्वा । ३। आश्विनं प्रदक्षिणं शिरः पर्याहृत्यावेक्ष्य प्रतिपर्याहृत्यावेक्ष्य । ४। इह वसुः संयदसुरित्याश्विनं प्रगृह्य । ५। उपहृतौ देवावश्विनौ सह ओत्रेण सह वर्चसा तयोरहमुपहृतः सह ओत्रेण सह वर्चसेति भक्षयित्वा । ६। उपस्पृश्वेलामुपहृतये । ७। उपोद्यच्छन्ति चमसान् । ८। होहचमसमन्वारभते । ९। असंस्पर्शनं सर्वत्राज्यलेपेन सोमस्य । १०। उपहृत्य प्रस्थिताः भक्षयन्ति । ११। तेजसे त्वा ब्रह्मवर्चसाय भक्षयामीति भक्षमन्त्रः प्रातःसवने । १२। ओजसे त्वेन्द्रियाय भक्षयामीति माध्यन्दिने । १३। प्रजायै त्वा पुष्टौ भक्षयामीति तृतीयसवने । १४। शं नो भव हृद इत्युरोऽभिमर्शनौ भक्षयित्वा । १५। सव्ये पाणौ चमसान्कृत्वा दक्षिणेनाप्याययन्ति । १६। आ प्यायस्व समेतु त इत्याप्यायनी प्रातःसवने । १७। सं ते पर्यासीत्युत्तरयोः । १८। प्रस्थितानाप्याययन्ति । १९। आज्ये मरुत्वतीये च । २०। आज्यप्रउगयोर्नाराशंसो निष्कवेत्यमरुत्वतीययोर्वैश्वदेवे च । २१। देवो ऽसि नराशंसो यत्ते मेधः स्वर्ज्येतिस्तस्य त ऊमैः पितृभिर्भक्षितस्योपहृतस्योपहृतो भक्षयामीति भक्षमन्त्रः प्रातःसवने नाराशंसानाम् । २२। ऊर्वैरिति माध्यन्दिने विकारः । २३। काक्यैरिति तृतीयसवने । २४। ॥५॥

अष्कावाकः सौदेत्युक्तो* ऽयेण मद उत्तरेण सुतिमुपविश्य^२

* Comm अथवा अष्कावाकः । एतावत्सूत्रमधिकारार्थम् ।

पुरोस्तात्रं प्रतिगृह्णाच्छावाक वदस्वेत्युक्तो^४ ऽच्छा वो अग्निमवष इति
 तिस्रो ऽम्बाह ।^५ । प्रणवान्निगदम् ।^६ । यजमान होता रध्वर्यो ऽग्नी-
 द्रुह्यन्पोतर्नेष्टुतोपवक्तरिषेध्वमूर्जोर्जयध्वं नि वो जामयो जिहता
 न्यजामयो नि सपत्ना यामनि बाधितासो जेषथाभीलरीं जेषथा-
 भीलर्याः श्रवद इन्द्रः शृणवदो अग्निः प्रस्थायेन्द्राग्निभ्यां सोमं
 धेचतोपो अस्मान्ब्राह्मणान्ब्राह्मणा ऋयध्वमिति ।^७ । उपह्वमयं
 ब्राह्मण इच्छते ऽच्छावाको धेत्यध्वर्युराह तं होतरुपऋयस्वेति ।^८ ।
 तं होतोपऋयते ।^९ । प्रत्येता वामा सूक्तायं सुन्वजमानो अय-
 भीदुत प्रतिष्ठोतोपवक् उत नो गाव उपह्वता उतोपह्वन इत्युप-
 ऋयमानः ।^{१०} । उत नो गाव उपह्वता इत्यातो ऽनुपऋयमानः
 ।^{११} । अनुपह्वतो ऽच्छावाको निवर्तध्वमिति सूक्तस्य यावच्छकुया-
 तावदनुद्वेत् ।^{१२} । होता वा प्रतिकामिनमच्छावाकं प्रत्युपह्वय
 ।^{१३} । ॥६॥

उज्जीयमानाघेत्युक्तः प्रत्यसौ पिपीषत इत्यच्छावाकः सूक्तमम्बाह
 । १ । प्रातर्यावभिरिति यजति । २ । भक्षिताप्रायितं चमसमध्वर्यवे
 प्रदाय दनिष्ठावृदपरया द्वारा सदः प्रपद्य स्वस्य धिण्येस्य पश्या-
 दुपविश्य पुरोस्तात्रं प्रात्राति । ३ । पूर्वः प्रसृज्येदच्छावाकीयां
 कुर्वात्स्नेन विसंस्थितसंचरेण निष्क्रम्याच्छावाकस्य बहिष्कर्म कृत्वा
 स्वकर्म कुरुते । ४ । स्वे तु होता धिण्ये । ५ । विक्रियो होत्रकाणां
 याज्यासु । ६ । प्रातःसवने^७ ऽनवामन्तो यजन्यध्वर्यवो वा । ७ । अच^८
 प्रतयन्ति । ८ । ऊर्ध्वं सौपासनेभ्यः ।^{१०} । ॥७॥

अथर्तुयाजैश्चरन्ति । १ । होता यच्चदिन्द्रं होत्रादित्यृतुप्रैषैरनवानं

प्रेषति । २। तद्या यजति । ३। येन प्रेषति सा चाज्योद्धृत्य
 होतायवमशौयजं च । ४। मैधातिथ्यो वेन्द्र सोमं पिब चतुनेति
 । ५। सोधः प्रैषान्ते अयते सस यजति । ६। होतरेतद्यजेयध्वर्युराह
 । ७। गृहपतिश्च । ८। तयोर्यजति । ९। यवावषट्कृतं भक्षयन्ति । १०।
 दिरन्ततो होता । ११। सिन्धेदिवैव जिघ्रेदच द्विदेवयेषु चेति
 । १२। ॥ ८॥

आज्यं संसिध्यन्पिता मातरिश्वाच्छिद्रा पदोऽग्निगसौयानुतचि-
 षत्सोमो नीथविस्त्रीयानि नेषदृहसतिरुक्त्यामदानि संसिषदिति
 जपित्वा ओमावोऽ इत्याहावः शस्त्रादौ प्रातःसवने तेनाह्नयोपांशु
 तृष्णींशंसम् । १। अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरग्निरित्यवसायेन्द्रो ज्योतिर्ज्योति-
 रिन्द्र इत्यवसाय सूर्यो ज्योतिर्ज्योतिः सूर्य इत्यवसाय पच्छो ऽवस्य-
 ग्पुरोऽवसम् । २। अग्निर्देवेन्द्रः । अग्निर्मन्त्रिन्द्रः । अग्निः सुसमित् ।
 होता देववृतः । होता मनुवृतः । प्रणौर्यज्ञानाम् । रथीरध्वरा-
 णाम् । अठर्तो होता । तूर्णिर्हव्यवाट् । आ देवो देवान्वक्त ।
 यचदग्निर्देवो देवान् । सो अध्वरा करति जगत्वेदोऽ प्र वो देवा-
 येत्याज्यम् । ३। तस्य प्रथममर्धचं पच्छो ऽवसानम् । ४। मरुत्वतौय-
 वैश्वदेवयोश्च । ५। सूक्तशेषं शस्त्राह्नयोत्तमया परिधायोक्थवीथं
 जपति भा विभा उषाः स्वर्ज्योतिः श्लोकाय त्वोक्थमवाचीति । ६।
 उक्थशा इत्यध्वर्युराह सवासु शस्त्रयाज्यासु । ७। अग्न इन्द्रश्चेति
 यजति । ८। ॥ ९॥

आज्ये संस्थिते सुवते । १। स्तोत्रवतां शस्त्राणामेषेति प्राहो-
 त्तमात्मनीदारादूर्ध्वमाह्वय शंसन्ति । २। प्रउगे ऽन्तरेण माधुच्छन्द-

सांस्तृचानृषो व्यवयन्ति ताः पुरोरुच इत्याचवते । ३। तासां
पुरस्तादाहावः । ४। परिधानीयायै च । ५। षट्पदा वैश्वदेवी । ६।
तस्यां द्वाभ्यां द्वाभ्यामवसाय द्वाभ्यां प्रणौति । ७। सारस्वत्यां विकल्पः ।
अंसेन वा । नित्यस्त्वाहावः । ८।

वायुरग्रेण यज्ञप्रीः साकं गन्मनसा यज्ञम् ।

शिवो नियुङ्क्तिः शिवाभिः ॥

इति सद्यश्चस्त्वा वायवा याहि दर्शतेति तिसृणां त्रिः प्रथमाम् । ९।

हिरण्यवर्तनी नरा देवा पत्नी अभिष्टये ।

वायुसेन्द्रस्य सुमखौ ॥

इन्द्रवायू इम इति तिस्रः । १०।

काव्यथोराजानेषु क्रत्वा दक्षस्य दुरोणे ।

रिशादसा सधस्य आ ॥

मित्रं ऊ३ इति तिस्रः । ११।

दैव्यावध्वर्यू आ गतं रथेन सूर्यत्वचा ।

मध्वा यज्ञं समञ्जाये ॥

अश्विना यज्वरीरिष इति तिस्रः । १२।

इन्द्र उक्थेभिर्भन्दिष्ठो वाजानां च वाजपतिः ।

हरिवान् सुतानां सखा ॥

इन्द्रा याहि चित्रभानो इति तिस्रः । १३।

विश्वान्देवान्त्वामहे ऽस्मिन्यज्ञे सजोषसः ।

त इमं यज्ञमागमन्देवासो देव्या धिया ।

ये यज्ञस्य तनूकृतो विश्व आ सोमपीतये ।

ओमासस्वर्षणीधृत इति तिस्रः । १४ ।

वाचामहं देवीं वाचमस्मिन्यज्ञे सुपेशसम् ।

सरस्वतीं हवामहे ॥

पावका नः सरस्वतीति तिसृणामुत्तमया परिधायोक्थवीर्यं जपति
वाचं मे जित्व । प्राणं मे तन्य । चक्षुर्मे पाहि । ओचं मे ऽव । वणं
मे यच्छ । तन्वं मे पाहि । यशो मे धेहि । घोषाय त्वोक्थम-
वाचीति । १५ । विश्वेभिः सोम्यं मध्विति यजति । १६ । ॥ १० ॥

तृचाः स्तोत्रियानुरूपाः प्रगाथान्परिहाप्य । १ । आ नो मित्रा-
वरुणा नो गन्तमिति स्तोत्रियानुरूपौ मैत्रावरुणस्य । २ । प्र वो
मित्रायेत्युक्थमुखम् । ३ । प्र मित्रयोरिति नवानामुत्तमया परिधायोप
नः सुतमा गतमिति यजति । ४ । ॥ ११ ॥

आ याहि सुषुमेति ब्राह्मणाच्छंसिनः स्तोत्रियानुरूपौ । १ । शेषः
सूक्तस्योक्थमुखमुत्तमे परिहाप्य । २ । इन्द्र त्वा वषभम् । ३ । उद्धेदभौति
तिसृणामुत्तमया परिधायेन्द्रक्रतुविदमिति यजति । ४ । ॥ १२ ॥

इन्द्राग्नी आ गतं सुतमित्यच्छावाकस्य स्तोत्रियानुरूपौ । १ । शेषः
सूक्तस्योक्थमुखम् । २ । इहेन्द्राग्नी उप क्रय इति पञ्च । ३ । इयं वामस्य
मन्त्रन इति नवानामुत्तमया परिधायेन्द्राग्नी आ गतं सुतमिति
यजति । ४ । ॥ १३ ॥

मित्रं वयमिन्द्रमिन्द्राथिन इन्द्र अग्नेति स्तोत्रिया बृहत्पृष्ठस्य । १ ।
राधन्तरमच्छावाकः स्तोत्रियमनुरूपं कुरुते । २ । अनुरूपमुक्थमुखम्
। ३ । चतुराहावा होचकाः । ४ । होता चातिरिक्तोक्थेषु । ५ । स्तोत्रि-
यानुरूपाभ्यां यजानन्तरमनुरूपात्परिधानीयायै च । ६ । अनुरूपा-

दनन्तरः प्रगायस्तस्मादूर्ध्वं पञ्चमं मध्यन्दिने । ७। उक्थमुखात्सर्वेषां
रात्रौ । ८। यदाध्वर्युराह प्रशास्तः प्रसुहीत्यो सर्पतेति प्रशास्त आह । ९।
दक्षिणावृत्तो ऽपरया द्वारा निःसर्पन्त्युत्तरेणौदुम्बरीं दक्षिणेन ब्रह्मा
। १०। अग्रेण शालामुदक्षः । ११। माध्यन्दिनाय सवनाय यथानिः-
सृप्तं प्रसृप्य यथासनमुपविशन्ति । १२। ॥ १४ ॥

आदौ माध्यन्दिनस्य सवनस्य राजानमभिषुञ्चन्ति । १। यावस्तु-
त्पूर्वया द्वारा हविर्धाने प्रपद्योत्तरस्य हविर्धानस्य दक्षिणं चक्रमग्रेण
दक्षिणा तिष्ठन्सोमोपनहनेन मुखं परिवेष्ट्य यावद्योषं श्रुत्वा संप्रेषितो
ऽभिष्टौत्यसंतत्त्वस्रर्धर्चश्चो ऽनवानं वा । २। अभि त्वा देव सवितर्युञ्जते
मन उत युञ्जते धिय आ तू न इन्द्र क्षुमन्तमा नो भर दक्षिणेनोप
क्रमस्वा भर । ३। आ यायस्व समेतु त इत्याष्याचितवतीर्नां तिसृणां
प्रथमामभिष्टुत्यार्बुदस्य द्वे । ४। द्वितीयामभिष्टुत्यार्बुदस्य द्वे । ५। तृती-
यामभिष्टुत्यार्बुदस्यैकाम् । ६। सृजन्ति त्वा दग्ध क्षिप एतसु त्वं दग्ध
क्षिप एतं सृजन्ति मर्ज्यमिति सृष्टवतीरभिष्टुत्या । ७। आ कलशा अनुषता
कलशेषु धावति परि प्र सोम ते रष इति कलशवतीरभिष्टुत्या
। ८। आप्यायितवतीप्रभृत्येवं विद्धतो द्वितीयो ऽपि सवः । षष्ठौप्रभृ-
तयः पञ्चार्बुदस्य । ९। एवं विद्धतस्तृतीयो ऽपि सवः । तिस्रो ऽर्बुद-
स्यैकादशीप्रभृतयः । १०। यस्मिन्सवे बृहच्छब्दं कुर्वुर्बृहदन्तौति
तत्र । ११। षष्ठीं प्रथमे । १२। वितते पवित्रे पवित्रं त इति द्वे
¹³ वि यत्पवित्रमित्येका ¹⁴ । प्राश्न धाराः प्र धारा अथ प्र ते
धारा इति प्रकरन्तीषु धारासु । ¹⁵ १४। गृहेषु गृह्यमाणेषु याः काम-
येत पावमानीनाम् । ¹⁶ १५। इन्द्रायेन्दो मरुत्वत इति तिस्रो निय-

चरति । १६^{१७} । उत्तमे गृहे गृहीते ऽर्बुदस्योक्तमथा परिधायादा-
योष्णीषमुत्सृज्यते । १७^{१८} । सत्ताहीनानां तन्त्ये ऽहनि । १८ । अर्बुदं
वा शुद्धमभिष्टुयात् । १९^{१९} । ॥ १५ ॥

माध्यन्दिनेन स्मृते पवमानेन दधिघर्मेण चरन्ति यदि प्रवर्ग-
वान् । १ । हेतवदस्तेत्युक्त उत्तिष्ठताव पश्यतेति प्रथममभिष्टौति
। २ । आतं हविरित्युक्ते द्वितीयां सूक्तस्य । ३ । दधिघर्मस्य यजेत्युक्त-
स्मृतीयया यजति । ४ । अनवानमेकैकां सप्रणवामभिष्टौति । ५ ।
तथा यजति । ६ । दधिघर्मस्त्राग्ने वीहीत्यनुवचद्वारः । ७ ।

मयि त्वदिन्द्रियं बृहन्मयि दक्षो मयि क्रतुः ।

घर्मस्त्रिशुग्विरोचत आकूत्या मनसा सह ।

विराजा ज्योतिषा सह तस्य दोहमग्नीमहि ।

इति भवमन्त्रः । ८ । पशुपुरोलाशेन चरित्वातः पुरोलाशैः सवनी-
यैश्चरन्ति । ९ । ॥ १६ ॥

माध्यन्दिनस्य सवनस्येति पुरोनुवाक्या । १ । माध्यन्दिने सवन
इति स्विष्टकृतः । २ । असावि देवमित्युन्नीयमानसूक्तम् । ३ । हेता
यवदिन्द्रं माध्यन्दिनस्य सवनस्येति प्रैषः । ४ । पिबा सोममभि
यमुयेति यजति । ५ । द्वितीया मैत्रावरुणस्य । ६ । तृतीया ब्राह्मणा-
वृक्षिनः । ७ । अर्वाङ्गेहीति पोतुः । ८ । तवायं सोम इति नेष्टुः
। ९ । इन्द्राय सोमाः प्रदिवो विदाना इत्वच्छावाकस्य । १० । आ-
पूर्णा अस्थेत्याग्नीध्रस्य । ११ । न दिदेवत्यर्तुयाजा उत्तरयोः सवनयोः
। १२ । न बहिष्कर्माच्छावाकस्य । १३ । समानमन्यत्प्रातःसवनेन
। १४ । इत्यामुपहृत्य प्रक्षितान्भक्षयित्वा । १५ । एष दक्षिणाकाशः । १६ ।

द्वादशं शतं गवां दद्यात् । १७ । एकविंशतिप्रभृति वा यथोपपा-
दम् । १८ । ॥ १७ ॥

अग्नये त्वा मह्यं वरुणो ददातु सो ऽमृतत्वमग्नीय । आयुर्दात्र
एधि मयो मह्यं प्रतिगृह्णत इति हिरण्यं प्रतिगृह्णाति । १ । रुद्राय
त्वा मह्यं वरुणो ददातु सो ऽमृतत्वमग्नीय । गौर्दात्र एधि मयो
मह्यं प्रतिगृह्णत इति गाः । २ । बृहस्पतये त्वा मह्यं वरुणो ददातु
सो ऽमृतत्वमग्नीय । त्वग्दात्र एधि मयो मह्यं प्रतिगृह्णत इति वासः
। ३ । यमाय त्वा मह्यं वरुणो ददातु सो ऽमृतत्वमग्नीय । हयो दात्र
एधि मयो मह्यं प्रतिगृह्णत इत्येकशफम् । ४ । प्रजापतये त्वा मह्यं
वरुणो ददातु सो ऽमृतत्वमग्नीय । प्राणो दात्र एधि मयो मह्यं
प्रतिगृह्णत इत्यन्यत् । ५ । ओमिति वा सर्वम् । ६ । को ऽदात्कक्षा
अदादित्यनुमन्त्रयते प्राणि । ७ । उपस्पृशतीतरत् । ८ ।

अस्रद्राता मधुमतीर्देवचा गच्छत प्रदातारमा विशत
इति दत्त्वा जपति । ९ । ॥ १८ ॥

इन्द्राय मरुत्वत इत्युक्तः । १ । इन्द्र मरुत्व इति पुरोनुवाक्या
। २ । हेता यच्चदिन्द्रं मरुत्वन्तमिति प्रैषः । ३ । सजोषा इन्द्र सगण
इति यजति । ४ । तं भक्षयित्वा मरुत्वतीयं शंसति । ५ । अध्वर्या
शोषावोऽ इत्याहावः शत्वादौ माध्यन्दिने सवने । ६ । प्रातः-
सवनिको ऽन्तःशस्त्रम् । ७ । आ त्वा रथं यथोतय इति प्रातिपदं
द्वचं शस्त्राह्वय । ८ । इदं वसेः सुतमन्ध इत्यनुचरं द्वचं शस्त्राह्वय
। ९ । इन्द्र नेदीय एदिहीतीन्द्रनिह्वं प्रगाथं शस्त्राह्वय । १० । प्र
मूनं ब्रह्मणस्पतिरिति ब्राह्मणस्पत्यं प्रगाथं शस्त्राह्वय । ११ । अग्नि-

नेतेत्येकां शस्त्राङ्गय । १२ । त्वं सोम क्रतुभिरित्येकां शस्त्राङ्गय । १३ ।
 पिबन्त्यप इत्येकां शस्त्राङ्गय । १४ । अनिष्टा उय इति षट्कस्त्राङ्गय
 निविदम् । १५ । मदानस्त्रिग्रथमः प्रतिगरः । १६ । एकया भूयसीः
 शस्त्रा विषमर्चानाम् । १७ । मध्ये समर्चानाम् । १८ । एकां शस्त्रा
 द्दधानाम् । १९ । सूक्तविष्टधावन्ये । २० । प्रथमे त्वाहावः । २१ ।
 उत्तमाः परिग्निय दतौयसवने । २२ । वियतं पच्छो निविदः शंसति
 । २३ । उत्तमे प्रणवः पदे । २४ । सूक्तश्रेष्ठं शस्त्राङ्गयोत्तमया परि-
 धायोक्थवीर्यं^{२५} अपित्वा ये त्वाहिदित्य इति यजति ।^{२६} २५ ॥ १९ ॥

रथन्तरं पृष्ठं निष्केवत्यस्य । १ । दृहदा । २ । अभि त्वा गुराभि
 त्वा पूर्वपीतय इति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ रथन्तरस्य । ३ । त्वामिद्धि
 हवामहे त्वं ह्येहि चेरव इति दृहतः । ४ । यदावानेति धाय्या । ५ ।
 पिबा सुतस्य रसिन इति प्रगाथो रथन्तरस्य । ६ । उभयं गृणवदिति
 दृहतः । ७ । इन्द्रस्य नु वीर्याणीति रथन्तरपृष्ठे । ८ । तसु दृष्टीति
 दृहत्पृष्ठे । ९ । नितरां परिधानीयां शंसेत् । १० । उक्थवीर्यं अपित्वा^{११}
 पिबा सोममिन्द्र मन्दतु त्वेति यजति ।^{१२} ११ ॥ २० ॥

उभयसावि । १ । रथन्तरपृष्ठे^१ यः सूक्तात्पूर्वः प्रगाथस्तमुद्धृत्य
 दृहतो योनिं शंसति । २ । दृहत्पृष्ठे रथन्तरस्य । ३ । ऊर्ध्वं साम-
 प्रगाथादुत्तरासु संख्यासु । ४ । एतद्योन्यनुशंसनमित्याचक्षते । ५ ।
 दृहद्रथन्तरयोरेवानुशंसेदिति ह स्माह कौषीतकिः । ६ । परिमित-
 शस्यः प्राकृतो ऽग्निष्टोमस्तस्मात्प्रगाथमुद्धरति । ७ । स्तोत्रियायाहावो
 ऽनुरूपाय धाय्यायै प्रगाथाय सूक्ताय निविदे परिधानीयायै च
 । ८ । अश्वो निविदरो वरो वा । ९ । ॥ २१ ॥

वामदेव्यं मैत्रावरुणस्य । १ । कथा नक्षित्रः कथा त्वं न
जत्येति स्तोत्रियानुरूपौ । २ । कस्तमिन्द्रेति सामप्रगाथः । ३ । सद्यो
ह जातः । ४ । एवा त्वामिन्द्र वज्रिन्नच । ५ । उग्रन्नु घु ण इति
यजति । ६ । ॥ २२ ॥

नौधसं ब्राह्मणाष्कंसिनो रथन्तरपृष्ठे । १ । श्येतं वृहत्पृष्ठे । २ ।
तं वो दक्षं तत्त्वा यामि सुवीर्यमिति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ
नौधसस्य । ३ । अभि प्र वः प्र सु श्रुतमिति श्येतस्य । ४ । उदु त्ये
मधुमत्तमा इति सामप्रगाथः । ५ । इन्द्रः पूर्भिदिति नौधसे । ६ ।
असावि सोमः पुरुङ्गतेति श्येते । ७ । उदु ब्रह्माणीति समानम्
। ८ । अजीवी वजीति यजति । ९ । ॥ २३ ॥

कालेयमष्कावाकस्य । १ । तरोभिर्वस्तरणिरिस्त्रिषासतीति स्तोत्रि-
यानुरूपौ प्रगाथौ । २ । उदिम्बस्य रिच्यत इति सामप्रगाथः । ३ ।
भृय इदावृधे । ४ । इमामू घु । ५ । पिबा वर्धस्वेति यजति
। ६ । ॥ २४ ॥

ब्रह्मेषु । १ । प्रायेणायथासमाज्ञातम् । २ । वृहती पूर्वा ककुबा
सतोवृहत्युत्तरा तं प्रगाथ इत्याचक्षते । ३ । बार्हतो वृहत्यां पूर्व-
स्याम् । ४ । काकुभः ककुभि । ५ । वृहतीं शस्त्वोत्तमं पादं प्रत्या-
दायोत्तरस्याः प्रथमेनावसाय^७ द्वितीयेन प्रणुत्य^८ तं प्रत्यादाय
तृतीयेनावसायोत्तमेन प्रणौति ।^{१०} ६ । तास्त्रिंशो भवन्ति वृहती
पूर्वोत्तरे ककुभौ ।^{११} ७ । वृहद्रथन्तरयोः ।^{१२} ८ । होचकाणां च यत्रैते
पृष्ठे प्रगाथस्ये ।^{१३} ९ । सर्वत्र यज्ञायज्ञीयस्य ।^{१४} १० । इन्द्रनिध्वमाह्वान-
स्यत्यानां च ।^{१५} ११ । अतो ऽन्यत्र बार्हतानाम् ।^{१६} १२ । वृहतीं

ब्रह्मोत्तमं पादं द्विः प्रत्यादायावसायार्धर्चनोत्तरस्याः प्रणृत्य^{१८} द्वितीयं
पादं द्विः प्रत्यादायावसायोत्तमेनार्धर्चनं प्रणौति ।^{१९} तास्त्रिस्तो
बृहत्याः ।^{२०} उत्तमं ककुभः प्रत्यादत्ते ।^{२१} सतोबृहत्या द्वि-
तीयम् ।^{२२} तास्त्रिस्तः ककुभः ।^{२३} स्तोत्रियत्वादनुरूपत्वाद्वा
॥ २५ ॥

एतं धर्मं प्रगाथा लभन्ते ।^{२४} इन्द्रनिहवो स्तोत्रियः । १ ।
ब्राह्मणस्यत्याश्च । २ । द्वाभ्यामवसायद्वाभ्यामवसायैकेन प्रणौति पङ्क्ती-
नाम् । ३ । पञ्चस्त्रिष्टुब्जगतीनामक्षरपङ्क्तीनां द्विपदानां च । ४ ।
सप्रणवो द्वितीयश्च चतुर्थश्च । ५ । यास्तु पञ्चपदास्त्रिष्टुभे प्राये जागते
वा यत्र पुनःपदं स्यात्तौ तत्र समस्येन्न पदेन पुनःपदस्य विप्रयोगो
ऽस्ति । ६ । उत्तमावपुनःपदे । ७ । द्वाभ्यामवसायद्वाभ्यामवसाय द्वाभ्यां
प्रणौति षट्पदानां पुनःपदानाम् । ८ । द्वाभ्यामवसायापुनःपदानामे-
केन प्रणौति द्वाभ्यामवसायैकेन । ९ । अष्टाक्षरस्तु प्रणवनीयः । १० ।
एकेनावसाय सप्तपदानां द्वाभ्यां प्रणौति द्वाभ्यामवसाय द्वाभ्याम्
। ११ । प्रथमेषु रात्रिपर्यायेषु गायत्राणां स्तोत्रियानुरूपाणां प्रथमा-
न्यादानभ्यस्यन्ति । १२ । मध्यमान्मध्यमेषु । १३ । उत्तमानुत्तमेषु
। १४ । अर्धर्चशो वा प्रातःसवनम् । १५ । स्तोत्रियानुरूपांश्च प्रगा-
थान्परिहाय । १६ । ॥ २६ ॥

त्रिपदा गायत्री । १ । उष्णिक् । २ । पुरउष्णिक् । ३ । ककुप्
। ४ । विराट् च पूर्वा । ५ । चतुष्पदोत्तरा विराट् । ६ । बृहती । ७ ।
सतोबृहती । ८ । जगती । ९ । अनुष्टुप् । १० । त्रिष्टुप् च । ११ । पञ्च
पङ्क्तेः । १२ । षट्समेत्यतिष्कन्दसाम् । १३ । स हि शर्धी न

मारुतमित्यष्टौ । १४ । द्वौ द्विपदायाः । १५ । ते ऽष्टाक्षराः प्राथेष्ट
 । १६ । द्वादशाक्षरा जगत्याः । १७ । तृतीयौ चोष्णिग्द्वयौ । १८ ।
 सतोद्वयस्य प्रथमतृतीयौ । १९ । मध्यमः ककुभः । २० । प्रथमः
 पुरउष्णिहः । २१ । एकादशाक्षरास्त्रिष्टुबिराजोः । २२ । उत्तरस्या
 दशाक्षराः । २३ । ताम्ररपङ्क्तिरित्यप्याचक्षते । २४ । पञ्चभिः पञ्चा-
 क्षरैः पदपङ्क्तिः । २५ । षष्ठ्यष्टाक्षरा जगत्याः । २६ । एकेन द्वाभ्या-
 मित्यूनके निचृत् । २७ । अतिरिक्ते सुरिक् । २८ । संपाद्यपादभागे-
 नाहार्यस्यर्चः संमितास्तस्य पादभागेन संपन्नाः । २९ । गायत्र्युष्णि-
 हावनुष्टुप्द्वयौ पङ्क्तिश्च त्रिष्टुजगत्यावित्यानुपूर्व्यं द्वन्द्वसं चतुर्विंशत्य-
 क्षरादीनां चतुस्तराणां चतुस्तराणाम् । ३० । ॥ २७ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे सप्तमो ऽध्यायः समाप्तः ।

ओम्

यथा मध्यन्दिनाद्यैवमूर्ध्वं मध्यन्दिनात्प्रसर्पन्ति । १ । आदौ तृतीय-
सवनस्यादित्यग्रहेण चरन्ति । २ । आदित्येभ्य इत्युक्तः । ३ । आदित्या-
नामवसेति पुरोनुवाक्या । ४ । होता यच्चदादित्यानिति प्रैषः । ५ ।
आदित्यासो अदितिरिति यजति । ६ । नाहुतिमन्वीचते न भक्ष-
यति । ७ । सावित्रग्रहे च । ८ । आर्भवेण स्तुते पवमानेन मनेता-
दौक्षान्तं पशुकर्म कृत्वातः पुरोलाशैः सवनीयैश्चरन्ति । ९ ॥ १ ॥

तृतीये धानाः सवन इति पुरोनुवाक्या । १ । अग्ने तृतीये
सवन इति खिष्टकृतः । २ । इहोप यातेत्युन्नीयमानसूक्तम् । ३ । होता
यच्चदिन्द्रं तृतीयस्य सवनस्येति प्रैषः । ४ । इन्द्रश्चभुभिर्वाजवह्निरिति
यजति । ५ । इन्द्रावरुणा सुतपाविति मैत्रावरुणः । ६ । इन्द्रस्य सोम-
मिति ब्राह्मणाच्छंषी । ७ । आ वो वहन्त्विति पोता । ८ । अमेव
न इति नेष्टा । ९ । इन्द्राविष्णू पिबतमित्यच्छावाकः । १० । इमं
सोममित्याग्नीध्रः । ११ । समानमन्यत्प्रातःसवनेन । १२ । इलामुपहृत्य
प्रस्थितान्भक्षयित्वा¹³ पुरोस्ताशस्य परिवापमिश्रस्य नाराशंसानां सज्जानां
यथाचमसं दक्षिणतस्त्रींस्त्रीन्पिण्डानुपास्यन्त्यत्र पितरो मादयध्वं
यथाभागं पितर आवृषायध्वमिति पिण्डेपिण्डे ।¹⁴ ॥ २ ॥

देवाय सवित्र इत्युक्तः । १ । अभूदेव इति पुरोनुवाक्या । २ ।
होता यच्चदेवं सवितारमिति प्रैषः । ३ ।

इमूना देवः सविता वरेण्यो दधद्रत्नं दक्षपिहभ्य आयुनि ।

पिषात्सोमममदन्नेनमिष्टयः परिज्झा चिद्रमते अस्य धर्मणि ॥

इति यजति । ४ । अध्वर्यो शोशोसावो ३ इत्याहावः शस्तादौ
तृतीयसवने सोक्थे । ५ । प्रातःसवनिको ऽन्तःशस्तम् । ६ । षोड-
शप्रमृतौ च । ७ । तत्सवितुर्दण्णीमहे ऽद्या नो देव सवितरिति
तृचौ प्रतिपदनुचरौ वैश्वदेवस्य । ८ । अभृद्देव इति सावित्रम् । ९ ।

एकया च दशभिश्च स्वभूते द्वाभ्यामिष्टये विंशती च ।

तिसृभिश्च वदसे त्रिंशता च नियुङ्गिर्वाचविह ता वि मुञ्चः । १० ।
प्र द्यावा यज्ञैः पृथिवी ष्टावृधेति द्यावापृथिवीयम् । ११ । मदा-
नस्मिन्प्रतिगरः । १२ । सुरूपछद्ममित्येका । १३ । तच्चयमित्या-
र्भवम् । १४ । अयं वेनो येभ्यो मातैवा पित्र इत्येकपातिन्यः । १५ ।
आ नो भद्रा इति वैश्वदेवस्योत्तमे शिष्टा निविदम् । १६ । परि-
धानीयोत्तमा । १७ । पच्छो द्विरर्धर्चश्रुतीयम् । १८ । उक्थवीर्यं
जपित्वा विश्वे देवाः शृणुतेममिति यजति । १९ । ॥ ३ ॥

घृतस्य यजेत्युक्तो घृतं मिमिच इत्युपांशु यजति । १ । सौम्यस्य
यजेत्युक्तस्त्वं सोम पितृभिरिति यजति । २ । घृतस्य यजेत्युक्त^३

उरु विष्णो वि क्रमस्त्रोरु जयाय नस्तद्धि ।

घृतं घृतयोने पिब प्र प्र यज्ञपति तिर ॥

इत्युपांशु यजति । ३ । विकल्पः परीज्यायाम् । ४ । सौम्यं हेता-
वेक्ष्याङ्गुलिभ्यां सर्पिरुपसृशति । ५ । चक्षुष्या अग्निं चक्षुर्मे पाहीति
चक्षुषी विमार्ष्टि । ६ । ॥ ४ ॥

अग्नीत्याक्षीवतस्य यजेत्युक्त ऐभिरग्ने सरथमित्युपांशु यजति । १ ।
अभक्षयित्वा यद्दमादाय पूर्वया द्वारा सदः प्रपद्य । २ । उत्तरतो

नेष्टारमुपोपविश्य । ३ । उपस्थे वा । ४ । नेष्टरूपङ्गयस्वेत्युक्ता । ५ ।
भक्षयित्वापसृश्य । ६ । यथेतं प्रत्येत्य । ७ । ॥ ५ ॥

यज्ञायज्ञीयं स्तोत्रमाग्निमारुतस्य । १ । वैश्वानराय पृथुपाजस
इति वैश्वानरीयम् । २ । आ ते पितरित्येका । ३ । प्रलक्ष इति
मारुतम् । ४ । यज्ञा यज्ञा वो अग्नये देवो वो द्रविणोदा इति
स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ यज्ञायज्ञीयस्य । ५ । प्र तव्यसीमिति
जातवेदसीयम् । ६ । आपोहिष्ठीयास्तिस्रः । ७ । उत नो ऽहिर्बुध्नः
शृणोत्वित्येका । ८ । देवानां पत्नीरिति द्वे । ९ । राकामहमिति द्वे
। १० । अविद्वच्चमित्यक्षरपङ्क्तयस्तिस्रः । ११ । उदीरतामिति पैत्र्य-
स्तिस्रः । १२ । इमं यम मातली कयैरङ्गिरोभिरिति याम्यः । १३ ।
खादुष्किलीयास्तिस्रः । १४ । मदानासु प्रतिगरः । १५ । ययोरो-
जसा विष्णोर्नु कं तन्तुं तन्वन्नित्येकपातिन्यः । १६ । एवा न इन्द्रो
मघवेति परिधायोक्थवौथं जपित्वाग्ने मरुद्भिः शुभयद्भिरिति
यजति । १७ । ॥ ६ ॥

प्रथमा निविन्नरुत्वतीयस्य । १ । द्वितीया निष्केवल्यस्य । २ ।
तृतीयाप्रभृतयो वैश्वदेवाग्निमारुतयोः । ३ । उत्तमा षोडशिनः । ४ ।
यावन्ति सूक्तानि तावत्यो निविदः । ५ । सूक्तस्यसूक्तस्याष्टावः पुर-
स्तात् । ६ । निविदोनिविदस्य । ७ । एकैकस्याष्टैकपातिन्याः । ८ ।
परिधानीयाथै च । ९ । वैश्वदेवे प्रतिपदनुचरयोः । १० । आग्निमा-
रुते स्तोत्रियानुरूपयोः । ११ । आपोहिष्ठीयानाम् । १२ । देवानां
पत्नीनाम् । १३ । राकायाश्च । १४ । अक्षरपङ्क्तीनाम् । १५ । पैत्री-
णाम् । १६ । यामीनाम् । १७ । खादुष्किलीयानां च । १८ । वियतं

ब्रह्मं वैश्वदेवस्य । १८ । अभ्यगमाग्निमादृतस्यापोहिष्ठीयाः परिहाय
। २० । अप्सु सोमान्सादयित्वानुयाजादि शंध्यन्तं पशुकर्म कृत्वा ॥ ७ ॥

हारियोजनेन चरन्ति । २१ । तिष्ठा सु कमिति पुरोनुवाक्या
। १ । धानाः सोमानामिह्रेति प्रैषः । २ । युनज्मि त इति याज्या
। ३ । धानाः सोमानामग्ने वीहीत्यनुवषट्कारः । ४ । सोमस्याग्न इति
वा । ५ । अप्सु धूतस्य देव सोम ते मतिविदो नृभि द्युतस्तोचस्य
ब्रह्मस्तोचस्येष्टयजुषो यो ऽश्वसनिर्गोसनिर्भक्षस्य त उपहृतस्योपहृतो
भक्षयामीति प्राणभक्षान्भक्षयित्वा धाना व्यादधते । ६ । भूयिष्ठा
हेता लिप्सेत । ७ । येन प्रातःसवने प्रसर्पन्ति तेन निःसर्पन्ति । ८ ।
यथा ह त्यदसव इति धिष्ण्यान्समीक्ष्याग्नीध्रीयमुत्तरेणाहवनीय-
मायन्ति । ९ । भूर्भुवः स्वः स्वाहा स त्वं नो अग्ने ऽवमस्त्वं नो
अग्ने वरुणस्य तदस्तु मित्रावरुणेत्याग्नीध्रौये प्रायश्चित्ताहुतौर्जुङ्गति
। १० । आपुर स्ता मा प्रजया पशुभिः पूरयतेत्याहवनीयस्य भक्षान्ते
धाना न्युष्य ॥ ८ ॥

पञ्चपञ्च ब्रह्मलानादधते । ११ । आत्मकृतस्यैनसो ऽवयजनमसि
मनुष्यकृतस्यैनसो ऽवयजनमसि पितृकृतस्यैनसो ऽवयजनमसि देव-
कृतस्यैनसो ऽवयजनमसि यच्चाहमेनो विदांश्चकार यच्चाविदांस्तस्य
सर्वस्यावयजनमसीति । १ । सव्यावृत उत्तरेणाहवनीयमपु सोमा-
न्यथाचमसं पश्चादुपोपविश्य पवित्राण्यवधाय चेष्टयन्ते^२

समापो अङ्गिरस्मत समोषधयो रसेन ।

सं रेवतीर्जगतीभिः पृथ्यन्तां सं मधुमतीर्मधुमतीभिः पृथ्यन्ता-
मिति । १^१ । समुपहृताः स्म इति । ३^३ । अप्सु धूतस्य देव सोम ते

मतिविदो यो ऽश्वसनिर्गोसनिर्भक्षस्तस्य त उपहृतस्योपहृतो भक्षया-
मोति प्राणभक्षन्भक्षयित्वा ।^६ अष्ठायं वो ययोरोजसेति प्राची-
निर्नीयोदीचीर्वा ।^६ समुद्रं व इत्यभिमन्त्र्य ।^७ श्रुनादेवीया-
भिक्षतस्तुभिरुरो ऽभिमृश्य ।^८ समानं प्राणसंमर्शनं सुखविमार्जनं
च ।^९ दक्षिणावृत आग्नीध्रीये दधि प्राश्य यथा दधिभक्षम् ।^{१०}
पक्षीसंथाजान्संस्थाप्य ऊतेषु समिष्टयजुःषु ॥ ८ ॥

अवष्टयमवेति ।^{११}

पुनर्मामैत्विन्द्रियं पुनरात्मा द्रविणं ब्राह्मणं च ।

पुनरग्नयी धिष्णरासो यथा स्थानं धारयन्तामिहैव ॥

इति यजमानो धिष्णरान्समीक्ष्यान्नानूबन्ध्यायां वा संस्थिताकामृ-
त्विजः समीचेत

उभा कवी युवाना सत्यादा धर्मणा

सत्यस्य धर्मणस्यती वि सख्यानि रुजामहे ॥

इति ।^१ उहं हि राजेत्यनुसंयन् ।^२ सर्वे साक्षो निधनमुप-
यन्ति ।^३ नमो वरुणायाभिष्टितो वरुणस्य पात्र इत्यस्य पादमव-
धाय ।^४ ॥ १० ॥

वारुणीष्टिः । १। पौर्णमासीविकारः । २। अश्वमे ऽसु मे सोम
इति वासुमन्तौ । ३। तिष्ठन्यजति । ४। उदुत्तमं वरुणाव ते हेतवः
। ५। स त्वं नो अग्ने ऽवमस्त्वं नो अग्ने वरुणस्य विदानित्यग्नीवरु-
णावादिशति । ६। न निगदमाह । ७। ब्रूयादा । ८। अपवर्हिषः
प्रयाजानुयाजान्यजति । ९। प्रयाजादिरनुयाजान्ता । १०। खिष्ट-
कृन्ता वा । ११। आन्यभागौ वा परिहाप्यानुयाजौ च । १२।

यन स्त्रियावकुरुतं येनापामृशतं सुराम्
 येना जामभ्यषिञ्चतं येनेमां पृथिवीं महीम्
 यदा तदश्विना यशस्तेन मामभिषिञ्चतम् ।

इति होताभ्युचते । १३ ।

उपेच्छिवेन चक्षुषा गृहान्परैमि मानुषः ।

इत्यागच्छन्यजमानः । १४ ।

इहो सहस्रदक्षिणो अपि पूषा नि षीदतु ।

इत्युपविश्याहवनीये समिधावादधाति देवानां समिदसीति पूर्वां¹⁵
 तृष्णीमुत्तराम् । १५ । तृष्णीं पत्नीं गार्हपत्ये । १६ । ॥ ११ ॥

प्रायणैययोदयनीया व्याख्याता । १ । विपर्यासो याज्यापुरोनु-
 वाक्यानां खिष्टकृतः परिहाय । २ । पथ्यां खस्तिं चतुर्थीं यजति
 । ३ । तृतीयं सवितारम् । ४ । मित्रावरुणी च वशानूबन्ध्या । ५ ।
 पयस्या वा । ६ । आ वां मित्रावरुणा तत् सु वां मित्रावरुणा नो
 मित्रावरुणेति पुरोनुवाक्याः । ७ । युवं वत्साणि यद्वह्निं प्र बाहवेति
 याज्याः । ८ । दीक्षणीयाप्रभृत्यानूबन्ध्यायाः संस्थानान्न वेदे पत्नीं
 वाचयति न स्तृणाति । ९ । अनूबन्ध्यायां वाचयित्वायेणाम्नीध्रीयं
 धिष्णं स्तृणाति । १० । मापो मौषधीर्हिंसीः शुगसि यं दिशस्तं
 ते शुगच्छतु ।

धाक्षोधाक्षो राजंस्ततो वरुण नो मुञ्च ।

यदापो अग्नरा इति वरुणेति अपामहे ततो वरुण नो मुञ्च ॥

इति इदयशूलमुपस्थाप्य¹¹ सुमित्रिया न आप ओषधयः सन्वि-
 त्युपस्पृश्य¹² दुर्मित्रियास्तस्मै सन्तु यो ऽस्मान्देष्टि यं च वयं दिशं

इति दक्षिणा निरुचन्ति । ११^{१३} । आज्यभागप्रभृति वा पयस्या । १२^{१४} ।
अमावास्याविकारः । १३^{१५} । अनिगदेखान्ता । १४^{१६} । ॥ १२ ॥

उदङ्कुदवसाय वैष्णव्यर्चा पूर्णाहुतिं ऊवोदवसानौयया यजति
। १ । आग्नेयीष्टिः । २ । पौर्णमासीविकारः । ३ । याः पुनराधेये ता
हविषः खिष्टकृतस्य । ४ । पञ्चकपाले पौनराधेयिकीष्टिः । ५ । संस्थि-
तायां सायमग्निहोत्रं जुहोति । ६ । ॥ १३ ॥

मन्द्रया वाचा प्रातःसवनम् । १ । उच्चैस्तरामाज्यात्प्रउगम् । २ ।
मध्यमया माध्यन्दिनम् । ३ । उच्चैस्तरां मरुत्वतौयान्विष्केवत्यम् । ४ ।
उत्तमया तृतीयसवनम् । ५ । उच्चैस्तरां वैश्वदेवादाग्निमारुतम् । ६ ।
उत्तमया वा माध्यन्दिनम् । ७ । मन्द्रया तृतीयसवनम् । ८ । मध्य-
मया वा । ९ । ॥ १४ ॥

यस्मै प्रेथ्यत्या तस्यापवर्गाद्वाचं यच्छति । १ । आहावप्रभृति
चानुवषट्कारात् । २ । प्रातरनुवाके ब्रह्मा । ३ । भक्षयित्वा वा स्तोत्र-
प्रसवात् । ४ । प्रसवप्रभृति चानुवषट्कारात् । ५ । अतिप्रेषान्तं श्रुत्वा
वसतीवरौणं परिहरणात् । ६ । यस्ते द्रप्सः स्कन्दति द्रप्सश्चस्कन्देति
विप्रुषां हेमः पुरस्तात्पवमानानाम् । ७ । सर्पतश्चानुसर्पति । ८ ।
मैत्रावरुणस्य । ९ । अग्निचित्यायां चाग्नौ प्रणीयमाने ऽप्रतिरथं
जपति । १० ।

विश्वा आशा दक्षिणतः सर्वान्देवानयासिह ।

स्वाहाकृतस्य घर्मस्य मध्वः पिबतमश्विना ॥

इति महावीरमनुसंयन् । ११ ।

अश्विना घर्मं पातं हार्दानमहर्दिवाभिरुतिभिः ।

तन्मायिषे नमो द्यावापृथिवीभ्याम् ॥

इति वषट्कृते । १२ ।

अपातामसिना घर्ममनु द्यावापृथिवी चर्मसाताम् ।

इहैव रातयः सन्तु ॥

इत्यनुवषट्कृते । १३ । समानमनिर्दिष्टम् । १४ । इति सोमे ब्रह्म-
कर्म । १५ । ॥ १५ ॥

इन्द्रो मरुत्वान्धोमस्य पिबतु । मरुत्वोचो मरुद्गणः । मरुदृधो
मरुत्सुखा । य ईमेन देवा अन्वमदन् । अभूर्ये वचतूर्ये । ब्रम्बरहस्ये
गविष्टौ । अर्चन्तं गुह्या पदा । परमस्यां परावति । वधौदृचं सृज-
द्ब्रः । मरुतामोजसा सह । आदौ ब्रह्माणि वर्धयन् । अनाष्टृष्टा-
न्योजसा । छाणन्देवेभ्यो दुवः । मरुद्भिः सखिभिः सह । इन्द्रो मरुत्वां
इह अवदिह सोमस्य पिबतु । प्रेमां देवो देवहृतिमवतु देव्या
धिया । प्रेदं ब्रह्म प्रेदं स्रजम् । प्रेमं सुन्वन्तं यजमानमवतु ।
चिचसिचाभिहृतिभिः । अवद्ब्रह्माण्यावसा गमत । १ । अथोक्थवी-
र्यम् । २ । रूपमनुरूपं प्रतिरूपं सुरूपमिहोपोथो भद्रमाश्रण्यते
लोक्थमवाचीन्द्रायेति । ३ । ॥ १६ ॥

इन्द्रो देवः सोमं पिबतु । एकजानां वीरतमः । भूरिजानां
तवस्तमः । हर्यो स्याता । पृथ्नेः प्रेता । वज्रस्य भर्ता । पुरा भेत्ता ।
पुरां दर्मा । अपां नेता । सत्त्वनां नेता । निजघ्निर्दूरेऽशवाः । उप-
मातिहंसनावान् । इहोन्नन्देवो बभूवान् । इन्द्रो देव इह अवदिह
सोमं पिबतु । प्रेमां देव इति समानम् । १ । अथोक्थवीर्यम् । २ ।
संरालसि खरासि विरालसि राजास्यभिभूरस्यभिभूयास्य वयं यं
द्विभ्यो ऽपश्रण्यते लोक्थमवाचीन्द्रायेति । ३ । ॥ १७ ॥

सविता देवः सोमस्य मत्सत् । हिरण्यपाणिः सुजिह्वः । सुवाङ्मः
सङ्गुरिः । चिरदन्त्यस्य च वनः । यः प्रासुवदसुधितौ । उभे जाष्ट्री
सवीमनि । अष्टं साविषमासुवम् । दोग्ध्रीं धेनुम् । वोह्वारमन-
दाहम् । आशुं सन्निम् । जिष्णुं रघेष्ठाम् । पुरंधिं योषाम् ।
समेधं युवानम् । सविता देवः परामीवां साविषत्परावशंसम् ।
इह अवदिह सोमस्य मत्सत् । प्रेमां देव इति समानम् । १ । ॥ १८ ॥

द्यावापृथिवी सोमस्य मत्सताम् । पिता च माता च । धेनुश्च
स्यधश्च । धन्या च धिषणा च । सुरेताश्च सुदुषा च । शंभुश्च
मबोभुश्च । जर्जस्वती च पयस्वती च । द्यावापृथिवी इह श्रुतामिह
सोमस्य मत्सताम् । प्रेमां देवी देवहृतिमवतां देव्या धिया । प्रेदं
ब्रह्म प्रेदं चक्षम् । प्रेमं सुन्वन्तं यजमानमवताम् । चित्रे चित्राभि-
रुतिभिः । श्रुतां ब्रह्माण्यावसा गताम् । १ । ॥ १९ ॥

अभवो देवाः सोमस्य मत्सन् । विष्ट्री स्वपसः । कर्मणा
सुहृताः । धन्या धनिष्ठाः । शम्या शमिष्ठाः । शय्या शचिष्ठाः ।
धे धेनुं विश्वजुवं विश्वरूपामतवन् । अतस्तन्धेनुमभवद्विश्वरूपी ।
अबुध्न्यं कनीना मदन्तः । अयुञ्जत हरीं असुर्देवां उप । संवत्सरे
स्वपसो यज्ञियं भागमायन् । अभवो देवा इह अवविह सोमस्य
मत्सन् । प्रेमां देवा देवहृतिमवन्तु देव्या धिया । प्रेदं ब्रह्म प्रेदं
चक्षम् । प्रेमं सुन्वन्तं यजमानमवन्तु । चित्रास्त्रिचित्राभिरुतिभिः ।
अवन्तु ब्रह्माण्यावसा गमन् । १ । ॥ २० ॥

विश्वे देवाः सोमस्य मत्सन् । विश्वे वैश्वानराः । महि महान्तः ।
पक्वाश्चा नेमतिथीवानः । आस्त्राः पचतवाहसः । धे द्यां च पृथिवीं

चातस्युः । अपश्य स्वस्य । ब्रह्म च चतुर् च । बर्हिष्य वेदिं च । यज्ञं
 चोह चान्तरिक्षम् । वातात्मानो अग्निदूताः । ये स्थ चय एका-
 दशासः । चयश्च त्रिंशच्च । चयश्च चो च शता । चयश्च चो च
 सहस्रा । तावन्त उदरणे । तावन्तो निवेशने । तावन्तोः पत्नीः ।
 तावन्तीर्ग्राः । तावन्तो ऽभिषाचः । तावन्तो रातिषाचः । अतो
 वा देवा भूयांस स्व । मा वो देवा अविशसा मा विशसायुरा
 यन्वि । विश्वे देवा इह अवन्निह सोमस्य मत्सन् । प्रेमां देवा इति
 समानम् । १ । अथोक्थवीर्यम् । २ । भूतमसि भविष्यदसि विभू-
 तमसि प्रभूतमसि सदसि चतुरस्योजो ऽसि भद्रमसि श्रुतायै
 त्वावाचीन्द्रायोक्त्यं देवेभ्यः । ३ । ॥ २१ ॥

अग्निर्वैश्वानरः सोमस्य मत्सत् । विश्वेषां देवानाम् समित् ।
 अजस्रं दैव्यं ज्योतिः । यो विड्भ्यो मानुषीभ्यो दीदेत् । द्युषु
 पूर्वासु दिद्युतानः । अजर उषसामनीके । आ यो यां भात्या
 पृथिवीम् । ओर्वन्तरिक्षम् । ज्योतिषा यज्ञियाय शर्म यंसत् ।
 अग्निर्वैश्वानर इह अवन्निह सोमस्य मत्सत् । प्रेमां देव इति
 समानम् । १ । ॥ २२ ॥

मरुतो देवाः सोमस्य मत्सन् । सुष्टुभः स्वर्काः । अर्कस्तुभो
 हृद्वयसः । नभस्या वर्षनिर्णिजः । त्वेषासः पृश्निमातरः । शुभ्रा
 हिरण्यखादयः । तवषो भन्ददिष्टयः । शूरा अनाष्टरथाः । मरुतो
 देवा इह अवन्निह सोमस्य मत्सन् । प्रेमां देवा इति समा-
 नम् । १ । ॥ २३ ॥

अग्निर्जातवेदाः सोमस्य मत्सत् । खनीकश्चिभानुः । अप्रो-

धिवान् गृहपतिः । तिरस्तमांसि दर्शतः । घृताहवन ईक्ष्यः । बज्र-
वर्मास्तृतयज्वा । प्रतीत्या शत्रून्नेतापराजितः । अग्ने जातवेदो ऽभि
द्युक्षमभि सह आयच्छस्व । सुशो ऽस्तुशः । समेद्वारमंहसः पाहि ।
अग्निर्जातवेदा इह अवदिह सोमस्य मत्सत् । प्रेमां देव इति
समानम् । १ । अथोक्थवीर्यम् । २ । तेजो ऽसि धृष्टिरसि विधृष्टि-
रसि प्रधृष्टिरसि विधृतिरसि धरुणमसि धर्चमसि धर्या ऽस्याश्रुत्यै
त्वावाचीन्द्रायोक्थं देवेभ्यः । ३ । ॥ २४ ॥

अस्य मदे जरितरिन्द्रः सोमस्य मत्सत् । अस्य मदे जरितरिन्द्रो
ऽहिमहन् । अस्य मदे जरितरिन्द्रो वृत्रमहन् । अस्य मदे जरितरिन्द्र
उद्धामस्तभ्नादप्रययत्पृथिवीम् । अस्य मदे जरितरिन्द्रो व्यन्तरिच-
मतिरदा सूर्यं दिव्यैरयत् । अस्य मदे जरितरिन्द्र उदार्यं वर्णमति-
रदव दासं वर्णमहन् । अस्य मदे जरितरिन्द्रो ऽपिन्वदपितो ऽजिन्व-
दजुवः । अस्य मदे जरितरिन्द्र च्छ्यां इव पम्फणतः पर्वतान्प्र-
क्षुपितां अरम्णात् । अस्य मदे जरितरिन्द्रो ऽपां वेगमैरयत् । अस्य
मदे जरितरिन्द्र इह अवदुप गिरि छात् । अस्य मदे जरितरिन्द्र
इह अवदिह सोमस्य मत्सत् । प्रेमां देव इति समानम् । १ ।
अथोक्थवीर्यम् । २ । रोहोभ्यां रोहो ब्रध्नस्य विष्टपं खर्ग्या तनू-
र्नाक इति नाक इति । ३ । ॥ २५ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे ऽष्टमो ऽध्यायः समाप्तः ।

पूर्वार्धः समाप्तः ।

ओम् ।

—•••—

व्याख्यातो ऽग्निष्टोमः प्रकृतिर्द्वादशाक्ष्यैकाहार्णा च । १ । तस्य
विकारं व्याख्यास्यामः । २ । श्रूयमाणं प्राकृतं नामधेयमन्यस्मिन्त्रये
प्रकृतिं निवर्तयति । ३ । प्रतिषेधः । ४ । अर्थः । ५ । परिसंख्या
। ६ । उपजनो वा । ७ । आग्निमादतादूर्ध्वमागमात्तयाणां ब्रह्मा-
णामुक्तयो भवति । ८ । एकागमादूर्ध्वमुक्तयेभ्यः षोडशी । ९ ।
त्रयोदशानमादूर्ध्वं षोडशिनो ऽतिरात्रः । १० । अन्तरेणाग्निमादत-
मनुयाजांश्चैतेषां स्थानम् । ११ । ॥ १ ॥

साकमश्वं मैचावरुणस्य । १ । एक्षुषु प्रवाणीति स्तोत्रियानु-
रूपौ । २ । चर्षणीधृतमस्तभाद्यामिति ढचौ । ३ । इन्द्रावरुणा
युवमध्वराय नः । ४ । आ वां राजानौ । ५ । इन्द्रावरुणा मधु-
मत्तमस्येति यजति । ६ । ॥ २ ॥

सौभरं ब्राह्मणाच्छंसिनः । १ । वयसु त्वामपूर्य्य यो न इदमि-
दमिति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ । २ । प्र मंहिष्ठाय यो अद्रिभि-
दिति ढचौ । ३ । अस्तेव सु प्रतरमित्युत्तमासुद्रृत्यो^४दप्रुत इति
शस्त्रा^५ या पूर्वस्थोद्धृता तथा परिधाय दृहस्यते युवमिन्द्रस्येति
यजति । ४ । ॥ ३ ॥

नार्मेधमष्वावाकस्य । १ । अधा हीन्द्रेति स्तोत्रियानुरूपौ । २ ।
ऋतुर्जनित्री । ३ । विष्णोर्नु कम् । ४ । प्र वः पान्तमन्त्रस्य । ५ ।

सं वां कर्मणा । ६ । इन्द्राविष्णू मदपती मदानामिति यजति । ७ । ॥ ४ ॥

षोडशिने स्तोत्रमाणेषु^१ *

यस्माज्जातो न परो अन्यो अस्ति य आ बभूव भुवनानि विश्वा ।

प्रजापतिः प्रजया संरराणस्त्रीणि ज्योतींषि सचते स षोडशी ॥

इति यजमानः षोडशियहमुपतिष्ठेत ।^२

इन्द्र जुषस्व प्र वह्य याहि शूरा हरिह ।

पिबा सुतस्य मतिर्न मध्वस्यकानसाहर्मदाय ॥

इन्द्र जठरं नव्यं न वृणस्व मधोर्दिवो न ।

अस्य सुतस्य स्वर्णोप त्वा मदाः सुवाचो अस्तुः ॥

इन्द्रसुराषाप्सिचो न जघान दृचं यतिर्न ।

विभेद वलं मृगुर्न संसाहे शूचून्मदे योमस्य ॥

इति स्तोत्रियं शस्त्वा ।^३ लावतः पुरुवसो ३ इत्येका ।^४ आ त्वा वहन्तु हरयः स्वादोरित्येति गायत्रं दृचं पाङ्क्तं च विहरति ।^५ प्रथमेन गायत्रेण पादेन प्रथमं पाङ्क्तं पादं संधायावस्यति ।^६ द्वितीयेन गायत्रेण द्वितीयं संधाय प्रणौति ।^७ तृतीयेन गायत्रेण तृतीयं संधायावस्यति ।^८ द्वौ पङ्क्तेः परिशिष्टौ ताभ्यां प्रणौति ।^९ इन्द्राय साम गायता मन्त्रैरिन्द्र हरिभिरित्यौष्णिहं दृचं वार्हतं च विहरति ।^{१०} प्रथमेनौष्णिहेन पादेन प्रथमं वार्हतं पादं संधायावस्यति ।^{११} द्वितीयेनौष्णिहेन द्वितीयं संधाय प्रणौति

* षोडशियहमुपतिष्ठेवेति सूत्रच्छेदः Comm.

। ११^{१२} । अष्टाक्षरमौष्णहस्य पादस्याष्टाक्षरं बार्हन्तस्य ताभ्यामवस्यति
 । १२^{१३} । चतुरक्षरे श्रिष्टे ते समस्थोत्तमं बार्हन्तं पादं संधाय प्रणीति
 । १३^{१४} । ॥ ५ ॥

आ धूर्षूषं न इति द्विपदां च विंशत्यक्षरां चिष्टुभं च विहरति
 । १ । प्रथमेन द्वैपदेन पञ्चाक्षरेण प्रथमं त्रैष्टुभं पादं संधायावस्यति
 । २ । द्वितीयेन पञ्चाक्षरेण द्वितीयं संधाय प्रणीति । ३ । तृतीयेन
 पञ्चाक्षरेण तृतीयं संधायावस्यति । ४ । चतुर्थेन पञ्चाक्षरेण चतुर्थं
 संधाय प्रणीति । ५ ।

एष ब्रह्मा च ऋत्विष इन्द्रो नाम अतो गृणे ।

विश्रुतयो यथा पथ इन्द्र त्वसन्ति रातयः ।

त्वामिच्छवस्यते सन्ति मिरो नः संयतः ।

प्र ते मह इत द्वैपदं द्रुचं जागतं च विहरति । ६ । प्रथमेन
 द्वैपदेन चतुरक्षरेण प्रथमं जागतं पादं संधायावस्यति । ७ । द्विती-
 येन चतुरक्षरेण द्वितीयं संधाय प्रणीति । ८ । तृतीयेन चतुरक्षरेण
 तृतीयं संधायावस्यति । ९ । चतुर्थेन चतुरक्षरेण चतुर्थं संधाय
 प्रणीति । १० । इन्द्रो इधीच इति तिसृणां गायत्रीणां दाभ्याम-
 वसाय पादाभ्यां दाभ्यां प्रणीति दाभ्यामवसाय दाभ्याम् । ११ ।
 उन्तमेन गायत्रेण पादेन प्रोक्त्वस्मै पुरोरथमित्येनस्याः पादं संधा-
 यावस्यति । १२ । दाभ्यां प्रणीति^{१३} दाभ्यामवसाय^{१४} दाभ्याम्
 । १३^{१५} । प्र प्र वस्त्रिष्टुभमिति द्रुचम् । १४^{१६} । आ यत्प्रनक्षीत्येका
 । १५^{१७} । यो व्यतीनात तत्तृणामुत्तमां परिश्लिष्य निविदम् । १६^{१८} ।
 सोत्रिये चादावो निविदे पारधानीयावै च । १७^{१९} । उद्यद्ब्रह्मस्येति

परिधायैक्यवीर्यं अपित्वा^{२०} पाः पूर्वेषामिति यजति ।^{२१} १८ । एतस्मिन्
स्तोत्रिये चत्वारिंशत्संपदानुष्टुभः ।^{२२} १९ । विस्त्रियमाणे यथास्मा-
न्नातम् ।^{२३} १० ।

इन्द्रश्च संराष्ट्रवणश्च राजा तौ ते अश्वं चक्रतुरय एतम् ।

तयोरश्वं भक्षमनुभक्षयामि वाम्देवौ जुषाणा वोमश्च वृषतु ॥

इति यशं भक्षयति ।^{२४} २१ । ॥ ६ ॥

पान्त्वा नो अश्वस इति स्तोत्रियानुरूपौ होतुः प्रथमेषु
रात्रिपर्यायेषु । १ । न प्रथमस्य प्रथममासेलयात् । २ । जेवः
सूक्तस्योक्त्यमुखम् । ३ । अग्निं त्वं मेवमिति जागतम् । ४ । अध्व-
र्यवो भरतेन्द्रायेति जज्ञात् । ५ । ॥ ७ ॥

प्र व इन्द्राय मादनं प्रकृतानीति मैत्रावरुणस्य । १ । सुहृप-
कुम्भमित्युक्त्यमुखम् । २ । त्वं सु मेवमिति जागतस्य नवमीं चोत्तमां
चोद्धृत्य चतुर्दशीं पूर्वां ब्रह्मा चतुर्दशा परिधाय पाता सुतामन्त्रो
चक्रुः वोमं हन्ता वृचमिति यजति । ३ । ॥ ८ ॥

वयसु त्वा तदिदं वयसु त्वा दिवा सुत इति ब्राह्मणार्क्ष-
सिन्धुः । १ । इन्द्र त्वा वृषभमित्युक्त्यमुखम् । २ । वार्षष्टयाश्च श्रवस
इति वोत्तमासुद्धृत्य । ३ । न्यू षु वाचमिति जागतम् । ४ । वृषा
मद इन्द्र इति यजति । ५ । ॥ ९ ॥

इन्द्राय मद्ने सुतमिन्द्रमिन्द्राग्निनो वृहदित्येकावाक्यम् । १ ।
जेवः सूक्तस्योक्त्यमुखम् । २ । मा नो अस्मिन्निति जागतम् । ३ ।
इदं त्यत्पाचमिति यजति । ४ । ॥ १० ॥

अथ त इन्द्र वोमो ऽयं ते मानुषे जन इति स्तोत्रियानुरूपौ

हेतुर्मध्यमेषु रात्रिपर्यायेषु । १ । उद्देदभीत्युक्थमुखमुत्तमासुद्धृत्य
। २ । अहं भुवमिति जागतम् । ३ । अपाय्यस्येति यजति । ४ । ॥ ११ ॥

आ त्व न इन्द्र जुमन्तमा त्व न इन्द्र वृचहन्मिति मैत्रावरुणस्य
। १ । एन्द्र सानसिमित्युक्थमुखम् । २ । प्र वः सतामिति जागतम्
। ३ । अस्य मदे पुरु वर्षासीति यजति । ४ । ॥ १२ ॥

अभि त्वा वृषभाभि प्र गोपतिमिति ब्राह्मणाष्कंसिनः । १ ।
आ त्व न इन्द्र मग्नगित्युक्थमुखम् । २ । तदसौ नव्यमिति जागतम्
। ३ । यस्य रय इति यजति । ४ । ॥ १३ ॥

इदं व्रषो सुतमिन्द्रेहि मत्सीत्यच्छावाकस्य । १ । शेषः सूक्तस्यो-
क्थमुखम् । २ । अजातब्रतुमिति जागतस्योत्तमासुद्धृत्योद्यत्सह इति
परिधायेदं ते पात्रं सनवित्तमिन्द्रेति यजति । ३ । ॥ १४ ॥

इदं ह्यन्वोजसा महौ इन्द्रो य ओजसेति स्तोत्रियानुरुपौ
हेतुस्तमेषु रात्रिपर्यायेषु । १ । शेषः सूक्तस्योक्थमुखमुत्तमास्तिस्र
उद्धृत्य । २ । विश्वजित इति जागतम् । ३ । तिष्ठा हरी इति
यजति । ४ । ॥ १५ ॥

आ त्वेता नि षीदता त्वञ्चवा गहीति मैत्रावरुणस्य । १ ।
यस्य संख्य इति सप्तोक्थमुखम् । २ । अहं दां गृणत इति जागतम्
। ३ । प्र वा न्वस्येति यजति । ४ । ॥ १६ ॥

योगेयोगे युञ्जन्ति ब्रधमिति ब्राह्मणाष्कंसिनः । १ । शेषः
सूक्तस्योक्थमुखम् । २ । इमां ते धियमिति जागतस्योत्तमासु-
द्धृत्य^३ तदस्येदं पश्यतेति परिधाय^४ प्रो द्रोण इति यजति । ३ । ॥ १७ ॥

इन्द्रः सुतेषु सोमेभिर्न वर्धन्वित्यच्छावाकस्य । १ । उत्तमानि

चतुरक्षराण्यभ्यस्यन्ति । २ । उप नः सुतमा गहि सोममिन्द्रेत्युक्थ-
मुखम् । ३ । प्र ते मह इति जागतम् । ४ । प्रोथां पीतिमिति
यजति । ५ । ॥ १८ ॥

अथाष्ठावाकस्याह्वीनिक्याः । १ । पन्यपन्यमित्सोतारः पन्य इदुप
गायतेति स्तोत्रियानुरूपौ प्रथमे । २ । आ त्वा विशन्विन्दव आ
त्वा विशन्वाश्रव इत्युत्तमे । ३ । संस्थाप्य रात्रिपर्यायान्^४ ॥ १९ ॥

आश्विनाय स्तोत्र्यमाणेषु प्रवृताङ्गती जुहोति । १^१ । समया
वाचा शंसेत् । २^२ । उत्तरोत्तरिण्या वा । ३^३ । यः प्रातरनुवाकस्तदा-
श्विनम् । ४^४ । तस्य विकारं व्याख्यास्यामः । ५^५ । यथाह्रन्दसं शस्तम्
। ६^६ । बार्हतीनां प्रतिपदां प्रथमप्रथमं प्रगाथं पुनरादायं ककुप्का-
रम् । ७^७ । अग्निर्होता गृहपतिरिति प्रतिपदापोरेवतीमुद्धृत्य । ८^८ ।
चतुर्दश गायचादुद्धरति । ९^९ । आनुष्टुभाद्दे । १०^{१०} । वैष्टुभात्तयोदशं
शतम् । ११^{११} । नित्यानि काचीवतान्यागस्त्यानि च । १२^{१२} । प्रथमं तु
काचीवतं शस्त्रा काराधद्धोत्रिया नव । १३^{१३} । ऊर्ध्वमागस्त्येभ्यस्तिशतं
सुपर्णम् । १४^{१४} । अन्यासां वाश्विनीनां तावत् । १५^{१५} । समिद्धस्त्रिदिति
तिष्ठ उद्धरति । १६^{१६} । अयं वां मधुमत्तम इत्यष्टौ यथास्थानम्
। १७^{१७} । एकादशौष्णिहात् । १८^{१८} । तथाग्नेयाज्जागतात् । १९^{१९} । उत्त-
मेन पाङ्क्तेन पादेनोदयं काङ्क्तेत् । २०^{२०} । उदिते सौर्याणि । २१^{२१} ।
सदु त्वं जातवेदसमिति नव । २२^{२२} । चित्रं देवानाम् । २३^{२३} । नमो
मिचस्य । २४^{२४} । इन्द्र क्रतुमिति प्रगाथः । २५^{२५} । मही द्यौरिति
तिष्ठः । २६^{२६} ।

विश्वस्य देवी गृध्रस्य जम्बूनो न या रोषाति न यम्

इति द्विपदा ।^{२७} । दृश्यते अति यदर्थो अर्हादिति परिदधाति ।^{२८} । प्रातपदे चाहावः परिधानीयायै च ।^{२९} । तत्संपदा दृश्य-
तीसहस्रं संपद्यते ।^{३०} । इमे सोमासस्तिरोऽग्न्यास इति पुरोनु-
वाक्या ।^{३१} । हेता यक्षदन्विना सोमानां तिरोऽग्न्यानामिति प्रैषः ।
।^{३२} । उभा पिवतं प्र वामंधांसीत्यधर्धां संधायार्धैर्न वषट्करोति ।
।^{३३} । विराजैवेति कौषीतकिः ।^{३४} । अग्निना वायुनेति वा ।
।^{३५} । ॥ १० ॥

चिदृदृष्टिष्यवमानः । १ । सन्धिषाम च । २ । पञ्चादितः पञ्च-
दशानि । ३ । रात्रिषु । ४ । पञ्च सप्तदशानि । ५ । पञ्चैकविंशानि
। ६ । इति ज्योतिषः सोमाः । ७ । एत एवाभिष्ववसु । ८ ॥ २१ ॥

अग्निं तु सेव्यमाणस्यादौक्षित्येष्टिः । १ । अग्नये ब्रह्मण्यते ऽग्नये
चचवते ऽग्नये चचभृते । २ । पौर्णमासीविकारः । ३ । ब्रह्म प्रजावदा
भर ब्रह्म च ते जातवेद इत्यग्नये ब्रह्मण्यते । ४ । अर्चन्तस्वात्मा-
कमग्रे अध्वरमग्रे द्युमेन स्वदस्व हव्येत्युत्तरयोः । ५ । बहूनां सेव्य-
माणानां संनिवपनीया । ६ । एकस्योखासंभरणीया । ७ ॥ २२ ॥

प्राजापत्यस्य पशुबन्धः । १ । वायव्यो वा । २ । अग्नये वा
कामाय । ३ । पुरुषो ऽजो ऽविको गौरश्च इति पञ्च पञ्चवः । ४ ।
अजो वा तूपरः । ५ । प्राजापत्ये चैके वायव्यं पशुपुरोलाशं कुर्वन्ति
। ६ । प्राजापत्यं वायव्ये । ७ । वैश्वानरीयमाग्नेये । ८ । हिरण्यगर्भ
इति पुरोनुवाक्यास्तिस्र उत्तरा यज्याः प्राजापत्यस्य । ९ । उपांशु
। १० । एकया च राये नु कुविदङ्गेति पुरोनुवाक्याः पीबोऽन्नान्य
याभिर्याधि प्र वायुमच्छेति वायव्यस्य । ११ । आ ते बहो मनो

यमनुभं ता अङ्गिरस्तमाग्निः परेषु धामस्त्रिति पुरोनुवाक्या वयं
ते अद्याभ्याम तमीले च लेत्याग्नेयस्य । १२ । वज्रवत्पशुनिगमाः
पञ्चसु क्रियमाणेषु पृथिवीं शरीराणीत्यातः । १३ । एकवदत
ऊर्ध्वम् । १४ । ॥ २३ ॥

चिह्नविष्य दीक्षणीया । १ । आग्नावैष्णवो वैश्वानरीय आदित्ये-
भश्च । २ । त्याज्यं क्षत्रियान्धारयन्तः । ३ । पञ्चहविर्वा । ४ । अदि-
तये चतुर्थः पञ्चमः सरस्वत्यै । ५ । पञ्चहविर्वातिथ्या । ६ । आग्नेयेन्द्रो
वैश्वदेववार्हस्यत्यू वैष्णवश्च । ७ । इन्द्रिमर्कैः सं ग्रन्थायः । ८ ।
चितिभ्यः प्रणीयमानाभ्य इत्युक्तः^९ पुरीव्यासः प्रो त्वे अग्नयो
ऽग्निषु विश्वेभिरग्ने अग्निभिरग्ने विश्वेभिरग्निभिरित्युपांशुनुवन्पञ्चा-
दनुसमेति । १० । ॥ २४ ॥

संचिते परिहृते^१ ऽन्युक्तमनुशंसितुक्तस्त्रित्यस्य पश्चादुपविश्याज्ये-
षस्तूष्णींशंसस्तेनानाह्वय सजपेनानुशंसति । २ । वैश्वानरायेत्युक्तः पुरो-
नुवाक्यामनूच्य ब्राह्म्यस्य यजति^३ प्रजाजानुयाजान्वा परिहास्य
। ४ । ॥ २५ ॥

अग्नीषोमीयस्य पशुपुरोक्ताग्रमन्वचि देवस्तुभ्यो हवींषि । १ ।
अग्नये गृहपतये सोमाय वनस्पतये सवित्रे सत्यप्रसवाय रुद्राय
पशुपतये वृहस्पतये वाचस्पतये इन्द्राय ज्येष्ठाय मित्राय सत्याय
वरुणाय धर्मपतये । २ । अग्निर्हीता गृहपतिर्हव्यवास्तग्निरा विश्वदेवं
न प्रमिय इन्द्रं वयं महाधन उहं नः । ३ । सर्वपृष्टाहवींषि च
। ४ । ॥ २६ ॥

अग्नये वासन्तिकाय गायत्राय त्रिहृते रायन्तरायेन्द्राय यैष्ठाय

चैष्टुभाय पञ्चदशाय वार्षताय विश्वेभ्यो देवेभ्यो वार्षिकेभ्यो जाग-
तेभ्यः सप्तदशेभ्यो वैरूपेभ्यो मित्रावरुणाभ्यां शारदाभ्यामानुष्टु-
भाभ्यामेकविंशाभ्यां वैराजाभ्यां बृहस्पतये हैमन्तिकाय पाङ्गाय त्रिण-
वाय शाक्राय सवित्रे शैशिरायातिष्कन्दसाय त्रयस्त्रिंशाय रैव-
तायानुमतये ऽग्नये वैश्वानराय काथादितये विष्णुपत्न्यै । १ । अर्च-
न्तस्त्रास्माकमग्ने अध्वरमृतेन यौ प्र बाह्वा बृहस्पते जुषस्वैवा पित्रे
ऽनागसो वाममद्य

अन्वद्य नो अनुमतिर्यज्ञं देवेषु मन्यताम् ।

अग्निश्च हव्यवाहनो भवतं दाशुषे मयः ॥

अन्विदनुमते त्वं मन्यासै शं च नक्काधि ।

क्रत्वे दद्याय नो हिनु प्र ण आयूंषि तारिषः ॥

इति । २ । न पशुतन्त्रे हवींषि चोद्यमानानि निगमान्त्रभन्ते । ३ ।
वपां संस्थाप्यानुबन्ध्यायास्त्राद्रेण पशुनोपांशु पत्नीशाले चरन्ति
। ४ । पर्यग्निरुतमुत्सृजन्ति न संस्थापयन्ति । ५ । आज्येन वा पशु-
धर्मणा संस्थापयन्ति । ६ । शिवस्त्वष्टः प्रथमभाजम् । ७ । ॥ २७ ॥
देविकाहवींषि चान्वद्भि पशुपुरोलाभम् । १ । अनुमत्यै कुक्कै राका-
सिनीवालीभ्यां धात्रे । २ ।

कुक्कमहं सुवृतं विद्वानापसमस्मिन्यज्ञे सुहवां जोहवीमि ।

सा नो ददातु श्रवणं पितृणां तस्यै ते देवि हविषा विधेम ॥

कुक्कदेवानाममृतस्य पत्नीर्हव्या नो अस्य हविषः कृणोतु ।

सं दाशुषे किरतु भूरि वामं रायस्योषं चिकितुषे ददातु ॥

धाता ददातु दाशुषे प्राचीं जीवातुमक्षितिम् ।

वयं देवस्य धौमहि सुमतिं सत्यधर्मणः ॥

धाता प्रजाया उत राय ईशे धातेदं विश्वं भुवनं जजान ।

धाता पुत्रं यजमानाय दाता तस्मा उ हव्यं दत्तवज्जुहेत ॥

इति । ३ । देवीभ्यश्च हवींषि । ४ । अद्वा ओषधीभ्यो गोभ्य उषसे
रात्रये सूर्यायै दिवे पृथिव्यै वाचे गवे । ५ । आपो हि ह यो वो
दृताभ्यः । ६ । या ओषधीः पूर्वा अति विश्वाः । ७ । यूयं गावो न ता
अर्वा । ८ । प्रति या सूनरी सत्या सत्येभिः । ९ । रात्रौ व्यस्यत् ।

ये ते रात्रि नृचक्षो युक्तासो नवतिर्नव ।

अशीतिः सन्वष्टा उतो ते सप्त सप्ततिः ॥ १० ।

द्वे ते सुकिंशुकं । ११ । एन्द्र याहि हरिभिः सखे विष्णो । १२ । सोमा
पृथिवि बलित्या पर्वतानां । १३ । देवीं वाचं यदाम्बदन्ती । १४ । माता
रुद्राणां वसोविदम् । १५ । दिशां चावेष्टीः । १६ । अग्नय इन्द्राय
मित्रावरुणाभ्यां बृहस्पतये विश्वेभ्यो देवेभ्यो विष्णवे । १७ । संस्त्रि-
तायां चोदवसानौयायां मैत्रावरुणा पयस्यया नानिष्टाग्निचिन्मैथुनं
चरेचरेत् । १८ । ॥ २८ ॥

इति शाङ्खायनसूत्रे नवमोऽध्यायः समाप्तः ।

श्रीमन् ।

शुद्धपञ्चाष्टम्यां द्वादशाहाय दीक्षन्ते । १ । द्वादश दीक्षाः । २ ।
 द्वादशोपसदः । ३ । सुत्याम्यहानि द्वादश । ४ । अतिरात्रः सुत्यानां
 प्रथमं चोत्तमं च । ५ । मध्ये दशरात्रः । ६ । पृष्ठः षष्ठः । ७ ।
 त्रयच्छन्दोमाः । ८ । दशममहः । ९ । अयं यज्ञ इति याज्या शरि-
 योजनस्य । १० । अग्नवपङ्कत एवासंप्रेषितो मैत्रावरुणः परा याहि
 मध्वन्नित्यनूच्य जायेदक्षमिति वेह मद एव मध्वन्नित्यतिप्रैषमाह
 द्वितीयप्रभृतिषु । ११ । प्रायणीये वा यथासमाप्तातम् । १२ । श्वः
 सुत्या वामिन्द्राग्नी तां वां प्रब्रवीमि विभ्रेभ्यो देवेभ्यो ब्राह्मणेभ्यः
 सोम्येभ्यः सोमपेभ्यो ब्रह्मन्वाचं यच्छेत्याग्नीध्रः स्वस्य धिष्ण्यस्य पसा-
 दुपविश । १३ । नित्यमेतन्प्रायुत्तमादक्रः । १४ । पत्नीसंघाजान्तता
 । १५ । आग्निषामनिर्वचनम् । १६ । नामधेयाग्रहणं च । १७ । प्राय-
 णीयोदयनीययोः सारस्वतः । १८ । माधुष्कन्दसे वा । १९ । दिरात्र-
 प्रभृतिष्वहःसंघातेषु यत्र होताश्विनं शंसेत्तत्र मैत्रावरुणः प्रातरनु-
 वाकमनुब्रूयात् । २० । ॥ १ ॥

चिरत्सोमं रथन्तरपृष्ठमग्निष्टोमः प्रथमं दशरात्रिकम् । १ । उप
 प्रयन्तो अध्वरमित्याज्यं ब्रूहे प्र वो देवायेति समूहे । २ । माधुष्कन्दसः
 प्रउगः । ३ । आ यातिन्द्रो ऽवस इति मरुत्वतीयम् । ४ । आ न
 इन्द्रो दूरादिति निष्केवस्यम् । ५ । अग्ने वर्चस्त्रिर्वर्चस्त्री त्वं देवेवसि
 वर्चस्यहं मनुष्येषु भूयासमित्यतिगाह्यं भक्षयति । ६ । युञ्जते मन

इहेह वो ह्यो न विदामित्युक्तमे वा परिहाष्येति वैश्वदेवे विकारः । ७ ।
पञ्चजनीया परिधानीया सर्वत्र वैश्वदेवस्य । ८ । प्र गर्धायेत्याग्नि-
माहुते । ९ । सप्तात ऊर्ध्वमुक्त्वानि । १० । षोडशशर्तं चतुर्थम् । ११ । ॥ १॥

पञ्चदशस्तोमं दृष्ट्वष्टं द्वितीयं । १ । अग्निं दूतं दृष्टीमह इत्याज्यं
ब्रूहे । २ । त्वं हि वीतवदिति समूह्ये सर्वचोत्तमां परिहाष्य । ३ ।
गार्ग्यमदः प्रउगः । ४ । वायो ये ते सहस्त्रिण इति दे तौत्राः सोमाश्च
आ गहीत्येका^५ ऋक्स्थास्येत्येकोभा देवा दिवितृष्येति दे^६ अयं क्व
मित्रावरुणेति चत्वारि दृष्ट्वान्यत स्या नः सरस्वती घोरेति प्रउग-
दृष्ट्वानि । ५ । विश्वामरस्य व इन्द्र इत्तोमपा इति मरुत्वतीयस्य
प्रतिपदनुचरौ । ६ । उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पत इति ब्राह्मणस्पत्यः प्रगाथः
। ७ । इन्द्र सोमं सोमपत इति मरुत्वतीयम् । ८ । या त ऊतिरिति
निष्केवक्ष्यम् । ९ । इन्द्रौजस्त्रिजस्त्रौ त्वं देवेष्वस्योजस्यश्च मनुष्येषु
भूयासमित्यतिपाद्यं भक्षयति । १० । विश्वो देवस्येति वैश्वदेवस्य प्रति-
पत् । ११ । अस्य हि स्वयश्चक्षरमित्युचरे । १२ । आ विश्वदेवमित्य-
नुचरः । १३ । तदेवस्य ते हि द्यावापृथिवी यज्ञस्य व इति वैश्वदेवे
विकारः । १४ । दृष्ट्वस्य दृष्ट्वो दृष्ट्वे गर्धाय नू चित्सहोजा इत्याग्नि-
माहुते । १५ । ॥ ३ ॥

सप्तदशस्तोमं वैरूपपृष्टं द्वितीयम् । १ । युक्त्वा हि देवज्ञतमानि-
त्याज्यं ब्रूहे । २ । त्वमग्ने वसूनिति समूह्ये सर्वचोत्तमां परिहाष्य । ३ ।
श्रीष्णिह आचयेयः प्रउगः । ४ । वाचवा याहि वीतव इत्येका^५ वाय्वो
याहि त्रिवेति दे इन्द्रस्य वाचवेष्टां सुतानामिति दे^६ अयं सोमस्य-
मूसुत इत्येका मित्रे वरुणे^८ ऽश्विनावेह गच्छतमा याज्ञद्रिभिः^{१०}

सजूर्विश्वेभिर्देवेभिर्हृत नः प्रियेति प्रउगद्वचानि ।¹² तं तमिच्छथ
इन्द्रस्य सोमा इति मरुत्वतीयस्य प्रतिपदनुचरौ ।¹³ प्रैतु ब्रह्मण-
स्यतिरिति ब्राह्मणस्यत्यः प्रगाथः ।¹⁴ अर्थमेति मरुत्वतीयम्
।¹⁵ यद्वाव इन्द्र यद्दिन्द्र यावत इति वैरूपस्य स्तोत्रियानुरूपौ
प्रगाथौ ।¹⁶ इन्द्र निधात्विति सामप्रगाथः ।¹⁷ अहं भुवं यो
जात इति निष्केवल्यम् ।¹⁸ सूर्य भ्राजस्विन्भ्राजस्वी त्वं देवेष्वसि
भ्राजस्यहं मनुष्येषु भूयासमित्यतिपाह्यं भक्षयति ।¹⁹ अभि त्वा
देवेत्यनुचरः ।²⁰ उदु य देवः सविता हिरण्यया घृतवती भुवना-
नामिति दृष्टावनश्वो जातः परावत इति वैश्वदेवे विकारः ।²¹
वैश्वानराय धिषणां धारावरास्त्वमग्ने प्रथमो अङ्गिरा ऋषिरित्या-
ग्निमावते ²² १५ । ॥ ४ ॥

एकविंशकोमं वैराजपृष्ठं चतुर्थम् । १ । आग्निं न खट्वन्तिभिरित्याज्यं
ब्रूहे² ऽग्निं नर इति समूहो^३ । आनुष्टुभः प्रउगः ।^४ वाचो
शुक्रो अयामि त इत्येका^५ वि हि होत्रा इति दे^६ इन्द्रस्य वाचवेर्षां
सोमानां^७ यश्चिकेत^८ नो विश्वाभिरुतिभिरा^९ त्वा गिरो^{१०} ऽपत्यमि-
त्येका^{११} यूथं हि छेति दे^{१२} इयमददादिति प्रउगद्वचानि ।^{१३} प्र णो
देवीति समूहो^{१४} । तं त्वा यज्ञेभिरिति प्रतिपन्नमरुत्वतीयस्य ।^{१५}
ये अहस्य प्रथमस्य त उत्तरस्थानुचराः सत्राह्मणस्यत्याः ।^{१६} ऊधी
हवमिन्द्रेन्द्र मरुत्व इमं नु मायिनमिति दृष्टावि^{१७}ति मरुत्वतीयम्
।^{१८} पिषा सोममिन्द्र मन्दतु त्वेति वैराजस्य स्तोत्रियानुरूपौ
न्यूक्तम् ।^{२०} मध्यमस्य पादस्य द्वितीयसप्तमयोरनुचरयोर्द्विष्वं द्वि-
त्तरमित्यानुष्टुभः ।^{२१} यं तोर ओर सुषाव ह्योऽर ओर आद्रि-

रिति ।^{२२} द्वितीये ऽचरे द्वादशकृत्व एकैकं दीर्घं ब्रह्मास्त्रीस्त्री-
 मन्तरेणेति वैराजः ।^{२३} यं तो सुषावेति ।^{२४} द्वितीयचतुर्थयो-
 रचरयोः प्रतिगरस्यानुष्टुभः प्रतिन्यूङ्गः ।^{२५} द्वितीये वैराजः ।^{२६}
 ओथो३ ओ३ मोदो३ ओ३ एवेति ।^{२७} ओथो मोदैवेति ।^{२८}
 इन्द्रमिद्देवतातय इति सामप्रगाथः ।^{२९} तुभ्येदिमेति तिस्रणां
 पूर्वयोन्यूङ्गः ।^{३०} कुह श्रुतो युधस्य ते त्यसु वः सचासाहमिति
 तिस्र इति निष्कोवत्यम् ।^{३१} द्वितीयादङ्गः प्रतिपत् ।^{३२} हिरण्य-
 पाणिमित्यनुचरः ।^{३३} आ देवो यातु सविता सुरद्वः प्र द्यावा
 धमैः पृथिवी नमोभिः प्र ऋभुभ्यः प्र शुक्रैतु देवीति वैश्वदेवे
 विकारः ।^{३४} प्र सवाजः क ईं व्यक्ता ऊवे वः सुद्योत्मानमित्याग्नि-
 मारुते ।^{३५} १४ ॥ ५ ॥

त्रिणवस्तोमं शाकरपृष्ठं पञ्चमम् । १ । इममू खिति नवर्चमाज्यं
 ब्रूहे^२ ऽग्निं तं मन्य इति समूल्हे ।^३ तस्य प्रथमाद्यै पदमवगृह्य
 पदमवगृह्य द्वे अवगृह्येकेन प्रणौति ।^४ पङ्क्तिगंसं पराः ।^५ वार्हतः
 प्रउगः ।^६ आ नो यज्ञं दिविसृष्टमिति द्वे आ नो वायवित्येका^७
 वां सहस्रमिति तिस्र^८ ऋधगित्येति द्वे प्र मिचायेत्येके^९मा उ वां
 दिविष्टय^{१०} आ नो विश्वा सुहव्यो^{११} देवं देवं वो ऽवसे देवं देवमि-
 यमददादिति प्रउगद्वचानि ।^{१२} उत स्या नः सरस्वती घोरेति
 समूल्हे ।^{१३} यत्पाञ्चजन्येति मरुत्वतीयस्य प्रतिपत् ।^{१४} इत्या हि
 सोमे ऽवितासि मरुत्वा इन्द्र वृषभो ऽयं ह येनेति तिस्र इति मरु-
 त्वतीयम् ।^{१५} महानाम्न्यः स्तोत्रियः ।^{१६} यथा तिस्रो ऽनुष्टुभस्त-
 पैकैका ।^{१७} उत्तमायाः पङ्क्तिवत्तमा ।^{१८} उत्तमार्धे च पञ्च

पदानि पक्वः पुरीषमित्याचक्षते तच्चिविच्छंसम् ।^{२०} । प्रत्यसौ पिपी-
 षते यो रयिवो रयिंतमस्त्यसु वो अप्रहणमिति चयस्तृषा अस्मा
 अस्मा इति दग्धमेवा ह्यसि वीरयुरिति वा वो ऽगुरुपः ।^{२१} ।
 यदिन्द्र नाहुषीष्वेति सामप्रगाथः ।^{२२} । इन्द्रो मदाद्य प्रेदं ब्रह्मा-
 भुरेकस्तमिन्द्रं वाजयामसीति तिस्र इति निष्कोवस्त्वम् ।^{२३} । तत्सवितुर्व-
 रेण्यमित्यगुचरः ।^{२४} । उदु अ देवः सविता दमूना इति तिस्रो
 मही यावाष्टयिवी इति चतस्र ऋभुर्विष्वा को नु वां मिचावरुणौ
 प्र संतमेति वा वैश्वदेवे विकारः ।^{२५} । हविष्यामं वपुर्धमिर्होता
 गृहपतिरिति तिस्र इत्याग्निमाहते ।^{२६} । मूर्धानमा इन्द्रास इममू-
 ष्विति नवेति समूहः ।^{२७} । ॥ ६ ॥

चयस्त्रिंशस्रोमं रैवतपृष्ठं षष्ठम् । १ । नित्याभिर्याज्याभिः पाद-
 ष्छेपीः संधाय यजन्ति । २ । आ त्वा जुव आ वां धिय इत्यैन्द्रवा-
 यवस्य पुरोनुवाक्ये । ३ । स्त्रीषं बर्हिषा वां रय इति याज्ये । ४ ।
 सुषुमेति मैचावरुणस्य पुरोनुवाक्योत्तरा याज्या । ५ । युवां स्तोमे-
 भिरित्याश्विनस्य पुरोनुवाक्योत्तरा याज्या । ६ । वृषन्निन्द्र तां वां
 धेनुं विष्टेषु हि त्वा मो षु वो अस्मदा यन्नः पत्नीस्ता नो रासन्निति
 नेष्टुर्दिपदा चिष्टुपचाग्निं होतारं दध्यङ् हेति प्रातःसवने प्रस्थितानां
 यजन्ति । ७ । तुभ्यं हिम्वान इति सूक्तयोरेकैकोर्ध्वस्तुप्रैषेभ्यः । ८ ।
 ह्ययं यजतो ऽभ्यर्युर्गृहपतिस्तु । ९ । चित्यस्य पञ्चादुपविश्याध्वर्युः
 आस्त्रासुखीयस्य गृहपतिः । १० । पिषा सोममिन्द्र सुवानमिन्द्राय
 हि द्यौस्त्वया वयं अघवन्पाहि न इन्द्र नू इत्या ते ऽवर्मह इन्द्र
 वनेति हि सुम्वन्नति माध्यन्दिने^{११} विकारः । ११ । अत माता

हृद्विवेति नेष्टुस्तृतीयसवने । १२ । अमवानन्तो यजन्ति । १३ । ऐका-
हिकीभिर्वा । १४ । ॥ ७ ॥

अयं जायतेत्याज्यम् । १ । आतिष्कन्दसः प्रञ्जः । २ । स्त्रीणं
वर्हिर्वा^३ वां रथो^४ ऽयं मित्राय^५ युवां सोमेभिर्वृषन्निरेत्येका^७ ऽव-
र्मह इन्द्रेति दे^८ ओ पू णो अश्व^९ इयमददादिति प्रञ्जतपानि । १० ।
उत नः प्रियेति समूहो^{११} । ४ । स पूर्वं इति प्रतिपन्नरुत्वतीयस्य । १२ ।
यं त्वं रथं स यो वृषा मरुत्वा इन्द्र मौह इति तिस्र इति मरुत्व-
तीयम् । १३ । रेवतीर्नो रेवा इद्रेवत इति रेवतस्य सोत्रियानुरूपौ
। १४ । मा चिदन्वदिति सामप्रगायः । १५ । एन्द्र याक्षुप प्र घा न्वस्योप
नो हरिभिरिति तिस्र इति निष्कवेवस्यम् । १६ । अभि त्वं देवमिति
प्रतिपदैश्वदेवस्य । १७ । तस्याः षोडशाक्षरेण विगृह्याष्टादशाक्षरेण
प्रणुत्य पञ्चदशाक्षरेणावसाय पञ्चदशाक्षरेण । १८ । अस्य हि स्वय-
न्क्षरमित्युत्तरे । १९ । तृतीयादक्तो ऽनुचरः । २० । उदु व्य देवः
कविता सवाय^{२१} कतरा पूर्वा^{२२} किमु अष्ट^{२३} इदमित्येत्त्युत्तमे परि-
त्रिय्य ये यज्ञेनेति शस्त्रा परित्रिष्टे शंसतीति वैश्वदेवे विकारः
। २४ । अहश्च कृष्ण^{२५} प्रयज्यव^{२६} इमं सोममित्याग्निमाहते । २७ ।
मध्यमाह्यहान्निष्कवेवस्यमरुत्वतीययोत्तमांस्तृचान्ममूह उत्सृजति ।
२८ । स्वस्ति नो मिमीतामिति च तिस्रो ऽन्ते वैश्वदेवानां
करोति । २९ । ततं म इत्यार्भवं चतुर्थस्य । ३० । प्र यन्तु वाजा
इति च तिस्रो ऽन्ते माहृतस्य । ३१ । वसुं न चिपमह्यमिति
जातवेदसीयम् । ३२ । परोक्षपृष्ठस्य हृद्वयन्तरपृष्ठस्योपाक्षपृष्ठस्या-
पर्कापृष्ठस्य तनूपृष्ठस्य ऋन्दोऽट्सोमस्य च ऋन्दोगवशेन सोत्रिया-

नुरूपांश्चामप्रगाथांश्च । ३३ । समानमन्वत्समूह्येन । ३४ । तथा विश्व-
जिति । ३५ ॥ ८ ॥

चतुर्विंशस्रोतं दृष्ट्वाष्टसुभयसाम सप्तमम् । १ । प्र वः श्रुक्काये-
त्याज्यम् । २ । चैष्टुभः प्रउगः । ३ । प्र वीरया^४ ते सत्येर्नो^५द्वां चक्षुरा^६
गोमता^७ नो देव^८ प्र वो यज्ञेषु^९ प्र सोदयेति प्रउगद्वचानि । १० ।
ये अहस्य प्रथमस्य प्रतिपदनुचराः सत्राङ्गणस्यत्यास्ते कन्दोमेषु स्वर-
सामस्यभिज्ञवे च । ११ । प्रथमादेव प्रथमस्याङ्गणान्दोमिकस्य । १२ ।
द्वितीयाद्वितीयस्य । १३ । तृतीयात्तृतीयस्य । १४ । एवं अहस्य पूर्व-
स्याभिज्ञविकस्य । १५ । एवमुत्तरस्य । १६ । एवं स्वरसाम् । १७ ।
कथा श्रुभा त्वं सुमेषमिति मरुत्वतीयम् । १८ । तसु षुद्धाभि त्वं
मेषमिति निष्केवत्यम् । १९ । न कण्वरथन्तरस्य योगिमनुशंसेत् । २० ।
ये प्रथमयोरङ्गोः प्रतिपदनुचरा वैश्वदेवस्य ते कन्दोमेष्वभिज्ञवे च
। २१ । तस्यवितुर्वरेण्यं प्रेतां यज्ञस्याथं देवायेति दक्षानृजुनीतीति
पञ्चा याहि वनसा सहोमासस्वर्षणौष्ठ इति तिस्र इति वैश्वदेवे
विकारः । २२ । वैश्वानरो न ऊतये ।

वैश्वानरो न आ गमदिमं यज्ञं सजूरुप ।

अग्निरुक्थेन वाहसा ॥

वैश्वानरो अङ्गिरसां स्रोतं यज्ञं च जीजनत् ।

ऐषु शुचं स्वर्यमत् ॥

प्र यदस्त्रिष्टुभमिति पञ्चदश नव वार्षन्तस्वेत्याग्निमादते । २३ ॥ ८ ॥

चतुस्त्वारिंशस्रोतं रथन्तरष्टमष्टमम् । १ । अग्निं वो देवमि-
त्याज्यम् । २ । चैष्टुभः प्रउगः । ३ । कुविदङ्गेति प्रथमातृतीये^४ आ

वायो भूषेति चैका^५ यावत्तरः^६ प्रति वां सूर उदिते^७ ऽप स्वसुरं^८ च
 सोमः^९ प्र ब्रह्माण^{१०} उत स्या नः सरस्वती जुषाणेति प्रउगदचानि
 ।^{११} । मह्यं इन्द्रो नृवदिमा उ त्वा पुस्तमस्य क स्य वीर इति सर्वस्य
 चतस्र उक्तमाः परिहाप्य महस्विन्नमस्य स्यावापृथिवी इति महत्त्व-
 तीयम् ।^{१२} । त्वं मह्यं इन्द्र तुभ्यं ह त्वं मह्यं इन्द्र यो हापूर्व्या
 तां सु ते कीर्तिमिमां ते धियमिति निष्क्रेवस्यम् ।^{१३} । छिरण्य-
 पाणिभूतस्य इति चतस्रो^{१४} मह्यौ सौर्यवाना पितरेति द्वयो^{१५}
 देवानामिदिमा नु कं^{१६} विश्वे देवा अतावृध इति तिस्र इति
 वैश्वदेवे विकारः ।^{१७} ।

वैश्वानरो अजौजनदग्निर्नो नव्यसीं मतिम् ।

अथा वधान अजसा ॥

वधा पावक दौदिह्यग्ने वैश्वानर युमत् ।

जमदग्निभिराहुतः ॥

अतावानं वैश्वानरं^{१९} कद्रु नूनं कधप्रियो^{२०} दूतं वो विश्ववेद-
 समित्याग्निमाहते ।^{२१} ॥ १० ॥

अष्टाचत्वारिंशत्सोमं दृष्टपृष्ठं गवमम् । १ । अगम्य महा सोमस्य
 मा तवसमित्याव्यम् । २ । पूर्वं वा । ३ । चैष्टुभः प्रउगः । ४ । आ
 वायो भूषेति प्रथमादतीये सोत्तमा च^५ द्वितीयाचतुर्थ्यौ चार्वाङ्गो
 न अवस इति च^६ दिवि अयन्ता^७ विश्ववारेन्द्रं^८ नरं^९ ऊर्ध्वो
 अग्निः^{१०} प्र सोदसेति प्रउगदचानि ।^{११} । अर्यमेन्द्रो रथाय तिष्ठा
 हरी गायत्र्याम प्र मन्दिन इति महत्त्वतीयम् ।^{१२} । आ सव्यो
 घालका इदु सौर्गं य इन्द्र तत्त इन्द्रियमहं भुवं विश्वजित इति

निष्केवल्यम् ।¹³ अभि त्वा देव प्र वां महि सवी इति तृष्णा-
वि¹⁴ इष इत्येका ते नो रत्नामीति दे¹⁵ अग्निद्वयदतिप्रवृत्ति
पञ्च मनोः सूक्तानि¹⁶ ये चिंशतीत्युपोक्तमासुदृत्य¹⁷ न हि वो
अत्यर्भक इत्येका¹⁸ ऽग्नेर्मेति चतस्रो¹⁹ बभूरेक इति वा मनुप्र-
वल्हो²⁰ विश्वे देवास आ गतेति त्वं भारद्वाजमिति वैश्वदेवे
विकारः ।²¹ ॥

दिवि पृष्ठो अरोचताग्निर्वैश्वानरो बृहन् ।

ज्योतिषा बाधते तमः ॥

स विश्वं प्रति चाकूपदृष्टनुत्सृजते वज्री ।

यज्ञस्य वय उन्तिरन् ॥

अग्निः परेषु धामसु²² मरुतो यस्याग्निर्होता पुरोहित²⁴
इत्याग्निमारुते ।²⁵ यानि अहस्य प्रथमस्य प्रातःसवनद्वतीय-
सवनानि तानि समूल्हे हन्द्वाभ्याम् ।²⁶ निष्केवल्यमहव-
तीययोश्च जागतान्युत्सृजति ।²⁷ स यो वषेति पञ्चदशोर्ध्वं कया-
शुभ्रीयात् ।²⁸ यो जात इति तमुष्टुहीयात् ।²⁹ बृहद्रथ-
न्तरवृष्टे द्विषूक्ताः सर्वे ।³⁰ ॥११॥

अविवाक्यं चतुर्विंशत्सोमं दशममहः । १ । अयस्त्रिंशमग्निष्टोमसाम
। २ । चिकं मानसम् । ३ । वामदेवस्य योनौ रथन्तरं पृष्ठम् । ४ ।
अप्रतिभायामन्यः स्वाध्यायम् । ५ । उद्धृत्यानुष्टुभमितरेषां हन्द्वा
संपदानुष्टुभां पञ्चदशं सहस्रमेकस्मिन्सवनौये । ६ । द्वाचिंशतं गायत्र्यः
। ७ । अग्निं नरः प्रति व्या सूनर्या शुभेति त्वचानुष्टुभां स्वाने
। ८ । चतुर्विंशतिं चिष्टुभः । ९ । तथा जगत्यः । १० । पञ्चदश

प्रगाथान् । ११। श्रौष्णिहंसं दृशान्पञ्चदश । १२। पाङ्क्तानि च । १३। अनुष्टुभां प्रातरनुवाकः पञ्चदशे ज्ञते । १४। द्वतीयाचतुर्थ्यां स्तोत्राणामुद्धृत्याभि प्रवन्तेति हे । १५। अष्ठा नः श्रौरशोचि-
मिति तिस्रो ऽष्ठा वो अग्निमवस इत्येतासां स्थाने । १६। प्रति
भुतायेति तिस्रः प्रत्यसौ पिपौषत इत्येतासां स्थाने । १७। ॥ १२ ॥

अग्ने तमद्येत्याज्यम् । १। तस्य प्रथमायां पञ्चाक्षरेण विष्टम्
द्वाभ्यां पञ्चाक्षराभ्यामवसाय द्वाभ्यां प्रणौति । २। माधुच्छन्दसः
प्रउगः । ३। द्वाविंशतिं गायत्र्यः । ४। मृजानो वारे पवमानो
अव्यय इति यावत्सुतो याथाकाम्यम् । ५। उत्तिष्ठन्नोजसेत्येको-
त्तिष्ठतावपश्यतेत्येतस्याः स्थाने । ६। त्रिकङ्कुकीया प्रतिपन्मदल-
तीयस्य । ७। तस्याः षोडशाक्षरेण विष्टम् षोडशाक्षरेण प्रणुत्य
षोडशाक्षरेणावसाय षोडशाक्षरेण । ८। तुविशुभेत्युत्तरे । ९।
हृदिन्नायेति सूक्तात्पूर्वा प्रगाथौ पिबन्त्यपीयथा संशंसतीति मरु-
त्ततीयम् । १०। वामदेव्यस्य स्तोत्रियानुरूपौ शस्त्रोर्ध्वं धाव्याय
राजन्तरं प्रगाथं स्तोत्रियानुरूपौ च । ११। सखाय आ शिवाम-
नौति नव । १२। आ धूर्त्तसौ वज्रमेक इति च द्विपदे । १३।
वैरक्षस्तुपीयं च । १४। प्राग्धैरक्षस्तुपीयात्प्रगाथेन संशंसति । १५।
इति निष्केवत्यम् । १६। षष्ठाप्रतिपदनुचरौ वैश्वदेवस्य । १७।
पुरस्ताच्चानेभद्रीयात्प्रशुक्रौयमिति वैश्वदेवे विकारः । १८। उह
विष्णवित्युद्धृत्य भवा मित्र इति यजति । १९। अग्निं नर इत्यग्नि-
ष्टोमसाक्षः स्तोत्रियानुरूपौ । २०। आद्यं गौर्मही क्षौरिति स्तोत्रि-
यानुरूपौ । २१। तं प्रक्षयेति त्रयोदश । २२। यज्ञो यज्ञवेति

परिधाय । २२ । प्रजापत इति यजति । २३ । उक्थैराहावो
व्याख्यातः । २४ । इति समूहोऽतिरिक्तोक्त्यम् । २५ । पुरा पत्नी-
संध्याजेभ्यः संस्थाप्य वा गार्हपत्ये ऊत्वा पूर्वया द्वारा सदः प्रपद्य
स्वस्य धिष्यस्व पश्चादुपविश्य मानसेन स्तुत आयं गौरिति सार्य-
राज्ञीः पराङ्मुपांश्चप्रणुवन् । २६ । अध्वर्योश्च इत्यामन्वितो होयि
होतरिति सर्वत्र प्रतिशृणोति । २७ । ओं होतस्तथा होतरित्याच-
क्षाणेऽनुष्ठणाति । २८ ॥ १३ ॥

अध्वर्योश्च इति दक्षहोतरि वदित्वन् । १ । प्रजापतिरकाम-
यत वज्रः स्यां प्रजायेय सर्वं वेदमनुव्याद्यदिदं किंचेति ^२ स एतं
दक्षहोतारं यज्ञक्रतुमपश्यदग्निहोत्रम् । ^३ इत्युक्ताथोपांशु । ^४ ।
चित्तिः सुक् ^५ चित्तमाज्यम् ^६ वाम्बेदिः ^७ आधीतं बर्हिः ^८ केतो
अग्निः ^९ विज्ञातमग्नीत् ^{१०} वाचस्यतिहोता ^{११} मन उपवक्ता ^{१२} प्राणो
हविः ^{१३} सामाध्वर्युः ^{१४} इति होतारः ^{१५} । अथ ययः ^{१६} । वाचस्यते
हविधेनामन् ^{१७} वाचस्यतिः सोममपादा अस्मासु नृम्यं ^{१८} धाः
। ^{१९} इत्युपांशु । ^{२०} । तेन देवान्मनुष्यान्सुरानित्येतांस्तथानजन-
यत्प्रजापतिः ^{२१} स येषां वा एवंविदाहोता भवति ^{२२} । प्र वै स
होता प्रजया पशुभिर्जायते ^{२३} । प्र ते यजमानाः प्रजया पशुभि-
र्जायन्ते येषामेवंविदाहोता भवती ^{२४}ति । ^{२५} ॥ १४ ॥

अध्वर्योश्च इति षतुर्होतरि वदित्वन् । १ । ते दद्या एवाग्वावृत्ता
आसन्धेवाश्च मनुव्याश्च ^२ पराङ्मो हास्मादसुरा आसन्धोऽकाम-
यत वीरो म आजायेत येनेमानसुरानभिभवेयमिति ^३ स एतं
षतुर्होतारं यज्ञक्रतुमपश्यदर्शपूर्णमासौ । ^४ इत्युक्ताथोपांशु । ^५ ।

पृथिवी होता ^६ द्यौरध्वर्युः ^७ तृष्टाग्नीत् ^८ मित्र उपवक्ता ^९ इति होतारः । ^{१०} अथ ग्रहः । ^{११} वाचस्यते वाचो जीर्येष संभृततमेनाय-
च्छे ^{१२} यज्ञपतये वसु वार्यमासंस्कारये ^{१३} वाचस्यतिः सोमं
पिवतु ^{१४} जजनदिन्द्रमिन्द्रियाय स्वाहा । ^{१५} इत्युपांशु । ^{१६}
तेनेन्द्रं वीरमजनयन्त एनानसुरानभ्यभवत्प्रजापतिः ^{१७} स येषां
वा एवंविद्वान्होता भवति ^{१८} आ वै तस्य होतुर्वीरो जायते ^{१९} आ
तेषां यजमानानां वीरा जायन्ते ^{२०} अभि वे स होता द्विषन्तं
भ्रातृव्यं भवति ^{२१} अभि ते यजमाना द्विषतो भ्रातृव्यान् भवन्ति
येषामेवंविद्वान्होता भवती ^{२२} ति । ^{२३} ॥१५॥

अध्वर्यो ३ इति पञ्चहोतरि वदिष्यन् । १। तस्मा इन्द्राय
देवता ऐष्ट्याय ऐष्ट्याय नातिष्ठन्त ^२ स एतं पञ्चहोतारं यज्ञक्रतु-
मपश्यन्नातुर्मास्थानि । ^३ इत्युक्ताथोपांशु । ^४ अग्निर्होता ^५ अग्नि-
नावध्वर्युः ^६ रुद्रो ऽग्नीत् ^७ वृहस्यतिरुपवक्ता ^८ इति होतारः । ^९ अथ
ग्रहः । ^{१०} वाचस्यते ऽकिद्रया वाचाकिद्रया जुष्टा ^{११} दिवि देवा
वृधन्वोचामैरयस्य । ^{१२} इत्युपांशु । ^{१३} ततो वा इन्द्राय देवता
ऐष्ट्याय ऐष्ट्यायातिष्ठन्त ^{१४} स येषां वा एवंविद्वान्होता भवति ^{१५}
तिष्ठन्ते वै तस्मै होत्रे स्वाः ऐष्ट्याय ^{१६} तिष्ठन्ते तेभ्यो यजमानेभ्यः
स्वाः ऐष्ट्याय येषामेवंविद्वान्होता भवती ^{१७} ति । ^{१८} ॥१६॥

अध्वर्यो ३ इति षड्होतरि वदिष्यन् । १। सो ऽकामयता-
न्नादः स्वामन्नपतिरिति ^२ स एतं षड्होतारं यज्ञक्रतुमपश्यत्पशु-
बन्धम् । ^३ इत्युक्ताथोपांशु । ^४ सूर्यस्ते षष्ठुः ^५ वायुः प्राणः ^६
अन्नरिचमात्मा ^७ यज्ञो गात्राणि ^८ द्यौः पृष्ठम् ^९ पृथिवी शरी-

रम्^{१०} । इति होतारः ।^{११} । अथ ग्रहः ।^{१२} सोमः सोमस्य पिबतु
शुक्रः शुक्रस्य पिबतु^{१३} । आतास्त इन्द्र सोमा वातापे हवन्भुतः ।
।^{१४} । इत्युपांशु ।^{१५} । ततो वै सो ऽजादो ऽजपतिरासीत्^{१६} । स
येषां वा एवंविदान्होता भवति^{१७} । अजादो वै स होताअप-
तिर्भवति^{१८} । अजादास्ये यजमाना अजपतयी भवन्ति येषामेवंवि-
दान्होता भवती^{१९}ति ।^{२०} । ॥१७॥

अध्वर्यो इति सप्तहोतरि वदिष्यन् । १ । ते देवा अकाम-
चन्त कृताः कृतेषु लोकेषु स्थानेति^२ । त एतं सप्तहोतारं यज्ञकृतु-
मपश्यन्सौम्यमध्वरम् ।^३ । इत्युक्त्वा योपांशु ।^४ । महाहविर्हिता^५ सत्य-
हविरध्वर्युः^६ । अचित्तपाजा अग्नीत्^७ । अचित्तमना उषवन्ता^८ । अना-
ध्वस्यवाप्रतिध्वस्यवाभिगरौ^९ । अथास्य उद्गाता^{१०} इति होतारः ।^{११} । अथ
ग्रहः ।^{१२} । वाचस्पते विधेनामन्विधेम ते नाम^{१३} । विधेस्त्वमक्षकं
नाम^{१४} । मा देवानां तन्मुञ्चेदि मा मनुष्याणाम्^{१५} । सजूर्दिषा
वृथिव्योपहृतः सोमस्य पिब स्वाहा ।^{१६} । इत्युपांशु ।^{१७} । ततो
वै तेभ्यो ऽकल्पत^{१८} । ते देवाः कृताः कृतेषु लोकेष्वसन्^{१९} । अथस्य
कृताः कृतेषु^{२०} । स येषां वा एवंविदान्होता भवति^{२१} । कल्पते वै
तस्मै होत्रे योगधेमः^{२२} । कल्पते तेभ्यो यजमानेभ्यो योग-
धेमः^{२३} । अभि वै स होता स्वर्गं लोकमभ्युते प्रत्यस्मिंल्लोके प्रति-
तिष्ठति^{२४} । अभि ते यजमानाः स्वर्गं लोकमभ्युते प्रत्यस्मिंल्लोके
प्रतितिष्ठन्ति येषामेवंविदान्होता भवती^{२५}ति ।^{२६} । ॥१८॥

तनूरतो वहति । १ । अध्वर्यो येषां वा अजादीं प्रजापते
स्वर्गं विदान्होता भवत्यजादो वै स होता भवत्यजादास्ये यज-

पृथिवी होता ^६ द्यौरध्वर्युः ^७ तृष्ठाग्नीत् ^८ मित्र उपवक्ता ^९ इति
 होतारः ^{१०} । अथ गृहः ^{११} । वाचस्यते वाचो वीर्येण संभृततमेनाय-
 ष्वसे ^{१२} यज्ञपतये वसु वार्यमासंस्करसे ^{१३} वाचस्यतिः सोमं
 पिबतु ^{१४} जजनदिन्द्रमिन्द्रियाय स्वाहा ^{१५} । इत्युपांशु ^{१६} ।
 तेनेन्द्रं वीरमजनयन्त एनानसुरानभ्यभवत्प्रजापतिः ^{१७} स येषां
 वा एवंविद्वान्होता भवति ^{१८} आ वै तस्य होतुर्वीरा जायते ^{१९} आ
 तेषां यजमानानां वीरा जायन्ते ^{२०} अभि वै स होता दिषन्तं
 भ्रातृव्यं भवति ^{२१} अभि ते यजमाना दिषतो भ्रातृव्यान् भवन्ति
 येषामेवंविद्वान्होता भवती ^{२२} ति ^{२३} ॥ १५ ॥

अध्वर्यो २ इति पञ्चहोतरि वदिष्यन् । १ । तस्मा इन्द्राय
 देवता ऋष्याय अँष्याय नातिष्ठन् ^२ । स एतं पञ्चहोतारं यज्ञक्रतु-
 मपश्यन्नातुर्मास्थानि ^३ । इत्युक्ताग्नीषोऽंशु ^४ । अग्निर्होता ^५ अग्नि-
 नावध्वर्युः ^६ रुद्रो ऽग्नीत् ^७ वृषस्यतिरुपवक्ता ^८ इति होतारः ^९ । अथ
 गृहः ^{१०} । वाचस्यते ऽहिद्रया वाचाहिद्रया जुह्वा ^{११} दिवि देवा
 रुधन्होचामैरयस्य ^{१२} । इत्युपांशु ^{१३} । ततो वा इन्द्राय देवता
 ऋष्याय अँष्यायातिष्ठन् ^{१४} । स येषां वा एवंविद्वान्होता भवति ।
 तिष्ठते वै तस्मै होत्रे स्वाः अँष्याय ^{१५} तिष्ठन्ते वैभ्यो यजमानेभ्यः
 स्वाः अँष्याय येषामेवंविद्वान्होता भवती ^{१६} ति ^{१७} ॥ १६ ॥

अध्वर्यो ३ इति षड्होतरि वदिष्यन् । १ । सो ऽकामयता-
 न्नादः स्वामन्नपतिरिति ^२ । स एतं षड्होतारं यज्ञक्रतुमपश्यत्पशु-
 बन्धम् ^३ । इत्युक्ताथोपांशु ^४ । सूर्यस्ते चतुः ^५ वायुः प्राणः ।
 अन्नरिक्मात्मा ^६ यज्ञो गात्राणि ^७ द्यौः पृष्ठम् ^८ पृथिवी ब्रह्मी-

रम्^९ इति होतारः^{१०} । अथ ग्रहः^{११} । सोमः सोमस्य पिबतु
 शुक्रः शुक्रस्य पिबतु^{१२} । आतास इन्द्र सोमा वातापे हवनश्रुतः ।
 ।^{१३} इत्युपांशु ।^{१४} ततो वै सो ऽन्नादो ऽन्नपतिरासीत्^{१५} । स
 येषां वा एवंविद्वान्होता भवति^{१६} । अन्नादो वै स होताऽन्नप-
 तिर्भवति^{१७} । अन्नादास्ते यजमाना अन्नपतयो भवन्ति येषामेवंवि-
 द्वान्होता भवती^{१८}ति ।^{१९} ॥ १७ ॥

अध्वर्योऽ इति सप्तहोतरि वदिष्यन् । १ । ते देवा अकाम-
 यन्त कृष्णाः कृष्णेषु लोकेषु स्यामेति^२ । त एतं सप्तहोतारं यज्ञकलु-
 मपश्यन्मौम्यमध्वरम् ।^३ इत्युक्तायोपांशु ।^४ महाहविर्होता^५ सत्य-
 हविरध्वर्युः^६ । अचित्तपाजा अग्नीत्^७ । अचित्तमना उपवका^८ । अना-
 ध्व्यस्याप्रतिध्व्यस्याभिगरौ^९ । अथास्य उद्गाता^{१०} इति होतारः^{११} । अथ
 ग्रहः^{१२} । वाचस्पते विधेनामन्विधेम ते नाम^{१३} । विधेस्त्वमस्माकं
 नाम^{१४} । मा देवानां तन्तुश्चेदि मा मनुष्याणाम्^{१५} । सजूर्दिषा
 पृथिव्योपहृतः सोमस्य पिब स्वाहा ।^{१६} इत्युपांशु ।^{१७} ततो
 वै तेभ्यो ऽकल्पत^{१८} । ते देवाः कृष्णाः कृष्णेषु लोकेष्वामन्^{१९} । अथद्य
 कृष्णाः कृष्णेषु^{२०} । स येषां वा एवंविद्वान्होता भवति^{२१} । कल्पते वै
 तस्मै होत्रे योगक्षेमः^{२१} । कल्पते तेभ्यो यजमानेभ्यो योग-
 क्षेमः^{२२} । अभि वै स होता स्वर्गं लोकमश्रुते प्रत्यस्मिंल्लोके प्रति-
 तिष्ठति^{२३} । अभि ते यजमानाः स्वर्गं लोकमश्रुते प्रत्यस्मिंल्लोके
 प्रतितिष्ठन्ति येषामेवंविद्वान्होता भवती^{२४}ति ।^{२५} ॥ १८ ॥

तनूरतो वदति । १ । अध्वर्यो येषां वा अन्नादीं प्रजापते-
 स्त्वं विद्वान्होता भवत्यन्नादो वै स होता भवत्यन्नादास्ते यज-

માના ભવન્તિ ^૨ અધ્વર્યો યેષાં વા અક્ષપત્રીં પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદા-
 ન્હોતા ભવત્યક્ષપત્રિૈર્વે સ હોતા ભવત્યક્ષપત્રયસ્તે યજમાના ભવન્તિ ^૩
 અધ્વર્યો યેષાં વૈ ભદ્રાં પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદાન્હોતા ભવતિ ભદ્રં
 વૈ તક્ષી હોત્રે ભવતિ ભદ્રં તેભ્યો યજમાનેભ્યો ભવતિ ^૪ અધ્વર્યો
 યેષાં વૈ કલ્યાણીં પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદાન્હોતા ભવતિ કલ્યાણં વૈ
 તક્ષી હોત્રે ભવતિ કલ્યાણં તેભ્યો યજમાનેભ્યો ભવતિ ^૫ અધ્વર્યો
 યેષાં વા અગ્નિજ્યાં પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદાન્હોતા ભવત્યગ્નિજ્યો વૈ સ
 હોતા ભવત્યગ્નિજ્યાસ્તે યજમાના ભવન્તિ ^૬ અધ્વર્યો યેષાં વા
 અપભયાં પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદાન્હોતા ભવત્યપભયં વૈ તક્ષી હોત્રે ભવત્ય-
 અપભયં તેભ્યો યજમાનેભ્યો ભવતિ ^૭ અધ્વર્યો યેષાં વા અનાપ્તાં
 પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદાન્હોતા ભવત્યનાપ્તો વૈ સ હોતા ભવત્યનાપ્તાસ્તે
 યજમાના ભવન્તિ ^૮ અધ્વર્યો યેષાં વા અનાપ્યાં પ્રજાપતેસ્તન્વં
 વિદાન્હોતા ભવત્યનાપ્યો વૈ સ હોતા ભવત્યનાપ્યાસ્તે યજમાના
 ભવન્તિ ^૯ અધ્વર્યો યેષાં વા અનાષ્ટટ્ટાં પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદાન્હોતા
 ભવત્યનાષ્ટટ્ટો વૈ સ હોતા ભવત્યનાષ્ટટ્ટાસ્તે યજમાના ભવન્તિ ^{૧૦} અધ્વર્યો
 યેષાં વા અનાષ્ટ્યાં પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદાન્હોતા ભવત્યનાષ્ટ્યો વૈ સ
 હોતા ભવત્યનાષ્ટ્યાસ્તે યજમાના ભવન્તિ ^{૧૧} અધ્વર્યો યેષાં વા
 અપૂર્વાં પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદાન્હોતા ભવતિ ન વૈ તસ્માદ્ગોતુરન્યઃ
 પૂર્વા ભવતિ ન તેભ્યો યજમાનેભ્યો ઽન્યે પૂર્વે ભવન્તિ ^{૧૨} અધ્વર્યો
 યેષાં વા અભ્રાદ્યાં પ્રજાપતેસ્તન્વં વિદાન્હોતા ભવત્યભ્રાદ્યો
 વૈ સ હોતા ભવત્યભ્રાદ્યાસ્તે યજમાના ભવન્તિ યેષામેવં વિદાન્હોતા
 ભવતી ^{૧૩}તિ । ^{૧૩}૨ । ॥ ૧૯ ॥

गृहपतिरतो गृहपतिवदगम् । १ । अध्वर्यो येषां वै गृहपति-
गृहपतिं विद्वान्गृहपतिर्भवति^२ राभ्रोति वै स गृहपती राभ्रुवन्नि
ते यजमानाः^३ अध्वर्यो^४ येषां वा अपहतपाशानमेवंविद्वान्गृह-
पतिर्भवत्यप वै स गृहपतिः पाशानं हते^६ ऽप ते यजमानाः
पाशानं व्रते^७ येषामेवंविद्वान्गृहपतिर्भवती^८ति । ११ । ॥ २० ॥

प्रजापत इति मनसा यजति । १ । मनसा वषट्करोति । २ ।
मनसानुवषट्करोति । ३ । मनसा भक्तः । ४ । मनसोरोऽभिर्मर्ष-
नम् । ५ । चौदुम्बरीमन्वारभन्ते ऽयेन धिष्ण्यपानाषीनाः । ६ । पक्षाग्र-
ब्राह्माभिर्ये नातिक्रामेयुः । ७ । उत्तमौ पाणी होता कुर्वीत । ८ ।
उत्तमो ऽशानीति । ९ । अपिधाय सदशो द्वारौ ब्राह्मायाश्चा-
ध्वर्युर्वाचमुपाकरोति । वाग्रयताः संमीच्यासत आ नक्षत्राणां दर्श-
नात् । १० । नक्षत्रेषु दृश्यमानेषु मार्गालीयदेशे तच्चकुरिति नक्ष-
त्रेषु चकुर्विसृजन्ते । ११ । सर्वे साक्षो निधनमुपेत्योत्तरस्य हविर्धान-
स्याधो ऽचं सर्पन्ति । १२ । उत्तरस्योत्तरेण वा । १३ । युवं
तमिन्द्रापर्वतेत्यक्षवेलायां जपित्वायेन हविर्धाने समुपविश्य कामा-
न्ध्यायन्ते यत्कामा भवन्ति । १४ । ये वज्रकामा भूर्भुवः स्वरित्ये-
तास्ते व्याहृतीर्जपेयुः । १५ । ते प्राञ्च उदच उल्लग्न वाचं विह्वयन्ते
वागैतु वागुपैतु वागुप मैतु वागिति । १६ । सुब्रह्मण्याप्रतीकं चिह्वा-
न्वभिव्याहृत्य वाचं विह्वजन्ते । १७ । अत्र द्वादशाहः संतिष्ठते । १८ ।
कालवादो वा कालवादो वा । १९ । ॥ २१ ॥

इति शाङ्खायनसूत्रे दशमो ऽध्यायः समाप्तः ।

श्रीम् ।

व्याख्यातो द्वादशाहः प्रकृतिः सत्ताहीनानाम् । १ । वचन-
संज्ञणो विकारः । २ । द्विराचप्रभृतयो ऽहीना द्वादशाहपर्यन्ताः । ३ ।
द्वादशाहप्रभृतौनि सत्ताणि । ४ । अहीनेषु प्रायणीयो न विद्यते
। ५ । सत्तधर्मास्य । ६ । ॥ १ ॥

चतुर्विंशस्तोमं दृष्टपृष्ठमुभयसामाग्नितोम उक्थं वाहसुतुर्विंश-
मित्याचक्षते । १ । हेताजनिष्टेत्याज्यम् । २ । माधुच्छन्दसः प्रधनः
। ३ । कयाशुभौयं मरुत्वतीयम् । ४ । अनुत्तमा त इति परिधा-
नीयोत्तराः पूर्वाः शस्त्रा यचास्मिन्वीयते निवित् । ५ । तदिदासीयं
निष्केवल्यम् । ६ । द्वितीयात्सावित्र्यावापृथिवीये । ७ । वैश्वदेवमाहते
च । ८ । आर्भवं षष्ठात् । ९ । वैश्वानरीयं तृतीयात् । १० । यज्ञेन
वर्धतेति जातवेदसीयम् । ११ । सामान्तरकथ्यः । १२ । यज्ञाय-
त्रीयस्य स्तोत्रियेणोक्त्यस्तोत्रियान्संश्रय^{१३} । अनुरूपेणानुरूपान्^{१४}
अग्ने मरुद्भिर्ऋकभिः पा इन्द्रावरुणाभ्यां मत्स्वेन्द्रादृहस्यतिभ्यामि-
न्द्राविष्णुभ्यां सजूरिति शस्त्रा परिदधाति । १५ । महान्तरकथ्य
एतया शस्त्रया यजेत् । १६ । ॥ २ ॥

एकचिके दक्षकृत्तं शस्त्रम् । १ । यथास्तुतं स्तोत्रियाऽऽश्वत्था
दक्षाम्वा^२ यथास्तोत्रियमनुरूपान्धामप्रगाथांश्च शस्त्रा^४ पर्यासा-
मामुत्तमांस्तृचाश्वोचकाः शंसन्ति । ५ । निविद्वानानां हेता । ६ ।
सर्वमन्यप्रकृत्या । ७ । ॥ ३ ॥

अभिप्रवः षष्ठः पृष्ठ्यविकारः । १ । यानि अहस्य प्रथमस्या-
ज्यानि समूहे तानि पूर्वेषामभिप्रविकानाम् । २ । रथन्तरं वृहदिति
पृष्ठे विपर्यासम् । ३ । ज्योतिरग्निष्टोमः प्रथममुत्तमं च । ४ । चत्वा-
र्युक्थ्यानि मध्ये । ५ । गां द्वितीयं चतुर्थं च । ६ । आयुःतृतीयं
पञ्चमं च । ७ । इन्द्रो रथायेति महत्त्वतीयम् । ८ । आ याज्ञर्वा-
हिति निष्केवल्यम् । ९ । कथा देवानामिति वैश्वदेवम् । १० ।
पञ्चमे च । ११ । मारुतमेकाहात् । १२ । एति प्र होतेति जात-
वेदशीलम् । १३ । समानमन्यत्प्रथमेनाज्ञा । १४ । ॥ ४ ॥

इमा उ त्वेति महत्त्वतीयं द्वितीयस्य । १ । सुत इत्वं निमित्त
इति निष्केवल्यम् । २ । एकाहात्सावित्रम् । ३ । ततं म इत्यार्भवम्
। ४ । पञ्चमे च । ५ । देवान्देव इति वैश्वदेवम् । ६ । चतुर्विंश-
ज्यातवेदशीलम् । ७ । समानमन्यद्वितीयेनाज्ञा । ८ । ॥ ५ ॥

श्रौष्टिषो वैश्वमनसः प्रउगस्तृतीयस्य । १ । वायो याहि शिवा^२ नौ
सहस्र^३ ता वां विश्वस्था^४ वां वाहिष्ठः^५ सखाय आ शिवाम^६भुत
नो देव्यदिति^७त नः प्रिये^८ति प्रउगद्वयानि । ९ । तिष्ठा हरी इति
महत्त्वतीयम् । १० । एकाहान्निष्केवल्यम् । ११ । ऋतेन यावाष्ट्रिची
इति दृचम् । १२ । षष्ठे च । १३ । एकाहादार्भवं वैश्वदेवं च । १४ ।
आ रुद्रासखामग्न्य^{१५}चतायव^{१६} इत्याग्निमाहृतम् । १७ । ॥ ६ ॥

होताजनिष्टेत्याज्यं चतुर्थस्य । १ । मैधातिथः प्रउगः । २ । ये
गार्त्तमदे ते वायव्यैन्द्रवायवे । मैधानिष्केष्ट पूर्वाः । ३ । मित्रं
वयं^४ प्रातर्युजा^५ त्वा वहन्वैभिरग्न इति दृयानि । ७ । याहि
अहस्योत्तरस्य सारखतानि समूहे तादृशरेषामभिप्रविकानाम्

अभिजित्सर्वसोम उभयसामा रथन्तरपृष्ठो वृहस्पृष्ठो वाग्निष्टोमः
 ११। प्र वो देवाय यदाहिष्ठमित्याज्यम् । २। उभौ माधुच्छन्दसगार्त्समदौ
 प्रउगौ । ३। माधुच्छन्दसानि पूर्वाणि दृष्टानि गार्त्समदान्युत्तराणि
 । ४। वैश्वदेवं वा गार्त्समदानाम् । ५। ऐकाहिकं वा प्रातःसवनम्
 । ६। इन्द्र पिब तुभ्यं सुतो मदायेत्यैकाहिकादूर्ध्वं मरुत्वतीयात्
 । ७। या त ऊतिरिति निष्केवेत्यात् । ८। पूर्वे तु वृहस्पृष्ठे । ९।
 एकसूक्ते वा । पिबा सोममभि तसु वृहीति । पूर्वसोत्तमासुत्सृजति
 । १०। एकाहान्तृतीयसवनम् । ११। ॥ १० ॥

सप्तदशसोमाः स्वरसामानः । १। रथन्तरं पृष्ठं प्रथमस्य वृह-
 द्वितीयसोभयसामा तृतीयो रथन्तरपृष्ठः । २। स्वरपृष्ठाः कौषी-
 तकेः । ३। वृहद्रथन्तरे पवमानेषु । ४। अग्निष्टोमाः पैङ्गयस्य । ५।
 उक्थगाः कौषीतकेः । ६। आ यज्ञैर्वृहदयो ऽग्नौ अजिष्ठमित्या-
 ज्यानि^७ सर्वोत्तमाः परिहाय । ८। ये अहस्य प्रथमस्य ते
 प्रउगाः । ९। क स्य वीर इति प्रथमस्य स्वरसाक्षो मरुत्वतीयं
 कथाशुभौयं द्वितीयस्य गायत्र्यामेति तृतीयस्य । १०। सामप्रगा-
 थांस्य ग्रस्त्रा कइतः प्रगाथान् । ११। कं गथ इति प्रथमे कदू-
 न्वस्येति द्वितीय इमा उ त्वा पुरुवसो इति तृतीये वृहत्स्य
 योनिः । १२। यस्ये साधिष्ठ इत्युत्तमां परिहायर्वायथमिति च
 प्रथमे^{१३} गायन्ति त्वापादित उदु नस्त्रिचतम इति द्वितीय^{१४} इन्द्रं
 विश्वाः सं च त्वे जग्मुरिति तृतीये । १५। इति वृहद्रथन्तरपृष्ठा-
 नाम् । १६। यज्जायथा अपूर्व्येति स्तोत्रियः स्वरपृष्ठानाम् । १७।
 यदिन्द्र चित्र मेहनेति दे या इन्द्र भुज इति तृतीयानुरूपस्य

११^{१८} । मस्यपायि ते मह इति वा द्वितीयस्य । प्रथमां द्वितीयां करोति । ११^{१९} । मसि नो वस्यदृष्टय इति द्वे वयं च त्वेति द्वितीयानुरूपस्य । ११^{२०} । प्रत्यस्मै पिपीषत इति वा द्वितीयस्य । चतुर्थीं द्वितीयां करोति । ११^{२१} । इममिन्द्र सुतं पिबेति द्वे क ईं वेदेति द्वितीयानुरूपस्य । ११^{२२} । ॥ ११ ॥

यतो दृष्टीकः स्तोत्रियः स्यान्नतो दृष्टीको ऽनुरूपः कार्यः । १ । धार्यां शस्त्रा कदतस्य रथन्तरस्य योनिं प्रथमे दृष्टतो द्वितीय उभयोस्तृतीये । २ । पूर्वां सर्वत्र रथन्तरस्य । ३ । यमिन्द्र दधिष इति द्वे प्रथमे स्वरन्ति त्वेति द्वितीये दाना मृगो न वारण इति द्वितीये । ४ । इन्द्र तुभ्यमिन्द्रघवन्निति नवानां तिस्रस्त्रिंशो ऽन्वहं पूर्वाणि च सूक्तानि । ५ । त्वचानि वोद्भृत्योभयानि सूक्तानि । ६ । स्वरयोनिषु चोल्हयोः । ७ । प्रागानुष्टुभान्तृचाद्वा प्रगाथेन संशंसति । ८ । प्रथमात्प्रहात्तृतीयसवनानीति दृष्टद्रथन्तरपृष्ठानाम् । ९ । प्रतिपदस्य स्वरपृष्ठानाम् । १० । स्वरयोनीनां च । ११ । अनुचरप्रभृति समूहान्मध्यमात्प्रहात् । १२ । उद्धृत्य तु वैश्वदेवानामुक्तमानि सूक्तानि त्वचं च प्र वः पान्तं रघुमन्यवस्तं प्रक्षया कदित्वेति करोति । १३ । अग्निरिन्द्र इति वा प्रथमे । १४ । प्र ये शुभ्रमन्त इति च मास्तम् । १५ । देवान्धुव इति द्वितीये । १६ । उषासानक्तेति द्वितीये । १७ । ॥ ११ ॥

एकविंशस्तोमं दृष्टस्युष्टं महादिवाकीर्त्यं वाग्निष्टोमे विषुवान् । १ । पुरादित्यस्यास्तमयात्संस्थायः । २ । उदिते प्रातरनुवाकः । ३ । यथाप्रकृति वा । ४ । अग्निं मन्ये पितरमित्युदिते प्रतिपत्प्रातरनुवा-

कथ्य । ५ । अतं दशव्रतं विंशतिव्रतं वानुब्रूयात् । ६ । वासिष्ठमाग्नी-
 सृक्तम् । ७ । सौर्यः पशुहपासगभ्यः सवनीयस्य । ८ । चित्रं देवा-
 नामिति पुरोनुवाक्यास्तिष्ठ उत्तरा ध्याज्याः सौर्यस्य । ९ । उपांशु
 । १० । समुद्रादूर्भिरित्याज्यम् । ११ । वैष्टुभः प्रवृणः । १२ । मध्य-
 माच्छन्दोमाग्नीणि दक्षानि प्रथमे चोत्तमं च । १३ । प्रथमाग्नीणि
 । १४ । आग्निने तु भानुमती तृतीया । १५ । प्र ब्रह्मैतु सद्नादिति
 वैश्वदेवम् । १६ । ऐकादिकं वा प्रातःसवनम् । १७ । प्र वो देवाथ
 त्वं हि चैतवदिति वा तदाज्यम् । १८ । माधुच्छन्दसस्य । १९ ।
 कथा शुभा त्वं सुमेधं जनिष्ठा उग्र इति महत्त्वतीयम् । २० ।
 आयन्त इव सूर्यमिति स्तोत्रियो ऽस्त्रयोनौ ब्रूहि । २१ । यद्वाव
 इन्द्रेत्यनुरूपः । २२ । महादिवाकीर्त्यं वा । २३ । चित्रं देवानामिति
 स्तोत्रियो महादिवाकीर्त्यस्य । २४ । उत्तरे च । २५ । उत्सूर्यो
 ब्रूहदर्षीषीति तृतीयानुरूपस्य । २६ । वण्महानुदु त्यदर्शतमिति
 वा स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ । २७ । विभ्राड् ब्रूहदिति वा स्तोत्रियो
 वि सूर्यो मध्य इत्यनुरूपः । २८ । विश्वाहा त्वा सुमनस इति
 वा । २९ । वण्महानिति सामप्रगाथः । ३० । यः सचाहा विचर्ष-
 णिरिति वा । ३१ । रथन्तरस्य धोनिं स्त्रयोनौ ब्रूहि । ३२ ।
 उभयोरस्त्रयोनौ । ३३ । महादिवाकीर्त्यं च । ३४ । ॥ १३ ॥

यद्येने पवमाने सामगाः कुर्युः । १ । नाक्रियमाणयोः शंसेत्
 । २ । इन्द्रः किलेत्युक्थमुक्थीयाः । ३ । शं नो भव सक्तसेति महा-
 दिवाकीर्त्यं । ४ । सौर्य इन्द्रेति सूक्तं स्त्रयोनौ ब्रूहि । ५ । य
 एक इन्द्र इत्यस्त्रयोनौ । ६ । महादिवाकीर्त्यं च । ७ । तसु दृष्टी-

त्युद्धृतवृद्धयन्तरे । ८ । अभि त्वं मेघम् । ९ । ऋतुर्जनिनीयस्य
 नव ब्रह्मा सर्वहरेर्वा निबिदम् । १० । आ सत्यो यातु । ११ ।
 विश्वजित इत्युत्तमां परिग्रिय । १२ । आह्वय दूरोदणं रोहति
 । १३ । इंसः शुचिषदिति पच्छो ऽर्धर्षश्चस्त्रिपच्छो ऽनत्रानं त्रिपच्छो
 ऽर्धर्षश्चः पच्छः । १४ । उत्तमासुपसंशस्य । १५ । एष प्र पूर्वीः । १६ ।
 पतङ्गमक्तम् । १७ । उहं नः । १८ । इति पैङ्ग्यम् । १९ । अथ
 कौषीतकम् । २० । समानमेक्यमुखीयायाः । २१ । ऋतुर्जनिनीय-
 सुद्धृतवृद्धयन्तरे । २२ । तस्यैवैकादश स्वयोनौ । २३ । नवान्यत्र
 । २४ । एन्द्र चाहि हरिभिरिति पञ्चदशोद्धृत्य साव्यम् । २५ ।
 बरोरेकादश ब्रह्मा निविदम् । २६ । अभूरेक इति साव्यस्य स्थाने
 । २७ । तार्क्ष्यः पूर्वः पतङ्गात् । २८ । एकग्रतं निष्केवल्यम् । २९ ।
 प्रथमात्सावित्रम् । ३० । द्वितीयाद्वावापृथिवीयम् । ३१ । षष्ठादार्भ-
 वमारुते । ३२ । देवान्बुव इति वैश्वदेवम् । ३३ । तृतीयादैशा-
 नरीयम् । ३४ । मूर्धानं मूर्धा दिव इत्यग्निष्टोमसाम्नः स्तोत्रियानु-
 रूपौ । ३५ । वेदिषद इति जातवेदसीयम् । ३६ । आवृत्ताः स्वर-
 सामानः । ३७ । ॥ १४ ॥

विश्वजित्सर्वस्तोमः सर्वपृष्ठो वृहत्पृष्ठो वाग्निष्टोमः । १ । अग्निं
 नर इत्याज्यम् । २ । त्वं हि जैतवदिति वृहत्पृष्ठस्य । ३ । माधुष्क-
 न्दसः प्रडगः । ४ । ऋतुर्विश्वान्मध्यन्दिनः । ५ । वैराजस्य स्तोत्रियानु-
 रूपौ ब्रह्मा सर्वपृष्ठे प्रगाथं च रथन्तरस्य योनिं वृहत्स्य । ६ ।
 अनुचरप्रसृति षष्ठात्तृतीयसवनम् । ७ । कथा देवानामिति वैश्वदेवं
 सात्त्विकस्य वृहत्पृष्ठस्य । ८ । आनेभद्रीयमेकादस्य । ९ । सर्वपृष्ठे

विश्रजिति पुरस्तान्माहृतस्य सूक्तस्य हेतैवयामरुतं ग्रंसति । १० ।
 जगतीग्रंसमन्यूह्यम् । ११ । पङ्क्तिग्रंसं वा न्यूह्यम् । १२ । अन्यूह्यं वा
 । १३ । त्वमग्ने यज्ञानामित्यग्निष्टोमसाधः स्तोत्रियानुरूपौ स्तोत्रि-
 यानुरूपौ । १४ । ॥ १५ ॥

इति ब्राह्मणायनसूत्र एकादशोऽध्यायः समाप्तः ।

होत्रकाणाम् । १ । प्रातःसवने कर्म । १ । आ नो मिचा-
वरुणा मित्रं वयं मित्रं ऊवे ऽयं वां मिचावरुणा पुरुवरुणा
चित्प्रति वां सूर उदिते प्र वो मिचाय यदय सूर उदिते प्र
मित्रयोस्ता नः शक्तमिति स्तोत्रिया मैचावरुणस्य । ३ । आ याहि
सुषुमेन्द्रमिद्राथिन इन्द्रेण सं हीन्द्रो दधीच उत्तिष्ठओजसा सह
भिन्धि विश्वाः प्र सप्ताजं चर्षणीनां तमिन्द्रं वाजयामसि महँ
इन्द्रो य ओजसा युञ्जन्ति ब्रध्नमिति ब्राह्मणार्च्छसिनः । ४ । इन्द्राग्नी
आ गतं सुतमिन्द्रे अग्ना नमो वृहदियं वामस्य मन्मनस्ता ऊवे
ययोरिदमिन्द्राग्नी युवामिमे यज्ञस्य हि स्य चत्विजेयं वामस्य
मन्मनस्ता ऊवे ययोरिदमिन्द्रे अग्ना नमो वृहत्तमीलित्व ता हि
शशन्त इति वाक्छावाकस्य । ५ । ॥ १ ॥

द्विराचप्रभृतिष्वहःसंधातेष्वनुरूपाः श्वःस्तोत्रियाः समानस्तोत्रि-
येष्वपि । १ । परे वा । २ । नित्यांस्तृचानन्याऽऽस्ताणां पर्यासा
इत्याचक्षते । ३ । प्रति वां सूर उदित इति मैचावरुणस्य । ४ ।
काव्येभिरदाभ्येति स्तोत्रिये वा । ५ । सति श्वःस्तोत्रिये वा । ६ ।
उद्देदभीति ब्राह्मणार्च्छसिनः । ७ । इन्द्राग्नी अवसेत्यच्छावाकस्य
। ८ । अन्तरेणानुरूपं पर्यासं चावापस्थानम् । ९ । एकया द्वाभ्यां
वा स्तोममतिशंसन्ति । १० । भूयसा चिद्यति । ११ । सर्वपृष्ठे च
विश्वजिति । १२ । एकया दशमे ऽहनि । १३ । युवं दक्षमा नो
बर्ही रिशादसो यं रक्षन्ति कथा राधाम ऋजुनीती नो मा
कस्याहुतक्रतु मित्रो नो अत्यंहतिं महि वो महतां सोमस्य
मिचावरुणा ते नः सन्तु युजः प्र यो वां मिचावरुणा महि

त्रीणामित्येकपानित्यः । १४ । काव्येभिरदाभ्या नो गन्तमिति तृषौ । १५ । सप्तचत्वारिंशन्मैत्रावरुणो गायत्र्यो दाशतथीषु तासां मैत्रावरुणः । १६ । चतुस्त्वारिंशदैन्द्राणि मायचाणि तेषां ब्राह्मणाच्छंसौ । १७ । इहेन्द्राग्रौ उप ऋये तोशा वचद्वणेति वत्सचे । १८ । यत्सोम आ सुत इति द्वे । १९ । उप स्त्रकोधित्येका । २० । जुषेयां यज्ञमिति सप्त । २१ । षट्चत्वारिंशदैन्द्रान्यो गायत्र्यो दाशतथीषु तासामच्छानाकः । २२ । दशमादङ्गः स्तोत्रिया विश्वजिति सर्वपृष्ठे । २३ । षष्ठस्याङ्गः स्तोत्रियाननुरूपान्कृत्वैतरेषां पञ्चानां स्तोत्रियाञ्जंषन्ति । २४ । आद्यत्तानाद्यत्तस्तोमेषु । २५ । ऊर्ध्वानेकादभूतस्य । २६ । पर्यासैः परिदधति । २७ । ॥ २ ॥

माध्यन्दिनेषु विकारः । १ । अस्थानि सूक्तान्युत्तरयोः सवनयोः प्रसासा इत्याचचते । २ । द्विषूक्ता मध्यन्दिनाः । ३ । चतुःसूक्तान्युक्तानि । ४ । अप प्राच इति सदा मैत्रावरुणस्योक्थमुष्ठीया । ५ । शंसा महां यज्ञ इन्द्र इति द्वितीये । ६ । युषस्य ते कथा सङ्गमिति तृतीये । ७ । प्र नो महे मद्दिवधे भरध्वं यजामह इन्द्रमिति तृषौ । ८ । सद्यो हा न इन्द्रो दूरादा न आसादिति चतुर्थे । ९ । प्रो अस्मा उमे यदिन्नेति तृषौ । १० । गर्भे नु सन्का स्रष्टुतिरिति पञ्चमे । ११ । इन्द्राय हि द्यौरिति तृषम् । १२ । आ नः स्तुत उप वाजेभिरुक्त्या सत्यो धात्विति षष्ठे । १३ । तदहीनसूक्तम् । १४ । मध्यमे अहे तद्याञ्जिक्त्वाणीत्याचचते । १५ । यदन्यत्स्तोत्रियानुरूपाभ्यां तृचेभ्यश्च तत्प्रदेशे प्रतीयेत । १६ । अत्प्रथमयोरङ्गोः शस्त्रं सर्वेषां तत्प्रथमे कन्दोमे । १७ । यन्मृतीय-

पञ्चमयोस्तन्मध्यमे ।^{१७} यच्चतुर्थपष्ठयोस्तदुत्तमे ।^{१८} त्वं महीं
 इन्द्र तुभ्यं हेति यच्च होताहीनसूक्तं शंसेत् ।^{१९} त्वे च यत्पित-
 रश्चिष इन्द्रेत्येकविंशतिष्कन्दोमेषु पुरस्तात्पर्यासस्य ।^{२०} मा चिद-
 न्वदि शंसत मा भेम मा अमिषेत्यस्य स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ
 दशमे ऽहनि ।^{२१} आ धूर्वस्मा इति च द्विपदा ।^{२२} ॥ ३ ॥

कं नम्य इति ब्राह्मणाच्छंसिनो ऽनुरूपादनन्तरः प्रगाथिः कदा-
 मैकादिकस्य स्थाने । १ । ब्राह्मणा त इति चोक्त्यनुसूयया । २ ।
 उदु ब्राह्मणीति सदा पर्यासः । ३ । वयं च त्वा क ईं वेदेति
 स्तोत्रियानुरूपौ तृतीये ऽहनि । ४ । प्रथमयोश्च ऋन्दोमयोः । ५ ।
 विपर्यस्तौ तु मध्यमे । ६ । यदिन्द्र प्राङ्गपाङ्गदगिति वा स्तोत्रियानु-
 रूपौ प्रगाथौ । ७ । अध्वर्यवो भरतेन्द्रायेत्येकादश तृतीये । ८ ।
 विश्वाः घृता इति स्तोत्रियः ।^९ तमिन्द्रं जौहवीमि मत्स्यपाचि
 ते महे ऽस्मा अस्मा इत्यनुरूपे ।^{१०} कदा वसो स्तोत्रं यी
 वाचा विवाच इति तृचौ ।^{११} यं एकं इद्वय इति चतुर्थे
 ।^{१२} इन्द्रो मदाय मदेमदे हीति स्तोत्रियानुरूपौ ।^{१३} आ
 धर्मिष्ठं छण्वाम यो न इन्द्राभित इति तृचौ ।^{१४} यस्मिन्मष्टं
 इति पञ्चमे ।^{१५} सुरूपछनुमिति स्तोत्रियानुरूपौ ।^{१६} त्वया
 वयं मध्वन्निति तृचम् ।^{१७} अस्मा इदु प्र त्ववस इति षष्ठे
 ।^{१८} तदहीनसूक्तम् ।^{१९} आयन्त इव सूर्यं ब्रम्हू षु शचीपत
 इति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथा उत्तमे ऋन्दोमे ।^{२०} त्वं महीं
 इन्द्र यो हेत्यहीनसूक्तस्य स्थाने ।^{२१} इन्द्रं स्तवेति ऋन्दोमेषु
 पुरस्तात्पर्यासस्य ।^{२२} उदु त्वे मधुमत्तमा उदिक्वसं रिच्यत

इति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ दशमे ऽहनि । २३ । त्रिकटुकेषु
महिष इति वा स्तोत्रियः । २४ । उत्तमा च तमिन्द्रं जोहवीमि विश्वाः
श्रुतना इत्यनुरूपः । २५ । रायस्क्राम इति च द्विपदा । २६ । ॥ ४ ॥

कद्रु स्वस्येत्यच्चावाकस्थानुरूपादनन्तरः प्रगाथः कदानैकाहिकस्य
स्थाने । १ । उहं न इति चोक्थमुखीया । २ । अभि तष्टेवेति सदा
पर्यासः । ३ । त्वामिदा वयमेनमिदा ह्य इति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ
। ४ । अपूर्वा पुरतमानीति द्वितीये । ५ । तरणिरित्तरोभिरिति
स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ । ६ । य ओजिष्ठ इति तृतीये । ७ । यो
राजा नकिष्टमिति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ । ८ । सचायोरिन्द्र इन्द्र
सोममिमं पिबेति तृतीयौ । ९ । सं च त्वे जग्मुरिति चतुर्थे । १० ।
स्वादोरित्येत्या हि सोम इति स्तोत्रियानुरूपौ । ११ । यच्चिद्धि
सत्याव यत्त्वं शतक्रतविति तृतीयौ । १२ । कदा भुवन् रथनयाणीति
पञ्चमे । १३ । उमे यदिन्नेति स्तोत्रियानुरूपा । १४ । विदुष्टे
अस्य वीर्थस्येति तिस्रः । १५ । शासदङ्गिरिति षष्ठे । १६ ।
तदहीनसूक्तम् । १७ । नकिष्टं न त्वा दृहन्त इति स्तोत्रियानु-
रूपौ प्रथमे ऋन्दोमे । १८ । उभयं शृण्वदिति मध्यमे । १९ ।
यत इन्द्र भयामह इत्युत्तमे । २० । सर्वे प्रगाथाः । २१ ।
इच्छन्ति त्वेति ऋन्दोमेषु पुरस्तात्पर्यासस्य । २२ । अथा वाज-
मिति च द्विपदा दशमे ऽहनि । २३ । ऐकाहिकं च पूर्वम् ।
१४ । ॥ ५ ॥

अन्तरेण प्रायणीयोदयनीयौ कदन्तौ चोक्थमुखीयाश्चाभि-
तष्टीयं च दृहतौकारं च बार्हतानाम् । १ । अन्तरेणोक्थमुखीयां

सूक्ते चावापस्थानम् । २ । पृष्ठ्यात्सूक्तान्यभिज्ञवे । ३ । अहीनसूक्तानां
 स्थाने द्वितीयादङ्गः सूक्तानि । ४ । उत्तरं मैत्रावरुणस्य । ५ ।
 प्रथमात् अथात्स्वरसामसु । ६ । चतुर्विंशे ऽभिजिति विषुवति बृहत्पृष्ठे
 विश्वजिति महाव्रते च षष्ठात् । ७ । विश्वजिति सर्वपृष्ठे । ८ । महा-
 नास्त्रीनां मैत्रावरुणः सोत्रिधानुरूपौ सप्रगाथौ । ९ । कदन्नं प्रगाथं
 वैरूपस्य ब्राह्मणाच्छंसौ । १० । रेवतीनामच्छावाकः । ११ । वाल-
 खिल्या अविहता मैत्रावरुणः षट् सूक्तानीन्द्रनिहवं परिहाप्या नो
 विश्वे सजोषस इति च प्रगाथम् । १२ । वृषाकपिमुते कुन्तापमन्यूङ्गं
 ब्राह्मणाच्छंसौ । १३ । द्यौर्न य इन्द्रेत्येवयामरुतः स्थाने विष्णुन्य-
 ङ्गमच्छावाकः । १४ । अभूरेक इति सामसूक्तं मैत्रावरुणस्य । १५ ।
 यो जात इति ब्राह्मणाच्छंसिनः । १६ । प्र घा न्वस्येत्यच्छावाकस्य
 । १७ । सामसूक्तानि शस्त्वाहीनसूक्तानि शस्त्वैकादिकीभिः परिदधति
 । १८ । एकादभृतस्यैकादिकाग्र्यासानूर्ध्वमहीनसूक्तेभ्यः । १९ । ॥ ६ ॥

उक्त्येषु क्रियमाणेषु वालखिल्या वृषाकपिं विष्णुन्यङ्गमित्युद्धृत्य
 परिशेषान्मध्यन्दिनेषु शंसन्ति । १ । षष्ठादङ्ग उक्त्यानि । २ । अथ
 यदि षष्ठाङ्गिकं तृतीयसवनमसर्वपृष्ठे ऽहनि प्रदिष्टं स्याद्वितीयादङ्ग
 उक्त्यानि । ३ । परोक्षपृष्ठे प्रतिश्रित्यानि क्रियन्ते । ४ । उद्धृत्य वाल-
 खिल्या मैत्रावरुणः पिबा सुतस्य रसिन इत्यैन्द्राग्रगाथाञ्छस्त्वा
 । ५ । वृषाकपिसुद्धृत्य ब्राह्मणाच्छंसौन्द्रो मदायेति पङ्क्तीरैन्द्रीः शंसति
 । ६ । विष्णुन्यङ्गमेवाच्छावाकः । ७ । इति परोक्षपृष्ठे । ८ । ॥ ७ ॥

अथ विश्वजिच्छिल्ये । १ । ऐकादिकाग्रगाथाञ्छस्त्वा वालखिल्या
 वृषाकपिं विष्णुन्यङ्गं नाभानेदिष्टं च सर्वशस्तृचान्वा । २ । चतुर्ध्वं

वाखखिद्यानाम् । ३ । सामसूक्तानामहीनसूक्तानां पर्यासानीं चीत्सी-
स्तृचान्दोचकाः शंसन्ति । ४ । इति विश्वजिष्ण्ये विकारः । ५ ।
निविद्धानीयांस्य दधान् । ६ । युवोर्धदौति दधम् । ७ । ये यज्ञेनेति
च सूक्तम् । ८ । खस्ति नो मिमीतामिति दधं निविद्धानीयम् । ९ ।
एवयामस्तस्य दधम् । १० । यथास्तोमं प्रातःसवनम् । ११ । ॥ ८ ॥

चिदृशराचस्य दधकृतं ब्रह्मम् । १ । आज्यानामाद्यांस्तृचान्
। २ । निविद्धानानामुत्तमान् । ३ । एकैकामितरेषां सूक्तानां शिष्यानां
च । ४ । षष्ठस्य तु समानं विश्वजिष्ण्येन शिष्यानाम् । ५ । नाभा-
नेदिष्ठस्य । ६ । एवयामस्तस्य । ७ । यदि गवामयने ब्राह्मणाच्छंसिने
ग्रामिषुवत ऐन्द्रेषु प्रगाथेष्वभीवर्तमन्वायातयेथुर्यस्मिन्सुवते स स्तोत्रियः
श्वःस्तोत्रियो ऽनुरूपः । ८ । यदि वा षट्प्रगाथेन । ९ । तृतीये
ऽहनि दृष्ट्यः । १० । तं वो दधं तत्त्वा याम्यभि प्र वः प्र सुमुत्तमा
त्वा सहस्रमा मन्द्रैरिन्द्र यो राजा नकिष्टं न त्वा दृहन्तस्त्वमिन्द्र
अशास्त्वमिन्द्र प्रवृत्तिषु पिबा सुतस्य रसिनो ऽध्वर्षो द्रावयेति वा
॥ ११ ॥ विषुवत्यादित्यव्रतम् । १२ । चित्रं देवानामिति स्तोत्रियानु-
रूपौ । १३ । विकर्षं वा । १४ । बलमहानुदु त्यदर्शतमिति स्तोत्रि-
यानुरूपौ प्रगाथौ विकर्षस्य । १५ । इन्द्र क्रतुमिति वा स्तोत्रिय
इन्द्र ज्येष्ठमित्यनुरूपः । १६ । पौरुमील्लं मानवं अजिचं भारदाजं
श्रौतनौधसे एतान्यभीवर्तस्यान इन्द्रकृतावेवोर्ध्वं विषुवतः । १७ । ॥ ९ ॥

उक्थेषु विकारः । १ । अनुरूपादनन्तराष्ट्रैन्द्राणि जागतान्व-
न्यानि नित्यानि वान्यत्र षष्ठादित्यानि । २ । प्र वो वाजाः प्र वः
सखाय इति स्तोत्रियानुरूपौ । ३ । प्र सभाजे दृहदिन्द्रा को वां

वक्ष्येति मैत्रावरुणस्याहनि द्वितीये । ४ । आ वां राजानाविति
पर्यासस्तृतीयपञ्चमयोर्मध्यमे च हृन्दोमे । ५ । पुनीष्टे वामितौ-
तरेषु । ६ । प्र मंदिषाय गायत प्र सो अग्न इति स्तोत्रियानुरूपौ
प्रगाथौ । ७ । धौरा त्वेन्द्रावरुणा युवमध्वरायेति तृतीये । ८ ।
अग्निं वो वधन्तमग्निं स्तोमेनेति स्तोत्रियानुरूपौ । ९ । रदत्पथः
श्रुष्टौ वां यज्ञ इति चतुर्थे । १० । आ ते अग्न इधोमहि सो
अग्निर्यो वसुरग्निं तं मन्य इति स्तोत्रियः ^{११} । आ ते अग्न ऋचेत्यनुरूपः
। ११^{१२} । प्र शुन्ध्युवमिन्द्रावरुणा युवमध्वरायेति पञ्चमे । १३^{१३} । ॥ १० ॥

द्विपदाः षष्ठे सर्वेषाम् । १ । अग्ने त्वं न इति स्तोत्रियः । २ ।
चतुर्थीं तृतीयां करोति । ३ । अग्ने भव सुषमिधेत्यनुरूपः । ४ ।
विहृताश्च वालखिल्याः । ५ । पञ्चः प्रथमे सूक्ते विहरति । ६ ।
अर्धर्चशो द्वितीये । ७ । अर्धकृत्तृतीये । ८ । उत्तमे विपर्यस्येत्
। ९ । ओथा मोदैव मदे मोदा मोदैवो थो इति विहृतासु
प्रतिस्पृणाति । १० । अवसाने पूर्वं प्रणव उत्तरम् । ११ । तार्क्ष्य-
स्योत्तमां परिशिष्याह्वय दूरोहणं यथा विधुवति । १२ । उत्तमा-
सुपसंशस्यैकाहिकौ तृचौ । १३ । अस्माकमच पितरस्त आसन्निति
तिस्रः । १४ । इन्द्रावरुणा युवमध्वरायेति षष्ठे । १५ । आ ते
वत्सो मनो यमदाग्निरगामीति स्तोत्रियानुरूपौ प्रथमे हृन्दोमे
। १६ । पर्यासमन्तरेण ऋषिं च पूर्वाष्टैकाहिकानीमानि वां भाग-
धेयानीति पञ्च युवां नरा पश्यमानाश्च इति वा । १७ । प्रेष्ठं वः
प्रियो नो अस्तु विस्पतिरिति मध्यमे । १८ । भद्रो नो यदौ
भुतेभिराहुत इत्युत्तमे प्रगाथौ । १९ । आ आ ये अग्निमिन्धत

इमा अभि प्र णोनुम इति वा । २० । न हि ते क्षत्रमित्युभयोः
सूक्तशेषः । २१ । इन्द्रा को वां वरुणेति मध्यमे । २२ । अष्टौ
वां यज्ञ इत्युत्तमे । २३ । इमा उ वां भूमय इत्युभयो-
स्त्रिंशः । २४ । ॥ ११ ॥

एवा ह्यसि वीरयुरेवा ह्यस्य सृगृतेति स्तोत्रियानुरूपौ । १ ।
यस्तस्तन्नेति षड् ब्राह्मणाच्छंसिनो ऽहनि द्वितीये । २ । उत्तरयो-
श्चन्द्रोमयोर्मध्ये सूक्तानाम् । ३ । यो अद्रिभिदिति त्वं पूर्वं सर्वत्र
पर्यासात् । ४ । अस्तेव सुप्रतरमिति पर्याससृतीथपञ्चमयोर्मध्यमे च
चन्द्रोमे । ५ । अच्छा म इन्द्रमितीतरेषु । ६ । तं ते मदं तम्भि
प्र गायतेति स्तोत्रियानुरूपौ । ७ । अर्गवाणं वृषभमिति त्वतीये
। ८ । उदप्रुत इति चतुर्थे । ९ । प्रथमोत्तमयोश्च चन्द्रोमयोः
। १० । षष्ठे चोर्ध्वं त्वेभ्यः । ११ । इन्द्राय वाम गायत तम्भि
प्र गायतेति स्तोत्रियानुरूपौ । १२ । यज्ञे दिव इति पञ्चमे मध्यमे
च चन्द्रोमे । १३ । इमा नु कमिति स्तोत्रियः ^{१४} उत्तरे चाया
वाजमिति त्वतीयानुरूपस्य । ^{१५} १४ । ॥ १२ ॥

अप प्राच इति सुकीर्तिं अस्त्वा पङ्क्तिशंसं वषाकपिं मध्यमस्य
पादस्य द्वितीयोत्तमयोरवरयोर्न्यूङ्गयति । १ । वैराजः पूर्वस्मिन्म-
दवृषाकपोऽ ओऽ अर्थः पुष्टेषु मत्सखेत्युत्तरस्मिन् । २ । उपरते
प्रतिन्यूङ्गयति । ३ । वैराजन्यूङ्गमुक्त्वा मदेथ मदैवोऽ ओऽ ओथा
मोदैवेति प्रतिगृणाति । ४ । तद्यचोपद्रुतमभिनिहितं प्रसिद्धं क्षिप्र-
सन्धिरिति न्यूङ्गनीयस्य पादस्यादौ स्यादुपातीत्य तद्वितीये ऽचरे
न्यूङ्गयेच्छा न्वोऽ इति यथा क स्योऽ इति च । ५ । अथ यच

पञ्चासपदवृत्तिः स्याद्विद्वृत्तिः प्रत्यये न्यूङ्गयेजो इ ओ इ इति । ६ ।
तं ब्रह्मा कुन्तापम् । ७ । ॥ १३ ॥

इदं जना उप श्रुत नराशंस स्तविष्यते ।
षष्ठिं सहस्रा नवतिं च कौरम आ दशमेषु दद्याहे ॥ १ ॥
उद्गा यस्य प्रवाहिणो वधूमन्तो दिर्दश ।
वर्णा रथस्य नि जिहीक्षते दिव ईषमाणा उपसृशः ॥ २ ॥
एष इषाय मामहे ब्रतं निष्कान्दश स्तजः ।
जीणि ब्रतान्यर्वतां सहस्रा दश गोनाम् ॥ ३ ॥
प्र रेभाषो मनीषा वृथा गाव इवेरते ।
अमोत पुत्रका एषाममोत गा इवासते ॥ ४ ॥
प्र रेभ धियं भरस्व गोविदं वसुविदम् ।
देवचेमां वाचं श्रीणीहीषुर्नावीरस्तारम् ॥ ५ ॥ १ ॥ १४ ॥
वच्यस्व रेभ वच्यस्व वचे न पक्वे शकुनः ।
गृहे जिह्वा चर्चरीति क्षुरो न भुरिजोरिव ॥ १ ॥
इन्द्रः कारुमबूधदुत्तिष्ठ वि चरा जरन् ।
ममेदुगस्य चर्छधि सर्वं इत्ते पृणादरिः ॥ २ ॥
इह गावः प्र जायध्वमिहाश्या इह पूरुषाः ।
इहो सहस्रदक्षिणो ऽपि पूषा नि षीदति ॥ ३ ॥
मेमा इन्द्र गावो रिषन्तो आसां गोपती रिषत् ।
मासाममिच्युर्जन इन्द्र मा स्तेन ईशत ॥ ४ ॥
यदिन्द्रादो दाशराजो ऽमानुषं वि गाहथाः ।
विरूपः सर्वस्मा आसीत्स ह यस्माय पत्यते ॥ ५ ॥ १ ॥ १५ ॥

त्वं वृषाक्षं मघवन्नस्रं मर्याकरोरपि ।
 त्वं रौहिणं व्यास्यो वि वृचस्याभिनष्टिरः ॥ १ ॥
 प्रष्टिं धावन्नं इधो रौचैः अवसमन्नुवन् ।
 स्वस्त्यश्च जैत्रायैः नृमा वह सुस्तजम् ॥ २ ॥
 अरंगरो वावदीति चेधा बद्धो वरचया ।
 हरासु ह प्र शंसत्यनिरामप चेधति ॥ ३ ॥
 त्वमिन्द्र ब्रमं रिषा इधं पारावतेभ्यः ।
 विप्राश्च स्तुवते वसु नि दूरश्च वसे वसुः ॥ ४ ॥
 त्वमिन्द्र कपोताय ऋक्षपक्षाय वसुते ।
 श्यामाकं पकं पीतु च वारक्षा अक्षणोर्बज ॥ ५ ॥ ॥ १ ॥

चतस्रो ऽतः पारिचित्यस्त्रासां दृतीये पादे प्रथमचतुर्थयोरक्ष-
 रचोर्वैस्वर्यम् । २ । ॥ १६ ॥

राज्ञो विश्वजनीनस्य यो देवो मर्त्याँ अति ।
 वैश्वानरस्य सुष्टुतिमा शृणोता परिचितः ॥ १ ॥
 परिचित्रः सेममकृत्तम आसन्नमा वरन् ।
 कुलाश्वं कृष्णकौरव्यः पतिर्वदति जायया ॥ २ ॥
 कतरन्त आ हराणि दधि मन्यां परिक्षुतम् ।
 जाया पतिं वि पृच्छति रात्रे राज्ञः परिचितः ॥ ३ ॥
 अभौव स्वः प्र जिहीते यवः पक्कः पयो विस्रम् ।
 जमः स भद्रमेधति रात्रे राज्ञः परिचितः ॥ ४ ॥ ॥ १ ॥

ओथा मोदैवेति वैस्वर्यं प्रतिशृणोति । २ । एतश्च प्रस्त्रापो ऽतो
 विंशतिपदस्त्राविस्वर्यम् । ३ । ॥ १७ ॥

एता अश्वा आ स्रवन्ते ॥ १ ॥ प्रतीपं प्रातिसुखनम् ॥ १ ॥
 तासामेका हरिकिका ॥ २ ॥ हरिकिके किमिच्छसि ॥ ४ ॥
 साधु पुत्रं हिरण्यम् ॥ ५ ॥ काह तं परास्यः ॥ ६ ॥
 यचामूस्त्रिस्तः त्रिंशपाः ॥ ७ ॥ परि जयः पृथाकवः ॥ ८ ॥
 गृह्णं धमन्त आसते ॥ ९ ॥ अस्त्रावुकं निखातकम् ॥ १० ॥
 कर्करिको निखातकः ॥ ११ ॥ कदात उन्मथायति ॥ १२ ॥
 कुलायं कृणवादि ॥ १३ ॥ उयं वनिषदाततम् ॥ १४ ॥
 न वनिषदनाततम् ॥ १५ ॥ क एषां दुन्दुभिं हनत् ॥ १६ ॥
 खेचिं हनत्कथं हनत् ॥ १७ ॥ पर्यागारं पुनः पुनः ॥ १८ ॥
 शफेन पीव ओहते ॥ १९ ॥ आयवनेन तेदनी ॥ २० ॥ १ ॥ १८ ॥

आदित्या ह जरितरङ्गिरोभ्यो ऽश्वं दक्षिणामनयन् ।

तां ह जरितर्न प्रत्यायंस्तासु ह जरितः प्रत्यायन् ।

तां ह जरितर्न प्रत्यगृभ्णंस्तासु ह जरितः प्रत्यगृभ्णन् । १ ।

अश्वादेत (?) सन्नविचेतनानि यश्वादेत सन्नपुरोगवासः ।

आदित्या रुद्रा वसवस्त्रेक्षत इदं राधः प्रति गृभ्णीक्षज्जिरः । २ ।

इदं राधो वृहस्पत्यु देवा ददतु यद्वरम् ।

तद्वो अस्तु सजोषणं युग्मे अस्तु दिवेदिवे । प्र त्वेव गृभायत । ३ ।

उत येत आशुपलोत पद्याभिर्यविष्ठः ।

उतो आशु मानं विभर्ति । ४ ।

इत्यादित्या अङ्गिरस्य । ५ । एवाह जरितरोथा मोदैव । तथाह
 जरितरोथा मोदैवेत्यासां प्रतिगृणाति । ६ । अवसाने पूर्वं प्रणव
 उत्तरम् । ७ । ॥ १६ ॥

पञ्चातो दिशं कुप्यथः । १ ।

यः समेधो विदर्यः सुत्वा यज्वाय पूरुषः ।

सूर्यं चामू रिशादसस्तद्देवाः प्रागकल्पयन् ॥ १ ॥

थङ्गद्रस्य पूरुषस्य पुत्रो भवति दाष्टविः ।

तद्विप्रो अग्नवीदु तद्वन्धर्वः काम्यं वषः ॥ २ ॥

यो जाम्या अप्रथयत्तद्यत्सखायं दुधूर्षति ।

ज्येष्ठो यदप्रचेतास्तदाङ्गधरागिति ॥ ३ ॥

यस्य पश्चिरभुजिष्यो यस्य रेवा अदाश्रुरिः ।

धीराणां ब्रह्मतामह तदपागिति शुश्रुम ॥ ४ ॥

ये च देवा अयजन्ताथो ये च पराददुः ।

सूर्यो दिक्मिव गत्वाय मघवानो वि रण्यते ॥ ५ ॥ १॥ २० ॥

षष्ठतो जगकल्पाः । १ ।

यो ऽनाक्ताचो अनभवक्तो अमणिवो अहिरण्यवः ।

अब्रह्माब्रह्मणः पुत्रस्तो ता कल्पेषु संमिता ॥ १ ॥

य आक्ताचः स्वभ्यक्तः सुमणिः सुहिरण्यवः ।

सुब्रह्मा ब्रह्मणः पुत्रस्तो ता कल्पेषु संमिता ॥ २ ॥

अप्रपाणा च वेग्नन्तारेवा अप्रददिस्य यः ।

अयभ्या कन्या कल्पाणी तो ता कल्पेषु संमिता । ३ ।

सुप्रपाणा च वेग्नन्ता रेवान्सुप्रददिस्य यः ।

सुवभ्या कन्या कल्पाणी तो ता कल्पेषु संमिता । ४ ।

परिवृक्ता च मर्द्विद्यनस्त्या चायुधिगमः ।

अनाश्रुरश्यायामी तो ता कल्पेषु संमिता ॥ ५ ॥

वावाता च महिषी खल्ला च युधिगमः ।

स्वाशुरश्वा यामी तो ता कल्पेषु संमिता ॥ ६ ॥ १२ ।

चतस्रो ऽतः प्रवल्हिकास्तथश्च प्रतीराधास्तन्निविच्छंसम् । ३ । ॥ २१ ॥

विततौ किरणौ द्वौ तावा पिनष्टि पूरुषः ।

न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥ १ ॥

मातुष्टे किरणौ द्वौ निवृत्तः पुरुषाद्वृत्तिः ।

न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥ २ ॥

निगृह्य कर्णकौ द्वौ निरा यच्छसि मध्यमे ।

न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥ ३ ॥

उत्तानायै शयानायै तिष्ठन्मेवाव गूहसि ।

न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥ ४ ॥

स्रष्टृणार्या स्रष्टृणकार्या स्रष्टृणमेवाव गूहसि ।

न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥ ५ ॥

अव स्रष्टृणमिव भ्रंशदन्तर्लामवति ह्रदे ।

न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥ ६ ॥

[यन्मूनं यच्च अधिकं तत्सर्वमेवाव गूहसि ।

न वै कुमारि तत्तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥ ७ ॥ ११ ॥ २२ ॥

इहेत्य प्रागपागुदगधरागरालागुदभर्त्सते ।

इहेत्य प्रागपागुदगधराग्वत्साः प्रुषन्त आसते ।

इहेत्य प्रागपागुदगधराक् स्थालीपाको वि स्त्रीयते ।

इहेत्य प्रागपागुदगधराक् क्लिषीपु क्लिषीषते । १ ।

भुगित्यभिगतः । शलित्यपक्रान्तः । फलित्यभिष्ठितः । २ । अलावूनि

जरितः । वृषातकानि जरितः । पिपीलिकावटो जरितः । अश्व-
त्यपलाशं जरितः । श्वा जरितः । पर्णसदो जरितः । गोशफो
जरितरित्येकैकमुक्त्वा नित्यं प्रतिगरम् । ३ ।

वीमे देवा अक्रंसताध्वर्यो क्षिप्रं प्र चर ।

सुसत्यमिद्वामस्यसि प्र खुदसि । ४ ।

पत्नी वीयष्यमाना जरितरोथा मोदैव होता विष्टी मे जरितरोथा
मोदैवेत्यस्यां प्रतिगृणाति । ५ । अवसाने पूर्वं प्रणव उत्तरम्
। ६ । ॥ २३ ॥

अत ऊर्ध्वं दश्राहनस्याः । १ ।

यदवाशो खलामगुं प्र विष्टीमिनमाविषुः ।

सकप्रा देदिष्यते नारी सत्यस्याक्षिबुवो यथा ॥ १ ॥

यदस्या अंजभेद्याः कृधु खूलसुपातसत् ।

मुष्काविदस्या एजतो गोशफे शकुलाविव ॥ २ ॥

यदा खूलेन पससाणौ मुष्का उपावधीत् ।

विष्वच्चावस्या वर्धतः सिकताखिव गर्दभौ ॥ ३ ॥

महानग्नी महानग्निं धावन्ममनु धावति ।

इमास्तु तस्य गा रक्ष यभ मामहोदनम् ॥ ४ ॥

महानग्नी कृकवाकुं शम्यथा परि धावति ।

वयं न विद्म यो मृगः ग्रीष्णा हरति धाणिकाम् ॥ ५ ॥

महानग्न्युप ब्रूते खस्त्रावेजितं पसः ।

इत्थं फलस्य वृक्षस्य शूर्पंशूर्पं भवेमहि ॥ ६ ॥

महानग्न्युखस्त्रमतिक्रामन्यब्रवीत् ।

यथा तव वनस्पते नि गन्ति तथा मम ॥ ७ ॥

महान्यै भद्रो बिम्बो महाम्भद्र उदुम्बरः ।

महं अभिङ्गु बाधते महतः साधु खोदनम् ॥ ८ ॥

कष्टन्नरो चङ्गु प्राचीरिति द्वे । १ । तासां तृतीये पादे न्यूङ्गो यथा
वृषाकपौ । २ । कष्टन्नर इति द्वितीयदशमयोरन्तरयोः । ३ । न्यूङ्गोने-
तरासामवसाय संतानाद्योत्तमं पदम् । ४ । वि इ इ ई इ किमथ-
मिदमाहो इ ओ इ ओद्या मोदैवेति प्रतिष्ठति । ५ । ॥ २४ ॥

दधिक्राव्यो अकारिषमित्येका । १ । सुतासो मधुमत्तमाः प्र
मंदिषाय यो अद्रिभिदव द्रष्ट इति दृष्टानि षष्ठे । २ । त्वं न
इन्द्रा भर तदिन्द्राव आ भरेति स्तोत्रियानुरूपौ । ३ । सर्वं प्रमं-
दिषीयं प्रथमे छन्दोमे । ४ । यो अद्रिभिदिति पैका । ५ । एन्द्र
नो मध्येदु मध्यो मदिन्नरमिति मध्यमे । ६ । एतो म्विन्द्रं स्वाम
सखाय इत्युत्तमे । ७ । ॥ २५ ॥

इन्द्रं विश्वा इन्द्रमीजानमोजसेति स्तोत्रियानुरूपपावनुरूपस्य
ये पूर्वे ते उत्तरे । १ । नू मर्त इत्यङ्गावाकस्यैन्द्रादनन्तरं द्वितीय-
चतुर्थयोः प्रथमोत्तमयोश्च छन्दोमयोः । २ । विष्णोर्नु कमितीतरेषु
। ३ । उहं यज्ञायेति दृष्टं पूर्वं सर्वत्र पर्यासात् । ४ । सं वां कर्म-
षेति सदा पर्यासः । ५ । अग्नी इव तिरश्चा आश्रुत्कर्णेति
स्तोत्रियानुरूपौ तृतीये । ६ । इममिन्द्र सुतं पिब पिबा सोमं
मदाय कमिति चतुर्थे । ७ । असावि सोम इन्द्र त इममिन्द्र
सुतं पिबेति पञ्चमे । ८ । प्र व इन्द्राय वज्रहन्तमाय विश्वतो
दावन्निति षष्ठे । ९ । एवयामहं शस्त्रा यथा वृषाकपिम् । १० ।

इह मदोऽ इति वैराजन्मूष्मसुक्ता मदे मधोर्मदस्य मदिरस्य
 मदैवोऽ ओऽ ओथा मोदैवेति प्रतिगृह्णाति । ११ । अतुर्जनिचौ
 । १२ । तमस्य द्यावापृथिवी । १३ । विष्णोर्नु कम् । १४ । प्र वः
 पान्तमन्धसः । १५ । कन्दोमेषु च । १६ । तिस्त्रस्तु प्रथमे । १७ ।
 भवा मिच इति तृषाच पूर्वमुत्तरयोश्चकन्दोमयोः । १८ । नू मर्तः
 परो माचयेत्युत्तमासुद्धृत्य षष्ठे । १९ । यदिङ् चिच यदिङ् ते
 चतस्र इति स्तोत्रियानुरूपौ प्रथमे कन्दोमे । २० । पुरां भिन्दु-
 रिति मध्यमे । पूर्वसृचो ऽनुरूपसृतीया तु प्रथमा । २१ । गायन्ति
 खेत्युत्तमे । २२ । ॥ २६ ॥

चतुर्विंशे ब्रह्मं प्रथमाश्चकन्दोमात्सर्वेषाम् । १ । यच्चतुर्णां द्वितीय-
 प्रभृतीनां तच्चतुर्णामभिज्ञविकानाम् । २ । तृतीयप्रभृतिभ्यः स्वरसा-
 मसु । ३ । अथ यद्यभिजितं विषुवन्तं दृष्टपृष्ठं विभ्रजितं महाप्रती-
 यमहरित्युक्थानि कुर्युश्चातुर्विंशिकान्युक्थानि । ४ । अथ यदि पृष्ठ्या-
 भिज्ञत्रयोः प्रथमे अहनी दशममहरित्युक्थानि कुर्युरैकाहिकान्यु-
 कथानि । ५ । उत्तममाभिज्ञविकमुक्थं कुर्युर्यद्द्वितीयस्याहसृतीयसवनं
 तत्तृतीयसवनं तत्तृतीयसवनम् । ६ । ॥ २७ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे द्वादशोऽध्यायः समाप्तः ।

श्राम् ।

पूर्वकारिणश्चन्दोगा अध्वर्यवः । १ । ते चेदनुपदिष्टं कुर्युः । २ ।
एतावत्त्व इष्टीनामानुपूर्व्यं हविषां दैवत उच्चैरूपांशुतायां चाध्वर्यु-
मनुविदधीत । ३ । स्तोत्रिये चन्दोगमहर्ष्योगे स्तोमविकारे वृष्टे
संख्यायां च । ४ । ते चेत्पादं वार्धचं वा विपर्यस्येरूतं वातिरिक्तं
वा कुर्युर्न तदाद्रियेत । ५ । अचामेव विपर्यसमनुविदधीत । ६ ।
न्यूङ्गनीयसेत्पादो विकर्षेण पूर्येत तस्य संख्याय द्वितीयं न्यूङ्ग-
नीयम् । ७ । ऊर्ध्वं तु खरात्समानश्चन्दोमानानि व्यञ्जनानि लुपे-
रन् । ८ । ॥ १ ॥

आनौते पशौ मृते ऽनुपाकृते ऽन्यमालभेतर्विगभ्यस्तं कारयेत्
। १ । उपाकृते वेपमाने

यस्माङ्गीषावेपिष्ठास्ततो नो अभयं कुरु ।

पशून्तः सर्वाङ्गोपाय नमो रुद्राय मीळुषे ॥

स्नाहेति जुहोति । २ । यस्माङ्गीषावाग्निष्ठा इति वाय्यमाने । ३ ।
यस्माङ्गीषापलायिष्ठा इति पलायमाने । ४ । यस्माङ्गीषा न्यसद
इत्युपविष्टे । ५ । यस्माङ्गीषा संश्रप्ता इति मृते । ६ । नष्टे मृते
पलायिते वान्यं तद्रूपं तद्देवत्यं पशुमालभेत । ७ । मृतस्य वपां
पुरोलाशमवदानानीतीतरस्य वषट्कारेषूपशुञ्जयात् । ८ । ॥ २ ॥

प्रष्टत्तेषु मृते प्रयाजेषु तेनैव संख्यायम् । १ । अवदाने नष्टे

दुष्टे विमथिते वाक्यं प्रतिनिदध्यात् । २ । हृदयनाशे ऽन्यमालभेत । ३ । यदि च कामयेतातिं विमथितार ऋक्छेयुरिति कुविदङ्ग यवमन्त इत्याग्नीध्रीये जुहुयात् । ४ । अष्टापद्यां वज्रायामनूबन्ध्यायां गर्भस्य त्वचो वपारूपं फलीकरणानां फालीकरणान्गर्भमिति श्रामित्रे अपयित्वेतरस्य वषट्कारेषु श्रामित्र एव जुहुयात् । ५ । ॥ ३ ॥

धूपे विरुक्ते ऽनपवत्ते त्वाष्ट्रं बहुरूपमालभेत । १ । पित्रङ्गरूपः सुभरो वयोधास्तनसुरीपमध पोषयितुं देवस्त्वष्टा सविता विश्वरूप इति पुरोगुवाक्याः । २ । प्र स्रु महे सुश्रणाय प्रथमभाजं देव त्वष्टर्यद्वं चारुत्वमागलिति याज्याः । ३ । ॥ ४ ॥

ज्ञानविषये विद्विषाणयोः सुत्ययोरक्तेः संनिपातनं संसव इत्याचक्षते । १ । पूर्वे प्रातरनुवाकमुपाहृत्य पूर्वे संस्थापयेयुः । २ । सुसमिद्धे जुहुयुः । ३ । संवेज्ञायोपवेशाय गायत्र्यै कन्दसे ऽभिभृत्यै स्वाहेति प्रातःसवने । ४ । त्रिष्टुभे कन्दस इति माध्यन्दिने । ५ । जगत्यै कन्दस इति तृतीयसवने । ६ । अध्वर्युं मृतमिच्छन्प्राजापत्याभिस्त्रिभिरध्वर्युः प्रातःसवने जुहुयात् । ७ । होतारं होता माध्यन्दिने । ८ । उद्गातारमुद्गाता तृतीयसवने । ९ । ब्रह्माणं ब्रह्मानुसवनम् । १० । यजमानं यजमानो ऽनुसवनम् । ११ । सर्वान्मृता निष्कन्तः सर्वे ऽनुसवनम् । १२ । बृहद्रथन्तरे कुर्युः । १३ । आभीकमाभीश्वमभिनिधनमभीवर्तं च । १४ । कथाशुभीयं मरुततीयम् । १५ । सजनीयं निष्केवल्यम् । १६ । विहव्यो वैश्वदेवम् । १७ । पूर्वेषु संस्थापयत्सूत्रां संस्थां कुर्वीत । १८ । अतिरात्रं कुर्वाणेषु द्विरात्रम् । १९ । द्विरात्रं कुर्वाणेषु त्रिरात्रम् । २० । तस्यां वा संस्थायां

भृयसीर्दक्षिणा दद्यात् । २१ । स्रवन्यो वा विहरन्ति वायुरा-
काशश्च । २२ । ॥ ५ ॥

क्रीते सोमे ऽपद्यते ऽनतिनयन्कालमन्यमाहृत्याभिषुष्यात् । १ ।
सोमाहाराय सोमविक्रयिणे वा किञ्चिद्दद्यात् । २ । अनधिगम्यमाने
पूतीकाञ्छ्रेतपुष्याण्यर्जुनानि कुशान्वाभिषुष्य^३ प्रतिदुहा प्रातःसवने
बीषीयाच्छ्रेतेन माध्यन्दिने दध्ना तृतीयसवने । ३ । एकां नां
दक्षिणां दत्त्वावभृथादुदेत्य पुनर्दीक्षेत । ४ । तत्र क्रतुदक्षिणा दद्यात्
। ५ । एतदेव । ६ । अभिदग्धे पञ्च गा दक्षिणा दद्यात् । ७ । ॥ ६ ॥

प्रातःसवनात्सोमे ऽतिरिक्ते । १ । अस्ति सोमो अश्वं सुत इति
स्त्रोत्रियानुरूपौ हेतुः । २ । ऐन्द्रावैष्णवीभिः स्तोममतिशंसेत् । ३ ।
ऐन्द्रावैष्णवी याज्या । ४ । इन्द्रमिन्द्राग्निने वृहदतो देवा अवन्तु न
इति षट् । ५ । उत्तमया परिधाय विष्णोः कर्माणि पश्यतेति
यजति । ६ । ॥ ७ ॥

माध्यन्दिनादतिरिक्ते । १ । बण्महानुदु त्यद्दर्शतमिति स्त्रोत्रि-
यानुरूपौ प्रमाथौ । २ । ऐन्द्रावैष्णवीभिः स्तोममतिशंसेत् । ३ ।
ऐन्द्रावैष्णवी याज्या । ४ । ॥ ८ ॥

तृतीयसवनादतिरिक्ते । १ । प्र तत्ते अश्वं शिपिविष्टं प्र तद्विष्णु-
रिति स्त्रोत्रियानुरूपौ । २ । ऐन्द्रावैष्णवीभिः स्तोममतिशंसेत् । ३ ।
ऐन्द्रावैष्णवी याज्या । ४ । ॥ ९ ॥

आश्विनादतिरिक्ते । १ । आश्विनीभिः स्तोममतिशंसेत् । २ ।
आश्विनी याज्या । ३ । अस्तुतं चेत्पर्यायैरभिव्युक्ष्यते पञ्चभिः स्त्रोमै-
र्होत्रकेभ्यः स्तुवते । ४ । ते स्त्रोत्रियानुरूपाः स्त्रोत्रोक्त्यमुखाणां जग-

तीर्णां च द्वे द्वे शंसेयुः । ५ । नित्याः परिधानीयाः । ६ । कृत्स्नैर्वा
प्रथमैः पर्यायैः । ७ । होत्रे वा प्रथमानां पर्यायाणाम् । ८ । मैत्रा-
वरुणाय ब्राह्मणाच्छंसिने च मध्यमानाम् । ९ । अक्षावाकायोक्त-
मानाम् । १० । चौष्टाश्विनं षष्टिशतानि । ११ । ॥ १० ॥

यदि दीक्षितः प्रमीयेत दग्ध्वास्थीन्युपनद्ध पुचं भ्रातरं वा
दीक्षयित्वा सह यजेरन् । १ । अभिषुत्य वा राजानमगृहीत्वा
यहान्दक्षिणापरस्यां वेदिश्रोण्यामस्थिकुम्भं निधाय तस्मिन्देष्टे सर्प-
राक्षीभिः पराक्षीभिः स्तुवते । २ । मार्जालीयदेशे वा । ३ । जिः
प्रसव्यं मार्जालीयं परियन्ति सव्यानूरूपान्नाः । ४ । सर्पराक्षी-
र्हता निगदेत् । ५ । असंमितं स्तोत्रम् । ६ । ऐन्द्रवायवाद्या यहाः
। ७ । संवत्सरे ऽस्थीनि याजयेयुः । ८ । स्तोत्रेस्तोत्रे ऽस्थिकुम्भमुप-
निदधति । ९ । मार्जालीये भक्षाग्निनयन्ति । १० । ॥ ११ ॥

कलशे दीर्णे^१ विधुं दद्राणमिति वषट्कारनिधनेन ब्राह्मणाच्छंसिने
स्तुवते । १ । पूर्वस्तुचो ऽनुरूपः । २ । यावणि दीर्णे^४ वृचस्य त्वा
असद्यादीषमाणा इति द्युतानेन माहतेन ब्राह्मणाच्छंसिने स्तुवते
। ३ । उत्तरो ऽनुरूपः । ४ । ऐन्द्रवैष्णवीभिः स्तोममतिशंसेत् । ५ ।
ऐन्द्रवैष्णवी याज्या । ६ । अभ्युज्जीतं नाराशंसं

ऊताऊतस्य दम्पतं ऊतस्य चाऊतस्य च ।

अऊतस्य ऊतस्य चेन्द्राग्नी अस्य सोमस्य ॥

खाहेत्यन्तःपरिधिं भस्मानि जुहोति । ७ । उपवाते नाराशंसे^{१०} यं
जघन्यं यद् गृहीत्यान्तस्य ऊतस्याल्पकमवनयेत्प्रजापतये स्वाहेति
। ८ । दुष्टं सोमं प्राजापत्याभिषुतस्यभिरध्वर्युर्हन्तरार्धपूर्वार्ध उपरवे

ऽवनयेत् । ^{१२} । कृत्स्नं वेदममृतमन्नाद्यभागमिति ध्यायन्नववृष्टस्य
भक्षयेदिन्द्रुरिन्द्रमवागान्तस्य त इन्द्रविन्द्रूपौतस्योपहृतस्योपहृतो भक्ष-
यामीति । ^{१३} । हिरण्यगर्भ इत्यभ्युपाकृते समसे जुहुयात् । ^{१४} ।
अवच्छाद्य च निर्हरेत् । ^{१५} । य ऋते चिदिति दृष्टेन महावीरं
भिन्नमनुमन्त्र्य ^{१६}

चयस्तिंशत्तन्त्रवो ये वितन्निरे य इमं यज्ञं स्वधया भजन्ते ।

तेषां क्षिन्नं समिमं दधामि स्वाहा घर्मी अथेतु देवान् ॥

यज्ञस्य दोहो विततः पुरुचा सो अष्टधा दिवमन्वाततान् ।

स यज्ञं धुक्ष महि मे प्रजायै रायस्योषं विश्वमायुरग्नीय ॥

स्वाहेति चाहुती जुहोति । ^{१७} । ॥ १२ ॥

यदि सत्ताय दीक्षितो ऽथ साम्युत्तिष्ठेत्सोममपभज्य राजानं
विश्वजितातिरात्रेण यजेत सर्वसोमेन सर्वपृष्ठेन सर्ववेदसदक्षिणेन
। १ । आगूर्य वा । २ । ॥ १३ ॥

आहिताग्नय इष्टप्रथमयज्ञा दीक्षिता गृहपतिसप्तदशाः सत्त-
मासीरन्दोता मैत्रावरुणो ऽच्छावाको यावस्तद्गृह्णा ब्राह्मणाच्छमी
पोताग्नीध्र उद्गाता प्रस्रोता प्रतिहर्ता सुब्रह्मण्यो ऽध्वर्युः प्रतिप्रस्थाता
नेष्टोन्नेता । १ । आर्त्विज्यस्याविप्रतिषेधेनाशक्नो यौगपद्ये । २ । दीक्ष-
णानुपूर्व्येण सर्वेषां याजमानम् । ३ । मुख्यः कुर्यात्परार्थानि । ४ ।
कल्पविप्रतिषेधे भूयसां साधर्म्यम् । ५ । ऊतेषु दाक्षिणेषु दक्षिणा-
पथेन कृष्णाजिनानि धून्वन्तो ऽहरहरित्यात्रजेयुरिदमहं मां कल्याण्यै
कीर्त्यै स्वर्गाय लोकायामृतत्वाय दक्षिणां नयानीति । ६ । उक्थाय
चाग्निष्टोमः सहस्रदक्षिणः पृष्ठशमनीयः । ७ । साधारणं द्वैके पृष्ठशम-

नीयम् । ८ । द्वादशाहप्रभृतीन्या चत्वारिंशद्वाचादेकोत्तराणि राशि-
सन्नाणि तेषु नित्यः । ९ । द्वादशाहो यैरहोभिर्विवर्धते तान्युदाह-
रिष्यामः । १० । ॥ १४ ।

एकाहार्थं महाव्रतमाहरन्ति । १ । सर्वस्वोमं वातिरावम् । २ ।
अन्तरेण पृष्ठ्यं कन्दोमांस । ३ । द्वाहार्थं गोआयुषी । ४ । द्वितीयं
तृतीयं चाभिज्ञविके प्रतीयेतैतस्यां चोदनायाम् । ५ । अहार्थं त्रीणि
पूर्वाण्याभिज्ञविकानि । ६ । चतुरहार्थं महाव्रतचतुर्थानि । ७ । पञ्चा-
हार्थं पञ्च । ८ । षडहार्थं षट् । ९ । सप्ताहार्थं महाव्रतसप्तमानि
। १० । एतेन न्यायेन तांतां सङ्ख्यां पूरयन्ति । ११ । अन्तरेण
प्रायणीयं पृष्ठ्यं चैतेषां खानम् । १२ । ऊर्ध्वं तु दशमादङ्गो
महाव्रतस्य खानम् । १३ । ॥ १५ ।

अथैतान्यपवदन्ति । १ । अभिज्ञवो ऽभिजिद्विष्वजितौ चागन्तूनि
विंशतिरात्रे । २ । अभिज्ञवो ऽतिरात्रो द्वावभिज्ञवावित्येकविंशतिरात्रः
पूर्वः । ३ । पृष्ठ्यः स्वरसामानो विषुवानावृत्ताः स्वरसामानस्त्वयस्ति-
शारम्भणः पृष्ठ्य इत्युत्तरः । ४ । पृष्ठ्यस्तोमः षडहः ^५) चयस्तिं-
शमहरनिरुक्तम् ^६ तस्य कस्वरयन्तरं माध्यन्दिने ^७ चयस्तिंशं निरु-
क्तम् ^८ चिणवम् ^९ द्वे एकविंशे ^{१०} चिणवम् ^{११} चयस्तिंशं निरु-
क्तम् ^{१२} चयस्तिंशमहरनिरुक्तम् ^{१३} चयस्तिंशारम्भणः पृष्ठ्यस्तोमः ष-
डहः ^{१४} चिदहहरनिरुक्तम् ^{१५} ज्योतिष्टोमो ऽग्निष्टोमः ^{१६} इति
चतुर्विंशतिरात्रः संसदामयनमित्याचक्षते । ^{१७} ॥ १६ ॥

* Comm. इति चतुर्विंशतिरात्रः संसदामयनमित्याचक्षते । इति सूत्रच्छेदः ।
अष्टमसूत्रे ।

पञ्चाभिः प्रविकानि त्रिरुपेत्य विश्वजित्तिराच एष एव पञ्चाहो
दशराच इति चयस्तिंशद्राचः । १ । चतुर्विंशमभिः प्रविकानि नवाहो
गोत्रायुषी दशराचो महाव्रतमिति सप्तचिंशद्राचः । २ । चतुर्विंशं
चयो ऽभिः प्रविकानि १*) अभिजित्त्वरसामानो विषुवानावृत्ताः स्वरसा-
मानो विश्वजित् ४ अभिजित्प्रभृति नवराच इत्याचयते ५ अभि-
स्रवो गोत्रायुषी दशराचो महाव्रतम् ६ इत्येकान्नपञ्चाशद्राचः ७ संव-
त्सरसंमितः । ८ । ॥ १७ ॥

अथैकषष्टिराच । १ । अभितो नवराचं पृच्छी । २ । तयोरावृत्त
उत्तरः । ३ । न्यायकृत्तः शतराचः । ४ । अर्धपञ्चदशाभिः प्रविकानि
प्रथमस्य हो दशराचो महाव्रतमिति । ५ । ॥ १८ ॥

सप्तदश गवामथनस्य दीक्षाः । १ । द्वादश वा । २ । तैषस्या-
मावास्या एकाह उपरिष्ठाद्दीक्षेरन्माघस्य वा । ३ । तेषां माघस्या-
मावास्यायामुपवस्यः फास्युनस्य वा । ४ । द्वादश दीक्षाः कुर्वा
णाश्चतुरहे पुरस्तात्पौर्णमास्या दीक्षेरन् । ५ । तेषां ज्यौत्स्नस्य पञ्चन्या
प्रसवः । ६ । प्रायणीयमतिराचमुपेत्य ७ चतुर्विंशं च ८ पृच्छपञ्चमां-
श्चतुरो ऽभिः प्रविकानि ९ । स मासः । १० । तथायुक्तान्पञ्च
मासानुपेत्य ११ पृच्छचतुर्थानभिः प्रविकानि १२ । नवराचं च । १३ ।
ऊर्ध्वं विश्वजितः पृच्छारम्भणान्मासानुपयन्ति । १४ । पृच्छाभिः प्रविकानि
चान्महमावर्तेते । १५ । वैश्वदेवसूक्तानि चोत्तमानामभिः प्रविकानाम्
। १६ । पृच्छमुपेत्य चीनभिः प्रविकानि । १७ । स मासः । १८ । पृच्छ-

* Comm. संवत्सरसंमित इति सूत्रान्तः । अष्टमस्य चः स्यात् क्रियते ।

मुपेत्य चतुरो ऽभिष्वान् । तथायुक्तांसचतुरो मासानुपेत्य ¹⁸ चीन-
भिष्वानुपयन्त्यायुगं दशरात्रं महाप्रतमतिरात्रं च । ¹⁹ इति
गवामयनस्याहर्योगः । ²⁰ तत्प्रहतीनि संवत्सरसप्ताणि । ²¹
तेषु विकारो ऽन्यत्र दशरात्रात् । ²² पृष्ठ्यस्याभिष्वः स्थाने
तदभिष्ववायनम् । ²³ ॥ १८ ॥

उत्सर्गिणामयने । १ । यानि पौर्णमासीभिः सत्यान्वहानि संनि-
पतेयुस्तान्युत्सृजेरन् । २ । उभाभ्यां वा दर्शपूर्णमासाभ्याम् । ३ । एक-
त्रिकं वा स्तोमं कुर्वीरन् । ४ । एकैकां वा स्तोत्रियाणामुत्सृजेरन्
। ५ । शस्त्राणाम् । ६ । यजुषां च । ७ । अह्वरुत्सृजमानाः प्राजा-
पत्येन तदहः पशुना यजेरन् । ८ । यद्देवतो वा सवनीयः स्यात्
। ९ । तत्र पशुतन्त्रे हवींश्चन्वायातयन्ति । १० । तेषां स धर्मो
यः पशुतन्त्रे चोद्यमानानाम् । ११ । परस्याहः स्तोत्रियाननुरूपा-
न्कुर्वीरन् । १२ । यथार्थमतिग्रैवः । १३ । उत्थाय च द्वादशाह-
मासीरन् । १४ । उभयौरुत्सृजमानाः संसदामयनम् । १५ । ॥ २० ॥

आदित्यानामयने । १ । चित्रत्यक्षदशावभिष्वस्तोमौ पूर्वस्निग्ध-
टले । २ । पञ्चदशचित्रता उत्तरस्निग्धम् । ३ । मध्येपृष्ठ्याश्च मासाः
। ४ । षष्ठे मासि चीनभिष्वानुपेत्य पृष्ठ्यमुपयन्ति नवरात्रं च । ५ ।
अभिजितः स्थाने दृश्यतिसवम् । ६ । इन्द्रस्तोमं विश्वजितः । ७ ।
पृष्ठ्यमुपेत्याभिष्वं च ⁸ व्यूहच्छन्दसं दशरात्रं । ⁹ चित्रस्तो-
ममग्निष्टोमसंख्यम् । ¹⁰ उद्भिद्वलभिदौ च । ¹¹ मध्येपृष्ठ्यांसचतुरो
मासानुपेत्य ¹² मध्येपृष्ठ्यावभिष्व उपयन्ति । ¹³ गोश्रायुषी
। ¹⁴ छन्दोमदशाहं च । ¹⁵ ॥ २१ ॥

अङ्गिरसामयने । १ । चित्रदभिप्रवस्तोमः । २ । पृथ्वारभणान्मा-
सानुपयन्ति पूर्वस्मिन्पटले । ३ । पृथ्योदयानुत्तरस्मिन् । ४ । आयु-
र्गाम् । ५ । समानमन्यदादित्यानामयनेन । ६ । ॥ २२ ॥

दृतिवातवतोरयने । १ । पृथ्यस्तोमानामेकैकेन मासम् । २ ।
महाव्रतं विषुवान् । ३ । आवृत्तानां पृथ्यस्तोमानामेकैकेन मासम्
। ४ । अतिरात्रावभितः । ५ । अग्निष्टोमा मध्ये । ६ । दशदशौ संव-
त्सरः । ७ । द्वादशौ विषुवान्सर्पसत्तस्य । ८ । ॥ २३ ॥

मासं दीक्षाः कौण्डपायिनामयनस्य । १ । क्रौत्वा राजानमुप-
नद्धोपसद उपेत्याग्निहोत्रेण मासम् । २ । दर्शपूर्णमासाभ्यां मासम्
। ३ । चातुर्मास्यपर्वणामेकैकेन मासम् । ४ । चित्रप्रभृतीनां पञ्चानां
पृथ्यस्तोमानामेकैकेन मासम् । ५ । अष्टादशाहं त्रयस्त्रिंशेन^६ दशरात्रं
महाव्रतमतिरात्रं चेति ।^७ यो होता सो ऽध्वर्युः स पोता ।^८
यो मैत्रावरुणः स ब्रह्मा स प्रतिहर्ता ।^९ य उद्गाता सो ऽच्छा-
वाकः स नेष्टा ।^{१०} यः प्रस्तोता स ब्राह्मणाच्छंसी स यावस्तु
।^{११} यः प्रतिप्रस्थाता सो ऽग्नौत्स उन्नेता ।^{१२} सुब्रह्मण्यः सुब्र-
ह्मण्यः ।^{१३} गृहपतिर्गृहपतिः ।^{१४} देशकालसंनिकर्षे ऽवैदेश्या-
प्रधानस्य वशं नयेत् ।^{१५} यथादेशमितराणि ।^{१६} एकाहः
संघातमापद्यमानो लभेत तायमानरूपाणि ।^{१७} सांघातिका-
देकाहीभवतो निर्वर्तेरन् ।^{१८} अयं यज्ञीयातिप्रैषः सपुरोनुवाक्यः
श्वःस्तोत्रिया होत्रकाणां कदन्त उक्थमुखीयाश्चाभितष्टीयमिति
तायमानरूपाणि ।^{१९} गवामेवायनस्याहर्योगः ।^{२०} ॥ २४ ॥

चतुरो मासान्दीक्षाः । १ । चतुर उपसदः । २ । चतुरः सुव-

मीति । ३ । गवामयनस्य प्रथमोत्तमौ मासौ । ४ । अष्टाविंशिनौ
च^५ विषुवांस्य । ५ । तत् क्षुल्लकतापक्षितमित्याचक्षते । ६ । ॥ २५ ॥

संवत्सरं दीक्षाः । १ । संवत्सरमुपसदः । २ । संवत्सरं सुम्बन्तीति
। ३ । तत्तापक्षितमित्याचक्षते । ४ । ॥ २६ ॥

चीन्संवत्सरान्दीक्षाः । १ । चीनुपसदः । २ । चीन्सुम्बन्ति । ३ ।
इति महातापक्षितम् । ४ । अभ्यासो बह्वसंवत्सरे गवामयनस्य । ५ ।
संहार्यान्वा परिहास्य । ६ । अतिरात्रः सहस्रमहान्यतिरात्रो ऽग्नेः
सहस्रसायम् । ७ । ॥ २७ ॥

गवामयनं प्रथमः संवत्सरः । १ । अद्यादित्यानाम् । २ । अद्या-
ङ्गिरसाम् । ३ । त्रिषांवत्सरं प्रजातिकामानाम् । ४ । चित्रम्बृतीनां
चतुर्णां पृथ्व्यसोमानामेकैकेन चींस्त्रीन्संवत्सराग्रजापतेर्द्वादशसंवत्सरम्
। ५ । एतेषामेवैकैकेन नवनव ब्राह्मणानां षट्त्रिंशत्संवत्सरम् । ६ ।
एतेषामेवैकैकेन पञ्चविंशतिःपञ्चविंशतिः साध्यानां शतसंवत्सरम् । ७ ।
एतेषामेवैकैकेन पञ्चपञ्च पञ्चाशतो विश्वसृजां सहस्रसंवत्सरम् । ८ ।
॥ २८ ॥

सरस्वत्या विनम्रने दीक्षा सारस्वतानाम् । १ । क्रीत्वा राजान-
मुपनक्षोपसद उपेत्य^२ प्रायणीयमतिरात्रमुपेत्य^३ इष्टा सांनाथ्ये-
नाध्वर्युः ब्रह्म्यां परास्य^४ तच्च गार्हपत्यं निधाय^५ षट्त्रिंशत्प्रक्रमे-
न्वाहवनीयमभ्यादधाति । ६ । चक्रीवत्सदः । ७ । तथाग्नीध्रम् । ८ ।
उलूखलबुध्नो धूपः । ९ । नोपरवाग्न्यनन्ति । १० । तमेतमापूर्यमाण-
पक्षमामावासेन यन्ति । ११ । तेषां पौर्णमास्यां गौरवक्ष्यो बृहत्सामा
। १२ । तमेतमपक्षीयमाणपक्षं पौर्णमासेन यन्ति । १३ । तेषाममा-

वास्यायामायुरुक्थ्यो रथन्तरसामा ।^{१४} । प्रतीपं पूर्वेण पक्षसा यन्ति ।^{१५} । अपोनप्त्रियं चरुं निरुप्य ।^{१६} । तदस्थानीकमस्त्रिन्यद इत्य-
 पोनप्त्रियस्य ।^{१७} । अय्यये दृषदत्याः ।^{१८} । सरस्वतीमपि यन्ति ।^{१९} । अते गोमृषभमण्युत्तृजन्ति ।^{२०} । यदा सहस्रं संपद्यते ऽथो-
 त्यानम् ।^{२१} । सर्वेषु वोपहतेषु ।^{२२} । गृहपतौ वा मृते ।^{२३} ।
 अर्चं वा प्रस्त्रवणं प्राप्याग्नये कामायेष्टिं निर्वपन्ति ।^{२४} । तस्यामर्चां
 च पौरुषीं च धेनुके इत्वा कारपचवं प्रति यमुनामवभृथमभव-
 यन्ति ।^{२५} । इति मित्रावरुणयोरयनम् ।^{२६} । अतिरात्रो ऽभि-
 जिद्विभजितौ गोआयुषी इन्द्रकुक्षी अतिरात्रः ।^{२७} । इतीन्द्रान्धोः
 ।^{२८} । अतिरात्रो व्योतिर्गौरायुर्विभजिदभिजिताविन्द्रकुक्षी अति-
 रात्रः ।^{२९} । इत्यर्यक्षः ।^{३०} । संवत्सरं ब्राह्मणस्य गा रक्षेत् ।^{३१} ।
 संवत्सरं व्यर्णे नैतंधवे ऽग्निमिन्धीत ।^{३२} । संवत्सरे परीणद्धग्नी-
 नाधाय दृषदत्या दक्षिणेन तीरेणाग्नेयेनाष्टाकपालेन अग्न्यापरासे-
 अग्न्यापरासे यजमान एति ।^{३३} । त्रिः सर्चां प्रति यमुनामवभृथ-
 मभवयन्ति ।^{३४} । इति दार्षद्रुतम् ।^{३५} । अतिरात्रः सहस्रं निवृतः
 संवत्सरा अतिरात्रः प्रजापतेः सहस्रसंवत्सरं सहस्रसंवत्सरम् ।^{३६} ।

॥ २६ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे चयोदशो ऽध्यायः समाप्तः ।

अन्व्याधेयेन ब्रह्मवर्चसकामो यजेत । १ । तस्याष्टास्त्रष्टासु स्तोत्राणि । १ । अष्टाक्षरा गायत्री । ३ । तेजो ब्रह्मवर्चसं गायत्री । ४ । रथन्तरं पृष्ठम् । ५ । ब्रह्म रथन्तरम् । ६ । अग्निष्टोमो यज्ञः । ७ । ब्रह्म वा अग्निष्टोमः । ८ । एतेन चिःसमृद्धेन ब्रह्मणा तेजो ब्रह्मवर्चसमाप्नोति । ९ । दृक्कृतं ब्रह्मम् । १० । चितृदा अन्नमन्नं पानं खादधन्ति तस्य सर्वस्याष्टौ । ११ । चतुर्विंशतिर्दक्षिणा । १२ । चतुर्विंशतिर्वै संवत्सरस्यार्धमासाः संवत्सरस्यैवाष्टौ । १३ । तस्याग्नये पवमानाय पावकाय शुचय इति पञ्च उपालम्भ्याः सवनीयस्य । १४ । आदित्या वज्रानूबन्धाया उपालम्भ्यैवविधा । १५ । तद्यदेवं पञ्चो न्युक्ता भवन्ति नेदम्याधेयादयानीति । १६ । तस्य प्रातः सवनीयाननु पुरोलाज्ञानग्नये पवमानायाष्टाकपालं पुरोलाशं निर्वपति । १७ । माध्यन्दिनीयाननु पुरोलाज्ञानग्नये पावकाय । १८ । तृतीयसवनीयाननु पुरोलाज्ञानग्नये शुचये । १९ । आवपनं वै सवनीयाः पुरोलाग्नाः । २० । आवपन एव तदावपति । २१ । अथ यदादित्या वज्रानूबन्धाया उपालम्भ्या भवत्यदिनिं वा अन्व्याधेयं संतिष्ठते । २२ । या न्व्याधेयस्य संस्था तामेव तद्यज्ञस्य संस्थां करोति । २३ । एवं पञ्चः पुरोलाग्नाश्चान्वायात्यन्ते इविर्यज्ञेषु सोमेषु । १ ।

तस्य शस्त्रम् । २ । यदाहिष्ठमिति त्वचमाज्यम् । ३ । माधुच्छन्दसः
 प्रउगः । ४ । त्रयस्तयस्तृचा होत्रकाणां प्रातःसवने स्तोत्रियानुरूपौ
 पर्यासश्च । ५ । इन्द्र मरुत्व इह पाहि सोममिति त्वचं मरुत्वतीयम्
 । ६ । नृणां सु त्वा नृतमं गीर्भिरुक्थैरिति त्वचं निष्केवल्यम् । ७ ।
 अध्वर्यो वीर प्र महे सुतानामिति त्वचं मैत्रावरुणस्योक्थमुखीयम्
 । ८ । पूर्वं ब्राह्मणाच्छंसिनः । ९ । उत्तरमच्छावाकस्य । १० । पर्या-
 सानामुत्तमान् । ११ । उदु य देवः सविता हिरण्यस्य^{१२} घृतवती
 भुवनानाम्^{१३} इन्द्र चभुभिर्वाजवद्भिः^{१४} स्वस्ति नो मिमीताम्^{१५} वैश्व-
 नरं मनसा^{१६} प्र यन्तु वाजाः^{१७} समिद्धमग्निं समिधा गिरा
 गृण^{१८} इति त्वचानि वैश्वदेवाग्निमारुतयोः सूक्तानां स्थाने । १९ ।
 त्वचकृतमित्येतस्यां चोदनायामेतच्छस्त्रं प्रतीयेत । २० । ऐकाहिकं
 वा त्वचकृतम् । २१ । एतेनाग्निहोत्रौ व्याख्यातौ । २२ । आग्नेयं पयः
 पूर्वस्मिन् । २३ । सौर्यमुत्तरस्मिन् । २४ । पशू च । २५ । प्राजापत्या
 वशानूबन्ध्याया उपालभ्यैवंविधा । २६ । ॥ ३ ॥

पुनराधेयेन तेजस्कामो यजेत । १ । तस्य पञ्चसुपञ्चसु स्तोत्राणि
 । २ । पञ्चपदा पङ्क्तिः । ३ । पाङ्क्तो वै यज्ञः । ४ । यज्ञस्यैवाष्टौ । ५ ।
 सर्वाग्नेयादग्निष्टुतः शस्त्रम् । ६ । ॥ ४ ॥

दर्शपूर्णमासावन्नाद्यकामस्य । १ । इलादधावाग्रयणः सोमेष्टि-
 स्थाप्रवर्ग्यः । २ । दाक्षायणयज्ञाश्चत्वारः सर्वकामस्य । ३ । महायज्ञश्च
 । ४ । तस्मिंश्चातुर्मास्यहवींश्चन्वायात्यन्ते । ५ । पञ्चवस्य पर्वदेवताभ्यः
 । ६ । एककपालदेवताभ्यश्चानूबन्ध्याया उपालभ्या एवंविधाः । ७ ।
 अतिरात्रौ यज्ञः । ८ । ॥ ५ ॥

प्रजापतिर्ह प्रजातिकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यद्वैश्वदेवम्^१ । तमा-
हरत् । तेनायजत^२ । तेनेष्टा प्राजायत^३ । तेन प्रजातिकामो यजेत
।^४ । वैश्वदेवः पशुरूपालम्भः सवनीयस्य ।^५ । द्यावापृथिवीया
वज्रानूबन्ध्याया उपालम्भैर्विधा ।^६ । चिद्यतः शस्त्रम् ।^७ । दक्ष-
क्रतुं वा ।^८ । अश्वमृथादुदेत्योदवसानौययेष्टा मुनिसत्तेषा यजमान
आस्ते ऽहरहस्तुरो मासानाग्नेय्याग्नावैष्णव्या वान्तरालेषु ।^९ । सैव
तत्र दौक्षा ।^{१०} । ॥ ६ ॥

वैश्वदेवेन वै प्रजापतिः प्रजा असृजत^१ । ताः सृष्टा अप्रसृता
वरुणस्य यवाञ्जुः^२ । ताः वरुणो वरुणपाशैः प्रत्यमुञ्चत्^३ । ताः
प्रजाः प्रजापतिं पितरमेत्योपाधावन्^४ । उप तं यज्ञक्रतुं जानीहि
येनेष्टा वरुणपाशेभ्यः सर्वस्माच्च पाप्मनः संप्रमुच्येमहीति^५ । तत एतं
प्रजापतिश्चतुर्थे मासि द्विराचं यज्ञक्रतुमपश्यद्वरुणप्रघासम्^६ । तमा-
हरत् । तेनायजत^७ । तेनेष्टा वरुणमप्रीणात्^८ । स प्रीतो वरुणो
वरुणपाशेभ्यः सर्वस्माच्च पाप्मनः प्रजाः प्रामुञ्चत्^९ । प्र ह वा अस्य
प्रजा वरुणपाशेभ्यः सर्वस्माच्च पाप्मनः संप्रमुच्यते य एवंविद्वान्वरुण-
प्रघासैर्यजते ।^{१०} । उक्थ्यौ भवनः ।^{११} । वारुणः पशुरूपालम्भः
सवनीयस्य पूर्वस्मिन् ।^{१२} । मारुत उत्तरस्मिन् ।^{१३} । काथी वज्रानू-
बन्ध्याया उपालम्भैर्विधा ।^{१४} । ॥ ७ ॥

ताः प्रजाः प्रजापतिमब्रुवन्कस्मै नु नो ऽन्नाद्यायासृष्टा इति^१ । तत
एतं प्रजापतिश्चतुर्थे मासि त्रिराचं यज्ञक्रतुमपश्यत्साकमेधम्^२ । तमा-
हरत्^३ । तेनायजत^४ । तेनेष्टान्नाद्यमाप्नोत्^५ । तेनान्नाद्यकामो यजेत
।^६ । अग्निष्टोम उक्थ्यो ऽतिराचः ।^७ । अग्नये ऽजीकवते प्रथमे

पशुरुपालम्भः सवनीयस्य ।^८ मरुद्भ्यः सांतपनेभ्यो द्वितीये ।^९ माहेन्द्रसृतीये ।^{१०} वैश्वकर्मणी वशानूबन्ध्याया उपालम्भैवविधा ।^{११} ऐकादिकं यथा पृष्ठं शस्तम् ।^{१२} पृष्ठ्यो वा विहृतः ।^{१३} विश्वजितो वा वृहत्पृष्ठान्तृतीये ऽहनि शस्तम् ।^{१४} सौचा-
मणे च ।^{१५} आयुष्कामयज्ञे महायज्ञे ।^{१६} विनुत्यभिभृत्योः ।^{१७} स्वर्जिति ।^{१८} इन्द्रवज्रे च ।^{१९} ॥ ८ ॥

ताः प्रजाः प्रजापतिमश्रुवन्कस्यै नु नः प्रतिष्ठाया असृष्टा
इति ।^१ तत एतं प्रजापतिर्यज्ञक्रतुमपश्यच्छुनासीरीयम् ।^२ तमाहरत् ।
तेनायजत ।^३ तेनेष्टा प्रत्यतिष्ठत ।^४ तेन प्रतिष्ठाकामो यजेत ।^५ शुनासीरीयः पशुरुपालम्भः सवनीयस्य ।^६ सौरी वशानूबन्ध्याया
उपालम्भैवविधा ।^७ विंशतिं वैश्वदेवे ददाति ।^८ त्रिंशतं वरुण-
प्रघासेषु ।^९ पञ्चाशतं साकमेधेषु ।^{१०} विंशतिं शुनासीरीये
।^{११} तद्विंशतिशतम् ।^{१२} विंशतिशतं वा ऋतोरहानि ।^{१३} तद्वृत्-
माप्नोति ।^{१४} ऋतुना संवत्सरम् ।^{१५} ये च संवत्सरे कामाः
।^{१६} १२ । ॥ ८ ॥

पशुमसु चातुर्मास्येषु ।१। पूर्वेषुः पाशुकं कर्म ।२। अप-
रेद्युर्वैश्वदेवः पशुः ।३। पशुपुरोस्ताशमनु चातुर्मास्यदेवता यथा-
पर्व ।४। पाशुकः स्निष्टकृत् ।५। निगमस्थानवर्जम् ।६। यथास्थानं
वाजिनम् ।७। हृदयशूलान्तं संतिष्ठते ।८। वारुणमारुतौ वरुण-
प्रघासेषु ।९। उत्तरे यूपमुच्छ्रयन्ति ।१०। माहेन्द्रशुनासीरीया
उत्तरयोः ।११। यथास्थाना इष्टयः ।१२। पित्र्या च ।१३।
यथादेवतं वा पशवः ।१४। तद्वास्थातमेकादशिन्या ।१५। आनी-

कवतः सांतपनो गृहमेधीयः क्रौलिनो मैत्रस्य महाहविषि । १६ ।
 पर्वणिपर्वणि वा संस्थित ऐन्द्राग्नः । १७ । समानमनन्यत् । १८ । अथ-
 वाप्येकपर्वण्येकपञ्चौ चैन्द्राग्ने पराशि हवींषि । १९ । उपह्वयेत्सां पित्र्या
 । २० । अथ्वाकादूर्ध्वमनुयाजप्रभृति । मनोतादिपशूना वा । २१ ।
 सौमिकैः समानदक्षिणानि सर्वपशूनि । २२ । चातुर्मास्यपशूदक्षिणैः
 पाशुकानि । २३ । ॥ १० ॥

प्रत्यवरोहणीयः प्रतिष्ठाकामस्य । १ । संकल्पविज्ञतो ज्योतिष्टोमः
 । २ । पशुबन्धः पशुकामस्य । ३ । एकादशस्तोमः । ४ । एकादशा-
 चरा चिष्टुप् । ५ । चैष्टुभाः पञ्चवः । ६ । पशूनामेवाष्टौ । ७ । पिबा
 सोममभि यमुय तर्द एताथामोप गव्यन्त इन्द्रमिति निविद्धाने
 । ८ । ऊर्ध्वं गव्यं महि गृणान इन्द्रैताथामोप गव्यन्त इन्द्रमिति
 गोसंस्तवे तदेतस्याहो रूपम् । ९ । उद्भिद्वलभिदोर्गासवे च । १० । ॥ ११ ॥

अथातः सौचामणः । १ । इन्द्रो हायुष्कामस्तपस्ते २ स तपस्त-
 स्तेतं यज्ञक्रतुमपश्यत्सौचामणम् ३ तमाहरत् ४ तेनायजत ५ तेनेष्टा
 दीर्घायुत्वमगच्छत् ६ तमु ह भरदाजाय जोर्णाय प्रोवाच ७ अनेन
 वा अहमिष्टा दीर्घायुत्वमगच्छमनेनापि त्वं यजेति ८ तेन ह भर-
 दाज इष्टा सर्वायुत्वमगच्छत् ९ सर्वमायुरेति य एवं वेद य उ
 चैनेन यजते । १० । तस्य रथन्तरं पृष्ठम् । ११ । अग्निष्टोमो यज्ञः
 । १२ । यथाश्रद्धं दक्षिणा । १३ । तस्य चीणि चिष्टन्ति स्तोत्राणि
 । १४ । चीणि पञ्चदशानि । १५ । चीणि सप्तदशानि । १६ । चीण्येक-
 विंशानीति । १७ । उत्तरोत्तरितायै । १८ । उत्तरोत्तरावद्दीर्घायुत्वम-
 अवामहा इति । १९ । ॥ १२ ॥

तस्याग्निने लोहे ऽजः सारस्वती मेधीति पशून् उपालम्भ्यौ
 सवनीयस्य । १ । इन्द्राय सुचाम्णे वशानूबन्धाया उपालम्भैर्विधा
 । २ । तद्यदेवं पशवो नियुक्ता भवन्ति नेत्सौचामण्या अयानीति
 । ३ । तस्य प्रातःसवनीयाननु पुरोक्षाशाग्नाद्यतो ऽग्निमुपसमाधाय
 सुरासोमेन चरन्ति । ४ । द्वतीयसवनीयाननु पुरोक्षाशाग्नाविचं
 द्वादशकपालं पुरोक्षाग्रं निर्वपति । ५ । ऐन्द्रमेकादशकपालम् । ६ ।
 वारुणं दशकपालम् । ७ । आवपनं वै सवनीयाः पुरोक्षाशा आव-
 पन एव तदावपति । ८ । अथ यदिन्द्राय सुचाम्णे वशानूबन्धाया
 उपालम्भ्या भवतीन्द्रं वा अनु सुचामाणं सौचामणी संतिष्ठते । ^{१०}
 यैव सौचामण्याः संस्था तामेव तद्यज्ञस्य संस्थां करोति । ^{११}
 तं द्वेने ऽतिरात्रं कुर्वन्ति । ^{१२} एकविंशस्तोमं वृहत्पृष्ठमुभय-
 सामानम् । ^{१३} तस्य यद्विश्वजितो वृहत्पृष्ठस्य शस्त्रं तच्छस्त्रम्
 । ^{१४} अत्र हविर्यज्ञाः सोमाः संतिष्ठन्ते । ^{१५} ॥ १३ ॥

देवा व पशुकामाश्चतुरो मासान्त्रतं चरित्वैतमुद्भिदं यज्ञकतु-
 मपश्यन् । ^१ तेनेष्टा पशूनापुः । ^२ तेन पशुकामो यजेत । ^३ उद्भिदेष्टा
 यदि मन्येत चिरान्मा पशव आगुरिति चतुरो मासान्त्रतं चरित्वा
 बलभिदा यजेत । ^४ क्षिप्रं हैनं पशव आचन्ति । ^५ ॥ १४ ॥

गोसवेन पशुकामो यजेत । १ । षट्त्रिंशत्स्तोमेन । २ । षट्त्रिं-
 शदचरा वृहती । ३ । वारुताः पशवः । ४ । पशूनामेवाष्टौ । ५ ।
 षट्त्रिंशत्सहस्रा दक्षिणा गोसवस्य । ६ । अयुतं वा । ७ । उवस्यो
 यज्ञः । ८ । ॥ १५ ॥

सूतपेथेन तेजस्कामो यजेत । १ । द्वादश दीक्षा द्वादशोपसदः

। १ । मध्यमेनाङ्गुष्ठपर्वशौदुम्बरं चमसं मितं घृतस्य त्रतयेत् । १ ।
 क्षयुजासु चीरौदनं दीक्षासु । ४ । सोमचमसो दक्षिणाभिषुतस्य
 । ५ । अतं सत्यं वदन्तो भक्षयेयुः । ६ । भूर्भुवः स्मरिति वा । ७ ।
 क्षमोपाय वा ब्रह्मणे दद्यात् । ८ । अनिष्टा चयः सवसे तुराय
 कथा महामद्यक्षस्य हेतुरिति निविद्धाने । ९ । मन्दमाम अता-
 दधि प्रजाया अतस्य हि शुद्धः यन्नि पूर्वीरिद्युतवती तदेतस्याजो
 रूपम् । १० । ॥ १६ ॥

प्रजापतिरिमं लोकमीषंस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यद्भूः । तेनेष्टुमं
 लोकमाप्नोत् । तेनेमं लोकमीषान्वजेत । १ । ॥ १७ ॥

प्रजापतिरन्तरिक्षलोकमीषंस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यद्भुवः । तेने-
 द्युम्नरिक्षलोकमाप्नोत् । तेनान्तरिक्षलोकमीषान्वजेत । १ । ॥ १८ ॥

प्रजापतिरङ्गं लोकमीषंस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत्सः । तेनेष्टुमं
 लोकमाप्नोत् । तेनाङ्गं लोकमीषान्वजेत । १ । स्मरसामभ्यः ब्रह्माणि
 यथाहोमम् । २ । आनुष्टुभाणि च । ३ । ॥ १९ ॥

सूर्यो ह तेजस्कामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत्सुक्लसोमम् । तेनेष्टुमं
 तेन आप्नोत् । तेन तेजस्कामो यजेत । १ । एकविंशतिः श्वेताश्वा
 दक्षिणा । २ । वैषुवतमहः । ३ । ॥ २० ॥

तीव्रश्वः ब्रजया पशुभिस्तीव्रस्य बुभुषणः । १ ।

अयं तीव्रस्तीव्रमुदिच्छ्व सोमो वषट्कथ्याय हरिवो अक्ष पाहि ।

वक्षं विशागो जठरं पृषखानाष्ट्यं वृषभं तुषमिन्द्रम् ॥

इति पुरस्तात्प्रवृत्ततीयस्य निविद्धानस्य । २ । तीव्रस्याभिवचस इति
 निष्केवक्ष्ये । ३ । ॥ २१ ॥

ज्योतिः सूतसवः । १ । गौः स्वपतिसवः । २ । आयुर्गामशीसवः । ३ । संदंशानुस्तोमाविषुवञ्चौ ज्येनाजिरौ मृत्यन्तकौ चुरवपित्री-
 र्षस्त्रिदौ महः ज्येन्वाभिषरणीयाः । ४ । मन्युसूक्ते निविद्धाने
 लिङ्गकृते । ५ । यत्पृष्ठेनाभिषरेयुस्तत्पृष्ठः प्राकृतो ऽभिषर्यमाख्य
 । ६ । इषौ वृद्धद्वयसाम । ७ । अभीवर्त इतरेषु । ८ । त्रिखरैः
 सदन्वन् भवति । ९ । कार्मुकाण्युपशेरते । १० । बाणवह्निराग्नीध्रम्
 । ११ । धान्वनाभ्युपशेरते । १२ । श्रमयं बर्हिः । १३ । बाधक इध्नः
 परिधयस्य । १४ । वैभीदको यूषः । १५ । उपतापिनीर्नां गवा-
 माख्यम् । १६ । अनुस्तरणा गोखर्माधिषवणम् । १७ । श्रवणये अधि-
 षवणफलके । १८ । श्रवण्वामापः संस्तुतास्ताभिर्वसतीवरीः पृश्नन्ति
 । १९ । उपोतपश्वा अधिव्यधन्वानो लोहितोष्णीषा असिबद्धाः
 प्रचरेयुः । २० । न हैतं कस्यनेशीतेयसो ऽदादशाहं जीवेत् । २१ ।
 न ह वै तं कस्यन स्तृणुते य एतैः प्रत्यभिचरति । २२ । सदः
 पाप्मानं दिषतस्यापजिघांसमानस्य । २३ । उपोत्तमास्य ब्रह्माणा-
 मुत्सृज्यन्ते । २४ । उपसदः प्रजाकामस्य पशुकामस्य च । २५ । उपो-
 त्तमास्य ब्रह्माणामुपजायन्ते । २६ । ॥ २२ ॥

देवासुराः समयतन्त ।^१ ते देवा वृक्षस्यतिं पुरोहितमुपाधावकुप
 तं यज्ञकृतं जानीहि येनेष्टासुरानभिभवेमहीति ।^२ स एतम्वधं
 यज्ञकृतमपश्यत् ।^३ तेनेष्टासुरानभ्यभवन् ।^४ तेन दिषतो आहव्या-
 नभिषुभूषण्यजेत ।^५ पञ्चदशस्तोमस्य सप्तदशो माध्यन्दिनः पञ्च-
 मानस्तदस्य ऋषभरूपम् ।^६ पिबा सोममभि यमुय तर्दस्तसु
 वृष्टिं यो अभिभूत्योजा इति निविद्धाने ।^७ यः शिप्रवान्बृषभो

यो मनीनां गीर्भिर्वर्धं वृषभं वर्षणीनामित्युषभवती तदेतस्याहो
रूपम् । ४ । ॥ २३ ॥

सूर्यो ह तेजस्कामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यद्भोमानम् । तेनेष्ट्वा
तेज आप्नोत् । तेन तेजस्कामो यजेत । १ । सप्तदशस्तोमस्यैकविंश
आर्भवः पवमानः । २ । एकविंशो वा एष य एष तपति तदेनं
स्वेन रूपेण समर्धयति । ३ । इमा उ त्वा पुरतमस्तेन्द्रं स्तवेति
निविद्धाने । ४ । सूर्येण वयुनवचकार स सूर्यः पर्युह वरांसीति
सूर्याभिव्याहारे तदेतस्याहो रूपम् । ५ । ॥ २४ ॥

वसिष्ठो हान्नाद्यकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यद्विराजम् । तेने-
ष्ट्वान्नाद्यमाप्नोत् । १ । तेनान्नाद्यकामो यजेत । २ । पञ्चदशौ पूर्वो पव-
मानौ त्रिवृन्तीतराणि । ३ । स विराजमभिसंपद्यते । ४ । श्रीर्वि-
रालन्नाद्यं श्रियो विराजो ऽन्नाद्यस्योपास्यै । ५ । महस्त्रिलमिन्द्र यत
एतांस्त्रिं राजेन्द्र ये स देवा इत्यक्षरवैराजे निविद्धाने तदेतस्याहो
रूपम् ॥ ६ । ॥ २५ ॥

इन्द्रो ह खाराज्यकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत्स्वराजम् । तेनेष्ट्वा
खाराज्यमाप्नोत् । १ । तेन खाराज्यकामो यजेत । २ । सप्तदशौ पूर्वो
पवमानौ त्रिवृन्तीतराणि । ३ । तास्यतस्रः स्तोत्रिया विराजमति यन्ति
। ४ । ताभिः खाराज्यमाप्नोति । ५ । अक्षरवैराजे स । ६ । ॥ २६ ॥

उग्रना ह काथो ऽसुराणां पुरोहित आस । स ह देवाना-
मन्नमश्रित्वा परिदद्रे । स हैचत । कथं नु तेन यज्ञक्रतुना यजेयं
येनेष्ट्वा पाप्मानमपह्न्यामिति । १ । स एतमुग्रनस्तोमं यज्ञक्रतुमप-
श्यत् । २ । तेनेष्ट्वा पाप्मानमपाहत् । ३ । तेन पाप्मानमपजिघांसमानो यजेत

।^६। उदरव्याधिनश्च ।^७। चिद्विप्रातःसवनम् ।^८। ब्रह्म वै चिद्वत् ।^९। चिद्वत्तैव तद्वद्व्याणां पुरस्तात्पाभानमपाहत् ।^{१०}। सदशो माध्यन्दिनः ।^{११}। सा विराट् ।^{१२}। विराजैव तन्मध्यतः पाभानमपाहत् ।^{१३}। चिद्वत्तृतीयसवनम् ।^{१४}। ब्रह्म वै चिद्वत् ।^{१५}। चिद्वत्तैव तद्वद्व्याणोपरिष्ठात्पाभानमपाहत् ।^{१६}। अर्यमा द्यौर्न य इमेति निविद्वाने ।^{१७}। उग्रना यत्सहस्रैरयातं वरिवस्यन्नुग्रने काव्यायेत्युग्रनवती तदेतस्याहो रूपम् ।^{१८}। ॥ २७ ॥

स हैचत । पाभानमपाहत् कथं नु तेन यज्ञक्रतुना यजेयं येनेष्ट्वान्नाद्यमाप्नुयामिति । स एतमुत्तरमुग्रनस्रोमं यज्ञक्रतुमपश्यत् ।^१ तेनेष्ट्वान्नाद्यमाप्नोत् ।^२ तेनान्नाद्यकामो यजेत ।^३। चिद्विप्रातःसवनम् ।^४। ब्रह्म वै चिद्वत् ।^५। सदशो माध्यन्दिनः ।^६। सा विराजन्नाद्यम् ।^७। चिद्वत्तृतीयसवनम् ।^८। ब्रह्म वै चिद्वत् ।^९। चिद्वत्तैव तद्वद्व्याणोभयतो ऽन्नाद्यं परिगृह्णात्माह्रदधत् ।^{१०}। तथो एवेतद्यजमानस्त्रिद्वैव तद्वद्व्याणोभयतो ऽन्नाद्यं परिगृह्णात्मान्वत्ते ।^{११}। उग्रनवती च ।^{१२}। विविधस्रैवंशोमो ऽन्नाद्यकामस्य ।^{१३}। अक्षरवैराजे च ।^{१४}। सहस्रं शताश्वं दक्षिणा ।^{१५}। ॥ २८ ॥

इन्द्राग्नी वै देवेष्वहंश्रेयसे विवदेयाताम् ।^१ ते देवा ऊचुः । यदि वा इमावेवं विवदिष्येते अभि नो ऽसुरा भविष्यन्ति ।^२ उप तं यज्ञक्रतुं जानीम येनैनौ संशमयेमहीति ।^३ त एतं यज्ञक्रतुमपश्यन्निन्द्रान्योः कुलाद्यम् ।^४ तेनैनौ समशमयन् ।^५। तेन ब्राह्मणश्चक्षत्रियश्च संयजेयार्तां यं पुरोधास्यमानः स्यात् ।^६। ब्रह्मचरे एव तत्तन्मौ संयजेते ।^७। चिद्वत्पञ्चदशो स्तोमो ।^८। अग्निर्वै चिद्व-

दिग्ः षष्ठदशः ।^९ इन्द्राग्नी एव तत्तन्वौ समसृजताम् ।^{१०} तिष्ठा
वरी तसु दृष्टीति निविद्धाने ।^{११} अग्नेः पिव जिह्वया सोममि-
न्द्राग्निर्न शुष्कं वनमिन्द्र हेतिरित्यैन्द्रे अग्निमती तदेतस्याङ्गो
रूपम् ।^{१२} ॥ २८ ॥

मित्रावरुणयोर्वै वैराज्यमन्यतर ऐश्वर्यत्साराज्यमन्यतरः ।^१ तावेतं
यज्ञक्रतुमपश्यतां विराट्साराजम् ।^२ तेनेष्टा वैराज्यमन्यतर आग्ने-
त्साराज्यमन्यतरः ।^३ अक्षरवैराजे च ।^४ ॥ ३० ॥

ज्येष्ठस्तोमः कनिष्ठकुलीनस्य ज्येष्ठ्यं कामयमानस्य । १ । सप्त-
दशो बहिष्यवमानः । २ । एष वै स्तोमानां ज्येष्ठः । ३ । तमेव
तद्यज्ञमुखे युनक्ति । ४ । जनिष्ठा उग्रः सहस्रे तुराय प्र वः सतां
ज्येष्ठतमाय सुष्टुतिमिति ज्येष्ठाभिध्याहारे निविद्धाने तदेतस्याङ्गो
रूपम् । ५ । ॥ ३१ ॥

देवासुराः समयतन्त । ते देवा दृष्ट्यतिं पुरोहितशुपा-
धावन् ।^१ उप तं यज्ञक्रतुं जानीहि येनेष्टासुरा नाम्बवेयुरिति ।^२ स
एतं दुराजं यज्ञक्रतुमपश्यत् ।^३ तेनेष्टासुरा नाम्बवायन् ।^४ ततो वै
देवा अभवन्परासुराः ।^५ भवत्यात्मना परास्य देवो य एवं वेद
।^६ १ । अपरपक्षे शैरीष्टिः पूर्वाङ्गे ।^७ २ । चान्द्रमसी सायम् ।^८ ३ । विधुं
दद्राणं नवोनवः ।^९ ४ । सौवर्णः श्रतवलो दक्षिणा पूर्वस्थाम् ।^{१०} ५ ।
राजत उत्तरस्थाम् ।^{११} ६ । भारद्वाजं पृष्ठम् ।^{१२} ७ । तथा सूक्ते ।^{१३} ८ ।
स्तोत्रेस्तोत्रे स्तुते चिञ्चतं चिञ्चतं श्रतवलान्ददाति ।^{१४} ९ । यावद्वा
यजमानो हिरण्यस्येच्छेत् ।^{१५} ॥ ३२ ॥

इन्द्रो ह्यपचितिकामस्वपस्त्वैतं यज्ञक्रतुमपश्यदपचितिम् । तेने-

द्व्यपचितिमाप्नोत् । तेनापचितिकामो यजेत । १ । चतुर्विंशौ पूर्वो
 पवमानौ । २ । चिद्यत्पञ्चदशान्याज्यानि । ३ । सप्तदशैकविंशानि षष्ठानि
 । ४ । चिणव आर्भवः पवमानः । ५ । एकविंशमग्निष्टोमसाम । ६ ।
 तस्य गायत्रीमभि प्रातःसवनं संतिष्ठते । ७ । गायत्र्यन्धसो
 ऋषयः ^८ तेनेन्द्रो वसुध्वपचितिमाश्रुतः ^९ । गायत्र्यन्धसो ब्राह्मणाः ।
 तेनायं ब्राह्मणेष्वपचितिमश्रुते ^{१०} । चिष्टुभं माध्यन्दिनं सवनम्
 । ^{११} । चिष्टुप्यन्धसो रुद्राः ^{१२} । तेनेन्द्रो रुद्रेष्वपचितिमाश्रुत
 । ^{१३} । चिष्टुप्यन्धसः रुचियाः ^{१४} । तेनायं रुचिष्वपचितिमश्रुते
 । ^{१५} । जगतीं तृतीयसवनम् । ^{१६} । जग्यन्धस आदित्याः ^{१७} । तेनेन्द्र
 आदित्येष्वपचितिमाश्रुत । ^{१८} । जग्यन्धसो विश्वः ^{१९} । तेनायं
 विश्वेष्वपचितिमश्रुते । ^{२०} । वाचान्वाह वाचा ग्रंसति वाचा यजति
 । ^{२१} । वानुष्टुप् । ^{२२} । अनुष्टुप्यन्धसो विश्वे देवाः ^{२३} । तेनेन्द्रो
 विश्वेषु देवेष्वपचितिमाश्रुत । ^{२४} । अनुष्टुप्यन्धसः शूद्राः ^{२५} । तेनायं
 शूद्रेष्वपचितिमश्रुते । ^{२६} । अश्वरथः स्वाङ्गकवचो वैद्याप्रपरिच्छद
 आर्चोपासज्जो दैपधन्विः श्यावाश्वो दक्षिणा । ^{२७} । अपचितिमता
 रूपेणापचितिमाप्रवानीति । ^{२८} । इन्द्र सोमं सोमपत इन्द्रं खर्वेति
 निविह्वाने इन्द्राभिव्याहारे । तदेतस्याङ्गो रूपम् । ^{२९} ॥ ३३ ॥

सूर्यो ह लिषिकामक्षपक्षस्रैतं यज्ञक्रतुमप्यलिषिम् । तेनेष्टु
 लिषिमाप्नोत् । तेन लिषिकामो यजेत । १ । अश्वरथः कांस्यकवचः
 श्वेताश्वो दक्षिणा । २ । लिषिमता रूपेण लिषिमाप्रवानीति । ३ ।
 सूर्याभिव्याहारे निविह्वाने ^४ तदेतस्याङ्गो रूपम् । ^५ ॥ ३४ ॥

वदशो ह दक्षिकामक्षपक्षस्रैतं यज्ञक्रतुमप्यदृष्टिम् । तेनेष्टु

दृष्टिमाप्नोत् । तेन दृष्टिकामो यजेत । १ । उदां चतुर्वहण सुप्रती-
कमिन्द्रावरुणा युवमध्वराय न इतीन्द्रावरुणाभिव्याहारे निविद्वाने ।
तदेतस्याङ्गो रूपम् । २ । ॥ १५ ॥

भानुमती च तेजस्कामस्तपस्तप्तिं यज्ञक्रतुमपश्यदादित्यम् ।
तेनेष्टा तेज आप्नोत् । तेन तेजस्कामो यजेत । १ । यं वै सूर्यं
स्वर्भानुः स्वर्भानोरध यदित्यादित्याभिव्याहारे निविद्वाने । तदे-
तस्याङ्गो रूपम् । २ । ॥ १६ ॥

इन्द्राविष्णुर्ह स्वर्गकामस्तपस्तप्तिं यज्ञक्रतुमपश्यत्स्वर्गम् । तेनेष्टा
स्वर्गमाप्नोत् । तेन स्वर्गकामो यजेत । १ । इन्द्राभिव्याहारे निवि-
द्वाने । तदेतस्याङ्गो रूपम् । २ । ॥ १७ ॥

देवासुराः समंयतन्त^१ । ते देवा दृष्ट्यतिं पुरोहितमुपाधा-
वन्^२ । उप तौ यज्ञक्रतु जानीहि याभ्यामिष्टासुरान्विनुत्त्याभिभवे-
महीति^३ । स एतौ यज्ञक्रतु अपश्यद्विनुत्यभिभूतौ^४ । तान्विनुत्तिना
विनुत्याभिभूतिनाभ्यभवन्^५ । १ । तस्य विनुत्तेः षलूर्ध्वाः पृष्ठ्यसोमाः
षलावृत्ता विष्वञ्चः सोमाः । २ । विष्वञ्चो वै भूत्वा विनुदन्तीति
। ३ । तद्विनुत्ते रूपम् । ४ । अथाभिभूतेः षलूर्ध्वाः पृष्ठ्यसोमाः
षलावृत्ताः सम्यञ्चः सोमाः । ५ । सम्यञ्चो वै भूत्वाभिभवन्तीति
। ६ । तदभिभूते रूपम् । ७ । यद्विष्वजितो दृष्टपृष्ठस्य तदेनयोः
ब्रह्मम् । ८ । ॥ १८ ॥

राशिमरायावन्नायकामस्य । १ । उत्तमौ हृन्दोमौ समूह्यात्
। २ । स्त्रीणां गवां सहस्रं दक्षिणे ददाति । ३ । पुंसामुत्तरे । ४ ।
तत्सं दीक्षोपसदः । ५ । तथोदयनीया । ६ । यमावनूचौनगर्भौ वा

संयजेयाताम् । ७ । विघ्नः पाप्मानं दिषतश्चापजिघांसमानस्य । ८ ।
कयाशुभीयतदिदासीये वा निविद्धाने । ९ । भाद्व्यं दिषतश्चाप-
जिघांसमानस्य । १० । ॥ ३८ ॥

आदित्याश्च ह वा अङ्गिरसश्चात्सर्धन्तः^१ । वयं पूर्वं स्वर्गं लोक-
मेथ्याम इत्यादित्या वयमित्यङ्गिरसः^२ । ते ऽङ्गिरस आदित्येभ्यः
प्रोचुः । अः सुत्या नो याजयत न इति । तेषां हाग्निर्दूत
आस^३ । त आदित्या ऊचुः । यदि वा एते पूर्वं यक्ष्यन्थेते पूर्वं
स्वर्गं लोकं गमिष्यन्ति^४ । [अभि नो ऽसुरा भविष्यन्ति ।]^{(५)*} उप
तं यज्ञकृतुं जानीम येन वयं पूर्वं यजेमहीति^{५(६)} । त एतं साद्यःकं
यज्ञकृतुमपश्यन्^{६(७)} । तेनेष्टुा पूर्वं स्वर्गं लोकमायन्^{७(८)} । तेन स्वर्गकामो
यजेत ।^{८(९)} । चिदत्स्वोमः ।^{९(१०)} । रथन्तरं पृष्ठम् ।^{१०(११)} । दृक्कृपं
ब्रह्मम् ।^{११(१२)} । अग्निष्टोमो यज्ञः ।^{१२(१३)} । यवोर्वरा वेदिः ।^{१३(१४)} । यव-
श्च उत्तरवेदिः ।^{१४(१५)} । लाङ्गलेषा यूपः ।^{१५(१६)} । यवकलापिष्यषालम्
।^{१६(१७)} । ईजानस्य कुलादसतीवर्यः ।^{१७(१८)} । दृतिषु दधि वनीवाह्यन्ते
।^{१८(१९)} । ततो यत्सर्पिरुदैति तेन प्रचरन्ति ।^{१९(२०)} । अश्वरथः सोम-
प्रवाकः ।^{२०(२१)} । योजने ऽन्ततः ।^{२१(२२)} । अश्वो दक्षिणा ।^{२२(२३)} । पूर्वाह्णे
दीक्षणीया ।^{२३(२४)} । अभयं कर्माणि वर्तन्ते ।^{२४(२५)} । अर्थलुप्तः प्रवर्ग्यः
।^{२५(२६)} । तिष्ठः पराचीरुपसदः ।^{२६(२७)} । पुरोलाशो ऽग्नीषीमीयः
।^{२७(२८)} । सवनीयकाले समानतन्त्राः पशवः ।^{२८(२९)} । आश्विनी वशा-
नूयन्ध्यायाः स्थाने ।^{२९(३०)} । मैत्रावरुणा वा पयस्यया यजेत ।^{३०(३१)} ।
अथो पूर्वप्रक्रान्तमन्त्रैश्चन्^{३१(३२)} । ॥ ४० ॥

* The words in brackets are given only in some MSS. of the text. They are explained in one MSS. of the Commentary and omitted in the other.

एवैवोत्तरस्य विधा । १ । सोमा एकन्यथा । २ । अष्टादशाः
पयमानास्त्रिंशत्तृतीतराणि । ३ । स एष उक्थः प्रत्याहृतः । ४ । यो
ऽग्निष्टोमे कामो य उक्थे तयोदभयोराष्टौ । ५ । गोधूमेर्वरा । ६ ।
गोधूमस्यसः । ७ । गोधूमकक्षापिषवासम् । ८ । कुम्भा आपो
वसतीर्वयः । ९ । अश्वः सोमप्रवाकः । १० । चैपदे ज्ञातः । ११ ।
वज्रश्च इक्षिणा । १२ । ॥ ४१ ॥

एवैवोत्तरस्य विधा । १ । सोमा हवान्यथा । २ । चतुर्विंशः
पयमानास्त्रिंशत्तृतीतराणि । ३ । स एष वाजपेयः प्रत्याहृतः । ४ ।
यः षोडशभिः कर्मो यो वज्रपेये तयोदभयोराष्टौ । ५ । यद्यस्य
द्विषम्भाद्वयो जुम्भिषा यजेत परिक्रिया यजेत । यदि परिक्रियो-
न्मिथ्या । ६ । एकचिकचिकैकाभ्यां ब्रह्मवर्षसकामो यजेत । ७ ।
एकस्यां तिसृष्विति प्रथमस्य सोचाणि भवन्ति । ८ । तिसृष्वेक-
स्यामित्युत्तरस्य । ९ । तत्तत्तुर्विंशतिः सोचियाः । १० । चतुर्विंशत्य-
क्षरा गम्यन्ती । ११ । तेजो ब्रह्मवर्षसं गम्यन्ती । १२ । तदाभ्यां तेजो
ब्रह्मवर्षमाप्नोति । १३ । दशकृत्तृती । १४ । अभिजिदभिजिगी-
षतः । १५ । विषजिद्विषं जिगीषतः । १६ । विषंस्तौ च तौ । १७ ।
अग्निष्टोमौ भूत्वान्वोन्वक्षिन्प्रत्यतिष्ठताम् । १८ । उक्थौ भूत्वान्वोन्व-
क्षिन् । १९ । अतिरात्रौ भूत्वान्वोन्वक्षिन् । २० । ॥ ४२ ॥

इन्द्रो वै नृक्षिगीषंस्तप्तैतं यज्ञकृतमपश्यत्पूजितम् । तेनेष्टु
नृनक्षयत् । तेन नृक्षिगीष्यजेत । १ । ॥ ४३ ॥

इन्द्रो वै पृतनाजं जिगीषंस्तप्तैतं यज्ञकृतमपश्यत्पृतनाजितम् ।
तेनेष्टु पृतनाजमजयत् । तेन पृतनाजं जिगीष्यजेत । १ । ॥ ४४ ॥

इन्द्रो वै सचाजं जिगीषंस्तपस्तप्तेतं यज्ञक्रतुमपश्यत्सचाजितम् ।
तेनेष्टा सचाजमजयत् । तेन सचाजं जिगीषन्यजेत । १ । प्रथमा-
व्यहामाध्यन्दिनेषु निविद्धानाम्नि । १ । ॥ ४५ ॥

इन्द्रो वै धनं जिगीषंस्तपस्तप्तेतं यज्ञक्रतुमपश्यद्भनजितम् । तेनेष्टा
धनमजयत् । तेन धनं जिगीषन्यजेत । १ । यतुर्विंशमहः । १ । ॥ ४६ ॥

इन्द्रो वै स्वर्जिगीषंस्तपस्तप्तेतं यज्ञक्रतुमपश्यत्स्वर्जितम् । तेनेष्टा
स्वरजयत् । तेन स्वर्जिगीषन्यजेत । १ । उत्स्रयज्ञ इव वा एष
यत्स्वर्जित् । १ । ॥ ४७ ॥

इन्द्रो वै सर्वं जिगीषंस्तपस्तप्तेतं यज्ञक्रतुमपश्यत्सर्वजितम् ।
तेनेष्टा सर्वमजयत् । तेन सर्वं जिगीषन्यजेत । १ । महाकृतीव-
महः । १ । ॥ ४८ ॥

इन्द्रो वै सर्वमुज्जिगीषंस्तपस्तप्तेतं यज्ञक्रतुमपश्यदुज्जितम् ।
तेनेष्टा सर्वमुदजयत् । तेन सर्वमुज्जिगीषन्यजेत । १ । अग्निष्टा उग्रः
सहस्रे तुराय तमु दृष्टि यो अभिभूत्योज इति निविद्धाने । १ ।
ध्वान्तात्प्रपित्वादुदरन्त गर्भा उत्तूर्वयाणं धृषता निनेद्येत्युदतौ तदे-
तस्याक्रो रूपम् । १ । ॥ ४९ ॥

इन्द्रो वै त्रिशीर्षाणं त्वाद्भमहन्त^१ । अहन्मुषान्यतीप्साक्षरद्वेभ्यः
प्रायच्छत्^२ । तं सर्वाणि भूतान्यभ्याक्रोशन्^३ । स देवेभ्यः पार्श्वत इव
चचार^४ । ते देवा ऊचुः । यदि वा अयमेवं परिश्रित्यभि नोऽसुरा
भविष्यन्ति^५ । उप तं यज्ञक्रतुं जानौम येनैनुपाह्वयेमहीति^६ । त
एतमुपह्वयं यज्ञक्रतुमपश्यन् । तेनैनुपाह्वयन्त^७ । तेनावह्वो राजा
यजेत । राष्ट्रमवजिगीषन्^८ । अह वैव गच्छति । १ । इमा उ त्वा

पुस्तमस्य कारोर्ह्यं वीर ह्यथा हवन्ते य एक इद्व्यस्यर्षणीनामिति
हृतवती निविद्धाने ¹⁰ तदेतस्याङ्गो रूपम् । ¹¹ ॥ ५० ॥

तमभेवाक्रोशन्नहर्जाततथा वैतत्पाप्या वालक्ष्या ² सो ऽग्नये
सर्वाणि सवनानि प्रायच्छत् ³ तस्याग्निः सर्वामनहर्जाततां सर्वा
पापीमलक्ष्मीं निरदहत् ⁴ स यो ऽनहर्जातः स्थाद्यं वा पापी
वागभिवदेत्सो ऽग्निद्युता यजेत । तस्याग्निः सर्वामनहर्जाततां सर्वा
पापीमलक्ष्मीं निर्दहति य एवं वेद ⁵ य उ चैनेन यजते । ⁶ *
चित्रतोमेन चिष्टोमेन वा ब्रह्मवर्चसकामः । ⁷ चतुष्टोमेन प्रति-
ष्ठाकामः । ⁸ प्रातरनुवाकप्रभृति हारियोजनान्तं सर्वमाग्नेयम् । ⁹
अथार्थमूहः । ¹⁰ वचनात्प्रत्याम्नायः । ¹¹ अग्निं मन्ये पितरमिति
प्रतिपत्प्रातरनुवाकस्य । ¹² लिङ्गेषु रत्तरयोः कालोरग्निशब्दं कुर्वीत
। ¹³ प्र देवचेत्युद्धृत्य सोमस्य मेति चतुर्दश । ¹⁴ तमोषधी-
रित्यवनीयमानासु । ¹⁵ श्रौर्वभृगुवदिति तिस्रो ऽम्बय इत्युद्धृत्य
। ¹⁶ उपप्रयन्तस्त्रीणि शतेति प्रथमे उत्तमा चाग्निमन्थनीयानाम्
। ¹⁷ अग्ने जुषस्व नो हविरिति प्रथमा चतुर्थी पञ्चमी च सव-
नीयानाम् । ¹⁸ दूतं वो विश्ववेदसमिति द्विदेवत्यानाम् । ¹⁹ ॥ ५१ ॥

अग्निमीले पुरोहितमित्युच्चीयमानेभ्यः । १ । अग्निं दूतमिति
सप्त प्रस्थितानाम् । २ । उत्तराश्वतसो ऽष्ठावाकसूक्तस्य स्थाने । ३ ।
अग्ने दिव इति याज्याज्यस्य । ४ । उप त्वा जामथ ऐभिरग्ने कस्ते
जामिर्न योरुपब्धिरग्निर्वजाण्यग्ने सुतस्याग्ने धृतव्रतायेति प्रउगद्वचानि

* The commentary from this Sūtra up to 14, 52, 3 is wanting
in both MSS.

। ५ । अग्ने विश्वेभिरग्निभिरिति यजति । ६ । कसो जामिः कथा ते
अग्ने अङ्गिर इति स्तोत्रियानुरूपौ मैत्रावरुणस्य । ७ । विपर्यस्तौ तु
माध्यन्दिने । ८ । अग्निर्दृचाणीति ब्राह्मणाच्छंसिनः । ९ । अग्नि-
मूर्धेत्यच्छावाकस्य । १० । अर्चन्तस्वेति मैत्रावरुणस्य । ११ । उत्तरं
ब्राह्मणाच्छंसिनः । १२ । अग्ने धृतव्रतायेति षष्ठ्यच्छावाकस्य । १३ ।
उत्तमाभिर्यजन्ति । १४ । ॥ ५२ ॥

अग्निं वो देवमित्युक्तीयमानेभ्यः । १ । प्र वः शुक्रायेति सप्त
प्रस्थितानाम् । २ । उत्तरे महत्वतीययहस्य । ३ । विश्वोविश्वो वस्त्व-
मग्ने यज्ञानामिति प्रतिपदनुचरौ महत्वतीयस्य । ४ । अग्न आ
याह्यग्निभिः प्र वो यज्ञमिति प्रगाथौ । ५ । अग्निं न मा मयितं
त्वमग्ने प्रथमो अङ्गिरा ऋषिरित्येकपातिनीनाम् । ६ । अग्ने स
खेवदिति निविद्वानम् । ७ । उत्तमा याज्या । ८ । ॥ ५३ ॥

पाहि नो अग्न एकया पाहि नो अग्ने रक्षस इति स्तोत्रि-
यानुरूपौ प्रगाथौ निष्केवस्यस्य । १ । प्र ते अग्ने हविश्रतीमिति
धाया । २ । एना वो अग्निमिति प्रगाथः । ३ । यथा हेतरिति
निविद्वानम् । ४ । अग्निं नर इति याज्या । ५ । ॥ ५४ ॥

अग्निमग्निं वो अग्निगुमग्ने जरितरिति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ
ब्राह्मणाच्छंसिनः । १ । अक्का नः श्रीरशोषिमित्यच्छावाकस्य । २ ।
अग्ने विवस्त्वत्वमग्ने गृहपतिस्त्वमित्सप्रथा इत्यनुपूर्वं प्रगाथाः । ३ ।
यजस्व हेतरिति च सूक्तानि । ४ । उत्तमाभिर्यजन्ति । ५ । ॥ ५५ ॥

अग्नम महत्यादित्ययहस्य पुरोनुवाक्योत्तरा याज्या । १ । ऊर्ध्व
ऊ षु णो अध्वरस्य हेतरिति नवोक्तीयमानेभ्यः । २ । उत्तरे

हारिथोजनस्य । ३ । त्वामग्नं चतायव इति सप्त प्रस्तितानाम् । ४ ।
 एति प्र हेतेति सावित्रस्य पुरोनुवाक्योत्तरा याज्या । ५ । इक्षं
 ते गव्यस्यं न त्वेति प्रतिपदनुचरौ वैश्वदेवस्य । ६ । त्वमग्ने द्रविणोदा
 इति तिस्रः सावित्रस्य । ७ । आर्भवस्योत्तरास्तिस्रः । ८ । चतस्रो
 द्यावापृथिवीयस्य । ९ । वसादितो वैश्वदेवस्य । १० । अश्वेधि जार
 इति वायव्यायाः । ११ । जुषस्य सप्रथस्यममिति सुरुपह्नोः । १२ ।
 समिद्धो अग्निर्दिवीति तिस्र एकपातिनीनाम् । १३ । तदस्य वाक्
 इति पञ्चजनीयायाः । १४ । यज्ञेन वर्धतेति याज्या । १५ ॥ ५६ ॥

अभि प्रवन्तेति घृतस्य । १ । उत्तरा सौम्यस्य । २ । आ वे
 राजानमिति रौद्र्याः । ३ । वसुं न चित्रमह्यमिति मातृतस्य । ४ ।
 आ नो चक्षं दिवस्पृशमा नो वायक्यग्निष्टोमसाम्नः स्त्रोत्रियानु-
 रूपौ प्रमाथौ । ५ । नित्यौ वा । ६ । अप्स्यग्न इत्यापोऽहिष्ठीयानाम्
 । ७ । तं देवा बुध इति वैश्वदेव्याः । ८ । इममू षु वे अतिधि-
 सुवर्बुधमिति चतस्रो देवानांपत्नीनां राकायास्य । ९ । ऊवे क.
 सुद्योत्मानमिति तिस्रो ऽचरपङ्क्तीनाम् । १० । निमूर्धानमिति तिस्रः
 पैत्रीणाम् । ११ । कथा ते अग्ने शुचयन्त आचोरिति तिस्रो
 यामीनाम् । १२ । मथीक्षदीमिति तिस्रः स्वादुष्किलीयानाम् । १३ ।
 उत्तरयोदत्तरे । १४ । एवाग्निर्गेतसेभिरिति परिधानीया । १५ ।
 यहेष्वविहतेषु तिष्ठा हरौ तसु दृष्टीति निविह्वाते । १६ । अनद्धा-
 न्दिरण्यं वा दक्षिणा । १७ । एतस्याग्नेयं रूपम् । १८ । उत्याय
 आग्निष्टोमः । १९ । आ ह वा एष सर्वाभ्यो देवताभ्यो वक्ष्यते यो
 ऽग्निष्टुता यजते । २० । ॥ ५७ ॥

इन्द्रो ह बलकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यद्विन्दुस्तुतम् । तेनेष्ट्वा
बलमाप्नोत् । तेन बलकामो यजेत । १ । इन्द्राभिव्याहारे निवि-
द्वाने तदेतस्याङ्गो रूपम् । २ । ॥ ५८ ॥

सूर्यो ह तेजस्कामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत्सूर्यस्तुतम् । तेनेष्ट्वा
तेज आप्नोत् । तेन तेजस्कामो यजेत । १ । सूर्याभिव्याहारे
निविद्वाने तदेतस्याङ्गो रूपम् । २ । ॥ ५९ ॥

विश्वे ह देवाः प्रजातिकामास्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यन्वैश्वदेव-
स्तुतम् । तेनेष्ट्वा प्राजायन्त । तेन प्रजातिकामो यजेत । १ । इमा
उ त्वा पुरुतमस्य वृषा मद इन्द्र इति निविद्वाने । २ । प्रोतये
वरुणं मित्रमिन्द्रं मित्रो नो अन्न वरुणस्य पूषेति वैश्वदेवाभिव्याहारे
तदेतस्याङ्गो रूपम् । ३ । ॥ ६० ॥

गोतमो ह ब्रह्मवर्चसकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यद्गोतमस्य चतु-
रक्षरस्त्रोमम् । तेनेष्ट्वा ब्रह्मवर्चसमाप्नोत् । तेन ब्रह्मवर्चसकामो यजेत
। १ । चतसृषु बहिष्पवमानः । २ । अष्टास्त्रष्टास्त्राज्यानि । ३ । द्वाद-
शसु माथ्यन्दिनः पवमानः । ४ । षोडशसुषोडशसु वृष्टानि । ५ ।
विंशत्यामार्भवः पवमानः । ६ । चतुर्विंशमग्निष्टोमसाम । ७ । सामा-
न्तरव्ययः । ८ । ॥ ६१ ॥

पञ्चवारदीयः । १ । मरुतो हाये ऽनपिषोमपीथा आसुः । ते
यत्नेन्द्रं मरुतः पुपुवुस्तदेनानिन्द्रः सोमपीथे ऽन्वाभेजे ^२ । स यो
ऽनपिषोमपीथः स्वाद्यो वा मरुतां सलोक्ततां सायुज्यमौष्मेत सो
ऽनेन यजेत । ^३ । पञ्चोक्षाणः पञ्च वरदो मरुद्भ्यः प्रोक्षिताश्चरन्ति ।
ते सवनीयस्योपालम्भ्याः । ^४ । ॥ ६२ ॥

अश्विस्तोमाः । १ । गोतमो ह ब्रह्मवर्चसकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञ-
क्रतुमपश्यत् ^२ तेनेष्ट्वा ब्रह्मवर्चसमाप्नोत् ^३ तेन ब्रह्मवर्चसकामो
यजेत । ^४ १ ॥ ६३ ॥

भरद्वाजो ह बलकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत् ^१ तेनेष्ट्वा बल-
माप्नोत् ^२ तेन बलकामो यजेत । ^३ १ ॥ ६४ ॥

अचिर्ह प्रजातिकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत् ^१ तेनेष्ट्वा प्राजा-
यत ^२ तेन प्रजातिकामो यजेत । ^३ १ ॥ ६५ ॥

वसिष्ठो हामाद्यकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत् ^१ तेनेष्ट्वा मा-
द्यमाप्नोत् ^२ तेनामाद्यकामो यजेत । १ ॥ ६६ ॥

जमदग्निर्ह पशुकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत् ^१ तेनेष्ट्वा पशू-
नाप्नोत् ^२ तेन पशुकामो यजेत । ^३ १ ॥ ६७ ॥

प्रजापतिर्ह प्रजातिकामस्तपस्तप्नैतं यज्ञक्रतुमपश्यत् ^१ तेनेष्ट्वा
प्राजायत ^२ तेन प्रजातिकामो यजेत । ^३ १ । पृथ्याहान्यनुपूर्वम्
। ^४ १ ॥ ६८ ॥

ब्राह्म्यस्तोमाः । १ । वसवो ह स्वर्गकामास्तपस्तप्नैतान्यज्ञक्रतुन-
पश्यन्ब्राह्म्यस्तोमान् ^२ तैरिष्ट्वा स्वर्गमापुः ^३ तैः स्वर्गकामो यजेत
। ^४ १ ॥ ६९ ॥

मित्रावरुणयोरश्विनोर्वसूनां महतां विश्वेषां देवानाम् । १ ।
समूल्हात्पृथ्याच्छस्त्रम् । २ । ॥ ७० ॥

उत्क्रान्तिरतिराजः । १ । इन्द्राविष्णू वै स्वर्गकामौ तपस्तप्नैतं
यज्ञक्रतुमपश्यतामुत्क्रान्तिम् ^२ तेनेष्ट्वा स्वर्गं लोकमुदाक्रामताम् ^३ तेन
स्वर्गकामो यजेत । ^४ १ । इमा उ त्वा पुरुतमस्य द्यौर्न च इह्येति निवि-

द्वाने । ३ । प्र पूषणं विष्णुमग्निं पुरग्धिं हस्रृजीषिन्विष्णुना सचान
इति विष्णुन्यङ्गे तदेतस्याङ्गो रूपम् । ४ । ॥ ७९ ॥

मिचावरुणयोरश्विनोर्वसूनां मरुतां साध्यानामाप्यानां विश्वसृजां
भूतकृतां ज्येष्ठानां मध्यमानां कनिष्ठानां च । १ । चतुर्दशः स्तोमः
। २ । विष्टुः सप्रतोदः सेषुधन्वा दक्षिणा । ३ । एतेषां देवगणानां
समूह्याद्भराचाष्टस्तम् । ४ । ॥ ७९ ॥

ब्राह्मस्तोमानाम् । १ । नवानां नाकसदां च । २ । चषालमुख-
तरसपुरोक्षाशोरनिष्टुसवन्नसवच्चसवभूमिसवौषधिसवौदनसववनस्य-
तिसवानां च । ३ । ॥ ७९ ॥

प्रजापतिर्ह परमेष्ठी प्रतिष्ठाकामस्तपस्तप्त्रैतं यज्ञक्रतुमपश्यद्भ-
ममहः । १ तेनेष्टा प्रत्यतिष्ठत । २ तेन प्रतिष्ठाकामो यजेत । ३ । ॥ ७४ ॥

चतुस्तोमाः । १ । चतवो ह स्वर्गकामास्तपस्तप्त्रैतान्यज्ञक्रतुनप-
श्यन्वाट् । २ तैरिष्टा स्वर्गमापुः । ३ तैः स्वर्गकामो यजेत । ४ । ॥ ७५ ॥

मासस्तोमाः । १ । मासा हान्नाद्यकामास्तपस्तप्त्रैतान्यज्ञक्रतुन-
पश्यन्वाट् । २ तैरिष्टान्नाद्यमापुः । ३ तैरन्नाद्यकामो यजेत । ४ । ॥ ७६ ॥

अर्धमासस्तोमाः । १ । अर्धमासा हान्नाद्यकामास्तपस्तप्त्रैतान्यज्ञ-
क्रतुनपश्यन्वाटुर्विंशतिम् । ३ तैरिष्टान्नाद्यमापुः । ४ तैरन्नाद्यकामो यजेत
। ५ । ॥ ७७ ॥

नक्षत्रस्तोमाः । १ । नक्षत्राणि ह तेजस्कामानि तपस्तप्त्रैतान्यज्ञ-
क्रतुनपश्यन्वाटुर्विंशतिम् । तैरिष्टा तेज आपुः । तैस्तेजस्कामो यजेत
। २ । ॥ ७८ ॥

अहोरात्रस्तोमाः । १ । अहोरात्रा हान्नाद्यकामास्तपस्तप्त्रैतान्यज्ञ-

कठ्वनपश्वन्मश्वन्विंशतिव्रतानि । तैरिष्ट्वाञ्चाधमापुः ^२ तैरञ्चाश्वकामो
यजेत । ^३ ॥ ७८ ॥

सुहृत्सोमाः । १ । सुहृता हावाश्वकामाश्वपश्वस्यैतान्यश्वकठ-
नपश्वन्मश्व सवसाश्वद्वौ च व्रतानि ^२ तैरिष्ट्वाञ्चाधमापुः ^३ तैरञ्चा-
श्वकामो यजेत । ^४ ॥ ८० ॥

निमेषसोमाः । १ । निमेषा शक्तििकामाश्वपश्वस्यैतान्यश्वकठ-
नपश्वन्मश्वान्मश्वद्वौ च सवसाणि । तैरिष्ट्वाशक्तिमापुः । तैरशक्ति-
कामो यजेत । २ । ॥ ८१ ॥

ध्वंसिसोमाः । १ । ध्वंसयो हानन्तकामाश्वपश्वस्यैतान्यश्वकठ-
नपश्वन्मश्व प्रयुतान्मश्वद्वौ चायुताणि ^२ तैरिष्ट्वानन्तमापुः ^३ तैरनन्तकामो
यजेत । ^४ ॥ ८२ ॥

दिशं सोमाः । १ । दिशो हानन्तकामाश्वपश्वस्यैतान्यश्वकठ-
नपश्वंसतुरः । तैरिष्ट्वानन्तमापुः । तैरनन्तकामो यजेत । २ । ॥ ८३ ॥

अवान्तरदिशं सोमाः । १ । अवान्तरदिशो हानन्तकामाश्वप-
श्वस्यैतान्यश्वकठनपश्वंसतुरः । तैरिष्ट्वानन्तमापुः । तैरनन्तकामो यजेत
। ^१ ॥ त एते दृष्टव्यन्तरपृष्ठाः स्युः । ^२ ॥ ऐकाधिकपृष्ठाः । ^३ ॥
कथाशुभीयतदिदासीथे वा निविज्ञाने । ^४ ॥ दिशु दिशं सोमा
अवान्तरदिश्वान्तरदिशामवान्तरदिशाम् । ^५ ॥ ८४ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे चतुर्दशोऽध्यायः समाप्तः ।

श्रीमत् ।

अरदि वाजपेयः । १ । अश्वधकामस्य । २ । वाजेन यद्व्यमाणः
 पुरस्तात्संवत्सरं पेयैर्यज्ञक्रतुभिर्यजते । ३ । पानं वै पेयाः । अन्नं
 वाजः । ४ । पानं वै पूर्वमथान्नम् । ५ । तयोर्हमयोराष्ट्रौ । ६ ।
 द्वादशाग्निष्टोमाः । ७ । गोतमस्य वा चतुस्तरसोमो व्यत्यासं प्राह-
 तेन । ८ । अपरियज्ञमेकै । ९ । इन्द्रो ह्येतेन यज्ञक्रतुनेष्टा दृष्ट-
 स्यतिश्चाश्वधमापतुः । १० । तेनाश्वधकामो यजेत । ११ । अथो
 ह्येतेन वाजो लौक्य इष्ट्वा सर्वान्कामानाप । तस्माद्वाजपेयः । १२ ।
 अथोदश दीक्षास्त्रिंश उपसदः सुत्यं सप्तदशमहः । १३ । सप्तदशो वै
 प्रजापतिर्वाजपेयः । १४ । तदेनं स्वेन रूपेण समर्धयति । १५ ।
 चतुरश्रो गोधूमचषालो बैल्यो धूपः सप्तदशारत्निः । १६ । सप्तदर्शो
 वै प्रजापतिर्वाजपेयः । १७ । तदेनं स्वेन रूपेण समर्धयति । १७-
 सप्तदशाग्नीषोमीयाः । १८ । तेषां समानं चरणम् । १९ । आ य
 ऐन्द्राग्र ऐन्द्रो दृष्टिः । सारस्वती मेघौ । मरुद्वा उज्ज्वेभ्यो बभ्रा
 इन्द्रिः पञ्चमी क्रतुपशूनाम् । २० । सप्तदश प्रजापत्याः श्यामास्त-
 पंरा लघुदिन उपालम्भ्याः । २१ । सवनौयानां तन्त्रं पर्यग्निकर-
 णानाम् । २२ । ब्रह्मसाधालभ्यन्ते । २३ । आभगुरावर्तत लोक्याश्च
 । २४ । प्राप्ता अग्निं भरतोवध्यगोहमिति तन्त्रमुत्तमः प्रधाजः
 परिवाप्यौ च । २५ । ऊर्ध्वं प्रदानं हारियोजनात् । २६ । वनस्पति-
 प्रभृतीन्यङ्गान्युत्तम्योरन् । २७ । इष्टेषु वानुयाजेषु । २८ । स्वकासा

वा । ^{२९} । सप्तदशः सोमः । ^{३०} । वैराजमाच्यम् । ^{३१} । घृतसोमीयं
 वा । ^{३२} । माधुच्छन्दसः प्रउगः । ^{३३} । अन्नं वै विराट् । घृतमन्नम्
 । ^{३४} । रसो माधुच्छन्दसः प्रउगः । ^{३५} । अन्नेन तद्रसं दधाति
 । ^{३६} । ऐकाहिकं वा । ^{३७} । प्रतिष्ठा वा एकाहः । ^{३८} । प्रति-
 ष्ठित्या एव । ^{३९} । ॥ १ ॥

चिकद्रुक्षु मद्भिषो यवाग्निरं तुविशुभ इत्यतिच्छन्दसा मरु-
 तनीयं प्रतिपद्यते । ^१ । प्राजापत्यं वै छन्दो ऽतिच्छन्दाः । २ । प्रजा-
 पतिर्वाजपेयः । ३ । तदेनं स्नेन रूपेण समर्धयति । ^४ । आ ता
 रयं यथोतय इत्येव प्रतिपद्यते । ^५ । प्राजापत्यं वै छन्दो ऽनुष्टुप्
 । ६ । प्रजापतिर्वाजपेयः । ७ । तदेनं स्नेन रूपेण समर्धयति । ^८ ।
 कथा शुभा सवयसः सनीसा इति मरुतनीयं । कदत्कियाशुभी-
 यम् । ९ । को वै प्रजापतिर्वाजपेयः । १० । तदेनं स्नेन रूपेण
 समर्धयति । ^{११} । बार्हस्पत्यो नैवारः सप्तदशवरावः । १२ । सप्तदशो
 वै प्रजापतिर्वाजपेयः । १३ । तदेनं स्नेन रूपेण समर्धयति । ^{१४} ।
 सो ऽन्तरेण निष्क्रेवस्यमरुतनीये । दृष्टस्यतिषवे च । ^{१५} । तत्रा-
 भिषिच्यते प्राक् स्निष्टकृतः । ^{१६} । तस्य प्रदानं स्निष्टकृदित्यं च
 । ^{१७} । तदिदास भुवनेषु व्येष्टमिति निष्क्रेवस्यम् । ^{१८} । यज्ञो वै
 भुवनेषु व्येष्टः । १९ । यज्ञ उ वै प्रजापतिर्वाजपेयः । २० । तदेनं
 स्नेन रूपेण समर्धयति । ^{२१} । अनुचरप्रश्नति घटान्तृतीयसवनम्
 । ^{२२} । प्राजापत्यं वै षष्ठमहः । २३ । प्रजापतिर्वाजपेयः । २४ ।
 तदेनं स्नेन रूपेण समर्धयति । ^{२५} । विषुवतो वा । ^{२६} । रोहो
 वै विषुवान् । ^{२७} । रोहो वाजपेयः । २८ । तदेनं स्नेन रूपेण

समर्धयति । १६ । ऐकादिकं वा । १० । प्रतिष्ठा वा एकादः । ११ ।
प्रतिष्ठित्या एव । १७ । ॥ २ ॥

तत्र पुरस्तादानोभद्रीयस्य मधुनाद्यौ विहरेदिति पैङ्गम् । १ ।
इमं महे विदध्यायोषसः पूर्वा इत्यृक्छः । २ । ते यदि चित्रवती-
म्बग्निष्टोमसाम कुर्युस्त्वं नस्त्रिष ऊत्याग्ने विवस्वदिति स्तोत्रियानुरूपौ
प्रगाथौ । ३ । ऊर्ध्वं षोडशिनो ऽतिरिक्तोक्तम् । ४ । प्र तन्ने अद्य
त्रिपिविष्ट प्र तदिष्णुरिति स्तोत्रियानुरूपौ । ५ । ब्रह्म ज्ञानं प्रथमं
पुरस्तादिति द्वे । ६ ।

धीती वा ये अनयन्वाचो अयं मनसा वा ये ऽवदन्तानि ।

द्वतीयेन ब्रह्मणा संविदानास्तुरीयेण मन्वत नाम धेनोः ॥ ७ ।
वेनस्तत्पश्यादिति पञ्च । ८ । अयं वेन इति वा । ९ । तं प्रक्षयेति
चयोदशानामुत्तमां परिश्रित्याह्वय दूरोद्दणं यथा विधुवति । १० ।
उत्तमासुपसंश्रय^{११} यज्ञो बभूवेति परिधाय प्रजापत इति यजति
। ११^{१२} । सप्तदश गवां शतानि ददाति । १२ । सप्तदश वाससाम् । १३ ।
सप्तदश यानानि युक्तानि रथान्दस्तिनो निष्कान्दुन्दुभीन् । १४^{१३} । तानि
सप्त सप्तदशानि भवन्ति । १५ । स आप्तोवाजपेयः । १६^{१४} । वयसोव-
यसः सप्तदशसप्तदशेति कुरुवाजपेयः । १७^{१५} । ॥ ३ ॥

वाजपेयेनेष्टा दृहस्पतिसवः । १ । तेजस्कामस्य ब्रह्मवर्चसकामस्य
च । २ । रोहो वै वाजपेयसोऽजो ब्रह्मवर्चसं दृहस्पतिसवः । ३ । तत्ते-
जसि ब्रह्मवर्चसे प्रतितिष्ठति । ४ । चिच्छतोमः । ५ । रथन्तरं पृष्ठम्
। ६ । दक्षकृत्तं शस्त्रम् । ७ । अग्निष्टोमो यज्ञः । ८ । यस्तस्तन्नेति
यतसो ऽनुपूर्वं पुरस्तात्सूक्तानामेकैकां निष्कैवस्यप्रभृतिषु । ९ । यय-

स्त्रिंशद्दक्षिणा । १० । अनुसवनमेकादशैकादश । ११ । अनुबन्ध्यस्त्र
वपायां संस्त्रितायां वडवां ब्रह्मणे ऽनुशिष्टम् । १२ । ॥ ४ ॥

प्रजापतिर्देवाभ्यष्टुः तेभ्य एतदन्वपानं समृज एतान्वज्ञानं^१
अग्निष्टोमं प्रथमम्^२ । स एनास्त्रान्वभवत्^३ अथात्यग्निष्टोमम्^४ । स
एनास्त्रान्वभवत्^५ अथोक्तयम्^६ । स एनास्त्रान्वभवत्^७ अथ षोडशिनम्^८
। स एनास्त्रान्वभवत्^९ अथ वाजपेयम्^{१०} । स एनास्त्रान्वभवत्^{११}
अथातिराचम्^{१२} । स एनास्त्रान्वभवत्^{१३} अथाप्नोर्धामाणम्^{१४} । स एना-
न्वभवत्^{१५} । तस्य चयस्त्रिंशत्सोचाणि ।^{१६} चयस्त्रिंशत्सोचाणि
।^{१७} चयस्त्रिंशदुक्तयाऊतयः ।^{१८} चयस्त्रिंशदै सर्वे देवाः ।^{१९}
तदेनाग्नोचैः ब्रह्मैरुक्तयाऊतिभिरिति प्रत्येकं सर्वाग्नीणाति ।^{२०}
तस्य नव सोमाः ।^{२१} नव पृष्ठानि ।^{२२} षट् संखाः ।^{२३} परि-
पश्येय तानि चतुर्विंशतिः ।^{२४} चतुर्विंशतिर्वै संवत्सरस्यार्धमासाः । ११ ।
संवत्सरस्यैवाष्टौ ।^{२५} अतो वै वतायं यामो यो देवांसं संवत्सरं
चानुभवतीति । तस्मादप्नोर्धामः ।^{२६} ॥ ५ ॥

छान्दोमाः पवमानाः । १ । चिदप्यष्टदशे सप्तदशैकविंशे चाध्यानि
। २ । चिणवानि पृष्ठानि । ३ । चयस्त्रिंशमग्निष्टोमसाम । ४ । स
आध्यानां सोमास्ते ऽतिरिक्तोक्तयानाम् । ५ । एतैर्वै प्रजापतिरुभयतो
ऽग्निष्टोमसोमैः सर्वाङ्कामानुभवतः परिगृह्णात्सन्नद्धत । ६ । तयो
एवैतद्यज्ञमाग एतैरेवोभयतो ऽग्निष्टोमसोमैः सर्वाङ्कामानुभवतः
परिगृह्णात्सन्नद्धते । ७ । विश्वजितः सर्वपृष्ठात्सहौत्रं प्रातःसवनम् । ८ ।
॥ ६ ॥

कथाश्रुभीयं चातुर्थ्याङ्गिके चैकादिकात्पूर्वाणीति मरुत्वतीयम्

। १ । वृद्धदेरात्मगर्भं हेतुः पृष्ठं भवति रथन्तरं वा । २ । वामदेवं
ब्राह्मरगर्भं मैत्रावरुणस्य । ३ । शीतं वैष्णवगर्भं ब्राह्मणाष्कंसिनो नौधवं
वा । ४ । कालेयं रैवतगर्भमष्वावाकस्य । ५ । गर्भं पूर्वं शंसेदिति हैक्य
आह्वरथात्मानमिति । ६ । आत्मानं त्वेव पूर्वं शंसेत् । ७ । आत्मानं वा
अनू गर्भः । ८ । ऐकाहिकास्तोत्रियाज्जस्त्रा विद्युजितः सर्वपृष्ठास्तोत्रि-
याज्जंसन्ति । ९ । तथानुरूपान् । १० । सामप्रगाथांश्च । ११ । ॥ ७ ॥

तदिदानीं चतुर्थाङ्गिके सैकाहिकात्पूर्वाणीति निष्केवल्यम्
। १ । यानि पञ्चमाङ्गिकानि मध्यमस्त्रीणि मैत्रावरुणस्यैकाहिकाभ्यां
पूर्वाणि । २ । तार्तीयङ्गिके ब्राह्मणाष्कंसिनः । ३ । अष्वावाकस्य
षष्ठाङ्गिके । ४ । अनुचरमस्यति षष्ठासृतीससवनम् । ५ । आग्निना-
दूर्ध्वमतिरिक्तोक्त्यानि । ६ । जराबोधं जरमाण इति स्तोत्रियानुरूपौ
हेतुः । ७ । त्वमु वः सचासाहमिति मैत्रावरुणस्य । ८ । कं ते
इत्या अचक्षत यदद्य कस्य वृचइन्निति ब्राह्मणाष्कंसिनः । ९ । तदो
गाय स्तोत्रमिन्द्राय गायतेति वा । १० । इदं विष्णुरित्यष्वावाकस्य
। ११ । उत्तरे च पूर्वा वानुरूपः । १२ । एषो उषा दूरादिहेवो-
दीराथामा मे हवमित्यनुपूर्वं नवर्चानि । १३ । आ भातीति हेतुः
। १४ । उत्तरमष्वावाकस्य । १५ । आ गोमतेति ब्राह्मणाष्कंसिनः
। १६ । उत्तरमष्वावाकस्य । १७ । जेचस्य पतिनेति चयणां तिस्रः
परिधानीयाः । १८ । शं नो देवः सविता त्रायमाण इत्यष्वावाकस्य
। १९ । इमे सोमास इमे मन्त्रासो ज्या यातं निवत आ नो
मज्जतं हवनेति याज्याः । २० । पुराणमोकः सख्यं शिवं वामिति
वानुपूर्वं चतस्रः । २१ । ॥ ८ ॥

यमसोमः । १ । यमो ह स्वर्गकामस्तपस्वमेतं यज्ञक्रतुमपश्यद्य-
मसोमम्^२ तमाहरत् । तेनायजत^३ तेनेष्टा स्वर्गमाप्नोत्^४ तेन
स्वर्गकामो यजेत । ५ । सोचियानुरूपाञ्छस्त्राणामुद्धृत्य सामाता-
नांश्च । ६ । यावत्यस्या भवन्ति तावत्यस्य देवतास्तच्छन्दस उपजायन्ते
। ७ । परेयिवांसमिति पञ्चानां पुरस्तात्सूक्तानामेकैकां मध्यन्दिने
। ८ । ॥ ८ ॥

गायत्रः सर्वस्वारो मरणकामस्य स्वर्गकामस्य च । १ । कैष्टुभः
सर्वनिधनः प्रतिष्ठाकामस्य । २ । जागतः सर्वैलः पशुकामस्य च
। ३ । आनुष्टुभः सर्ववाङ्निधनः श्रुतकामस्य । ४ । प्रत्यक्षं संपदा
वा । ५ । नृजितप्रभृतिभ्यो निविद्वानानि । ६ । ॥ १० ॥

वागकामयत । सर्वेषां भूतानां श्रेष्ठं स्वाराज्यमाधिपत्यं परी-
यामिति^१ सैतं यज्ञक्रतुमपश्यदायः सोमम्^२ तमाहरत् । तेनायजत^३
तेनेष्टा सर्वेषां भूतानां श्रेष्ठं स्वाराज्यमाधिपत्यं पर्येत^४ तयो
एवैतद्यजमानो यदायः सोमेन यजते सर्वेषां भूतानां श्रेष्ठं स्वारा-
ज्यमाधिपत्यं पर्येति । ५ । ब्रूते बहिष्पवमानः । ६ । सहस्रं आज्यम्
। ७ । अच्युते प्रच्युते निच्युते ऽर्बुदे न्यर्बुदे निखर्वादे समुद्रे सलिले ऽग्नौ
ऽग्नौ दत्ति सोचाणि । ८ । सर्वा ऋषः प्रयुज्यन्ते ऽभ्यावर्तं सोमा-
तिर्गमनाय । ९ । सामानि यजूंषि च । १० । उत्थाय चाग्निष्टोमः
। ११ । सहस्रं दक्षिणा वायः सोमस्य । १२ । महायज्ञे । १३ । विनुत्य-
भिभृत्योः । १४ । सर्वजिद्वनजितोः । १५ । विश्वजिदभिजितोः । १६ ।
स्वर्जिदिन्द्रवज्रयोः । १७ । आप्तोर्यामे च । १८ । अनादेशे प्रकृति-
र्दक्षिणानाम् । १९ । ॥ ११ ॥

वरूपो ऽकामयत । सर्वेषां राज्यानां श्रेष्ठं स्वाराज्यमाधिपत्यं
 परीयामिति ^१ । स एतं यज्ञकृतमपश्यद्राजसूयम् ^२ । तमाहरत् । तेना-
 यजत ^३ । तेनेष्ट्वा सर्वेषां राज्यानां श्रेष्ठं स्वाराज्यमाधिपत्यं पर्येत ^४ । तथो
 एवैतद्यजमानो यद्राजसूयेन यजते सर्वेषां राज्यानां श्रेष्ठं स्वारा-
 ज्यमाधिपत्यं पर्येति । ^५ । भार्गवो ज्ञेता । ^६ । ऐन्द्रापोष्णेन वस्ते-
 नेष्ट्वा माध्या अमावास्याया एकाह उपरिष्टाद्दीचेत् ^७ पवित्राय
 । ^८ । स एवायं चतुष्टोमो ^९ रथन्तरष्टो ^{१०} ऽग्निष्टोमः । ^{११} । एष
 एव पवित्रः । एतेन ह पूतः स्वमश्रुते । ^{१२} । अष्टम्यां सुत्यमहः
 । ^{१३} । इष्टिभिः पचशेषम् । ^{१४} । फाण्ड्यानां प्रद्युज्य चातुर्मास्यानि
 । ^{१५} । षण्मासं च पशुम् । ^{१६} । माघ्यां शुनासीरीयम् । ^{१७} ।
 उत्तरं मासमिष्टिभिः । ^{१८} । फाण्ड्यानां दीचते ऽभिषेचनीयदश-
 प्रेयाभ्याम् । ^{१९} । द्वादश दीक्षास्तिष्ठ उपसदः । ^{२०} । सुत्यं षोड-
 शमहः ^(२०) ^{२१} । षोडशकं वा इदं सर्वम् । ^{२२} । अथैव सर्व-
 म्मास्यै ^(२१) ^{२२} । १६ । ॥ १२ ॥

सह सोमौ क्रीणन्ति । १ । दशपेयस्य च तत्समातिथ्यापर्यन्त-
 मूर्ध्वं चावष्टयात् । २ । तमग्ने वरुण इत्याज्यं वरुणन्यङ्गम् । ३ ।
 वरुणं ह्यभिषिञ्चन्ति । ४ ।* चतुर्विंशान्मध्यन्दिनः । ५ । मैत्रावरुण-

* The division of Sūtra's is given for XV, 13 according to the manuscript belonging to the Berlin Royal Library, although this Msc. apparently does not contain the commentary of Varadattasuta Ānartīya, but of a different author. But the only manuscript, containing Varadattasuta's commentary, which has become accessible to me, is too corrupted to be relied upon.

मारेण निष्कौवत्यमस्तृतीये । ६ । तत्राभिविध्यते प्राक् स्विष्टकृतः । ७ । तस्याः प्रदानं स्विष्टकृदिसं च । ८ । द्वितीयादङ्गस्तृतीय-
सवनम् । ९ । तदुक्तं संतिष्ठते । ^{१०} । पञ्चवा वा उक्त्यानि । ११ ।
पशूनामेवाष्टौ । ^{११} । यन्त्यवष्टयम् । ^{१२} । क्रियते ऽवष्टयकर्म । न
स्नाति । ^{१३} । कृष्णाजिनस्य दक्षिणं पूर्वपादमुदके ऽवधाय प्रत्या-
हरन्ति वसनस्य वा दशाम् । ^{१४} । ॥ १३ ॥

अथोत्तरं देवयजनमध्यवस्वति । १ । तत्संसृपामिष्टिभिर्यजते । २ ।
दशभिर्दशरात्रम् । ३ । अथ सवित्रे प्रसवित्रे ^४ । सवित्रे आस-
वित्रे ^५ । सवित्रे सत्यप्रसवायेति ^६ । सरस्वत्यै वाचे ^७ । त्वष्ट्रे रूपेभ्यः ^८ । पूष्णे
पथिभ्यः ^९ । इन्द्रायास्तै ^{१०} । वृहस्पतये तेजसे ^{११} । सोमाय राज्ञे ^{१२} । विष्णवे
अपि विष्टायेति । ^{१३} । दशम्यां दशपेयः । ^{१४} । अपि वैताभिर्दशभि-
र्देवताभिः प्रसर्पेयुर्वा भक्षयेयुर्वा । ^{१५} । सवित्रे प्रसवित्रे प्रसर्पाणौति
वा ^{१६} । सवित्रे आसवित्रे भक्षयामीति वा । ^{१७} । येषामुभयतः ओचिया
दशपुरुषं ते याजयेयुः । ^{१८} । शतं ब्राह्मणाः सोमं भक्षयन्ति । ^{१९} ।
दशदशैकैकं समसम् । ^{२०} । तस्माद्दशपेयः । ^{२१} । उत्थाय पञ्च-
बिलश्चरुः । ^{२२} । समाप्ते श्येनीपृषनीभ्यां पठौहीभ्यां गर्भिणीभ्या-
मादित्या पूर्वा वैश्वदेवी वा मारुत्युत्तरा । ^{२३} । ॥ १४ ॥

अथ सौचामणी । १ । आश्विनो लोहे ऽजः । २ । सारस्वती
मेघी । ३ । इन्द्राय सुचारुण ऋषभः । ४ । पर्यग्निकृतेषु सुरासोमेन
चरन्ति । ५ ।

पवित्रेण पुनौहि मा शुक्रेण देव दीद्यत् ।

अग्ने क्रत्वा क्रतुरभि ॥

इति सुरां खवन्तीमुपतिष्ठन्ते । ६ । पितृदेवत्याभिर्वा । ७ । शुवं
सुराममिति पुरोनुवाक्या । ८ । हेता यच्चदग्निना सरस्वतीमिन्द्रं
सुचामाणमिति प्रैषः । ९ । सर्वानेके विवृतानामनन्ति । १० । तद्
तथा न कुर्यादासुरं तत् । ११ । पुत्रमिवेति याज्या । १२ ।

यमग्निना नमुषावासुरे दधि सरस्वत्यसुनोदिन्द्रियाय ।

इमं तं शुक्लं मधुमन्तमिन्दुं सोमं राजानमिह भक्षयामि ॥

इति भक्षमन्तः सुरायाः । १३ । ब्राह्मणं सुरापं परिक्रीणीयादिति
भव उपनीयते । १४ । ॥ १५ ॥

अत ऊर्ध्वं केचनपनीयः । १ । चैधातयुदवसानीया । २ । आग्ना-
वैष्णव ऐन्द्रावैष्णवो वा । ३ । व्यष्टिरतो दिराचः । ४ । अग्निष्टोमेन
ऽतिराचस्य । ५ । वि वा एतस्मै ब्राह्मणाद्योऽश्नति यो वेदमनुब्रूते
। ६ । व्यु तस्मै चक्षियाद्योऽश्नति यो ऽभिषेकं प्राप्नोति । ७ । अयै-
तेन चक्षस्य धृतिना यजते । ८ । चतुष्टोमेन रथन्तरपृष्ठेनाग्निष्टोमेन
। ९ । तेनो ह चिष्टोमेन वृद्धयुक्त आभिप्रतारिण ईजे । १० । तसु
ह ब्राह्मणो ऽनुव्याजहार^{११} न चक्षस्य धृतिनाष्टष्ट इममेव प्रति
समरं कुरवः कुरुक्षेत्राच्चोद्यन्त इति ।^{१२} तद् किल तथैवास
यथैवेनं प्रोवाच ।^{१३} तस्मान् चतुष्टोमेनैव यजेत ।^{१४} प्रतिष्ठा
वै यज्ञानां चतुष्टोमः । १४ । प्रतिष्ठित्या एव ।^{१५} अयुतं दक्षिणा
।^{१६} न ह वा एतस्माद्राष्ट्राक्ष तस्यै विप्रो युवते यो ऽयुतं
ददाति । १७ । तदयुतस्यायुतत्वम् । १८ । अतं वा सहस्राणि
। १९ । ॥ १६ ॥

हरिश्चन्द्रो ह वैधस ऐच्छाको राजापुत्र आस । तस्य ह अतं

आया बभूवुः । तासु ह पुत्रं न लेभे । तस्य ह पर्वतनारदौ गृह
ऊषतुः । स ह नारदं पप्रच्छ ।

यस्मिन् पुत्रमिच्छन्ति ये स जानन्ति ये च न ।

किं स्त्रियुक्तेण विन्दते तन्नः प्रब्रूहि नारद ॥ इति ।

स एकया पृष्टो दशभिः प्रत्युवाच ।

अणमस्मिन्मनयत्यमृतत्वं च विन्दते ।

पिता पुत्रस्य जातस्य पश्येच्छेच्छीयतो सुखम् ॥

यावन्तः पृथिव्यां भोगा यावन्तो जातवेदसि ।

यावन्तो अशु प्राणिनां भूयान्पुत्रे पितुस्ततः ॥

ब्रह्मपुत्रेण पितरो अत्यायम्बुद्धं तमः ।

आत्मा हि जज्ञ आत्मनः स इरावत्यतितामिषी ॥

किं नु मर्षं किमजिनं किमु श्मश्रूणि किं तपः ।

पुत्रं ब्रह्माण्ड इच्छन् स वै श्लोको ऽवदावदः ॥

अन्नं ह प्राणः अरणं ह वासो रूपं हिरण्यं पद्मवो विवाहाः ।

सखा ह आया रूपं ह दुहिता ज्योतिर्ह पुत्रः परमे व्योमन् ॥

पतिर्जायां प्रविशति गर्भो भूत्वाच मातरम् ।

तस्यां पुनर्नवो भूत्वा दशमे मासि जायते ॥

तज्जाया आया भवति यदस्यां जायते पुनः ।

आभूतिरेषाभूतिर्बोजमेतन्निधीयते ॥

देवास्त्रैतामृषयश्च तेजः समभरन्महत् ।

देवा मनुष्यान्ब्रुवन्नेषा वो जननी पुनः ॥

एष पन्था क्लितो देवयानो येनाक्रमन्ते पुत्रिणो [ये] विशोकाः ।

તં પશ્યન્તિ પશ્વો વયાંસિ ત[સ્મા]ન્તે માત્રાપિ મિથુનં ચરન્તિ ॥

નાપુચસ્ય લોકો ઽસ્તીતિ તત્સર્વે પશ્વો વિદુઃ ।

તસ્માન્તુ પુત્રો માતરં સ્વસારં ચાધિરોહતિ ॥દતિ॥ ॥ ૧૭ ॥

સ હોવાચ । સ વૈ મે બ્રૂહિ યથા મે પુત્રો જાયેતેતિ । તં હોવાચ ।
 વરુણં રાજાનસુપધાવ પુત્રો મે જાયતાં તેન ત્વા યજા દતિ ।
 તથેતિ । સ વરુણં રાજાનસુપસસાર । પુત્રો મે જાયતાં તેન ત્વા
 યજા દતિ । તથેતિ । તસ્ય હ પુત્રો જજ્ઞે રોહિતો નામ । તં
 વરુણ ઉવાચ । અજનિ વૈ તે પુત્રો યજસ્વ માનેનેતિ । સ હોવાચ ।
 યદા વૈ પશુર્નિર્દશો ભવત્યથ સ મેધ્યો ભવતિ નિર્દશો ન્વસ્વથ
 ત્વા યજા દતિ । તથેતિ । સ હ નિર્દશ આસ । તં હોવાચ ।
 નિર્દશો વા અબ્રૂહ્યજસ્વ માનેનેતિ । સ હોવાચ । યદા વૈ પશોર્દન્તા
 જાયન્તે ઽથ સ મેધ્યો ભવતિ દન્તા ન્વસ્ય જાયન્તામથ ત્વા યજા
 દતિ । તથેતિ । તસ્ય હ દન્તા જજ્ઞિરે । તં હોવાચ । અજ્ઞત વા
 અસ્ય દન્તા યજસ્વ માનેનેતિ । સ હોવાચ । યદા વૈ પશોર્દન્તાઃ
 પશ્યન્તે ઽથ સ મેધ્યો ભવતિ દન્તા ન્વસ્ય પશ્યન્તામથ ત્વા યજા
 દતિ । તથેતિ । તસ્ય હ દન્તાઃ પેદિરે । તં હોવાચ । અપત્સત
 વા અસ્ય દન્તા યજસ્વ માનેનેતિ । સ હોવાચ । યદા વૈ પશોર્દન્તાઃ
 પુનર્જાયન્તે ઽથ સ મેધ્યો ભવતિ દન્તા ન્વસ્ય પુનર્જાયન્તામથ ત્વા
 યજા દતિ । તથેતિ । તસ્ય હ દન્તાઃ પુનર્જજ્ઞિરે । તં હોવાચ ।
 અજ્ઞત વા અસ્ય પુનર્દન્તા યજસ્વ માનેનેતિ । સ હોવાચ । યદા
 વૈ સ્વચિયઃ સંનાહં પ્રાપ્નોત્યથ સ મેધ્યો ભવતિ સંનાહં નુ પ્રાપ્નોત્યથ
 ત્વા યજા દતિ । તથેતિ । સ હ સંનાહં પ્રાપ । તં હોવાચ ।

प्रापद्वै मंणाहं यजस्व मानेनेति । स तथेत्युक्त्वा पुत्रमामन्त्रयामां चक्रे ।
ततायं वै मद्वां त्वामददाद्धन्त त्वयाहमिमं यजा इति । स नेत्युक्त्वा
धनुरादायारण्यमुपातस्थौ । स संवत्सरमरण्ये चचार । अथ द्वेष्वाकं
राजानं वरुणो जगाह । तस्य होदरं जज्ञे । तदु ह रोहितः
शुश्राव । सो ऽरण्याद्गाममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण पर्ये-
त्योवाच । ॥ १८ ॥

नाना आन्ताय श्रीरस्तीति रोहित शुश्रुम ।

पापो निषदरो जग इन्द्र इचरतः सखा ॥

चरैव रोहितेति चरैवेति वै मा ब्राह्मणो ऽवोचदिति । स द्वितीयं
संवत्सरमरण्ये चचार । सो ऽरण्याद्गाममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण
पर्येत्योवाच ।

आसो भग आसीनस्योर्ध्वस्तिष्ठति तिष्ठतः ।

ब्रूते निपद्यमानस्य चराति चरतो भगः ॥

चरैव रोहितेति चरैवेति वै मा ब्राह्मणो ऽवोचदिति । स तृतीयं
संवत्सरमरण्ये चचार । सो ऽरण्याद्गाममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण
पर्येत्योवाच ।

कलिः ब्रयानः पुरुषः संजिहानस्तु दापरः ।

उत्थितस्त्रेता भवति कृतं संपद्यते चरम् ॥

चरैव रोहितेति चरैवेति वै मा ब्राह्मणो ऽवोचदिति । स चतुर्थं
संवत्सरमरण्ये चचार । सो ऽरण्याद्गाममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण
पर्येत्योवाच ।

पुष्पिष्ठौ चरतो जज्ञे भूष्णुरात्मा फलेयहिः ।

अरेते [ऽस्य] सर्वे पाप्मानः अमेण प्रपथे हताः ॥

चरैव रोहितेति चरैवेति वै मा ब्राह्मणो ऽवोचदिति । स पञ्चमं संवत्सरमरण्ये चचार । सो ऽरण्याद्गाममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण पर्येत्योवाच ।

चरन्वै मधु विन्दति चरन्पक्वमुदुम्बरम् ।

सूर्यस्य पश्य अमणं यो न तन्द्रयते चरन् ॥

चरैव रोहितेति चरैवेति वै मा ब्राह्मणो ऽवोचदिति । स षष्ठं संवत्सरमरण्ये चचार । सो ऽरण्याद्गाममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण पर्येत्योवाच ।

चरन्वै मधु विन्दत्यपचिन्वन्पुरुषकम् ।

उत्तिष्ठन्विन्दते श्रियं न निषत्किंचनावति ॥

चरैव रोहितेति चरैवेति वै मा ब्राह्मणो ऽवोचदिति । स सप्तमं संवत्सरमरण्ये चचार । सो ऽजीगर्तं सौयवसिमृषिमग्नायापरीतं पुचं भक्षमाणमरण्यमुपेयाय ॥ १६ ॥

तस्य ह चयः पुत्रा आसुः शुनःपुष्कः शुनःशेपः शुनो-
खाङ्गूल इति । तं होवाच । ऋषे हन्ताहमेषामेकेनात्मानं निष्क्रीणा
अहं ते गर्वा शतं ददानीति । स ज्येष्ठं निगृह्णान् उवाच । न
न्विममिति । नो एवेममिति कनिष्ठं माता । तौ मध्यमे संपादयां
चक्रतुः शुनःशेपे । तस्य ह शतं दत्त्वा तमादाय सो ऽरण्याद्गाम-
मेयाय । पितरमेत्योवाच । तत हन्ताहमनेनात्मानं निष्क्रीणा
इति । स तथेत्युक्त्वा वरुणं राजानमामन्त्रयां चक्रे । अनेन त्वां
यजा इति । तथेति । श्रेयान्वै ब्राह्मणः क्षत्रियादिति । तस्मा

एतं राजसूयं यज्ञकृतं प्रोवाच । स एतं राजसूये पुरुषं पशु-
मालेभे ॥ २० ॥

तस्य ह विश्वामित्रो होतासायास्य उद्गाता जमदग्निध्वर्यु-
र्वसिष्ठो ब्रह्मा । तस्मा उपाकृताय नियोक्तारं न विविदुः । स
होवाचाजीगर्तः सौयवसिः । मद्भ्यमपरं शतं दत्ताहमेनं नियोक्त्या-
मीति । तस्मा अपरं शतं ददुः । तं स नियुयोज । तस्मा उपा-
कृताय नियुक्ताय पर्यग्निकृताय विश्वास्तारं न विविदुः । स होवा-
चाजीगर्तः सौयवसिः । मद्भ्यमपरं शतं दत्ताहमेनं विश्वसिष्यामीति ।
तस्मा अपरं शतं ददुः । सो ऽसिं निश्चान एयाय । अथ ह शुनः-
शेष ईचामास । अमानुषमिव वै मा विश्वसिष्यन्ति हन्त देवता
उपधावानीति ॥ २१ ॥

स प्रजापतिमेव प्रथमं देवतानामुपससार कस्य नूनं कतमस्या-
मृतानामित्येतयर्चा । तं प्रजापतिस्त्वाच । अग्निर्वै नेदिष्ठो ऽसि
तमेवोपधावेति । सो ऽग्निसुपससाराग्नेर्वयं प्रथमस्यामृतानामित्येत-
यर्चा । तमग्निस्त्वाच । सविता वै प्रसवानामीशे तमेवोपधावेति ।
स सवितारमुपससाराभि त्वा देव सवितरित्येतेन त्वेतेन । तं सवितो-
वाच । वरुणाय वै राज्ञे नियुक्तो ऽसि तमेवोपधावेति । स वरुणं
राजानमुपससारात् उत्तराभिरेकत्रिंशता । तं वरुण उवाच । अग्निर्वै
देवानां मुखं सुहृदयं तं नु सुहृदय त्वोत्सृक्ष्यामीति । सो ऽग्निं
तुष्टावात् उत्तराभिरेव द्वाविंशत्या । तमग्निस्त्वाच । विश्वान्नु देवा-
न्सुहृदय त्वोत्सृक्ष्यामीति । स विश्वान्देवांस्तुष्टाव नमो मद्भ्यो नमो
अर्भकेभ्य इत्येतयर्चा । तं विश्वे देवा ऊचुः । इन्द्रं नु सुहृदय त्वोत्सृ-

क्ष्याम इति । स इन्द्रं तुष्टाव यच्चिद्धि सत्य सोमपा इत्येतेन
सूक्तेनोत्तरस्य च पञ्चदशभिः । तस्मा इन्द्रः स्तूयमानो मनसा हिर-
ण्यरथं ददौ । तमेतयर्चा प्रतीयाय शश्वदिन्द्र इति । तमिन्द्र
उवाच । अश्विनौ नु सुह्यथ त्वोत्सक्ष्यामीति । सो ऽश्विनौ
तुष्टावात उत्तरेण त्वचेन । तमश्विना ज्वतुः । उषसं नु सुह्यथ
त्वोत्सक्ष्याव इति । स उषसं तुष्टावात उत्तरेणैव त्वचेन । तस्य
ह सार्व्युक्तायां नितरां पाशो मुमुचे कनीय ऐस्वाकस्योदरं
बभूव । उत्तमायां ह सार्व्युक्तायां वि पाशो मुमुचे ऽगद ऐस्वाको
बभूव । अथ हैनमृत्विज ज्वतुः । त्वमेवैतस्याङ्गः संस्थामधिगच्छे ॥ २२ ॥

अथ हैनमङ्गः सवं शुनःश्रेपो ददर्श । यच्चिद्धि त्वं गृहेगृह
इति तमेताभिश्चतस्रभिरभिपुत्योष्किष्टं चम्बोर्भरेति द्रोणकलशे
समवनिनाय । अथास्मिन्नन्वारब्ध एतस्मैव सूक्तस्य पूर्वाभिश्चतस्र-
भिर्जुह्वां चकार । अथ हैनमवमृथमभ्यवनिनाय स त्वं नो अग्ने
ऽवमस्त्वं नो अग्ने वरुणस्य विद्वानित्येताभ्यामृग्भ्याम् । अथ हैन-
मग्निमुपस्थापयामास शुनस्त्रिच्छेपं निदितं सहस्रादित्येतयर्चा ॥ २३ ॥

अथ ह शुनःश्रेपो विश्वामित्रस्योपस्थमाससार । तं होवा-
चाजीगर्तः सौयवसिः । पुनर्मे पुत्रं देहीति । नेति होवाच विश्वा-
मित्रः । देवा वा इमं मङ्गमरासतेति । स ह देवरातो नाम विश्वा-
मित्र आस । तं होवाचाजीगर्तः सौयवसिः । तं वै विज्ञयावहा
इति । तथेति ।

आङ्गिरसो जन्मनास्याजीगर्तः श्रुतः कविः ।

च्छेपे पैतामहात्तन्तोर्मापगाः पुनरेहि माम् ॥ इति ।

स हेवाच शुनःश्रेपः ।

अद्राक्षुस्त्वा ग्रासहस्तं न यच्छूद्रेष्वलिप्तम् ।

गवां त्रीणि शतानि त्वमवृणीथा मदङ्गिरः ॥ इति ।

तं हेवाचाजीगर्तः सौयवसिः ।

तद्वै मा तात तपति पापं कर्म मया कृतम् ।

तदहं निङ्गुवे तुभ्यं प्रतियन्तु शता गवाम् ॥ इति ।

स हेवाच शुनःश्रेपः ।

यः सकृत्पापकं कुर्यात्कुर्यादेनस्ततो ऽपरम् ।

मापगाः शौद्राग्रायादसंधेयं त्वया कृतम् ॥ इति ।

असंधेयमिति वा अवोचदिति ह विश्वामित्र उपपपाद ॥ २४ ॥

भीम एव सौयवसिः ग्रासेन विश्विशामिषत् ।

अस्थान्मैतस्य पुत्रो भर्ममैवोपेहि पुत्रताम् ॥ इति ।

स हेवाच शुनःश्रेपः ।

स वै यथा नो ज्ञपया राजपुत्र तथा वद ।

यथैवाङ्गिरसः सन्नुपेयां तव पुत्रताम् ॥ इति ।

तं हेवाच विश्वामित्रः ।

ज्येष्ठो मे त्वं पुत्राणां स्यास्तव श्रेष्ठा प्रजा स्यात् ।

उपेया दैवं मे दायं तेन वै त्वोपमन्त्रये ॥ इति ।

स हेवाच शुनःश्रेपः ।

संजानानेषु वै ब्रूयाः मे सौहार्दाय मे श्रियै ।

यथाहं भरतर्षभोपेयां तव पुत्रताम् ॥ इति ।

अथ ह विश्वामित्रः पुत्रानामन्त्रयां चक्रे ॥ २५ ॥

मधुच्छन्दाः शृणोतन ऋषभो रेणुरष्टकः ।

ये के च भ्रातरः स्या अस्मै ज्यैष्ठ्याय तिष्ठध्वम् ॥ इति ।

तस्य हैकशतं पुत्रा आसुः । पञ्चाशदेव व्यायांसो मधुच्छन्दसः
पञ्चाशत्कनीयांसः । तद्ये व्यायांसो न ते कुशलं मेनिरे । ताननु-
व्याजहार । अन्नं वः प्रजा भचीष्टेति । त एते । अन्धाः पुण्ड्राः
शबरा मूचीपा इति । उदक्षो बह्मदस्यवो वैश्वामित्रा दस्यूनां
भूयिष्ठा इत्युदाहरन्ति । अथ ये मधुच्छन्दःप्रभृतयः कनीयांसस्ते
कुशलं मेनिरे । स ह जगौ मधुच्छन्दाः ।

यं नः पिता संजानीते तस्मिंस्तिष्ठामहे वयम् ।

पुरस्तात्सर्वे कुर्महे त्वामन्वञ्चो वयं स्मसि ॥ इति ।

अथ ह विश्वामित्रः प्रतीतः पुत्रांस्तुष्टाव ॥ २६ ॥

ते वै पुत्राः पशुमन्तः प्रजावन्तो भविष्यथ ।

ये मानं मे ऽनुगृह्णन्तो वीरवन्तमकर्त मा ॥

पुरएत्रा वीरवन्तो देवरातेन गाथिनाः ।

सर्वे राध्यास्तु पुत्रा एष वस्तद्विवाचनः ॥

एष वः कुशिका वीरो देवरातस्तमन्वित ।

युष्मांश्च दायं चोपेतां विद्यां यामुत विद्मसि ॥

ते सम्यञ्चो वैश्वामित्राः सर्वे साकं सरातयः ।

देवराताय तस्मिन्ने ज्यैष्ठ्ये श्रैष्ठ्ये च गाथिनाः ॥

अधीयते देवरातो रिवथयोऽभयोर्धृषिः ।

जङ्गूनां चाधितस्मिन्ने देवे वेदे च गाथिनाः ॥

तदेतच्छैनःश्रेपमाख्यानं परःशतर्गाथमपरिमितम् । तद्धोताभि-

धिकायाचष्टे । हिरण्यकशिपावासीन आचष्टे । हिरण्यकशिपावासीनः
 प्रतिगृण्णाति । ओमित्यृचः प्रतिगरः । एवं तथेति गाथायाः ।
 ओमिति वै देवं तथेति मानुषम् । देवेन सैवैतं तस्मानुषेण च
 सर्वस्मादेनसः संप्रमुञ्चति । तस्माद्यो राजाविजिती स्यादप्ययजमान
 आख्यापयेतैवैतच्छौनःशेषमाख्यानम् । न ह्यस्मिन्नल्पं चनैनः परि-
 ग्रियते । सहस्रमाख्याचे व्रतं प्रतिगरिच एते सैवासने । पुत्रकामा
 हायाख्यापयन्ते । सभन्ते ह पुत्रान्भन्ते ह पुत्रान् ॥ २७ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे पञ्चदशोऽध्यायः समाप्तः ।

आम् ।

प्रजापतिरकामयत । सर्वान्कामानाम्नुयां सर्वा व्यष्टीर्यन्नुवी-
 येति ।^१ स एतं चिरात्रं यज्ञक्रतुमपश्यदश्वमेधम् ।^२ तमाहरत् ।^३ तेना-
 यजत ।^४ तेनेष्ट्वा सर्वान्कामानाम्प्रोत्सर्वा व्यष्टीर्यान्नुत ।^५ तथो एवै-
 तद्यजमानो यदश्वमेधेन यजते सर्वान्कामानाम्प्रोति सर्वा व्यष्टी-
 र्यन्नुते ।^६ महर्त्विग्भ्यो निर्वपति चतुरः पात्रानञ्जलीन्प्रसृतांश्च
 ।^७ द्वादशविधम् ।^८ द्वादश वै मासाः संवत्सरः ।^९ संवत्सर-
 स्त्रैवाष्ट्यै ।^{१०} अथास्मा अर्ध्वर्युर्निष्कं प्रतिमुञ्चति ।^{११} सायमाहुतौ
 ऊतायां जघनेन गार्हपत्यमुदङ्गावातया सह संविशति ।^{१२} अन्त-
 रोह् अश्वमेधमनः शयीत ।^{१३} अनेन तपसेमं स्वस्तिस्वत्सरं सम-
 अवामहा इति ।^{१४} तं प्रातराहुतौ ऊतायां ददाति ।^{१५} अथाग्नेयमष्टाकपालं पुरोलाशं निर्वपति ।^{१६} अग्निर्वै देवानां
 सुखं सुखत एव तद्देवान्प्रीणाति ।^{१७} अथ पूष्णे पथिकृते चहं
 निर्वपति ।^{१८} पूषा वै पथीनामधिपः । स्वस्त्वयनमेव तदश्वाय
 करोति ।^{१९} सर्वरूपमश्वं जवेन संपन्नं संवत्सरायोत्सृजन्ति सर्व-
 कामिनमन्यचाब्रह्मचर्यात् ।^{२०} शतं राजपुत्राः क्वचिनो राजन्या
 निषङ्गिणः सुतग्रामणीनां पुत्रा उपवीतिनः क्षत्रसंग्रहीतृणां पुत्रा
 दण्डिनो ऽनावर्तयन्तो ऽश्वं रक्षन्ति ।^{२१} अथ सवित्रे प्रसवित्रे
 सवित्र आसवित्रे सवित्रे सत्यप्रसवाचेति संवत्सरं हवींषि ।^{२२}

सविता वै प्रसविता स म इमं यज्ञं प्रसुवा इति ।^{२२} सविता
वा आसविता स म इमं यज्ञमासुवा इति ।^{२३} सविता वै सत्य-
प्रसवः स म इमं यज्ञं सत्येन प्रसवेन प्रसुवा इति ।^{२४} य इमा
विश्वान् जातान्या देवो यातु सविता सुरत्नो विश्वानि देव सवितः
स घा नो देवः सविता विश्वदेवं न प्रमिये ।^{२५} होता च पारि-
श्रवमाचष्टे ।^{२६} अध्वर्यो इत्यामन्त्रितो होयि होतरिति सर्वं
प्रतिष्ठणोति ।^{२७} ओं होतस्तथा होतरित्याचवाणे ऽनुष्ठणाति
।^{२८} अथाध्वर्युर्वीणागणगिनः संप्रेष्यति पुराणैरेनं पुण्यकङ्क्षी
राजभिः संगायतेति ।^{२९} ॥ १ ॥

मनुर्वैवस्वत इति प्रथमे । १ । तस्य मनुष्या विश्वस्त इम आसत
इति^२ गृहमेधिन उपदिशति ।^३ ऋचोवेदो वेदः सो ऽयमिति
सूक्तं निगदेत् ।^४ यमो वैवस्वत इति द्वितीये ।^५ तस्य पितरो
विश्वस्त इम आसत इति स्यविरानुपदिशति ।^६ यजुर्वेदो वेदः
सो ऽयमिति याजुषमनुवाकं निगदेत् ।^७ वरुण आदित्य इति
तृतीये ।^८ तस्य गन्धर्वा विश्वस्त इम आसत इति यूनः शोभनानु-
पदिशति ।^९ अथर्ववेदो वेदः सो ऽयमिति भेषजं निगदेत् ।^{१०}
सोमो वैष्णव इति चतुर्थे ।^{११} तस्याप्सरसो विश्वस्ता इमा आसत
इति युवतीः शोभना उपदिशति ।^{१२} आङ्गिरसो वेदो वेदः
सो ऽयमिति घोरं निगदेत् ।^{१३} अर्बुदः काद्रवेय इति पञ्चमे
।^{१४} तस्य सर्पा विश्वस्त इम आसत इति सर्पान्सर्पविदो वोप-
दिशति ।^{१५} सर्पविद्या वेदः सो ऽयमिति सर्पविद्यां निगदेत्
।^{१६} कुबेरो वैश्रवण इति षष्ठे ।^{१७} तस्य रक्षांसि विश्वस्तानी-

मान्यासत इति श्वेत्सगाग्नापकृतो वोपदिशति ।^{१८} रक्षोविद्या
 वेदः सो ऽयमिति रक्षोविद्यां निगदेत् ।^{१९} असितो धान्वन
 इति सप्तमे ।^{२०} तस्यासुरा विश्वस्त इम आसत इति कुषीदिन
 उपदिशति ।^{२१} असुरविद्या वेदः सो ऽयमिति मायां कांक्षि-
 त्कुर्यात् ।^{२२} मत्स्यः सामद इत्यष्टमे ।^{२३} तस्त्रोदकचरा विश्वस्त
 इम आसत इति मत्स्यान्मत्स्यविदो वोपदिशति ।^{२४} इतिहास-
 वेदो वेदः सो ऽयमितीतिहासमाचक्षीत ।^{२५} तार्क्ष्यो वैपश्चित
 इति नवमे ।^{२६} तस्य वयांसि विश्वस्तानीमान्यासत इति वयांसि
 ब्रह्मचारिणो वोपदिशति ।^{२७} पुराणवेदो वेदः सो ऽयमिति
 पुराणमाचक्षीत ।^{२८} धर्म इन्द्र इति दशमे ।^{२९} तस्य देवा
 विश्वस्त इम आसत इति यूने ऽप्रतिग्राहकाञ्ज्त्रोत्रियानुपदिशति
 ।^{३०} सामवेदो वेदः सो ऽयमिति साम गायात् ।^{३१} सर्वा-
 न्वेदानाचष्टे ।^{३२} सर्वाणि राज्यानि ।^{३३} सर्वा विश्वः ।^{३४}
 सर्वं वा अश्वमेधः ।^{३५} सर्वेण सर्वमाप्नवानीति ।^{३५} तद्यत्पुनः-
 पुनः परिश्रवते तस्मात्पारिश्रवम् ।^{३६} ॥ २ ॥

एकविंशतिर्यूपा एकविंशत्यरत्नयः । १ । अष्टौ वैष्वा दश खादिराः
 । २ । पैतुद्रवा उपस्थावानौ । ३ । राज्जुदालो ऽग्निष्ठः । ४ । एक-
 विंशतिरग्नीषोमीयाः । ५ । तेषां समानं चरणम् । ६ । गोतमस्य
 चतुर्हस्तरस्तोमः सुत्यानां प्रथममहः । ७ । तेनेमं लोकमाप्नोति । ८ ।
 एकविंशस्तोमं द्वितीयम् । ९ । एकविंशो वा एष य एष तपति ।
 तदेनं स्वेन रूपेण समर्धयति । १० । एतस्मादश्वी निस्सृष्टः । ११ ।
 तदेतदृचाभ्युदितम् ।

सुरादश्वं वसवो निरतष्टेति । १२ ।

अश्वो गोमृगो ऽजस्रपरस्ते प्राजापत्याः । १३ । गौरो गवयः शरभ
उङ्गो मायुः किंपुरुष इत्यनुस्तरणाः । १४ । पञ्चवैकविंशतिरेक-
विंशतिरेकविंशतये चातुर्मास्यदेवताभ्यः । १५ । एता वै सर्वा देवता
यच्चातुर्मास्यदेवताः । १६ । सर्वासामेव देवतानां प्रीत्यै । १७ । अलं-
कृतमश्वमास्तवमवघ्रापयन्ति । १८ । सुगव्यं न इत्येनवजिघ्रति यज-
मानं वाचयेत् । १९ । अग्रेण धूपं तिष्ठन्तं यदक्रन्द इत्येकादशभि-
रप्रणवाभिः । २० । समिद्धो अञ्जन्नित्याप्रियः । २१ । अभिगो ३
इति परिश्रिय मा नो मित्र इति सूक्तम् । २२ । उत्तमे चोत्तर-
स्याप्रणुवन् । २३ । चतुस्त्रिंशदिति पुरस्तादङ्गीणाम् । २४ । अथा-
श्रायोपस्तृणन्ति वासो ऽधीवासं हिरण्यमिति । २५ । तदेत-
दृचाभ्युदितम् ।

यदश्वाय वास उपस्तृणन्त्यधीवासं या हिरण्यान्यस्मा इति । २६ ।
अथाश्वं मेध्यमालभन्ते । २७ । पर्यङ्गान्वङ्गनारणान् । २८ । पूष्णो
जलाटे । २९ । तदेतदृचाभ्युदितम् ।

अत्रा पूष्णः प्रथमो भाग एतौति । ३० ।

ऐन्द्रापौष्णः श्शामो नाभ्याम् । ३१ । तदेतदृचाभ्युदितम् ।

इन्द्रापूष्णोः प्रियमध्येति पाथ इति । ३२ ।

संश्रप्ताय महिषीमुपनिपातयन्ति । ३३ । तावधीवासेन संप्रोर्णुवते
। ३४ । तौ यजमानो ऽभिमेयति । ३५ ।

उत्सवयोरव गुदं धेन्वाश्चमञ्जिमा भर ।

यः स्त्रीणां जीवभोजनः ॥ इति । ३६ ।

तं न कश्चन प्रत्यभिमेयति । ३७ । ॥ ३ ॥

माता च ते पिता च ते ऽप्ये वृक्षस्य क्रीलतः ।

प्र तिलान्मीति ते पिता गभे मुष्टिमतंसयत् ॥

इत्येनां होताभिमेयति । १ ।

ऊर्ध्वमेनामुच्छ्रयताङ्गिरौ भारं हरन्निव ।

अथाद्यै मध्यमेजति शीते वाते पुनन्निव ॥

इति ब्रह्मा वावाताम् । २ । यदस्या अंजमेद्या इत्युद्गाता परिवृक्ताम् । ३ ।

यद्वरिणो यवमन्ति न पुष्टं वज्र मन्यते ।

शूद्रा यदर्यजारा न पोषाय धनायति ॥

इत्यध्वर्युः पालागलीम् । ४ । अश्वपालानां समानजातीयाः अतंत्रत-
मनुचर्यस्ताः प्रत्यभिमेयन्ति । ५ ।

चिथस्थत इव ते मनो होतार्मा त्वं वदो वज्र ।

ऊर्ध्वमेनं । यदेवासे ललामगुं । शूद्रो यदर्यजायाः पतिरिति
प्रत्यभिमेयने विकारः । ६ । सदसि ब्रह्मवक्षम् । ७ । होताध्वर्युं
पृच्छति । द्वितीयया प्रत्याह । तृतीयया पृच्छति । चतुर्थ्या
प्रत्याह । ८ । ॥ ४ ॥

किं स्त्रित्पूर्यसमं ज्योतिः किं समुद्रसमं सरः ।

कः स्त्रित्पृथिव्यै वर्षीयान्कस्त्र माचा न विद्यते ॥ १ ।

ब्रह्म सूर्यसमं ज्योतिर्द्यौः समुद्रसमं सरः ।

इन्द्रः पृथिव्यै वर्षीयान्गोस्तु माचा न विद्यते ॥ २ ।

कः स्त्रिदेकाकी सरति क उ स्त्रिज्जायते पुनः ।

किं स्त्रिद्धिमस्य भेषजं किं स्त्रिदावपनं महत् ॥ ३ ॥

सूर्य एकाकी चरति चन्द्रमा जायते पुनः ।

अग्निर्हिमस्य भेषजं भूमिरावपनं महत् ॥ ४ ॥ इति ।^४

ब्रह्मोद्गातारं पृच्छति । द्वितीयया प्रत्याह । द्वितीयया पृच्छति ।

चतुर्थ्या प्रत्याह ।^५ ॥ ५ ॥

पृच्छामि त्वा चितये देवसस्य यदि त्वमच मनसा जगन्ध ।

केषु विष्णुस्त्रिषु पदेस्विष्टः केषु विश्वं भुवनमा विवेक्ष ॥^१

अपि तेषु त्रिषु पदेस्वस्मि येषु विश्वं भुवनमा विवेक्ष ।

सद्यः पर्यमि पृथिवीमुत द्यामेकेनाङ्गेन दिवो अस्य पृष्ठम् ॥^२

केवन्तः पुरुष आ विवेक्ष कान्यन्तः पुरुषे अर्पितानि ।

एतद्ब्रह्मन्नुप वष्ट्वामसि त्वा किं स्विन्नः प्रतिवोचास्यच ॥^३

पञ्चस्वन्तः पुरुष आ विवेक्ष तान्यन्तः पुरुषे अर्पितानि ।

एतत्त्वाच प्रति मन्वानो अस्मि न मायया भवस्युत्तरो मत् ॥ ४ ॥ इति ।^४

पृच्छामि त्वा परमन्तं पृथिव्या इति यजमानं पृच्छति ।^५

रया प्रत्याह ।^६ ॥ ६ ॥

सुभूः स्वयंभूः प्रथममन्तर्महत्त्यर्णवे ।

दधे ह गर्भमृत्विचं यतो जातः प्रजापतिः ॥

इति महिषः पुरोनुवाक्या । १ । हेता यच्छत्रजापतिमिति ग्रैषः । २ ।

प्रजापते न त्वदिति याज्या । ३ । प्राजापत्यस्य वपया चरित्वा तद-

न्वन्या वपा जुहुयुरिति हैक आहुः । प्रजापतिं वा अन्वन्या देव-

तास्तदेना यथायथं प्रीणातीति । ४ । ऐन्द्राग्नस्य वा । ५ । वैश्व-

देवस्य वा । ६ । किमुत त्वरेरञ्जिति ह स्माहेन्द्रोतः श्रौतकः । ७ ।

नाना नानादेवताभिः प्रचरेयुः । ८ । सहस्रह समानदेवताभि-

रव्यवस्थाभिः । १८ । नाना व्यवस्थाभिः । १९ । तदेना यथायथं
प्रीणातीति । २० । उत्तरस्य महिषो याज्यापुरोनुवाक्ये विपर्य-
स्येत् । २१ । उभे ऐकाहिकं च पाङ्क्तं चाज्ये संग्रंसेत् । २२ । य
ऐकाहिके च पाङ्क्ते चाज्ये कामस्तयोर्द्वभयोरप्यै । २३ । उभावै-
काहिकं च बार्हते च प्रउगौ संप्रवयेत् । २४ । य ऐकाहिके च
बार्हते च प्रउगे कामस्तयोर्द्वभयोरप्यै । २५ । ॥ ७ ॥

महानाम्न्यः पृष्ठं भवन्ति । १ । सर्वं वै तद्यन्महानाम्न्यः । २ ।
सर्वमश्वमेधः । ३ । सर्वेण सर्वमाप्रवानीति । ४ । यानि पाञ्चमाङ्गि-
कानि निष्केवल्यमरुत्वतीययोः सूक्तानि तानि पूर्वाणि शस्त्वैकाहि-
कयोर्निविदौ दधाति । ५ । प्रतिष्ठा वा एकाहः । ६ । प्रतिष्ठित्या
एव । ७ । सहस्रं वा मध्यन्दिने । ८ । छन्दस्य्छन्दस्यत्वारिंशतं
चत्वारिंशतं मरुत्वतीये । ९ । ते द्वे अशीतिशते । १० । सप्तविंश-
तिशतानि निष्केवल्ये । ११ । तत्सहस्रम् । १२ । सर्वं वै तद्यत्सहस्रम्
। १३ । सर्वमश्वमेधः । १४ । सर्वेण सर्वमाप्रवानीति । १५ । यानि
पाञ्चमाङ्गिकानि वैश्वदेवाग्निमारुतयोः सूक्तानि तानि पूर्वाणि शस्त्वै-
काहिकेषु निविदौ दधाति । १६ । प्रतिष्ठा वा एकाहः । १७ ।
प्रतिष्ठित्या एव । १८ । उक्थयं संतिष्ठते । १९ । तेनान्तरिचलोक-
माप्नोति । २० । सर्वस्वोभो ऽतिरात्र उत्तममहः । २१ । सर्वं वै
सर्वस्वोभो ऽतिरात्रः । २२ । सर्वमश्वमेधः । २३ । सर्वेण सर्वमाप्र-
वानीति । २४ । तेनासुं लोकमाप्नोति । २५ । द्वितीयादाभिष्वविका-
च्छस्त्रम् । २६ । एतेन हेम्नेतः श्रौतको जनमेजयं पारिक्षितं
याज्यां चकार । २७ । तदुतैषापि यज्ञगाथा गीयते । २८ । ॥ ८ ॥

आमन्दीवति धान्यादं रुक्मिणं हरितस्रजम् ।

अबध्नादशं सारङ्गं देवेभ्यो जनमेजयः ॥ इति । १ ।

एते एव पूर्वं अहनी । ज्योतिरतिरात्रस्तेनोपसेनम् । २ । गौस्तेन
भीमसेनम् । ३ । आयुस्तेन अतसेनम् । ४ । सर्वे पारिच्छितीयाः
। ५ । तदुतैषापि यज्ञगाथा गीयते । ६ ।

पारिच्छिता यजमाना अश्वमेधैः परोवरम् ।

अजङ्गः पापकं कर्म पुण्याः पुण्येन कर्मणा ॥ इति । ७ ।

अभिजित्तेन ह ऋषभो याज्ञतुर ईजे । ८ । तदुतैषापि यज्ञगाथा
गीयते । ९ ।

ऋषभे ऽश्वेन यजति पुरा याज्ञतुरे नृपे ।

अमाद्यदिन्द्रः सोमेन ब्राह्मणाश्वेप्सितैर्धनैः ॥ इति । १० ।

विश्वजित्तेन ह पर आह्वार ईजे वैदेहः । ११ । तदुतैषापि यज्ञ-
गाथा गीयते । १२ ।

आह्वारस्य परस्यादो ऽश्वं मेध्यमवध्नत ।

हिरण्यनाभः कौसल्यो दिशः पूर्णा अमंहत ॥ इति । १३ ।

मह्यव्रतमतिरात्रस्तेन ह मरुत्त आविञ्चित ईजे । १४ । तदुतैषापि
यज्ञगाथा गीयते । १५ ।

मरुतः परिवेष्टारो मरुत्तस्यावसम्पृष्टे ।

आविञ्चितस्याग्निः क्षन्ता विश्वे देवाः सभासद् ॥ इति । १६ ।

ततो ह्यस्य तद्देवताः सभासदो बभूवुः । १७ । प्राची दिग्घोतुः
। १८ । दक्षिणा ब्रह्मणः । १९ । प्रतीच्यध्वर्योः । २० । उदीचुद्गातुः
। २१ । यदन्यद्भूमेः पुरुषेभ्यश्चाब्राह्मणानां खम् । २२ । अत्रैव होत्र-

काशाम् । १३ । मध्ये तु यजेत । १४ । पञ्चपशुर्विभ्राह्मयूषः । १५ ।
 संवत्सरमृतुपञ्चवः । १६ । षष्ठाग्नेया वसन्ते । १७ । ऐन्द्रा ग्रीष्मे । १८ ।
 मारुताः पार्जन्या वा वर्षासु । १९ । मैत्रावरुणाः शरदि । २० ।
 बार्हस्पत्या हेमन्ते । २१ । ऐन्द्रावैष्णवाः शिशिरे । २२ । ॥ ८ ॥

प्रजापतिरश्वमेधेनेष्टा पुरुषमेधमपश्यत् ।^१ तस्य यदनाप्तमश्व-
 मेधेनासीत्तत्सर्वं पुरुषमेधेनाप्नोत् ।^२ तथो एवैतद्यजमानो यन्पुरुष-
 मेधेन यजते यदस्यानाप्तमश्वमेधेन भवति तत्सर्वं पुरुषमेधेनाप्नोति
 ।^३ । सर्वमाश्वमेधिकम् ।^४ । उपजन्तु ।^५ । अथाग्नये कामाय
 दात्रे पथिकृत इति हवींषि ।^६ । अग्निर्वै कामो देवानामौश्वरः
 ।^७ । सर्वेषामेव देवानां प्रीत्यै ।^८ । अग्निर्वै दाता स एवास्मै यज्ञं
 ददाति ।^९ । अग्निर्वै पथिकृत एवैनं पुनर्यज्ञपथमपिपाथयति
 ।^{१०} । ब्राह्मणं क्षत्रिणं वा सहस्रेण शताश्वेनावकीय संवत्सरायो-
 त्कृञ्चिन्ति^{११} सर्वकामिनमन्यत्रा ब्रह्मचर्यात् ।^{१२} । तथा चैवानुरचन्ति
 ।^{१३} । अश्वानुमतये पथ्यायै स्वस्तये ऽदितये इति संवत्सरं हवींषि
 ।^{१४} । सावित्रैर्विपर्यासम् ।^{१५} । पारिप्लवीर्यैर्नाराशंसानि ।^{१६} । अनु-
 मत्यानुमतो ऽनेन यज्ञेन यजा इति ।^{१७} । वाम्यै पथ्या स्वस्तिः
 स्वस्त्ययनमेव तद्यज्ञे यजमानाय करोति ।^{१८} । इयं वा अदितिः
 प्रतिष्ठा वा अदितिरस्यमेवैनं तददीनाथ्यामन्ततः प्रतिष्ठाप-
 यन्ति ।^{१९} । ॥ १० ॥

श्रौतःशेषं प्रथमम् । १ । यथा श्रुतःशेष आजीगर्तियूपे नि-
 युक्तो मुमुचे । २ । प्रथमे च सृक्ते निगदेत् । ३ । काचीवतं द्विती-
 यम् । ४ । यथा कचीवानौशिजः स्वनये भावयत्ये सनिं ससान । ५ ।

उत्तमे च सूक्ते निगदेत् । ६ । श्वावाश्वं द्वितीयम् । ७ । यथा
 श्वावाश्व आर्चनानसो वैददश्वौ सनिं ससान । ८ । के छा नर इति
 च सूक्तम् । ९ । भारद्वाजं चतुर्थम् । १० । यथा भरद्वाजो ह्यबौ
 तक्षिण प्रस्तोके च सार्धये सनिं ससान । ११ । अधि ह्यबुः प्रस्तोक
 इति चतस्रः । १२ । वासिष्ठं पञ्चमम् । १३ । यथा वसिष्ठः सुदासः
 पैजवनस्य पुरोहितो बभूव । १४ । द्वे नमुरिति च सूक्तम् । १५ ।
 मैधातिथं षष्ठम् । १६ । यथासङ्गः श्लाघोगिः स्त्री सती पुमान्ब-
 भूव । १७ । सुहिस्तुहीति च सूक्तम् । १८ । वात्स्यं सप्तमम् । १९ ।
 यथा वत्सः काण्वस्तिरिन्दिरे पारश्वय्ये सनिं ससान । २० । शत-
 महं तिरिन्दिर इति च सूक्तम् । २१ । वाग्ममष्टमम् । २२ । यथा
 वग्मो ऽश्व्यः पृथुश्रवसि कानीते सनिं ससान । २३ । आ स एतु
 च ईवदेति च सूक्तम् । २४ । प्रास्क्वणं नवमम् । २५ । यथा
 प्रस्क्वणः पृषध्रे मेधे मातरिश्वनि सनिं ससान । २६ । भूरीदिन्द्र-
 खेति च सूक्ते । २७ । नाभानेदिष्ठं दशमम् । २८ । यथा नाभा-
 नेदिष्ठो मानवो ऽङ्गिरः सुसनिं ससान । २९ । ये यज्ञेनेति च
 सूक्तम् । ३० । नाराशंसानि भवन्ति । ३१ । पुरुषो वै नाराशंसः
 । ३२ । तदेनं स्वेन रूपेण समर्धयति । ३३ । ॥ ११ ॥

पञ्चविंशतिर्यूपाः । १ । पञ्चविंशत्यरत्नयः । २ । दश बैल्वा द्वादश
 खादिराः । ३ । पैतृद्रवा उपस्थावानौ । ४ । राज्जुदालो वा सारलो
 ऽग्निष्ठः । ५ । पञ्चविंशतिरग्नीषोमीयाः । ६ । तेषां समानं चरणम्
 । ७ । आश्वमेधिकानां सुत्यानां प्रथमे चोत्तमं च । ८ । पञ्चविं-
 शस्तोमं द्वितीयम् । ९ । पञ्चविंशो वै पुरुषः । १० । तदेनं स्वेन

रूपेण समर्धयति । ११ । पुरुषो गोमृगो ऽजस्तृपरस्ते प्राजापत्याः
 । १२ । गौरो गवयः शरभ उद्वो मायुः किंपुरुष इत्यनुस्तरणाः
 । १३ । पञ्चवक्ष पञ्चविंशतिः पञ्चविंशतिः पञ्चविंशतये चातुर्मास्य-
 देवताभ्यः । १४ । एता वै सर्वा देवता यच्चातुर्मास्यदेवताः । १५ ।
 सर्वाणामेव देवतानां प्रीत्यै । १६ । अलङ्कृतं पुरुषमास्तवमवघ्राण्यो-
 दीरतामवर इत्येकादशभिरप्रणवाभिः । १७ । अग्निर्मृत्युरित्याप्रियः
 । १८ । नैनमग्न इत्यग्निगौ तथैव । १९ । अथ पुरुषायोपसृणन्ति
 कौशं तार्यमारुणमांशवमिति । २० । संज्ञप्तं यामेन साक्षोद्गातो-
 पतिष्ठते । २१ । ॥ १२ ॥

पुरुषेण नारायणेन होता । १ । अथ हैनमृत्विज उपतिष्ठन्ते
 परेयिवांसमिति द्वाभ्यांद्वाभ्यां होता ब्रह्मोद्गाताध्वर्युः । २ । अथ
 यजमानं भिषज्यन्ति । ३ । उत देवा अवहितं मुञ्चामि त्वा हविषा
 जीवनाय कमचीभ्यां ते नासिकाभ्यां वात आ वातु भेषजमित्यनु-
 पूर्वं सूक्तैः । ४ । प्र तार्यायुरिति नैर्ऋतीनामेकैकया । ५ । तिसृभि-
 स्तिसृभिः शंतातीयानाम् । ६ । संज्ञप्ताय महिषीमुपनिपातयन्ति
 । ७ । तावधीवासेन संप्रोर्णुवते । ८ । तौ तथैव यजमानो ऽभिमे-
 यति । ९ । परिहृता अप्रपाणा यो ऽनाक्ताचो न सेष्ते यस्य
 रोमश्चमित्यभिमेयिन्यः । १० । उत्तराभिरुत्तराभिः प्रत्यभिमेयन्ति
 । ११ । पूर्वथाध्वर्युः । १२ । उदीर्घ्वं नार्युदीर्घ्वातः पतिवत्युदीर्घ्वातो
 विश्वावसे ऽग्न्यन्वतीत्युत्थापिन्यः । १३ । मनो न्वसुनीते यत्ने यमं
 यथा युगमिति ह्रस्वैरनुमन्त्रयते । १४ । ब्रह्मानुवाचयति । १५ ।
 सदसि ब्रह्मवक्षम् । १६ । गावो यवमिति होताध्वर्युं पृच्छति । १७ । द्विती-

यथा प्रत्याह^{१८} । द्वितीयया पृच्छति^{१९} । चतुर्थ्या प्रत्याह ।^{२०} । द्वे
स्तुती अष्टण्वं पितृणामिति ब्रह्मोद्गातारं पृच्छति । द्वितीयया
प्रत्याह ।^{२१} एकान्तरया पृच्छति^{२२} । उत्तरया प्रत्याह ।^{२३} ॥ १३ ॥

आश्वमेधिकमाज्यात् । १ । उभे ऐकाहिकं च माहाव्रतिकं
चाज्ये संश्लेषेत् । २ । य ऐकाहिके च माहाव्रतिके चाज्ये
कामस्तयोद्भयोराष्ट्रौ । ३ । उभावैकाहिकं च माहाव्रतिकं च प्रउगौ
संप्रवयेत् । ४ । य ऐकाहिके च माहाव्रतिके च प्रउगे कामस्तयो-
द्भयोराष्ट्रौ । ५ । महाव्रतान्मध्यन्दिनः । ६ । राजनं पृष्ठं भवति
। ७ । एतद्वै पुरुषविधं साम यद्राजनम् । तदेनं स्त्रेण साक्षा सम-
र्धयति । ८ । अनुचरप्रभृति षष्ठास्तृतीयसवणम् । ९ । नाराशंसं वै
षष्ठमहः । १० । पुरुषो वै नाराशंसः । ११ । तदेनं स्त्रेण रूपेण
समर्धयति । १२ । महादिवाकीर्त्यमग्निष्टोमसाम भवति । १३ । एतद्वै
पुरुषविधं साम यन्महादिवाकीर्त्यम् । तदेनं स्त्रेण साक्षा समर्धयति
। १४ । षोडशन्नं संतिष्ठते । १५ । षोडशकलो वै पुरुषः । तदेनं
स्त्रेण रूपेण समर्धयति । १६ । पृथ्व्यस्य पञ्चमं चतुर्थमहः । १७ ।
षष्ठपुरुषं च दीयते । १८ । दशपशुर्विशाखयूपः । १९ । द्वादश-
द्वादशर्तुपशवः । २० । ॥ १४ ॥

ब्रह्म स्वयंभु तपो ज्ञप्यत^१ । तत्तपस्तप्तेन । न वै तपस्या-
नन्त्यमस्ति हन्त सर्वेषु भूतेष्व्वात्मानं जुह्वानीति^२ । तत्सर्वेषु भूते-
ष्व्वात्मानं ऊत्वा सर्वाणि भूतानि सर्वमेधे जुह्वां चकार^३ । ततो
वै तत्सर्वेषां भूतानां श्रेष्ठं स्वाराज्यमाधिपत्यं पर्येत्^४ । तयो एवै-
तद्यजमानो यत्सर्वमेधेन यजते सर्वेषु भूतेष्व्वात्मानं ऊत्वा सर्वाणि

भूतानि सर्वमेधे जुह्वां करोति^१ । ततो वै स सर्वेषां भूतानां
 श्रेष्ठं स्वाराज्यमाधिपत्यं पर्येति ।^२ पौरुषमेधिकं पुरस्तात्कर्म
 ।^३ अग्निष्टुदिन्द्रसुवैश्वदेवस्तुसूर्यस्तुत्यश्चमालभन्ते ।^४ पौरुषमेधिकं
 पञ्चममहः ।^५ तच्च पुरुषमालभन्ते ।^६ वाजपेयः षष्ठम् ।^७
 आप्नोर्यामः सप्तमम् ।^८ तच्च सर्वान्मेधानालभन्ते ये के च प्राणिनः
 ।^९ वपा वपावतां जुह्वति ।^{१०} त्वषो ज्वपाकानाम् ।^{११}
 संवत्स्रमेधिवनस्पतीनां प्रकिरन्ति ।^{१२} चिण्वचयस्त्रिंशे अष्टम-
 नवमे अह्नौ ।^{१३} विश्वजित्सर्वस्वोमः सर्वष्टोऽतिराच उत्तम-
 महः ।^{१४} सर्वं वै विश्वजित्सर्वस्वोमः सर्वष्टोऽतिराचः ।^{१५}
 सर्वं सर्वमेधः ।^{१६} सर्वेण सर्वमाप्रवानोति ।^{१७} विंशतिपशुर्वि-
 श्वस्यूपः ।^{१८} चतुर्विंशतिसप्तविंशतिर्ष्टुपशवः ।^{१९} अथ सर्व-
 मेधः संतिष्ठते ।^{२०} सहभूमि च दीयते ।^{२१} ॥ १५ ॥

गार्हपत्ये ऽधरारणिमनुप्रहृत्य^१ आहवनीय उत्तरारणिम्^२ आत्म-
 न्यग्रीवमारोप्य^३ अरण्यं प्रव्रजेत्^४ *) ।^५ विश्वकर्मा ह भौवने
 ज्ञात ईजे ।^६ तं ह भूमिह्वाच^७

न मा मर्त्यः कश्चन दातुमर्हति विश्वकर्मन्भौवन मां दिदासिथ ।

उप मङ्क्ष्ये ऽहं सलिलस्य मध्ये मृषैव ते संगरः कश्चपाय ॥
 इति ।^१ तां कश्चप उज्जहार ।^२ ॥ १६ ॥

वाजपेये ब्रह्मौदुम्बरं रथचक्रमारोहति^१ वाजस्याहं सवितुः सवे
 सत्यसवस्य बृहस्पतेरुत्तमं नाकं रोहिण्यमिति ।^२ इन्द्रस्येति चचिये

* Comm. अरण्यं प्रव्रजेदिति सूचकः

यजमाने ।^३ । मरुतामिति वैश्ये ।^४ । तस्मिन्नुपविष्टाविद्धे रथचक्रे
ऽसंप्रेषितस्त्रिः साम गायति ।^५ । अपि वा जपेत्त्रिः ।^६ ।

आविर्मर्या आ वाजं वाजिनो अग्नम् ।

देवस्य सवितुः सवे स्वर्गं अर्वन्तो जयत ॥

इति च ।^७ । तेनैव मन्त्रेण प्रत्यवरोहति ।^८ । अरुहमिति प्रत्यवरोहणे
विकारः ।^९ । हिरण्मयेन पात्रेण मधुपहस्य प्राप्तमभं भक्षयित्वाप-
यच्छते पात्रम् ।^{१०} । दिवमयं यजमानो रोहति स्वर्गमयं यजमानो
रोहतीति वा ।^{११} । यूपं रोहन्तमूषपुटैरर्पयन्ति ।^{१२} । ॥ १७ ।

राजसूये ऽभिषिक्तो यजमानो ब्रह्मन्निति पञ्चदशो ब्रह्माण-
मामन्त्रयते । १ । त्वं ब्रह्मासीत्येवं सर्वत्र प्रतिशृणोति । २ । सर्व-
तामि सत्यप्रसव इति प्रथमे । ३ । इन्द्रो ऽसि विश्वौजा इति
द्वितीये । ४ । वरुणो ऽसि धर्मपतिरिति तृतीये । ५ । रुद्रो ऽसि
सुशेव इति चतुर्थे । ६ । त्वं ब्रह्मासीत्येव पञ्चमे । ७ । मनसास्मै
हिरण्मयो प्रवृत्तौ ददाति । ८ । तौ मनसा प्रतिगृह्णाति । ९ ।
अश्वमेधं हवित्वो रश्मना धारयन्तो ऽस्यं हृदयोः संसृग्मिदोः स्नाप-
यन्ति । १० । अनेनायमश्वेन मेधेन राजेष्टा विजयतामब्रह्मण्युजि-
ताया इति । ११ । यदि चैनं यजमानेन पृष्ठे ऽभिमर्शयेद्युरहं च
त्वं चेति जपेत् । १२ । संस्थिते मध्यमे ऽह्न्याहवनीयमभितो दिक्षु
प्रासादान्विमिश्रन्ति । १३ । तानुपरिष्ठात्सनिष्ठाधेः प्राकारैः परि-
प्लवन्ति । १४ । सर्वौषधिमृत्विजो राक्षीं जुह्वति । १५ । प्रातरनु-
वाकवेलायां प्रत्यवरोहन्ति । १६ । परिकर्मिण आरोहन्ति । ते
जुह्वत्योदयात् । १७ । अघ्रात्रेयं सहस्रेणावकीय यः शुक्लः पिङ्गाक्षो

बखिनस्तिस्त्रकावलो विस्त्रिधः खण्डो बण्डः खलतिस्त्रमादाय मदीं
यन्ति । १८ । अथैनमुदके ऽभिप्रगात्वा यदास्योदकं मुखमास्य-
न्देताथास्मा अध्वर्युर्मूर्धन्यश्चतेदनिं जुहोति भूष्णहत्यायै स्वाहेति
। १९ । अथ तं निषेधन्ति । २० । निःषिद्धपाप्मानो ऽपपाप्मा
भवन्तीति । २१ ॥ १८ ॥

अथात एकोत्तरा अहीनाः । १ । यदेकविधं तदेकरात्रेणा-
प्रोति । २ ॥ १९ ॥

अथ यद्विविधं तद्विरात्रेण । १ । दे वा अहेररात्रे द्वे द्यावा-
पृथिवी दे इमे प्रतिष्ठे । तद्यत्किं च द्विविधमधिदैवतमध्यात्मं
तत्सर्वमेनेनाप्रोति । २ । अव्यक्तो ऽष्टःसंघातो दशरात्रमधिकुर्वीत
। ३ । आदितो ऽत्रच्छेदः । ४ । अन्यस्यातिरात्रभावः । ५ । अम्वहं
इच्छिष्या । ६ । अदीक्षिता दीक्षितं याजयन्ति । ७ । मासापवर्गा
अहीनाः । ८ । सुत्यप्रतिज्ञाये दीक्षा विवर्धयेयुः । ९ । नासंवत्सर-
दीक्षिताय महाव्रतं शंसेत् । १० । नासंवत्सरस्यतेखाय । ११ । नित्य-
माग्निष्टोमिकं प्रथममहः स्यादिति द्वैक आहुः । १२ । सुख्यो वा
एष यज्ञक्रतुर्यदग्निष्टोमः । १३ । यज्ञसुखस्यानवरार्थे । १४ । संपातौ
तु निविद्धाने । १५ । ततं मे यज्ञेन वर्धतेत्यार्भवातवेदधीये द्विती-
यस्य । १६ । तिरात्रे च । १७ । अभिजिदिशजितौ ^{१८} चतुर्विंश-
महाव्रते ^{१९} गोआयुषी वा । २० । यद्विविधं तद्विरात्रेणाप्रोति
। २१ ^{२१} ॥ २० ॥

अथ यत्त्रिविधं तत्तिरात्रेण । १ । त्रयो वा इमे लोकास्त्रीणि
अतोतींषि त्रिषवणो यज्ञः । तद्यत्किं च त्रिविधमधिदैवतमध्यात्मं

तत्सर्वमेनेनाप्नोति । २। चितृप्रभृतयस्तयः सोमाः प्रथमस्याहः । ३। पञ्चदशप्रभृतयो द्वितीयस्य । ४। षोडशं ब्रह्मण आच्यम् । ५। एकविंशप्रभृतयस्तृतीयस्य । ६। अग्निष्टोमः प्रथममहः । ७। उक्थं द्वितीयम् । ८। अतिरात्रस्तृतीयम् । ९। रथन्तरं षष्ठं प्रथमस्य । १०। वामदेवं द्वितीयस्य । ११। दृष्टतृतीयस्य । १२। अयं वै लोको रथन्तरम् । १३। अन्तरिक्षलोको वामदेवम् । १४। अथौ लोको दृष्ट । १५। एतेषामेव लोकानामाप्तौ । १६। समूहदाज्यानि । १७। मध्यमाच्छन्दोमाक्षैष्टुभः प्रउगो द्वितीयस्याहः । १८। अयमेति महत्त्वतीयम् । १९। यद्वितीयस्याहो महत्त्वतीयं तस्तृतीये ऽहनि करोति । २०। तदिमांलोकान्मंभोगिनः करोति तस्माद्धीमे लोका अन्योऽन्यमभिभुञ्जन्तीति । २१। अहनी वा विपर्यस्येत् । २२। कस्तमिन्द्रेति सामप्रगाथो निष्केवत्यस्य । २३। मेो षु त्वा वाघतस्यनेति स्तोत्रियानुरूपौ प्रगाथौ मैत्रावरुणस्यो-
द्धृत्य द्विपदाम् । २४। कं नव्य इति कद्वान् । २५। द्वितीयादहः सूक्ते । २६। अस्मावि मन्मोभयं गृणवदिति ब्राह्मणाच्छंसिनः । २७। कदू श्वस्येति कद्वान् । २८। आयन्त इव सूर्यं शग्धू षु शचीपत इत्याच्छावाकस्य । २९। यदिन्द्र प्रागपागुदगिति कद्वान् । ३०। कथाशुभीयतदिदासीये वा निविद्धाने द्वितीयस्य । ३१। अनुचर-
प्रभृति षष्ठान्तृतीयसवनम् । ३२। ॥ २१ ॥

एषो नै सहस्रस्तोत्रियो येन प्रजापतिरयजत । १। एतमेव गर्गचिराच इत्याचक्षते । २। द्वितीयो ऽश्वचिराचः । ३। मध्यमे ऽह्न्यश्वमालभन्ते । ४। अभिगावश्चस्तोमीयम् । ५। तृतीयश्चा-

न्दोमः पवमानः । ६ । पराकश्चतुर्थः । ७ । पृथ्व्यस्तोमैस्त्रिष्टोमानि
 चीणि । ८ । एष उ पराकः । ९ । एतेनास्मात्सोकात्मजिगांसन्यजेत
 । १० । प्रतिष्ठाकामस्य द्वैपराक इत्याहुः । ११ । या द्वेका जगती
 ते द्वे गायत्री । १२ । अयं लोको गायत्रस्तदस्मिंलोके प्रतितिष्ठति
 प्रतिष्ठायामप्रच्युत्याम् । १३ । ज्योतिर्गौरायुरिति कुसुममिन्दुचिरात्रः
 । १४ । चीणि अतानि प्रथमे ऽहन्ददाति । १५ । त्रयस्त्रिंशतं पञ्च
 कलाः । १६ । एवं द्वितीय एवं तृतीये । १७ । तत्कला सश्च-
 त्तन्या गोः परिशिष्यते । १८ । तामन्यया गवा निष्क्रीयामाकुर्वीत
 । १९ । अमाकार्येत्याहुर्धजमानस्यैव संभृत्या इति । २० । यायन्तीनां
 प्रथमोपरमेत्सा स्यादित्याहुः । २१ । तदप्रच्युत्यै रूपम् । २२ । या
 संतिष्ठन्तीनां प्रथमोपविशेत्सा स्यादित्याहुः । २३ । तत्प्रतिष्ठायै
 रूपम् । २४ । याद्यधीना सा स्यादित्याहुः । २५ । तत्प्रजात्यै
 रूपम् । २६ । या सत्तमा सा स्यादित्याहुः । २७ । सत्तमाम-
 माकरवा इति । २८ । सर्ववेदचिरात्रे त्रिंशुक्रियो ब्रह्मा यस्यो-
 भयतः श्रोत्रियास्त्रिपुरषम् । २९ । यत्त्रिविधं तत्त्रिरात्रेणाप्नोति । ३० ।
 ॥ २२ ॥

अथ चतुर्विधं तत्सत्तरात्रेण । १ । चतुष्टया वै पश्यः । २ ।
 अथो चतुष्पादाः । ३ । तद्यत्किं च चतुर्विधमभिदैवतमध्यात्मं तत्सर्व-
 मेनेनाप्नोति । ४ । त्रिष्टप्रथममहः पञ्चदशं द्वितीयं सप्तदशं तृतीय-
 मेकविंशं चतुर्थम् । ५ । ते वा एते चत्वारः स्तोमा नानावीर्या
 यज्ञकतवस्तेन ह्यस्य चत्वारो वीरा नानावीर्याः प्रजायामाजायन्ते
 य एवं वेद । ६ । एषो नै जमदग्नेस्तद्वाराचः । ७ । अथैवाचे-

चतुर्वीरः । ८ । चित्प्रथमस्याहः प्रातःसवनं पञ्चदशो माध्यन्दिनः
 सप्तदशं द्वितीयसवनम् । ९ । पञ्चदशं द्वितीयस्याहः प्रातःसवनं
 सप्तदशो माध्यन्दिन एकविंशं द्वितीयसवनम् । १० । सप्तदशं द्वितीय-
 स्याहः प्रातःसवनमेकविंशो माध्यन्दिनस्त्रिंशं द्वितीयसवनम् । ११ ।
 एकविंशं चतुर्थस्याहः प्रातःसवनं चित्तमो माध्यन्दिनस्तचस्त्रिंशं
 द्वितीयसवनम् । १२ । ते वा एकैकं स्तोममुत्सृजन्तो यन्वेकैकं
 प्रजयन्तः । १३ । तेन हास्य चत्वारो वीरा नानावौर्याः प्रजाया-
 म्जायन्ते । वीरौ हि स्तोमः । १४ । तस्य शस्तम् । १५ । रथ-
 न्तरं पृष्ठं प्रथमस्य । १६ । सजनीयं निष्केवस्यम् । १७ । कथा-
 म्भूयस्तदिदाभीषे वा निविद्धाने द्वितीयस्य । १८ । द्वितीये वैरूप-
 पृष्ठे वैराजाचतुर्वीरसवनम् । १९ । चतुर्थे वैराजपृष्ठे वैरूपाचतुर्वीर-
 सवनम् । २० । प्राकृतो वागिराजः । २१ । तं वैश्वानर इत्याचक्षते
 । २२ । अभिषिदाभिज्ञविकानां चतुर्थः । २३ । विश्वजिदितरेषाम्
 । २४ । वैश्वानरो महाव्रतं वा । २५ । यच्चतुर्विधं तच्चतुराणे-
 णाप्नोति । २६ । ॥ २३ ॥

अथ यत्पञ्चविधं तत्पञ्चरात्रेण । १ । पञ्चपदा पङ्क्तिः पाङ्क्तौ
 तै चक्षस्तस्यर्त्विक् च चक्षविधमधिदैवतमध्यात्मं तत्सर्वमेनेनाप्नोति । २ ।
 चित्प्रथममहः पञ्चदशं द्वितीयमेकविंशं द्वितीयं सप्तदशं चतुर्थं
 चतुष्टोमो अतिराज उत्तममहः । ३ । तदा इदमामासेव रूपेण
 । ४ । इयमेव चित्तो रूपेण । ५ । इयं पञ्चदशस्य । ६ । इयमेक-
 विंशस्य । ७ । इयं सप्तदशस्य । ८ । अथ चतुष्टोमस्यातिराजस्य । ९ ।
 तच्चदेकविंशस्तोसानां वर्षिष्ठस्तस्मादिदमामां वर्षिष्ठा । १० । अथ

यच्चतुष्टोमो ऽतिराच उत्तममहत्सुसादयमङ्गुष्ठः सर्वा अङ्गुलीः
 प्रथ्येति । ११ । तस्य ब्रह्मम् । १२ । अथचतुर्थमाभिज्ञविकम् । १३ ।
 पञ्चमस्य च द्वे सवने षष्ठात्पृष्ठस्य पञ्चमे तृतीयसवनम् । १४ ।
 पञ्च वाभिज्ञविकानि । १५ । उत्तमात्पञ्चमे तृतीयसवनम् । १६ ।
 अभिजिदाभिज्ञविकानां चतुर्थः । १७ । विश्वजिदितरेषाम् । १८ ।
 वैश्वानरस्य महाव्रतं वा । १९ । उभयोर्वाभिज्ञचतुर्थो विश्वजि-
 त्पञ्चमः । २० । यत्पञ्चविधं तत्पञ्चरात्रेणाप्नोति । २१ । ॥ २४ ॥

अथ यत्षड्विधं तत्षष्ठरात्रेण । १ । षड्वा षट्सोमा-
 त्पञ्चत्किं च षड्विधमधिदैवतमध्यात्मं तत्सर्वमेनेनाप्नोति । २ । अथै
 ऽभिजिद्विश्वजितौ वैश्वानरस्य महाव्रतं वा । ३ । अनन्तरं वाभि-
 जितौ महाव्रतम् । ४ । विश्वजित्पृष्ठः । ५ । पृष्ठ्यो ऽभिज्ञवो वा
 । ६ । यत्षड्विधं तत्षष्ठरात्रेणाप्नोति । ७ । ॥ २५ ॥

अथ यत्सप्तविधं तत्सप्तरात्रेण । १ । सप्त प्राजाः सप्त ऋन्दांसि
 तत्पञ्चत्किं च सप्तविधमधिदैवतमध्यात्मं तत्सर्वमेनेनाप्नोति । २ । अथै
 ऽभिजिद्विश्वजितौ महाव्रतं वैश्वानरस्य । ३ । अथ ऋत्सरस्य प्रवल्हः
 । ४ । प्राकृतो ऽग्निष्टोमश्चतुर्विंशमभिजिद्विषुवांश्चिन्त्यजिन्महाव्रतं वैश्व-
 नरस्य । ५ । एषो न्यै सप्तष्वधीर्वा सप्तराचः । ६ । एतमेव जनक-
 सप्तराच इत्याचक्षते । ७ । अभिजिदाभिज्ञविकानां सप्तमः । ८ ।
 विश्वजिदितरेषाम् । ९ । वैश्वानरो महाव्रतं वा । १० । यत्सप्तविधं
 तत्सप्तरात्रेणाप्नोति । ११ । ॥ २६ ॥

अथ यदष्टविधं तदष्टरात्रेण । १ । अष्टौ वसवो ऽष्टाश्वरा गायत्री
 तत्पञ्चत्किं चाष्टविधमधिदैवतमध्यात्मं तत्सर्वमेनेनाप्नोति । २ । अभि-

जिदाभिज्ञविकानां सप्तमः । ३ । विश्वजिदितरेषाम् । ४ । वैश्वानरस्य महाप्रतं वा । ५ । उभयोर्वाभिजित्सप्तमो विश्वजिदष्टमः । ६ । यदष्टविधं तदष्टरात्रेणाप्नोति । ७ । ॥ २७ ॥

अथ यन्नवविधं तन्नवरात्रेण । १ । चतस्रो दिशस्यतस्रो ऽवान्तर-
दिश ऊर्ध्वं नवमी दिक् नवाक्षरा दृष्टी तद्यत्किं च नवविध-
मधिदैवतमध्यात्मं तत्सर्वमेनेनाप्नोति । २ । षल्लहो ऽभिजिद्विश्वजितौ
वैश्वानरस्य महाप्रतं वानन्तरं वाभिजितो महाप्रतं विश्वजिन्नवमः
। ३ । ज्योतिरग्निष्टोमो गौरुक्थ्य आयुरतिराचस्त्रिरेतमुपयन्ति
ब्रह्मलोपिब्रह्म इत्याचक्षते । ४ । यन्नवविधं तन्नवरात्रेणाप्नोति । ५ ।
॥ २८ ॥

अथ यदश्रविधं तदश्ररात्रेण । १ । दश्राक्षरा विराजन्तं विराट्
तद्यत्किं च दश्रविधमधिदैवतमध्यात्मं तत्सर्वमेनेनाप्नोति । १ । अर्धर्धा
ऽभिज्ञवो नव वाग्निष्टोमाः । २ । दशराचः संख्याविकृतः । ३ ।
वैश्वानरस्य । ४ । एतेन ह जलो जातृकर्णं दृष्ट्वा चयाणां निगु-
ह्याणां पुरोधां प्राप काश्ववैदेहयोः कौसल्यस्य च । ५ । तस्य ह
तच्छेतकेतुः श्रियमभिधाय पितरमधूहे पलित यज्ञकामान्यात्वा
उ श्रिया यज्ञसा समर्धयितुं वेत्य नो आत्मानमिति । ६ । तं
होवाच । मा मैवं पुत्र वोचो यज्ञकतुरेव मे विज्ञातो ऽभूत्तमे-
वैतत्कृत्स्नके ब्रह्मबन्धौ व्यजिज्ञासिषि । ७ । तदु किल तथैवास^९ यथै-
वैनं प्रोवाच । १० । स एष पुरोधाकामस्य यज्ञः । ११ । प्र पुरोधा-
माप्नोति य एवं वेद । १२ । चतुष्टोमात्समूहाच्चिकुदः शस्त्रम्
। १३ । अथ महाच्चिकुदस्य । १४ । छन्दोमच्चिकुदस्य । १५ ।

अग्निष्टुदिन्द्रस्तुद्वैश्वदेवस्तुतृष्ठ्यो वैश्वानरस्य ।^{१६}। षष्ठोऽभिजिदि-
 श्रजितौ महाव्रतं वैश्वानरस्य ।^{१७}। ग्राह्यतोऽग्निष्टोमो नवमो
 ऽष्टमो वा विश्वजिद्भूमः ।^{१८}। यद्भविधं तद्भरान्नेनाप्नोति
 ।^{१९}॥ २८ ॥

अथ द्वादशविधं तद्वादशरात्रेण । १। एकादशरात्रा चिदुप-
 त्रैष्टुभाः पञ्चवस्तुत्किं त्रैकादशविधमधिदैवतमध्यात्मं तत्सर्वमेने-
 नाप्नोति । २। व्यूहच्छन्दा दशरात्रः । ३। सामूहिको वा । ४।
 वैश्वानरस्य । ५। दृष्टद्वयन्तरष्टो वा । ६। विश्वजिदेकादशः । ७।
 तं पौण्डरीक इत्याचक्षते । ८। अयुतं दक्षिणा । ९। अश्वसहस्र-
 मेकादशमित्येके । १०। उक्तो द्वादशाहः । ११। त एते पुरस्ता-
 दग्निष्टोमा उपरिष्ठादतिरात्रा उत्तरोत्तरिण एकोत्तरा अहीनाः
 । १२। उत्तरोत्तरिणीमेव तच्छिथं विराजमन्वाद्यमाप्नोति य एवं
 वेद य एवं वेद । १३। ॥ ३० ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे षोडशोऽध्यायः समाप्तः ।

धाम् ।

अथातो महाप्रतस्थ ११। पुरस्तादेव कतिपयाहेन होता
प्रेङ्गुफलकमुत्पाटयति । १। तिष्ठत एवोदुम्बरस्य । ३। पुरस्तादादि-
त्यस्योदयनतः । ४। यदि पुरस्तात् विद्येताद्याष्वुत्तरतः । ५। यदि
दक्षिणतः । ६। पश्चादा स्थात् । ७। मूले ह्येदयित्वा प्राङ्गोदङ्गा
तिष्ठन्नुत्पाप्य वयणुदुम्बरः स्थात् । ८। अपि हे वा नीलि वा
फलकानि संदृष्टुः । ९। तद्वाज्रमात्रं प्राप्नुवति । १०। अग्निमात्रं
तिथ्यं । ११। संतष्टुम् । १२। प्रज्ञातायम् । १३। तच्चतुर्धान्तेषु
वितर्दयति । १४। अथैतस्य वै वोदुम्बरस्यान्वस्य वा विज्ञात्यू ह्येद-
यन्ति । १५। परःपुरुषे । १६। वंशं च । १७। यद्युदुम्बरो न विद्येत
थो ऽन्यो वृक्षः कलसद्विष्णुः कल्लाण्यभिव्याहारे वा स्थातस्यैतदुप-
कल्पयेत् । १८। ॥ १॥

अथ मौञ्ज्यौ रज्जु कारयन्ति । १। दृढे । २। चिगुणे । ३।
परोदिव्यायामे । ४। एतावद्भूतारमभितः । ५। औदुम्बरीमासन्दी-
मुद्रात्रे संग्रन्ति । ६। तस्यै प्रादेशमात्राः पादा भवन्ति । ७। अर-
त्रिमात्राणि शीर्षस्थान्यनूच्यानि । ८। तां संदृष्ट्य^९ मौञ्ज्यौभिः स्थान्या-
भिर्विवरयन्ति दिगुणाभिः प्रसलविस्मृष्टाभिः ।^{१०} ॥ २॥

अथैतां वीणां भूततन्त्रीमुपकल्पयन्ति । १। तस्याः पाञ्चाशी
सूना भवति । २। औदुम्बरो दण्डः । ३। अपि वोदुम्बरी सूना

पालाशो दण्डः । ४ । तामानडुहेन सर्वरोहितेन चर्मणा बाह्यतो-
 लोष्णाभिषीव्यन्ति । ५ । तस्यै मूले दण्डं दशधातिविध्यन्ति । ६ ।
 तद्दशदश रज्जुः प्रवयन्ति । ७ । ता अग्रे नाना वधन्ति । ८ । दण्ड-
 समासा वीणा शततन्त्री भवति । ९ । वेतसशाखा सपलाशा वादि-
 न्युपकृता भवति । १० । स्वयंनता वा श्रेणीका । ११ । घादकर्करौ-
 रवघट्रिकाः काण्डवीणाः पिच्छोरा इति पथ्य उपकल्पयन्ति । १२ ।
 उपसुखेन पिच्छोरां वादयेत् । १३ । वादनेन काण्डवीणाम् । १४ ।
 तां घाटरीरित्याचक्षते । १५ । या घाटरी मृदुं वादसेत्सारातिः
 स्थात् । १६ । द्विवन्तं जनयेत् । १७ । ॥ ३ ॥

चतुरो दुन्दुभौनध्वर्युः सहननामुपकल्पयति । १ । पूर्वस्यै द्वार्यं
 अभितो दारवाङ्गं वहिःसहः सन्धौ सहननावासञ्चयति । २ । अपरस्यै
 द्वार्यं अभितो दारवाङ्गं अन्तःसदः सन्धौ सहननावासञ्चयति
 । ३ । यदि षट् स्युर्दक्षिणार्धं सदस एकमुत्तरार्धं^४ एकम् । ४ ।
 सुञ्जानां च कुञ्जानां च कूर्चमध्वर्यवे संस्कुर्वन्ति । ५ । तस्मिंस्तिलिङ्ग-
 म्रत्याग्र्यणाति । ६ । अथेतरे दीक्षिताः प्रतिपुरुषं ह्यसीः कुर्वते^७
 यथा प्रादेशमात्रेणोपरि भूमेः स्युः । ८ । अथ या मार्जालीयं
 पर्येध्यन्तो भवन्ति ताभ्यः प्रत्येकं गवाक्षलशालुपकल्पयन्ति । ९ ।
 ॥ ४ ॥

अथैतमश्वरथमुपकल्पयन्ति विततवह्यम् । १ । धनुश्च जीखे-
 घून् । २ । राजागं वा राजमात्रं वाजेरस्वारम् । ३ । यदि राजा
 वा राजमात्रो वा न विद्येत य एतां धियं विद्यात् एतत्कुर्वन्
 । ४ । उत्तरेणाग्नौध्रं प्राञ्च्यौ प्रह्वे स्तूपे विमिश्रन्त्याखुषाय । ५ ।

तदिलसंवर्तं वोत्करं वा चर्मणाभिवितन्वन्ति । ६ । तत्र सपन्नेणाति-
विधेत् । ७ । जघनेनाग्नीध्रं बहिर्वैद्यवटं खनन्ति । ८ । तमेतस्यो-
पासम्यस्य ऋषभस्य चर्मणा प्राचीनग्रीवेषोदीचीनग्रीवेष वोत्तर-
नालोवाभिवीथन्ति । ९ । तं तस्यैव लाङ्गुलेन काले भूमिदुन्दुभि-
माग्नन्ति । १० । ॥ ५ ॥

अथ शूद्रार्थो स्त्रीपुमांसौ बण्डखलती इत्युपकल्पयन्ति । १ ।
तदेतत्पुराणमुत्सर्जं न कार्यमेतस्मिन्समुपकृते । २ । संस्थिते दन्त्रमे-
ऽहनि सदोहविधानानि समूहन्ति । ३ । आग्नीध्रं पत्नीवासं च
। ४ । अथ नवैः कुम्भीर्बल्लसमुपस्तृणन्ति । ५ । कतिपयाङ्कुशभाराशि-
दधति प्रातर्हंसीभ्यः । ६ । ॥ ६ ॥

अथ महाराचे महाम्रताथ प्रातरनुवाकमुपाकुर्वन्ति । १ । यथा
परिसहस्रमनुब्रूयात् । २ । तस्य पञ्चविंशः सोमः । ३ । राजन्
पृष्ठम् । ४ । अग्निष्टोमो यज्ञः । ५ । अथैते परिष्ठवणीषा भवन्ति
चिष्टपञ्चदशः सप्तदश एकविंश इति । ६ । ऐन्द्राग्नौ वैकादग्नानां
वैकः सवनीयः । ७ । ऐन्द्रस्य ऋषभः प्राजापत्यस्याज उपासम्यौ । ८ ।
निरुक्त ऐन्द्रः । ९ । उपाङ्गु प्राजापत्यः । १० । ते यच्च वपासु
ज्जताषु संप्रसर्पन्ति तदेतत्प्रेङ्गुमिश्रं बहिर्वैदि प्रक्षाव्यान्तरेण त्रातालो-
त्करौ तीर्थं तेन प्रपद्योत्तरेणाग्नीध्रीयं धिष्यं पर्याहृत्य पूर्व्या
द्वारा सदः प्रहृत्यायेणोत्तरेण होतुर्धिष्यं प्राहुपनिदधति । ११ ।
एवमेव अथयस्य बहिर्वैदि भवति यथा संचरः संप्रसर्पणे भवति
तथाहृत्योत्तरत उपनिदधति । १२ । तस्य वैद्युभं प्रातःसवनं स्था-
दिति पैङ्गुं शुष्कभङ्गारौच्यम् । १३ । ॥ ७ ॥

विशोविशो वो अतिथिमित्याज्यम् । १ । तस्य द्वादशार्धर्चशः
 शस्त्राग्निं नरो दीधितिभिररण्योरित्येतत्पञ्चविंशत्यृचमुपसंशंसति । २ ।
 तद्विष्टशस्त्रम् । ३ । चैष्टुभः प्रउगः । ४ । कुविदङ्ग नमसा ये दधाम
 इति वायव्यं चैष्टुवायवं च । ५ । मैत्रावरुणं च यथा विषुवति
 । ६ । क उ अवत्कतमो यज्ञियानामित्याश्विनम् । ७ । कथा
 महामवृधत्कस्य हेतुरित्यैन्द्रम् । ८ । को वस्त्राता वसवः को
 वरुतेति वैश्वदेवम् । ९ । उत स्या नः सरस्वती जुषाणेति सार-
 स्वतम् । १० । स द्यक्षकृत्तः । ११ । तस्य पष्कः शस्त्रम् । १२ । ऐका-
 दिकं वा प्रातःसवनम् । १३ । कृत्तं प्रातःसवनम् । १४ । ॥ ८ ॥

अथातो माध्यन्दिनं सवनम् । १ । आ ता रथं यथोत्थ
 इति मरुत्वतीयस्य प्रतिपत् । २ । इदं वसें सुतमन्त्र इत्यनुचरः
 । ३ । एष एव नित्य एकाहातानः । ४ । असत्सु मे जरितः साभि-
 वेग इति वासुक्तं पूर्वं शस्त्रा मह्यं इन्द्रो नृवदा चर्षणिप्रा इत्ये-
 तस्मिंस्तैष्टुभे निविदं दधाति । ५ । उभे यज्ञे पष्कः संशस्येत् । ६ ।
 इति स्या उ मरुत्वतीयम् । ७ । ॥ ९ ॥

अथातो निष्कवेत्यम् । १ । संस्थिते प्रातःसवने प्रेङ्गावटौ
 खानयेदिति सा स्थितिः । २ । शस्त्रे मरुत्वतीय इति पैङ्ग्यम् । ३ ।
 अघनेन स्वं धिष्ण्यं पदं च चतुरङ्गुलं च प्रमाय ^४ तत्पञ्चादुदी-
 चीनायं फलकं निधायै^५भयतश्चतुरङ्गुले उपधाय ^६ बह्विचतुरङ्गुलाभ्यां
 लेखे लेखयित्वा प्रेङ्गावटौ खानयेद्विष्णुं पूर्वमथोत्तरम् । ७ । प्राची
 वोदश्चौ वोत्किरा उत्किरन्ति । ८ । तद्विशाल्यावधायोदीचीनायं
 वंशमभ्यादधाति । ९ । ग्रीष्णां होता मिमीते । १० । यदि ब्रह्मः

स्यादूर्ध्ववाङ्मर्मिमीते ।^{११} । दृढपर्यृष्टे पर्यृषति यथा न व्यथेयाताम् ।^{१२} । अथैतत्प्रेङ्खन्फलकं रज्जुभिस्तुर्धान्नेषु परित्यजति यथा न संभ्रम्येत ।^{१३} । उत्तरेण दक्षिणां प्रेङ्खन्म्यूणां दक्षिणां रज्जुं बध्नन्ति ।^{१४} । दक्षिणेनोत्तरां प्रेङ्खन्म्यूणामुत्तरां रज्जुं बध्नन्ति ।^{१५} । तत्सं-
वाध्य प्रास्यति यथा प्रादेशमात्रेणोपरि भूमेः स्यात् ।^{१६} । तदध-
स्तात्कुत्रैः प्राचीनायैश्चोदीचीनायैश्चाभ्युपोहति ।^{१७} । तदभिनिवीर्यं
पर्यृषति यथा न व्यथेत ।^{१८} । तत्संवाध्योत्तरस्यां प्रेङ्खन्म्यूणाया-
मपाश्रयति ।^{१९} । तच्छस्ते मरुत्वतीये यथास्थानं स्थापयेत् ।^{२०} । ॥ १० ॥

अथाध्वर्युर्माहेन्द्रं षष्टं गृहीत्वैति । १ । अघेण हेतुर्धिष्यं
प्राहुपविशति । २ । तं हेताहाध्वर्यं उप नु रमेति । ३ । स उत्तरे-
णोत्तरां प्रेङ्खन्म्यूणामुत्तरेणाध्वर्यं प्राहुपनिष्क्रम्य पूर्वघा हाराग्नीध्रं
प्रपद्योत्तरेणाग्नीध्रीयं धिष्यं पर्येत्य पश्चात्प्राहुपविशति दक्षिणं जान्वाप्य
सुबेणाज्यस्याख्या उपहत्य जुहोति । ४ । ॥ ११ ॥

आयुषाद्गायत्रं विश्वायू रथन्तरं सर्वायुर्दृष्टत्सामायुर्वामदेवमत्यायु-
र्यज्ञायज्ञीयं तेषामहमायुषायुषान्भूयासमस्यै प्राणः संचरति प्रजायै
हृदयाय कं सर्वा विनुद्य संदृष्टो मय्यस्तु ऋतः ज्ञतं स्वाहेति
प्रथमाम् । १ । दिवे स्वाहान्तरिक्षाय स्वाहा पृथिव्यै स्वाहेति
तिस्रः । २ । गवे स्वाहा वाचे स्वाहा वाचस्पतये स्वाहेत्यपरा-
स्तिस्रः । ३ ।

यदिदमिति हेतिहं दैव्यं सह उच्यते ।

तदयं यजामहे यदस्यमिति ब्रूवत् ॥

वाचो राजन्यजामहे वाचस्यते सहस्र मे ।

यो अक्षां अभिदासति ॥

स्वाहेत्यष्टमीं ऊत्वा ^४ यथायतनं सुवं निधाय ^५ यथाप्रपन्नमुप-
निक्रम्यायेण सद उत्तरेण सुतिं प्राङ् तिष्ठन्परिमादाञ्जपाञ्जपति
। ६ । वागायुर्विश्वायुर्विश्वमायुरेक्षेवा द्वौन्द्रोपेहि विश्वथ विदा मघ-
वन्विदा इति । ७ । अथाचैव तिष्ठन्नग्निं यथाङ्गमुपतिष्ठते । ८ । ॥ १२ ॥

नमस्ते गायत्राय यत्ते क्षिरो यत्ते पुर इति पूर्वार्धम् । १ ।
नमस्ते रथन्तराय यस्ते दक्षिणो बाह्वर्यस्ते दक्षिणः पञ्च इति
दक्षिणं पञ्चम् । २ । नमस्ते वृहते यस्त उत्तरो बाह्वर्यस्त उत्तरः
पञ्च इत्युत्तरं पञ्चम् । ३ । नमस्ते वामदेव्याय यत्ते मध्वं यस्त
आत्मेति मध्वम् । ४ । नमस्ते अज्ञायज्ञीयाय यत्ते पुच्छं वा प्रति-
ष्ठेति पुच्छम् । ५ । यन्निद्वस्त्रैर्वैतान्मागानुपतिष्ठेत यद्युत्तरवेदो भवति
। ६ । अथाचैव तिष्ठन्नग्निदित्यमुपतिष्ठते । ७ । आकाशं आलाक्षे
क्षुर्युरिति द्वैक आहुः । ८ । देशेन वेवेपतिष्ठते । ९ । सुधूर्वामासि
कोष्ठो राशिर्देवानां संसद्यथा तन्वा ब्रह्म जिवसि तवा मा जिव
तया मा जनय तवा मा पयहि ब्रह्मवर्चसमन्नाद्यं मयि त्विधिं धा
नमस्ते अस्तु मा मा हिंसीरिति । १० । अथ दक्षिणावृत्तविजिति
। ११ । यश्चात्मेङ्गं प्राङ्मुपविश्य तदन्वारभ्याननुसृजन्वाग्यत आस्त
आधिसर्षणात् । १२ । ॥ १३ ॥

य पुरस्तादेव ऋन्दोगेभ्यः शीर्षण्यस्तृचान्निगादयेत् । १ । य
पुरस्तादेवाध्वर्युणा संवादयेत् । २ । द्वादशहस्तस्त्रिंशोऽंशे प्रत्या-
गच्छीतादिहृतमभस्मानं च पदानुषङ्गाच्च संश्रित्याम्यविहृतं त्वं प्रत्या-

मृषीतादिति । ३ । अथ प्रस्तोतारमाह सप्तसु स्तोत्रियासु परि-
 श्रिष्टासु नः प्रभूतान्तावद्दीदं जप्यमिति । ४ । अथाध्वर्युः स्तोत्र-
 सुपाकरोति । ५ । यच्चैवोद्गातासन्दौमधिरोहत्यथ प्रस्तोताप्रतिहर्तारौ
 हृत्स्वावधिसर्पतः । ६ । उपगातारश्च । ७ । उद्गातैव प्रथमो वीणां
 प्रवादयति । ८ । तं पत्न्यो ऽनु प्रवादयन्ति । ९ । आप्नन्ति दुन्दुभीन्
 । १० । आहन्ति भूमिदुन्दुभिम् । ११ । कुर्वन्ति घोषं घोषकृतः
 । १२ । अथ पूर्णकुम्भा अपो बिभ्रत्यो मार्जालीयं परियन्ति । १३ ।
 है महार इदं मध्विदं मध्वित्येतां वाचं वदन्ति । १४ । अप्रदक्षिणं
 चिः । १५ । प्रसलवि तृष्णीं तत ऊर्ध्वम् । १६ । ॥ १४ ॥

अथैतमश्वरथं युञ्जन्ति । १ । अथेण दक्षिणं वेद्यंसम् । २ । तं
 मंगद्व आतिष्ठति राजा वा राजमात्रो वा धनुस्त्र चींस्त्रेषूनादाय
 । ३ । सो ऽभितो वेदिं चिः प्रसलवि परिवर्तमान एतमाखणं
 विध्यति । ४ । तं न सपत्रेणातिविध्येत् । ५ । एवं द्वितीयमेवं द्विती-
 यम् । ६ । तं प्राञ्चमुदक्षं अग्नन्ति । ७ । तं तत्रैव विमुञ्चन्ति । ८ ।
 अथ प्रस्तोता सप्तसु स्तोत्रियासु परिश्रिष्टास्त्राहा वेलेति । ९ । अथ
 होता दक्षिणेन प्रादेशेन प्रेङ्गफलकं च भूमिं च संमृशञ्चपति सं
 महान्महत्या दधादिति । १० । अथोपरि प्रेङ्गफलके प्रादेशं निधाय
 जपति सं देवो दैव्या दधादिति । ११ । अथोपरि प्रेङ्गफलकाम्ना-
 देशमात्रे प्रादेशं धारयञ्चपति सं ब्रह्म ब्राह्मण्या दधादिति । १२ ।
 अथोपनिधाय प्रेङ्गफलकं चिरभ्यन्य चिरभ्यवानिति । १३ । ॥ १५ ॥

अथैतदुरसा संस्पृश्या दक्षिणं भागमात्मनो ऽतिहरञ्चप्रत्यर्को ऽसि
 वसवस्त्वा गायत्रेण ऋन्दसारोहन्तु तानहमश्वारोहामि राध्यायेति

११। अथोत्तरं भागमात्मनो ऽतिहरञ्चपति रुद्रास्त्वा चैष्टुभेन
 च्छन्दसारोहन्तु तानहमन्वारोहामि स्वाराज्यायेति । २। अथ दक्षिणं
 भागमात्मनो ऽतिहरञ्चपत्यादित्यास्त्वा जागतेन च्छन्दसारोहन्तु
 तानहमन्वारोहामि साम्राज्यायेति । ३। अथोत्तरं भागमात्मनो
 ऽतिहरञ्चपति विश्वे स्वा देवा आनुष्टुभेन च्छन्दसारोहन्तु तानह-
 मन्वारोहामि कामप्रायेति । ४। अथ समधिसृष्ट्य प्राञ्चौ पादा
 उपावह्य भूमौ प्रतिष्ठापयति । ५। अथ चिरभ्यन्य चिरभ्यवानिति
 । ६। अथोपरि प्रेङ्खफलके दक्षिणोत्तरिणमुपस्यं कृत्वा दक्षिणेन
 प्रादेशेन पश्चात्प्रेङ्खफलकमुपस्पृशति प्रजापतिष्टारोहतु वायुः प्रेङ्ख-
 यत्विति । ७। अथ चिरभ्यन्य चिरभ्यवानिति । ८। अथ प्राञ्चौ पाणी
 परिगृह्य जपति । ९। ॥ १६ ॥

सं वाक् प्राणेन समहं प्राणेन सं चक्षुर्मनसा समहं मनसा सं
 प्रजापतिः पशुभिः समहं पशुभिः सुपर्णे ऽसि गृह्णाम्नाग्नेमां वाचं
 वदिय्यामि बज्रं करिष्यन्तीं बज्रं करिष्यन्वहोर्भूयः स्वर्गमिष्यन्तीं
 स्वर्गमिष्यन्निति । १। अथ चिरभ्यन्य चिरभ्यवानिति । २। स विष्टृ-
 वाङ् मत्सरं विनिनीषमाण आस्त आ स्तोत्रस्य प्रवदनात् । ३।
 यत्रैव होता प्रेङ्खमधिरोहति तत्सर्वं सगृहपतिका वृषीरधिसर्पन्ति
 । ४। उत्तमायां स्तोत्रियायां परिशिष्टायामववृणन्ति दुन्दुभीन्
 । ५। अववृणन्ति भूमिदुन्दुभिम् । ६। उपरमन्ति घोषं घोषकृतः
 । ७। अथ पूर्णकुम्भा अपो बिभ्रत्यो मार्जालीयं परियन्ति । ८।
 मार्जालीये ताः कलशानवनिनीयोपनिधाय यथैतमुत्सृज्यन्ते । ९।
 एषेति प्राह । १०। प्रोक्ते होता वाचं यच्छत्यानुवषट्कारात्

। ११ । उप प्रतिहारमाहावे ऽनुरमति । १२ । प्रतिहत आह्वयते
 । १३ । अध्वर्यो शोभावे ३ इत्युच्चैराह्वय यथास्य वाक् सर्वा अन्या
 वाचो ऽतिवदेत् । १४ । उच्चैराह्वय चिरूपांशु द्विद्वयोपांशु तृष्णी-
 शंसं । तस्यातस्तस्यातः । १५ । ॥ १७ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे सप्तदशोऽध्यायः समाप्तः ।

ओम् ।

उच्चैराह्वय चिरुपांगु द्विकृत्य । १ । ब्रह्मा ज्ञानं प्रथमं पुर
 स्तादियं पित्रे राक्षेत्यग्रे विश्वे देवा मम प्रण्वन्तु यज्ञिया इत्ये-
 तास्तिस्र ऋचस्तृष्णींशं सस्ता उपांश्चप्रण्वन्पक्वः । २ । अथात्मने
 वाचमुत्सृजति । ३ । तदिदाम भुवनेषु ज्येष्ठमिति स्तोत्रियस्तृचः । ४ ।
 तदेतन्नवर्चम् । ५ । वने न वा यो न्यधायि चाकन्नित्यष्टौ । ६ । शाक्यना
 शाको अरुणः सुपर्ण इति त्वचम् । ७ । यो अदधाज्ज्योतिषि ज्योति-
 रन्तर्महत्तन्नाम गुह्यं पुरुस्तृगिदं त एकं पर ऊ त एकमिति तिस्र
 एकपातिन्यः । ८ । तास्तयोविंशतिः । ९ । त्रिःशस्तया प्रथमया सह
 पञ्चविंशतिः । १० । स एष आत्मा पञ्चविंशः । ११ । तं नदेनो-
 पस्पृष्टं शंसति । १२ । नदं व ओदतीनामिति । १३ । त्रैष्टुभानि
 पूर्वाणि पदानि नदस्योत्तराणि । १४ । प्रथमेन त्रैष्टुभेन पदेन
 प्रथमं नदस्य पदमुपसंधायावस्यति । १५ । द्वितीयेन त्रैष्टुभेन द्वितीयं
 संधाय प्रणौति । १६ । तृतीयेन त्रैष्टुभेन तृतीयं संधायावस्यति
 । १७ । चतुर्थेन त्रैष्टुभेन चतुर्थं संधाय प्रणौति । १८ । एवं विहृतां
 प्रथमां त्रिः शंसति । १९ । पराचौरुत्तराः । २० । एवं विहृता
 एव या तृतीया सूक्तस्य तस्या उत्तरमर्धर्चमुत्सृजति नदस्य चोत्त-
 रम् । २१ । तौ पुरस्ताद्विपदानां शंसति । २२ । आत्मानं शस्त्राय
 सुददोहसं शंसति । ता अस्य सुददोहस इति तामर्धर्चशः । २३ । ॥ १ ॥

अथैतानि शीर्षणानि त्वचानि शंसति । १ । इन्द्रमिन्द्रायिन
इन्द्रेण सं हीन्द्रो दधीच उत्तिष्ठन्नोजसा सहेद्देभि शुतामघमुदु
त्यं जातवेदसमित्येतेषां त्वचानां येषु सामगाः सुवीरंस्तानि शंसेत्
। २ । उदु त्यं जातवेदसमित्येतस्मिन्नु हैके नवर्चे सुवते । ३ । ते
यदि तथा कुर्युरे^४तदेव शंसेत् । ४ । उदु त्यं जातवेदसमित्येतस्यो
हैके प्रथमे त्वचे सुवते । ५ । ते यदि तथा कुर्युरि^७तरेषां ये
कामयेत ते उपाहरेत् । ६ । तान्यर्धर्चशः शस्त्राय सूददोहसम्
। ७ । ॥ २ ॥

अथैतं यैवं त्वचं शंसति । १ ।

यस्येदमोज आरुजस्तुजो युजो बलं सहः ।

इन्द्रस्य रन्धं वृष्टत् ॥

अनाष्टुष्टं विपन्मथा नाष्टुष्ट आदधर्षया ।

ष्टुषाणं धृषितं श्रवः ॥

स नो ददातु तं रयिं पुरु पिशङ्गसंदृशम् ।

इन्द्रस्यतिस्तवस्तमो जनेषु ॥

इति । २ । तमर्धर्चशः शस्त्राय सूददोहसम् । ३ । ॥ ३ ॥

उरुं नो लोकमनु नेषि विद्वानित्यक्षा । १ । तां पक्कः शस्त्राय
सूददोहसम् । २ । अथ रथन्तरस्य स्तोत्रियं पुनरादायं ककुप्कारमथ
सूददोहसम् । ३ । अथ रथन्तरस्यानुरूपं पुनरादायं ककुप्कारमथ
सूददोहसम् । ४ । अथ धार्यां पक्कः शस्त्राय सूददोहसम् । ५ ।
अथ रायन्तरं प्रगाथमर्धर्चशः शस्त्राय सूददोहसम् । ६ । य एक
इन्द्रस्यर्धर्चणीनामिति सूक्तं तत्पक्कस्तस्य द्वितीयाभुदृत्य विशो

ह्यन्यो अरिरा जगामेति धैतस्य द्वितीया तामिह द्वितीयां करोति
सूक्तं शस्त्राय सूददोहसम् । ७ । तमिन्द्रं जोहवीमि मघवानमुय-
मिति प्रहस्तकस्तृचः । ८ । तं पच्छः शस्त्राय सूददोहसम् । ९ । ॥ ४ ॥

स सूर्ये जनयङ्मोतिरिन्द्रो ऽथा धिया तरणिरङ्गिरस्वान् ।

ज्वतेन शुभी हवमानो अर्कैरभि सृध उखो वेदिं ततर्द ॥

इत्यथा । १ । तां पच्छः शस्त्राय सूददोहसम् । २ । अथ बृहतः
सोचियं पुनरादायं ककुप्कारमथ सूददोहसम् । ३ । अथ बृहतो
ऽनुरूपं पुनरादायं ककुप्कारमथ सूददोहसम् । ४ । नाच धाव्या
भवति । ५ । अथ बार्हतं प्रगाथमर्धर्चशः शस्त्राय सूददोहसम्
। ६ । विश्वो ह्यन्यो अरिरा जगामेति सूक्तं तत्पच्छस्तस्य द्वितीया-
मुद्धृत्य च एक इद्व्यस्पर्षणीनामिति धैतस्य द्वितीया तामिह
द्वितीयां करोति । ७ । सूक्तं शस्त्राय सूददोहसम् । ८ । विश्वाः
वृतना अभिभूतरं नरमिति प्रहस्तकस्तृचः । ९ । तस्य पच्छः प्रथमां
शंसत्यर्धर्चश उत्तरे । १० । प्रहस्तकं शस्त्राय सूददोहसम् । ११ । ॥ ५ ॥

अथैतानि चतुर्वत्तराणि दृष्टानि शंसति । १ । इन्द्राय मन्त्रे
सुतमिन्द्रं दृष्टाय हन्तवे गायन्ति त्वा गायचिणो न त्वा बृहन्तो
अद्रय इति चत्वारि दृष्टानि । २ । तान्यर्धर्चशः । ३ । इत्या हि
शोम इन्द्र इति पाङ्क्तं दृष्टं तत्पङ्क्तिशंसम् । ४ । सं च त्वे जग्मु-
र्गिर इन्द्र पूर्वोरादङ्गिराः प्रथमं दधिरे वय इति चैष्टुभजागते
दृष्टे । ५ । ते पच्छः शस्त्राय सूददोहसम् । ६ । ॥ ६ ॥

अथैता अशौतौः शंसति । १ । मह्यं इन्द्रो य ओजसेत्येतथा
गायत्रीमशौतिं प्रतिपद्यते । २ । तानि पञ्चदश दृष्टानि । ३ । इन्द्र

इत्सोमपा एक इत्यष्टौ । ४ । एवेदेश तुविकूर्मिरिति चौणि । ५ ।
 आ घा ये अग्निमिन्धत इति चतुर्दश । ६ । तानि चत्वारिंशत्तृचानि
 । ७ । तत्पूर्वं कपलम् । ८ । अथोत्तरम् । ९ । प्र कृतान्यृजीषिण इति
 दश दृचानि । १० । अपादु शिप्रन्धस इति पञ्च । ११ । आ ला
 विशन्विन्दव इति चत्वारि । १२ । यदद्य कश्च दृचहन्ति पञ्च । १३ ।
 पत्नीवन्तः सुता इम इति चत्वारि । १४ । इदं ह्यन्वो जसोत्तिष्ठन्नो-
 जसा सहामि प्र गोपतिमिति चौणि दृचानि । १५ । तेषां यत्पुर-
 स्तात्कृतं स्थात्तदुद्धरेत् । १६ । यद्यु वै न कुर्युर्देव हरेत् । १७ ।
 य आनयत्परावत इति दश दृचानि । १८ । तानि चत्वारिंश-
 त्तृचानि । १९ । तदुत्तरं कपलम् । २० । अथ सृददोहाः । २१ । ॥ ७ ॥

या इन्द्र भुज आभर इत्येतया बार्हतीमश्रीतिं प्रतिपद्यते । १ ।
 ता नव प्रत्यक्षदृहत्यः । २ । विश्वे त इन्द्र वीर्यमिति तिस्रः । ३ ।
 तं घेमित्या नमस्विन इति द्वे । ४ । न सीमदेव आपदिति षट्
 । ५ । ता विंशतिः प्रत्यक्षदृहत्यः । ६ । अथ प्रगाथाः । ७ । यः
 सचाहा विचर्षणिरिति चत्वारः । ८ । सो षु ला वाघतश्चनेति
 चत्वार उद्धृत्य द्विपदाम् । ९ । उदिन्वस्व रिच्यत इति पञ्च । १० ।
 अभी षतस्तदा भर मा चिदन्यदि शंसते मा उ ला पुरुवसो
 तत्त्वा यामि सुवीर्यं युक्त्वा हि दृचहन्तमेति दौदौ । ११ । यदिन्द्र
 प्रागपागुदगिति सप्त । १२ । आ दृषस्व पुरुवसो इति द्वौ । १३ ।
 अविप्रो वा यदविधदिति पञ्च । १४ । यः शक्रो मृक्षो अश्व इति
 षट् । १५ । तेषां चौणादत्ते । १६ । ते चत्वारिंशत्प्रगाथाः । १७ । ॥ ८ ॥
 अथ प्रत्यक्षदृहतीः शंसति । १ । मष्टे चन लामद्रिव इति

पञ्चविंशतिः । २ । तासां विंशतिं श्रस्त्राथ स्रददोहसम् । ३ । नि
गव्यतेति निविद्वानीद्या । ४ । तां पच्छः श्रस्त्राङ्गय निविदं दधाति
। ५ । तां पच्छो व्यवधादं श्रस्त्रा समसृक्ताम् । ६ । उत्तमेन पदेन
प्रणुत्य स जातेभिरिति निविदा शंसति । ७ । तां पच्छः श्रस्त्राथ
स्रददोहसम् । ८ । ॥ ८ ॥

अथ प्रत्यक्षदृष्टीः शंसति । १ । याः पञ्चविंशतेः परिशिष्टा-
स्ताभिः प्रतिपद्यते । २ । वयं च त्वा सुतावन्त इति पञ्चदश । ३ ।
ता विंशतिः प्रत्यक्षदृष्टयः । ४ । अथ प्रगाथाः । ५ । ये षष्ठां चयः
परिशिष्टास्तैः प्रतिपद्यते । ६ । यो राजा चर्षणीनामिति चयः
। ७ । तं वो दक्षमृतीषहमित्येकः । ८ । आ नो विश्वासु इव
इति चयः । ९ । त्वामिदा ह्यो नर इति चत्वारः । १० । अथ
वालखिल्यानां सूक्तानि षट् । ११ । तेषां द्वौ प्रगाथा उत्सृजती-
न्द्रनिहवं च वैश्वदेवं वा नो विश्वे सजोषस इति । १२ । ते चत्वारि-
रिंशत्प्रगाथाः । १३ । ॥ १० ॥

अथ प्रत्यक्षदृष्टीः शंसति । १ । मत्स्यपायि ते महेऽस्माश्मसा
इदन्धसो बलं धेहि तनूषु नो युजानो हरिता रथे तवेदिन्द्राह-
माश्रसामासु पक्रमैरथ इयं या नीच्यकिंणी प्र ते रथं मिथूकत-
मन्तर्यच्छ जिघांसतस्त्वं विश्वस्य जगत इति दक्षैकपातिन्यः । २ ।
अयं ते अस्तु हर्षत आ मन्त्रैरिन्द्र हरिभिरिति सूक्ते । ३ । ते
अर्धचर्षणः श्रस्त्राथ स्रददोहसम् । ४ । ॥ ११ ॥

इन्द्रः सुतेषु सोमेष्वित्येतथौष्णिहीमशीतिं प्रतिपद्यते । १ । तान्ये-
कादश दद्यानि । २ । च इन्द्र सोमपातम इत्येकादश तेषामेक-

सुसृजतीन्द्रं वचाय हन्तव इति । ३ । तम्बभि प्र गायतेति चत्वारि
 १४ । सखाय आ त्रिषामहीति नव । ५ । य एक इद्विदयत आ
 घाह्यद्विभिः सुतमिति द्वे दृषे । ६ । तानि षट्त्रिंशत्तृचानि
 १७ । ॥ १२ ॥

अथ चतुःशतं गायत्रीः शंसति । १ । गक्रिरिन्द्र त्वदुत्तर इति
 षट् । २ । दिवसिष्ठा दुहितरमिति चतुर्दश । ३ । आ त्व न इन्द्र
 वृषहन्त्रित्येकविंशतिः । ४ । आ व इन्द्रं क्रिविं यथा यद्विन्द्राहं यथा
 त्वमिति पञ्चदशर्षे । ५ । प्र सभाजं चर्षणीनामुत्ता मन्दन्तु सोमा
 इति द्वादशर्षे । ६ । आ प्र द्रव परावत इति नव । ७ । इति चतुः-
 शतं गायत्रीः । ८ । वयसु त्वामपूर्वैत्यष्टौ काकुभाः प्रगाथाः । ९ ।
 इन्द्राय साम गायतेति सर्वम् । १० । तदर्धर्षणः श्रस्त्राय सुददो-
 हसम् । ११ । ॥ १३ ॥

अथैतं ब्रह्ममर्धर्षणः शंसति । १ । त्वावतः पुरुववो इति । २ ।
 तस्य सप्तदशी जगती तां पच्छः । ३ । अथैकविंशी द्वाविंशी चतु-
 विंशी च पङ्क्त्यस्ताः पङ्क्तिर्षणम् । ४ । शतं दासे वल्लूय इति पञ्च-
 पदा तस्यै चीणि पदानि समस्तस्वस्तेष्ट्वाभ्यां प्रणुयात् । ५ । त्रयो-
 दशी च त्रिंशत्तमी च द्विपदे ते पच्छः श्रस्त्राय सुददोहसम् । ६ ।
 अथैतौ विहतावर्धर्षावच सुददोहसम् । ७ । सा तत एवोत्सृज्यते
 । ८ । अथ चतुर्विंशतिक्रतुः श्रस्त्रा भवति । ९ । ॥ १४ ॥

अथैता द्विपदाः शंसति । १ । इमा तु कं सुवना भीषधामेति
 पञ्च । २ । आ याहि वनसा सहेति चतस्रः । ३ । एष ब्रह्मा य
 ऋत्विज इति तिस्रः । ४ ।

प्र व इन्द्राय वचहन्तमाय विप्रा गाथं गायत वज्रजोषति ।

अर्चन्त्यकं मरुतः स्वर्का आ सोभति श्रुतो युवा स इन्द्रः ।

उपप्रचे मधुमति चिद्यन्तः पुष्येभ रथिं धौमहे त इन्द्र ।

विश्वतोदावन्विश्वतो न आ भर यं त्वा ब्रविष्ठमीमहे ।

स सुप्रसीती नृतमः खराखसि मंहिष्ठो वाजसातये ।

नं हि राधस्यत एक ईशिषे सनादमृक्त ओजसा ।

इति षट् । ५ । आ धूर्वस्मै वज्रमेको ऽया वाजं देवहितं सनेमेति

। ६ । ता एकविंशतिर्दिपदास्ताः पञ्चः । ७ । ॥ १५ ॥

अथैतदैन्द्राग्रं सूक्तं गायत्रीशंसं शंसतीन्द्राग्रौ युवं सु न इति

। १ । तस्य द्वितीया सप्तपदा तस्या अनुष्टुभं पूर्वां करोति शंसं

गायत्रीसुत्तराम् । २ । चिष्टुवुत्तमा तां पञ्चः । ३ । ॥ १६ ॥

अथैतदावपनं शंसति । १ । तुभ्येदमिन्द्र परि पिष्यते मधिक्येका

। २ । विश्वजिते धनजिते खर्जित इति षट् । ३ । ताः पञ्चः । ४ ।

खादोरित्या विषूवत इति पाङ्क्तं त्वचं तत्पङ्क्तिशंसम् । ५ । प्र वेष्ट

महे महिष्ठये भरध्वमिति वैराजं त्वचं तदर्धर्चशः । ६ । प्रत्यस्मै

पिपीषत इत्यानुष्टुभं त्वचं तदर्धर्चशः । ७ । ॥ १७ ॥

अथैतमानुष्टुभं समान्नायं शंसति । १ । एहि सोमां अभि

स्वरेति नव । २ । इन्द्रं विश्वा अवीवृधन्तिव्यष्टौ । ३ । असावि सोम

इन्द्र त इति षट् । आ नस्ते गन्तु मत्सर इति चतस्रः । ४ । मस्ति

नो वस्यइष्टय इति पञ्च । ५ । यस्ते साधिष्ठो ऽवस इति सप्त । ६ ।

उरोष्ट इन्द्र राधस इति द्वे । ७ । यदिन्द्र चित्र मेहनेति चतस्रः

। ८ । सो रथिवो रथितम इति षट् । ९ । एन्द्र याहि हरिभिरिति

पञ्चदश । १० । स प्रज्ञया कविवृध इति दृषम् ११ । यज्जायथा
अपूर्व्येति दे । १२ । आ त्वा गिरो रथीरिवेति सर्वम् । १३ । ब्राह्म
इत्या महां असीति सर्वम् । १४ । तदर्धर्षणः । १५ । ॥ १८ ॥

अथेतं चिष्टपूतं शंसति । १ । हैरण्यस्तूपीयं च । २ । चात-
जतीयं च । ३ । सजनीयं च । ४ । अध्वर्यवो भरतेन्द्राय सोम-
मिति च । ५ । आ याज्ञर्वाङ्मुप वन्धुरेष्टा युभस्य ते दृषभस्य
स्वराज इति सूक्ते । ६ । नृणां तु त्वं नृतमं गौर्भिरुक्थैरिति दृषम्
। ७ । आ सत्यो यातु मघवां ऋजीवीति सर्वम् । ८ । योनिष्ट
इन्द्र सदेने अकार्युदु ब्रह्माणीति सूक्ते । ९ । तच्च पुरस्तादुदुब्रह्मी-
यस्य पदानुषङ्गाञ्छंसति यो व्यतीरफाणयदित्येतस्मिंस्तृप्ते प्रथमाया
अर्धर्चमुक्त्वोपरमति । १० । ॥ १९ ॥

अथ प्रथमायै तृतीयेन पदेन द्वितीयायै प्रथमं पदमुपसंधाय
प्रणौति । १ । अथ प्रथमाया उत्तमेन पदेन द्वितीयायै द्वितीयं
पदमुपसंधायावस्यति । २ । अथ द्वितीयायै तृतीयेन पदेनोत्त-
मायै प्रथमं पदमुपसंधाय प्रणौति । ३ । अथ द्वितीयाया उत्तमेन
पदेनोत्तमायै द्वितीयं पदमुपसंधायावस्यति । ४ । अथार्धर्षणः
परिशिष्टस्तेन प्रणौति । ५ । अथो उदुब्रह्मीयस्योत्तमां परिश्रित्याङ्ग-
यते । ६ । त्रिःशस्तया परिदधाति । ७ । परिधायोक्थवीर्यं जपत्यैका-
हिकं पूर्वं माहाव्रतिकमुत्तरं महदसि यशो ऽसि भर्गो ऽसि भोगो
ऽसि भुञ्जदसि मम भोगाय भवेति । ८ । ॥ २० ॥

तदेतत्सृक्स्तथा सृददोहसि यावच्छस्त्रमुपसर्जन्यां संख्याय-
मानायामृते तृष्णींशं दृष्टीसहस्रं संपद्यते । १ । निरेवाङ्गयते

१२। स्तोत्रिये निविदे परिधानीयायै । ३। समानी याज्या । ४।
 अननुवषट्कृत एव प्रेङ्गं अग्नन्ति । ५। सयहमेवायन्नं प्राङुपावरो-
 हति । ६। प्रत्यक् प्रेङ्गफलकमपोहति । ७। परामृग्न्याहं जपति
 यमिमं प्रजयं प्राजेषं तमन्वसानीति । ८। अध्वर्य उपहवमिष्ट्वा
 भक्षयत्योजसे त्वेति । ९। वैश्वकर्मणो ऽतिग्राह्यः । १०। तस्य भक्ष
 उप मा यन्तु मज्जयः सनीला उप मा जक्षुरूप मा मनीषा प्रि-
 यामहं त्वं पश्यमानो मयि रमो देवानामोजसे त्वेति । ११। अथ
 समसाम्भक्षयन्ति देवो ऽसि नराशंस इति । १२। कुत्रं माध्यन्दिनं
 सवनम् । १३। ॥ २१ ॥

अथातस्तृतीयसवनम् । १। तत्सवितुर्दृणीमहे ऽद्या नो देव सवित-
 रिति त्वचौ प्रतिपदनुचरौ वैश्वदेवस्य । २। एष एव नित्य एका-
 हातानः । ३। तद्देवस्य सवितुर्वायं महदिति सावित्रम् । ४। ते हि
 द्यावापृथिवी विश्वशंभुवेति द्यावापृथिवीयम् । ५। किमु श्रेष्ठः किं
 यविष्ठो न आजंगमित्यार्भवम् । ६। अस्य वामस्य पलितस्य होतु-
 रिति सलिलं वैश्वदेवं तस्याः समुद्रा अधि वि चरन्ति समानमेत-
 दुदकमित्येते अर्धर्चशः शंसति पञ्च इतराः । ७। तच्छस्त्रानो-
 भद्रीये निविदं दधाति । ८। पञ्चजनीया परिधानीया । ९। इति
 स्वा उ वैश्वदेवम् । १०। ॥ २२ ॥

अथात आग्निमारुतम् । १। वैश्वानराय पृथुपाजसे विप इति
 वैश्वानरीयम् । २। प्रयज्यवो मरुतो भाजदृष्टय इति मारुतम्
 । ३। ते यदि यज्ञायज्ञीयमग्निष्टोमसाम कुर्युस्त^४स्तोत्रौ स्तोत्रिया-
 नुरूपौ । ४। तयोर्दिष्टं शस्त्रम् । ५। यद्यु वा इला^६दमग्ने तव अवे^७

वच्च इति श्लोचियक्षुषो ऽत एवोत्तरः सूक्तानुरूपः ।^८ यद्यु सर्व-
स्मिन् वक्ष्ये स्तुवीरन्नाग्निं न स्रष्टुक्तिभिरित्येतस्य वक्ष्येनुरूपं कुर्वीत
।^९ अर्धचक्रः शस्तम् ।^{१०} यद्यु वा अतिच्छन्दःसु क्षुर्युरग्निं
होतारं मन्ये दास्यन्तमिति श्लोचियक्षुषो ऽत एवोत्तरः सूक्तानुरूपः
।^{१२} या सप्तमी सूक्तस्य तां द्वितीयां करोति सो ऽनुरूपः ।^{१३}
अथ जायत मनुषो धरीमणीति वा श्लोचियक्षुषो ऽत एवोत्तरः
सूक्तानुरूपः ।^{१४} विषतुरं शस्तम् ।^{१५} नाच यज्ञायज्ञीयस्य
श्लोनिमनुश्वेत् ।^{१६} वक्षित्या तदपुषे धायि दर्शतमिति जातवेद-
सीयम् ।^{१७} इत्याग्निमाहुतसूक्तानि ।^{१८} इत्येतस्याहुः सूक्तानि
।^{१९} तदग्निष्टोमः संतिष्ठते ।^{२०} वसन्त्येतां रात्रौम् ।^{२१} ॥ २३ ॥

अथ प्रातर्दयनीयमतिरात्रमुपयन्ति । १ । य एवासौ प्रायश्चीयः
स हृदयनीयः । २ । तत्र सर्वाभ्यर्चयाम्बवाध प्रेथति मैत्रावरुणः
। ३ । ते प्रथममासं दीक्षितवसनानि वा वसते । ४ । तानि नव-
राचाय निदधति । ५ । उत्तमाय च मासाय । ६ । अथेतराग्ना-
सानिनानि वार्द्रवसनानि वा वसते । ७ । तस्मिन्दि संस्थित कर्माणि
क्रियन्ते । ८ । न परस्मा अहो वसतीवरीर्महन्ति । ९ । नातिग्रे-
वमाच । १० । जुहति समिष्टयजुषि । ११ । यन्त्यवश्वधम् । १२ ।
क्रियते ऽवश्वधकर्म । १३ । ते यदि यज्ञागारैर्भोक्ष्यमाणा भवन्त्या-
दधत एव प्रह्वमिश्रम् । १४ । यद्यु धक्ष्यन्तो ऽत्रैव स्यात् । १५ ।
प्रज्ञातो ऽवश्वधः । १६ । प्रज्ञातोदयनीया । १७ । प्रज्ञातानूबन्ध्या
। १८ । तस्मै वपायां संस्थितायां दक्षिणार्धापरार्धाद्देदेः किञ्चित्परि-
मित्य तस्मिन्नुपविश्य केशश्मश्रूणि वापयन्ति । १९ । सर्वाणि च

रोमाणि नखानि निहन्तयन्ते । २० । स्नानि । २१ । अलंकुर्वन्ति । २२ । उष्णीषाग्न्यर्थस्य नद्या केशानां संजननात् । २३ । परिशेष-
मनूबन्ध्यायै संस्थापयन्ति । २४ । हृदयशूलान्ता संतिष्ठते । २५ ।
तस्यां संस्थितायां यथासंप्रकीर्णमग्नीन्समारोप्यान्तरेण चालालोत्करा
उपनिष्क्रामन्ति । २६ । उत्तरत उद्धृतावोक्षिते ऽग्न्यायतनानि
हत्वा ^{२८} गोमयेनोपलिप्य ^{२९} मथित्वाग्नीन्विहृत्य ^{३०} प्रणीताः प्रणीय
पूर्णाहुतीर्ज्ज्वा ^{३१} पृथग्दवसानीयाभिर्यजन्ते य आहिताग्नयो भवन्ति
। ३२ । अथ ये ऽनाहिताग्नयो गृहपतिमेव त उपासते । ३३ । स
काममेव पृष्ठश्मनोयेन यजेत । ३४ । कामं न यजेत । ३५ । यदि
तु यजेतैत एवास्य सन्निष षट्विजः स्युः । ३६ । तेभ्यस्तद्द्याद्यदेयं
स्यात् । ३७ । अथ संवत्सरः संतिष्ठते । ३८ । अथातो होत्राणामेव
मौमांसा । तस्यातस्तस्यातः । ३९ । ॥ २४ ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे ऽष्टादशो ऽध्यायः समाप्तः ॥

॥ इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रं समाप्तम् ॥

I. MANUSCRIPTS OF THE TEXT.

I and II. Two MSS. belonging to the Bodleyan Library. Hall 3 (see Aufrecht, Catalogus 495A). Adhyāya I—VIII on 73 leaves. Adhy. IX—XVI on 85 leaves. 10 lines on each page. Samvat 1724. They are very correctly written in large and beautiful Devanāgarī characters, but not quite free from mistakes. (Marked with A.)

III and IV. Two MSS. belonging to the India Office Library. No. 1734. Adhyāya I—VIII. 108 leaves. Samvat 1730. No. 1712. Adhyāya IX—XVIII. 136 leaves. Samvat 1732. The second MS. is not very correct, especially in its last part (Adhyāya XVII—XVIII) full of errors of the copyist. (B.)

V and VI. Two MSS. of the Royal Library at Berlin. Orient. Quart 551 and 552. Adhyāya I—VIII. IX—XVI. 90 and 95 leaves. 7 resp. 9 lines on each page. Very good and on the whole trustworthy. They have both been corrected by different hands. In No. 551 leaf 67 is followed by leaf 78, but the text is complete. (C.)

VII and VIII. Two MSS. of the Royal Library at Berlin. Bound in one volume. Orient. fol. 632. Adh. I—VIII. 108 leaves. 7 lines on each page. Samvat 1735. Adh. IX—XVI. 136 leaves. 7 lines. Samvat 1736. Leaf 70. 71 of the first part are missing (69 ending with VI, 1, 26 अथवा, 72 beginning with VI, 4, 1 अथवा). Very correct and beautifully written. (D.)

IX. A MS. of the Royal Library at Berlin. Chambers 2 (see Weber, Verzeichniss der Sanskrithandschriften, page 23). 55 leaves. Contains Adh. IX. X. XI, and breaks off in the middle of XII, 26. (E.)

X. A MS. of the Deccan College Library. No. 91 of 1869-70, (see Gough, papers relating to the collection and preservation of the Records of Ancient Sanskrit Litt. page 67). Contains Adh. I—XVI. Samvat 1565. 1566. A very good MS., which has evidently been corrected by three different hands, one of which has sometimes been unsuccessful in its emendations. For the use of this MS. I am indebted to K. M. Chatfield, Esq., Director of Public Instruction, who at my request kindly sent it to me through Dr. Rost. (G.)

XI and XII. Two MSS. belonging to Queen's College, Benares. Adh. I—VIII. Samvat 1682. Adh. IX—XVI. Samvat 1642. In the second part the leaves 11—18 are missing, but the text is complete; leaf 10 ends with दयम् ऐति प्रातः च० (X, 7, 7), leaf 18 begins with रच इति बान्धे (X, 7, 4). Therefore we may suppose, that parts of different MSS. have been put together in order to make up for a deficiency. Notwithstanding it is a very good MS. (Bs.)

XIII. A MS. belonging to Professor Thibaut, Benares. Adh. I—VIII. Samvat 1567. Leaf 44 (IV, 16, 5—IV, 18, 5) is missing; leaves 48-52 are wrongly numbered, but contain the right text. (Th.)

For the use of the two last mentioned MSS. my thanks are due to Professor Thibaut, who made them over to me most liberally through the hands of Dr. Rost.

XIV. A copy of a Sanscrit MS. belonging to the Government collection in deposit with the Asiatic Society of Bengal. Number of Original 1247. Samvat 1762. Adh. XVII—XVIII. I owe the copy of this MS. to the kindness of Dr. Hoernle. (K.)

The above are the MSS., upon which the text of my edition has principally been based. Three more MSS. have been in my hands, but I have not considered it worth while to collate them. One belongs to the Royal Bavarian Court

and State Library. (See Haug, Verzeichniss No. 36). It contains the eighteen Adhyāyas, but is quite modern and so carelessly written, that its collation would have been a mere waste of time. (F.) Another MS. of the same library (Haug, Verzeichniss No. 33) contains Adh. I—VIII and breaks off abruptly with the word •भाजुः (VIII, 24). Undated, but apparently not older than two hundred years. I have collated Adh. I and III, but did not find anything which might have made further examination advisable. (H) The third MS. belongs to the Royal Library of Berlin. Chambers 4. After having looked through the first Adh. I did not think it necessary to continue its collation. (F.)

Besides these MSS. of the text I have sometimes made use of the readings, which are shown by Varadattasuta Ānartīya, the commentator on the Sāṅkhāyana Śrauta Sūtra. Of this work the following MSS. have been at my disposal :

I. A MS. belonging to Queen's College, Benares and kindly lent to me by Professor Thibaut. It consists of two parts; the first contains Adh. I—IV on 110, the second Adh. V—VIII on 79 leaves. Samvat 1652. It is very carelessly written and its various readings admit of doubt in most cases. (Comm. Bs.)

II. A MS. kindly lent to me by Professor Max Müller. Contains Adh. IX to XVI, 29 and breaks off in the beginning of XVI, 30. 160 leaves. In spite of its correct outward appearance it is so full of mistakes, that its various readings deserve but little notice. (Comm. MM.) Many of its leaves in the first Third have become so dark, that they can be read only with difficulty.

III. A MS. of the Royal Library at Berlin. Chambers 448. (See Weber, Verzeichniss, page 27.) Adh. I—VIII. Very well written and, although not without errors, much more trustworthy than I. (Comm. Ch.)

IV. A MS. of the Royal Library at Berlin. Chambers 646 + 449a in one volume. This MS. consists, according to my opinion, of about four or *more* different scanty manuscripts, which have been put together as supplementary parts of one and the same work. Differing from what Professor Weber remarks I believe the following to be written by the same hand :

first hand : leaf 1—148. 193—198.

second hand : leaf 149. 150 (four lines only)—151. 207 ff. (P)

third hand : leaf 152—163.

fourth hand : leaf 164—171. 172—192.

These are the four different handwritings, which I think must at least be recognised. To the fragmentary state of the single parts of this MS. points also the remark, which is written on the margin of leaf 172a शाङ्खायनसूत्राणां बुद्धि-पात्राणि कतिचनानि ! (Comm. Ch.)

As to the mutual relationship of this MS. and Comm. MM. I may remark, that the original, from which the different parts of the last mentioned volume have been copied, seems to have been the source also of Comm. MM. This may be inferred from some mistakes to be found in Comm. Ch. and in Comm. MM. and from the fact, that the commentary on XIV, 51, 3 resp. 6 to 52, 3 and on XV, 1-2-3 is missing in both. Only in one point I have noticed a greater discrepancy between them. The commentary on XV, 12-13 as given in Comm. MM. is different from that, which is exhibited in Comm. Ch. viz :

Comm. MM.

XV, 13, 1 *Sūtra* : सद्य सोमैः क्रौण्णि दशपेयस्य [च] ।

Comm. द्वौ सोमौ क्रौण्णि । नैकस्य क्रौतस्य विभागो यथान्यत्र । दशपेयस्य विभागो यथान्यत्र । दशपेयस्य चाभिषेचनीयस्य चेति शब्दात् ।

Sūtra : तन्त्रमातिथ्यापर्यन्तम् ।

Comm. सोमक्रयणी याज्ञा सङ्गच्छता । उभयोरपि दुर्बलं
तन्त्रम्

Sūtra : ऊर्ध्वं चावभ्यात्

Comm. यजेत.

Comm. Ch.

Sūtra : सह सोमो ज्ञीयन्ति ।

Comm. एककालं सोमो ज्ञीयन्ति ।

Sūtra : दृश्येयस्य च तन्त्रमातिथ्यापर्यन्तमूर्ध्वं चावभ्यात् ।

Comm. उभयोरेकमेव ।

Supposing, that these discrepancies are not caused by the bad state of one of the MSS., I am inclined to think, that Comm. MM. contains the genuine Comm. of Varadatta-(suta), as it is written by one and the same hand and betrays in spite of its numerous mistakes, a more homogeneous character than Comm. Ch., which is, as we have seen above, a mere collection of MSS.

V. A MS. belonging to the Royal Library at Berlin. Chambers 449b. See Weber, Verzeichniss 28; 6 leaves; written by two different hands. It contains the Comm. from XIV, 84, 4 to XV, 3, 15, which is missing in II and IV. (Comm. Ch.)

VI. A MS. belonging to the Royal Library at Berlin. Chambers 450. Contains the comm. of an unnamed author on Adh. XVII and XVIII. It is a good manuscript and has often proved useful in settling the *Sūtra* text (Comm. Ch.)

Such have been the materials, which have been placed at my disposal for an edition of the commentary. Considering the faultiness of some and deficiencies of others I thought it better, instead of giving the commentary immediately after the *Sūtra*, to which it belongs, to postpone its edition, until further materials should be brought to light. All efforts made in this respect, have, however, as yet been unsuccessful

and it was not before Professor Peterson's important discoveries made in the Royal Library at Alwar, that I heard of other copies of this book. Whether they will become accessible to me, I cannot say, but hope for the sake of those, who wish to study this Śrauta Sūtra and stand in need of a guide through the great difficulties, with which its study is beset, that they will at least become procurable for copying and provide me with better readings for the edition of extracts which I propose to give of this if not excellent yet almost indispensable commentary.

ADHYAYA I.

- 1, 7 A B D F G (orig.) Th H, and Comm. प्राचीनापवीती; C (orig.) प्राचीनावीती; Bs (somewhat defective in the beginning, the missing passage being replaced by sec. h.) प्राचीवीती; corr. in प्राचीनावीती; corr. again in प्राचीनापवीती.
- 1, 12 H F उपचारः
- 1, 13 C प्राङ्गानि.
- 1, 15 all MSS. आसीनन्यायं, which is probably a mistake arising from a mere phonetic spelling. Comm. आसीन उपविष्टः। न्यायशब्द उक्तः*। बाहुचं बहुचान्नायोक्तम्। तदुपविष्टेन कर्तव्यम्। Nārāyaṇa's Paddhati: आसीन उपविष्ट ऋग्वेदविहितं कुर्यात्. cf. Comm. on 1, 3, 3: आसीनन्यायता।
- 1, 30 all MSS. with exception of C D संस्कारन्यायता. Comm. समित्येकीभवमाचष्टे। स्वारः स्वनम्। एकं स्वनं मन्द्रादि कार्यम् etc. Nārāyaṇa's Paddhati संस्कार उदात्तानुदात्तस्वरितप्राचयानां सम्यगेकीकृत्य शब्दानामुच्चारणं कर्तव्यम्।
- 2, 4 A B C H आश्दकाती०; F आश्रकाती०, D G (orig.) आरकाती०.
- 2, 5 A B C F H आश्दकाती०; D G (orig.) आशकाती०.
- 2, 29 A सार्वयज्ञिकं; all other MSS. including Paddh. and Comm. सार्वयाज्ञिकं. See Pāṇini 4, 3, 68.
- 3, 1 A यजेत.
- 3, 6 all MSS. इहेति; as to the form, one passage of the Meghadūta (24b of Stenzler's edition) may be compared, where इह्या is explained by Mallinātha as third sg. fut. pass. (Whitney Sanscrit grammar, §947).
- 3, 6 G (orig.) यजेत instead of इहेत.
- 3, 11 C Bs and 14 Bs पुरोवाहः; all other MSS., as usually in this Sūtra, पुरोवाहः.

* 1, 1, 13: न्यायशब्दो धर्मपञ्चाशः। आचारपञ्चाशो वा।

- 4, 5 A D H (orig.) Bs नमो अपये—all MSS. प्रशास आत्मना; this is a remarkable shortening of ā before another vowel than ऋ; that this reading must not be given up, may be seen from Sāṅkhāyana Śrauta Sūtra 7, 14, 9 प्रशास आह and 7, 6, 6 उपवक्त उत (see critical notes). The shortening of a long ā of the Nom. Sing. of nouns in -ri before other vowels than ऋ has perhaps been a peculiarity of some Sākhās.
- 5, 11 F om. the whole passage from न भूमिं until 6, 3 प्रादेशेन.
- 6, 2 A Th: वद्राणामोम्यायां; all other MSS. orig. म्यायं.
- 6, 3 A B (orig.) C सयेनाग्नीध्रो—all MSS. अध्वर्यु—all MSS. वेनि instead of रमि.
- 6, 14 all MSS. होचं वेनु.
- 6, 16 all MSS. with exception of B C अध्वर्याः
- 7, 6 all MSS. देवा आच्यपा; see Āśv. Śr. S. 1, 5, 24.
- 10, 5 all MSS. असृष्टिहताभिः
- 12, 1 B F H (sec. h.) हविरजुषणां.
- 12, 5 C H (sec. h.) Comm. Bs गमेयमुपहृत.
- 14, 3 B C H (orig.) दिवस्यृथिबोरोमण्णतो.
- 16, 7 A (orig.) Bs H (orig.) प्रचामं.
- 16, 9 उपसृज्यते A C.
- 17, 2 Bs अनुपूर्वेण.
- 17, 9 Bs परीक्षेत्.
- 17, 19 D G (sec. h.) Bs निवीदतः

ADHYĀYA II.

- 1, 9 C H (orig.) फावगुनी०
- 2, 13 all mss. आच्यभागा उत
- 3, 26 D G (orig.) Bs Th Comm. Bs आदिनाग्निवते.
- 4, 4 C D G (orig.) Bs Th मयि धाम.
- 5, 19 all MSS. अग्ना वसुवने.
- 6, 7 B G (third h.) Th अयाभि

- 7, 7 all MSS. दन्ता.
 8, 8 A C Bs अग्निहोत्रस्याख्या.
 -8, 9 A G (orig.) अनुपावेक्ष्य.
 -8, 13 only Bs Th correctly अनुष्णिन्दस्त्रिव.
 10, 2 all MSS. excepting B खर्षाम् ; see Benfey, Vollständige Grammatik, § 30 ; Whitney, § 194.
 11, 6 (beginning of 12) A B C G (sec. h. ?) Bs H मापमानेति.
 12, 9 B D G Bs Th तद् instead of तद्.
 — B G Comm. Ch. Paddh. अक्षरमुपसृज्य A Th (orig.) H •रामुप-
 पसृज्य ; see S'āṅkh. S'r. S. 2, 8, 14 ; 2, 9, 6 ; 4, 12, 10.
 17, 8 B (orig.) वचनः H वदं नः, altered, as it seems, in वद नः ;
 Bs G (by alter., but struck out again.) वचस्तु.
 — Bs देहि instead of धेहि.

ADHYĀYA III.

- 3, 1 all MSS. अभ्युदयेष्टिः (see S'āṅkh. Brāhm. 4, 2 : अयातो
 ऽभ्युदितायाः । 4, 3 अयातो ऽभ्युदृष्टायाः । and 4, 4 अयातो दाद्याययज्ञस्य)
 4, 8 H व्याधिप्राये.
 7, 4 all MSS. excepting C Bs रूपाणि ददन्ती.
 8, 12 Bs अभ्यस्यनचिता.
 11, 4 A दार्शपूर्णमासायनानि B C H दशपौर्णमासायनानि G (sec. h.)
 दार्शपौर्णमासायनानि. The correct reading is exhibited by
 D G (orig.) Bs Th.
 12, 2 A B D G (by alteration) Bs वेष्टुयवी ; C G (orig.) Th
 H वेष्टुयवी.
 12, 14 G (orig.) Bs H (sec. h.) दशपौर्णमासा.
 14, 2 C H (orig.) omit वेष्टुप्रयोगस्य.
 14, 8 B G (orig.) Bs (orig.) H (sec. h.) अग्नीन् प्रणयन्ति.
 15, 4 all MSS. द्वेषो द्वैद्य, which sometimes may be read as द्वैद्य.
 15, 14 C निष्कासं.

B (by alter.) Bs Th (orig.) पूर्णदर्वं, which in Bs Th is
 altered into पूर्णदर्वि D दर्वि.

16, 24 all MSS. आण्यभागा उपपन्नम्.

17, 1 C G H अथा विद्या.

D G (orig.) नन्वानैरयमेति । Other and partly better readings will be found Atharva-Veda 7, 8 ; Taitt. Samh. 1, 7, 12, 2 ; Maitr. Samh. 1, 10, 3.

18, 14 all MSS. न गृजासीराविनं ; corrected according to Taitt. Brāhm. 2, 4, 5, 7.

all MSS. गर्भो यत्.

विचं, although exhibited by all MSS. is, as the metre shows, a mere gloss.

18, 15 B ऋतुभिः

18, 17 A B अन्वयं.

19, 3 B C D G (orig.) Bs Th सत्यमित्तमथा.

all MSS. याचं (or या चं) दध्मन्दिने । which I have altered in एषा यन्. (See Maitr. Samh. 1, 4, 3 ; page 51 of Dr. von Schröder's edition).

20, 2 C H (orig.) भीता instead of भीषा.

A (by correct.) Bs (by correct.) Th (orig.) H अन्नपथावधाम्

20, 4 all MSS. अस्मान्.

20, 20 C D यजेत.

ADHYĀYA IV.

2, 7 A G (orig.) Bs H (orig.) Comm. Bs and Ch. आनुपूर्वे च cf.

1, 17, 2 ; 3, 7, 7.

4, 5 D अथावनेजनं B (orig.) C Bs (on the marg.) अथावनेजिनं.

5, 1 all MSS. श्रुयाञ्च.

5, 11 C inserts वा before अथाग्नेव.

6, 9 A B D omit the sign of Pluti.

6, 10 B D (orig.) G (orig.) याचं.

7, 3 D G (orig.) Bs (by alter.) H (orig.) लिङ्गज्यनुयाजप्रसवेन.

7, 17 A D G (by alter.) Bs Th अविनरेतजे.

- 10, 1 A ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାବିଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନ B Th ବିଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନ
 ଶିକ୍ଷା C ବିଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନ D G (orig.) Bs ବିଜ୍ଞାନ-
 ବିଜ୍ଞାନ.

B (orig.) G Th नारीष्ठाभ्यां.

D Bs ज्येष्ठानां A B C G Th H ज्येष्ठानां cf. Taitt. Samh. 3, 4, 5, 10 इन्द्रो ज्येष्ठानामधिपतिः ।

11, 1 B G (sec. h.) H वाप्याययन्ति.

12, 9 all MSS. excepting D Bs वशीयान्.

12, 10 all MSS. (only Th had orig. प्रज्ञायतो; see Taitt. Brāhm. 2, 4, 1, 2. Āpastamba S'r. S. 4, 11, 5. On the change between अ। अ। see Dr. von Schröder's remarks in Monatsberichte der Kgl. Preussischen Academie der Wiss. 1879, page 6 (688).

all MSS. उच्छेय instead of उच्छेपि.

14, 2 C G (sec. h. ?) Bs (orig.) Th अपिप्रेयात्.

3 C Bs. (orig.) सर्वहर्षि.

4 C G (orig.) Th (orig.) सोमनसानि.

6 C दक्षिणप्रवणे वा । Bs (orig.) दक्षिणप्राक्प्रवणे वा.

11 C उत्तरतो instead of अन्तरेण.

12 all MSS. निपात्य; S'at. Brāhm. 12, 5, 2, 7 निपात्य cf. Petersburger Wörterbuch s. v. पत् + नि.

15 C D कवौष्णौ.

— D G insert द्वाभ्याम् before चम्भ्यां.

26 all MSS. चावणः; we should expect चावणः.

31 B उपस्थे ऽरणी.

36 D G (orig.) असौ खगंय जोकाय खाहा Bs (orig.) असौ खगंय
खाहा । Āśv. Grihya S. 4, 3, 27.

15, 1 A C D Bs अनवेक्षमाषाः Th अनवेक्षमाषाः B (orig.) G (orig.)
अनवेक्षमाषाः cf. ZDMG 36, 451, note 5.

Comm. षष्ठोऽनिमैल्यन्तः.

4 C omits आदित्यम् before उपस्थाय.

6 C D G (orig.) Bs (orig.) नवरात्रं वा संक्षयनादृतानि.

7 A (orig.) C D G (sec. h.) नाघाहानि च.

9 C D G (orig.) Bs (orig.) पलाशष्टनानाम.

10 this sūtra is omitted in both MSS. of the commentary.

21. 22. Instead of भवन्ति पुद्गादतिं कलायोक्तैः is written in G भवन्त्युक्तैः, the words पुद्गादतिं कला being added on the margin. This is no omission of the copyist. We read still in D (a manuscript nearly related to G, although not copied from it) कला त्पूर्व and may conclude from this neglect of altering the Sandhirules, that the omission of पुद्गादतिं कला is old and previous to the existence of both manuscripts.

16, 2 B लोहितं.

B (orig.) C G (orig.) om. प्राप्तीर्षं.

all MSS. excepting C उत्तरलोहितं.

3 A B D G Bs (by alt.) Th पञ्चमं.

all MSS. excepting A B वारधेन instead of वारधेन.

5 only D reads शीघ्रता; cf. Taitt. Brāhm. 3, 7, 14, 5.

6 C G (by alter.) Bs (orig.) संजीव.

8 D G पुष्टं.

17, 12 C D G Bs पञ्चमि.

18, 1 all MSS. with exception of D G Bs यजे, which I ought to have written ;

all MSS. समर्पणीमहं; for a better and more intelligible reading (संराचनीं) see Mantra-Brāhm. 1, 5, 6. Āśv. S'r. S. 8, 14, 4.

5 A C G H संक्षय B (orig.) संक्षय D संक्षय Bs संक्षय

A (orig.) Bs (orig.) Th तस्यै ते देवि भवाय.

10 C G (orig.) Bs H संजीव.

19, 3 A C G (orig.) Bs H संजीव.

20, 1 A B D G (third h.) Bs Th दुरापोरे ऽसि H दुरापोरे ऽसि.

all MSS. excepting C H (sec. h.) सत्यायो.

21, 8 A Bs H कांस्य.

18 Bs. (orig.) omits वा before अभ्यवहरं.

ADHYĀYA V.

1, 10 all MSS. कश्चित्.

9, 6 A B C D H पिने G Bs (orig.) Th पित्ने—A B C Comm.
राष्ट्रेत्य०.

all MSS. भुस नेष्टा: see Atharvaveda 4, 1, 2.; नेष्टा: = नयिष्टा.

9, 7 कश्चि, although left out in C and not to be found Atharvaveda 7, 14, 1; Taitt. Samh. 1, 2, 6B; Maitr. Samh. 1, 2, 5 seems nevertheless to be an old addition, as may be seen from what Professor Roth says in the preface to his edition of the Nirukta, page XLV.

10, 8 for other and partly better readings see Atharvaveda, 7, 73, 1-2.

10 see Atharvaveda, 7, 73, 6.

18 C Th H च जेता; see Atharvaveda, 7, 73, 5.

21 see Atharvaveda, 7, 73, 4.

23 B G (third h.) Bs (sec. h.) सावाकृतयः C • कृतः च
see Atharvaveda, 7, 73, 3.

32 see Taitt. Samh. 1, 6, 12, 2.

13, 3 B (by alter.) Th (by alter.) Bs आरुह्यत; see Maitr. Samh., 1, 2, 9.

16, 7 C D G Th Bs (sec. h.) तत्प्रवाजय.

ADHYĀYA VI.

1, 2 A B G (sec. h.) Th (sec. h.) आमानं.

23 B (orig.) D G H (orig.) अभिर्वचनं.

3, 8 B D G Th चक्रायन्निचं.

C चक्रायन्; all other MSS. चक्रायन् instead of चक्रायन्;

11 A B (sec. h.) C G (sec. h.) Th (sec. h.) आपोरेवतीर; see S'āṅkh. S'r. S. 9, 20, 7 [S'āṅkh. Brāhm. 11, 8: आपोरेवतीरिति प्रतिपद्यन्ते। आपोरेवत्यै पुरश्चात्किंचन परिहरेदिति तदिह स्थातमनामन्त्याच etc.]

- 6, 16 B G (orig.) Bs Th H सावधप्रतिरनुवाकः
 17 B C समानातस्य.
 20 Bs उपोऽय.
 7, 8 B Bs omit the sign of Pluti.
 8, 1 A B C D उपोऽय.
 6 all MSS. तनूपाः ; see Taitt. Samh. 3, 2, 7c.
 7 D Th H ओइस्.
 9, 4 B (orig.) C D एकयुषेष्वादिभिरेव.
 13 C समानदेवताः
 15 A G (sec. h.) च instead of वा.
 16 B D •पूर्वेव.
 A B (sec. h.) C G (sec. h.) Th (orig.) जुडति.
 17 G वा [ः] खावा ; see Āśv. S'r. S. 3, 1, 14.
 10, 12 all MSS. with exception of Bs (orig.) रकादिभिर्नाम.
 12, 7 from पवमान to 8 समुद्धी सि left out in C.
 12 B (orig.) D G (orig.) प्रपञ्चमानाः
 20 all MSS. चंवारिर् ; Taitt. Samh. 1, 3, 3F चंवारिर्.
 13, 4 D G (orig.) उपविशन्ति.
 7 A B (orig.) Bs (orig.) H (orig.) उत्तरेव.

ADHYĀYA VII.

- 3, 1 C अनभिधानं.
 5, 1 C वाय् D Bs (orig.) वायूर्.
 3 C मज्जयति.
 22 C Bs नारायणो.
 6, 6 A B (sec. h.) D G Th प्रतिष्ठोदोपवक्तव्य B (orig.) C Bs (orig.)
 H (orig.) प्रतिष्ठोपवक्तव्य उत. As व is sometimes written for
 उ and उ for व* and as a nom. sing. is required by

* E. g., 5, 6, 9 मदन्तीभि उद्वार्यो (Bs) instead of मदन्तीभिः । 6, 6, 6'7
 उपवक्तव्यमात्र उत (D Th) instead of उपवक्तव्यमात्र उत । 14, 61, 8 सामान उपवक्तव्यः
 (G) instead of सामानवक्तव्यः ।

the corresponding प्रतिष्ठा I prefer the reading of B C Bs H, which is in accordance with the solitary form प्रशास्त्र S'āṅkh. S'r. S. 1, 4, 5 and 7, 14, 9.

- 6, 7 C inserts उपपन्न before रति.
 9, 1 all MSS. पदेसिगवीया A •सिया ; see Taitt. Samh. 5, 6, 8, 6.
 3 some MSS. omit the sign of Pluti behind जानवेदे.
 4 Th चर्च instead of चर्चर्च.
 10, 11 In two Prayoga manuscripts in Professor Haug's collection (Munich, Royal Bavarian Court and State Library, Sanskrit, Nos. 85 and 145) is written बाया राजाना instead of बाययो राजानेषु ; see Vājasaneyi-Samhitā 32, 72.
 13 C D G (orig.) सन्दिष्टो.
 14 G (orig.) Bs (sec. h.) Th तनूकयो D तनूकयो ते. I mention this reading, because it is one of the few proofs for the relationship between G, Th and D.
 15 Prayoga 85 and 145 (see to 10, 11) वाचमर्ह देवी वाचास्मिन्.
 14, 9 D Th श्री र न.
 A G Th H (orig.) प्रशास्त्र आह D प्रशास्त्रा आह B C Bs प्रशास्त्राह.
 12 G Comm. Bs यथासवर्ग.
 15, 4 A (orig.) G (by alter.) Bs H (by alter.) इत्याप्यायतवतीनां.
 9 all MSS. आप्यायितवतिप्रभृति.
 16 D G (orig.) Th तिबो ऽनुयच्छति.
 17 B उत्पुञ्जते.
 18, 2 from मोर्दाच to अशीय । लग्दाचे omitted in C.
 19, 6 Th मोर्सावेर्.
 21, 7 A B Bs Th (orig.) परिमितशस्त्रप्राकृतो.
 24, 2-3 all MSS. प्रगाथा उदित्यस्य.
 25, 5 C G (orig.) Bs H (orig.) ककुभिः.
 10 G Th H (orig.) यज्ञायस्त्रियस्य.
 26, 8 C om. पनःपदानां.
 27, 24 Th om. चपि.

ADHYĀYA VIII.

- 2, 5 C चतुभिः.
- 3, 4 none of the MSS. shows समदन्, see Atharvaveda 7, 14, 4. Āśv. S'r. S. 5, 18, 2.
- 7 Bs बोद्धिः.
- 6 अन्तःस्रं is an adverb like अन्तर्वेदि । अन्तर्जानु । अन्तःस्रम् (Lāt. S'r. S. 7, 8, 5) and others.
- 5, 5 A (orig.) B D G (on the marg.) Bs Th उन्तो instead of उन्ता.
- 7 A B D Bs यथैतं.
- 6, 1 B G (orig.) Th H (orig.) यज्ञायज्ञिर्यं.
- 5 B G Th H (orig.) यज्ञायज्ञियस्य.
- 17 G Th omit (orig.) यथयज्ञिः.
- 8, 6 all MSS. मखोपस्य; Comm. Ch. मखोपस्य.
- C आददते instead of आदधते.
- A (marg. addition) उपहृतस्योपहृतस्योपहृतो.
- 11 all MSS. आपुरसा.
- 9, 1 G (third h.) Bs तस्य सर्वस्यैवोऽवयवममनीति । १ ।
- 4 A (marg. addition) उपहृतस्योपहृतस्योपहृतो.
- 10, 1 Atharvaveda, 7, 67; Taitt. Ār. 1, 30. The verse seems to be incomplete.
- Th. (orig.) Comm. Ch. धर्मादा.
- C (orig.) ज्योतिषस्यती instead of धर्मेस्यती, but this is corrected on the marg. in धर्मेस्यती. The reading सञ्जानि is shown only by a marginal correction in C; Vaitāna Sūtra 23, 15; Āpastamba S'r. S. 14, 18; Ācṣ. S'r. S. 6, 12, 12.
- 11, 13 all MSS. अमृतं; better is the reading of the Mantra Brāhmaṇa 1, 7, 5 अमृतं.
- all MSS. and Mantra brāhm. जा; I should expect जा.
- 13, 5 A B C G (third h.) पञ्चकपाती.
- 15, 12 A D Bs H दादामं C दादामं cf. Taitt. Ār. 4, 9, 2; 5, 8, 2.
- A (orig.) B C D G (orig.) Bs H तन्नायवे. S'at. Brāhm. 14, 2, 2, 22.

16, 1 G गृहा पदा.

3 C इहोयोपोयो G orig. and, (as it seems, originally) Th.
इहोपोलो.

17, 1 Prayoga Haug 85 and 145 भूरिदानां instead of भूरिजानां.

3 G (orig.) Bs (on the marg.) अभिभूयसि instead of अभिभूरसि.

20, 1 Prayoga Haug 85 and 145 अरचन् instead of अतचन् both times.

22, 1 C inserts च behind ज्योतिषा.

Prayoga Haug 45 and 145 यज्ञाय instead of यज्ञियाय.

24, 1 D आ गच्छ instead of आ यच्छ.

A D G क्षुधोक्षुमः G (sec. h.) क्षुधो क्षुमः C क्षुधोक्षुमः B Bs Th
क्षुधोक्षुमः Prayoga Haug 85 and 145 क्षुधो क्षुमः.

3 B (orig.) विष्टि instead of विष्टति Th इयो instead of ययो.

25, 1 C G Th देवमैरयत.

C G (orig.) Th (P) द्यः instead of द्यात्.

ADHYĀYA IX.

5, 2 see Atharvaveda 2, 5.

A B (sec. h.) क्षीर्योप.

3 D E (orig.) omit the sign of Pluti.

6, 6 all MSS. यद्दे Taitt. Brāhm. 3, 7, 9, 5 गदे.

G (orig.) क्षतयो.

all MSS. न संयतः.

14 A (marg. add.) C E G Bs (orig. and third h.) विदुभमिषमिति

D shows a blank instead of •वमि•.

7, 2 all MSS., excepting B, प्रथममांशेक्षयति । B प्रथममांशेक्षयति.

9, 5 इय् is added afterwards in E Bs.

20, 1 E प्रष्टाऊतो.

7 A (orig.) B (sec. h.) E (sec. h.) G (sec. h.) Bs (sec. h.)

आपोरेवतीवदुत्य see Śāṅkh. Śr. S. 6, 3, 11.

23, 4 D पुत्रयो क्षुधो क्षुधोपरस्ते प्राजापत्यालो विक्को गौरय इति पञ्च.

24, 7 B (orig.) C D E आग्नेयेन्द्रो.

- 26, 2 all MSS. **ज्येष्ठाय** । Taitt. Samh. 1, 8, 10, 1 **इन्द्राय ज्येष्ठाय**—
मित्राय सत्याय—वरुणाय धर्मपतये ।
 27, 1 B D G (orig.) **हववाय**.
 3 E **चोदमाना**.
 28, 3 all MSS., with exception of G (first h.) and Bs (first h.),
सुसतं.
 A C E (sec. h.) G Bs **पितृणां** B D E (orig.) G (sec. h.)
पितृणां; see Taitt. Samh. 3, 3, 11 τ.

ADHYAYA X.

- 2, 1 C Bs (orig.) **रयनरं इष्टं**.
 3, 6 all MSS. **अनुचरा उन्निड**.
 5, 10 C G (sec. h.) Bs (orig.) **हिः पूर्वं**.
 6, 1 C (sec. h.) D G (sec. h., but corrected back again) Bs
हवव.
 12. 13 A and MSS. of the Comm. **उत्तमोत्तमोत्तमार्थे** । B (orig.)
 C D E (orig.) G Bs (orig.) **उत्तमोत्तमार्थे** । **तमो** in B E Bs
 added on the margin (E **तमो पाठः**).
 15 B (orig.) C G (sec. h.) **नाऊषीषिति**.
 17. 19 B **तिषो ज्ये**.
 9, 7 all MSS. **द्वितीया द्वितीयस्य**.
 9 **एवं त्रयस्य पूर्वस्य** in E orig. omitted.
 15 A **अन्धोमेव** instead of **अन्धोमेव**.
 17 A E (orig.) Bs (orig.) **चिहुभमिति** B (orig.) C D G Bs
 (marg. addition) **चिहुभमिमिति**. See Ait. Brāhm. 5, 17,
 14.
 11, 8 A G (sec. h.) **प्रवद्धो**, B C D Bs **प्रवर्द्धो**. E has been altered
 several times, but seems to have originally agreed with A;
 the orig. reading of G is not legible.
 9 all MSS., with exception of G, **इष्टो**.
 B (sec. h.) E (on the marg.) Bs **अन्धोमेव**.
 12, 5 all MSS. with exception of Comm. M M **अन्धोमेव**.

- 7 D Bs (orig.) द्वाचिंशतिं.
- 13, 5 B (orig.) यथाकामं (sec. h.) याथाकामं.
- 7 E G (orig.) विकटूकीयाः A विकटूकीयाः.
- 8 E बोद्धमाक्षरेषामसाय.
- 18 A B E (sec. h.) G (sec. h.) Bs प्रशुक्तिचं C D E (orig.) G (orig.) प्रशुक्तीचं.
- 23 E यजन्ति.
- 26 E प्राकुपायुः.
- 14, 4 all MSS. विणि सुक्.
- B (orig.) C D G (sec. h.) Bs केतो ऽग्निरु.
- 14, 6 all MSS. वाचस्पते हृदिधेनामन् see Taitt. Samh, vol. IV, p. 471; Taitt. Brāhm. II, p. 446, l. 12. Áśv. Śr. S. 3, 6, 8.
- 8 A B (orig.) C E (orig.) G Bs स रषां वा रवंविद्वाग्.
- 15, 2 A D E G तद्दयाः B (orig.) ते न्ययो (P), altered in ते दयाः C तं दयाः G (on the marg.) Bs तन्मयाः (Bs by the same hand originally ते, but struck out). The correct reading is probably तद् दयाः or ते दयाः MS. Comm. Ch. ते दयाः.
- A B (by alter.) C (not perfectly legible) D E G Bs (by alt.) पराङ्मो B (orig.) पराङ्मो C G (on the marg.) Bs (orig.) पराङ्मो.
- 6 B (sec. h.) G (orig.) Comm. Ch. आस्यस्ये G (sec. h.) D आस्यस्ये.
- 8 B C E G स रषां वा रवंविद्वाग्.
- 16, 8 all MSS. सा वैद्व्याय Only Bs has once साः.
- 17, 4 all MSS. प्रविर्षी मरौरं.
- 6 all MSS. वातावे चवनचतः See Taitt. Brāhm. II, 419, 15. Śāṅkh. Brāhm. 27, 4.
- 8 C E (orig.) G स रषां वा.
- B C D E G (orig.) Bs (sec. h.) दोता अन्नपतिरु.
- 18, 6 all MSS. with exception of D विधेनामन्विधेन D has the corrupt reading विधेनामन्विधेन. All MSS. विधे लमस्यार्कं नाम ; corrected according Áśv. Śr. S. 8, 13, 10.
- 18, 8 C ततो वै देभ्यः कल्पत G देभ्यः कल्पवे, which is corrected in देभ्यो कल्पवे ; the last word is not quite legible. B कल्पत.

C D E (orig.) G स र्वा.

All MSS. कल्पने वेद्यो यज०.

20, 2 all MSS. वेवां वा अपहतपात्रानमेवं I ought to have written
अपहतपात्रानं देवं according to Kśv. S'r. S. 8, 13, 14.

अपि वै स गृहपतिः instead of अप वै स गृहपतिः all MSS., except-
ing G (third h.) and B (orig.) where the whole passage
is left out and added afterwards on the margin.

21, 10 A (orig.) and, as it seems, originally E अभिधाय.

ADHYĀYA XI.

2, 13 E (sec. h.) G वज्रायस्त्रियस्य.

All MSS., excepting B, वंसस्य instead of संशस्य.

11, 10 E G (sec. h.) Bs (orig.) omit च.

11 C E G (sec. h.) Bs पुरुषो २ इति.

12, 1 B (by alter.) C D E वृद्धतीकस्त्रियः.

13, 21 B D G (orig.) Bs (sec. h., but struck out again) वृद्धती.

14, 5 D G (orig.) Bs (sec. h., but struck out again) वृद्धती.

8 A E उद्धत्ये.

15 all MSS., excepting B, उपशंसस्य.

15, 11 B अन्युषं.

12 Bs न्युषं.

13 B C अन्युषं. .

ADHYĀYA XII.

2, 23 A B C (by alter.) Bs (on the marg.) स्त्रिययाद्विस्त्रियति.

26 C (orig.) अर्धामेकादश०.

3, 4 A B C (sec. h.) G Bs (sec. h.) उक्थयानि.

21 A G (sec. h.) एकविंशतिवन्द्योमेव.

- 15, v. 1 all MSS. नष्टे. It ought to be निष्टे (निः वे).

- v. 4 Ath. V. 20, 127, 13 all MSS. वेसा.
 v. 5 all MSS. विरूपः Ath. V. 20, 128, 12 वरुणं.
 16, v. 1 A V 20, 128, 13 all MSS. चक्ररोरवि (D रविः). Only B has the correct reading.
 v. 2 A V 20, 128, 15 all MSS. इहं.
 A D सुवर्जं; all other MSS. सुवर्जं.
 v. 3 A V 20, 135 13 B C (sec. h.) D इरामच.
 G उप वेवति.
 v. 4 A V 20, 135, 11 all MSS. रवं.
 All MSS. मरुः instead of वरुः.
 v. 5 A V 20, 135, 12. C E (orig.) G (orig.) पीतु जवारखा.
 All MSS. वडा.
 17, v. 1 A V 20, 127, 7.
 All MSS. सुनोता.
 v. 2 A V 20, 127, 8 B (orig.) C D E G Bs परिच्छिद्यः.
 All MSS. चक्ररोरवि.
 All MSS. चापुजन्.
 All MSS. कृष्णायकलन्.
 v. 3 A V 20, 127, 9 all MSS. मन्त्रा B मन्त्रा.
 D परिज्जन्.
 v. 4 A V 20, 127, 10 all MSS. पयो विज्जं.
 B C (third h.) G (sec. h.) रजति D चयेति C (orig.) E G रजति. Only A has रजति.
 Sūtra 3 B G एतज् प्रज्ञायो.
 18, 1-9 A V 20, 129.
 2-3 all MSS. हरिज्जिका resp. हरिज्जिके; only G हरिक्विका resp. •के.
 8 C प्रदाकवः; on the marg. न (instead of क) D इरामच.
 10-18 A V 20, 132, 2-12.
 11 B कर्करीको.
 12 all MSS. कदात; G (sec. h.) मदात.
 19-20 A V 20, 131, 10-11.
 19 all MSS. पीच.
 19, 1-2 a b A V 20, 135, 6-7.

2 c d 3 A V 20, 135, 9-10.

All MSS., with exception of B, रावः प्रत्ययभूषीदि.

D ददति वहरं.

4 A V 20, 135, 8.

All MSS. with exception of B G चेता.

All MSS. अविष्टः; the correct reading would be अविष्टः.

B विपत्तिं instead of विमत्तिं.

20, 2, v. 1-5 A V 20, 128, 1. 3. 2. 4. 5.

v. 3 D अप्रययसं, all other MSS. अप्रययसं.

v. 4 all MSS. परिवर्तुजिष्ठो or •जिष्ठो.

All MSS. अरं.

D ग्रन्थः G (first h.) ग्रन्थः; all other MSS. ग्रन्थः.

All MSS. पराददिः.

21, 2 A V 20, 128, 6ff.

v. 1-2 all MSS. संमिता.

v. 5 A E Bs महिषी सनस्या B C महिष्यनस्या D महिष्यनस्या
G seems to have read महिषी सनस्या, above which is
written अर but अ is struck out. Since अरस्या is op-
posite to सनस्या in v. 6 (just like अनाश्रु to लाश्रु and
अशानी to सुशानी) this reading is preferable to that
of the Atharvaveda edition.

All MSS. अ युधिर्मनः instead of आयुधिर्मनः.

2 G Bs प्रवहिकाः.

22, v. 1-6 A V 20, 133.

v. 4 D तिष्ठन्ते वाव all other MSS. तिष्ठन्तेवाव This is another
of the few cases, in which the readings of the S'āṅkhā-
yana S'rāuta Sūtra MSS. are preferable to those of
the A V. The correctness of रव is proved by the
following verse.

v. 5 B स्रक्षणायां.

v. 6 D अंशदु, all other MSS. अशम्.

v. 7 is missing in B D Bs. In A C G written on the
margin.

23, A V 20, 134.

- 1 A अथराक् हिस्तीयहिस्तीयते B अथराहिपुहिपते C अथराहिस्तीपुहि-
स्तीयते D अथराहीयते E अथराक् हि (हि) हिस्तीपुहिस्तीयते G
अथराक् हिस्तीपुहिस्तीयते Bs अथराक् हिस्तीपु हिस्तीयते.
- 2 A V 20, 135, 1-4. 134.
- 4 B C D अस्यति.
- 5 B C E G Bs विहो.
- 24, 2 A V 20, 136.
- v. 1 C भगो altered in भगो B भगो. See Váj. Samh. 23, 29.
- v. 2 B Bs ह्युः.
- v. 3 all MSS. व्युत्पेन.
All MSS. पशु instead of पच०.
All MSS., with exception of B (orig.) and G (sec. h.)
सिकताखेव.
- v. 4 D G (orig.) यव instead of यम.
All MSS. अथोदनं (D अथो० B (orig.) अथो).
- v. 5 all MSS. with exception of D and Bs हकवाकं (G orig.
०पाकं) Bs हकवाकु D ०कपाकं.
- v. 8 all MSS. with exception of B (prima m.) नोदनं.
- 6, the manuscripts are at variance as to the number and
character of the i-vowels, which are to be repeated
here several times, *e. g.*, A वी र र र र र B (orig.) वि र
र र र, altered in वी र र र र र र. I have followed a
notice to be found in Varadattasuta's commentary:
अथ प्रतिगरे विप्रभृतयस्य रकारा श्रुताश्चतुर्थः भुतः। एवमपरो द्वौ
चतुष्को। ततः किमयमिदमाहो ओ ओथा नोदैवेति प्रतिगच्छति। See
Āśv. S'r. S. 8, 3, 31.
- 26, 11 A B C G वैराजं न्युक्तं.
- 27, 4 B D G (orig.) Bs उक्त्यानि कुर्युः.
A C G Bs (sec. h.) चातुर्विंशिकान्युक्त्यानि.
5 B Bs उक्त्यानि कुर्युः.
A C G Bs (sec. h.) रेकाधिकान्युक्त्यानि.

ADHYĀYA XIII.

1, 8 B G (orig.) and Comm. MSS. ऊर्ध्वं चः

5, 16 A सवनीयं.

17 all MSS. विद्वदो. We should expect विद्वद्यम्.

21 D संस्मितायां.

6, 4 all MSS. दत्ता.

7 C G (and orig. B?) अविदग्धे.

12, 10 D छत्वनवेदमन्त्रम्.

B (orig.) अवशष्टस्य G (on the margin, but corrected back again) ०म्.

All MSS. अनामात् cf. Taitt. Bráhm. 3, 7, 10, 6.

12 C G (third h.) Bs अवस्थास्य.

13 Bs inserts between विद्मं and समिमं यद् by marginal addition.

C (on the marg.) G (on the marg.) Bs दधातु instead of दधामि.

14, 7. 8 C G (sec. h.) शृङ्गशमनीयः.

15, 9 Bs (orig.) बलहार्थे च, but च is struck out.

16, 5 (14) B (orig.) पङ्क्तः.

18, 4-5 A B C D शतरात्रोर्ध्वं पञ्च० G (orig.) शतरात्रो ऊर्ध्वं or ऊर्ध्वं, this has been altered by two different hands. Bs शतरात्रोर्ध्वं.

19, 20 A C D G अभिज्ञवस्थाने.

20, 13 C यथार्थमिति प्रैषः.

21, 6 D G (orig.) बृहस्पतिसवः.

24, 14 B D देशकालः संनिकर्षे.

17 A Bs (orig.) संघातिकाद्.

25, 6 D चक्षकपाताश्रितम् G (sec. h.) चुक्षम्०.

26, 2 A B G Bs संवत्सर उपसदः.

27, 7 C (by alter.) D G सदस्वमहानति०.

29, 8 all MSS., excepting A, बृहस्पाम.

9 C (orig.) D G (sec. h.) Bs पौर्यमासेन.

10 B C D रथन्तरं सामा.

12 B G अपोनग्रीयं, which is in G altered in ०नग्रीयं and by

third h. in •नप्रियं.

13 B G (orig.) Bs (orig.) अपोनप्रीयस्य.

15 D G (sec. h.) सरसनीमतिथिनि.

21 C पुषवीं.

All MSS. दत्ता.

29, 31 A चार्धद्वयम्.

ADHYĀYA XIV.

2, 21 A C D G (sec. h.) अदितिं वाच्यन्वाधेयं.

3, 18 C (on the marg.) D G पशौ च A पशु च.

7, 1 C (orig.) वरचपचासांस्तमाहरत् altered in •प्रवाचंस्तमाहरत्.

8, 1 C (orig.) साकमेवांस्तमाहरत् altered in •मेवंस्तमाहरत्.

7 D इष्टं.

10, 16 A B Bs त्रैलोक्यो, which I ought to have written.

17 C (orig.) पर्वणि.

11, 10 all MSS., excepting C, •बलमिदोद्.

12, 10 D उगृह्णाते.

11 C अश्ववामसा १ इति.

13, 3 C (sec. h.) D Bs (sec. h.) सौवामसादयानि C (orig.) सौवाम-
साधेयादयानि.

14, 1 all MSS. बलमिदा.

16, 7 B ऊपिला instead of वा. Comm. Ch. मज्जविला instead of वा.

17 B (?) G (sec. h.) Bs Comm. Ch. अपमज्जु तेन C अपमज्जुत्तेन.

The same sacrifice is mentioned Āśv. Ś'r. S. 9, 5, 11.

18 all MSS., excepting D, भुवं ते.

22, 3 C D G ग्रामश्चिवः.

4 C (orig.) G (third h.) श्लेमाजुतो C (sec. h.) •जुतो.

A C G (sec. h.) क्षुरमपिमीर्षिदो C •क्षेदो. No. MS has

क्षुरपि

6 A B G (sec. h.) इष्टप्राकृतो.

7 G इष्ट.

22, 15 A B G Bs वैभौदको C (orig.) D वैभौतको.

18 A B G (sec. h.) मवनभ्ये G (orig.) शिवनभ्ये.

- 19 A B श्वचक्षाम् G (orig.) श्वचक्षाम् C श्वचक्षाम्पापः.
 20 A C उपोत्पुषा (the original reading of C seems to have been •पुषा) G (orig.) Bs उपोत्पुषा.
 21 C (sec. h.) D G ईमेतेयत्.
 All MSS. सो द्वादशहं.
 25 च omitted in C D.
 27, 1 B C Comm. Ch. परिदधे.
 All MSS. उग्रनखोऽं (cf. 27, 13 उग्रनखी).
 28, 8. 9 the words from •तद्गन्धन to परित्यक्त are om. in B and Bs, but added on the margin.
 29, 1 B Bs (on the marg.) येनैमो instead of येनैमो.
 A C D Bs कुलायंकेन G कुलायकेन.
 3 all MSS., excepting G (third h.), संक्षये.
 31, 1 A B D Bs ज्येष्ठः खोमः.
 B D कनिष्ठः कुलीनस्य.
 5 B G Bs Comm. Ch. ज्येष्ठाभिध्याहारे.
 32, 9 B Bs कृते चिंमत्तं मतवत्तान्. The omitted word is added in both MSS. on the margin.
 33, 4 Bs (orig.) G (sec. h.) इष्टानि.
 34 in C originally placed behind 36.
 35, 2 A B D G (third h.) Bs (orig. and third h.) इत्येन्द्रावयवाभिध्याहारे.
 36, 2 C G (orig.) om. इति.
 37, 1 D इन्द्राविष्णू ह.
 38, 1 C D G अभिभूतिनाथमवत्.
 40, 1 A B G (orig.) Bs Comm. Ch. नमिष्यन्ममि श्री सुरा नमिष्यन्मम.
 C D G (sec. h.) Comm. M M omit the words between नमिष्यन्मि and उप.
 C (orig.) G (sec. and third h.) साक्षरः.
 16 Comm. Ch. and M.M. दीक्षणीया.
 42, 18 A B C Bs अग्निहोमो.
 19 A B (sec. h.) C Bs उक्थयी.
 20 A B (not quite legible) C G (sec. h.) Bs अनिराधी.
 43. 44. The words from अजितं to अपमः are omitted in Bs,
 34

from वजितं to अपघातना in B, but added in both MSS., on the margin.

48, 1 A (P) B (orig.) G (orig.) सर्वजितं.

50, 1 A D G अरुमुहान् B (orig.) अरुमुहान् C अरुमुहान् Bs अरुमुहान् Bs साहायकेभ्यः. See Kaush. Brāhm. Up. 3, 1.

A C G (orig.) Bs Comm. Ch. एवं चरिष्यन्थि.

50, 1 all MSS. अह वैव गच्छति.

51, 1 G पाप्या (altered by several hands) C (P) Comm. Ch. (orig.) पापा.

56, 13 G तिष्ठ स इत्येकं.

57, 20 B C D G दृश्यते.

60, 1 D G प्रजापतिकामा.

61, 1 Comm. Ch. मोतमो.

5 B C G (sec. h.) Bs (orig.) दृष्टानि A D G (orig.) Bs (third h.) दृष्टानि.

62, 2 Comm. Ch. सोमेन instead of सो जेन.

72, 1 C D G (orig.) आष्यानां G (third h.) आष्यानां (sec. h. आष्यानां ?) Comm. Ch. (once) आष्यानां.

C D Comm. Ch. औष्ठानां B (orig.) G (orig.) Bs (orig.) C (sec. h.) औष्ठानां.

3 B C G Bs (orig.) सेषुधन्वा.

73, 3 all MSS. •मुच्यतेः सपुरोडाशोऽनिष्टुः । Paddhati अवाहमुच्य रक्षरसपुरोडास रक्षोऽनिष्टुः । Comm. अवाहमुच्य रक्षः प्रथमः । अनन्तरं सपुरोडाशो द्वितीयः । अनिष्टुसप्ततृतीयः । See Pañcaviñca-Brāhm. 25, 7.

A अनिष्टुसप्त B C D G (sec. h.) Bs (sec. h., the original reading is illegible) अनिष्टुसप्त G (orig.) अनिष्टुसप्त. I think the correct reading is अवाहमुच्यरसपुरोडाशोऽनिष्टुसप्त (•पुरोडाशोः अनिष्टुः).

D G (orig.) Comm. Ch. औदनिष्ठ.

75, 2 D G (orig.) आपुः instead of आपुः.

77, 2 B C G (by alter.) Comm. Ch. अष्टविंशतिः G (orig.) अष्टविंशतिर्ऋतिः.

78, 2 C G अष्टविंशतिर्ऋतिः.

80, 1 D मुरुर्तस्त्रीसा विभिवा हावितिकानाः.

84, 3 A •वृद्धाः.

ADHYĀYA XV.

1, 16 A B C (by alter.) G Bs चतुरस्रो.

24 D G (sec. h.) ब्रह्मसाम्यालभ्यते.

26 B Bs (orig.) परिहायो Comm. Ch. परिहायो. Paddhati:
(Manuscript of the Deccan College Library) परिहायो.
च om. in B.

28 D Bs (orig.) उत्कृष्टेरन्.

30 A B G Bs Paddhati खकासो वा.

31 all MSS. सप्तदशसोमो.

3, 1 A B D (?) G Bs मधुनासो.

3 all MSS. प्रगाथा कर्धे.

11 all MSS. उपर्गस्य.

4, 9 G (orig.) अनुपूर्व.

5, 13 A G (orig.) Bs वतां यामी.

7, 8 all MSS. चनु (B and Bs. orig. चनु.

8, 13 G (by alter.) •नुपूर्व.

21 G (sec. h.) अनुपूर्व.

10, 6 C निवृत्तप्रवृत्तिभ्यो.

11, 1 C D परियामोति B (orig.) परियामि G पर्यामोति (!).

4 A B Bs (?) सलिले ज्येज्यो.

12, 1 C D परियामोति G पर्यामोति (!)

13, 6 B (orig.) •मवलतीये बृहस्पतिसवे च; the last two words are
struck out. G (orig.) •मवलतीये तत्राभिषिञ्चते बृहस्पतिसवे च; the
words from तत्र to च are struck out.

14, 4 C D G (different h.) om. इति after सत्यप्रवसाय.

G (orig.) Bs (on the marg.) पूषो पशुभ्यः.

8 A G (orig.) ओचियाद्ग्रपुवर्ष.

13 A B Bs Comm. Ch. (twice) पटोहीर्भा G प्रटोहीर्भा; instead
of प्र there was originally प written by the same hand

and on the same line. This is again written on the margin.—C D इडोहीयां; इडवाह is, according to the Śabdakalpādruma (see Petersburger Wörterbuch), shown by the Amarakośa. Loiseleur and Colebrooke write प्रडवाह्.

16, 8. 11 G इतिना.

10 D Comm. M M (by alter.) विटोमेन.

A B Bs इडयुक् अभिप्रतारण (on the marg. of Bs. रि) D इडयुक् अभिप्रतारिण C इडयुक् अभिप्रतारिण altered in इडयुक् अभिप्रतारिण G इडयुक् अभिप्रतारण altered in इडयुक् अभि.

17, v. 2 C (sec. h.) पिता पुत्रेण जातस्य.

v. 4 B C Bs (orig.) आत्मा हि यज्ञः. See Max Müller's History of Ancient Sanscrit Lit.¹ pag. 574 note.

A Bs अतिता अशी.

All MSS. स इरावती.

v. 5 all MSS. लोको वदावदो.

v. 6 all MSS., excepting Bs, पशवो विवाहाः Bs, Comm. (पशवो विवाहरहिताः!), Streiter, Böhlingk पशवो विवाहाः.

v. 8 all MSS. आभूतिरेवाभूतिर्वीजं this is to be resolved in आभूतिरेवा आभूतिर्वीजं (she is ābhūti-procreation.; the germ is ābhūti; it is hidden in her.)

v. 10 all MSS. येनाक्रमन्ते पुत्रियो ये विशोकाः.

All MSS. तस्मात्ते मातर्यपि मिथुनं चरन्ति. I think that either स्म or ते is superfluous.

18, line 2 A (orig.) Bs (first and third h.) उवाच। स वदथं राजानं.

line 18 all MSS. except G (sec. h.), प्राप्नोत्यथ ला.

line 19 all MSS. स ह संनाहं प्रापनं. This is to be altered to प्राप नं, as Professor Böhlingk has already observed.

19, verse 1 G अषट्पदी B निषट्पदी.

A G अज instead of जन.

verse 2 all MSS. चराति; it is a regular subjunctive.

verse 4 all MSS. शेरते स्य (D शेरन्ति).

verse 5 B (sec. h.) C D G अयमायं B अमायं altered to अयमायं.

verse 6 A B अपजिन्वन्.

C G पञ्चमार्गः. This is in G corrected to पञ्चमार्गं and again to मञ्चमार्गं; B Bs and Dr. Streiter मञ्चमार्गः. I think that Dr. Streiter is right in maintaining that these words पुञ्चं मञ्चमार्गं have originally been a mere gloss. They are not found in the version of the Aitareya Brāhmaṇa.

C चरण उपेयाय Cf. Böhtlingk, Sanskritchrestomathie.

20, line 1 B C D Bs (orig.) omit च behind तस्य.

line 5 all MSS. दत्ता.

line 7 D G (sec. h.) वेन instead of चनेन.

21, line 3 and 6 B C G (orig.) Bs (orig; on the marg. ता) मतं दत्तार्हं.

22, line 8 Streiter सुहृदयस् (5); Aufrecht (Ait. Brāhm.) सुहृदयतमस्. A B सुहृदयंस्तु C D Bs सुहृदयस् तु G सुहृदयस्तु.

All MSS., with the exception of D, here and further on उत्पृच्छामि.

line 10 A B G Bs insert नु behind विद्यान्.

line 18 B D C (by alter.) कर्षुक्तायां A C (orig ?) G (orig.) Bs. and Streiter कर्षुच्युक्तायां.

24, line 4 तं वै विज्ञया० all MSS. I propose to write instead तं वै विज्ञया०; त and ल are sometimes confounded (instead of लमेवैतस्याहः संस्थामधिगच्छेः A Bs C तमेवै० at the end of 22.

Instead of शासहर्षं (24, line 9) D G शासहर्षं.

line 9 A Bs and Streiter अलक्ष्यन् B C D G अलक्ष्यन्.

line 15 A B Bs यः सङ्गत्यातकं.

line 15 A (orig.) and Streiter कुर्यादेनततो ऽपरं. This is also likely to have been the original, but now illegible reading of Bs. On the margin is written instead •स्ततो which is corrected back again to •ततो. Comm. कुर्यादेनत्यातकं ततो ऽपरं.

line 16 A Bs मापगाः शौद्रान्यायाद् B मापगाश्चौद्राण्यायाद् CG मापगाः शूद्राण्यायाद् (G sec. h. शौद्रा०) D मापगाश्चौद्रान्यायाद्. See Böhtlingk's note on this passage, Sanskritchrestomathie, page 352.

25, line 2 A (orig.) B राजपुत्रं.

All MSS. य वै वया नी वयस We should expect वयसाः

Cf. Ait. Brāhm.

line 7 D G (orig.) आसव.

B (sec. h.) C D G वेडाः B (orig.) वेडाः.

C D प्रजाः स्यात्.

line 10 instead of सोसादाय मे त्रिवै, for which Böttingk writes सोसादाय मम त्रिवै, I propose मे सोसादाय मे त्रिवै.

A B C G वृषासौसादाय.

26, line 2 B (orig.) Ğ G (third h.) स्या वस्ये A D G Bs स्यास्ये.

The best reading is given in the Aitareya Brāhmaṇa: स्याव.

line 4 C D G पुच्छाः A B Bs पुच्छाः.

line 10 all MSS., excepting D, वयां सप्तोत्पद्य.

27, verse 1 A B Bs G (sec. h.) वसुधै माः.

verse 2 A B C G पुरणा.

C D गायिना.

A C D G वस्यै राधासु B राधास्य. The orig. read. of Bs is not quite legible.

A C D Bs एव वसुधैवाचमः B तदि वाचमः G तदिवाचमः G (third h.) तदिवाचमः I prefer to read with Streiter एव वः वसुधैवाचमः.

verse 3 B C D G Bs (orig.) वसुधैवाचमः.

verse 4 A B (only indicated by sec. h.) C (only indicated)

D G (sec. h., but struck out again) Bs (sec. h.) युष्मांश्चिदाय

All MSS. वेपेता. I propose वेपेता.

C D G Bs (sec. h.) याम् च.

verse 5 B D वेडे वेडे C वेडे वेडे.

C D G गायिना (three times).

line 11 all MSS. परमन्मथं.

line 15 A B संप्रमुच्यते C G Bs (?) संप्रमुच्यते D and Streiter

संप्रमुच्यते I prefer the active form which is shown by the Aitareya Brāhmaṇa.

line 15 राजाविजिती Comm. विजयासमर्थः Nārāyaṇa on Āśv.

S'r. S. 9, 3, 13 यः परवचं युदेन (युदे व ?) विजितवान्. Śāyaṇa

(Aufrecht, Aitareya Brāhm. p. 387) यदि विजयोपेतः स्यात्.

line 15 B D G (third h.) अथ यजमानः instead of अथयजमानः.

ADHYAYA XVI.

- 1, 2 Comm. Ch. प्रवृत्तौ च.
 6 C G (by alter.) प्रतिमुच्यते.
 14 B (by alter.) C पदिनी.
 16 C D G चयसंपद्यीतृषां.
 23 C D G (sec. h.) Bs अध्वर्यो २.
- 2, 16 all MSS. except B (prima manus) कुवेरो.
 25 Áśv. S'r. S. पयिनः instead of पयनः.
- 3, 3 C G (orig.) उपखावानो.
 7 B (orig.) गौतमस्य.
 14 A (orig.) B C (orig.) Bs (orig.) किंपुनश्च A (on the marg.)
 C (on the marg.) D G Bs (on the margin, but corrected
 back again) किंपुनश्च.
- 3, 18 all MSS. आसन्नं.
 23 A उत्तमे चोत्तरस्थाः प्रवृत्तौ (मे and र by alter.) B C उत्तमे
 चोत्तरस्थाः प्रवृत्तौ D उत्तमे चोत्तरस्थाप्रवृत्तौ G उत्तमे (sec. h. ०रे)
 चोत्तरस्थाः (sec. h. ०मस्थाः) प्रवृत्तौ Bs उत्तमे चोत्तरस्था प्रवृत्तौ
 (sec. h. ०रस्थाः but struck out again.)
 C निच इति च सूक्तम्.
- 3, 28 G (orig.) Bs (orig. as it seems) पर्ययान् B G (sec. h.) Bs
 (sec. h.) पर्ययान् A पर्ययान् C D पर्ययान्.
 33 उपनिपातयन्ति all MSS.
 36 all MSS. गुहं Taitt. Samh. 7, 4, 19 g. Váj. Samh. 23, 21.
 C D G Bs (on the marg.) अर्वाङ्गमस्त्रिम्.
- 4, 2 B मध्य रजति C D मध्य रजतु G (orig.) Bs (orig.) मध्यमेजतु.
 A G Bs C पुनर्नि (नि) वेति B (orig.) पुनर्नेव B (sec. h.) D पुनर्निव
 4 B C D यदरिषो.
 A (orig.) B (sec. h.) जाया instead of जारा.
 C D G पात्रागर्ही Bs illegible. Comm. Ch. (orig.) once
 पारागर्ही and once पात्रागर्ही.
- 5 Comm. Ch. अनुचर्युः.
- 6 A G (sec. h.) विषयज्ञान B (orig.) यययत (alt. to वीययत) C
 वेययत D G (orig.) यययज्ञान Comm. Ch. यययत. The orig.
 read. of Bs is illegible.

- A G Bs Comm. Ch. चोतुर्.
 A G (orig.) D Bs (by alter.) माचं.
 B C D G Comm. Ch. वड.
 6, 1 v. 1 all MSS. पदेऽष्टिः Comm. Ch. पदे खिष्टं See Vaitána
 Sūtra 37, 1. Kātyāyana S'r. S. 20, 7, 11. Áśv.
 10, 9, 2. Lát. S'r. S. 9, 10, 9.
 v. 3 B वल्लहामसि D (= Lát. S'r. S. 9, 10, 11) •वल्लहामसि.
 v. 4 B (sec. h. p) D G (third h.) भवत्युत्तरो.
 2 D प्रश्नन्ति.
 7, 4 C D G वान्मन्या.
 9-10 C G अयवस्त्राभिर्, resp. अयवस्त्राभिर् the other MSS. •वस्त्राभिर्
 Comm. अयवस्त्राभिः अयवस्त्रिताभिः.
 8, 5 C निविदो.
 5. 16 Comm. Ch. पक्षमाहिकानि.
 16 B निविदो.
 9, 1 C G हरितः खर्ज.
 10 C D G (third h.) यजते.
 13 A B G (by alter.) कौशख्यो C D G (orig.) कौशख्यो.
 14 C G (sec. h.) मरत.
 A आविचेत.
 22 B (orig.) Comm. Ch. and M M पुरवेभ्यश्चाब्रक्षयानां; all
 other MSS. पुरवेभ्यश्च ब्रक्षयानां Cf. Lát. S'r. S. 9, 10, 16. 11,
 1 Áśv. S'r. S. 10, 10, 10.
 10, 3 C G (fourth h.) उपजनस्याथा०.
 9 A D Bs (third h. on the marg.) Comm. M M अपिपातयति
 B C G Bs अपिपाययति; Comm. Ch. om. न or य and adds
 य on the marg.
 14 D G पारिखवियैर्.
 11, 5 B (orig.) C (orig.) भावये D भावये G (sec. h.) भावयये.
 8 C G (orig.) Bs (orig.) वैददश्ये D G (th. h.) वैददश्ये A B Bs
 (sec. h.) Comm. Ch. वैददश्यो.
 11 C G (sec. h.) वृषू G (orig.) वृषू०.
 A B C G (th. h.) तद्विषः प्रक्षोके A तद्विषप्रक्षोके.
 17 Bs प्रायोगिः.

- 20 A B (by alter.) Bs (by alter.) बल्लः.
 A Bs पारम्ये.
 26 A B (on the margin) G (fourth h.) Bs प्रखलः काळः प्रबभे.
 A B (by alter.) G Bs (by alter.) मातरिचि B (orig.) मातरिचि
 C मातरिचि D G (sec. h.) Bs (orig.) Comm. Ch. मातरिचि.
 12, 8 A प्रयमं (alt. to ने) B G Bs प्रयमं C प्रयमे (which seems to be
 alt. to मं) D Comm. M M प्रयमे Comm. Ch. once मं, once ने.
 9 A (on the marg.) G (on the marg., but corrected back
 in द्वि०) हतीयं.
 14 C (third h. on the marg.) G (orig.) पुषप instead of
 पशवप.
 17 all MSS. आक्षरं.
 19 B (by alter.) C D G क्षत्रिणो. 20. Comm. Ch. क्षत्रयम्.
 14, 3 G Comm. Ch. माहात्रतिके A B C D Bs महात्रतिके.
 4 A B G Bs (by alter.) माहात्रतिके C D Bs (orig.) महात्रतिके.
 5 A G Bs (by alter.) माहात्रतिके B C D Bs (orig.) महात्रतिके.
 15, 11 C सहस्रम् G संप्रसम्, alt. to सहस्र Kat. Sr. S. 21, 2, 6.
 Sat. Brāhm. 13, 7, 1, 9.
 12 B G Bs (orig.) विश्ववलयसिंहे.
 20 A C G Bs सद्यभूमिं Cf. Sāṅkh. Sr. S. 16. 9, 22.
 16, 3 B Bs (orig.) Comm. Ch. दिदासय.
 D उपमंशो G (third h.) Bs (orig.) Comm. Ch. (orig.)
 उपमंशे B (sec. h.) Bs Comm. Ch. सृषेव.
 17, 4 A G (sec. h.) क्षत्रिणि.
 8 C D क्षत्रोक्षम् B क्षत्राक्षम्, altered to क्षत्रं G क्षत्राक्षम्, altered
 to क्षत्रोक्षम्.
 18, 2 C D G Bs रव सर्वेष A B रवं सर्वेष.
 8 all MSS. (except those of the comm.) ग्रहो.
 10 A B C G (third h.) हृदयोः A (sec. h.) G (orig.) D Bs
 हृदयोः C D G (third h.) स्याद्विभो.
 11 all MSS. विजयताम्रप्रक्षजिताया (Comm. Ch. विजयताम्).
 12 B (orig.) C D G Bs (?) यदि च.
 13 B (orig.) Bs Comm. Ch. विनिष्पन्ति A B (by alter.) C D G
 विनिष्पन्ति.

- 14 A B (by alter.) दुनियाधैः B (orig.) दुनियोधैः C D G Bs
दुनियोधैः (C धैः) Bs (th. h.) Comm. Ch. सनियाधैः.
- 15 D G (orig.) Bs (by alter.) सर्वोपधं. 21 All MSS. निषिद्धं.
21, 9 C D G अतिराधं.
- 20 C G (th. h.) द्वितीये ऽहंकराति.
- 31 A (orig.) B Bs (by alter.) द्वितीयस्य C D G Bs (orig.)
द्वितीयस्य.
- 22, 9 A B (by alter.) उपपराधः.
- 10 A C D G प्रजिघांसन्.
- 12 A B G (orig.) Bs (orig.) Comm. Ch. यायेका (यायेका).
- 25 C G (sec. h.) Bs (orig.) यायन्तिना.
- 23, 8 C D G (orig.) अथैवाचेयस्यत्तु० A अथैवा राचेयस्यत्तु०.
- 11 D G ह्यध्वं.
- 12 D G (orig.) ह्यध्वो.
- 24, 2 A (orig.) B Bs (orig.) पाङ्गो वै यज्ञः । वै is omitted in C D G.
- 10 A (orig.) D G (orig.) वर्षिष्ठो.
- 11 B (orig.) D G (orig.) सर्वोद्गच्छोः.
- 14 C D G Bs इष्टस्य.
- 15 D पञ्चमि० C G पञ्चमभि०.
- 26, 4 A Bs (orig.) Comm. Ch. प्रवल्हः C G Bs (sec. h., but
altered again) प्रप्रवल्हः D प्रप्रवल्हः B प्रप्रवल्हः alt. to प्रवल्हः.
- 29, 3 B C G नव वा अग्नि०.
- 6 A D Comm. Ch. निगुह्यन्तां C निहत्तानां G निहत्तानां B
निगुहत्तानां । छ is cancelled in B with yellow colour
and त्ना is altered to न्ना. The orig. read. of Bs is not
quite legible.
- B C Comm. Ch. प्राप A D G Bs प्रापत्.
- A B Bs कौशक्यस्य C D G कौशक्यस्य Cf. 16, 9, 13.
- 29, 7 C D G यज्ञकामा अन्यान्.
- 8 B विज्ञातो भूस् G (sec. h.) भूः (th. h.) भूस्. All MSS. विजिज्ञा०.
All MSS. except D and Comm. Ch. लभेवैतत्.
- 30, 6 A B C G •पृष्ठो वा.

ADHYĀYA XVII.

- 1, 2 Ch. कतिपय आचैन.
 5 B विन्देत.
 9 B Ch K संक्षुः.
 16 B Ch. परःपुत्रे K परंपरवे.
 18 K तस्य तदुपकल्पयेत्.
 2, 4 all MSS. द्वितीयम एतावद्.
 3, 12 B अवघाटिकाः K उपघाटरीकाः.
 4, 1 Ch. K (orig.) दुन्दुभीन्.
 B Ch (orig.) संहननान्.
 B K उपकल्पयन्ति.
 2 B Ch. (orig.) संहननान्.
 5, 5 B K आचवाय Ch. आचवाय.
 6, 1 all MSS. (with the except. of Ch. sec. h.) वण्डवलीत्यपकल्प-
 यन्ति. The commentary considers this the correct form.
 It says वण्डव वलतिश्च वण्डवलीतिश्च वण्डवलीति [ः] सर्वो द्वन्द्वो विभावा
 एकवद्भवतीत्येकवद्भावः । स नपुंसकमिति (Pāṇ. 2, 4, 17) नपुंसकत्वाद्भवता ।
 वण्डवलीति. Ch. (sec. h.) वण्डवलीति इति.
 4 Pāṇini 2, 4, 25.
 7, 11 B K बहिर्वेदिं.
 Ch. सदःसदः प्रहृत्य B K सदः प्रहृत्य.
 K प्राकृपरि दधति.
 13 Ch. शुक्लभट्टादीयं. B K •भट्टा•
 9, 6: Ch. संसृते B संसृते K संसृते. I propose संसृते.
 10, 5 B Ch. (orig.) K (orig.) उत्करा । क has been alt. to क्ति in
 Ch. and K । Comm. उत्किरौ भूक्षितौ—उत्किरन्ति निक्षिपन्ति क्षितितारः.
 6 B तद्विशालान् (or म्).
 10 B संभ्रमेत.
 15. B Ch. (sec. h.) अभिनिवीर्णं K अभिनिर्विर्णं which seems to
 have been altered by sec. h. to •वीर्णं Ch. अभिनिवीर्णं.
 16 B K उपानयति.
 11, 3 आच om. in Ch.

- 12, 1 B सर्वान्निगुय संज्ञयो Ch. सर्वो विगुय संज्ञयो K सर्वो विगुय संज्ञयो.
 4 B उचरत् Ch. उ चरत् K उचरता.
 5 Ch. om. रश्चि before रच.
 All MSS. विगुय.
 13, 5 B •यज्ञियाच.
 9 B K उपतिष्ठेत.
 14, 8 B दूष्णीं शंसत् K दूष्णीं शंसत्. B Ch K संश्रियाणि
 B अविहृतत्वं K अविहृतत्वं.
 4 Ch. (orig.) प्रभूयात्.
 11 भूमि orig. om. in Ch.
 14 Ch. रनां वाचं.
 15, 1 Ch. शुद्धति.
 4 B परीयतेमान.
 B (orig.) Ch आपचं K आपचं.
 10 Ch. दध्यादिति.
 11 B K देवा दधादिति.
 16, 9 this Sūtra is orig. om. in Ch.
 17, 1 B Ch. करिष्यन्ती.
 9 B K यथेतं.
 12 ऽनरमति in Ch. alt. to नु रमति.

ADHYĀYA XVIII.

- 1, 2 B पिने राद्वेत्यग्रे.
 B उपांश पञ्चो [s] प्रथुवन् K उपांश पञ्चः प्रथुवन्.
 14 K पदानि करोति नदस्य.
 2, 1 Ch. शंसति. B K शंसन्ति.
 3, 2 A V 6, 33.— v. 1 all MSS. वनं. v. 2 K वृषितः B (orig.) K
 वचः. v. 3 K पुवं B Ch. पुरं — B यधिं — B Ch. चदशं.
 8, 11 B (orig.) K द्वौदौ प्रगाथो (K •थो).
 9, 1 K •हृत्तीं शंसति.
 6 B समस्तं Ch. समस्ततां K सामस्ततां.
 10, 8-9 B रक्षा या नो K रक्षा नो.

- 10, 12 च after सजीवस om. in Ch.
 15, 5 B K सुप्रचीदे.
 16, 2 B K तस्यानुदुभं.
 18, 4 त om. in Ch. before इति
 20, 5 Ch. K प्रणत्य.
 8 B Ch K महाव्रतिकां.
 21, 7 B प्रत्यङ्.
 9 B K चध्वयं Ch. चध्वये.
 11 cf. Kāt. Śr. S. 13, 2, 19, which Sūtra contains nearly
 all the same mistakes.
 23, 10 K ता अर्धर्चयः.
 24, 3 B K मैत्रावरुणः सर्वेष्वहःसु.
 4 Ch. वसवेति.
 6 K उत्तराय च. This reading is said by the comm. to be
 अयुक्तं.
 9 B Ch. K परस्मा चङो.
 14 B K आदधत एतत्.
 19 Ch. (orig.) वपाये. Ch. उपवेष्ट.
 25 B K •श्रुत्वाऽन्ताः संतिष्ठन्ते.
 26 B सनोरोष्ठ.
 28 K उद्धृतावेष्टिवे Ch. उद्धृतावेष्टिवे B उद्धृतावेष्टवे.
 29 B Ch K प्रष्टाशमनीयेन.
 35 This Sūtra seems to be a later addition.
-

I.

INDEX OF WORDS.*

अ

अंश V, 8, 3.

अंस I, 6, 3, (cf. वेद्यंस).

अंसान्वंसयोः IV, 15, 13.

अकार I, 2, 14; VI, 1, 15.

अकथ्यमाण XI, 14, 2.

अक्ष X, 21, 12.

अक्षर I, 2, 6; X, 5, 10, 14; XII, 13, 1, 5; 16, 2; 24, 5.

(cf. अष्टाक्षर । अष्टादशाक्षर । एकादशाक्षर । चतुरक्षर । चतुर्वि-
शत्यक्षरादि । दशाक्षर । द्वादशाक्षर । नवाक्षर । पञ्चदशाक्षर ।
पञ्चाक्षर । विंशत्यक्षर । षट्त्रिंशदक्षर । षोडशाक्षर । सन्ध्यक्षर).

अक्षरपङ्क्ति VII, 26, 4; 27, 24; VIII, 6, 11; 7, 15; XIV, 57,
10.

अक्षरवेराज XIV, 25, 5; 26, 5; 28, 12; 30, 2.

अक्षवेला X, 21, 14.

अक्षा XVIII, 4, 1; 5, 1;

अक्षि (अक्षीणि) IV, 16, 6.

* This index contains all words of the text exclusive of those occurring
in Mantra's, Praisha's, Yajus, Gāthā's, Nivid's, etc.

अचित्ति XIV, 81, 2.

अचित्तिकाम XIV, 81, 2.

अगद XV, 22 (page 193, 8).

अगृहीत्वा XIII, 11, 2.

अग्नायी IV, 19, 5.

अग्नि (fire) II, 14, 1. 10; 15, 6; III, 4, 1; 14, 8; 15, 21; 21, 11; IV, 2, 1; 5, 9; 6, 13; 14, 36; 15, 5. 22. 23; 16, 2. 3. 13; 17, 4. 13 (पूर्व); 18, 8 (पश्चिम); 19, 4 (पश्चिम); V, 14, 13. 15. VIII, 15, 10; XIII, 29, 28. 29; XIV, 13, 4; XVI, 16, 1; XVII, 12, 6; XVIII, 24, 26. 27.
(God of fire) II, 2, 16; V, 1, 6; IX, 28, 17; XIII, 27, 7; XIV, 29, 5; 40, 1; 51, 1; XV, 22 (page 192, 13 ff.); 23 (p. 193, 15); XVI, 1, 12. अग्निमन्त् III, 4, 1; अनीकवन्त् III, 15, 3; XIV, 8, 3; अप्सुमन्त् III, 4, 7; इन्दुमन्त् II, 5, 15; कव्यवाहन III, 16, 3. 10; IV, 4, 1; काम III, 4, 10; IX, 23, 3; XIII, 29, 20; XVI, 10, 4-8; चचभृत् IX, 22, 2. 5; चचवन्त् IX, 22, 2. 5; गृहपति I, 15, 3; IX, 26, 2; जन-दन्त् III, 19, 15; ज्योतिषन्त् III, 19, 10; तपस्वन्त् III, 19, 15; दाढ III, 2, 2; XVI, 10, 4-8; पयिष्ठत् III, 3, 2; 4, 2; XVI, 10, 4-8; पवमान II, 2, 3; 3, 10; 5, 14; XIV, 2, 14. 17; पावक II, 2, 7; 3, 10; XIV, 2, 14. 18; पावकवन्त् III, 19, 15; बुद्धिमन्त् II, 5, 13; ब्रह्मणन्त् IX, 22, 2. 4; भगिन् II, 4, 6; रेतस्वन्त् II, 5, 16; वासन्तिक गायत्र चिष्टत् राथन्तर IX, 27, 1;

विविचि III, 4, 4; वीति III, 4, 3; वैश्वानर (see वैश्वानर);
 व्रतपति II, 4, 6; व्रतष्टत् III, 4, 12; ष्टुचि II, 2, 7; 3, 10;
 III, 4, 6; XIV, 2, 14. 19; संवर्ग III, 4, 5; स्निष्टकृत् (see
 स्निष्टकृत्)

अग्निचित् IX, 28, 18.

अग्निचित्या VIII, 15, 10.

अग्निप्रणयन V, 12, 1. 5.

अग्निप्रणयनादि VI, 1, 21.

अग्निप्रणयनीय III, 14, 13.

अग्निमन्त् (1.) III, 4, 1. 2. अग्निमती (अचौ) XIV, 29, 8.

अग्निमन्त्रनीय III, 13, 15. 17; V, 7, 5; 15, 4; XIV, 51, 12.

अग्निशब्द II, 5, 10. 20; XIV, 51, 8.

अग्निष्टुत् XIV, 4, 6; 57, 20; XVI, 15, 3; 29, 15.

अग्निष्टोम VII, 21, 7; IX, 1, 1; X, 2, 1; XI, 2, 1; 10, 1, 11, 5;
 13, 1; 15, 1; XIII, 14, 7; 16, 5; 23, 6; XIV, 2, 7. 8;
 8, 2; 12, 4; 40, 5; 41, 5. 42, 18; 57, 19; XV, 1, 7; 4, 8;
 5, 1; 11, 7; 12, 4; 16, 5. 9; XVI, 20, 13; 21, 7; 26, 5;
 29, 3. 17; 30, 12; XVII, 7, 5; XVIII, 23, 17. Cf. ज्योतिष्

अग्निष्टोमसंख्य XIII, 21, 9.

अग्निष्टोमसामन् X, 12, 2; 13, 20; XI, 14, 35; 15, 14; XIV,
 33, 6; 57, 5; 61, 7; XV, 3, 3; 6, 4; XVI, 14, 13; XVIII,
 23, 4.

अग्निष्टोमस्तोम XV, 6, 6. 7.

अग्निष्ठ II, 16, 2; VI, 9, 6; XVI, 3, 4; 12, 5.

अग्निध्वान्त III, 16, 2.

अग्निहोत्र (1.) II, 6, 1; III, 12, 15. 16; IV, 5, 11; VIII, 13, 6;
XIII, 24, 2. (2.) अग्निहोत्रौ (Comm. अग्निहोत्र संज्ञको द्वौ
हविर्यज्ञसोमौ) XIV, 3, 15.

अग्निहोत्रपात्र IV, 14, 34.

अग्निहोत्रस्थाली II, 10, 5.

अग्निहोत्रहवनी IV, 14, 21.

अग्निहोत्रहविस् II, 7, 9.

अग्निहोत्री II, 8, 1; 12, 16; III, 20, 1.

अग्नीध् I, 6, 3; XIII, 24, 11.

अग्नीवह्णौ VIII, 1, 6.

अग्नीषोमौ V, 14, 1. 7.

अग्नीषोमप्रणयन V, 6, 9.

अग्नीषोमीय I, 3, 12. 14; 8, 10; II, 3, 5; III, 8, 8; 9, 3;
V, 15, 1; VI, 1, 1. 24; IX, 26, 1; XIV, 40, 20; XV, 1, 19;
XVI, 3, 5; 12, 6.

अग्नीषोमीयसवनीयौ VI, 1, 21.

अग्न्याधेय II, 1, 1; III, 19, 17; IV, 6, 15; XIV, 2, 1; 2, 16.
21. 22.

अन्यायतन XVIII, 24, 27.

अन्युक्त IX, 25, 1.

अन्युपस्थान II, 14, 6.

अय

अयेण (Praep. c. acc.) III, 16, 17; IV, 6, 4; V, 6, 4. 7;
8, 3; VI, 2, 1; 12, 2; VII, 6, 1; 14, 11; 15, 2; VIII, 12,
10; X, 21, 6. 14; XVI, 3, 19; XVII, 11, 2; 12, 4; 15, 2.

अयेणोत्तरेण VI, 13, 3. XVII, 7, 11.

अये XIV, 62, 2; XVII, 3, 8.

(Cf. उदीचीनाय । एवमय । दक्षिणाय । प्रज्ञाताय । प्राचीनाय ।)

अयतः III, 19, 9.

अयता in प्रागयता IV, 6, 8.

अयहण in नामधेयायहण X, 1, 17.

अघाहन् IV, 15, 7.

अङ्ग I, 16, 4; XV, 1, 28. (Cf. यथाङ्गम्)

अङ्गार II, 8, 8. 14; 9, 6; 12, 9; IV, 12, 10; V, 9, 10.

अङ्गिर XII, 19, 5.

अङ्गिरः XIV, 40, 1; XV, 24 (page 194, 3); XVI, 11, 29.

अङ्गिरसामयन XIII, 22, 1.

अङ्गिरस्वन् IV, 4 1, (यम).

अङ्गुलि I, 10, 5; VIII, 4, 5; XVI, 24, 11.

अङ्गुली in पादाङ्गुली IV, 15, 20.

अङ्गुष्ठ IV, 7, 7; 21, 8; XVI, 24, 11.

अङ्गुष्ठपर्वन् XIV, 16, 3.

अच्

+आ अच्य II, 9, 3; IV, 3, 6. 7; XVII, 11, 4.

अच्छावाक VI, 12, 14. 20; 13, 2; VII, 6, 1. 8. 9; 7, 1. 4;
13, 1; 14, 1; 17, 10. 13; 24, 1; VIII, 2, 10; IX, 4, 1;
10, 1; 14, 1; 18, 1; 19, 1; XII, 1, 5; 2, 8. 22; 5, 1; 6,
11. 14. 17; 7, 7; 26, 2; XIII, 10, 10; 14, 1; 24, 9; XIV,
3, 10; 52, 10. 13; 55, 2; XV, 8, 4. 11. 17. 19; 7, 5; XVI,
21, 29.

अच्छावाकसूक्त XIV, 52, 3.

अच्छावाकीया VII, 7, 4.

अज II, 3, 22; IX, 23, 4. 5; XIV, 13, 1; XV, 15, 2; XVI,
3, 13; 12, 12; XVII, 7, 8; अजा IV, 14, 13.

अजातपुत्र II, 12, 11.

अजानान II, 5, 1.

अजिन XV, 17, (page 188, 12); XVIII, 24, 7.

अजिर in श्वेनाजिरौ XIV, 22, 4.

अजीगर्त XV, 19, (p. 191 13.)

अज्ञायमान III, 21, 6.

अच् अनक्ति I, 10, 1; IV, 16, 6; अज्यमान V, 9, 8; 15, 1.

+ अभि अन्त IV, 15, 5; 16, 3; अज्य IV, 15, 22.

अञ्जन I, 10, 2; IV, 16, 6.

अञ्जलि I, 14, 20; 15, 10; II, 10, 5. 6; XVI, 1, 2.

(Cf. उदकाञ्जलि IV, 15, 4.)

अञ्जसव XV, 23 (p. 193, 10).

अणु XVII, 1, 8.

अतस् VII, 6, 7; 16, 9; 25, 12; VIII, 1, 9; IX, 23, 13. 14;
X, 19, 1; 20, 1; XII, 16, 2; 17, 3; 20, 1; 21, 1. 3; 24, 1;
XIV, 12, 1; XV, 16, 4; 22 (p. 192, 18. 20; 193, 5. 6);
XVI, 19, 1; XVII, 1, 1; 9, 1; 10, 1; 17, 15; XVIII, 22,
1; 23, 1. 6. 9. 11; 24, 34.

अत ऊर्ध्वम् V, 6, 9; X, 2, 10; XV, 16, 1.

अतिग्राह्य X, 2, 6; 3, 10; 4, 12; XVIII, 21, 10.

अतिच्छन्दः VII, 27, 13; XV, 2, 1. 2; XVIII, 23, 9.

अतितारिन् fem. ० रिणी XV, 17 (p. 188, 11).

अतिथि II, 3, 25; III, 8, 10.

अतिपत्ति in नियतातिपत्ति III, 4, 2.

अतिप्रैष X, 1, 11; XIII, 20, 13; XVIII, 24, 10.

(Cf. अयं यज्ञीयातिप्रैष XIII, 24, 18).

अतिप्रैषान्त VIII, 15, 6.

अतिरात्र IX, 1, 10; X, 1, 5; XIII, 5, 19; 13, 1; 15, 2;
16, 3; 17, 1; 19, 7. 16; 23, 5; 24, 6; 27, 7; 29, 2. 23. 25.
32; XIV, 5, 8; 8, 2; 13, 11; 42, 20; 71, 1; XV, 5, 1;

(२८५)

16, 5; XVI, 8, 21. 22; 9, 2. 14; 15, 13. 14; 21, 9; 23, 21;
24, 3. 9. 11; 30, 12; XVIII, 24, 1.

(Cf. गो)

अतिराचभाव XVI, 20, 5.

अतिरिक्तोक्त्य VII, 14, 5; X, 13, 25; XV, 3, 4; 6, 5; 8, 6.

अतिशंसन in स्तोमातिशंसन

अतुल्य V, 19, 4.

अच II, 13, 3; VII, 7, 8. 12; VIII, 10, 1; X, 21, 18; XIV,
13, 14; XVI, 9, 23; 15, 19; XVII, 12, 6; 13, 7; XVIII,
14, 9; 23, 13; 24, 15. 33.

अचि I, 7. 3; XIV, 65, 1; XVI, 23, 8.

अथ II, 2, 1; 13, 1; V, 10, 20; VI, 4, 2. 4. 6. 8. 10. 12;
5, 1. 3. 5. 7. 9. 11. 13; 6, 1. 3. 5. 7. 9. 11. 13; VII, 8, 1;
VIII, 16, 2; 17, 2; 21, 2; 24, 2; 25, 2; X, 14, 3. 5; 15, 3.
5; 16, 3. 5; 17, 3. 5; 18, 3. 5; XI, 14, 20; XII, 7, 3; 8, 1;
13, 6; 27, 4. 5; XIII, 13, 1; 16, 1; 18, 1; 28, 2. 3; 29, 17;
XIV, 2, 21; 12, 1; 13, 9; 38, 5; XV, 1, 5; 5, 1; 7, 6. 8;
14, 1. 4; 15, 1; 16, 8; 17 (p. 188, 16); 18 (p. 189, 9 ff.);
21 (p. 192, 9); 22 (p. 192, 19 ff.); 23 (p. 193, 10 ff.); 24
(p. 193, 16); 26 (p. 195, 7. 11); XVI, 1, 6. 11. 13. 17. 25;
3, 25. 27; 10, 4. 11; 12, 20; 13, 2. 3; 18, 18 ff.; 19, 1; 20,
1; 21, 1; 23, 1. 8; 24, 11; 26, 1. 4; 27, 1; 28, 1; 29, 1. 13;
30, 1; XVII, 1, 1. 15; 2, 1; 3, 1; 4, 7. 8; 5, 1; 6, 1. 5;
7, 1. 6; 9, 1; 10, 1. 4. 10; 11, 1; 12, 6; 13, 7. 11; 14, 4.
5. 6. 13; 15, 1. 9 ff; 16, 1 ff.; 17, 2. 8; XVIII, 1, 3. 23;
2, 1. 7; 3, 3; 4, 2 ff.; 5, 2 ff.; 6, 1. 5; 7, 1. 9. 21; 8, 7;
9, 1. 3; 10, 1. 4. 10; 11, 1. 4; 13, 1. 11; 14, 1. 3. 6. 7;
15, 1; 16, 1; 17, 1; 18, 1; 19, 1; 20, 1 ff. 21, 12; 22, 1;
23, 1; 24, 1. 7. 28. 34. अथापि XVII, 1, 5. अथो XIV, 40,
24; XV, 1, 12; XVI, 23, 3; XVIII, 20, 6.

अथर्ववेद XVI, 2, 9.

अथवापि XIV, 10, 19.

अद् आदत्, आदन् VI, 1, 5.

आदयित्वा III, 12, 16.

अदिति II, 2, 12; 3, 12; 5, 28; III, 1, 5; 17, 11; V, 1, 1;
IX, 24, 5; 27, 1; XIV, 2, 21; XVI, 10, 11. 16.

अदीक्षित III, 11, 14; IX, 22, 1; XVI, 20, 7.

अदीक्षितायन III, 8, 1.

अदीन XVI, 10, 16.

अदृश्यमान IV, 15, 9.

अद्यश्चीन (fem. आ) XVI, 22, 25.

अदादशाहम् XIV, 22, 21.

अधरारणि XVI, 16, 1.

अधरौष्ठ I, 10, 2.

अधस् III, 13, 30; X, 21, 12 (c. acc.)

अधस्तात् XVII, 10, 14.

अधःशय्या IV, 15, 6.

अधिकरण I, 1, 8.

अधिज्यधन्वन् XIV, 22, 20.

अधिदैवतम् XVI, 20, 2; 21, 2; 23, 4; 24, 2; 25, 2; 26, 2;
27, 2; 28, 2; 29, 2; 30, 2.

अधिप XVI, 1, 14.

अधिववण XIV, 22, 17.

अधिववणफलके XIV, 22, 18.

अधिष्ण VI, 13, 7.

अधिसर्पण XVII, 13, 12.

अधीवास XVI, 3, 25. 34; 13, 8.

अधोबिलाश्रत IV, 3, 7 (comm. स्थालीबिलादध आश्रतश्च ।

आडीषदर्थे । ईषच्छ्रुत इत्यर्थः । अधोबिल आश्रतश्चेत्यधोबिला-
श्रतः । अपूर्णस्थालीको मन्दस्त्रिन्नश्चेत्यर्थः)

अध्यर्ध VI, 7, 10; IX, 20, 32; XVI, 29, 3.

अथात्मम् XVI, 20, 2; 21, 2; 23, 4; 24, 2; 25, 2; 26, 2; 27,
2; 28, 2; 29, 2; 30, 2.

अभिगु (1.) V, 16, 10; 17, 9; XV, 1, 25; XVI, 12, 19; 22, 5.
(2.) XVI, 3, 22.

अध्वन् III, 4, 9.

अध्वर्यु I, 6, 3; III, 8, 25; 14, 18; V, 4, 1; 14, 5; 15, 7; VI,
7, 8. 10; 9, 16; VII, 5, 1; 6, 4; 7, 3; 8, 7; 9, 7; 14, 9;
X, 7, 9. 10; 21, 10; XIII, 1, 1. 3; 5, 7; 12, 9; 14, 1; 24,
7; 29, 2; XV, 21 (p. 192, 3); XVI, 1, 6. 23. 25; 4, 4. 8;
9, 20; 13, 2. 12. 17; 18, 19; XVII, 4, 1. 5; 11, 1. 3 (voc.

अध्वर्यु उप नु रम). 4; XVIII, 21, 9 (voc. अध्वर्यु उपहव-
मिष्टु)

अन्

+ अभि अन्य XVII, 15, 13; 16, 6. 8; 17, 2.

+ अव अनिति I, 12, 3.

(Cf. अनवानन्त् । अनवानम्)

+ अन्वव अनिति II, 9, 8; VI, 8, 2.

+ अभव अनिति XVII, 15, 13; 16, 6. 8; 17, 2.

+ अनुप्र अनिति II, 9, 7; VI, 8, 1.

अनञ्चह्

अनञ्चान् II, 5, 27; IV, 16, 9; XIV, 57, 17.

अनञ्चुहः IV, 16, 8.

अनतिनयन्त् XIII, 6. 1.

अनधिगच्छन्त् I, 17, 5 ·18.

अनधिगम्यमान XIII, 6, 3.

अननुवषट्कृते X, 1, 11; XVIII, 21, 5.

अननुसृज्य XVII, 13, 12.

अनन्त XIV, 82, 2; 83, 2; 84, 2.

अनन्तकाम XIV, 82, 2; 83, 2; 84, 2;

अनन्तर III, 19, 7; IV, 15, 6; VI, 6, 17 (कन्दोऽनन्तरेण); VII,
14, 6. 7; XII, 4, 1; 5, 1; 10, 2; 26, 2; XVI, 25, 4; 28, 3.

अनन्थ XV, 11, 4.

अनपठत्त XIII, 4, 1.

अनपिधान VII, 3, 1.

अनपिषोमपीथ XIV, 62, 2.

- अनपेत II, 14, 8.
अनभिधान VI, 1, 8.
अनमत् IV, 15, 8. (Comm. नमनेनाप्रवेक्ष्यन्तः)
अनर्थलुप्त II, 14, 6.
अनवजिघत् XVI, 3, 19.
अनवरार्थी (१) XVI, 20, 14. (अनवरार्थै)
अनवसर्जन VII, 4, 17.
अनवानन्त VII, 7, 7; X, 7, 13.
अनवानम् III, 8, 23; V, 9, 4; 11, 1; 20, 1; VII, 2, 11; 8, 2;
9, 4; 15, 2; 16, 5, XI, 14, 14.
अनवेक्ष्य VII, 8, 1.
अनवेक्षमाण IV, 15, 1.
अनश्न in मांसानश्न III, 13, 30.
अनस्तमित II, 17, 7.
अनहर्जात XIV, 51, 1.
अनहर्जातता XIV, 51, 1.
अनागत III, 2, 1.
अनादिष्ट I, 1, 17.
अनादिष्टाज्यापुरोतुवाक्ष I, 17, 9.
अनादेश I, 16, 14; XIV, 1, 3; XV, 11, 15.
अनाप्त XVI, 10, 1.

अनावर्तयन् XVI, 1, 16.

अनावार्य III, 8, 20.

अनादृति III, 20, 17.

अनादित II, 16, 3.

अनादितार्त्त IV, 5, 13; XVIII, 24, 28.

अनाह्य IX, 25, 1.

अनिगद V, 19, 23; VIII, 12, 14.

अनिज्या III, 21, 11.

अनिहन्त XIII, 16, 5.

अनिर्दिष्ट VIII, 15, 14.

अनिर्वचन X, 1, 16.

अनिर्हत III, 19, 7.

अनिष्ट IV, 9, 7.

अनिष्टुषव XIV, 73, 3. (see critical notes !)

अनिष्टुषा II, 3, 26; IX, 28, 9.

अनीकवन्त III, 15, 3; XIV, 8, 3.

अनु (postpos. c. acc.) XIV, 2, 17. 18. 19. 21; 10, 4; 13, 4.

5. 9; XVI, 7, 4; XVII, 14, 9.—अनू XV, 7, 8.

अनुक्रौ XIV, 42, 6.

अनुचर X, 3, 13; 4, 13; 5, 7. 22; 6, 17; 8, 13; XVII, 9,

8.—VII, 19, 9. अनुचरी XVI, 4, 5. (Cf. प्रतिपदनुचरी)

अनुसरप्रवृत्ति XI, 12, 12; 15, 7; XV, 2, 22; 8, 5; XVI, 14, 9;
21, 32.

अनुदर्क VI, 12, 5.

‘अनुदेश’ V, 1, 10.

अनुद्धृत III, 19, 9.

अनुपदिष्ट XIII, 1, 2.

अनुपस्थान II, 13, 9.

अनुपस्थाय III, 21, 7.

अनुपहत VII, 6, 8.

अनुपज्ञास्यमान VII, 6, 7.

अनुपाकृत XIII, 2, 1.

अनुपूर्वम् XIV, 55, 3; 68, 2; XV, 4, 9; 8, 13, 21; XVI, 13, 4.

अनुप्रवृत्त see वृ + अनुप्र.

अनुमति अनुमतये IV, 20, 6; IX, 27, 1; XVI, 10, 11;

अनुमत्यै IX, 28, 2; अनुमत्या XVI, 10, 14.

अनुमन्त्रण VII, 2, 15.

अनुयाज I, 1, 40; 12, 13; II, 5, 20, 24; III, 13, 25; 17, 7;

IV, 9, 5; V, 19, 24; VIII, 11, 12; IX, 1, 11; XV, 1, 29.

(Cf. प्रयाजानुयाजाः)

अनुयाजप्रवृत्ति XIV, 10, 21.

अनुयाजयाज्या I, 13, 4.

अनुयाजादि I, 14, 24 ; VIII, 7, 21.

अनुयाजान्त VIII, 11, 10.

अनुरूप VII, 14, 2. 3. 6. 7 ; 21, 8 ; X, 6, 14 ; 8, 21 ; XI, 2, 13 ; 8, 2 ; 11, 15. 17. 19 ; 12, 1 ; 13, 22. 28 ; XII, 2, 1. 9. 24 ; 4, 1. 9. 23 ; 5, 1 ; 9, 8. 16 ; 10, 2. 11 ; 11, 4 ; 12, 14 ; 26, 21 ; XIII, 12, 2. 4 ; 20, 12 ; XV, 7, 10 ; 8, 12 ; XVIII, 4, 4 ; 5, 4 ; 23, 7. 10. (Cf. सूक्तानुरूप । सोत्रियानुरूपौ)

अनुरूपत्व VII, 25, 17.

अनुवचन V, 14, 23 ; 16, 3. (Cf. सूक्तानुवचनयोः VI, 1, 25.)

अनुवषट्कार I, 1, 41 ; III, 8, 24 ; VII, 8, 4 ; 16, 7 ; VIII, 8, 4 ; 15, 3. 5 ; XVII, 17, 11.

अनुवषट्क करोति V, 10, 19 ; X, 21, 3 ; हल VIII, 15, 13 ; कृत्य V, 10, 22. (Cf. अननुवषट्कते)

अनुवक्त V, 9, 27 ; XVI, 2, 6.

अनुग्रसन in धोन्यनुग्रस VII, 21, 5.

अनुग्रिश XV, 4, 12.

अनुष्टुपकुन्दस् XIV, 33, 18. 19.

अनुष्टुप्कृत्यौ VII, 27, 80.

अनुष्टुम् VII, 27, 10 ; IX, 6, 19 ; X, 6, 11 ; 12, 6. 8. 14 ; XIV, 33, 17 ; XV, 2, 6 ; XVIII, 16, 2.

अनुषवनम् VII, 1, 3. 7 ; XIII, 5, 10. 11. 12 ; XV, 4, 11.

अनुस्तरण XVI, 3, 14; 12, 18; अनुस्तरणी IV, 14, 18; XIV, 22,
17.

अनुस्त्रोम in संदंभानुस्त्रोमौ XIV, 22, 4.

अनुस्वार I, 2, 11.

अनुस्वीनगर्भ XIV, 39, 7.

अनुस्य XVII, 2, 8.

अनुबन्ध XV, 4, 12; अनुबन्ध्या V, 14, 2; VIII, 10, 1; 12,
8. 9. 10; IX, 27, 4; XIII, 3, 5; XIV, 2, 15. 21; 3, 19; 5,
7; 6, 8; 7, 5; 8, 6; 13, 2. 9; 40, 22; XVIII, 24, 18. 24
‘न्याये’ = न्यायाः)

अनुह V, 19, 4.

अन्त I, 2, 22; 12, 4; III, 1, 9; X, 8, 17. 18; XV, 26 (p.
195, 5); XVII, 1, 14; 10, 10.

(Cf. अतिप्रेषान्त। अनुयाजान्त। आज्यभागाष्ट। आद्यन्तयोः।
इक्षान्त। ऐन्द्राग्रान्त। पक्षीसंयाजान्त। पर्यग्निकरणान्त।
पौष्णान्त। प्रेषान्त। मकारान्त। मन्त्रान्त। मरणान्त।
धाव्यान्त। वपान्त। वेद्यन्तसंमित। श्रव्यन्त। शोच्यन्त। खिट्-
छदन्त। हविरन्त। हारियोजनान्त। हृदयशूक्ष्णान्त। होमान्त)

अन्तक in मृत्पुत्रान्तकौ XIV, 22, 4.

अन्ततस् VII, 8, 11; XIV, 40, 14; 41, 11; XVI, 10, 16; 16, 2

अन्तता in पक्षीसंयाजान्तता X, 1, 15.

अन्तर अन्तरा II, 6, 13; c. acc. XVI, 1, 8. अन्तरेण (c. acc.) I, 1, 25; 4, 1; 15, 14; 16, 3; II, 12, 6; III, 4, 2; 13, 26; IV, 14, 11; 16, 3; V, 6, 2. 3; 13, 2; 14, 2; 18, 4; 20, 3; VI, 9, 7; 13, 7; VII, 10, 3; IX, 1, 11; X, 5, 12; XII, 2, 9; 6, 1. 2; 11, 17; XIII, 15, 3. 12; XV, 2, 15; 13, 6; XVII, 7, 11; XVIII, 24, 26. (Cf. अगन्तर । एकान्तर)

अन्तराल XIV, 6, 6.

अन्तरालव्रत III, 13, 30.

अन्तरिक्ष VI, 8, 6.

अन्तरिक्षलोक XIV, 18, 1; XVI, 8, 20; 21, 14.

अन्तरिक्ष I, 12, 3.

अन्तर्याम VI, 6, 21; 8, 2.

अन्तर्वेदि (adv.) I, 12, 8.

अन्तःपरिधि (adv.) XIII, 12, 7.

अन्तःशस्त्रम् (adv.) VII, 19, 7; VIII, 3, 6.

अन्तःसदः XVII, 4, 3.

अन्त्य VII, 15, 18; 19, 20; XII, 2, 3; 3, 2; XVI, 20, 5.—XV, 11, 4.

अन्त्राः XV, 26 (p. 195, 5).

अक्ष XIV, 2, 11; 27, 1; XV, 1, 4. 5. 35. 37; 17 (p. 188, 14)

अक्षपात XV, 5, 1.

अज्ञात XIV, 8, 1; 25, 1. 4; 28, 1. 5. 8. 9; 66, 1; 76, 2; 77, 2; 79, 2; 80, 2; XV, 1, 10; XVI, 29, 30.

अज्ञातकाम XIV, 5, 1; 8, 1; 25, 1; 27, 11; 28, 1; 39, 1; 66, 1; 76, 2; 77, 2; 79, 2; 80, 2; XV, 1, 2. 11.

अन्य I, 1, 27; 2, 6. 12; 3, 10; 16, 20; 17, 1; II, 7, 8; 17, 6; III, 14, 21; 15, 24; 18, 12; 19, 12. 17; 20, 8. 12. 15. 20; IV, 1, 3; 15, 23; 20, 5; V, 1, 10; VI, 1, 14; 9, 14; VII, 17, 14; 18, 5; VIII, 2, 12; IX, 20, 14; X, 8, 22; 12, 5; XI, 3, 3; 4, 14; 5, 8; XII, 3, 16; 10, 2; XIII, 2, 1. 7; 3, 3; 6, 1; 22, 6; XIV, 10, 18; XVI, 7, 4; 9, 22; 22, 19; 29, 7; XVII, 1, 15. 18. अन्योन्यम् XVI, 21, 21; अन्योन्यस्मिन् VII, 4, 13; XIV, 42, 18. 19. 20.

अन्यतम V, 1, 10.

अन्यतर VI, 1, 14; XIV, 30, 1.

अन्यत्र I, 1, 18; 4, 12; III, 11, 9. 13; IV, 9, 6; VI, 1, 24. 26. VII, 25, 12; XI, 14, 24; XII, 10, 2; XIII, 19, 19; XVI, 1, 15; 10, 9.

अन्यथा IV, 6, 12; XIV, 41, 2; 42, 2.

अन्यथैवम् XI, 15, 11. 13; XII, 6, 13.

अन्वयः IV, 16, 6. (Cf. अन्वयस्योः IV, 15, 13.)

अन्वयम् III, 18, 17.

अन्वये (c. acc.) IX, 26, 1; 28, 1; XV, 26 (p. 195, 10).

अन्वयः I, 16, 2.

अन्वहम् XI, 12, 5; XIII, 19, 12; XVI, 20, 6.

अन्वाधान IV, 16, 5.

अन्वारम्भणीया (दृष्टिः) II, 4, 1.

अन्वाहार्य I, 12, 9, 11; IV, 7, 15; 9, 4.

अन्वाहार्यपचन II, 7, 13, 15; 10, 2; 12, 5; 13, 5; 14, 3; 15, 4;
III, 16, 16; 17, 1; 21, 3; IV, 14, 15.

अप् I, 6, 7; 15, 11; II, 7, 11; 8, 10; 9, 14; 10, 5; III, 20,
4, 6; IV, 4, 2; 5, 7; 14, 26; 21, 4, 18; V, 2, 3; VI, 7, 2;
VIII, 7, 21; 9, 2; 10, 4; IX, 28, 5 (personif.); XIV,
22, 19; XV, 17 (188, 9); XVII, 14, 13; 17, 8.

अपकरण in वत्सापकरण IV, 1, 2.

अपक्षीयमाणपक्ष XIII, 29, 9.

अपयाम XVI, 18, 21.

अपचयन in दृणापचयन II, 15, 3.

अपचिति XIV, 33, 1. 8 ff.

अपचितिकाम XIV, 33, 1.

अपचितिमन् XIV, 33, 21.

अपवर्हिस् III, 16, 24; 17, 7; VIII, 11, 9.

अपर II, 3, 14; V, 14, 22, 24; VI, 13, 5, 6; VII, 7, 3;
14, 10; XV, 21 (p. 192, 5 ff.); XVII, 4, 3 (अपरस्त्री=अप-
रस्थाः).

अपरपक्ष III, ८, १०; IV, १५, ८; XIV, ३२, २.

अपराध II, ७, ६. (Cf. विध्यपराध)

अपराह III, १६, १; IV, ३, १; V, ३, १; ८, ५; १०, २०; ११, २. ९.

११.

अपरिमित V, ४, ७.

अपरियन्त XV, १, ९.

अपरिवीचमाण VI, ९, ९.

अपरेद्युस् III, १८, २०; XIV, १०, ३.

अपकर्षष्ट X, ८, २१.

अपवर्ग V, ४, ७; VIII, १५, १. (Cf. मासापवर्ग । व्रतापवर्ग)

अपि I, १, २५; V, १९, ३; VI, १, १४; VII, १५, ९. १०; २७, २४.

२६; XII, २, १; XIII, २९, १६ (२); XIV, १०, १९; १२, २; XV,

१७ (p. १८९, १); २७ (१९६, ४. ८); XVI, ८, २८; ९, ६. ९. १२. १५;

XVII, १, ९; अपिवा XV, १४, ६; XVI, १७, ५; XVII, ३, ४.

अपिधान in अनपिधान VII, ३, १.

अपुच XV, १७ (p. १८७, २२; १८९, २).

अपुनःपद VII, २६, ७. ९.

अपूर्व VI, १, ८.

अपोनन्निय XIII, २९, १२. १३.

अथय XIII, २९, १४.

अप्रच्युति XVI, २२, १३. २२ (अप्रच्युत्यै २२ = अप्रच्युत्याः)

अप्रणव XVI, 3, 20.

अप्रणवन् X, 13, 26; XVI, 3, 23; XVIII, 1, 2.

अप्रतिपाद्यक XVI, 2, 29.

अप्रतिनिधि I, 8, 14.

अप्रतिभा X, 12, 5.

अप्रतिरथ VIII, 15, 10.

अप्रतदैवत III, 20, 12.

अप्रदक्षिणम् XVII, 14, 15.

अप्रधान XIII, 24, 14.

अप्रवर्ग V, 9, 1; 12, 1; XIV, 5, 2.

अप्रसर्ग III, 21, 8. 9.

अप्रसारित I, 10, 5.

अप्रसृत XIV, 7, 1.

असुत I, 1, 43.

असरस् XVI, 2, 11.

असुमन् (1.) III, 4, 7. (2.) VIII, 11, 3.

असृष्टार्थ XVI, 1, 15; 10, 9.

असृष्टाण I, 4, 17; XVI, 9, 22.

अभक्षयिता VIII, 5, 2.

अभाव in शेषाभाव III, 20, 8.

अभि (postp.) XIV, 33, 7.

अभिचरणीय XIV, 22, 4.

अभिजित् XI, 10, 1; XII, 6, 7; 27, 4; XIII, 17, 3; 21, 6;
XIV, 42, 5; XVI, 9, 8; 23, 23; 24, 17. 20; 25, 4; 26, 5.
8; 27, 3. 6; 28, 3. (Cf. विश्वजिदभिजितौ)

अभिजित्प्रवृत्ति XIII, 17, 3.

अभिजिदिशजितौ XIII, 16, 2; 29, 23; XVI, 20, 18; 25, 3,
26, 3; 28, 3; 29, 16.

अभितष्टीय XII, 6, 1; XIII, 24, 18.

अभितस् (c. acc.) XIII, 18, 2; 23, 5; XVI, 18, 13; XVII,
2, 5; 4, 2. 3; 15, 4.

अभिधान in अनभिधान VI, 1, 3.

अभिनिधन XIII, 5, 14.

अभिनिवीलह (Comm. अभिनिबद्ध) XVII, 10, 15.

अभिनिहित XII, 13, 5.

अभिन्नकाल I, 16, 5.

अभिन्नव IX, 21, 8; X, 9, 5. 15; XI, 4, 1; 9, 9; XII, 6, 3;
XIII, 16, 2. 3; 17, 2. 3; 18, 5; 19, 7. 9. 14. 16. 20; 21,
5. 8. 11; XVI, 25, 6; 29, 3. (Cf. पृथ्याभिन्नवौ)

अभिन्नवस्तोम XIII, 21, 22; 22, 2.

अभिन्नवायन XIII, 19, 20.

अभिभृति XIV, 38, 1. 5. 7. (Cf. विद्युत्तुभिभृती)

અભિમર્શન in ઊરોઽભિમર્શન X, 21, 5.

અભિમર્શની in ઊરોઽભિમર્શની VII, 5, 15.

અભિમેચિની XVI, 13, 10.

અભિવ્યાહાર (Cf. આદિત્યાભિવ્યાહારે । इन्द्राभिव्याहारे ।
इन्द्रावरूपाभिव्याहारे । कल्याणाभिव्याहारे । वैश्वदेवाभिव्याहारे ।
सूर्याभिव्याहारे)

અભિષેક XV, 16, 7.

અભિષેચનીયદગ્નપેયામ્યામ્ XV, 12, 12.

અભીક્ષ્ણમ્ I, 17, 7.

અભીર્વર્ત XII, 9, 8. 17; XIII, 5, 14; XIV, 22, 8.

અભ્યયમ્ VIII, 7, 20; XIV, 40, 17.

અભ્યજ્ઞન^૦ III, 8, 12.

અભ્યવહરણ IV, 21, 18.

અભ્યાહત્તિ III, 2, 9; 3, 9.

અભ્યાસ XIII, 27, 5.

અભ્યુદિતેષ્ટિ III, 2, 1.

અભ્યુદ્રેષ્ટિ III, 3, 1.

અમથ્યમાન III, 18, 13.

અમા કુર્વૈત XVI, 22, 19; कार्य XVI, 22, 20; કર્તૈ XVI,
22, 28.

અમાનુષ XV, 21 (p. 192, 10).

अमावास्या I, 3, 4, 6, 8, 15; 8, 2; II, 1, 7; 5, 6; III, 1, 5;
8, 2, 18; 9, 6; 10, 5; IV, 3, 1; XIII, 19, 3, 4; 29, 10;
XV, 12, 8.

अमावास्यावकार I, 16, 13; II, 2, 8; 3, 13; 5, 29; III, 1, 2;
2, 6; 3, 6; 11, 12; VIII, 12, 13.

असुतस् I, 4, 15.

असुष्टिस्त I, 10, 5.

अमृतल XV, 17 (188, 6.)

अयजमान XV, 27 (196, 4.)

अयथासमाप्तातम् VII, 25, 2.

अयन

अङ्गिरसामयन XIII, 22, 1.

अदीक्षितायन III, 8, 1.

अभिज्ञवायन XIII, 19, 20.

आदित्यानामयन XIII, 21, 1.

उत्सर्गिणामयन XIII, 20, 1.

उदगयन VI, 1, 18.

कौण्डपायिनामयन XIII, 24, 1.

गवामयन XIII, 19, 1, 17; 24, 19.

तुरायण III, 11, 15.

दर्शपूर्णमासायन III, 11, 4.

दृतिवातवतोरयन XIII, 23, 1.

मिचावरुणयोरयन XIII, 29, 22.

मुन्ययन III, 11, 10.

संसदामयन XIII, 16, 5 ; 20, 15.

स्वस्त्ययन IV, 17, 1 ; XVI, 1, 14 ; 10, 15.

अयम् I, 3, 5 etc.

अयंयज्ञीयातिप्रैष XIII, 24, 18.

अयास्य XV, 21 (p. 192, 3.)

अयुज IV, 15, 8 ; XIV, 16, 4.

अयुत XIV, 15, 7 ; 81, 2 ; 82, 2 ; XV, 11, 4 ; 16, 16. 17. 18 ;
XVI, 30, 9.

अरणि II, 17, 3. 8 ; III, 19, 14. 15 ; 21, 10 ; IV, 14, 31. (Cf.

अधरारणि । उत्तरारणि)

अरण्य IV, 15, 8 ; XV, 18 (p. 190, 3 ff.) ; 19 (p. 190, 10 ff.) ;
20 (191, 19) ; XVI, 16, 1.

अरन्नि (Cf. एकविंशत्यरन्नि । पञ्चविंशत्यरन्नि । सप्तद्व्यारन्नि)

अरन्निमाच XVII, 1, 11 ; 2, 8.

अरवमाण IV, 17, 11.

अराति XVII, 3, 16.

अरुन्मुख XIV, 50, 1.

अर्थ (1.) IV, 21, 1. (2.) IV, 21, 4. 25.

अर्जुन XIII, 6, 3.

अर्ति XIII, 3, 4.

अर्थ I, 16, 5; V, 19, 2; IX, 1, 5. (Cf. उदकार्थ । एकाहार्थ ।

चतुरहार्थ । अहार्थ । द्वाहार्थ । पञ्चाहार्थ । परार्थ । पञ्चार्थ ।

यथार्थम् । षलहार्थ । संतानार्थ । सप्ताहार्थ ।

अर्थभेद VI, 1, 5.

अर्थलुप्त XIV, 40, 18.

अर्थलोप III, 19, 2.

अर्थविकार VI, 1, 3.

अर्थसंयोग I, 17, 1.

अर्ध (Cf. उत्तमार्ध :- उत्तरार्ध । दक्षिणार्ध । पश्चार्ध । पूर्वार्ध)

अर्धपञ्चदशन् XIII, 18, 5.

अर्धमास XIV, 2, 13; 77, 2; XV, 5, 11.

अर्धमासस्तोम XIV, 77, 1.

अर्धर्ष I, 1, 23, 25; V, 19, 16; VI, 9, 10; VII, 9, 4; 25, 13;
IX, 20, 32; XIII, 1, 5; XVIII, 1, 21; 14, 7; 19, 10.

अर्धर्षन्याय I, 1, 26.

अर्धर्षणः VII, 7, 7; 15, 2; 26, 15; VIII, 3, 18; XI, 14, 14;
XII, 11, 7; XVII, 8, 2; XVIII, 1, 23; 2, 7; 3, 3; 4, 6;
5, 6, 10; 6, 3; 11, 4; 13, 11; 14, 1; 17, 6, 7; 18, 15; 20,
5; 22, 7; 23, 8.

अर्बुद (1.) XVI, 2, 13. (2.) VII, 15, 4-6. 9. 10. 17. 18 (3.) XV,
11, 4.

अर्थमन् XIII, 29, 26.

अर्वस्व I, 4, 15.

अलक्ष्मी XIV, 51, 1.

अलम् see छ.

अल्प XV, 27 (p. 196, 5).

अल्पक XIII, 12, 8.

अव अवति XV, 19 (191, 11).

अःकाशानामनुवाक V, 9, 27.

अवघट्टिका (or रवघट्टिका ?) XVII, 3, 12.

अवच्छेद XVI, 20, 4.

अवट XVII, 5, 8. (Cf. प्रेङ्गावटैर)

अवदान IV, 18, 9; XIII, 2, 8; 3, 2.

अवदावद XV, 17 (p. 188, 13).

अवनयन VII, 3, 1; 4, 16. 17.

अवपाक XVI, 15, 10.

अवभृथ III, 14, 19; 15, 23; VIII, 9, 10; XIII, 29, 21. 30,
XIV, 6, 6; XV, 13, 2. 13; 23 (p. 193, 13); XVI, 6, 4;
XVIII, 24, 12. 16.

अवभृथकर्म XV, 13, 14; XVIII, 24, 13.

अवरार्ध in दशरात्रावरार्ध II, 16, 1.

अवसर्जन in अनवसर्जन VII, 4, 17.

अवषट्कार II, 9, 3.

अवसवि IV, 3, 7.

अवसान I, 1, 22; XII, 11, 11; 19, 7; 23, 6.

अवाचीनपाणि IV, 4, 2.

अवान्तरदिशस् (Plur.) XIV, 84, 2. 6; XVI, 28, 2.

अवान्तरदिशां स्तोमाः XIV, 84, 1. 6.

अवान्तरदेशे I, 6, 6.

अविक IX, 23, 4.

अविकार III, 20, 11.

अविहृत II, 3, 14; 10, 4; XIV, 57, 16.

अविजितिन् XV, 27 (p. 196, 4).

अविद्यमान III, 19, 14; 20, 9.

अविद्ध XVI, 17, 4.

अविप्रतिषेध XIII, 14, 2.

अविवाक्य X, 12, 1.

अविहृत XII, 6, 12; XVII, 14, 3.

अवेक्षण in अनवेक्षण VII, 3, 1 and पृषदाज्यावेक्षण V, 17, 12.

अवेष्टि IX, 28, 16.

अवैदेशी XIII, 24, 14 (Comm. अप्रधानस्य वक्षमनया व्यवस्थया नयेत्। कथा। उच्यते। अवैदेश्या। विदेशे भवं वैदेश्यम्। न विद्यते वैदेश्यमस्यां व्यवस्थायामिति सा व्यवस्था अवैदेशी)

अव्यक्त XVI, 20, 3.

अव्यवस्थ (v. l. अव्यवस्त) XVI, 7, 9 (Comm. अव्यवहृताभिः)

अव्यावर्तमान VI 13, 11.

अव्रत्य III, 4, 11.

1. अश् अश्रुते XIV, 33, 9. 12. 15. 19; XV, 12, 5; अश्र-
वामहे XIV, 12, 11; आश्रुत XIV, 33, 8. 11. 14. 18.

+ वि अश्रुते। अश्रुवीय। आश्रुत XVI, 1, 1.

+ सम् अश्रवामहे XVI, 1, 9.

2. अश् अश्राति III, 8, 15; अश्रीयात् II, 3, 26; अश्रीयाताम्
IV, 1, 2; अश्रासुम् VI, 1, 5; अश्रित्वा XIV, 27, 1.

+ प्र अश्राति IV, 13, 3; VII, 7, 3; अश्रन्ति III, 16, 25;
अश्रीयात् IV, 5, 5. 8; अश्र I, 12, 5. 6; II, 9, 14; IV, 5,
5. 8; 7, 8; 21, 14; VIII, 9, 9.

अशक्य XIII, 14, 1.

अशन in हविर्हस्तिष्टाशन III, 8, 13.

अशनायापरीत XV, 19 (p. 191, 13.)

अशीति XVIII, 7, 1. 2; 8, 1; 12, 1.

अशीतिशते (द्वे) XVI, 8, 10.

अशुष्क I, 6, 8.

अश्वन् IV, 15, 5; 16, 3.

अश्व III, 4, 12.

अश्व II, 3, 21; III, 18, 8; IV, 6, 15; VII, 21, 9; IX, 23, 4;
XIV, 40, 15; 41, 10; XVI, 1, 14. 15. 16; 3, 11. 13. 18.
25. 27; 15, 3; 18, 10. 11; 22, 4; अश्व XIII, 29, 21. (Cf.

अश्वान् । अश्वान् । अश्वान्)

अश्वतेदनि XVI, 18, 19.

अश्वचिराच XVI, 22, 3.

अश्वपाल XVI, 24, 5.

अश्वमेध XVI, 1, 1; 2, 34; 8, 3. 14. 23; 10, 1; 18, 10.

अश्वरथ XIV, 33, 20; 34, 2; 40, 13; XVII, 5, 1; 15, 1.

अश्वसहस XVI, 30, 10.

अश्वस्तोमीय XVI, 22, 5.

अश्विनौ XIV, 70, 1; 72, 1; XV, 22 (p. 193, 4; अश्विना 193,
6.)

अश्व्य (वश) XVI, 11, 23.

अष्टक XV, 26 (p. 195, 1).

अष्टन् VI, 4, 7; VII, 27, 14; IX, 20, 16; XIV, 80, 2; 81, 2;
82, 2; XVI, 3, 2; 27, 2; XVIII, 1, 6; 7, 4; 13, 9; 18, 3.

अष्टासष्टासु XIV, 2, 2; 61, 3.

अष्टम X, 10, 1; XV, 12, 6; XVI, 2, 22; 11, 22; 27, 6; 29,

17; अष्टमी X, 1, 1; XV, 12, 6; XVII, 12, 4.

अष्टमनवमौ V, 20, 3; XVI, 15, 12.

अष्टरात्र XVI, 27, 1. 7.

अष्टविध XVI, 27, 1. 2. 7.

अष्टाकपाल XIII, 29, 29; XIV, 2, 17; XVI, 1, 11.

आष्टकर VII, 26, 10; 27, 16. 26; IX, 5, 12; XIV, 2, 2; XVI,
27, 2.

अष्टाचत्वारिंशस्तोम X, 11, 1.

अष्टादश XIV, 41, 3.

अष्टादशाक्षर X, 8, 11.

अष्टादशाह XIII, 24, 6.

अष्टापदी XIII, 3, 5.

अष्टाविंशिन् XIII, 25, 5.

अष्टौवन्त् IV, 14, 32; 15, 19.

1. अस् अस्ति XV, 22 (p. 192, 13. 17); 24 (p. 193, 21); अस्ति
I, 1, 40. 44; 12, 11; III, 2, 9; 3, 9; 10, 7; 19, 7; 20,
12. 13; 21, 10; IV, 4, 7; 14, 2; VII, 26, 6; XV, 17
(p. 189, 2). 19 (p. 190, 7); XVI, 15, 1. अस्ति XV, 26 (195
10); अस्ति (= अस्ति आ ?) XV, 26 (195, 2); सन्ति V, 19, 5;
अस्ति XV, 25 (p. 194, 17); अस्ति I, 17, 13; II, 3, 23; III,
21, 2; IV, 1, 3; 3, 7; 8, 5; VII, 26, 6; XI, 12, 1; XII,

7, 3; 13, 5. 6; XIII, 20, 9; XIV, 29, 2: 51, 1; 62, 2;
 + XV, 25, 27; XVI, 22, 21; ff; स्युस् XIV, 84, 3; XVII, 4,
 4. 7; XVIII, 24, 31; असानि X, 21, 9; असु XV, 18 (189,
 9); सन्त XV, 25; सती XVI, 11, 17; आस XIV, 27, 1;
 40, 1; XV, 16, 12; 17 (p. 18 7, 22). 18 (189, 10). 24 (193,
 19); XVI, 29, 9; आसुस् XIV, 62, 2; XV, 20 (p. 191, 15).
 26 (p. 195, 3); आसीत् XVI, 10, 1.

2. अस्

- + व्यति आसम् XV, 1, 8.
- + अप अस्य V, 13, 3.
- + अभि अस्यन्ति VII, 26, 12; IX, 18, 2.
- + उप अस्यन्ति VIII, 2, 13.
- + नि अस्यते I, 15, 14.
- + उपनि अस्य IV, 5, 2.
- + निस् अस्य I, 6, 6.
- + परि अस्यन्ति XVIII, 24, 23; अस्य II, 9, 14.
- + परा अस्य XIII, 29, 2.
- + विपरि अस्येत् XII, 11, 9; XVI, 7, 12; 21, 22.
- अस्येयुः XIII, 1, 5.
- अस्त XII, 4, 6; XIV, 52, 8.
- आसम् XI, 4, 3; XVI, 10, 12.

+ प्र अस्थति XVII, 10, 13; अस्थन्ति III, 16, 26.

+ प्रति अस्थति II, 7, 12.

+ सम् अस्थेत् VII, 26, 6.

अस्थ VI, 3, 10; XVIII, 14, 5.

अस्त IV, 2, 6; V, 10, 18, 21 (cf. समस्तोपस्थान-
प्रवृत्ति).

+ उपसम् IV, 12, 10.

असंयुज्य I, 1, 14.

असंवत्सरदीक्षित XVI, 20, 10.

असंवत्सरमृतोश्च XVI, 20, 11.

असंवर्तमान XVI, 1, 8.

असंविदान III, 6, 1.

असंसृजन्तु II, 9, 4.

असंस्थित VI, 13, 3.

असंस्पर्शन VII, 5, 10.

असंखादन्तु IV, 7, 8.

असंतत III, 16, 9.

असंतम्बन्तु VII, 15, 2.

असंधावमान IV, 15, 3.

असंधेय XV, 24 (p. 194, 9, 10).

असंनयन्तु I, 3, 15, 18.

असंप्रकीर्ण XVIII, 24, 26.

असंप्रेषित VII, 15, 2; X, 1, 11; XVI, 17, 4.

असंमित XIII, 11, 6.

असर्ववृष्ट XII, 7, 3.

असि XV, 21 (p. 192, 9).

असित (धान्वन) XVI, 2, 19.

असिबद्ध XIV, 22, 10.

असुर (plur.) XIV, 27, 1; 23, 1; 29, 1; 32, 1; 38, 1; 40, 1;
50, 1; XVI, 2, 20. (Cf. देवासुराः)

असुरविद्या XVI, 2, 21.

असु VI, 1, 6.

असौ XVI, 21, 15; XVIII, 24, 2; असावसौ I, 14, 17 etc.

असौयज VII, 8, 4.

अस्तमय XI, 13, 2. (Cf. पर्यस्तमयम्)

अस्तमिते I, 3, 5.

अस्तुत XIII, 10, 4.

अस्तु XVII, 5, 3.

अस्थि IV, 15, 8; XIII, 11, 1. 8.

अस्थिकुम्भ XIII, 11, 2. 9.

असन् VI, 1, 6.

अस्योनौ XI, 13, 21. 33; 14, 6.

अह् आह III, 15, 11; 16, 23; IV, 15, 7; V, 11, 1; 16, 9
VI, 9, 6; VII, 2, 11; 6, 4; 8, 7; 9, 7; 14, 9; VIII, 11, 7;
X, 1, 11; XVI, 7, 7; XVII, 11, 3; 14, 4; 15, 9; XVIII,
24, 10.

आहुस् XV, 7, 6; XVI, 7, 4; 20, 12; 22, 11. 20. 21.
23. 25. 27; XVII, 13, 8.

+ अनु आह I, 2, 27; V, 15, 4. 5; 16, 8; 18, 1; 19, 13;
VI, 3, 9; 9, 7; VII, 6, 1; 7, 1; XIV, 33, 16.

+ प्र आह VII, 10, 2; XVII, 17, 10.

+ प्रति VI, 7, 9; XVI, 4, 8; 5, 2; 6, 3; 13, 17. 18.

अह वैव XIV, 50, 1.

अहंश्रेयस XIV, 29, 1.

अह (cf. अद्वादशाहम् । अष्टादशाह । एकाह । कतिपयाह ।
द्वादशाह ।

अहत IV, 15, 4; 16, 9.

अहन् and अहस् (अहर्) I, 3, 6; X, 1, 9; 12, 1; XI, 2, 1;
XII, 27, 4. 5; XIII, 16, 5, 20, 8; XIV, 1, 2; 20, 3; 46,
2; 48, 2; 74, 1; XV, 1, 13; 2, 33; 12, 6. 14; XVI, 3, 7;
8, 21; 40, 10. 17; 15, 4. 13; 20, 12; 21, 7; 23, 5; 24, 3.
11. अहरहः V, 11, 14; XIV, 6, 6; अह्ना XI, 4, 14; 5, 8;
अह्नः X, 1, 14; 5, 21; 8, 13; 9, 6; XI, 9, 9; XII, 2, 23.

24; 6, 4; 7, 2, 3; 27, 6; XIII, 15, 13; 20, 12; XIV, 11, 9; 16, 10; 23, 4; 24, 5; 25, 5; 27, 13; 29, 8; 31, 5; 33, 22; 34, 4; 35, 2; 36, 2; 37, 2; 49, 3; 50, 2; 58, 2; 59, 2; 60, 3; 71, 4; XV, 13, 9; 22 (p. 193, 9); XVI, 21, 3. 18. 20. 26; 23, 9. 10. 11. 12; XVIII, 23, 16; 24, 9 (= dat.); અહનિ V, 10, 35; 11, 10; VII, 15, 18; XII, 2, 13; 3, 22; 4, 4. 22; 5, 23; 7, 3; 9, 10; 10, 4; 12, 2; XIV, 1, 2; 8, 9; XVI, 18, 13; 21, 20; 22, 4; XVII, 6, 3; અહન્ (=અહનિ) XVI, 22, 15; અહનો XII, 27, 5; XVI, 9, 2; 15, 12; 21, 22; અક્ષો: X, 9, 15; XII, 3, 17; XIII, 5, 1. અહાનિ X, 1, 4; XIII, 20, 2; 27, 7; અહોભિ: XIII, 14, 10. (Cf. અઘાહન્ । ષ્ઠ્યાહન્)

અર્થોગ XIII, 1, 4; 19, 17; 24, 19.

અરઃસંઘાત X, 1, 20; XII, 2, 1; XVI, 20, 3.

અહીન (1.)° V, 1, 10. (2.) XI, 1, 3. 5; XIV, 1, 1; XVI, 19, 1; 20, 8; 30, 12. (Cf. સત્તાહીના:)

અહીનસૂક્ત XII, 3, 14. 20; 4, 18. 20; 5, 17; 6, 18. 19; 8, 4.

અઙ્ગલા II, 7, 8.

અહોમ III, 2, 11.

અહોરાત્ર XIV, 79, 2; XVI, 20, 2.

અહોરાત્રસ્તોમ XIV, 79, 1.

आ

आ (1.) (praep. c. abl.) I, 12, 7; 15, 15; II, 6, 12; 7, 7; 13, 7; 14, 5; 17, 5; III, 1, 9; IV, 4, 13; 10, 2; 12, 1; 15, 6; 19, 7; 21, 22; V, 6, 9; 14, 2; 19, 16; VI, 6, 21; VII, 3, 1; 4, 17; 6, 7; VIII, 12, 9; 15, 1. 2. 4. 5. 6; IX, 23, 13; X, 21, 10; XI, 14, 21; XIII, 14, 9; XVI, 14, 1; 18, 17; XVII, 13, 12; 17, 3. 11; XVIII, 24, 23. (2.) आ or आस् XVII, 15, 9 in आ वेला.

आंशव XVI, 12, 20.

आकार I, 2, 1.

आकाश IV, 8, 6; XIII, 5, 22; XVII, 13, 8.

आकृति in पुरुषाकृति IV, 15, 22.

आक्रमण in बहिराक्रमण I, 4, 1.

आखण XVII, 5, 5; 15, 4.

आख्या I, 16, 2.

आख्यात XV, 27 (p. 196, 7).

आख्यान XV, 27 (p. 195, 22).

आगन्तु V, 20, 3; XIII, 16, 2.

आगम IX, 1, 8. (Cf. एकागम । त्रयोदशागम)

आगस्त्य IX, 20, 11. 13.

आगार in यज्ञागार V, 14, 1; XVIII, 24, 14.

आग्नावैष्णव II, 4, 2; IX, 24, 2; XV, 16, 1; ०वी V, 3, 1;
VI, 1, 22; XIV, 6, 6. (Cf. आग्नेयाग्नावैष्णव)

आग्निमारुत VIII, 6, 1; 7, 11. 20; 14, 6; IX, 1, 8. 11; X,
2, 9; 3, 15; 4, 15; 5, 24; 6, 19; 8, 15; 9, 17; 11, 9; XI,
6, 8; 7, 12; 8, 7; 9, 8; XVIII, 23, 1. (Cf. वैश्वदेवाग्नि-
मारुत)

आग्निमारुतसूक्त XVIII, 23, 15.

आग्निवारुणी II, 5, 30.

आग्निष्टोमिक XVI, 20, 12.

आग्नीध्र (1.) III, 8, 25; VII, 4, 10. 11; 17, 11; VIII, 2, 11;
X, 1, 18; XIII, 14, 1. (2.) VI, 12, 11; XIII, 29, 4; XIV,
22, 11; XVII, 5, 5. 8; 6, 4; 11, 4.

आग्नीध्रीय III, 21, 4; V, 10, 35; 14, 4. 13; 15, 10; 19, 1;
VI, 2, 1; 3, 8; 12, 13; 13, 9; VIII, 8, 9. 10; 9, 9; 12,
10; XIII, 3, 4; XVII, 7, 11; 11, 4.

आग्नेन्द्र III, 12, 3.

आग्नेय I, 3, 11; 8, 4; II, 5, 2. 8; III, 8, 9. 18; 9, 2. 5; 10,
4; 13, 6; IV, 20, 6; VI, 3, 11; 9, 1; 10, 1; IX, 20, 18;
23, 8. 12; XIII, 29, 29; XIV, 51, 4; 57, 18; XV, 1, 21;
3, 16; XVI, 1, 11; 9, 27. आग्नेयौ II, 3, 9. 14; VIII, 13,
2; XIV, 6, 6.

આગ્નેયાગ્નાવૈષ્ણવૌ III, 11, 7.

આગ્નેઈન્દ્ર III, 11, 11; IX, 24, 7.

આગ્નયણ II, 3, 36; XIV, 5, 2.

આગ્નયણદેવતા III, 12, 17.

આગ્નિદાયણી III, 15, 3.

આગ્નિરસ XV, 24 (p. 193, 21); 25 (p. 194, 15); XVI, 2, 12.

આગ્નિરસામયન XIII, 28, 3.

આચમનપ્રમૃતિ I, 1, 8.

આચમનીય IV, 21, 5. 25.

આચાર્ય III, 16, 21; IV, 21, 1.

આજિ XVII, 5, 3.

આજીગર્તિ XVI, 11, 2.

આજ્ય (1.) II, 3, 10; 7, 9. 11. 12; III, 20, 14. 20; IV, 8, 1; 18, 10; V, 5, 2; 8, 2; IX, 27, 6; XIII, 3, 2; XIV, 22, 16; (cf. ષષ્ઠાજ્ય) (2.) (ગ્રાહ્ય) VII, 5, 20; 9, 1. 3; 10, 1; VIII, 14, 2; X, 2, 2; 3, 2; 4, 2; 5, 2; 6, 2; 8, 1; 9, 2; 10, 2; 11, 2; 13, 1; XI, 2, 2; 4, 2; 7, 1; 8, 1; 9, 1; 10, 2; 11, 7; 13, 11. 18; 15, 2; XII, 9, 2; XIV, 3, 3; 52, 4; 61, 3; XV, 1, 32; 6, 2. 5; 11, 3; 13, 3; XVI, 7, 13; 14, 1. 2. 3; 21, 5. 17; XVII, 8, 1.

આજ્યપ્રચયોઃ VII, 5, 21.

आज्यभाग I, 8, 1; 16, 3; II, 2, 13; 5, 12, 22; III, 7, 3; 13, 21; 15, 8; 16, 24; IV, 20, 6; V, 5, 5; 18, 5; VIII, 11, 12. (Cf. सद्विज्यभाग)

आज्यभागप्रवृत्ति III, 15, 13; VIII, 12, 12.

आज्यभागान्त I, 14, 22.

आज्यलेप VII, 5, 10.

आज्यसाली XVII, 11, 4.

आज्याहुति IV, 17, 13; 18, 7; 20, 6.

आज्येय IX, 25, 1.

आतान in एकाहतातान XVII, 9, 4. XVIII, 22, 3.

आतिच्छन्दस IX, 27, 1; X, 8, 2.

आतिथ्या V, 10, 1; IX, 24, 6.

आतिथ्यापर्यन्त XV, 13, 2.

आत्मन् (1.) II, 12, 11; 17, 8; IV, 8, 3; XIV, 32, 1; XV, 17 (188, 11); 19 (190, 22); 20 (191, 16); XVI, 15, 1; 16, 1; 29, 7; XVII, 16, 1. 2. 3. 4; आत्मन् (= आत्मनि) XIV, 28, 8. 9; XV, 6, 6. 7 (2.) XV, 7, 6. 7. 8 (Comm. ततो मुख्यं स्तोत्रियं) XVII, 14, 3. (3.) XVIII, 1, 3. 11. 23. (Comm.

आत्मशब्देन सकलं परिधानीयान्तं वस्त्रमुपलक्ष्य)

आत्रेय X, 4, 4; XVI, 18, 18.

आदापनादि in सुगादागनादि I, 14, 22.

आदि VII, 15, 1; VIII, 1, 2; XII, 13, 5. (Cf. अग्निप्रणय-
नादि । अनुयाजादि । कर्मादि । चतुर्विंशत्यक्षरादि । परिव्ययणी-
यादि । सुतादि । मनोतादि । रौद्रादि । शस्त्रादि । सुगादाप-
नादि । स्तरादि)

आदितस् IX, 21, 3; XIV, 56, 10; XVI, 20, 4.

आदित्य (1.) XVI, 2, 7; आदित्याः IX, 24, 2; XIV, 33, 14;
40, 1;—II, 7, 13; III, 17, 6; IV, 12, 10; 13, 1; 15, 4;
V, 2, 3; VI, 13, 2; XI, 13, 2; XVII, 1, 4; 13, 7. (2.) II,
3, 4. 14. 17; XIV, 2, 15. 21; XV, 14, 13. (3.) (Yajñakratu)
XIV, 36, 1; (4.) XII, 19, 5.

आदित्यानामयन XIII, 22, 6; 28, 2.

आदित्यग्रह VIII, 1, 2; XIV, 56, 1.

आदित्यग्रहसावित्र्यहौ VII, 3, 4.

आदित्यवन् VI, 9, 13.

आदित्यव्रत XII, 9, 12.

आदित्याभिव्याहार XIV, 36, 2.

आदित्योपस्थान VI, 13, 13.

आदिप्रदिष्ट VI, 1, 25.

आदिव्यञ्जन I, 1, 19.

आदिष्टदक्षिण I, 12, 11.

आदेश III, 7, 8. (Cf. अनादेश)

आदेशन in देवतादेशन I, 2, 19.

आद्य XII, 9, 2. (Cf. ऐन्द्रवायवाद्य)

आद्यन्तयोः VI, 1, 18.

आधान in समिदाधान II, 15, 3 and समिदाधानमन्त्र I, 2, 23.

आधिकारिक III, 19, 8.

आधिपत्य XV, 11, 1; 12, 1; XVI, 15, 1.

आधेय in पुनराधेय VIII, 13, 4.

आनहुह IV, 16, 2; XVII, 3, 5.

आनन्त्य XVI, 15, 1.

आनीकवत XIV, 10, 16.

आनुपूर्व्य आनुपूर्व्यम् VII, 27, 30; आनुपूर्व्येण IV, 2, 7; आनुपूर्व्ये
XIII, 1, 3. (Cf. चोदनानुपूर्व्ये । देवतानुपूर्व्यम् । दीक्षणानु-
पूर्व्येण । प्रवरानुपूर्व्येण)

आनुयाजप्रसव IV, 7, 3.

आनुष्टुभ VI, 4, 2; 5, 3; 6, 3; IX, 20, 9; 27, 1; X, 5, 3. 10.

14; XI, 12, 8; XIV, 19, 3; XV, 10, 4; XVIII, 18, 1.

आनोभद्रीय X, 13, 18; XI, 15, 9; XV, 3, 1; XVIII, 22, 8.

आप् आप्नोत XIV, 2, 9; 9, 10; 26, 4; 42, 13; XVI, 1, 1;

3, 8; 8, 20. 25; 10, 1; 19, 2; 20, 2. 19; 21, 2; 22, 30;

23, 4. 26; 24, 2. 21; 25, 2; 26, 2. 7. 11; 27, 2. 7; 28, 2.

5; 29, 2. 18; 30, 2. 13; आप्नयाम् XIV, 28, 1; XVI, 1, 1;

- आप्नवानि XIV, 33, 21; 34, 3; XVI, 2, 35; 8, 4. 15. 24;
 15, 16; आप्नोत् XIV, 8, 1; 17, 1; 18, 1; 19, 1; 20, 1;
 24, 1; 25, 1; 26, 1; 28, 1; 33, 1; 34, 1; 35, 1; 36, 1;
 37, 1; 58, 1; 59, 1; 63, 2; 64, 1; 66, 1; 67, 1; XV, 9,
 2; XVI, 1, 1; 10, 1; आप XV, 1, 12; आपतुः XV, 1, 12;
 आपुः XIV, 14, 1; 69, 2; 75, 2; 76, 2; 77, 2; 78, 2; 79,
 2; 80, 2; 81, 2; 82, 2; 83, 2; 84, 2; आप्त XV, 5, 13 (cf.
 अनाप्त); ईप्सेत XIV, 62, 2; ईप्सन्त XIV, 17, 1; 18, 1; 19, 1.
 + प्र आप्नोति XV, 16, 7; 18 (189, 21); XVI, 29, 11; आप्नोतु
 XV, 18 (189, 21); आप्नयात् III, 8, 14; आप XV, 18 (189,
 22); XVI, 29, 6; आपत् XV, 18 (190, 1); आप्य XIII, 29,
 20.
 + सम् आप्त XV, 14, 13.
 + विस्म आप्त IV, 14, 2.
 आपूर्यमाणपक्ष XIII, 29, 7.
 आपोरेवतौ VI, 3, 11; IX, 20, 7.
 आपोहिष्ठीया (plur.) IV, 11, 6; 21, 5; VIII, 6, 7; 7, 12. 20;
 XIV, 57, 7.
 आप्ति (आप्त्यै only) XIV, 2, 11. 13; 4, 5; 11, 7; 15, 5; 41,
 5; 42, 5; XV, 1, 6; 5, 12; 12, 16; 13, 12; XVI, 1, 5; 7,
 14. 16; 14, 3. 5; 21, 16.

आप्तोर्याम आप्तोर्यामः XV, 5, 13; XVI, 15, 7; आप्तोर्यामे XV,
11, 14.

आप्तोर्यामन् आप्तोर्यामाणम् XV, 5, 1.

आप्तोवाजपेय (प) XV, 3, 16.

आप्य XIV, 72, 1.

आप्यायनप्रभृति V, 8, 6.

आप्यायनी VII, 5, 17.

आप्यायितवती VII, 15, 4.

आप्यायितवतीप्रभृति VII, 15, 9 (see critical notes).

आप्रौ V, 16, 5; 18, 3; XIII, 3, 21; XVI, 12, 18.

आप्रौसूक्त XI, 13, 7.

आभिप्रतारिण XV, 16, 10.

आभिज्ञविक X, 9, 9; XI, 4, 2; 7, 5; XII, 27, 2. 6; XIII,
15, 5. 6; 17, 1; 19, 13; XVI, 8, 26; 23, 23; 24, 13. 15.
17; 26, 8; 27, 3.

आभौक XIII, 5, 14.

आभौश्व XIII, 5, 14.

आभृति XV, 17 (p. 188, 19.)

आमावाख्य I, 3, 2; III, 2, 1. 8; 3, 1. 8; 8, 16; 11, 2; XIII,
29, 7.

आयतन in अन्यायतन XVIII, 24, 27; प्राणायतन IV, 14, 16;

यथायतनम् XVII, 12, 5.

आयनिगद VI, 1, 9.

आयाम in परोद्विद्यायाम

आयुष्काम XIV, 12, 2.

आयुष्कामयज्ञ XIV, 8, 11.

आयुस् (1.) XIV, 12, 2. (2.) XI, 4, 7; XIII, 19, 16; 22, ६; 29,
10, 25; XIV, 22, 3; XVI, 9, 4; 22, 14, 28, 4. (Cf. गोआयुषी)

आयोग in द्वादशायोग III, 18, 10.

आरण्य XVI, 3, 28.

आरम्भण in त्रयस्त्रिंशारम्भण XIII, 16, 4. 5 and पृथ्यारम्भण XIII,
19, 11; 22, 3.

आरुण IV, 2, 14; 16, 5.

आर्चोपासङ्ग XIV, 33, 20.

आर्चनानस XVI, 11, 8.

आर्ति XIII, 3, 4.

आर्लिज्य XIII, 14, 2. (Cf. न्यस्तार्लिज्य)

आर्द्र IV, 15, 5.

आर्द्रदण्ड III, 20, 2.

आर्द्रवसन XVIII, 24, 7.

आर्भव VI, 8, 12; VIII, 1, 9; 3, 14; X, 8, 18; XI, 2, 9; 5,
4; 6, 7; 7, 9; XIV, 24, 2; 33, 5; 56, 8; 61, 6; XVIII,
22, 6.

आर्भञ्जातवेदसूत्रे XVI, 20, 16.

आर्भञ्जमाहते XI, 14, 32.

आर्य in शूद्रार्थे XVII, 6, 1.

आर्ष VI, 1, 2.

आर्षेय I, 4, 15; III, 16, 23; V, 1, 1; 16, 5.

आवपन XIV, 2, 20; 13, 8; XVIII, 17, 1.

आवाप I, 16, 3.

आवापस्थान IV, 15, 10; XII, 2, 9; 6, 2.

आवाहन I, 2, 1; 16, 10.

•आविक• III, 8, 12.

आविर्भूत XVI, 9, 14.

आवृत् I, 1, 10; IV, 20, 4.

आवृत्त see वृत् + आ

आवृत्तस्तोम XII, 2, 25.

आवृत्ति III, 20, 12, 13: (Cf. अनावृत्ति).

आश्वि V, 3, 7; VI, 1, 23; X, 1, 16.

आश्वत्त in अधोबिन्धुश्वत्त IV, 3, 7.

आश्वमेधिक XVI, 10, 2; 12, 8; 14, 1.

आश्विन VI, 6, 1; 11, 4; 13, 13; VII, 2, 1, 8; 3, 3; 5, 4, 5;

IX, 19, 4; 20, 3; X, 1, 20; 7, 6; XI, 13, 15; XIII, 10,

1, 11; XIV, 13, 1; XV, 8, 6; 15, 2; XVII, 8, 7; आश्विनौ

IX, 20, 14; XIII, 10, 2, 3; XIV, 40, 22.

आषाढी II, 5, 6; III, 14, 1.

आस् आस्ते VI, 13, 5; XIV, 6, 6; XV, 19 (p. 190, 12); XVII,
13, 12; 17, 3; आसते X, 21, 10; XVI, 2, 2. 5. 8. 11. 14.
17. 20. 23. 26. 29; आषौरन् XIII, 14, 1; 20, 14; आसीन
III, 14, 9. 14; IV, 8, 7; V, 14, 8; X, 21, 6; XV, 19 (190,
12); 27 (196, 1); आसित्वा II, 7, 7; IV, 4, 13.

+ अधि आस्ते IV, 21, 2.

+ उप आसते XVIII, 24, 28.

आसह ज्ञायोगि XVI, 11, 17.

आसन II, 7, 16; IV, 6, 4; XV, 27 (p. 196, 7) (Cf.
यथासनम्)

आसन्दी XVII, 2, 6; 14, 6.

आसविह (सविह) XV, 14, 4. 7; XVI, 1, 17. 19.

आसाद VI, 12, 14.

आसीनन्याय I, 1, 15.

आसुर XV, 15, 11.

आस्तव VI, 12, 7; XVI, 3, 18; 12, 17.

आहनस्या XII, 24, 1.

आहवनीय I, 6, 11; 15, 17; II, 6, 2. 12; 7, 8. 14. 16; 8, 22;
12, 6. 8. 9; 13, 2; 14, 4; 15, 2; 17, 5; III, 12, 17; 14,
8; 17, 2; 19, 4. 9. 10. 12; 21, 5; IV, 2, 2. 6; 8, 3; 12,

1. 7. 10; 13, 3; 14, 10; V, 2, 3; 4, 4; 6, 7; 8, 3; 9, 4;
14, 16; VI, 8, 3; 12, 3; VIII, 8, 9. 11; 9, 2; 11, 15;
XIII, 29, 2; XVI, 16, 1; 18, 13.

आहार्य VII, 27, 29.

आहाव VII, 9, 1; 10, 4. 8; 19, 6. 21; 21, 8; VIII, 3, 5; 7,
6; IX, 6, 17; 20, 28; X, 13, 24. (Cf. चतुराहाव)

आहावप्रभृति VIII, 15, 2.

आहिताग्नि II, 3, 26; XIII, 14, 1; XVIII, 24, 27. (Cf.
अनाहिताग्नि)

आहीनिकी IX, 19, 1.

आहुति II, 9, 7; V, 4, 2; 14, 14; VI, 7, 2; VIII, 1, 7;
XIII, 12, 13. (Cf. आज्याहुति । प्रयत्नाहुति । प्रातराहुति ।
प्रायश्चित्ताहुति । सर्वाहुति । सायमाहुति)

आहार XVI, 9, 11.

इ

इ ए अय

एति XIII, 29, 29; XIV, 12, 2; XVII, 11, 1.

यन्ति XIII, 29, 7. 9. 11; XV, 13, 13; XVI, 18, 18; 23,
13; XVIII, 24, 12. अयानि XIV, 2, 16; 13, 3; एहि XV,
24 (193, 22) आयन् (not आ+आयन्) XIV, 40, 1; एयाम्,
XIV, 40, 1; अयन्तीनाम् XVI, 22, 21; (cf. यथेतम्)

- + अति यन्ति XIV, 26, 3; आयन् XV, 17 (p. 188, 10); इत
III, 3, 1; 21, 12.
- + उपाति इत्य XII, 13, 5.
- + अधि ईयते XV, 27 (p. 195, 20).
- + अनु इत (ipv.) XV, 27 (p. 195, 16).
- + अन्तर इयात् VI, 6, 19.
- + अभि एति II, 11, 6; 12, 3.
- + अव एति III, 14, 19; VIII, 9, 10.
- + अन्व आयन् XIV, 32, 1; ईयुः XIV, 32, 1.
- + अभ्यव यन्ति XIII, 29, 21. 30.
- + व्यव यन्ति VII, 10, 3; इयात् I, 1, 9; इत II, 15, 6.
- + अस्म इत I, 3, 5 (cf. प्रथमास्मिन्ते)
- + अभ्यस्म इयात् III, 19, 9; इत III, 19, 17.
- + आ यन्ति VIII, 8, 9; XIV, 14, 1; यन्, यती V, 10, 2.
24; VI, 7, 7; XVIII, 21, 6; इयाय XV, 18 (p. 190, 5).
19 ff.; इत्य IV, 12, 10; XIV, 7, 1 (cf. यथैतम्)
- + उदा एति XIV, 40, 12; इत्य IV, 12, 10; XIII, 6, 4; XIV,
6, 6; XV, 20 (p. 191, 20).
- + पर्या इत्य XV, 18 (p. 190, 5) ff; XVII, 11, 4.
- + पला (cf. पलायमान पलायित)
- + प्रत्या यन्ति IV, 6, 12; 15, 4; VI, 13, 11; इत्य VIII, 5, 7.

- + समा यतीषु VI, 7, 5.
- + उद् इयात् I, 3, 5; इत II, 7, 4; IX, 20, 20; XI, 13, 3. 5.
- + अभ्युद् इत II, 7, 7; III, 19, 9. 17.
- + उप यन्ति VIII, 10, 3; XIII, 19, 7. 9. 11. 16; 21, 5.
 11; 22, 3; XVI, 28, 4; XVIII, 24, 1; इहि XV, 25 (194, 12); इताम् (१) XV, 27 (195, 17); इयाम् XV, 25 (194, 15. 21); इयास् XV, 25 (194, 18); इयात् III, 13, 30;
 इयाय XV, 19, (191, 14) इत्य X, 21, 12; XIII, 17, 1; 19, 7. 9. 14. 16; 21, 5. 8. 11; 24, 2; 29, 2.
- + परि एति IV, 16, 10; XV, 11, 1; 12, 1; XVI, 15, 1;
 यन्ति XIII, 11, 4; XVII, 14, 13; 17, 8; इयाम् XV, 11, 1; 12, 1; ऐत् XV, 11, 1; 12, 1; XVI, 15, 1; एयन्त्यः XVII, 4, 8; इत्य V, 8, 3; (cf अशनायापरौत)
- + प्र ईयेत XIV, 3, 13; इत IV, 14, 3.
- + अभिप्र इयात् IV, 14, 2.
- + प्रति एति XVI, 24, 11; इयात् I, 16, 12; 17, 7; VI, 1, 26; यन्तु XV, 24 (194, 6); इयाय XV, 22 (193, 3); ईयेत I, 2, 21; XII, 3, 16; XIII, 15, 5; इत 15, 26 (195, 26).
- + अनुसम् एति IV, 6, 13; V, 10, 15; 14, 22; IX, 24, 9;
 इयात V, 6, 5; VI, 9, 11; यन्त् III, 14, 10; V, 6, 3; 13, 5; 14, 12. 15; VIII, 10, 2; 15, 11.

इज्या I, 3, 7; III, 15, 13. (cf. अनिज्या)

इतर I, 12, 6; 16, 4; II, 13, 3; VII, 18, 8; X, 12, 6; XII,
2, 24; 9, 4; 10, 6; 12, 6; 24, 5; 26, 3; XIII, 2, 8;
3, 5; 24, 15; XIV, 22, 8; 25, 2; 26, 2; 41, 3; 42, 3;
XVI, 23, 24; 24, 18; 26, 9; 27, 4; XVII, 4, 7; XVIII,
2, 6; 22, 7; 24, 7.

इति I, 1, 21; 3, 8; 14, 17; 15, 2. 5. 6. 13; 16, 2; II, 7, 18;
8, 9. 10; 9, 7. 8. 9 etc.

इतिकरण I, 2, 25.

इतिहास XVI, 2, 24.

इतिहासवेद XVI, 2, 24.

इत् XV, 19 (p. 190, 8).

इदम् I, 3, 5 etc.

इध् see इन्ध्

इध III, 14, 11; IV, 6, 14; 16, 3; XIV, 22, 14.

इन्दुमन्त् II, 5, 15.

इन्द्र I, 8, 14; IX, 27, 1; 28, 8; XIV, 12, 2; 26, 1; 29, 5;
33, 1. 8. 11. 14. 18; 43, 1; 44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1;
48, 1; 49, 1; 50, 1; 58, 1; 62, 2; XV, 1, 10; 14, 4; 18
(190, 5); 19; 22; XVI, 2, 28. इन्द्र वसुमन्त् रुद्रवन्त् आदि-

- त्यवन्तु चभुमन्तु विभुमन्तु वाजवन्तु वृहस्पतिमन्तु विश्वदेव्यावन्तु
VI, 9, 13; ऋष्ट IX, 26, 2; प्रदातु III, 2, 2; विमृष्ट III, 1,
1; वृचवन्तु III, 3, 2; सुचामन्तु XIV, 13, 1. 9; 15, 4.
इन्द्रकुची XIII, 29, 23. 25.
इन्द्रकतु XII, 9, 17.
इन्द्रनिहव VII, 19, 10; 26, 1; XII, 6, 12; XVIII, 10, 12.
इन्द्रब्राह्मणस्यत्याः VII, 25, 11.
इन्द्रवज्र XIV, 8, 14. (Cf. खर्जिदिन्द्रवज्रयोः)
इन्द्रस्तुतु XIV, 58, 1; XVI, 15, 3; 29, 15.
इन्द्रस्तोम XIII, 21, 7.
इन्द्राग्नी XIII, 29, 24; XIV, 29, 1. 6.
इन्द्राभिव्याहारे XIV, 33, 22; 37, 2; 58, 2.
इन्द्रावरुणाभिव्याहारे XIV, 35, 2.
इन्द्राविष्णुः (1) XIV, 37, 1.
इन्द्राविष्णू XIV, 71, 2.
इन्द्रोतः शौनकः XVI, 7, 7. 27.
इन्धु इन्धीत XIII, 29, 28.
+ सम इद्ध XVII, 13, 6. (Cf. सुसमिद्ध)
इरावती XV, 17 (p. 188, 11.)
इक्षसंवर्तम् XVII, 5, 6.
इक्ष्वा I, 10, 1; 11, 1; 15, 5; III, 16, 25; IV, 9, 1; V, 3, 7;

19, 12; VII, 5, 7; 17, 15; VIII, 2, 13; XIV, 10, 20.

(Cf. पुरोसाभेला and खिट्कदिल)

इलादध इलादधस्य III, 9, 1; इलादधौ XIV, 5, 2.

इलान्त I, 15, 7; III, 15, 13; V, 7, 7; VIII, 1, 9; 12, 14.

इव II, 8, 13; VI, 1, 5; VII, 8, 12; XIV, 47, 2; 50, 1;

XV, 21 (192, 10).

1 इष् इच्छन्ति XV, 17 (p. 188, 3); इच्छन्ते VII, 4, 13; इच्छेत्
XIV, 32, 10; इच्छन्तम् XV, 17 (p. 188, 12); ऐच्छेत् XIV,
30, 1; इच्छन् IV, 15, 23; XIII, 5, 7. 12; इष्टा XVIII,
21, 9.

+ अतु ऐच्छन् XIV, 40, 24.

+ परि इच्छेत् I, 17, 9.

2 इष् + प्र इष्यति V, 16, 4; 18, 2; 20, 1; VII, 8, 2. 4; VIII,
15, 1; XVIII, 24, 3.

+ संप्र इष्यति XVI, 1, 25; इषित I, 2, 27; 4, 4; III, 13,

16. (Cf. असंप्रेषित)

इषीका in श्रेषीका XVII, 3, 11.

इषु (1.) XVII, 5, 2; 15, 1, 3. (2.) XIV, 22, 7.

इषुवञ्चौ XIV, 22, 4.

इष्टप्रथमयश्च XIII, 14, 1.

દ્રષ્ટિ I, 12, 10; 17, 8; II, 2, 3; 4, 1; III, 1, 1; 6, 1; 10,
2; 15, 3, 14; 16, 1; 18, 19; 19, 10, 15; V, 3, 1; 10, 1;
VIII, 11, 1; 13, 2, 5; IX, 22, 1; XIII, 1, 3; XIV, 10,
12; 32, 2; XV, 12, 7, 11; 14, 2. (Cf. અન્વારભણીયેષ્ટિ ।
અમ્બુદિતેષ્ટિ । અમ્બુદ્દેષ્ટિ । પ્રાયણીયેષ્ટિ । મુનિસચ્ચેષ્ટિ । શ્યામા-
નેષ્ટિ । સર્વેષ્ટિ)

દ્રષ્ટિકાલ II, 2, 1.

દ્રષ્ટિપશુવન્ધા: I, 16, 1, 20; III, 21, 1; IV, 2, 1.

દ્રહ XVIII, 4, 7; 5, 7.

દૃ

દૃષ્ટ દૃષ્ટે IV, 12, 7; દૃષ્ટે V, 17, 11; દૃષ્ટ XIV, 27, 1;
28, 1; XVI, 15, 1; દૃષ્ટામામ XV, 21 (p. 192, 10); દૃષ્ટમાણ
VI, 12, 2.

+ અતુ દૃષ્ટે VIII, 1, 7.

+ અવ દૃષ્ટે IV, 8, 1; દૃષ્ટ્ય VI, 12, 21; VII, 5, 4; VIII,
4, 5; દૃષ્ટમાણ in અનવેષ્ટમાણ .

+ પ્ર દૃષ્ટ્ય I, 6, 11.

+ પ્રતિ દૃષ્ટ્ય IV, 7, 4; 21, 6; VII, 4, 4.

+ અતુવિ દૃષ્ટ્ય VI, 12, 24.

+ ધમ્ દૃષ્ટે II, 14, 1; દૃષ્ટે VIII, 10, 1; દૃષ્ટ્ય IV, 16, 6;
VIII, 8, 9; 10, 1.

ईषु in लिङ्गेषु XIV, 51, 8.

ईयत् XIV, 22, 21.

ईलेद्यावीथ V, 9, 24; VI, 6, 12.

ईम् ईमे XV, 22 (p. 192, 15); ईमीत XIV, 22, 21; ईमान
IV, 19, 1.

ईमानानी IV, 19, 5.

ईश्वर XVI, 10, 5.

ईषा XIV, 40, 8.

उ

उ XV, 16, 7; 17 (188, 12); उ उ उ XIV, 51, 1; उ किञ्च
XV, 16, 12; XVI, 29, 9; तदु तथा XV, 15, 11; उ वै
XV, 2, 20; XVIII, 7, 17; उ ह XIV, 12, 2; XV, 16, 10.
11; 18 (190, 4); XVIII, 2, 3. 5; न्वा उ XVII, 9, 7;
XVIII, 22, 10.

उक्त्य X, 13, 24; XII, 3, 4; 7, 1. 2. 3; 10, 1; 27, 4. 5. (Cf.
अन्युक्त्य। अतिरिक्तोक्त्य। सेक्त्य)

उक्त्यमुख VII, 11, 3; 12, 2; 13, 2; 14, 3. 8; IX, 7, 3; 8, 2;
9, 2; 10, 2; 11, 2; 12, 2; 13, 2; 14, 2; 15, 2; 16, 2;
17, 2; 18, 3; XIII, 10, 5.

उक्त्यमुखीय XI, 14, 3. 21; XII, 3, 5; 4, 2; 5, 2; 6, 1. 2;
XIII, 24, 18; XIV, 3, 8.

ଉଦ୍ୟବୌର୍ଧ VII, 9, 6; 10, 15; 19, 25; 20, 11; VIII, 3, 19; 6,
17; 16, 2; 17, 2; 21, 2; 24, 2; 25, 2; IX, 6, 18; XVIII,
20, 8.

ଉଦ୍ୟ IX, 1, 8. 9; X, 2, 10; XI, 2, 1; 4, 5; 11, 6; XII, 27,
4. 5; XIII, 29, 8. 10; XIV, 7, 2; 8, 2; 15, 8; 41, 4.
5; 42, 19; XV, 13, 10. 11; XVI, 8, 19; 21, 8; 28, 4. (Cf.

ଆୟୁ:। ଗୋ)

ଉଦ୍ୟମକ୍ଷୋଦ୍ଧିୟ XI, 2, 13.

ଉଦ୍ୟାଞ୍ଜଳି XV, 5, 4. 6.

ଉଚ୍ଚ + ଅଭି ଉଚ୍ଚତେ VIII, 11, 13; ଉଚ୍ଚ IV, 4, 2; 14, 8.

+ ଅବ ଉଚ୍ଚିତ XVIII, 24, 27.

+ ଷ୍ଟୁ ଉଚ୍ଚିତ IV, 11, 3.

+ ନିଷ୍ ଉଚ୍ଚିତ VIII, 12, 11.

+ ପରି ଉଚ୍ଚିତ IV, 18, 7. 10; 19, 2; ଉଚ୍ଚ II, 6, 10; IV,
8, 7; 17, 13.

+ ମ ଉଚ୍ଚିତ XIV, 62, 3.

ଉଚ୍ଚନ୍ XIV, 62, 3.

ଉଦ୍ୟା in ଅସଂବଦ୍ଧରମ୍ଭତୋଷ XVI, 20, 11.

ଉଦ୍ୟାସଂଭରଣୀୟା IX, 22, 7.

ଉଦ୍ୟେନ XVI, 9, 2.

ଉଦ୍ୟାବସ I, 16, 7.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟାଂଶୁତା XIII, 1, 8.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟାୟ I, 1, 28.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ I, 1, 36; V, 1, 3; XVII, 17, 14. 15; XVIII, 1, 1 ;

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରାମ୍ I, 1, 32—34; VIII, 14, 2. 4. 6.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ଟ in ଉଦ୍ଦେଶ୍ଟିୟାଗ୍ନ III, 8, 18.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ଟଦାନ IV, 21, 16.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ V, 17, 19.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ଟ XIV, 49, 1.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ XV, 1, 21.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ XV, 27 (195, 17); XVI, 8, 28; 9, 6. 9. 12. 15; ବିଷୟ
XVI, 7, 7.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ଟ I, 4, 1; VI, 12, 10; XVII, 5, 6. (Cf. ଶାଂଖ୍ୟୋଦ୍ଦେଶ୍ଟୀ)

ଉଦ୍ଦେଶ୍ଟିର (ଉଦ୍ଦେଶ୍ଟିରା ଓ) XVII, 10, 5.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ଟିରା XIV, 71, 1. 2.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ଟିରୀ XIV, 41, 6.

ଉଦ୍ଦେଶ୍ଟ I, 1, 18. 19; 10, 1; 14, 24; 16, 10; II, 11, 2; III,
8, 21; IV, 2, 2. 14; V, 9, 25. 26; 18, 8. 4; VI, 6, 15;
7, 10; 9, 8. 12; VII, 9, 6; 10, 2. 15; 11, 4; 12, 2; 15,
17; 19, 22. 24. 25; 25, 6. 13. 14; 26, 14; VIII, 3, 16. 17;
7, 4; 14, 5. 7; IX, 3, 7; 6, 12. 16; 8, 3; 9, 3; 11, 2;
14, 3; 15, 1. 2; 17, 3; 18, 2; 19, 3; 20, 19; X, 1, 5.

14, 2, 7; 8, 2; 4, 3; 6, 12; 8, 14, 16; 10, 5; 11, 5;
 21, 8, 9; XI, 3, 2; 4, 4; 8, 1; 9, 1; 11, 7, 12; 12, 18;
 13, 13; 14, 12, 15; XII, 3, 19; 4, 19; 5, 20; 9, 3; 11,
 9, 12, 13, 19, 23; 24, 5; 25, 7; 26, 19, 22; 27, 6; XIII,
 7, 6; 10, 10; 19, 18; XIV, 3, 11; 39, 1, 2; 51, 12; 52,
 14; 53, 8; 55, 5; XV, 1, 26; 3, 10, 11; 22; XVI, 3,
 23; 8, 21; 11, 6, 12, 8; 15, 18; 24, 3, 11, 16; XVII,
 17, 5; XVIII, 9, 7; 16, 3; 20, 2, 3, 4, 6; 25, 6. (Cf.

चतुर्थोत्तमौ । द्वितीयोत्तमौ । प्रथमोत्तमौ)

उत्तमार्ध X, 6, 13.

उत्तर I, 1, 23; 2, 14; 10, 2; II, 5, 6, 14, 22; 9, 4, 8, 13;
 III, 10, 4; 13, 5, 17; 14, 10, 15; 19, 7; IV, 18, 7; V,
 11, 3; 13, 2, 5; VI, 1, 3; 7, 10; 9, 18; 11, 12; VII, 5,
 18; 15, 2; 17, 12; 21, 4; 25, 3, 6, 7, 13; 26, 7; 27, 6,
 23; VIII, 11, 15; IX, 22, 5; 23, 9; X, 3, 12; 5, 10;
 7, 5, 6; 8, 12; 9, 10; 13, 9; 21, 12, 13; XI, 2, 5; 7,
 5, 11; 9, 13; 10, 4; 13, 9, 25; XII, 3, 2; 6, 5; 11, 11;
 12, 3, 14; 13, 2; 23, 6; 26, 1, 18; XIII, 5, 18; 12, 4;
 16, 4; 18, 3; 21, 2; 22, 4; XIV, 3, 10, 17; 7, 4; 10, 10,
 11; 28, 1; 32, 6; 39, 4; 41, 1; 42, 1, 9; 51, 8; 52, 3,
 12; 53, 3; 56, 1, 5, 8; 57, 2, 14; XV, 8, 12, 15, 17; 12,

11; 14, 1. 13; 22; XVI, 1, 12; 3, 23; 6, 3; 13, 11. 18;
 XVII, 10, 4. 12. 16; 11, 4; 13, 3; 16, 2. 4; XVIII, 1,
 14. 20. 21; 5, 10; 7, 9. 20; 16, 2; 20, 8; 23, 6. 9. 11;
 उत्तरेण I, 15, 17; II, 7, 15; 8, 22; 9, 16; 14, 4; III,
 7, 1; V, 9, 3. 4; 14, 4. 5. 12. 15; 15, 10; 19, 1; VI,
 8, 3; 12, 13; 13, 3. 5. 8. VII, 6, 1; 14, 10; VIII, 8, 9;
 9, 2; X, 21, 13; XVII, 5, 5; 7, 11; 10, 11; 11, 4; 12, 4.

(Cf. एकोत्तर । चतुस्त्तर)

उत्तरतश्च I, 1, 12; II, 9, 10; 12, 5; IV, 17, 6; 19, 9; V,
 14, 19; VIII, 5, 3; XVII, 1, 5; 7, 12; XVIII, 24, 27.

उत्तरतःपश्चात् VII, 3, 3.

उत्तरतोलोमन् XVII, 5, 9.

उत्तरलोम (v. l. •मन्) IV, 16, 2.

उत्तरवेदि XIV, 40, 7; XVII, 13, 6.

उत्तरारणि III, 19, 14; XVI, 16, 1.

उत्तरार्ध IV, 21, 11; XVII, 4, 4.

उत्तरार्धपूर्वार्ध XIII, 12, 9.

उत्तरोत्तरावन् XIV, 12, 11.

उत्तरोत्तरिता XIV, 12, 10.

उत्तरोत्तरिन् IX, 20, 2; 30, 12. 13.

उत्तरेष्वा I, 10, 4; 12, 5.

उत्तरोष्ठ I, 10, 2.

उत्तान II, 9, 13; IV, 9, 5; 14, 12. (Cf. दक्षिणोत्तान।
सव्योत्तान)

उत्पत्तिरूप VI, 1, 3.

उत्थान XIII, 29, 17.

उत्थापिनी XVI, 13, 13.

उत्सन्नयज्ञ XIV, 47, 2.

उत्सर्ग III, 16, 19; 18, 19.

उत्सर्गिणामयन XIII, 20, 1.

उत्सर्जण IV, 7, 18.

उदक IV, 15, 3, 8; XV, 13, 15; XVI, 18, 19.

उदकचर XVI, 2, 23.

उदकशेष IV, 5, 3.

उदकाञ्जलि IV, 15, 4.

उदकार्य V, 6, 9.

उदक्पाद IV, 17, 11.

उदगण I, 6, 8; II, 8, 22.

उदगयन VI, 1, 18.

उदग्रीव IV, 16, 2.

उदङ्मुख IV, 21, 2.

उदङ्ख II, 8, 8; 9, 14; III, 19, 8; IV, 4, 12; 17, 10; VI,

13, 2, 9; VII, 14, 11; VIII, 13, 1; X, 21, 16; XV, 26;
 XVI, 1, 7; XVII, 1, 8; 10, 5; 15, 7; ઉદીચી II, 9, 6;
 IV, 11, 6; VI, 8, 4; VIII, 9, 5; XVI, 9, 21; ઉદ્ I, 6,
 12; II, 8, 12.

ઉદધારા II, 6, 12.

ઉદપાત્ર IV, 15, 5.

ઉદય VI, 6, 20; IX, 20, 19; XVI, 18, 17. (Cf. ઉપોદયમ્
 પૃષ્ઠોદય)

ઉદયનતમ્ XVII, 1, 4.

ઉદયનીય XVIII, 24, 1, 2; ઉદયનીયા VIII, 12, 1; XIV,
 39, 6; XVIII, 24, 17. (Cf. પ્રાચીનોદયનીયો)

ઉદર IV, 14, 27; XV, 18, 22.

ઉદરવ્યાધિત XIV, 27, 2.

ઉદર્ક IV, 12, 6; VI, 8, 13; 12, 4. (Cf. અનુદર્ક)

ઉદવસાનીયા VIII, 13, 1; IX, 28, 18; XIV, 6, 6; XV, 16,
 2; XVIII, 24, 27.

ઉદીચીનયીત્ર XVII, 5, 9.

ઉદીચીનાય XVII, 10, 4, 6, 14.

ઉદુમ્બીય XVIII, 19, 10; 20, 6.

ઉદુમ્બર XV, 19 (p. 191, 5); XVII, 1, 3, 8, 15, 18.

ઉદ્ગાત્ર XIII, 5, 9; 14, 1; 24, 9; XV, 21 (p. 192, 3); XVI,

5, 2; 9, 21; 12, 21; 13, 2. 18; 24, 3; XVI, 2, 6; 14,
6. 8.

उद्देश I, 1, 11.

उद्धरण III, 19, 9. 10.

उद्धृतदृष्टयन्तर XI, 14, 8. 22.

उद्भिद् XIV, 14, 1.

उद्भिदलभिदौ XIII, 21, 10; XIV, 11, 10.

उदन्त XIV, 49, 3.

उदासन in महवीरपात्रोदासन V, 12, 2.

उन्नीयमानसूक्त VII, 4, 1; 17, 3; VIII, 2, 3.

उन्नेत XIII, 14, 1; 24, 11.

उप praep. c. acc. XVII, 17, 12.

उपकनिष्ठिका IV, 7, 7; 21, 8.

उपजन IX, 1, 7; XVI, 10, 3.

उपतापिनी XIV, 22, 16.

उपदेश I, 3, 8.

उपद्रुत XII, 13, 5.

उपनहन in सोमोपनहन VII, 15, 2.

उपपादम् in यथोपपादम् VII, 17, 18. (Cf. पद् + उप)

उपप्रेष V, 16, 9. 10.

उपब्धि II, 9, 14.

उपष्टत् IV, 9, 5; 14, 19.

उपमार्जन II, 9, 12.

उपमुखेन (Comm. मुखसमीपेन) XVII, 3, 13.

उपरव XIII, 12, 9; 29, 6.

उपरि VI, 12, 12; XVII, 4, 7; 10, 13; 15, 11. 12; 16, 7.

उपरिष्ठात् I, 1, 39; 2, 18. 19; 17, 17; II, 3, 10; IV, 3, 4;

XIII, 19, 3; XIV, 27, 11; XV, 12, 3; XVI, 18, 14; 30,
12.

उपरिष्ठास्त्रचण I, 17, 17.

उपवसथ V, 11, 15; 15, 1; XIII, 19, 4.

उपवीतिन् XVI, 1, 16.

उपवेशन IV, 6, 6. 14.

उपवेश II, 8, 8.

उपशय VI, 9, 8.

उपसद् III, 16, 21; V, 8, 6; 10, 36; X, 1, 3; XIII, 24, 2;

25, 2; 26, 2; 27, 2; 29, 2; XIV, 16, 2; 22, 25; 39, 5;

40, 19; XV, 1, 13; 12, 13.

उपसादम् see सद् + उप

उपस्य I, 6, 10; IV, 14, 31; VIII, 5, 4; XV, 24 (p. 193,
16); XVII, 16, 7.

उपस्यकृत् IV, 16, 4.

ଉପସ୍ଥାନ III, 21, 7. 10; IV, 2, 8. 10; V, 4, 3. (Cf. ଆଦି-
ତ୍ୟୋପସ୍ଥାନ । ସମସ୍ତୋପସ୍ଥାନପ୍ରଭୃତି)

ଉପସ୍ଥାବନା XVI, 3, 3; 12, 4.

ଉପସ୍ଥାପନ I, 9, 3.

ଉପହବ VII, 4, 13; XVIII, 21, 9.

ଉପହବ XIV, 50, 1.

ଉପାଂଶୁ I, 1, 37; 6, 15; 15, 1; II, 5, 21; III, 12, 10; 13,
22; 14, 16; 15, 20; 18, 7; V, 1, 3; 11, 6; 17, 10; VI,
11, 15; VII, 3, 5; 9, 1; VIII, 4, 1. 3; 5, 1; IX, 23, 10;
24, 9; 27, 4; X, 13, 26; 14, 3. 7; 15, 3. 7; 16, 3. 7; 17,
3. 7; 18, 3. 7; 21, 17; XI, 13, 10; XVII, 7, 10; 17, 15;
XVIII, 1, 1. 2. ଉପାଂଶୁ: VI, 6, 20; 8, 1.

ଉପାଂଶୁତା I, 1, 29. (Cf. ଉଚ୍ଚୈରୁପାଂଶୁତା)

ଉପାଂଶୁଯାଜ I, 1, 44; 3, 12. 18; 8, 6. (Cf. ଶୋପାଂଶୁଯାଜ)

ଉପାଂଶୁହବିଷ୍ I, 1, 36; V, 3, 4; 5, 4; 7, 6.

ଉପାଂଶୁହବିଷ୍ଟା I, 16, 21; II, 3, 15.

ଉପାକରଣ IV, 20, 4.

ଉପଗାତ XVII, 14, 7.

ଉପାସ୍ମୃତ X, 8, 21.

ଉପାଚାର I, 1, 12.

ଉପାନହ in ଦଣ୍ଡୋପାନହ III, 3, 7.

ଭପାନ୍ତି XIV, 25, 4.

ଭପାୟ in ନିଧନୋପାୟ V, 12, 4.

ଭପାସଜ୍ଞ in ଆର୍ଚ୍ଚୋପାସଜ୍ଞ XIV, 33, 20.

ଭପୋତପହ୍ୱ XIV, 22, 20.

ଭପୋକ୍ତମ VI, 7, 10; X, 11, 8; XIV, 22, 24. 26.

ଭପୋଦୟମ୍ II, 7, 3.

ଭଭ୍ + ମ ଭଭ୍ୟ IV, 14, 13.

ଭଭ I, 2, 15; III, 19, 8. 14; IV, 4, 6; V, 11, 15; XI, 10,
3; 12, 2; 13, 33; XII, 11, 21. 24; XIII, 20, 3; XIV, 41,
5; 42, 5; XV, 1, 6; 27 (p. 195, 20); XVI, 7, 13. 14. 15.
16; 14, 2. 3. 4. 5; 24, 20; 27, 6; XVII, 9, 6.

ଭଭୟ III, 10, 2; XI, 12, 6; ଭଭୟୀଃ XIII, 20, 15.

ଭଭୟତଃ I, 6, 6; XIV, 28, 8. 9; XV, 6, 6. 7; 14, 8; XVII,
10, 4.

ଭଭୟତଃଶ୍ରୋତ୍ରୀୟ XVI, 22, 29.

ଭଭୟଚ I, 3, 11.

ଭଭୟସାମନ୍ VII, 21, 1; X, 9, 1; XI, 2, 1; 10, 1; 11, 2;
XIV, 13, 12.

ଭବଃ IV, 11, 6; 14, 20; 15, 14; 21, 19; V, 8, 4; VII, 4,
4; VIII, 9, 7; XVII, 16, 1.

ଭବୋଽଭିମର୍ଶନ X, 21, 5.

ଉରୋଽଭିମର୍ଶନୀ VII, 5, 15.

ଉର୍ବରା in ଗୋଧୂମୋର୍ବରା XIV, 41, 6 and ଯବୋର୍ବରା XIV, 40, 6.

ଉତ୍ତୁରୁତ୍ତୁରୁ XIII, 29, 5.

ଉତ୍ତୁରୁତ୍ତୁରୁତ୍ତୁ IV, 3, 2; 14, 32.

ଉତ୍ତୁକ III, 19, 15; IV, 4, 2; 5, 9. (Cf. ଗାର୍ହପତ୍ୟୋତ୍ତୁକ)

ଉଗ୍ନବନ୍ତ୍ XIV, 27, 13; 28, 10.

ଉଗ୍ନବନ୍ତୋମ XIV, 27, 1; 28, 1.

ଉଗ୍ନବନ୍ତ୍ XIV, 27, 1.

ଉଷ୍ମ IX, 28, 5; XV, 22 (p. 193, 5. 6.)

ଉଷ୍ମ VI, 5, 1.

ଉଢ଼ XVI, 3, 14; 12, 13.

ଉଷ୍ଣ in କବୋଷ୍ଣୀ IV, 14, 15.

ଉଷ୍ଣିଗୃହ୍ୟୌ I, 17, 10; VII, 27, 18.

ଉଷ୍ଣିଃ VII, 27, 2. (Cf. ଗାୟତ୍ର୍ୟୁଷ୍ଣିହୌ)

ଉଷ୍ଣୀଷ VII, 15, 17; XVIII, 24, 23. (Cf. ଶୋହିତୋଷ୍ଣୀଷ)

ଜ

ଜଞ୍ଜ୍ + ନି ଜଞ୍ଜୟତି XII, 13, 1; ଜଞ୍ଜୟେତ୍ XII, 13, 5. 6;

ଜଞ୍ଜନୀୟ XII, 13, 5; XIII, 1, 7; ଜଞ୍ଜମ୍ X, 5, 9; XI,

15, 12. (Cf. ଅନ୍ୟୁଜଞ୍ଜମ୍)

+ ପ୍ରତି ଜଞ୍ଜୟତି XII, 13, 8.

ଜନ XIII, 1, 5.

ଜନକ VII, 27, 27.

ଜହ I, 15, 14; IV, 14, 32; 15, 18; VII, 8, 1; XIII, 11, 14;
XVI, 1, 8.

ଜର୍ଣାସୁଚ IV, 15, 22.

ଜର୍ଣ୍ଣ + ସମ୍ପ୍ର ଜର୍ଣ୍ଣବତେ XVI, 3, 34; 13, 8.

ଜର୍ଦ୍ଧ II, 9, 11; VI, 3, 5; XII, 2, 26; XIV, 38, 2. 5; XV,
19 (p. 190, 12); XVI, 28, 2; ଜର୍ଦ୍ଧମ୍ (c. abl.) I, 1, 19;
III, 8, 20; IV, 21, 12; V, 6, 9; VI, 6, 18; 13, 12; VII,
7, 9; 10, 2; 14, 7; 2I, 4; VIII, 1, 1; IX, 1, 8. 10; 20,
13; 23, 14; X, 2, 10; 7, 8; 11, 12; 13, 11; XI, 10, 7;
XII, 6, 19; 9, 17; 12, 11; 24, 1; XIII, 1, 8; 15, 13;
19, 11; XIV, 10, 21; XV, 1, 27; 3, 4; 8, 6; 13, 2; 16,
1; XVII, 14, 16.

ଜର୍ଦ୍ଧନାତୁ I, 5, 8.

ଜର୍ଦ୍ଧସ୍ତୁ III, 8, 23.

ଜର୍ଦ୍ଧବାଢ଼ XVII, 10, 8.

ଜବଥ IV, 19, 7.

ଜବଥଗୋହ VI, 1, 6; XV, 1, 26.

ଜଷପୁଟ XVI, 17, 11.

ଜଗନ୍ VI, 1, 6.

ऊह ऊहेत् I, 17, 19; ऊह् XI, 12, 7.

+ अप ऊहति XVIII, 21, 7.

+ उद् उह्य II, 7, 8.

+ उप ऊहन्ति IV, 14, 36. उह्यमान V, 9, 10; उह्य II, 16 2.

+ अभ्युप ऊहति XVII, 10, 14.

+ निस् उह्य II, 8, 8. (Cf. निहृहपगुवन्ध)

+ परि उह्यमान V, 6, 1.

+ प्रति उह्य II, 8, 15.

+ वि ऊहति IV, 9, 5.

+ सम् ऊहन्ति XVII, 6, 3.

+ परिसम् उह्य II, 6, 9; IV, 3, 7.

ऊह VI, 1, 3; 9, 12; XIV, 51, 5. (Cf. अनूह)

ॐ

ॐ अर्पयन्ति XVI, 17, 11.

ॐ कृष् XII, 11, 8; XV, 3, 2.

ॐ गण I, 1, 18. 22. 24.

ॐ वेद I, 1, 28; III, 21, 2.

ॐ I, 1, 26; IV, 14, 15; V, 17, 13; VI, 1, 4; VII, 10, 3;

27, 29; VIII, 13, 1; XIII, 1, 6; XV, 11, 5; 22; 23; 27;

XVI, 3, 11. 26. 30. 32; XVIII, 1, 3.

अच cf. विषमर्च । समर्च

अचोवेद XVI, 2, 3

अक् अक्केयुः XIII, 3, 4.

अण XV, 17 (p. 188, 6.)

अतपेय XIV, 16, 1.

अतवन्त् XIV, 16, 10.

अतु II, 1, 6; 2, 2; XIV, 9, 9. 10. 11; 75, 2; XVI, 25, 2.

अतुकाल III, 13, 30.

अतुपगु XVI, 9, 26; 14, 20; 15, 18.

अतुप्रेष VII, 8, 2; X, 7, 8.

अतुयाज VII, 8, 1. (Cf. द्विदेवत्यर्तुयाजौ)

अतुर्जनित्रीय XI, 14, 10. 22.

अतुस्तोम XIV, 75, 1.

अते (c. abl.) XVIII, 21, 1; (c. acc.) XII, 6, 13.

अतिज् IV, 21, 1; V, 1, 1; VIII, 10, 1; XIII, 2, 1; XV,
22; XVI, 13, 2; 18, 10. 15; XVIII, 24, 31.

अध् अध्यासुः VI, 1, 5.

+ सम् अद्गु XIV, 2, 9; अर्धयति XIV, 24, 3; XV, 1, 15.

18; 2, 4. 8. 11. 14. 21. 25. 29; XVI, 3, 10; 11, 33;

12, 11; 14, 8. 12. 14. 16; अर्धयितुम् XVI, 29, 7.

अभुमन्त् VI, 9, 13.

अष्ट ऋषति XVII, 10, 9, 15. (Cf. दृढपर्यट्टे)

अष्टम (1) III, 15, 22; XIII, 29, 16; XIV, 23, 1; XV, 15, 4;
XVII, 5, 9; 7, 8. (2.) XV, 25 (194, 21) (3.) XV, 26 (195, 1);
अष्टम याज्ञतुर XVI, 9, 8.

अष्टमरूप XIV, 23, 2.

अष्टमवन्त XIV, 23, 4.

अष्टि XV, 17 (188, 20); 19 (191, 13.); 20 (191, 16); 22
(193, 7); 24 (193, 22); 27 (193, 20). (Cf. सप्तअष्टि)

अष्टिस्तोम XIV, 63, 1.

ए

एक I, 4, 9, 10; III, 10, 2; 15, 21; 16, 23; 19, 8; IV, 4,
6; 15, 4; VI, 1, 26; 4, 3; VII, 15, 6, 13; 19, 12, 13.
14, 17, 19; 26, 3, 9, 11; 27, 27; VIII, 2, 20; 3, 13;
6, 3, 8; IX, 5, 3; 6, 15; 22, 7; X, 3, 5; 4, 5; 5, 4;
6, 3, 6; 8, 3; 10, 4; 11, 8; 12, 6; 13, 6; XII, 2, 10.
13; 25, 1, 5; XIII, 6, 4; XIV, 42, 8, 9; XV, 17, 20;
XVI, 22, 12; XVII, 4, 4; 7, 7; XVIII, 10, 8; 12, 3;
17, 2; एके II, 4, 6; VI, 11, 13; IX, 23, 6; XV, 1,
9; 7, 6; 15, 10; XVI, 7, 4; 20, 12; 30, 10; XVII, 13,
8; XVIII, 2, 3, 5.

एककपालदेवता XIV, 5, 7.

एकचिंशत् XV, 22 (p. 192, 18.)

एकचिक XI, 3, 1; XIII, 20, 4.

एकचिकचिकैकाभ्याम् XIV, 42, 7.

एकदीच V, 4, 3.

एकदेवतद्विदेवतयोः VI, 1, 12.

एकधैकधा VI, 1, 10.

एकपर्वन् XIV, 10, 19.

एकपातिनी (plur.) VIII, 3, 15; 6, 16; 7, 8; XII, 2, 14;

XIV, 53, 6; 56, 13; XVIII, 1, 8; 11, 2.

एकयूप VI, 9, 4.

एकराच IV, 15, 6; XVI, 19, 2.

एकवत् IX, 23, 14.

एकविंश IX, 21, 6; 27, 1; XIII, 16, 5; XIV, 12, 9; 24, 2.

3; 33, 4. 6; XVI, 3, 10; 23, 5. 10. 11. 12; 24, 3. 7; XVII,

7, 6; एकाविंशी XVIII, 14, 4. (Cf. सप्तदशैकविंशे)

एकविंशति XII, 3, 21; XIV, 20, 2; XVI, 3, 1. 5. 15; XVIII,

13, 4; 15, 7.

एकविंशतिप्रभृति VII, 17, 18.

एकविंशतिराच XIII, 16, 3.

एकविंशत्यरद्भि XVI, 3, 1.

एकविंशप्रभृति XVI, 21, 6.

एकविंशस्तोम X, ५, १; XI, १३, १; XIV, १३, १२; XVI, ३, ९;

२४, १०.

एकविध XVI, १९, १.

एकशत XI, १४, २९; XV, २६ (p. १९५, ३).

एकशफ VII, १८, ४.

एकषष्टिरात्र XIII, १८, १.

एकसूक्त XI, १०, १०.

एकहविस् II, ३, १४.

एकहाविन् II, १२, ८.

एकहोम II, ९, १५.

एकादश VI, ९, ७; XVI, ३०, ७; अश्वसहस्रमेकादशम् XVI, ३०,
१०; एकादशी VI, ७, २.

एकादशकपाल XIV, १३, ६.

एकादशन् IV, १०, २; V, १५, १०; १९, २४; IX, २०, १७; XI, १४,
२३, २६; XII, ४, ८; XVI, ३, २०; XVIII, १२, २; एकादशैका-
दश XV, ४, ११.

एकादशप्रभृति VII, १५, १०.

एकादशरात्र XVI, ३०, १.

एकादशविध XVI, ३०, १. २.

एकादशस्तोम XIV, ११, ४.

एकादशाक्षर VII, २७, २२; XIV, ११, ५; XVI, ३०, २.

एकादशिन् IV, 10, 3; एकादशिनी XIV, 10, 15.

एकान्तर XVI, 13, 18.

एकान्नपञ्चाशद्रात्र XIII, 17, 3.

एकारौकारौ I, 2, 7.

एकाह IV, 14, 2; IX, 1, 1; XI, 4, 12; 5, 3; 6, 4, 7; 7, 6;
10, 11; 15, 9; XIII, 19, 3; 24, 16; XIV, 1, 1; XV, 1,
39; 2, 31; 12, 3; XVI, 8, 6, 17.

एकाहभूत XII, 2, 26; 6, 19. (Cf. एकाहीभू)

एकाहातान XVII, 9, 4; XVIII, 22, 3.

एकाहार्थे XIII, 15, 1.

एकाहीभू भवन्त् XIII, 24, 17.

एकैक I, 17, 7; II, 6, 10; III, 16, 8; IV, 21, 5, 14; V, 9, 4;
11, 1; VII, 16, 5; VIII, 7, 8; X, 5, 12; 6, 11; 7, 8; XII,
9, 4; 23, 3; XIII, 20, 5; 23, 2, 4; 24, 4, 5; 28, 5, 6, 7,
8; XV, 4, 9; 9, 5; 14, 10; XVI, 13, 5.

एकोत्तर IV, 10, 2; XIII, 14, 9; XVI, 19, 1; 30, 12.

एत एष I, 12, 10. ff.

एतश्चप्रलाप XII, 17, 3.

एतावत् XVII, 2, 5.

एतावत्त्व XIII, 1, 3.

एन एने XI, 14, 1 etc.

एनस् XV, 24 (p. 194, 8); 27 (p. 196, 4. 5.)

एव II, 5, 26; 13, 3. 8; 15, 1. 7; III, 2, 3; IV, 5, 13; 12, 9 ff.

एवंविद्धं X, 14, 8 ff.; XIV, 7, 1.

एवंविध XIV, 2, 15; 3, 19; 5, 7; 6, 3; 7, 5; 8, 6; 9, 3; 13, 2-

एवंस्तोम XIV, 28, 11.

एवम् II, 7, 17; 17, 5; IV, 4, 3; 10, 2; 15, 21; V, 1, 4; VII, 15, 9. 10; VIII, 1, 1; X, 9, 9. 10. 11; XIV, 2, 16; 3, 1; 12, 2; 29, 1; 32, 1; 50, 1; 51, 1; XVI, 18, 2; 22, 17; 23, 6; 29, 8. 11. 13; XVII, 7, 12; 15, 6; XVIII, 1, 19. 21.

एवमय IV, 16, 2.

एवंदेवत VI, 10, 13.

एवथामरुत् XI, 15, 10; XII, 6, 14; 8, 10; 9, 7; 12, 14; 26, 10,

ऐ

ऐकस्वर्य I, 1, 31.

ऐकादग्नि VI, 9, 3. 4; 10, 12; XVII, 7, 7.

आ इ दहारीभू भवतः I, 2, 4.

ऐकाहिक XI, 10, 6. 7; 13, 7; XII, 4, 1; 5, 1. 24; 6, 19; 8, 2; 11, 13. 17; 27, 5; XIV, 1, 3; 3, 14; 8, 7; XV, 1, 38; 2, 30; 7, 1. 9; 8, 1. 2; XVI, 7, 13. 14. 15. 16; 8, 5.

16; 14, 2. 3. 4. 5; XVII, 8, 13; XVIII, 20, 8. ऐकाहिकी
X, 7, 14; XII, 6, 18.

ऐकाहिकशस्त्र XIV, 84, 4.

ऐल्लाक XV, 17; 18; 22.

ऐन्द्र I, 3, 16; II, 3, 6; III, 8, 9; 9, 3; VI, 10, 7; XII, 2,
17; 7, 5; 9, 8; 10, 2; 26, 2; XIV, 13, 6; 29, 8; XV, 1,
21; XVI, 9, 28; XVII, 7, 8. 9; 8, 8. ऐन्द्री XII, 7, 6.

(Cf. आग्नेयैन्द्र)

ऐन्द्रवायव VII, 2, 2. 13; 3, 1. 2; 5, 1; X, 7, 3; XVII, 8, 5.

(Cf. वायव्यैन्द्रवायव)

ऐन्द्रवायवमैत्रावरुणौ VII, 2, 1.

ऐन्द्रवायवशेष VII, 4, 16.

ऐन्द्रवायवाद्य XIII, 11, 7.

ऐन्द्राग्र I, 3, 15; 8, 11; II, 3, 4; III, 8, 17; 9, 6; 12, 3;
14; 4; VI, 1, 18; 9, 2; 10, 9; XIV, 10, 17. 19; XV, 1,
21; XVI, 7, 5; XVII, 7, 7; XVIII, 16, 1; ऐन्द्राग्री XII,
2, 22.

ऐन्द्राग्रान्त III, 15, 17.

ऐन्द्रापौष्ण VI, 11, 1; XV, 12, 3; XVI, 3, 31.

ऐन्द्रावैष्णव VI, 11, 3; XV, 16, 3; XVI, 9, 32; ऐन्द्रावैष्णवी
XIII, 7, 3. 4; 8, 3. 4; 9, 3. 4; 12, 5. 6.

ओ

ओकार I, 1, 19. (Cf. एकारौकारौ)

ओदन in चीरौदन XIV, 16, 4.

• ओदनसव • XIV, 73, 3.

ओम् XV, 27 (p. 196, 2. 3.)

ओषधि II, 3, 26; IX, 28, 5.

ओषधिवनस्पतीनाम् XVI, 15, 11.

• ओषधिसव • XIV, 73, 3.

ओष्ठ in अधरौष्ठ and उत्तरौष्ठ I, 10, 2.

ओष्ठ्यस्थान 1, 2, 5.

औ

औकार I, 2, 13.

औः उकारीभू भवतः I, 2, 5.

औदुम्बर XIV, 16, 3; XVI, 17, 1; XVII, 3, 3; औदुम्बरी VI,
12, 23; VII, 14, 10; X, 21, 6; XVII, 2, 6; 3, 4.

औद्गुभण V, 4, 1.

औपासन VII, 7, 9.

औग्निज XVI, 11, 7.

श्रीणिह VI, 4, 8; 5, 9; 6, 9; IX, 5, 9. 10. 11. 12; 20, 17;
X, 4, 4; 12, 12; XI, 6, 1; श्रीणिही XVIII, 12, 1.

क

क (1.) कस्यै XIV, 8, 1; कस्यै XIV, 9, 1; किमु XV, 17 (p. 188, 12); किमुत XVI, 7, 7; ये के च XVI, 15, 8; यत्किं च XVI, 20, 2; 21, 2; 23, 4; 24, 2; 25, 2; 26, 2; 27, 2; 28, 2; 29, 2; 30, 2; न-कस्यन XIV, 22, 21. 22; XVI, 3, 37; न किं चन XV, 19 (p. 191, 11); कश्चिन्न-अन्यतम V, 1, 10; किं चिद् I, 17, 13; XIII, 6, 2; XVIII, 24, 19; कां चिद् XVI, 2, 21; किं च XV, 17 (188, 12); किं सिद् XV, 17 (188, 4) (2.) देवता IX, 27, 1; XV, 2, 10.

ककुप्कारम् IX, 20, 6; XVIII, 4, 3. 4; 5, 3. 4.

ककुम् VII, 25, 3. 5. 7. 14. 16; 27, 4. 20.

कचीवन् (श्रीणिज) XVI, 11, 5.

कण्ठ IV, 14, 21.

कण्ठ I, 7, 3.

कण्ठरथन्तर X, 9, 14; XIII, 16. 5.

कतिपय XVII, 6, 6.

कतिपयाह XVII, 1, 2.

कथम् XIV, 27, 1; 28, 1.

कद्रथ II, 5, 27.

कदन्त XI, 11, 10; 12, 2; XII, 4, 1; 5, 1; 6, 1. 10; XIII,
24, 18; XV, 2, 9; XVI, 21, 25. 28. 30.

कनिष्ठ XIV, 72, 1; XV, 20 (p. 191, 18.)

कनिष्ठपूर्व IV, 15, 4.

कनिष्ठकुलीन XIV, 31, 1.

कनीयं XV, 22 (p. 193, 7); 26 (195, 4. 7.).

कपल XVIII, 7, 8. 20.

कपाल IV, 14, 25. (Cf. अष्टाकपाल । एकादशकपाल । दशकपाल ।
द्वादशकपाल । पञ्चकपाल)

कम् कामयेत VII, 15, 15; XIII, 3, 4; XVIII, 2, 6; अकाम-
यत XV, 11, 1; 12, 1; XVI, 1, 1; कामयमान XIV, 31, 1;
अचीकमेताम् । अचीकमन्त VI, 1, 5.

कयाशुभीय X, 11, 12; XI, 2, 4; 11, 9; XIII, 5, 15; XV,
2, 9; 7, 1.

कयाशुभीयतद्दिदासीये XIV, 39, 9; 84, 5; XVI, 21, 31; 23,
18.

करण in इतिकरण I, 2, 25.

करल XVIII, 24, 3.

कर्ण IV, 14, 23.

कर्द्व VII, 4, 13.

कर्मन् I, 1, 25; 2, 26; II, 9, 15; III, 16, 20, 22; 21, 12;

IV, 14, 1; 15, 6; VI, 11, 14; XII, 1, 2; XIV, 10, 2;

40, 17; XV, 24 (p. 194, 5); XVIII, 24, 8. (Cf. अवश्य-

कर्मन् । देवकर्मन् । परिधिकर्मन् । पशुकर्मन् । बहिष्कर्मन् ।

ब्रह्मकर्मन् । यथाकर्म । सर्वकर्मन् । होष्टकर्मन्)

कर्मपृथक् I, 2, 24.

कर्मविपर्यास V, 10, 13; 13, 9.

कर्मप्रसव IV, 16, 7.

कर्मसंयोग I, 1, 24.

कर्मादि IV, 6, 7.

कलत्र XIII, 12, 1; XVII, 4, 8; 17, 9.

कलशवती VII, 15, 8.

कला XVI, 22, 16, 18. (Cf. षोडशकल)

कलापि in गोधूमकलापि XIV, 41, 8 and यवकलापि XIV, 40, 9.

कलि XV, 19 (p. 190, 17.)

कल्पविप्रतिषेध XIII, 14, 5.

कल्याणाभिव्याहार XVII, 1, 18.

कवच in कांस्यकवच XIV, 34, 2 and स्नातकवच XIV, 33, 20.

कवचिन् XVI, 1, 16.

कवच VI, 1, 6.

कवि XV, 24 (p. 193, 21.)

कवोष्ण IV, 14, 15.

कव्यवाहन III, 16, 3. 10; IV, 4, 1.

कश्यप (1.) VI, 1, 6. (2.) XVI, 16, 4.

कांस्य IV, 16, 3. 9; 21, 8.

कांस्यकवच XIV, 34, 2.

काकुभ VII, 25, 5; XVIII, 13, 9.

काचीवत IX, 20, 11. 12; XVI, 11, 4.

काङ्क्ष काङ्क्षति I, 1, 25; काङ्क्षेत् VI, 9, 10; IX, 20, 19.

काण्डवीणा XVII, 3, 12. 14.

काण (वल्गु) XVI, 11, 20.

काद्रवेय XVI, 2, 13.

कानीत (पृथुश्रवः) XVI, 11, 23.

काम (1.) X, 21, 14; XIV, 9, 12; 41, 5; 42, 5; XV, 1, 12; 6, 6.

7; XVI, 1, 1; 7, 14. 16; 14, 3. 5; XVIII, 24, 29. 30 (2.)

अग्नि काम III, 4, 10; IX, 23, 3; XIII, 29, 20; XVI, 10,

4—8. (Cf. अनन्तकाम । अन्नाद्यकाम । अपचितिकाम । आयु-

ष्काम । गर्भकामा । तेजस्काम । त्विषिकाम । पशुकाम ।

पुत्रकामा । पुरोधकाम । प्रजाकाम । प्रजातिकाम । प्रतिष्ठा-
काम । बलकाम । वज्रकाम । ब्रह्मवर्चसकाम । मरणकाम ।
यज्ञकाम । यत्काम । वीरकामा । दृष्टिकाम । श्रुतकाम ।
सर्वकाम । स्वर्गकाम । स्वाराज्यकाम)

कामिन् in सर्वकामिन् XVI, 1, 15; 10, 9.

काम्य II, 5, 1; III, 11, 5; VI, 1, 20; काम्या I, 16, 21.

काय III, 14, 4. 16; कायौ XIV, 7, 5.

०कार in अकार । आकार । एकार । ओकार । आश्दकारौभू ।

आश्दकारौभू । षकार । स्वाहाकार)

कारण II, 14, 8; III, 19, 17.

कारपचव XIII, 29, 21.

काराधद्वेजियाः IX, 20, 12.

कार्तिकी III, 15, 1.

कार्मुक XIV, 22, 10.

काल II, 5, 7; 7, 5; III, 2, 8; VI, 6, 20; XIII, 6, 1;

XVII, 5, 10. (Cf. अभिन्नकाल । दृष्टिकाल । चतुर्काल ।

दक्षिणकाल । पुनराधेयकाल । प्रणीताकाल । सवनीयकाल ।

स्वकाल)

कालवाद X, 21, 19.

कालेय VII, 24, 1; XV, 7, 5.

काव्य XIV, 27, 1.

काश्यवेदेहयोः XVI, 29, 6.

किंपुरुष XVI, 3, 14; 12, 13.

किल XV, 16, 12; XVI, 29, 9.

कुचि in इन्द्रकुची XIII, 29, 23, 25.

कुन्ताप XII, 6, 13; 13, 7.

कुनेर (वैश्रवण) XVI, 2, 16.

कुम्भ IV, 15, 8; कुम्भी XIV, 41, 9. (Cf. अस्थिकुम्भ। पुर्णकुम्भ)

कुरु XV, 16, 11.

कुरुचेव XV, 16, 11.

कुरुवाजपेय XV, 3, 17.

कुल XIV, 40, 10.

कुलाय XIV, 29, 1.

कुलीन in कनिष्ठकुलीन XIV, 31, 1.

कुश II, 8, 22; 9, 12; III, 19, 9; IV, 3, 3; 4, 2; 16, 2, 6;

XIII, 6, 3; XVII, 4, 5; 6, 5; 10, 14.

कुशतरुण II, 7, 12.

कुशभार XVII, 6, 6.

कुशल XV, 26 (p. 195, 4. 8.)

कुशिक XV, 27 (p. 195, 16.)

कुषीदिन् XVI, 2, 20.

कुसुरबिन्दुचिराच्च XVI, 22, 14.

कुङ्ग IX, 28, 2.

कूर्च IV, 21, 2. 25; XVII, 4, 5.

कृ करोति I, 1, 6; II, 10, 5; III, 10, 6; X, 8, 17; XI, 11,

16. 18; 12, 13; XII, 11, 3; XIV, 2, 22; 13, 11; XVI,
1, 14; 10, 15; 21, 20. 21; XVIII, 4, 7; 5, 7; 16, 2;

23, 10 कुर्वन्ति IX, 23, 6; XIV, 13, 11; XVII, 14, 12;

कुर्वते VII, 7, 4; 14, 2; कुर्महे XV, 26 (p. 195, 10); कुर्वते

XVII, 4, 7; कुर्यात् I, 1, 17; II, 9, 5; V, 11, 8; VII, 7,

4; XIII, 14, 4; XV, 15, 11; 24; XVI, 2, 21; XVII,

5, 4; कुर्युः VII, 15, 11; XI, 14, 1; XII, 27, 4. 5. 6;

XIII, 1, 2. 5; 5, 13; XV, 3, 3; XVII, 13, 8; XVIII, 2,

4. 6; 7, 17; 23, 4. 9; कुर्वति X, 21, 8; XIII, 5, 18;

XIV, 51, 8; XVIII, 23, 7; मनः कुर्वीत II, 7, 5; कुर्वीत

XIII, 20, 4. 12; कुर्वन्त् II, 2, 16; कुर्वाण XIII, 5, 19.

20; चकार see यज् । ऊ । चक्रतुः see पद् ; चक्रे see मन्त्रय् +

आ ; अकृतं XV, 27 (p. 195, 13). क्रियते XV, 13, 14; XVIII,

24, 13; क्रियन्ते XII, 7, 4; XVIII, 24, 8; क्रियेत IV, 5, 13;

क्रियमाण III, 16, 15; IX, 23, 13; XII, 7, 1. (Cf.

- अक्रियमाण XI, 14, 2; कृत III, 20, 17; XV, 24 (p. 194; 9); XVIII, 7, 16. (Cf. अनुष्ठित). कार्य XI, 12, 1; XVII, 6, 2; कृत्वा I, 6, 10; 15, 10; III, 4, 12; 21, 12; IV, 5, 9; 14, 9. 15. 16; 15, 22; 16, 8; 21, 8; VI, 11, 17; VII, 5, 16; 7, 4; VIII, 1, 9; 7, 21; XII, 2, 24; XVII, 16, 7; XVIII, 24, 27; कारम् see ककुप्कारम् । कारयेत् XIII, 2, 1; कारयन्ति XVII, 2, 1.
- + अधि कुर्वीत XVI, 20, 8.
- + अमा कुर्वीत XVI, 22, 19; कुर्वण XIII, 19, 5; कार्य XVI, 22, 20; करवे XVI, 22, 28.
- + उपा करोति X, 21, 10; XVII, 14, 5; कुर्वन्ति XVII, 7, 1; कृत XIII, 2, 2; 15, 21 (192. 4, 5); (see अनुपाकृत); कृत्य XIII, 5, 2.
- + अभ्युपा कृत XIII, 12, 11.
- + अलम् कुर्वन्ति XIII, 24, 22; कृत XVI, 3, 18; 12, 17; कृत्य IV, 14, 5.
- + वि क्रियमाण IX, 6, 20; कृत II, 5, 10; XV, 15, 10. (Cf. (अविहृत । संस्थाविहृत । संकल्पविहृत)
- + सम् स्कुर्वन्ति IV, 15, 22; XVII, 4, 5; स्कुृत्य III, 20, 12; IV, 15, 23. (Cf. अननुवषट्कते । अनुवषट्क । पर्याग्रह । वषट्क)

1. कृत् + नि कृन्तयति XVIII, 24, 20.
2. कृत् see पापकृत्। पुण्यकृत्
कृत (name of a die) XV, 19 (p. 190, 18).
कृत्तिकाप्रभृति II, 1, 9.
कृत्वस् see चतुर्विंशतिकृत्वः। द्वादशकृत्वः। पञ्चकृत्वस्)
कृत्स्न XIII, 10, 7.
कृपण XV, 17 (p. 188, 15.)
कृष् + उद् कृष्येरन् XV, 1, 28.
कृष्णाजिन III, 11, 14; IV, 14, 30; XIII, 14, 6; XV, 13, 15.
कृ + उद् किरन्ति XVII, 10, 5.
+ प्र XVI, 15, 11.
+ संप्र कीर्ण (असंप्रकीर्ण) XVIII, 24, 26.
कृप् कृप्त XVII, 8, 14; XVIII, 21, 13. (Cf. दृक्कृप्त। न्यायकृप्त।
लिङ्गकृप्त)
+ उप कृप्त XVII, 3, 10; 6, 2; कल्पयति XVII, 4, 1; कल्पयन्ति
XVII, 3, 1. 12; 4, 8; 5, 1; 6, 1; कल्पयेत् XVII, 1, 18.
कृप्ति (दिशां कृप्तयः) XII, 20, 1.
कृश XVIII, 24, 23.
कृशवपनीय XV, 16, 1.
कृशमश्रूणि XVIII, 24, 19.
कौण्डपायिनामयन XIII, 24, 1.

कौश XVI, 12, 20.

कौषीतक IV, 2, 13; XI, 14, 20.

कौषीतकि IV, 15, 7; VII, 21, 6; IX, 20, 33; XI, 11, 3. 6.

कौसल्य XVI, 9, 13; 29, 6.

क्रतु VI, 3, 11; XIV, 51, 8. (Cf. इन्द्रक्रतु । यज्ञक्रतु)

क्रतुदक्षिणा XIII, 6, 5.

क्रतुपशु XV, 1, 21.

क्रम क्रमते IV, 11, 6.

+ अति क्रामन्ति VI, 12, 13; क्रामेयुः X, 21, 7.

+ अतु क्रामन्त I, 16, 11. 22.

+ आ क्रामति III, 16, 18; क्रमन्ते XV, 17, (188, 22).

+ उद् अक्रामताम् XIV, 71, 2; क्रम्य IV, 15, 4; X, 21, 16.

+ परा क्रमध्वम् IV, 10, 2; क्रम्य V, 16, 4.

+ प्र क्रामन्ति IV, 15, 1.

+ निस् क्रम्य V, 14, 24; VI, 11, 17; VII, 7, 4.

+ उपनिस् क्रामन्ति XVIII, 24, 26; क्रम्य V, 18, 12; 20,
7; XVII, 11, 4; 12, 4.

+ वि क्रामति IV, 12, 5; क्रम्य I, 4, 3.

क्रम in विष्णुक्रम IV, 11, 6.

क्री क्रीणन्ति XV, 13, 1; क्रीत XIII, 6, 1; क्रीला V, 6, 1;

XIII, 24, 2; 29, 2.

+ अव क्रौय XVI, 10, 9; 18, 18.

+ निम् XV, 20 (p. 191, 16. 20); XVI, 22, 19.

क्रुश् + अभ्या अक्रोशन XIV, 50, 1; 51, 1.

क्रैलिन (v. 1. क्रौलिन) XIV, 10, 16.

चच XV, 16, 8. 11.

चचभृत् IX, 22, 2.

चचवन्त् IX, 22, 2.

चचसंगहीट XVI, 1, 16.

• चचसव० XIV, 73, 3.

चचिय II, 1, 2; XIV, 29, 2; 33, 12; XV, 16, 7; 18 (p. 189, 21); XVI, 10, 9; 17, 2. (Cf. ब्रह्मण्यचचिययोः)

चर् + प्र चरन्तीषु VII, 15, 14.

चल् + प्र चाल्य II, 9, 14; IV, 17, 13; XVII, 7, 11.

चामवन्त् III, 4, 13.

चिप्रम् XIV, 14, 1.

चिप्रसन्धि XII, 13, 5.

चीर in सचीर IV, 15, 8.

चीरौदन XIV, 16, 4.

चुरवपिशीर्षच्छिदौ XIV, 22, 4. (See critical notes !)

चुल्लकतापसिह् XIII, 25, 6.

चेच in कुरुचेच XV, 6, 11.

ख

खण्ड XVI, 18, 18.

खन् खनन्ति XIII, 29, 6; XVII, 5, 8; खानयेत् XVII, 10, 2, 4;

खात IV, 15, 8.

+ नि खनन्ति IV, 15, 8; खाच IV, 15, 8; 17, 5.

खर V, 9, 4.

खल in गोधूमखल XIV, 41, 7 and बवखल XIV, 40, 7.

खलति XVI, 18, 18; XVII, 6, 1.

खाज्जकवच XIV, 33, 20.

खाद् खादयन्ति XIV, 2, 11. (Cf. असंखादन्)

खादिर XVI, 3, 2; 12, 3.

ख्या + आ ख्यापयन्ते XV, 27 (p. 196, 8), ख्यापयेत् XV, 27 (p. 196, 5.)

+ व्या ख्यास्यामः I, 1, 1; 16, 11, 22; IX, 1, 2; 20, 4;

ख्यात I, 16, 1; III, 11, 1; V, 12, 5; VI, 1, 1; VIII, 12, 1; IX, 1, 1; X, 13, 24; XI, 1, 1; XIV, 3, 15; 10, 15.

+ सम् ख्याचमान XVIII, 21, 1; ख्याच XIII, 1, 7.

+ परिषम् ख्यातुम् I, 17, 8.

ग

गण in चङ्गण I, 1, 18, 22, 24 and पङ्गुगण VI, 11, 16.

गतश्री II, 6, 5.

गति IV, 6, 12.

गद् + नि गदेत् XIII, 11, 5; XVI, 2. 3. 6. 9. 12. 15. 18;
11, 3. 6; गादयेत् XVII, 14, 1.

गन्धर्व XVI, 2, 8.

गम् गच्छति XIV, 50, 1; गच्छन्ति VI, 12, 13; 13, 3; अगच्छम्
XIV, 12, 2; अगच्छत् XIV, 12, 2; गमिष्यन्ति XIV, 40, 1;
गमिष्यन्त् III, 4, 9; गत II, 6, 13; गत्वा II, 14, 4; III, 17,
1; V, 8, 4; 14, 4. 24; 15, 10; 19, 1; 20, 8; VI, 13, 4. 5.

+ अधि गच्छेः XV, 22 (p. 193, 9.) (Cf. अनधिगच्छन्त्
अनधिगम्यमान)

+ अतु गत III, 19, 10. 12. 14.

+ आ गच्छन्त् VIII, 11, 14.

+ नि गच्छतः V, 18, 7; गच्छन्ति I, 16, 10; 17, 6; III, 8,
21; VI, 9, 14.

+ प्र जिगांसन्त् (v. l. जिगासन्त्, जिघांसन्त्) XVI, 22, 10.

गर्गचिरात् XVI, 22, 2.

गर्भ (1.) V, 14, 12; XIII, 3, 5; XV, 17 (p. 188, 16) (2.) XV,
7, 6. 8. (Cf. वैराजगर्भ । वैष्णवगर्भ । रैवतगर्भ । ब्राह्मणगर्भ)

गर्भकामा V, 14, 12.

गर्भिणी XV, 14, 13.

गवय XVI, 3, 14; 12, 13.

गवामयन XII, 9, 8; XIII, 19, 1. 17; 25, 4; 27, 5; 28, 1;

गवामेवायन XIII, 24, 19.

गा + अय गास् XV, 24 (p. 193, 22; 194, 9 P. W. अगाः)

+ आ अगस् XIV, 14, 1.

गाथा XV, 27 (p. 196, 2.) (Cf. यज्ञगाथा । परःशतर्गाथ)

गाथिन XV, 27 (p. 195, 14 fl.)

गायन VI, 3, 11; 5, 1; 6, 1; VII, 26, 12; IX, 5, 4. 5. 6. 7;

6, 12; 20, 8; 27, 1; XII, 2, 17. 22; XV, 10, 1; XVI,

22, 13; गायत्री VII, 27, 1; IX, 6, 11; X, 12, 7; 13, 4;

XII, 2, 16; XIV, 2, 3. 4; 38, 7; 42, 11. 12; XVI, 22,

12; 27, 2; XVIII, 7, 2; 13, 1. 8; 16, 2.

गायत्रच्छन्दस् XIV, 33, 8. 9.

गायत्रीचिह्नौ I, 17, 9.

गायत्रीशंसम् XVIII, 16, 1.

गायत्र्युष्णिहौ VII, 27, 30.

गार्त्तमद् X, 3, 4; XI, 7, 3; 10, 3. 4. 5.

गार्हपत्य I, 6, 11; 15, 1. 15; II, 6, 2. 12; 7, 17; 8, 8. 22; 9,

16; 10, 1. 5; 12, 2; 13, 4; 14, 2; 15, 5; III, 12, 17;

17, 5; 19, 10. 12; 21, 2; IV, 2, 3; 3, 3; 9, 7; 12, 10;

14, 10. 11; V, 4, 5; 9, 3; VIII, 11, 16; X, 13, 26; XIII,

29, 2; XVI, 1, 7; 16, 1.

गार्हपत्याहवनीयौ II, 12, 6.

गार्हपत्योऽमुक् III, 19, 14.

गाह् + अभिप्र गाह् XVI, 18, 19.

गुण in त्रिगुण XVII, 2, 3 and द्विगुण XVII, 2, 9.

गुणलोप III, 20, 17.

गुरु + आ गूर्य XIII, 13, 2.

गृह् गृह्णाति III, 17, 8; IV, 3, 6; गृह्णन्ति XVIII, 24, 9;

गृहीयात् XIII, 12, 8; जयाह XV, 18 (p. 190, 4); अय-

भीत्। अयभीषुः (विकार) VI, 1, 5; गृह्यमाण VII, 15, 5;

गृहीत III, 20, 20; V, 3, 8; VII, 15, 17; गृहीला IV, 7,

7; XVII, 11, 1. (Of. अगृहीला)

+ अनु गृह्णन् XV, 27 (p. 195, 13).

+ अव गृह्ण X, 16, 3.

+ व्यव गाहम् XVIII, 9, 6.

+ नि गृह्णान XV, 20 (p. 191, 17.)

+ प्र गृह्ण I, 6, 10; 15, 14; VII, 5, 1. 2. 5.

+ परि गृह्ण XIV, 28, 8. 9; XV, 6, 6. 7; XVII, 16, 9.

+ प्रति गृह्णाति IV, 21, 7; VII, 18, 1; XVI, 18, 9;

गृह्ण IV, 7, 5. 15; 21, 3. 4. 8; V, 15, 9; VII, 3, 1—

3; 4, 4; 6, 1.

+ वि X, 8, 11; 13, 2. 8.

गृह XV, 17 (p. 188, 1.)

गृहदाह III, 4, 13.

गृहपति (1.) IV, 9, 7; VII, 8, 8; X, 7, 9. 10; 20, 1; XIII, 24, 13; 29, 19; XVIII, 24, 28. (2.) (अग्नि) I, 15, 3; IX, 26, 2.

गृहपतिवदन X, 20, 1.

गृहपतिसप्तदश XIII, 14, 1.

गृहमेध III, 15, 7.

गृहमेधिन् XVI, 2, 2.

गृहमेधीय XIV, 10, 16.

गृहीह in चक्रसंगृहीह XVI, 1, 16.

गृ + अनु गृणाति X, 13, 28; XVI, 1, 24;

+ प्रत्या गृणाति XVII, 4, 6; गृणीतात् XVII, 14, 3;

+ प्रति गृणाति XII, 11; 10; 13, 4; 17, 2; 19, 6; 23, 5; 26, 11; XV, 27 (p. 196, 2.)

गै गायति V, 12, 3; XVI, 17, 4; गायात् XVI, 2, 80;

गीयते XVI, 8, 28; 9, 6. 9. 12. 15; जगौ XV, 26 (p. 195, 8.)

+ सम् गायत XVI, 1, 25.

गो (1.) II, 11, 6; 12, 3; III, 18, 9; IV, 14, 13; 17, 1. 21.

22. 23. 25; V, 10, 1. 8; VII, 17, 17; 18, 2; IX, 23, 4;

XIII, 6, 4, 7; 29, 16, 27; XIV, 22, 16, 17; 39, 3; XV, 3, 12; 20 (p. 191, 17); 24; XVI, 22, 18, 19. (2.) IX, 28, 5. (3.) (name of a Soma sacrifice) XI, 4, 6; XIII, 19, 16; 22, 5; 29, 8, 25; XIV, 22, 2; XVI, 9, 3; 22, 14; 28, 4 (गौरकश्यः)

गोभ्रायुषौ XIII, 15, 4; 17, 2, 3; 21, 12; 29, 23; XVI, 20, 18.

गोतम XIV, 61, 1; 63, 2; XV, 1, 8; XVI, 3, 7.

गोधूमकक्षापि XIV, 41, 8.

गोच in सगोच XIV, 16, 8.

गोधूमखल XIV, 41, 7.

गोधूमचषाल XV, 1, 16.

गोधूमोर्वरा XIV, 41, 6.

गोमय IV, 15, 5; XVIII, 24, 27.

गोमिथुनौ III, 14, 17.

गोमृग XVI, 3, 13; 12, 12.

गोसंस्तव XIV, 11, 9.

गोसव XIV, 11, 10; 15, 1, 6.

गौर XVI, 3, 14; 12, 13.

घट VII, 4, 15; 15, 5, 17; VIII, 5, 2; IX, 6, 21; X, 14, 5; 15, 5; 16, 5; 17, 5; 18, 5; XIII, 11, 2, 7; 12, 8;

XIV, 57, 16; XVII, 11, 1; XVIII, 21, 8. (Cf. आदित्यग्रह ।

मधुग्रह । मरुत्वतीयग्रह । षोडशग्रह । सावित्रग्रह)

ग्रहण in नामग्रहण VI, 1, 24 and प्रतीकग्रहण I, 17, 1.

ग्रहान्तरकथ्य XI, 2, 14.

ग्रहिण्यु in फलग्रहिण्यु XVII, 1, 18.

ग्राम XV, 18; 19; 20.

ग्रामणी II, 6, 5. (Cf. स्मृतग्रामणीनाम्)

ग्रामणीस्य XIV, 22, 3.

ग्राम्य III, 4, 4.

ग्रावघोष VII, 15, 2.

ग्रावन् IV, 14, 26; XIII, 12, 3.

ग्रावस्तुत् VII, 15, 2; X, 13, 5; XIII, 14, 1; 24, 10.

ग्रीवा IV, 15, 12. (Cf. उदग्ग्रीव । उदौचीनग्रीव । प्राग्ग्रीव ।
प्राचीनग्रीव)

ग्रीष्म II, 1, 2; XVI, 9, 28.

ग्रीव XVIII, 3, 1.

ग्रीष्म IX, 27, 1.

घ

घर्म V, 9, 25; 10, 17. 18. 30. (Cf. दधिधर्म)

घस् घस्तु । घसन्तु अघद् । अतन् । अघसत् । अघसन् (vikāra's)

VI, 1, 5; जघुः XIV, 7, 1.

घाटरी XVII, 8, 15, 16.

घाटकर्करी XVII, 8, 12.

घृ + अभि घार्य IV, 3, 7; 17, 13; 18, 5.

घृत IV, 14, 35; XIV, 57, 1; XV, 1, 35.

घृतसोमोय XV, 1, 33.

घोर XVI, 2, 12.

घोष XVII, 14, 12; 17, 7. (Cf. यावघोष)

घोषकृत् XVII, 14, 12; 17, 7.

घोषा (सपुत्रा) VI, 6, 12.

घा जिघ्रेत् VII, 8, 12.

+ अव जिघ्रन्त् in अनवजिघ्रन्त् XVI, 8, 19; घाय I, 12, 2;
III, 16, 26; IV, 5, 4; घापयन्ति XVI, 3, 18; घाय
XVI, 12, 17.

घ

घ I, 1, 3 etc.

घक्र VII, 15, 2. (Cf. रथचक्र)

घक्रोवन्त् III, 4, 2; XIII, 29, 8.

घच् + आ घष्टे XV, 27 (p. 196, 1); XVI, 1, 22; 2, 31;

घचते I, 1, 21; 16, 3; II, 5, 20; III, 11, 10, 15; IV,
17, 2; VII, 10, 3; 20, 5; 25, 3; 27, 4; X, 6, 13; XI, 2,

1; XII, 2, 3; 3, 2. 15; XIII, 5, 1; 16, 5; 17, 3; 25, 6;
26, 4; XVI, 22, 2; 23, 22; 28, 4; 30, 8; XVII, 3, 15;
चक्षीत XVI, 2, 24, 27; चक्षाण X, 13, 28; XVI, 1, 24.

+ प्रत्या चष्टे V, 1, 10.

चक्षुर्विषय II, 14, 10.

चक्षुष् IV, 7, 12; VI, 1, 6; VIII, 4, 6; X, 21, 11 (विष्टज)

चक्षुर II, 2, 16; 5, 20; III, 13, 19; IV, 2, 7; 11, 6; 15,
17; 21, 19; V, 1, 2; 6, 3; VI, 4, 7; 5, 6. 12; 6, 2; X,
3, 5; 10, 5. 7; 11, 8; XI, 4, 5; XII, 16, 2; 21, 3; 27, 2;
XIII, 12, 9; 19, 7. 16; 21, 11; 25, 1. 2. 3; 28, 5; XIV,
5, 3; 6, 6; 14, 1; 26, 3; 52, 3; 56, 9; 57, 9; 61, 2; 88,
2; 84, 2; XV, 4, 9; 8, 21; 23. (p. 193, 11. 12); XVI,
1, 2; 11, 12; 23, 6. 14; 28, 2; XVII, 4, 1; XVIII, 6, 2;
7, 12. 14; 8, 8; 12, 4; 15, 3; 18, 4. 8.

चक्षुरक्षर IX, 5, 13; 6, 7 ff; 18, 2.

चक्षुरङ्गुल XVII, 10, 4.

चक्षुरश्र XV, 1, 16.

चक्षुरह XIII, 19, 5; चक्षुरहार्ये XIII, 15, 7.

चक्षुराहाव VII, 14, 4.

चक्षुरक्षर VII, 27, 30; XVIII, 6, 1.

चक्षुरक्षरक्षोम XIV, 61, 1; XV, 1, 8; XVI, 3, 7.

चक्षुरक्षर XII, 8, 3.

चतुर्गृहीत III, 19, 6.

चतुर्थ I, 7, 5; 12, 4; IV, 21, 15; VII, 26, 5; IX, 6, 5, 10;
24, 5; X, 2, 11; 5, 1; 8, 18; XI, 4, 6; 7, 1; 9, 11; 11, 18;
XII, 3, 9; 4, 11; 5, 10; 10, 10; 12, 9; 26, 7; XIV, 7, 1;
8, 1; XV, 19; XVI, 2, 10; 11, 10; 14, 17; 18, 6; 22,
7; 23, 5. 12. 20. 23; 24, 3. 13. 17. 20; XVIII, 1, 18;
चतुर्थी II, 10, 1 ff; IV, 10, 4; 18, 4; VI, 11, 9; VIII,
12, 3; XII, 11, 3; XIV, 51, 13; XVI, 4, 8; 5, 2; 13, 17.
(Cf. द्वितीयचतुर्थी । द्वितीयचतुर्थी and द्वितीयचतुर्थी ।
प्रथमचतुर्थी । महाप्रतचतुर्थ । ख्रिष्टचतुर्थी)

चतुर्थषष्ठयोः XII, 3, 19.

चतुर्थोत्तमौ III, 13, 19.

चतुर्दश XIV, 72, 2; चतुर्दशी IX, 8, 3.

चतुर्दशन् IX, 20, 8; XIV, 51, 9; XVIII, 7, 6; 13, 3.

चतुर्धा XVII, 1, 14; 10, 10.

चतुर्मास I, 2, 3. 13.

चतुर्विंश (1.) XIV, 33, 2; 42, 3; 61, 7; चतुर्विंशी XVIII, 14,
4. (2.) (Somasacrifice) XI, 2, 1; 5, 7; 15, 5; XII, 6, 7;
27, 1; XIII, 17, 2. 3; 19, 7; XIV, 46, 2; XV, 13, 5;
XVI, 26, 5.

चतुर्विंशति II, 3, 18; X, 12, 9; XIV, 2, 12. 13; 42, 10; 77,
2; XV, 5, 10. 11; चतुर्विंशतिचतुर्विंशतिः XVI, 15, 18.

चतुर्विंशतिह्रस्वः XVIII, 14, 9.

चतुर्विंशतिराज XIII, 16, 5.

चतुर्विंशत्यक्षर XIV, 42, 11.

चतुर्विंशत्यक्षरादि VII, 27, 30.

चतुर्विंशमहाप्रते XVI, 20, 18.

चतुर्विंशस्तोम X, 9, 1; 12, 1; XI, 2, 1.

चतुर्विध XVI, 23, 1. 4. 26.

चतुर्वीर XVI, 23, 8.

चतुर्होद X, 15, 1.

चतुश्चत्वारिंशत् XII, 2, 17.

चतुश्चत्वारिंशस्तोम X, 10, 1.

चतुःशत XVIII, 13, 1. 8.

चतुष्टय I, 1, 39; XVI, 23, 2.

चतुष्टोम XIV, 51, 3; XV, 12, 4; 16, 9. 13. 14; XVI, 24,
3. 9. 11; 29, 12.

चतुष्पद VII, 27, 6.

चतुष्पाद XVI, 23, 3.

चतुस् I, 12, 3; II, 8, 17.

चतुःसूक्त XII, 3, 4.

चतुराज XVI, 23, 1. 7. 26.

चत्वारिंशत् IV, 15, 11; IX, 6, 19; XVIII, 7, 7. 19; 8, 17;

10, 13; चत्वारिंशच्चत्वारिंशत् XVI, 8, 9.

चत्वारिंशद्वाच XIII, 14, 9.

चन XV, 27 (चन-न) (Cf. क। च)

चम् + आ चामति II, 7, 18; चमनीय IV, 21, 5. 25; चम्य

II, 9, 14; 12, 12, 14, 9; IV, 7, 9; 8, 8; 12, 10; 21, 5.

चमस VII, 5, 8. 16; 7, 3; XIII, 12, 11; XIV, 16, 3; XV,

14, 10; XVIII, 21, 12. (Cf. यथाचमसम् । सोमचमस ।

होदचमस)

चमू in श्वचमू XIV, 22, 19.

चर् I, 15, 1; III, 16, 16; V, 10, 36; 19, 12; VII, 1, 1; 8,

1; 16, 1. 9; VIII, 1, 2. 9, 7, 21; IX, 27, 4; XIV, 13,

4; 62, 3; XV, 15, 5; 17; चराति (co.) XV, 19 (p. 190,

13); चरेत् IX, 28, 18; चर XV, 19 (p. 190, 9 ff.); चरन्

XV, 19 (p. 190, 8 ff.); चचार XIV, 50, 1; XV, 18, 19;

चरिष्यति XIV, 50, 1; चरित्वा III, 4, 11; V, 16, 8; VII,

16, 9; XIV, 14, 1; XVI, 7, 4.

+ अभि चरेयुः चर्यमाण XIV, 22, 6; चरणीय XIV, 22, 4.

+ प्रत्यभि चरति XIV, 22, 22.

+ प्र चरन्ति XIV, 40, 12; चरेयुः XIV, 22, 20.

+ सम् चरेरन् II, 8, 2.

चरण V, 11, 15 (acc. du.); XV, 1, 20; XVI, 3, 6; 12, 7.

चक्षु III, 17, 10; V, 1, 1; XIII, 29, 12; XV, 14, 12; XVI, 1, 13.

चर्मन् IV, 16, 2; XIV, 22, 17; XVII, 3, 5; 5, 6. 9.

चषाक्ष XIV, 40, 9; 41, 8. (Cf. गोधूमचषाक्ष)

चषाक्षमुख-तरसपुरोक्षाग्रोः XIV, 73, 3 (see critical notes.)

चातुर्याङ्गिक XV, 7, 1; 8, 1.

चातुर्मास्यानि III, 13, 1; V, 20, 2; XIV, 10, 1; XV, 12, 8.

चातुर्मास्यदेवता XIV, 10, 8; XVI, 3, 15. 16; 12, 14. 15.

चातुर्मास्यपर्वन् XIII, 24, 4.

चातुर्मास्यपशुदक्षिण XIV, 10, 23.

चातुर्मास्यहविस् XIV, 15, 5.

चातुर्विंशिक XII, 27, 4.

चात्वाक्ष V, 18, 12; VI, 11, 17; 12, 8.

चात्वाक्षोत्करी V, 14, 2; XVII, 7; 11; •त्करा उ० XVIII, 24, 26.

चाङ्गमस fem. •सी XIV, 32, 3.

चि चेत्यमाण IX, 22, 1. 6.

+ अप चिन्वन् XV, 19 (p. 191, 10.)

+ सम् चित IX, 25, 1; चित्य IV, 15, 8. (Cf. चित्य)

चिति IV, 14, 9. 12; IX, 24, 9.

चित्य IX, 25, 1; X, 7, 10; चित्या in अग्निचित्या VIII, 15, 10.

चित्रवती (चच्) XV, 3, 3.

चिरात् XIV, 14, 1.

चीवर II, 16, 2.

चुद् चोद्यते I, 17, 7; चोद्यन्ते I, 1, 24; चोद्यमान V, 19, 5; IX, 27, 3; XIII, 20, 11; चोदित III, 20, 20. (Cf. यथाचोदितम्)

चूर्ण in यवचूर्ण IV, 15, 22.

चेद् I, 17, 1; III, 19, 9; 20, 1. 2; 21, 2. 3. 4; IV, 14, 2; VII, 7, 4; XIII, 1, 2. 5. 7; 10, 4; XV, 17 (p. 188, 7.)

चेष्ट चेष्टयन्ते VIII, 9, 2.

चेत्ती III, 13, 2.

चेत्तीप्रयोग III, 14, 2; 15, 2.

चोदना XIII, 15, 5; XIV, 3, 13.

चोदनानुपूर्व्येण I, 17, 2.

चोदनाप्रकरण I, 17, 1.

चोदनासंदेह VI, 1, 7.

च्यु च्योद्यन्ते XV, 16, 11.

क

कद् कञ XIV, 22, 9.

+ अय क्वाच XIII, 12, 12.

+ प्र क्वाच IV, 14, 17.

कदिस् V, 13, 6.

कन्दस् VII, 27, 30; X, 12, 6; XV, 2, 2. 6; XVI, 8, 9; 26,

2; कन्दोऽनन्तरेण VI, 6, 17. (Cf. गायत्रिकन्दस् । जगच्छ-
न्दस् । चिष्टुक्कन्दस् etc. बृहच्छन्दस्)

कन्दोग XIII, 1, 1. 4; XVII, 14, 1.

कन्दोगवशेन X, 8, 21.

कन्दोम X, 1, 8; 9, 5. 15; 11, 10; XI, 13, 13; XII, 8, 17.

21; 4, 5. 19. 21; 5, 18. 22; 10, 5; 11, 16; 12, 8. 5. 10.

13; 25, 4; 26, 2. 16. 18. 20; 27, 1; XIII, 15, 3; XIV,

39, 2; XV, 6, 1; XVI, 21, 18.

कन्दोमचिकुद् XVI, 29, 14.

कन्दोमदशाह XIII, 21, 13.

कन्दोमान I, 1, 19. (Cf. समानच्छन्दोमान)

कन्दोबट्सोम X, 8, 21.

कान्दोम XVI, 22, 6.

कान्दोमिक X, 9, 6.

काया II, 6, 2.

किद् क्केदयित्वा XVII, 1, 8.

+ अनु किन्दन्त् II, 8, 13.

+ आ किन्न IV, 5, 10.

+ प्रति किद्य I, 6, 6.

ज

जगच्छन्दस् XIV, 33, 14, 15.

जगती VII, 27, 9. 17. 26; X, 12, 10; XIII, 10, 5; XIV,

33, 18; XVI, 22, 12; XVIII, 14, 3. (Cf. त्रिष्टुजगत्यौ)

जगतीशंसम् XI, 15, 11.

जघनेन (c. acc.) XVI, 1, 7; XVII, 5, 8; 10, 4.

जघन्य III, 8, 26; XIII, 12, 8.

जहा XV, 19 (p. 190, 22.) (Cf. आनुजहाष्टीवन्त्)

जठर IV, 15, 15.

जन् जायते XV, 17 (p. 188, 17. 18); जायन्ते XV, 18 (p. 189,

12. 18); जायेत XV, 18 (p. 189, 4); जायताम् XV, 18 (p.

189, 5. 6.); जायन्ताम् XV, 18 (p. 189, 12. 18); जज्ञे

XV, 17 (p. 188, 1.); 18 (p. 189, 7; 190, 4); जज्ञिरे

XV, 18 (p. 189, 13. 19); अजनि XV, 18 (p. 189, 3.);

अज्ञत XV, 18 (p. 189, 13. 20); जात III, 13, 17; XV, 17
(188, 7.) (Cf. अजातपुत्र); जनयेत् XVII, 13, 17.

+ आ जायन्ते XVI, 23, 6. 14.

+ उप जायन्ते XIV, 22, 26; XV, 9, 4.

+ प्र अजायत XIV, 6, 1; 65, 1; 68, 1; अजायन्त XIV,
60, 1. (Cf. प्रजाता); जनयन्त् XVI, 23, 13.

जन XV, 19 (p. 190, 8)

जनकत्वाः XII, 21, 1.

जनकसपत्नरात्र XVI, 26, 7.

जनदन्त् III, 19, 15.

जननी XV, 17 (p. 188, 21.)

जनमेजय (पारिचित) XVI, 8, 27.

जनिच XII, 9, 17.

जन्मन् XV, 24 (p. 193, 21.)

जप जपति I, 5, 8; 6, 3. 10; 14, 20; 15, 11; II, 8, 4. 20;
IV, 12, 20; V, 17, 10; VI, 2, 1, 6, 15; VII, 1, 15; 18,
9; VIII, 15, 10; XVII, 12, 4; 15, 10. 11. 12; 16, 1. 2.
3. 4. 9; XVIII, 21, 8; जपेत् II, 14, 6; V, 17, 13; XVI,
18, 12; जपेयुः X, 21, 15; जपेरन् III, 6, 3; जपन्त् III, 17,
1; VI, 13, 3; जपित्वा I, 4, 5; 6, 2. 13; 11, 1; 15, 5; II,
11, 3; 12, 6; IV, 7, 17; 12, 10; 15, 1; 21, 24; V, 1,

10; VI, 3, 8; 8, 6; VII, 9, 1. 6; 19, 25; 20, 11; VIII,
3, 19; 6, 17; IX, 6, 18; X, 21, 14. (Cf. जय)

+ अतु जपेत् III, 20, 18. 19.

जप I, 1, 18; III, 16, 19; XVII, 12, 4. (Cf. पुरस्ताज्जप)

जपमन्त्र III, 16, 20.

जय XVII, 14, 4.

जमदोग्न XIV, 67, 1; XV, 21 (p. 192, 3); XVI, 23, 7.

जरत्संख्याय II, 5, 27.

जस XVI, 29, 6.

जव XVI, 1, 15.

जङ्गु XV, 27 (p. 195, 21.)

जागत VI, 4, 10; 5, 11; 6, 11; VII, 26, 6; IX, 6, 6. 7; 7,
4; 8, 3; 9, 4; 10, 3; 11, 3; 12, 3; 13, 3; 14, 3; 15, 3;
16, 3; 17, 3; 18, 4; 20, 18; 27, 1; X, 11, 11; XII, 10,
2; XV, 10, 3. (Cf. जैष्टुभजागते)

जातरूप III, 19, 9.

जातवेदसीय VIII, 6, 6; X, 8, 20; XI, 2, 11; 4, 13; 5, 7;
14, 36; XVIII, 23, 14. (Cf. आर्भवंजातवेदसीये)

• जातीय in समानजातीय VI, 9, 11; XVI, 4, 5.

जातृकर्ण I, 2, 17; III, 16, 14; 20, 19; XVI, 29, 6.

जानु II, 9, 3; IV, 3, 6. 7; XVII, 11, 4. (Cf. ऊर्ध्वजानु
and ऊर्ध्वशु)

आकुञ्जद्वाष्टीवतोः IV, 15, 19.

आया III, 13, 30; XV, 17 (p. 188, 1 ff.)

जि अजयत् XIV, 43, 1; 44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1; 48, 1;

जिगीषन्त् XIV, 42, 16; 43, 1; 44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1; 48, 1.

+ अभि जिगीषन्त् XIV, 42, 15.

+ अव जिगीषन्त् XIV, 50, 1.

+ उद् अजयत् XIV, 49, 1; जिगीषन्त् XIV, 49, 1.

+ वि जयताम् XVI, 18, 11.

जीव् जीवेत् XIV, 22, 21; जीवन्त् IV, 14, 1; XV, 17 (p. 188,

7); जीवन्ती IV, 14, 13.

जीवनवन्त् III, 16, 24.

जीवपिष्ट IV, 4, 7.

जीवान्तर्हित IV, 4, 8.

जुगुप्सु III, 20, 5.

जुह् III, 19, 5; IV, 9, 5; 14, 18.

जृ जीर्ण XIV, 12, 2.

ज्ञा जानन्ति XV, 17 (p. 188, 3); जानन्त् III, 2, 3; जानान in

अजानान II, 5, 1; ज्ञायमान in अज्ञायमान III, 21, 6;

ज्ञपयाः (suby.) XV, 25 (p. 194, 14.).

+ उप जानीहि XIV, 7, 1; 23, 1; 32, 1; 38, 1; जानीम
XIV, 29, 1; 40, 1; 50, 1.

+ प्र ज्ञात XVIII, 24, 16. 17. 18.

+ वि अजिज्ञासिषि (conjecturally) XVI, 29, 8; ज्ञात
XVI, 29, 8.

+ सम् जानीते XV, 26 (p. 195, 9); जानान XV, 25 (p.
194, 20); ज्ञपयन्ति IV, 17, 11; ज्ञप्यमान V, 17, 11;
ज्ञप्त IV, 14, 14; XVI, 3, 33; 12, 21; 13, 7.

ज्ञाति III, 6, 1.

ज्ञातिनामन् VI, 1, 6.

ज्ञानविषय XIII, 5, 1.

ज्यायस् XV, 26 (p. 195, 3. 4.)

ज्युत् ज्योत्य + अव II, 8, 9. 11.

ज्येष्ठ II, 12, 10; IX, 26, 2; XIV, 31, 3; 72, 1; XV, 2, 19;
20 (p. 191, 17); 25 (p. 194, 17.)

ज्येष्ठस्त्रोम XIV, 31, 1.

ज्येष्ठाभिव्याहारे XIV, 31, 5.

ज्येष्ठ्य XIV, 31, 1; XV, 26 (p. 195, 2); 27 (p. 195, 19).

ज्योतिष्टोम XIII, 16, 5; XIV, 11, 2.

ज्योतिषन्तु III, 19, 10.

ज्योतिस् (1.) XV, 17 (p. 188, 15); ज्योतीषि XVI, 21, 2. (2.)

(३८)

(ज्योतिःसंग्रहो ऽग्निष्टोमः) IX, 21, 7; XI, 4, 4; XIII, 29,
25; XIV, 22, 1; XVI, 9, 3; 22, 14; 28, 4.
ज्यौत्स्ना XIII, 19, 6.

त

तच् + निस् तष्ट XVI, 3, 11.

+ सम् तष्ट XVII, 1, 12.

तच्चन् (सृष्टु) XVI, 11, 11.

तच्छन्दस् XV, 9, 4.

तत XV, 18 (p. 190, 2); 20 (p. 191, 20.)

ततस् IV, 6, 12; XI, 12, 1; XIV, 7, 1; 8, 1; 9, 1; 32, 1;

40, 12; XV, 17 (p. 188, 9); 24 (p. 194, 8); XVI, 9, 17;

XVI, 15, 1; XVIII, 14, 8; तत ऊर्ध्वम् XVII, 14, 16.

तति VI, 1, 3.

तत्प्रकृति XIII, 19, 18.

तत्प्रयाज V, 16, 7.

तच्च I, 3, 7; 16, 8; 17, 7, 9; III, 19, 8; V, 12, 3, 4; 14, 24;

VII, 4, 16; 15, 11; 26, 6; X, 1, 20; XIII, 6, 5; 20, 10;

29, 2; XIV, 6, 7; XV, 2, 16; 3, 1; 13, 7; XVI, 15, 5, 8;

XVII, 15, 8; XVIII, 19, 10; 24, 3.

तथा I, 2, 28; 3, 2; II, 15, 1; IV, 6, 6; 11, 12; 21, 6, 7;

V, 16, 3; 20, 2; VI, 9, 12; VII, 2, 12; 8, 3; 16, 6; IX, 20, 18; X, 6, 11; 8, 23; 12, 10; XIII, 29, 4; XIV, 32, 8; 39, 6; XV, 7, 10; 15, 11; 18; 20; 24; 25; XVI, 10, 10; 29, 9; XVII, 7, 12; XVIII, 2, 4, 6; तथैव IV, 4, 15; 12, 10 etc.; तथो XIV, 28, 9; XV, 6, 7; 11, 1; 12, 1; XVI, 1, 1; 10, 1; 15, 1.

तथायुक्त XIII, 19, 9, 16.

तद् I, 1, 2, 8 etc. (तस्यै = तस्याः XV, 16, 17; XVII, 2, 7; 3, 6; XVIII, 14, 5; 24, 19).

तदिदासीय XI, 2, 6; XV, 8, 1; XVI, 21, 31. (Cf. कयाशुभी-
यतदिदासीये)

तद्देवत I, 17, 9, 18; XV, 9, 4.

तद्देवत्य XIII, 2, 7.

तद्रूप XIII, 2, 7.

तन् + वि तत VII, 15, 13; XV, 17 (p. 188, 22).

+ अभिवि तन्वन्ति XVII, 5, 6.

+ सम् तत I, 1, 23; II, 6, 12. (Cf. असंतन्वन् VII, 15, 2).

तनू (1.) XIV, 29, 3 (तन्वौ) (2.) X, 19, 1 (तनूः)

तनूदेवता II, 3, 10, 14.

तनूष्ट X, 8, 21.

तन्तु XV, 24 (p. 193, 22).

तन्त्र III, 20, 15; XIV, 39, 5; XV, 1, 23. 26; 13, 2. (Cf.

पशुतन्त्र । शततन्त्री । समानतन्त्र)

तन्त्रलक्षण I, 16, 6.

तद्भय तद्भयते XV, 19 (p. 191, 6).

तप् XIV, 24, 3; XV, 24 (p. 194, 5); XVI, 3, 10; तेषे XIV,

12, 2; अतप्यत XVI, 15, 1; तस्या XIV, 6, 1; 12, 2; 17, 1;
18, 1; 19, 1; 20, 1; 24, 1; 25, 1; 26, 1; 33, 1; 34, 1;
35, 1; 36, 1; 37, 1; 43, 1; 44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1;
48, 1; 49, 1; 58, 1; 59, 1; 60, 1; 61, 1; 63, 2; 64, 1;
65, 1; 66, 1; 67, 1; 68, 1; 69, 2; 71, 2; 74, 1; 75, 2;
76, 2; 77, 2; 78, 2; 79, 2; 80, 2; 81, 2; 82, 2; 83, 2;
84, 2; XV, 9, 2; XVI, 15, 1.

+ प्रति तपति II, 17, 3; तप्य II, 8, 11. 16; 10, 7; 17, 1.

तपस् XIV, 6, 1; 12, 2; 17, 1; 18, 1; 19, 1; 20, 1; 24, 1;

25, 1; 26, 1; 33, 1; 34, 1; 35, 1; 36, 1; 37, 1; 43, 1;
44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1; 48, 1; 49, 1; 58, 1; 59, 1;
60, 1; 61, 1; 63, 2; 64, 1; 65, 1; 66, 1; 67, 1; 68, 1;
69, 2; 71, 2; 74, 1; 75, 2; 76, 2; 77, 2; 78, 2; 79, 2;
80, 2; 81, 2; 82, 2; 83, 2; 84, 2; XV, 9, 2; 17 (p. 188,
12.); XVI, 1, 9; 15, 1.

तपस्वन्तु III, 19, 15.

तमन II, 7, 7; IV, 4, 13.

तमश् XV, 17 (p. 188, 10).

तमुष्टुद्वीय X, 11, 13.

तरसपुरोलाग् in चषालमुखतरसपुरोलाग्ः XIV, 73, 3.

तरुण in कुशतरुण II, 7, 12.

ताच्छी II, 3, 14.

तात XV, 24 (p. 194, 5).

तानूब्र V, 8, 2.

तापक्षित XIII, 26, 4. (Cf. चुल्लकतापक्षित महातापक्षित)

तायमानरूप XIII, 24, 16, 18.

ताद्य (1.) (वैपक्षित) XVI, 2, 25. (2.) XI, 14, 28; XII, 11, 12.

तार्तीयसविकी V, 3, 7.

तार्तीयान्त्रिक XV, 8, 3.

तार्थ XVI, 12, 10 (see critical notes)

तालस्थान I, 2, 4.

तावन् तावती VIII, 7, 5; XV, 9, 4; तावद् VII, 6, 8; IX,
20, 14; XVII, 14, 4.

तिरिन्द्र (पारश्वयय) XVI, 11, 20.

तिर्थक् IV, 12, 5; XVII, 1, 11.

तिलकावस्त्र XVI, 18, 18 (Comm. पिङ्गाक्षः । वलिनः । तिलकाश्वा-
वलीषु यस्य । विलिधाः कुष्ठी etc.)

तीर XIII, 29, 29.

तीर्थ V, 14, 2; XVII, 7, 11.

तीर्थ XIV, 21, 1.

तीर्थस्य XIV, 21, 1.

तु I, 1, 40; 2, 20; 3, 18 etc.

तु in अतु V, 19, 4.

तुरायण III, 11, 15.

तुष्टुत् I, 17, 5.

दपर IX, 23, 5; XV, 1, 22; XVI, 3, 13; 12, 12.

दृष्टोऽंश VII, 9, 1; IX, 25, 1; XVII, 14, 3; 17, 15; XVIII,
1, 3; 21, 1.

दृष्टीम् II, 8, 11; 9, 4; 10, 1; 17, 2. 4; III, 16, 20; IV, 2,
5. 11; 11, 5; 16, 6; 21, 13. 22; VI, 9, 18; VIII, 11, 15.
16; XVII, 14, 16.

दृष्ट I, 4, 8; 12, 8; II, 12, 2; III, 17. 3, 4; IV, 12, 10; V,
14, 11; 18, 12; VII, 10, 3; 11, 1; 19, 8. 9. 19; VIII,
3, 8; IX, 2, 3; 3, 3; 5, 4. 9; 6, 6. 14; X, 3, 5; 4, 14;
5, 8; 6, 14; 8, 16; 9, 16; 10, 7; 11, 8; 12, 8. 12; XI,
3, 2; 6, 5; 7, 4; 8, 3; 9, 3; 10, 4; 12, 6. 8. 13; 13, 13;
XII, 2, 3. 15; 3, 8. 10. 12. 15. 16; 4, 10. 13. 16; 5, 9.
12; 8, 2. 4. 6. 7. 9. 10; 9, 2; 11, 3; 12, 4. 11; 25, 2;
26, 18. 21; XIII, 12, 2. 13; XIV, 3, 3. 5. 6. 7. 8. 12;

XV, 22; XVI, 13, 14; XVII, 14, 1; XVIII, 1, 4. 7; 2,
1. 2. 5; 3, 1; 4, 8; 5, 9; 6, 1. 2. 4. 5; 7, 3. 7. 10. 15. 18.
19; 12, 2. 6. 7; 17, 5. 6. 7; 18, 11; 19, 7. 10; 22, 2;
23, 6. 9. 11. (Cf. प्रउगदृचानि)

दृचकुत्त XI, 3, 1; XII, 9, 1; XIV, 2, 10; 3, 13. 14; 6, 5;
40, 4; XV, 4, 7; XVII, 8, 11.

दृचकुत्तब्रह्म XIV, 42, 14.

दृङ् see दृद्

दृण I, 6, 6; 15, 14.

दृणनिरसन IV, 6, 5.

दृणापचयन II, 15, 4.

दृतीय I, 7, 4; II, 2, 12; 5, 18; IV, 12, 4; 18, 3; V, 11,
3. 12; VI, 6, 8; VII, 15, 6. 10; 16, 4; 17, 7; 25, 6; 27,
18; VIII, 3, 18; 12, 4; IX, 5, 7; 6, 4. 9; X, 4, 1; 8,
13; 9, 7. 8; 10, 4; XI, 2, 10; 4, 7; 6, 1; 7, 9; 8, 6;
9, 10; 11, 2. 9. 11. 12. 15. 16. 17. 18. 19; 12, 2. 4. 17;
13, 15. 26; 14, 34; XII, 3, 7; 4, 4. 8; 5, 7; 9, 10; 10,
8; 11, 3. 8; 12, 8. 14; 16, 2; 24, 3; 26, 6. 21; XIII,
15, 5; XIV, 8, 5. 9; XV, 19; XVI, 4, 8; 5, 2; 11,
7; 13, 17; 18, 5; 21, 6. 9. 12. 20; 22, 6. 17; 23, 5. 11.
19; 24, 3; XVII, 15, 6; XVIII, 1, 17. 21; 20, 1. 3; 23,
10. (Cf. आदित्यदृतीय। प्रथमदृतीयौ)

द्वतीयचतुर्थी X, 12, 15.

द्वतीयपञ्चमयोः XII, 3, 18; 10, 5; 12, 5.

द्वतीयप्रभृति VIII, 7, 3; XII, 27, 3.

द्वतीयसवन VII, 5, 14. 24; 19, 22; VIII, 1, 2; 3, 5; 14, 5.

8; X, 7, 12; XI, 10, 11; 12, 9; 15, 7; XII, 7, 3; 27,

6; XIII, 5, 6. 9; 6, 3; 9, 1; XIV, 27, 9; 28, 6; 33, 13;

XV, 2, 22; 8, 5; 13, 9; XVI, 14, 9; 21, 32; 23, 9. 10.

11. 12. 19. 20; 24, 14. 16; XVIII, 22, 1. (Cf. प्रातःसव-

नद्वतीयसवनानि)

द्वतीयसवनौय XIV, 2, 19; 13, 5.

दद् (दड्) + अव दणत्ति XVII, 17, 5. 6.

+ वि तर्दयति XVII, 1, 14.

+ सम् दद्युः XVII, 1, 9; दद्यु IV, 18, 5.

तु + वि तारयति VII, 1, 4.

तेजस् XIV, 2, 4. 9; 20, 1; 24, 1; 36, 1; 42, 12. 13; 59, 1;

78, 2; XV, 4, 3. 4; 14, 4; 17.

तेजस्काम XIV, 4, 1; 16, 1; 20, 1; 24, 1; 36, 1; 59, 1; 78,

2; XV, 4, 2.

तैष XIII, 19, 3.

त्यज् त्यजेत् II, 16, 3.

चयस्त्रिंश IX, 27, 1; X, 12, 2; XIII, 16, 5; 24, 6; XV, 6,

4; XVI, 23, 12. (Cf. चिणवचयस्त्रिंशे)

चयस्त्रिंशत् XV, 4, 10; 5, 2. 3. 4. 5; XVI, 22, 16.

चयस्त्रिंशद्वात्र XIII, 17, 1.

चयस्त्रिंशत्सोम X, 7, 1.

चयस्त्रिंशत्सोम XIII, 16, 4. 5.

चयोदश IX, 20, 10 (चयोदशं ज्ञतम्); चयोदशी IX, 8, 3;
XVIII, 14, 6.

चयोदशन् IX, 1, 10; XV, 1, 13; 3, 10.

चयोविंशति XVIII, 1, 9.

चि I, 1, 2; 4, 11. 15; 12, 13; II, 1, 9; 5, 10; 10, 3; 12,
8; 14, 5; III, 13, 17; 14, 9; IV, 5, 2; 11, 6; 15, 9.
21; 18, 5; 21, 5. 14; V, 9, 21; 11, 1. 2. 10; 14, 15; 16,
8; VI, 3, 10; 4, 5. 7; 5, 2. 10; 6, 2. 6. 17; 10, 1; 11,
8. 12; VII, 6, 1; 10, 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15; 15, 4. 10.
16; 25, 7. 14. 16; VIII, 6, 7. 11. 12. 14; 12, 16; IX, 1,
8; 6, 11. 16; 15, 2; 20, 15. 25; 23, 9; X, 1, 8; 5, 19.
20; 6, 6. 9. 11. 14. 16. 18. 19; 8, 6. 9. 17. 19; 9, 16; 10,
7; 12, 17; XI, 12, 5; 13, 9. 13. 14; XII, 5, 15; 11, 14.
17. 24; 21, 3; 26, 17; XIII, 5, 7; 10, 11; 15, 6; 17, 3;
19, 14. 16; 21, 5; 27, 1. 2. 3; 28, 5; XIV, 4, 5; 12, 6.
7. 8. 9; 40, 19; 42, 8. 9; 51, 11; 56, 7. 8; 57, 10. 11. 12.
13; XV, 1, 13; 8, 2. 18; 12, 13; 20, 24; XVI, 21, 2. 3;
22, 8. 15; 29, 6; XVII, 1, 9; 5, 2; 12, 2. 3; 15, 3;

(३६३)

XVIII, 1, 3. 8; 7, 5. 15; 8, 3. 16; 10, 6. 7. 9; 15, 4.

चौत्थीन् VIII, 2, 13; X, 5, 12; XII, 8, 4; तिसृभित्सृभिः
XVI, 13, 6.

चिंशत् IV, 15, 14. 19; XIV, 9, 5; चिंशतं चिंशतम् XIV, 32, 9.

चिंशत्तमौ XVIII, 14, 6.

चिक X, 12, 4.

चिककुद् XVI, 29, 12. (Cf. छन्दोमचिककुद् । मशचिककुद्)

चिकद्रुकीया X, 13, 7.

चिकैक in एकचिकचिकैक XIV, 42, 7.

चिगुण XVII, 2, 3.

चिणव IX, 27, 1; XIII, 16, 5; XIV, 33, 5; XV, 6, 3; XVI,
23, 11. 12.

चिणवत्रयस्त्रिंशे XVI, 15, 12.

चिणवस्तोम X, 6, 1.

चिपष्क्स् XI, 14, 14.

चिपद् VII, 27, 1.

चिपुरुषम् XVI, 22, 29.

★ चिप्रमृति I, 1, 18.

चिमाच I, 1, 19.

चिराच IV, 15, 6; XIII, 5, 20; XIV, 8, 1; XVI, 1, 1; 20,
17; 21, 1; 22, 30. (Cf. अश्वचिराच । कुसुर्विन्दुचिराच ।

गर्गचिराच । सर्ववेदचिराच)

चिर्वचन 1, 1, 18.

चिविध XVI, 21, 1. 2; 22, 30.

चिवृत् IX, 21, 1; 27, 1; XII, 2, 11; 9, 1; XIII, 16, 5; 22, 2; 29, 32; XIV, 2, 11; 6, 4; 12, 6; 25, 2; 26, 2; 27, 3. 4. 5. 9. 10. 11; 28, 2. 3. 6. 7. 8. 9; 29, 5; XIV, 33, 3; 40, 2; 41, 3; 42, 3; XV, 4, 5; XVI, 23, 5, 9; 24, 3. 5; XVII, 7, 6.

चिवृत्पञ्चदशौ XIII, 21, 1; XIV, 29, 4; •दशे XV, 6, 2. (Cf. पञ्चदशचिवृतौ)

चिवृत्प्रभृति XIII, 24, 5; 28, 5; XVI, 21, 3.

चिवृत्सोम X, 2, 1; XIII, 21, 9; XIV, 51, 2.

चिञ्चत IX, 20, 13.

चिञ्चोर्धन् XIV, 50, 1.

चिञ्चक्रिय XVI, 22, 29.

चिषवण XVI, 21, 2.

चिष्टपङ्कन्दश्च XIV, 33, 11. 12.

चिष्टपङ्कत XVIII, 19, 1.

चिष्टुञ्जगत्यौ VII, 27, 30; •तीनाम् VII, 26, 4. चिष्टुद्विराजोः VII, 27, 22.

चिष्टुम् VII, 27, 11; IX, 6, 1; X, 7, 7; 12, 9; XIV, 11, 5; 33, 10; XVI, 30, 2; XVIII, 16, 3. (Cf. मायत्रीचिष्टुभौ)

चिट्ठोम XIV, 51, 2; XV, 16, 10; XVI, 22, 8.

चिष् I, 4, 6; II, 11, 2. 4; 12, 7; III, 16, 23; IV, 4, 13;
16, 10; 17, 13; 18, 10; V, 17, 10; VII, 10, 9; X, 21, 17;
XIII, 17, 1; 28, 4; 29, 30; XVI, 17, 4. 5; XVII, 14, 15;
15, 4. 13; 16, 6. 8; 17, 2. 15; XVIII, 1, 1. 19; 21, 2;

चिस्त्रिस् II, 6, 10; V, 11, 1; VI, 9, 4.

चिसंख XIV, 42, 17.

चिसांखर XIII, 28, 4.

चिःशस्त्र XVIII, 1, 10; 20, 7.

चिःसम्बद्ध XIV, 2, 9.

चिहविस् III, 16, 1; IX, 24, 1.

चीषु III, 2, 7.

चेता XV, 19 (p. 190, 18).

चेधम् II, 10, 5.

चेधातवी XV, 16, 2.

चेपद XIV, 41, 11.

चेष्टुभ VI, 4, 4; 5, 5; 6, 5; VII, 26, 6; IX, 6, 2; 20, 10;
27, 1; X, 9, 3; 10, 3; 11, 4; XI, 13, 12; XIV, 11, 6;
XV, 10, 2; XVI, 21, 18; 30, 2; XVII, 7, 13; 8, 4; 9, 5.

चेष्टुभजागते XVIII, 6, 5.

च्यम्बक III, 17, 10; XIV, 10, 21.

अह II, 3, 14; X, 5, 7; 8, 16; 9, 5, 9; 11, 10; XI, 4, 2;
7, 5, 11; 11, 8; 12, 9, 12; XII, 3, 15; 6, 6; XIII, 18, 5;
XIV, 45, 2; XVI, 24, 13; 25, 3; 26, 3; अहार्ये XIII,
15, 6.

त्वच् VI, 1, 6; XIII, 3, 5; XVI, 15, 10.

त्वर् त्वरेरन् XVI, 7, 7.

त्वद् XIV, 12, 2 etc., (त्वा XV, 18, 20 etc.).

त्वष्टृ I, 15, 2; XV, 14, 4.

त्वाङ् IX, 27, 4; XIII, 4, 1; XIV, 50, 1.

त्विषि XIV, 34, 1, 3.

त्विषिकाम XIV, 34, 1.

त्विषिमन् XIV, 34, 3.

इ

इच्छिण I, 4, 1; 5, 8; 6, 3, 5; 10, 1, 4; II, 9, 3; 16, 2; IV,
3, 7; 12, 1, 2, 10; 13, 2; 14, 6, 18, 23, 29; 16, 6, 7; V,
13, 2, 3, 5; 14, 19; VI, 3, 2; VII, 3, 1; 5, 16; 15, 2;
XIII, 29, 29; XV, 13, 15; XVI, 9, 19; XVII, 10, 4, 11;
11, 4; 13, 2; 15, 2, 10; 16, 1, 3, 7; इच्छिणेन (praep.) V,
15, 9, 10; VI, 13, 5; VII, 3, 2, 3; 14, 10; XVII, 10, 12;
इच्छिणा (adv.) III, 16, 16-17; IV, 4, 2; V, 6, 7; 14, 19;

VI, 13, 10; VII, 15, 2; VIII, 12, 11. दक्षिणा (दान) II, 3, 18; 4, 10; 5, 27; III, 2, 7; 3, 7; 7, 6; 12, 6. 12; 13, 24; 14, 17; 15, 22; 18, 8; 19, 9; IV, 16, 9; 20, 3; XIII, 5, 21; 6, 4. 7; XIV, 2, 12; 12, 5; 15, 6; 16, 5; 20, 2; 28, 13; 32, 5; 33, 20; 34, 2; 39, 3; 40, 15; 41, 12; 57, 17; 72, 3; XV, 4, 10; 11, 15; 16, 16; XVI, 20, 6; 30, 9. (Cf. आदिष्टदक्षिण । क्रतुदक्षिण । चातुर्मास्यपशु-दक्षिण । नीतदक्षिण । समानदक्षिण । सर्ववेदसदक्षिण । सहस्र-दक्षिण)

दक्षिणतस् II, 8, 1. 14; 9, 11. 13; 12, 9; IV, 4, 3; 14, 10.

13; 16, 10; VI, 8, 4; VIII, 2, 13; XVII, 1, 6; दक्षिणतः-

पश्चात् II, 7, 16; VII, 3, 2.

दक्षिणतोऽन्याथ II, 11, 1; IV, 6, 1.

दक्षिणधिष्ण्य VI, 13, 4.

दक्षिणप्राक्प्रवण IV, 14, 6.

दक्षिणाकाश I, 12, 10; VII, 17, 16.

दक्षिणाम्नि III, 17, 3; IV, 2, 4. 7; 4, 2; 13, 3; 14, 10. 11;

V, 4, 6.

दक्षिणाय IV, 3, 3.

दक्षिणाञ्च see प्राग्दक्षिणाञ्च

दक्षिणान्याथ I, 1, 14.

दक्षिणापथ XIII, 14, 6.

दक्षिणापर I, 6, 6; XIII, 11, 2.

दक्षिणाप्रवण IV, 14, 6.

दक्षिणामुखी IV, 14, 18.

दक्षिणार्ध IV, 4, 2; 21, 9; XVII, 4, 4.

दक्षिणार्धापरार्ध XVIII, 24, 19.

दक्षिणावृत् V, 14, 24; 15, 9; VI, 3, 8; 12, 11; VII, 7, 3;
14, 10; VIII, 9, 9; XVII, 13, 11.

दक्षिणोत्तरिन् I, 6, 10; XVII, 16, 7.

दक्षिणोत्तान V, 8, 5.

दण्ड V, 16, 4; XVII, 3, 3. 4. 6. (Cf. आर्द्रदण्ड । प्रत्यन्दण्ड ।
प्राग्दण्ड)

दण्डसमास XVII, 3, 9.

दण्डिन् XVI, 1, 16.

दण्डोपानहम् (Comm. दण्डश्च उपानहौ च) III, 8, 7.

दधन् दधि II, 7, 9. 10; VIII, 9, 9; XIII, 6, 3; XIV, 40, 11.

दधिघर्म V, 10, 80; VII, 16, 1.

दधिभक्ष IV, 13, 2; VIII, 9, 9.

दन्त XV, 18 (p. 189, 11 ff.)

दर्शन X, 21, 10.

दर्शपूर्णमासौ I, 4, 12; 16, 1; II, 4, 1; III, 8, 5; 12, 13. 14;
XIII, 20, 3; 24, 3; XIV, 5, 1.

दर्शपूर्णमासायन III, 11, 4.

दशकपाल XIV, 13, 7.

दशदशिन् XIII, 23, 7 (Comm. दशकाः सोमाः प्रत्यहमस्य सन्ती-
ति। दशदशी ईदृशः संवत्सरः)

दशधा XVII, 3, 6.

दशन् IV, 2, 9; 15, 1. 12; 16, 5; V, 16, 8; VI, 4, 1; XII,
24, 1; XIV, 80, 2; 81, 2; 82, 2; XV, 14, 3. 6. 10; 17;
XVI, 12, 3; XVII, 3, 7; XVIII, 7, 10. 18; 11, 2.

दशपशु XVI, 14, 19.

दशपुरुषम् XV, 14, 8.

दशपेय XV, 13, 2; 14, 5. 11. (Cf. अभिषेचनीयदशपेयौ)

दशम X, 1, 9; 12, 1; XII, 2, 13. 23; 3, 22; 4, 22; 5, 23;
27, 5; XIII, 15, 13; XIV, 74, 1; XV, 17; XVI, 2, 28;
29, 17; XVII, 6, 8. दशमी II, 3, 14; IV, 2, 6; VI, 7, 3;
X, 6, 14; XV, 14, 5. (Cf. द्वितीयदशमयोः)

दशरात्र X, 1, 6; XII, 9, 1; XIII, 17, 1. 2. 3; 18, 5; 19; 16.
19; 21, 8; 24, 6; XIV, 72, 4; XV, 14, 3; XVI, 20, 3;
29, 1. 4. 18; 30, 3.

दशरात्रावरार्ध II, 16, 1.

दशविध XVI, 29, 1. 2. 18.

दशशत XI, 13, 6.

दशहोत्र X, 14, 1. 2.

दशा XV, 13, 15.

दशाक्षर VII, 27, 23; XVI, 29, 2.

दशाह in छन्दोमदशाह XIII, 21, 13.

दस्यु XV, 26 (p. 195, 6.)

दह् धक्ष्यन्तः XVIII, 24, 15; दग्ध्वा XIII, 11, 1.

+ अभि दग्ध XIII, 6, 7.

+ निष् दहति, अदहत् XIV, 51, 1.

दा ददाति III, 8, 10; XIV, 9, 4; 32, 9; XV, 3, 12; 16, 17;
XVI, 1, 10; 10, 7; 18, 8; 22, 15; दत्ते III, 16, 27; दद्यात्
III, 20, 3; IV, 5, 6; VII, 17, 17; XIII, 5, 21; 6, 2. 5. 7;
XIV, 16, 8; XVIII, 24, 32; ददाणि XV, 20; देहि XV,
24; दत्त XV, 21; अददात् XV, 18; ददौ ददुः XV, 22;
दीयते XVI, 14, 18; 15, 20; देय XVIII, 24, 32; दत्ता
II, 7, 7; VII, 18, 9; XIII, 6, 4; 29, 21; XV, 20.

+ आ दत्ते XVIII, 8, 16; दाय I, 10, 5; VII, 15, 17;
VIII, 5, 2; XV, 18; 20; XVII, 15, 3; दायम् (in
पुनरादायम्) IX, 20, 6; XVIII, 4, 3. 4; 5, 3. 4;
caus. दाय I, 6, 16; V. 11, 5.

+ प्रत्या दत्ते VII, 25, 14; दाय VII, 25, 6. 13.

+ प्र दाय IV, 15, 4; VII, 7, 3. प्रत्त in प्रत्तदोष III, 20,
13 and अप्रत्तदैवत III, 20, 12.

दाक्षायण्यञ्च III, 8, 3. 6; XIV, 5, 3.

दाक्षार्थणयाञ्चिक III, 9, 4.

दाक्षिण XIII, 14, 6.

दाढ III, 2, 2; XVI, 10, 4. 7.

दान II, 3, 25. (Cf. उच्छिष्टदान IV, 21, 16).

दाय XV, 25 (p. 194, 18); 27 (p. 195, 17).

दार्शपौर्णमासिक V, 18, 7.

दार्षद्वत XIII, 29, 31.

दाशतयी XII, 2, 16. 22.

दाशरात्रिक X, 2, 1.

दाह in गृहदाह III, 4, 13.

1. दिश् दिष्ट XVIII, 23, 5.

+ अनु दिशति IV, 19, 7. (see अनुपदिष्ट)

+ आ दिशति VIII, 1, 6; दिश्य IV, 14, 2; दिष्ट V, 11, 8 (Cf. अनादिष्ट I, 1, 17; अनादिष्टाज्यापुरोनुवाक्य I, 17, 9; आदिष्टदक्षिण I, 12, 11).

+ निष् (5) in अनिर्दिष्ट VIII, 15, 14.

+ उद् दिशति II, 9, 14.

+ उप दिशति XVI, 2, 2. 5. 8. 11. 14. 17. 20. 23. 26. 29; दिष्ट I, 17, 7. (Cf. अनुपदिष्ट)

+ प्र दिश्येत XIV, 1, 2; दिष्ट XII, 7, 3. (Cf. आदिप्रदिष्ट VI, 1, 25).

2. दिग् IV, 11, 3; 14, 6; 17, 3; VI, 2, 3; XIV, 83, 2; 84, 6; XVI, 9, 18; 18, 13; 28, 2; दिशामवेष्टीः IX, 28, 16; दिशां स्तोमाः XIV, 83, 1; 84, 6; दिशां कृत्यः XII, 20, 1.

दिष्टश्च XVII, 8, 3.

दीच् दीचते XV, 12, 12; दीचन्ते X, 1, 1; दीचेत XIII, 6, 4; XV, 12, 3; दीचेरन् XIII, 19, 3. 5; दीचयिन्ता XIII, 11, 1. (Cf. दीचित)

दीचणानुपूर्व्येण XIII, 14, 3.

दीचणीया V, 3, 1; IX, 24, 1; XIV, 40, 16.

दीचणीयाप्रभृति VIII, 12, 9.

दीचा V, 2, 4; 4, 7; X, 1, 2; XIII, 19, 1. 5; 24, 1; 25, 1; 26, 1; 27, 1; 29, 1; XIV, 6, 7; 16, 2. 4; 39, 5; XV, 1, 13; 12, 13; XVI, 20, 9.

दीचित XIII, 11, 1; 13, 1; 14, 1; XVI, 20, 7; XVII, 4, 7.

(Cf. अदीचित । असंवत्सरदीचित)

दीचितवसन XVIII, 24, 4.

दीचितव्रत III, 8, 10.

दीप् + आ दीप्य II, 8, 9.

+ संप्र दीप्त IV, 15, 1.

दीर्घ I, 2, 18; X, 5, 12.

दीर्घायुत XIV, 12, 2. 11.

दुन्दुभि XV, 3, 14; XVII, 4, 1; 14, 10; 17, 5. (Cf. भूमि-
दुन्दुभि)

दुराग XIV, 32, 1.

दुष्ट III, 20, 5. 12. 15; XIII, 3, 2; 12, 9.

दुष्ट दुष्मान V, 10, 8; दुग्ध III, 12, 16; दीहयेत् II, 8, 8.

दुहित XV, 17.

दूत XIV, 40, 1.

दूरोक्ष XI, 14, 18; XII, 11, 12; XV, 8, 10.

दूर्वा IV, 15, 5.

दृ + आद्रियेत XIII, 1, 5.

दृढपर्युष्ट XVII, 10, 9.

दृति XIV, 40, 11.

दृतिवातवतोरथन XIII, 23, 1.

दृष्ट ददर्श XV, 23 (p. 193, 10); अद्राक्षुः XV, 24 (p. 194, 2);

दृष्टेत I, 3, 6; fat. द्रष्टा I, 3, 6; दृष्टमान II, 7, 2; VI,

7, 4; X, 21, 11. (Cf. अदृष्टमान IV, 15, 9).

दृषदती XIII, 29, 14. 29.

दृष्ट दृढ XVII, 2, 2.

दृ दीर्घ XIII, 12, 1. 3.

+ परि दद्रे XIV, 27, 1.

देव XIV, 14, 1; 23, 1; 27, 1; 29, 1; 32, 1; 38, 1; 50, 1;
XV, 5, 1. 5. 13; 17. 22; 24; XVI, 1, 12; 2, 29; 10, 5. 6.

देवी IX, 28, 4. (Cf. देवानां पत्न्यः । देवासुराः)

देवकर्मन् I, 1, 6. 13.

देवगण XIV, 72, 4.

देवता I, 4, 22; 16, 7. 8. 9. 10. 15 (देवतातः); 17, 5. 7; III,
16, 11; 20, 12. 15; IV, 20, 5. 6; XIV, 57, 20; XV,
14, 6; 21; XVI, 3, 16. 17; 12, 16; 7, 4; 19, 17. (Cf.

एककपालदेवता । एवंदेवत । चातुर्मास्यदेवता । तद्देवत । द्विदे-
वत । त्रिदेवत । पर्वदेवता । पशुदेवता । बृहदेवत । यथादेव-
तम् । यद्देवत । समानदेवत । सवनदेवता)

देवतादेशन I, 2, 19.

देवतानामधेय I, 1, 37; VI, 1, 15.

देवतानुपूर्वम् III, 7, 7.

देवताविकार I, 16, 8.

•देवत्य (Cf. तद्देवत्य । द्विदेवत्य । पितृदेवत्य । वाग्देवत्य । सावि-
त्रवाग्देवत्यौ)

देवयजन V, 2, 1; XV, 14, 1.

देवयान XV, 17 (p. 188, 22).

देवरात XV, 24. 27.

देवसू IX, 26, 1.

देवानां पत्न्यः I, 15, 2; VIII, 7, 13; XIV, 57, 9.

देवासुराः XIV, 23, 1; 32, 1; 38, 1.

देविकाहविस् IX, 28, 1.

देश IV, 14, 6; XIII, 11, 2; XVII, 13, 9. (Cf. मार्जालीय-
देश । ओषिदेश)

देशकालसंनिकर्ष XIII, 24, 14.

देशपृथक् IV, 6, 7.

दैव XV, 25 (p. 194, 18); 27 (p. 195, 21 ff.).

दैवत I, 17, 3. 5; XIII, 1, 3. (Cf. अप्रक्तदैवत)

दोष III, 19, 3. 7. 8; 21, 2. 6.

द्यावापृथिवीय III, 12, 3; 13, 11; VI, 11, 7; VIII, 3, 11;
XI, 8, 6; 14, 31; XIV, 6, 3; 56, 9; XVI, 20, 2; XVIII,
22, 5. (Cf. वैश्वदेवद्यावापृथिवीयौ । सावित्रद्यावापृथिवीयौ)

द्युतान XIII, 12, 3.

द्यो दिवे IX, 28, 5.

द्रव्य III, 20, 9; IV, 1, 3; IX, 1, 3.

द्रष्टृ see दृश्

द्रु + अनु द्रवेत् VII, 6, 8.

+ उप see उपद्रुत XII, 13, 5.

द्रोणकलश XV, 23 (p. 193, 11).

द्व I, 3, 3; 4, 13; II, 3, 9; III, 16, 8; IV, 2, 5; 15, 2. 8;

16, 6. 7; V, 9, 15; VI, 3, 10; 6, 2; VII, 10, 7; 15, 4. 5.
 13; 26, 3. 8. 9. 11; 27, 15. 27; VIII, 6, 9. 10; IX, 5, 8;
 6, 11; 11, 13; 20, 9; X, 3, 5; 4, 5; 5, 4; 6, 3. 6; 8, 3;
 11, 8; 12, 15; 13, 2; XI, 11, 15. 17. 19; XII, 2, 10. 19;
 XIII, 10, 5; 16, 3. 5; XV, 3, 6; XVI, 8, 10; 20, 2; 22,
 12; 24, 14; XVII, 1, 9; XVIII, 8, 4. 11. 13; 10, 12; 12,
 6; 14, 5; 18, 7. 12.

द्वाचिंशत् X, 12, 7.

द्वादश VII, 17, 17 (द्वादशं मतम्); द्वादशी VI, 7, 1.

द्वादशकपात्र XIV, 13, 5.

द्वादशकलस् X, 5, 12; XVII, 14, 3.

द्वादशम् II, 3, 19; IV, 16, 6; VI, 4, 7; X, 1, 2. 3. 4; XIII,
 19, 2. 5; XIV, 16, 2; 61, 4; 76, 2; XV, 1, 7; 12, 13;
 XVI, 1, 4; 12, 3; 14, 20; XVII, 8, 2.

द्वादशरात्र II, 3, 23.

द्वादशविध XVI, 1, 3.

द्वादशाक्षर VII, 27, 17.

द्वादशायोग III, 18, 10.

द्वादशाह II, 2, 2; IX, 1, 1; X, 1, 1; 21, 18; XI, 1, 1. 3;
 XIII, 14, 10; 20, 14; XVI, 30, 11. (Cf. अद्वादशाहम्)

द्वादशाहप्रभृति XIII, 14, 9.

द्वादशिन् XIII, 23, 8.

द्वापर XV, 19 (p. 190, 17).

द्वार् V, 9, 4; 14, 5. 21. 22. 24; 15, 10; VI, 3, 8; 13, 2, 5.
6; VII, 7, 3; 14, 10; 15, 2; VIII, 5, 2; X, 13, 26; 21,
10; XVII, 7, 11; 11, 4.

द्वारवाह्य XVII, 4, 2. 3.

द्वारी VI, 12, 13; द्वार्ये (= द्वार्याः) XVII, 4, 2. 3.

द्वविंश (fem.) XVIII, 14, 4.

द्वविंशति X, 13, 4; XV, 22 (p. 192, 20).

द्विगुण XVII, 2, 9.

द्विगोच I, 4, 16.

द्वितीय I, 3, 15; 7, 2. 3; II, 2, 7; 3, 4. 12; 5, 18. 28; IV,
12, 3; 18, 2; V, 11, 10; VII, 15, 5. 9; 16, 3; 17, 6;
25, 6. 13. 15; 26, 5; VIII, 7, 2; IX, 5, 6. 11; 6, 3. 8;
X, 3, 1; 5, 12. 15. 21; XI, 2, 7; 4, 6; 5, 1. 8; 7, 8; 9,
6. 13; 11, 2. 9. 11. 12. 16; 12, 2. 4. 14; 14, 31; XII,
3, 6; 5, 5; 6, 4; 7, 3; 10, 4; 11, 7; 12, 2; 13, 5; 27,
6; XIII, 1, 7; 15, 5; XIV, 8, 4; XV, 13, 9; 19 (p. 190,
9); XVI, 2, 4; 3, 9; 4, 8; 5, 2; 8, 26; 12, 4. 9; 13, 17.
18; 18, 4; 20, 16; 21, 4. 8. 11. 18. 20. 26. 31; 22, 3. 17;
23, 5. 10. 18; 24, 3; XVII, 15, 6; XVIII, 1, 16; 4, 7; 5,
7; 16, 2; 20, 1. 2. 3. 4. (Cf. वैष्णवद्वितीय । प्रथमद्वितीयौ)

द्वितीयचतुर्थयोः X, 5, 14; XII, 26, 2.

द्वितीयदशमयोः XII, 24, 4.

द्वितीयप्रभृति X, 1, 11; XII, 27, 2.

द्वितीयसप्तमयोः X, 5, 10.

द्वितीयाचतुर्थी X, 11, 5.

द्विदेवतवज्रदेवतेषु I, 17, 19. (Cf. एकदेवतद्विदेवतयोः VI, 1, 12).

द्विदेवत्य VI, 1, 15; VII, 2, 1. 11; 3, 1; 4, 4. 17; 8, 12;
XIV, 51, 14.

द्विदेवत्यर्तयाजाः VII, 3, 4; 17, 12.

द्विदेवत्यशेष VII, 4, 15.

द्विपदा VII, 26, 4; 27, 15; IX, 6, 1; 20, 26; X, 7, 7; 13,
13; XII, 3, 23; 4, 24; 5, 23; 11, 1; XVI, 21, 24;
XVIII, 1, 22; 8, 9; 14, 6; 15, 1. 7.

द्विप्रभृति I, 17, 2.

द्विराच XIII, 5, 19. 20; XIV, 7, 1; XV, 16, 4; XVI, 20,
2. 19.

द्विराचप्रभृति X, 1, 20; XI, 1, 3; XII, 2, 1.

द्विविध XVI, 20, 1. 2. 19.

द्विव्यायाम in परोद्विव्यायाम XVII, 2, 4.

द्विष द्विषन् XIV, 22, 23; 23, 1; 39, 8. 10; 42, 6; XVII,
3, 17.

+ वि द्विषाण XIII, 5, 1.

द्विषूक्त X, 11, 14; XII, 3, 3.

द्विस् II, 9, 6. 10. 14; 17, 2. 4; IV, 11, 5; 16, 6; 21, 13;

VII, 4, 16; 8, 11; 25, 13; VIII, 3, 18; X, 5, 10.

द्विद्विष्वि II, 3, 3.

द्वेय III, 20, 3; XIV, 32, 1.

द्वैपद II, 12, 2; III, 17, 5; IX, 6, 2. 6. 7.

द्वैप-धन्वधि XIV, 33, 20.

द्वैपराक XVI, 22, 11.

द्वैतुल II, 8, 23.

द्वैहार्थे XIII, 15, 4.

ध

धन XIV, 46, 1.

धनजित् XIV, 46, 1. (Cf. सर्वजिद्धनजितोः)

धनुस् III, 2, 7; XV, 18 (p. 190, 3); XVII, 5, 2; 15, 3.

धन्वधि in द्वैपधन्वधि XIV, 33, 20.

धन्वन् in अधिज्यधन्वन् XIV, 22, 20.

धर्म I, 1, 24; III, 20, 10; IV, 5, 13; VII, 25, 17; XIII, 20,

11; XVI, 2, 28. (Cf.

धर्मन् in पशुधर्मन् IX, 27, 6.

धर्मपति IX, 26, 2.

धा दधाति XV, 1, ३७; XVI, ८, ५. १६; XVII, ९, ५; XVIII,
९, ५; २२, ८; धत्ते XIV, २८, ९; XV, ६, ७; दधीत II, १, ७;
अदधत XIV, २८, ८; XV, ६, ६; धीयते XI, २, ५.

+ अन्तर् दित in जीवान्तरिहाय IV, ४, ८.

+ अपि धाय IV, १५, ८; X, २१, १०.

+ अभि धीयमान V, १०, ३.

+ अत्र धाय IV, ५, ५; १५, ८; १८, ५; १९, ७; VIII, ९, २;
१०, ४; XVII, १०, ४.

+ प्रत्यव धाय IV, ९, ३.

+ आ दधते VIII, ८, ११; ११, १५; XVIII, २४, १४; दधीत
(पुनरा) XIV, १५, २३; धीयमान V, १३, ६; धाय IV,
८, ३; १२, १०; १४, १५; V, ६, १; XIII, २९, २९; (दित
Cf. अनादित II, १६, ३).

+ अन्वा दधाति IV, २, १.

+ अभ्या दधाति II, ८, २२; १२, ८; XIII, २९, २; XVII,
१०, ६.

+ व्या दधते VIII, ८, ६.

+ उपसमा धाय XIV, १३, ४.

+ उप धाय XVII, १०, ४.

+ नि दधाति II, ९, १३; १०, ७; VII, ३, २. ३; दधति V,

- 14, 13; XVII, 6, 6; XVIII, 24, 5; धीयते XV, 17
(p. 188, 19); धाय I, 6, 8; 14, 20; II, 9, 16; IV,
3, 3; 4, 2. 5; 7, 6; 14, 10; 15, 5; 16, 8; 19, 7;
V, 8, 5; VII, 3, 1; XIII, 11, 2; 29, 2; XVII, 10,
4; 12, 4.
- + उपनि दधाति XVII, 7, 11; दधति XIII, 11, 9; XVII,
7, 12; धाय XVII, 15, 18; 17, 9.
- + प्रतिनि दधात् III, 20, 9; 21, 12; XIII, 3, 2.
- + परि दधाति XI, 2, 13; दधति IX, 20, 27; XII, 2,
27; 6, 18; XVIII, 20, 7; दधात् VI, 9, 9; धाय
V, 6, 7; 9, 26; 10, 33; 13, 10; 14, 20; 15, 4. 5;
17, 10; VI, 6, 15; 7, 10; VII, 9, 6; 10, 15; 11,
4; 12, 4; 13, 4; 15, 17; 29, 25; VIII, 6, 17; IX,
3, 4; 6, 18; 8, 8; 14, 3; 17, 3; X, 13, 22; XIII,
7, 6; XV, 3, 11; XVIII, 20, 8.
- + पुरस् धास्यमान XIV, 29, 2.
- + वि धीयमान I, 1, 4; दित in प्रत्यक्षविहित III, 19, 8.
- + अनुवि दधीत XIII, 1, 3. 6.
- + सन् धाय I, 1, 23; 4, 14; V, 11, 3. 4; IX, 5, 5. 6.
7. 10. 11. 13; 6, 2. 3. 4. 5. 7. 8. 9. 10. 12; 20, 32;
X, 7, 2; XVIII, 1, 16. 17. 18.

+ उपसम् धाय I, 4, 7; XVIII, 1, 15; 20, 1. 2. 3. 4.

धात्रे IX, 28, 2.

धाना VIII, 8, 6. 11.

धान्वन XIV, 22, 12.

धाया VII, 20, 5; 21, 8; X, 13, 11; XI, 12, 2; XIV, 54, 2;
XVIII, 4, 5; 5, 5.

धारा VII, 15, 14. (Cf. उदधारा II, 6, 12.)

धाव् + उप धावानि XV, 21 (p. 192, 11); धाव XV, 18 (p.
189, 4); 22 (p. 192, 14 ff.); अधावन् XIV, 7, 1; 23, 1;
32, 1; 38, 1.

+ सम् in असंधावमान IV, 15, 3.

धिष्ण्य V, 14, 4; 15, 10; VI, 2, 1; 12, 1. 13. 15; 13, 3. 4.
7. 8; VII, 7, 3. 5; VIII, 8, 9; 10, 1; 12, 10; X, 1,
13; 13, 26; 21, 6; XVII, 7, 11; 10, 4; 11, 2. 4. (Cf.

अधिष्ण्य। दक्षिणधिष्ण्य। यथाधिष्ण्यम्)

धिष्ण्यवन्त VI, 13, 8.

धी XVII, 5, 4.

धू धून्वन्त XIII, 14, 6.

धृ धारयन्त I, 10, 4. 7; XVI, 18, 10; XVII, 15, 12; धारयमाण

III, 13, 17; धृत Cf. नित्यधृत.

धृत् in नित्यधृत् II, 6, 4.

धृति XV, 16, 8. 11.

धेनु II, 4, 10.

धेनुका XIII, 29, 21.

धी ध्यायन्ते X, 21, 14; ध्यायात् IV, 8, 4; V, 9, 19; 14, 12;

ध्यायन्त् III, 8, 15; IV, 3, 6; XIII, 12, 10.

+ अभि ध्याय XVI, 29, 7.

ध्रुवा IV, 11, 1; 14, 20.

ध्रौव V, 8, 2.

ध्रौव्य II, 16, 1.

ध्वंसि XIV, 82, 2.

ध्वंसिस्तोमः XIV, 82, 1.

न

न I, 1, 8. 9. 44; 2, 20, etc.; नो XV, 20 (p. 191, 18); XVI,

29, 7; न कश्चन XVI, 3, 37; न हि III, 19, 7.

नक्तम् V, 20, 8.

नक्षत्र II, 1, 8; 5, 5; 7, 2; IV, 17, 3; V, 2, 4; X, 21, 11;
XIV, 78, 2.

नक्षत्रस्तोम XIV, 78, 2.

नख XVIII, 24, 20. (Cf. रोमनखानि IV, 14, 4.)

नद XVIII, 1, 12. 14. 15. 21.

नदी XVI, 18, 18.

नभ्य in शवनश्च XIV, 22, 18.

नभ्यश्च V, 13, 8.

नम् नमन् in अनमत् IV, 15, 3; नत् in स्वर्यन्त XVII, 3, 11.

+ अभिसम् नमेत् I, 17, 20.

नद्या I, 17, 18.

नव II, 3, 26; III, 12, 14, 16; XV, 17 (p. 188, 17); XVII, 4, 8; 6, 5.

नवन् III, 13, 18, 25; V, 9, 20; VI, 7, 2; VI, 9, 3, 6; VII, 11, 4; 13, 4; IX, 20, 12, 21; X, 6, 20; 9, 17; 13, 12; XI, 12, 5; 14, 10, 24; XIII, 28, 6; XIV, 56, 2; 73, 2; XV, 5, 7, 8; XVI, 29, 3; XVIII, 8, 2; 12, 5; 13, 7; 18, 2.

नवम V, 17, 9; X, 11, 1; XVI, 2, 25; 11, 25; 28, 3; 29, 17;

नवमौ IX, 8, 3; XVI, 28, 2. (Cf. अष्टमनवमौ)

नवरात्र IV, 15, 6; XIII, 17, 3; 18, 2; 19, 10; 21, 5; XVI, 28, 1, 5; XVIII, 24, 5.

नवर्च X, 6, 2; XV, 8, 13; XVIII, 1, 5; 2, 3.

नवविध XVI, 28, 1, 2, 5.

नवाक्षर XVI, 28, 2.

नवाह XIII, 17, 2.

नष्ट नष्ट III, 19, 17; XIII, 2, 7; 3, 2.

नह् + उप XIII, 11, 1; 24, 2; 29, 2;

+ सम् नह् XVII, 15, 8.

नाकभद् XIV, 73, 2.

नाना XV, 19 (p. 190, 7); XVI, 7, 8. 10; XVII, 8, 8.

नानादेवत XVI, 7, 8.

नानाप्रणव III, 16, 9; VII, 2, 13.

नानायूप VI, 9, 5.

नानावषट्कार VII, 2, 14.

नानावीर्य XVI, 23, 6. 14.

नाभानेदिष्ट (1.) मानव XVI, 11, 29. (2.) XVI, 11, 28. (3.)
XII, 8, 2; 9, 6.

नाभि IV, 7, 14; VI, 1, 6; XVI, 8, 31.

नामग्रहण VI, 1, 24.

नामधेय VI, 1, 15; VII, 4, 13; IX, 1, 3. (Cf. देवनाममधेय)

नामधेयाग्रहण X, 1, 17.

नाम्न I, 14, 17; II, 12, 10; III, 17, 8; IV, 4, 2; V, 3, 8;

XV, 18 (p. 189, 7); 24 (p. 193, 18). (Cf. ज्ञानिनामन् ।

पुत्रनामन्)

नारद XV, 17 (p. 188, 2. 4). (Cf. पर्वतनारदौ)

नारायण (पुरुष) XVI, 13, 1.

नारायण VII, 5, 21. 22; VIII, 2, 13; XIII, 12, 7. 8; XVI,

10, 18; 11, 31. 32; 14, 10. 11; नाराशंसी V, 16. 7.

नाराशंसवन्त् VII, 4, 15.

नार्मेध IX, 4, 1.

नाश्र in हृदयनाश्र XIII, 3, 8.

नासिके IV, 7, 11; 14, 22.

निखर्वाद् XV, 11, 4.

निगद् III, 15, 11; VI, 7, 10; VII, 6, 2; VIII, 11, 7. (Cf.

अनिगद् । आयनिगद् । खिष्टहनिगद्)

निगम III, 7, 7; V, 18, 7; 19, 5; IX, 27, 3. (Cf. पणुनि-
गम)

निगमस्थान I, 1, 37; 16, 9. 10; III, 16, 12; VI, 9, 14.

निगमस्थानवर्जम् XIV, 10, 6.

निष्ठृत् VII, 27, 27.

निष् + अव नेजित in यथावनेजितम् IV, 4, 5; नेज्य IV, 4, 15.

नितराम् VII, 20, 10; XV, 22 (p. 193, 7).

नित्य III, 8, 5; V, 3, 6; VII, 10, 8; IX, 20, 11; X, 1 14;
7, 2; XII, 2, 3; 10, 2; 23, 3; XIII, 10, 6; 14, 9; XIV,
57, 6; XVI, 20, 12; XVII, 9, 4; XVIII, 22, 3.

नित्यधृत् II, 6, 4; ० धृत 17, 6.

निधन VIII, 10, 3; X, 21, 12. (Cf. वषट्कारनिधन । सर्वान-
धन । सर्ववाङ्निधन)

निधनोपाय V, 12, 4.

निमित्त in यजमाननिमित्त IV, 6, 3.

निमेष XIV, 81, 2.

निमेषस्तोम XIV, 81, 1.

नियतातिपत्ति III, 4, 2.

नियम I, 16, 18.

नियुत XV, 11, 4.

नियोक्तृ XV, 21.

निरसन in दृष्टनिरसन IV, 6, 5.

निरुक्त XIII, 16, 5. (Cf. अनिरुक्त)

निरुद्धपशुबन्ध VI, 1, 18.

निर्देश XV, 18 (p. 189, 9. 10. 11.)

निर्वचन VI, 1, 23. (Cf. अनिर्वचन)

निर्विच्छंसम् X, 6, 13; XII, 17, 3; 21, 3.

निविद् VII, 19, 15. 23; 21, 8; VIII, 3, 16; 7, 1. 5. 7; IX,
6, 16; XI, 2, 5; 14, 10. 26; XVI, 8, 5. 16; XVII, 9, 5;
XVIII, 9, 5. 7; 21, 3; 22, 8.

निविद्भान XI, 3, 3; XII, 9, 3; XIV, 16, 9; 21, 2; 22, 5;
23, 3; 24, 4; 25, 5; 27, 12; 29, 7; 31, 5; 33, 22; 34, 4;
35, 2; 36, 2; 37, 2; 39, 9; 45, 1; 49, 2; 50, 2; 53, 7;
57, 16; 58, 2; 59, 2; 60, 2; 71, 3; 84, 5; XV, 10, 6;
XVI, 20, 15; 21, 31; 23, 18.

निविद्वानीय XII, 8, 6. 9; XVIII, 9, 4.

निविद्वर VII, 21, 9.

निव्याध in सनिव्याध XVI, 18, 14.

निषङ्गिन् XVI, 1, 16.

निषद् XV, 19 (p. 191, 11.)

निषद्वर XV, 19 (p. 190, 8).

निष्क XV, 3, 14; XVI, 1, 6.

निष्काष III, 14, 19; 15, 14.

निष्केवल्य VII, 20, 1; VIII, 7, 2; 14, 4; X, 2, 5; 3, 9; 4
11; 5, 20; 6, 16; 8, 9; 9, 18; 10, 6; 11, 7; 13, 16; XI,
2, 6; 4, 9; 5, 2; 6, 4; 7, 7; 8, 5; 9, 5; 10, 8; 14, 29;
XIII, 5, 16; XIV, 3, 7; 21, 3; 54, 1; XV, 2, 18; 8, 1;
XVI, 8, 11; 21, 23; 23, 17; XVII, 10, 1.

निष्केवल्यप्रभृति XV, 4, 9.

निष्केवल्यमहत्तौये VII, 5, 21; X, 11, 11; 8, 16; XV, 2, 15;
13, 6; XVI, 18, 5.

निःषिद्धपाप्मन् XVI, 18, 21.

निहव in इन्द्रनिहव VII, 19, 10; XII, 6, 12.

नो नयन्ति IV, 17, 10; XIII, 11, 10; नयेत् XIII, 24, 14;

नौयमान V, 10, 6.

+ अति in अनतिनयन्

- + अथ नयति VII, 4, 15; नयेत् XIII, 12, 8. 9; नीयमान VI, 7, 6; XIV, 51, 10.
- + अभ्यव निनाथ XV, 23 (p. 193, 13).
- + समव निनाथ XV, 23 (p. 193, 12).
- + आ नीत XIII, 2, 1; नीय IV, 15, 23.
- + प्रत्या नयति II, 7, 11; नीय II, 8, 10.
- + उद् नयति II, 7, 12; 8, 16; V, 10, 6 नीयमान VII, 4, 1; 7, 1; XIV, 52, 1; 53, 1; 56, 2; नीत II, 8, 19; नीय II, 7, 7.
- + अभ्युद् नीत XIII, 12, 7. (Cf. पुनरुन्नीत).
- + उप नीयते XV, 15, 14.
- + नि नीय IV, 5, 3; VIII, 9, 5.
- + अवनि नीय XVII, 17, 9.
- + उपनि नीय III, 20, 4.
- + हंनि नीय IV, 16, 6; 18, 10; 19, 3.
- + प्र नयन्ति III, 14, 8; V, 14, 1; नीयमान IV, 6, 13; V, 14, 7; VIII, 15, 10; IX, 24, 9; नीयते III, 15, 21; प्रणीतासु IV, 7, 18; नीय II, 7, 8; III, 19, 12; IV, 17, 4; XVIII, 24, 27. (Cf. प्रणीता)
- + वि निनीयमाण XVII, 17, 3.
- + सम् नयति XV, 17 (p. 188, 6); नयन् I, 3, 16.

• नीतदक्षिण V, 1, 10.

1. नु XIV, 2, 22; 9, 1; 27, 1; 28, 1; XV, 17 (188, 12);
18 (p. 189, 9 etc.); 20 (191, 18); 22 (192, 19 etc.); XVII,
11, 3.

2. नु प्रनौति VII, 10, 7; 25, 6. 13; 26, 3. 8. 9. 11; IX, 5, 6.
8. 11. 13; 6, 3. 5. 8. 10. 11, 13; X, 6, 3; 13, 2; XVIII,
1, 16. 18; 20, 1. 3. 5; नुयात् VI, 3, 10; XVIII, 14, 5;
नवनीय VII, 26, 10; नुत्य VII, 25, 6. 13; X, 8, 11; 13, 8;
XVIII, 9, 7. (Cf. अप्रणवन्त्)

नुद् + वि नुदन्ति XIV, 38, 3; नुत्य XIV, 38, 1.

नृ XIV, 43, 1.

नृजित् XIV, 43, 1.

नृजित्प्रभृति XV, 10, 6.

नेद् XIV, 2, 16; 13, 3.

नेदिष्ठ XV, 22 (p. 192, 13).

नेष्टृ VI, 12, 19; VII, 4, 9 (Comm. अन्वयुपसृष्ट); 17, 9; VIII,
2, 9; 5, 3; X, 7, 7. 12; XIII, 14, 1; 24, 9.

नैगुल्य (१) XVI, 29, 6.

नैतंधव XIII, 29, 28.

नैर्चती XVI, 13, 5.

नैवार XV, 2, 12.

नौधस VII, 23; 1. 3. 6; XV, 7, 4. (Cf. श्रौतनौधसे)

न्यङ्ग in वरुणन्यङ्ग XV, 13, 3 and विष्णुन्यङ्ग XII, 6, 14; 7, 1.

7; 8, 2.

न्यञ् नौचा IV, 3, 6; 9, 5.

न्यर्बुद XV, 11, 4.

•न्यस्तात्विज्य• V, 1, 10.

नौचा see न्यञ्

न्याय III, 16, 22; VI, 11, 14; XIII, 15, 11; XV, 24 (p. 194,

9.) (Cf. अर्धर्चन्याय । आसीनन्याय । उच्चैर्न्याय । दक्षिणन्याय ।
प्राङ्न्याय । संख्यान्याय)

न्यायकृत XIII, 18, 4.

न्यायता in संस्कारन्यायता I, 1, 30.

न्यूङ्ग VII, 5, 19; XII, 24, 3. 5; 26, 11. (Cf. वैराजन्यूङ्ग)

नै XVI, 22, 1; 23, 7; 26, 6; न्या उ XVII, 9, 7; XVIII,
22, 10.

प

पक्क XV, 19 (p. 191, 5).

पक्ष XVII, 13, 2. 3. (Cf. अपक्षीयमाणपक्ष । अपरपक्ष ।

आपूर्यमाणपक्ष । शुद्धपक्ष)

पक्षशेष XV, 12, 7.

पक्षस् XIII, 29, 11.

पक्लि VI, 3, 10; VII, 26, 3; 27, 12. 30; IX, 5, 8; X, 6, 12;

XII, 7, 6, XIV, 4, 3; XVI, 24, 2; XVIII, 14, 4. (Cf.

अक्षरपङ्क्ति । पदपङ्क्ति)

पङ्क्तिशंसम् X, 6, 4; XI, 15, 12; XII, 13, 1; XVIII, 6, 4; 14,
4; 17, 5.

पञ्चस् VII, 9, 2. 4; 19, 23; 26, 4; VIII, 3, 18; X, 6, 13;
XI, 14, 14; XII, 11, 6; XVII, 8, 12; 9, 6; XVIII, 1, 2;
4, 2. 5. 7. 9; 5, 2. 7. 10; 6, 6; 9, 5. 6. 8; 14, 3. 6; 15, 7;
16, 3; 17, 4; 22, 7.

पञ्चकपाल II, 5, 8; VIII, 13, 5.

पञ्चकलस् II, 8, 17; XVI, 18, 1.

पञ्चजनौया X, 2, 8; XIV, 56, 14; XVIII, 22, 9.

पञ्चदश IX, 21, 3; 27, 1; X, 12, 6 (पञ्चदशं सहस्रम्); 14
(पञ्चदशे शते); XIV, 12, 7; 25, 2; 29, 5; 33, 3; XVI, 23,
5. 9. 10; 24, 3. 6; XVII, 7, 6. (Cf. चिह्नपञ्चदशौ)

पञ्चदशचिह्ना (nom. du.) XIII, 21, 3.

पञ्चदशन् II, 5, 9; III, 7, 2; 8, 3; X, 9, 17; 12, 11. 12; XI,
14, 25; XV, 22; XVIII, 7, 3; 10, 3.

पञ्चदशप्रभृति XVI, 21, 4.

पञ्चदशाक्षर X, 8, 11.

पञ्चदशर्च XVIII, 13, 5.

पञ्चदशसामिधेनौक V, 3, 3; 5, 3.

पञ्चदशश्लोक X, 3, 1; XIV, 23, 2.

पञ्चन् I, 6, 16; III, 18, 20; V, 9, 11; VI, 4, 3. 5; 6, 6. 10;
VII, 15, 9; 27, 12. 25; VIII, 8, 11; 11, 8; IX, 21, 3. 5.
6; 23, 4. 13; X, 6, 13; 9, 16; XII, 11, 17; 20, 1; XIII,
6, 7; 10, 4; 15, 8; 17, 1; 19, 9; 24, 5; 28, 8; XIV, 4,
2; 62, 3; XV, 3, 8; 9, 5; XVI, 22, 16; 24, 15; XVIII,
7, 11. 13; 8, 10. 14; 15, 2; 18, 5.

पञ्चपद VI, 6, 6; VII, 26, 6; XIV, 4, 3; XVI, 24, 2;
XVIII, 14, 5.

पञ्चपशु XVI, 9, 25.

पञ्चबिल XV, 14, 12.

पञ्चम I, 10, 5; VII, 14, 7; IX, 24, 5; X, 6, 1; XI, 4, 7.
11; 5, 4; 8, 1; 9, 14; XII, 3, 11; 4, 14; 5, 13; 10,
12; 12, 5. 13; 26, 8; XV, 19 (p. 191, 2); XVI, 2, 13; 11,
13; 14, 17; 15, 4; 18, 7; 24, 14. 16. 20; पञ्चमी VI, 6,
8; XII, 19, 6; XIV, 51, 13; XV, 1, 21. (Cf. द्वितीयपञ्चमौ ।

षष्ठपञ्चम । यजमानपञ्चम)

पञ्चरात्र XVI, 24, 1. 21.

पञ्चविंश XVI, 12, 10; XVII, 7, 3; XVIII, 1, 11.

पञ्चविंशति XIII, 28, 7; XVI, 12, 1. 6. 14; XVIII, 1, 10; 9,
2; 10, 2.

पञ्चविंशत्यरत्नि XVI, 12, 2.

पञ्चविंशत्युच XVII, 8, 2.

पञ्चविंशसोम XVI, 12, 8.

पञ्चविध XVI, 24, 1. 2. 21.

पञ्चशारदीय XIV, 62, 1.

पञ्चहविस् II, 4, 6; IX, 24, 4. 6.

पञ्चहोतृ X, 16, 1.

पञ्चाक्षर VII, 27, 25; IX, 6, 2. 3. 4. 5; X, 13, 2.

पञ्चालपदवृत्ति XII, 13, 6.

पञ्चाशत् XIII, 28, 8; XIV, 9, 6; XV, 26 (p. 195, 3. 4).

पञ्चाह XIII, 17, 1.

पञ्चाहार्थे XIII, 15, 8.

पट् + उड् पाटयति XVII, 1, 2; पात्य XVII, 1, 8.

पटल XI, 9, 13; XIII, 21, 2; 22, 3.

पत् + नि पात्य IV, 14, 12.

+ उपनि पातयन्ति XVI, 3, 33; 13, 7.

+ संनि पतेयुः XIII, 20, 2.

पतङ्ग XI, 14, 28.

पति XV, 17 (p. 188, 16).

पत्तस् (पद्) IV, 14, 34.

पत्नी I, 15, 10. 13; II, 7, 17; 10, 5; IV, 3, 7; 5, 8; 8, 1;

15, 23; VIII, 11, 16; 12, 9; XVII, 3, 12; 14, 9. (Cf.

देवानां पत्यः)

पत्नीयव्रजानो IV, 1, 1.

पत्नीव्रात IX, 27, 4; XVII, 6, 4.

पत्नीसंयाज I, 15, 1. 7; VIII, 9, 10; X, 13, 25.

पत्नीसंयाजान्त V, 3, 9; 20, 8.

पत्नीसंयाजान्तता X, 1, 15.

पय् + अपि वाचयति XVI, 10, 8.

पय in दक्षिणापय XIII, 14, 6.

पयिहत् (अग्नि) III, 3, 2; 4, 2. 8; XVI, 10, 4—8; (पूषन्)

III, 4, 9; XVI, 1, 13.

पयिन् XV, 14, 4; पयोनाम् XVI, 1, 14.

पय्या (स्वस्ति) V, 5, 1; VIII, 12, 3; XVI, 10, 11. 15.

पद् पद्यन्ते। पद्यन्ताम् XV, 18 (p. 189, 15); पेदिरे XV, 18 (p.

189, 16); अपत्यत XV, 18 (p. 189, 16); पादयां चक्रतुः XV, 20 (p. 191, 18).

+ अभि पद्यमान V, 10, 5.

+ आ पद्यते I, 2, 9; पद्यमान XIII, 24, 16.

+ उद् पादयेत् III, 19, 17; 20, 8.

+ उप पपाद XV, 24 (p. 194, 10). (Cf. यथोपपादम्)

+ नि पद्यमान XV, 19 (p. 190, 13).

+ प्र पत्यमान VI, 12, 12; पय in यथाप्रपन्नम् V, 18,

12; 20, 7; XVII, 12, 14; पय V, 9, 4; 14, 3. 5;

15, 10; VI, 13, 5; VII, 7, 3; 15, 2; VIII, 5, 2;
X, 13, 26; XVII, 7, 11; 11, 4; पादयन्ति V, 6, 4;
पाद्यमान V, 14, 17, 22.

+ अनुप्र पद्य V, 6, 6; 14, 18.

+ प्रति पद्यते V, 15, 9; XV, 2, 1; XVIII, 7, 2; 8, 1; 10,
2, 6; 12, 1; पद्येत XV, 2, 5; पद्य I, 4, 1.

+ सम् IX, 20, 29; XIII, 29, 17; XVIII, 21, 1; पञ्च VII,
27, 29; XVI, 1, 15. (Cf. संपाद्यपादभाग VII, 27, 29).

+ अभिसम् पद्यते XIV, 25, 3.

पद II, 14, 5; VI, 3, 10; VII, 19, 24; 26, 6; X, 6, 3, 13;
XII, 24, 5; XVII, 10, 4; XVIII, 1, 14, 15; 9, 7; 14, 5;
20, 1. 2. 3. 4. (Cf. अपुनःपद । चतुष्पद । त्रिपद । पञ्च पद ।

पञ्चाक्षपदयन्ति । पुनःपद । षट्पद । सप्तपद)

पदपङ्क्ति VII, 27, 25.

पदानुसङ्ग XVII, 14, 3; XVIII, 19, 10.

पन्थन् XV, 17 (p. 188, 12). (Cf. पथिन्)

पथस् II, 7, 9; III, 18, 3; V, 10, 10; XIV, 3, 16.

पथस्या III, 8, 18; 9, 6; 14, 4; VIII, 12, 6, 12; IX, 28, 9;
XIV, 40, 23.

पथोभञ्च IV, 13, 1.

पर (1.) I, 14, 23; III, 20, 14; X, 6, 4; XII, 2, 2; XIII, 20,
12; XVIII, 24, 9. (2.) पर आह्वार XVI, 9, 11.

परम XV, 17 (p. 188, 15).

परमेष्ठिन् XIV, 74, 1.

परःपुरुष XVII, 1, 16.

परःश्रतर्गाथ (आख्यान) XV, 27 (p. 195, 22).

परा XIV, 32, 1. (भू)

पराक XVI, 22, 7. 9. (Cf. द्वैपराक)

पराञ्च X, 13, 26; XIII, 11, 2; XIV, 10, 19; 40, 19; XVIII
1, 20.

परार्थ XIII, 14, 4.

परास in श्रम्यापरास XIII, 29, 29.

परासुर XIV, 32, 1.

परिकर्मिन् XVI, 18, 17.

परिक्री XIV, 42, 6.

परिग्रह XV, 5, 10.

परिच्छद in वैयान्नपरिच्छद XIV, 33, 20.

परिधान VI, 6, 20.

परिधानीया I, 1, 25; VII, 10, 5; 14, 6; 20, 10; 21, 8;

VIII, 3, 17; 7, 9; IX, 6, 17; 20 28; X, 2, 8; XI, 2, 5;

XIII, 10, 6; XIV, 57, 15; XV, 8, 18; XVIII, 21, 3; 22, 9,

परिधि IV, 16, 3; XIV, 22, 14.

परिधिकर्मन् IV, 16, 1. 11. (Cf. अन्तःपरिधि XIII 12, 7).

- परिमाद XVII, 12, 4.
 परिमितज्ञस्य VII, 21, 7.
 परिवापमिन्न VIII, 2, 13.
 परिवापी XV, 1, 26.
 परिहृता XVI, 4, 8.
 परिव्ययणीया VI, 9, 4. 6. 7.
 परिव्ययणीयादि VI, 11, 17.
 परिशेष XII, 7, 1; XVIII, 24, 24.
 परिहृवनीय XVII, 7, 6.
 परिसङ्ख्या IX, 1, 6.
 परिसङ्ख्य XVII, 7, 2.
 परिहरण VIII, 15, 6.
 परीक्षा VIII, 4, 4.
 परीणद् XIII, 29, 29.
 पद in उपोतपदस्य XIV, 22, 20.
 पदस्य XV, 19 (p. 191, 10).
 परोक्षदृष्ट X, 8, 21; XII, 7, 4, 8.
 परोक्षद्विधायाम् XVII, 2, 4.
 पर्यायिकरण IV, 20, 4.
 पर्यायिकरणान्त XV, 1, 23.
 पर्यायि-कृत IV, 17, 10; IX, 27, 5; XV, 15, 5; 21 (p. 192, 7.)

पर्यञ्ज XVI, ३, २८.

पर्यन्त in आतिथ्यापर्यन्त XV, १३, २.

पर्यस्तमयम् I, ३, ५.

पर्याय XIII, १०, ४. ७. ८. (Cf. रात्रिपर्याय)

पर्याय XI, ३, २; XII, २, ३. ९. २७; ३, २. २१; ४, ३. २१; ५, ३.

२२; ६, १९; ८, ४; १०, ५; ११, १७; १२, ४. ५; २६, ४. ५; XIV

३, ५. ११.

पर्युक्ष्य IV, १९, ६.

पर्वतमारदौ XV, १७ (p. १८८, १).

पर्वदेवता XIV, ५, ६.

पर्वन् I, १०, १; II, १४, ७; III, २, १; ३, १; ११, ९. १३; IV, ५,

१२; XIV, १०, १७. (Cf. अङ्गुष्ठपर्वन् । एकपर्वन् । चातुर्मास-

पर्वन् । यथापर्व)

पलायमान XIII, २, ४; पलायित XIII, २, ७.

पलाय (n.) IV, १८, ५; १९, ७. (Cf. सपलाय IV, १७, ५).

पलायपलायानि IV, १८, ५.

पलायवृत्त IV, १५, ९.

पलायव्राता IV, १४, ७; १७, ५. ९; २०, ५; X, २१, ७.

पक्षित XVI, २९, ७.

पक्षुक्षित III, ८, १२.

पवमान (१.) VI, ८, ९; VII, १६, १; VIII, १, ९; १५, ७; XI, ११, ४;

14, 1; XIV, 23, 2; 24, 2; 25, 2; 26, 2; 33, 2. 5;
41, 3; 42, 3; 61, 4. 6; XV, 6, 1; XVI, 22, 6. (2.) (अग्नि)
II, 2, 3; 5, 14; XIV, 2, 14. 17.

पवित्र VII, 15, 3; VIII, 9, 2; XV, 12, 3. 5.

पवित्रवन्त I, 12, 8.

पद् पश्यन्ति XV, 17 (p. 189, 1); पश्येत् V, 2, 3; XV, 17 (p.
188, 7); पश्य XV, 19 (p. 191, 6); अपश्यन्त XIV, 6, 1; 7, 1;
8, 1; 9, 1; 12, 2; 17, 1; 18, 1; 19, 1; 23, 1; 24, 1; 25,
1; 26, 1; 27, 1; 28, 1; 32, 1; 33, 1; 34, 1; 35, 1; 36,
1; 37, 1; 38, 1; 43, 1; 44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1; 48, 1.
49, 1; 58, 1; 59, 1; 61, 1; 63, 1; 64, 1; 65, 1; 66, 1;
67, 1; 68, 1; 74, 1; XV, 9, 2; 11, 1; 12, 1; XVI, 1, 1;
10, 1; अपश्यताम् XIV, 30, 1; 71, 2; अपश्यन् XIV, 14, 1;
29, 1; 40, 1; 50, 1; 75, 1; 77, 2; 78, 2; 79, 2; 80, 2;
81, 2; 82, 2; 83, 2; 84, 2.

पशु II, 3, 26; III, 18, 19; IV, 17, 6; 20, 5; V, 15, 1; 17,
11; 19, 12. 14; VI, 1, 1. 21; 10, 13; 11, 12; IX, 23, 1.
4. 6. 13; 26, 1; 27, 4; 28, 1; XI, 13, 8; XIII, 2, 1. 7;
20, 8; XIV, 2, 14. 16; 3, 1. 18; 5, 6; 6, 2; 7, 3; 8, 3;
9, 2; 10, 3. 14; 11, 6. 7; 13, 1. 3; 14, 1; 15, 4. 5; 21,
1; 40, 21; 67, 1; XV, 12, 9; 13, 11. 12; 15, 17 (p. 188,
14; 189, 1. 2.); 18 (p. 189, 9. 11. 14. 17); 20 (p. 192, 1);

XVI, 3, 15; 12, 14; 23, 2; 30, 2. (Cf. चतुषशु । दश-
पशु । पञ्चपशु । विंशतिपशु । सर्वपशु)

पशुकर्मन् VI, 11, 17; VIII, 1, 9; 7, 21.

पशुकाम XIV, 11, 3; 14, 1; 15, 1; 67, 1; XV, 10, 3.

पशुगण VI, 11, 16.

पशुतन्त्र V, 19, 5; IX, 27, 3; XIII, 20, 10, 11.

पशुदक्षिण in चातुर्मास्यपशुदक्षिण XIV, 10, 23.

पशुदेवता V, 15, 6; VI, 9, 13.

पशुधर्मन् IX, 27, 6.

पशुपति IX, 26, 2.

पशुपुरोलाश V, 19, 1; VI, 11, 13; VII, 16, 9; IX, 23, 6;
26, 1; 28, 1; XIV, 10, 4.

पशुबन्ध I, 16, 1, 20; XIV, 11, 3. (Cf. दृष्टिपशुबन्ध । निह-
लपशुबन्ध)

पशुभेद VI, 1, 16.

पशुमन्त्र XIV, 10, 1; XV, 27 (p. 195, 12).

पश्चात् I, 4, 2; II, 7, 13; 8, 22; 10, 5; III, 13, 16; IV, 3,
3; 6, 2; 14, 10, 13; 16, 2; V, 8, 4; 14, 6; 15, 10; VI,
13, 4; VII, 7, 3; VIII, 9, 2; IX, 24, 9; 25, 1; X, 1, 13;
7, 10; 13, 26; XVII, 1, 7; 10, 4; 11, 4; 13, 12; 16, 7.

पश्चार्ध IV, 21, 10; VI, 13, 9.

पश्चिम IV, 18, 8 ; 19, 4.

पञ्चर्थ V, 19, 2.

पटौही XV, 14, 13 (see critical notes).

पा + अन्तु पाच IV, 21, 15.

पाङ्क VI, 4, 12 ; 6, 13. 19 ; IX, 5, 4. 5 ; 6, 2 ; 20, 19 ; 27, 1, X, 12, 13 ; XIV, 4, 4 ; XVI, 7, 13. 14 ; 24, 2 ; XVIII, 6, 4 ; 17, 5.

पाञ्चदश II, 3, 16 ; III, 11, 6.

पाञ्चमाङ्गिक XV, 8, 2 ; XVI, 8, 5. 16.

पाणि I, 6, 10 ; 10, 1 ; II, 9, 13 ; 17, 1 ; IV, 14, 15. 18 ; 21, 8 ; V, 8, 5 ; VII, 5, 16 ; X, 21, 8 ; XVII, 16, 9. (Cf. अवाचीनपाणि IV, 4, 2.

पालीवत VII, 3, 4. 5.

पाच III, 19, 5 ; V, 8, 4 ; 9, 4 ; XVI, 1, 2 ; 17, 9. (Cf.

अग्निहोत्रपाच । उदपाच । पूर्णपाच । महावीरपाचोद्घासन । यज्ञपाच)

पाची IV, 8, 2. 4 ; 14, 28.

पाचीस्र V, 8, 2.

पाद I, 1, 23 ; IV, 12, 2 ; 14, 33 ; VII, 25, 6. 13 ; 26, 12 ; VIII, 10, 4 ; IX, 5, 5. 10. 12. 13 ; 6, 7. 11. 12 ; 20, 19 ; X, 5, 10 ; XII, 13, 1. 5 ; 16, 2 ; 24, 3 ; XIII, 1, 5. 7 ; XVII, 2, 7 ; पादा (n. du.) XVII, 16, 5. (Cf. उद्गृह्यद्वा । अंशाद्य-पादभाग)

पादभाग VII, 27, 29.

पादाङ्गुलीषु IV, 15, 20.

पाद्य IV, 21, 3. 25.

पान XIV, 2, 11; XV, 1, 4. 5. (Cf. सर्वपान)

पाप XV, 19 (p. 190, 8); 24 (p. 194, 5); पापी XIV, 51, 1.

पापक XV, 24 (p. 194, 8).

पापहृत् XVI, 2, 17.

पाप्मन् XIV, 7, 1; 22, 23; 27, 1. 5. 8. 11; 28, 1; 39, 8;

XV, 19 (p. 191, 1).

पारश्वयथ (तिरिन्दिर) XVI, 11, 20, (see critical notes).

पारिचित (जनमेजय) XVI, 8, 27.

पारिचिती XII, 16, 2.

पारिचितीय XVI, 9, 25.

पारिल्लव XVI, 1, 22; 2, 36.

पारिल्लवीय XVI, 10, 13.

पारुच्छेपी X, 7, 2.

पार्जन्य XVI, 9, 29. (Cf. वैश्वानरीयपार्जन्य)

पार्श्व IV, 14, 28. 29; पार्श्वतस् XIV, 50, 1.

पार्ष्णि I, 4, 2.

पाल in अश्वपाल XVI, 24, 5.

पालागली XVI, 4, 4.

पालात्र IV, 16, 3; XVII, 3, 4; पालात्री II, 8, 22; XVII,
3, 2.

पावक (अग्नि) XIV, 2, 14. 18.

पावकवन्त (अग्नि) III, 19, 15.

पावमानौ VII, 15, 15.

पात्र XV, 22 (p. 193, 7. 8.) (Cf. वरुणपात्र)

पाशुक XIV, 10, 2. 5. 23.

पाशुबन्धिकौ IV, 20, 4.

पिङ्गाच XVI, 18, 18.

पिच्छोरा XVII, 3, 12. 13.

पिण्ड IV, 4, 5; 5, 4; VIII, 2, 13. (Cf. मध्यमपिण्ड)

पिण्डपिढयज्ञ III, 2, 9; 3, 9; 10, 6; IV, 3, 1; 5, 13.

पितामह IV, 4, 3.

पिढ IV, 3, 6; 4, 2. 8; XIV, 7, 1; XV, 17 (p. 188, 7. 9);

20; 26; XVI, 29, 7; पितरः III, 16, 2. 27; XV, 17 (p.

188, 10); XVI, 2, 5. (Cf. जीवपिढ)

पिढदेवत्य XV, 15, 7.

पिढभेद IV, 4, 6.

पिढमन्त (धोम । यम) III, 16, 2. 4. 13; IV, 4, 1.

पिच्य I, 1, 7. 14; III, 16, 1; IV, 6, 2; XIV, 10, 18. 20.

पिच्यन्त्यपौद्या X, 13, 10.

पुंवत् VI, 1, 13.

पुंस् XIV, 39, 4; XVI, 11, 17. (Cf. स्त्रीपुमांश्चौ)

पुच्छ IV, 16, 8; XVII, 13, 5.

पुट in ऊषपुट XVI, 17, 11.

पुष्पाः XV, 26 (p. 195, 5).

पुष्प (नक्षत्र) II, 1, 8; IV, 17, 3; V, 2, 4.

पुष्पकन् XVI, 1, 25.

पुष II, 12, 10; IV, 4, 9; XIII, 11, 1; XV, 17; 18; 19;
20; 24; 25; 26; 27; XVI, 1, 16; 29, 8. (Cf. राजपुष)

पुषकाम IV, 5, 8; XV, 27 (p. 196, 7).

पुषता XV, 25 (p. 194, 12. 15. 21).

पुषनामन् IV, 12, 10.

पुचिन् XV, 17 (p. 188, 22).

पुनर् II, 8, 11; 14, 9; IV, 15, 23; VII, 5, 1; IX, 20, 6;
XIII, 6, 4; XV, 17; 18; 24; XVI, 2, 36; 10, 8.

पुनरादायम् IX, 20, 6; XVIII, 4, 3. 4; 5, 3. 4.

पुनराधेय II, 5, 1; VIII, 13, 4; XIV, 4, 1.

पुनराधेयकाल II, 5, 4.

पुनरुत्थूत II, 5, 27.

पुनरुन्नीत VII, 4, 5.

पुनर्वसू (नचच) II, 5, 5.

पुनःसंक्रात II, 5, 27.

पुनःपद VII, 26, 6. 8. (Cf. अपुनःपद)

पुरडण्णिह् VII, 27, 3. 21.

पुरणद्व XV, 27 (195, 14).

पुरस्ताञ्जप I, 1, 38; VII, 2, 15.

पुरस्तात् I, 2, 2. 18; II, 3, 10; 7, 5; IV, 3, 2. 5; 14, 10;
17, 5; VII, 10, 4; VIII, 7, 6; 15, 7; X, 13, 18; XI, 15,
10; XII, 3, 21; 4, 21; 5, 22; XIII, 19, 5; XIV, 21, 2;
27, 5; XV, 1, 3; 3, 1; 4, 9; 9, 5; 26 (p. 195, 10); XVI,
3, 24; 30, 12; XVII, 1, 2. 4; 14, 1. 2; XVIII, 1, 22; 7,
16; 19, 10.

पुरस्तात्कर्मन् XVI, 15, 2.

पुरस्तात्तच्छण I, 17, 16.

पुरा (c. abl.) II, 6, 2; III, 8, 20; V, 10, 27; VI, 6, 20; X,
13, 26; XI, 13, 2.

पुराण IV, 15, 8; XVI, 1, 25; 2, 27; XVII, 6, 2.

पुराणवेद XVI, 2, 27.

पुरौष X, 6, 13.

पुरुष (1.) IX, 23, 4; XV, 19 (p. 190, 17); 20 (p. 192, 1); XVI,
9, 22; 11, 32; 12, 10. 12. 17. 20; 14, 11. 16; 15, 5. (2.)

XVI, 13, 1 (hymn). (Cf. किंपुरुष । त्रिपुरुषम् । परःपुरुष ।

प्रतिपुरुषम् । सहपुरुष)

पुरुषमेध XVI, 10, 1.

पुरुषरूप XV, 18 (p. 190, 5); 19 (p. 190, 10 etc.).

पुरुषविध XVI, 14, 8. 14.

पुरुषाकृति IV, 15, 22.

पुरोधा XVI, 29, 6. 11.

पुरोधाकाम XVI, 29, 10.

पुरोधास्यमान see धा + पुरष्

पुरोनुवाक्या I, 1, 32; 8, 4. 6; 9, 1; 17, 16; III, 15, 2; 16,

8; V, 18, 9; 19, 6. 9. 14. 18. 21; VI, 11, 12; VII, 1, 2.

6; 2, 2. 5. 8. 11. 13; 17, 1; 19, 2; VIII, 1, 4; 2, 1; 3,

2; 8, 1; 12, 7; IX, 20, 30; 23, 9. 11. 12; 25, 2; X, 7, 3.

5. 6; XI, 13, 9; XIII, 4, 2; XIV, 56, 1. 5; XV, 15, 8;

XVI, 7, 1. (Cf. याज्यापुरोनुवाक्याः । सपुरोनुवाक्य)

पुरोनुवाक्यालक्षण I, 17, 14.

पुरोनुवाक्यावत् III, 7, 7.

पुरोरुच् VII, 9, 2; 10, 3.

पुरोलाभ I, 3, 11; II, 3, 10; IV, 9, 2; V, 19, 3. 6; VI, 11,

12; VII, 1, 1; 6, 1; 7, 3; 16, 9; VIII, 1, 9; 2, 13; XIII, 2, 8; XIV, 2, 17. 18. 19. 20; 3, 1; XIV, 13, 4. 5. 8; 40, 20; XVI, 1, 11. (Cf. पशुपुरोलाभ)

पुरोलाभेला V, 3, 7.

पुरोहित I, 4, 17; XIV, 23, 1; 27, 1; 32, 1; 38, 1; XVI, 11, 14.

पुरोहितप्रवर I, 4, 17.

पुष्य in श्वेतपुष्य XIII, 6, 3.

पुष्यिन् (fem. नौ) XV, 19 (p. 190, 22).

पू + पुपुवुः XIV, 62, 2; पूत XV, 12, 5. (Cf. पवमान)

पूतीक XIII, 6, 3.

पूर्णकुक्ष XVII, 14, 13; 17, 8.

पूर्णदर्वी (acc. पूर्णदर्व्यम्) III, 15, 14.

पूर्णपात्र IV, 11, 3.

पूर्णाङ्गति VIII, 13, 1; XVIII, 24, 27.

पूर्व I, 2, 16; 10, 2; 15, 3; II, 3, 9; 4, 1; 5, 12. 20. 24; 9, 4. 7. 12; III, 10, 3; 11, 2; 13, 3; 15, 4; 16, 8; 19, 12; IV, 17, 13; V, 9, 4; 11, 3; 14, 5. 21; 15, 9. 10; VI, 3, 8; 9, 9. 17; 11, 12; 13, 2. 4; VII, 3, 3; 5, 19; 7, 4; 15, 2; 2, 2; 25, 3. 4. 7; 27, 5; VIII, 5, 2; 11, 15; IX, 3, 4; 8, 3; X, 5, 10; 9, 9; 11, 3; 13, 10. 26; XI, 2, 5;

4, 2; 7, 3. 11; 9, 13; 10, 4. 9. 10; 12, 5; 14, 28; XII, 5, 24; 11, 11. 17; 12, 4; 13, 2; 19, 7; 23, 6; 26, 1. 4. 18. 21; XIII, 5, 2. 18; 12, 2; 15, 6; 16, 3; 21, 2; 22, 3; 29, 11; XIV, 3, 9; 7, 3; 25, 2; 26, 2; 32, 5; 33, 2; 40, 1; XV, 1, 5; 3, 16; 7, 1. 6. 7; 8, 1. 2. 12; 14, 13; 23 (p. 193, 12); XVI, 8, 5. 16; 9, 2; 13, 12; XVII, 4, 2 (पूर्वस्थी=पूर्वस्था:); 7, 11; 9, 5; 10, 4; 11, 4; XVIII, 1, 14; 7, 8; 16, 2; 20, 8 (Cf. अपूर्व । कनिष्ठपूर्व).

पूर्वकारिन् XIII, 1, 1.

पूर्वपाद XV, 13, 15.

पूर्वप्रक्रान्त XIV, 40, 24.

पूर्वमारिणी IV, 15, 23.

पूर्वार्ध IV, 21, 8; XVII, 13, 1. (Cf. उत्तरार्धपूर्वार्ध)

पूर्वाङ्ग III, 15, 3; V, 9, 22; 10, 19; 11, 1. 10; XIV, 32, 2; 40, 16.

पूर्वेद्युस् III, 8, 7; 8, 16; 18, 20; IV, 1, 2; VI, 9, 9; XIV, 10, 2.

पूषन् XV, 14, 4; XVI, 1, 14; 3, 29; पूषन् पथिहत् III, 4, 9; XVI, 1, 13.

पृश् पृश्चन्ति XIV, 22, 19.

पृतनाञ् XIV, 44, 1.

पुतनाजित् XIV, 44, 1.

पुथक् XVIII, 24, 27.

पुथक् पुथक्तः I, 17, 8. (Cf. कर्मपुथक् । देशपुथक् । मन्त्रपुथक् ।

रश्मनापुथक्)

पुथिवी VI, 3, 7; IX, 28, 5; XV, 17 (p. 188, 8).

पुथुअवस् (कानीत) XVI, 11, 23.

पुन्नि XV, 1, 21.

पुषती in श्वेनीपुषतीभ्याम् XV, 14, 13.

पुषदाज्य IV, 14, 35.

पुषदाज्यावेक्षण V, 17, 12.

पुषन्न (मेथ्य मातरिश्चन) XVI, 11, 26.

पुष्ट (1.) IV, 14, 14 (पुष्टतः) XVI, 18, 12; (2.) VII, 20, 1. 25,

9; X, 12, 4; XI, 4, 3; 11, 2; XIII, 1, 4; XIV, 12, 3; 22,

6; 32, 7; 33, 4; 40, 3; 61, 5; XV, 4, 6; 5, 8; 6, 3;

7, 2; XVI, 8, 1; 14, 7; XVI, 21, 10; 23, 16; XVII, 7, 4.

(Cf. अश्वपुष्ट । परोक्षपुष्ट । वृहत्पुष्ट । वृहद्व्यन्तरपुष्ट । रथ-

न्तरपुष्ट । रैवतपुष्ट । वैराजपुष्ट । वैरूपपुष्ट । शाकरपुष्ट ।

सर्वपुष्ट । सर्वपुष्टाहविः । स्वरपुष्ट)

पुष्टशमनीय XIII, 14, 7. 8; XVIII, 24, 29 (all MSS. पुष्ट्य०).

पुष्ट्य X, 1, 7; XII, 6, 3; XIII, 15, 3. 12; 16, 4; 17, 2; 18,

2; 19, 14. 16. 20; 21, 5. 8; XIV, 8, 8; 70, 2; XVI, 14,

17; 24, 14; 25, 6; 29, 15. (Cf. मध्येष्ट्य । यथाष्ट्यम्)

पृष्ठ्यचतुर्थे XIII, 19, 9.

पृष्ठ्यपञ्चम XIII, 19, 7.

पृष्ठ्यविकार XI, 4, 1.

पृष्ठ्यस्तोम XIII, 16, 5; 23, 2. 4; 24, 5; 28, 5; XIV, 38, 2.

5; XVI, 22, 8.

पृष्ठ्याभिज्ञवौ XII, 27, 5; XIII, 19, 12.

पृष्ठ्यारम्भण XIII, 19, 11; 22, 3.

पृष्ठ्याहानि XIV, 68, 2.

पृष्ठ्योदय XIII, 22, 4.

पू पूर्ण I, 3, 5; II, 9, 16; पूरयन्ति XIII, 15, 11; पूर्येत XIII,
1, 7; पूरयित्वा IV, 14, 35. (Of. पूर्ण०)

+ आ in आपूर्यमाणपक्ष XIII, 29, 7.

पेय XV, 1, 3. 4.

पैज्ज IV, 2, 12; XI, 11, 5; 14, 19; XV, 3, 1; XVII, 7, 13;
10, 3.

पैजवन XVI, 11, 14.

पैतामह XV, 24 (p. 193, 21).

पैतुद्रवा (=० वौ) XVI, 3, 3; 12, 4.

पैत्री VIII, 6, 12; 7, 16; XIV, 57, 11.

पोढ VI, 12, 18; VII, 4, 8; 17, 8; VIII, 2, 8; XIII, 14, 1;

24, 7 (Comm. ब्रह्मपुराण)

पौण्डरीक XVI, ३०, ८.

पौनराधेयिकी VIII, १३, ५.

पौरुमील्ल XII, ९, १७.

पौरुषमेधिक XVI, १५, २. ४.

पौरुषी XIII, २९, २१.

पौर्णमास I, ३, १. १४; III, ८, ७; १०, ३; १३, २९; १७, १३; १८, १३;

पौर्णमासी I, ३, ३. ५. ८; ८, १; II, १, ७; III, १, १; ८, १. ९;

९, ३; ११, ३; १३, १. ३; १५, ३; १८, १८; XIII, १९, ५; २०,

२; २९, ८.

पौर्णमासीविकार I, १६, १२; II, २, ४; ४, ९; III, १, ६; ११, ८;

V, ३, २; ७, २; VIII, ११, २; १३, ३; IX, २२, ३.

पौर्णमास्य XIII, २९, ९.

पौष्ण VI, १०, ४. (Cf. चारखतपौष्णो III, १३, ८.)

पौष्णान्त III, १४, ३; १८, २.

पै + आ प्याययति IV, ११, १; प्याययन्ति V, ८, ३; VII, ५, १६. १९;

प्यायित in भक्षिताप्यायित VII, ७, ३.

प्र XIV, ७, १. (प्र ह वा संप्रसुच्यते ।

प्रडग VII, १०, ३; VIII, १४, २; X, २, ३; ३, ४; ४, ४; ५, ३; ६,

५; ८, २; ९, ३; १०, ३; ११, ४; १३, ३; XI, २, ३; ६, १; ७, २;

८, २; ९, २; १०, ३; ११, ८; १३, १२; १५, ४; XIV, ३, ४; XV,

१, ३४. ३६; XVI, ७, १५. १६; १४, ४. ५; २१, १८; XVII, ८, ४.

(Cf. आख्यप्रडगयोः)

प्रउगल्लानि X, ३, ५; ४, ५; ५, ४; ६, ६; ८, ३; ९, ४; १०, ४; ११,
५; XI, ६, २; XIV, ५२, ५.

प्रकरण in चोदनाप्रकरण I, १७, १.

प्रकृति I, २, ६. १२. १५. १६. १७; १६, १. २; VI, १, १. २; IX, १, १.
३; XI, १, १; ३, ३; १३, ४; XIV, १, १; XV, ११, १५. (Cf.
तत्प्रकृति)

प्रक्रम XIII, २९, २.

प्रगाथ VI, ९, ७; VII, ११, १; १४, ७; १९, १०. ११; २०, ३. ६; २१,
२. ७. ८; २३, ३; २४, २; २५, ३. १७; २६, १६; VIII, ६, ५; IX,
३, २; २०, ६. २४; X, ३, ७; ४, ७. ९; १२, ११; १३, १०. ११. १५;
XI, ११, १०; १२, ८; १३, २७; १५, ६; XII, ३, २२; ४, १. ७. १९
(प्रगाथा=० यौ) २२; ५, १. ४. ६. ८. २१; ६, १०. १२; ७, ५; ८, २;
९, ८. १५; १०, ७; ११, १९; XIII, ८, २; XIV, ५३, ५; ५४, १. ३;
५५, १. ३; ५७, ५; XV, ३, ३; XVI, २१, २४; XVIII, ४, ६; ५,
६; ८, ७. १७; १०, ५. १२ (प्रगाथा=० यौ) १३; १३, ९. (Cf. षट्-
प्रगाथ । सप्रगाथ । सामप्रगाथ)

प्रगाथस्य VII, २५, ९.

प्रगृह्य I, २, ७.

प्रगृह्यमन्त्र VII, ५, १.

प्रवास in वरुणप्रवासाः III, १४, १.

प्रच्युति in अप्रच्युति XVI, २२, १३. २२.

प्रहृष्ट्यति VI, 7, 8; XVI, 4, 8; 5, 2; 6, 2; 13, 17. 18;

पप्रच्छ XV, 17 (p. 188, 2); पृष्ट XV, 17 (p. 188, 5); पृष्ट्वा V,
1, 10.

प्रजा XIV, 7, 1; 8, 1; 9, 1; 21, 1; XV, 25 (p. 194, 17); 26
(p. 195, 5); XVI, 23, 6. 14.

प्रजाकाम I, 7, 3; 15, 3; XIV, 22, 25.

प्रजात XVI, 22, 26.

प्रजाता (=प्रजातवती) III, 4, 14.

प्रजातिकाम IV, 13, 1; XIII, 28, 4; XIV, 6, 1; 60, 1; 65, 1;
68, 1.

प्रजापति XIII, 28, 5; 29, 32; XIV, 6, 1; 7, 1; 8, 1; 9, 1; 17,
1; 18, 1; 19, 1; 68, 1; 74, 1; XV, 1, 14. 17; 2, 3. 7. 10.
13. 20. 24; 5, 1; 6, 6; 22; XVI, 1, 1; 7, 4; 10, 1; 22, 1.

प्रजावन् XV, 27 (p. 195, 12.)

प्रज्ञाताय XVII, 1, 13.

प्रणयन in अग्निप्रणयन V, 12, 1. 5; अग्नीषोमप्रणयन V, 6, 9;
प्रणीताप्रणयन IV, 14, 24.

प्रणव I, 1, 21. 32. 33. 36; 4, 14; V, 11, 4; VI, 7, 7; VII, 6,
2; 19, 24; XII, 11, 11; 19, 7; 23, 6. (Of. अप्रणव । नाना-
प्रणव । सप्रणव)

प्रणवनीय VII, 26, 10.

प्रणीताः I, 4, 1; XVIII, 24, 27.

प्रणीताकाल IV, 7, 1.

प्रणीताप्रणयन IV, 14, 24.

प्रति (praep.) XIII, 29, 21; XV, 16, 11.

प्रतिकामिन् VII, 6, 9.

प्रतिगर VII, 19, 16; VIII, 3, 12; 6, 15; X, 5, 14; XII, 23,
3; XV, 27 (p. 195, 2.)

प्रतिगरिद्व XV, 27 (p. 196, 7.)

प्रतिघोषिणी IV, 19, 8.

प्रतिदिशम् III, 21, 7.

प्रतिदुष्ट XIII, 6, 3.

प्रतिनिधि III, 19, 2; 20, 10. (Cf. अप्रतिनिधि)

प्रतिन्यूङ्ग X, 5, 14.

प्रतिपत्समारोहणीयाः VI, 6, 17 (एतस्य साहसस्य सूत्रोक्तस्य यानि
च्छन्दांसि तेषामपरित्यागेन प्रतिच्छन्दश्च । प्रतिपत्समारोहणी-
यानां साद्यन्तानामित्यर्थः)

प्रतिपद् III, 20, 6; IX, 20, 6. 7. 28; X, 3, 11; 5, 6. 21; 6,
8; 8, 5. 10; 13, 7; XI, 12, 10; 13, 5; XIV, 51, 7; XVII,
9, 2.

प्रतिपदनुचरौ (०राः) VIII, 3, 8; 7, 10; X, 3, 6; 4, 6; 9, 5.
15; 13, 17; XIV, 53, 4; 56, 6; XVIII, 22, 2.

प्रतिपुरुषम् XVII, 4, 7.

प्रतिप्रस्थाह XIII, 14, 1; 24, 11.

प्रतिभक्षित VII, 4, 15.

प्रतिभा in अप्रतिभा X, 12, 5.

प्रतिगिष्य XII, 7, 4.

प्रतिषेध IX, 1, 4.

प्रतिष्ठा XIV, 9, 1; XV, 1, 39; 2, 31; 16, 14; XVI, 8, 6.
17; 10, 16; 20, 2; 22, 13. 24.

प्रतिष्ठाकाम XIV, 9, 1; 11, 1; 51, 3; 74, 1; XV, 10, 2; XVI,
22, 11.

प्रतिष्ठिति XV, 1, 40; 2, 32; 16, 15; XVI, 8, 7. 18.

प्रतिवर्त XIII, 14, 1; 24, 8. (Cf. प्रक्षोताप्रतिवर्तारौ)

प्रतिहार XVII, 17, 12. (Cf. प्रतीहार)

प्रतिह्रास in सुत्यप्रतिह्रास XVI, 20, 9.

प्रतीक in सुब्रह्मण्याप्रतीक X, 21, 17.

प्रतीकग्रहण I, 17, 1.

प्रतीपम् XIII, 29, 11.

प्रतीराधाः XII, 21, 3.

प्रतीहार VII, 10, 2. (Cf. प्रतिहार)

प्रत्तदोष III, 20, 13.

प्रत्यक्शिरस् IV, 17, 11.

प्रत्यक्ष V, 10, 29; प्रत्यक्षम् XV, 10, 5.

प्रत्यक्षद्वयः XVIII, 8, 2. 6; 9, 1; 10, 1. 4; 11, 1.

प्रत्यक्षविहित III, 19, 8.

प्रत्यक्षदण्ड II, 9, 14.

प्रत्यक्ष II, 7, 13; 9, 10; IV, 3, 7; 9, 5; V, 13, 3; VI, 3, 3;

12, 13; XVI, 9, 20; XVIII, 21, 7 (प्रत्यक्ष)

प्रत्यक्षमेधन XVI, 4, 6.

प्रत्यक्ष in विवृत्तिप्रत्यक्ष XII, 13, 6.

प्रत्यक्षरोहण XVI, 17, 8.

प्रत्यक्षरोहणीय XIV, 11, 1.

प्रत्यक्षाय XIV, 51, 6.

प्रत्यक्षन IV, 15, 6.

प्रत्यक्षम् XV, 5, 6; XVII, 4, 8.

प्रत्यक्षम् IV, 16, 10. 11.

प्रथम I, 1, 18. 25; 7, 1; 17, 7; II, 2, 16; 3, 1; 5, 18;

11, 2; III, 8, 26; 14, 9. 14; IV, 2, 3; V, 11, 12; 13, 11;

VI, 6, 8; VII, 4, 14; 9, 4; 10, 9; 15, 9. 12; 16, 2; 19,

16. 21; 25, 6; 26, 12; 27, 21, VIII, 7, 1; IX, 5, 5.

10; 6, 2. 7; 7, 1. 2; 19, 2; 20, 6. 12; X, 1, 5; 2, 1; 5,

7; 6, 3; 9, 5. 6. 15; 11, 10; 13, 2; XI, 4, 2. 4. 14; 9,

13; 11, 2. 8. 9. 12. 16; 12, 2. 4. 9. 14; 13, 13. 14; 14, 30;

XII, 3, 17; 4, 5; 5, 18; 6, 6; 11, 6. 16; 25, 4; 26, 17. 20.

21; 27, 1. 5; XIII, 10, 7. 8; 18, 5; 28, 1; XIV, 8, 3; 42,

8; 45, 2; 51, 12. 13; XV, 5, 1; 22 (p. 192, 12); XVI, 2, 1;

3, 7; 11, 1; 12, 3; 12, 8; 18, 3; 20, 12; 21, 3. 7. 10; 22,

15. 21. 22; 23, 5. 9. 16; 24, 3; XVII, 12, 1; 14, 8;

XVIII, 1, 10. 15. 19; 2, 5; 5, 10; 19, 10; 20, 1. 2. 3.

प्रथमचतुर्थयोः XII, 16, 2.

प्रथमज III, 12, 12; 13, 24.

प्रथमाद्वितीयौ VII, 27, 19.

प्रथमद्वितीयौ III, 13, 26.

प्रथममास XVIII, 24, 4.

प्रथमयज्ञ V, 9, 1. (Cf. दृष्टप्रथमयज्ञ)

प्रथमाद्वितीये X, 10, 4; 11, 5.

प्रथमास्तमिते II, 7, 1.

प्रथमोत्तमौ XII, 12, 10; 13, 1; 26, 2; XIII, 25, 4.

प्रदक्षिणम् IV, 16, 10; VII, 5, 4.

प्रदाह (दन्त्र) III, 2, 2.

प्रदान I, 16, 7; III, 20, 15; XV, 1, 27; 2, 17; 13, 8.

प्रदाय III, 4, 5.

प्रदेश XII, 3, 16.

प्रदेशिनी I, 10, 1; II, 9, 14.

प्रधान I, 16, 3.

प्रधानत्व in संनिपातप्रधानत्व III, 20, 17.

प्रपथ XV, 19 (p. 191, 1).

प्रपद् VI, 2, 1 (plur.)

प्रपद I, 4, 1; V, 13, 3.

प्रपितामह IV, 4, 4.

प्रभृति (Cf. अनुचरप्रभृति । अनुयाज० । आचमन० । आज्यभाग० ।
आप्यायन० । आप्यायितवती० । आहाव० । एकविंशति० । एकादश० ।
तत्प्रभृति । तृतीय० । दीक्षणीया० । द्वादशाह० । द्वि० । द्वितीय० ।
द्विरात्र० । निष्केवस्य० । नृजित्० । पञ्चदश० । प्रसव० । प्रातरनु-
वाक० । फल्गुनी० । मधुच्छन्दः० । मैत्रावरुण० । वनस्पति० ।
वष्टी० । षोडशि० । समस्तोपस्थान० । समिप्रभृति)

प्रमंहिष्ठीय XII, 25, 4.

प्रयाज I, 6, 16; 16, 10; II, 5, 10. 20; III, 8, 21; 13, 18; 16,
24; V, 15, 10; 18, 4; XIII, 3, 1; XV, 1, 26. (Cf. तत्प्रयाज
V, 16, 7.)

प्रयाजयाज्याः I, 7, 6; V, 16, 5.

प्रयाजादि VIII, 11, 10.

प्रयाजानुयाजाः VIII, 11, 9; IX, 25, 2.

प्रयुत XIV, 82, 2; XV, 11, 4.

प्रयोग III, 1, 9; 8, 1; 13, 1. (Cf. चैत्रीप्रयोग । फल्गुनीप्रयोग ।
संवत्सरप्रयोग)

प्रलाप in एतन्नप्रलाप XII, 17, 3.

प्रवण in दक्षिणप्राक्प्रवण । दक्षिणाप्रवण । प्रागुदक्प्रवण । प्राचीन-
प्रवण)

प्रवदन IV, 21, 22 ; XVII, 17, 3.

प्रवर in पुरोहितप्रवरेण I, 4, 17.

प्रवरानुपूर्व्येण VI, 9, 16.

प्रवर्ग्य V, 10, 85 ; XIV, 40, 18. (Cf. अप्रवर्ग्य । सप्रवर्ग्य)

प्रवर्ग्यवन्त् VII, 16, 1.

प्रवर्तन in हविर्धानप्रवर्तन V, 13, 1.

प्रवल्ह XVI, 26, 4. (Cf. मनुप्रवल्ह)

प्रवल्हिकाः XII, 21, 3.

प्रवाक in सोमप्रवाक XIV, 40, 13 ; 41, 10.

प्रवृताङ्गती VI, 9, 16 ; IX, 19, 4.

प्रवृत्त XVI, 18, 8.

प्रवृत्ति III, 19, 7.

प्रशास्तृ (nom. प्रशास्त before आह) VII, 14, 9.

प्रशुक्लीय X, 13, 18.

प्रसिष्ट XII, 13, 5.

प्रसर्ग III, 21, 7. (Cf. अप्रसर्ग)

प्रसलवि XVII, 14, 16 ; 15, 4.

प्रसलविच्छ XVII, 2, 9.

प्रसव VI, 8, 8; XIII, 19, 6; XV, 22 (p. 192, 15); XVI, 1,

20. (Cf. आनुयाजप्रसव । सत्यप्रसव । स्तोत्रप्रसव)

प्रसवप्रभृति VIII, 15, 5.

प्रसविह XV, 14, 4. 7; XVI, 1, 17. 18.

प्रस्कण XVI, 11, 26.

प्रस्तर V, 8, 5; 10, 36.

प्रस्तोक (सार्द्धं) XVI, 11, 11.

प्रस्तोताप्रतिहर्तारौ XVII, 14, 6.

प्रस्तोद V, 12, 3; XIII, 14, 1; 24, 10; XVII, 14, 4; 15, 9.

- प्रस्थिता: VII, 5, 11. 19; 17, 15; VIII, 2, 13; X, 7, 7; XIV, 52, 2; 53, 2; 56, 4.

प्रसवण XIII, 29, 20.

प्रहस्तक XVIII, 4, 8; 5, 9. 11.

प्रहाण VI, 16, 4.

प्रह XVII, 5, 5.

प्राक् see प्राञ्च

प्राकार XVI, 18, 14.

प्राकृत VII, 21, 7; IX, 1, 3; XIV, 22, 6; XV, 1, 8; XVI,

23, 21; 26, 5; 29, 17; प्राकृतौ I, 17, 20.

प्राक्शिरस् IV, 17, 11.

प्रागद्यता IV, 6, 8.

प्रागर्हीय IV, 2, 11.

प्रागाधिक V, 10, 26.

प्रागुदक्प्रवण V, 2, 2.

प्रागुदच् II, 9, 14; IV, 15, 1; 17, 3; 19, 7.

प्राग्ग्रीव IV, 16, 2.

प्राग्दक्षिणाञ्च (०णाची) IV, 14, 9.

प्राग्दण्ड II, 9, 14; IV, 7, 6.

प्राङ्न्याय I, 1, 13.

प्राङ्मुख IV, 21, 2.

प्राचीनग्रीव XVII, 5, 9.

प्राचीनप्रवण V, 2, 1.

प्राचीनाग्र XVII, 10, 14.

प्राचीनापवीतिन् I, 1, 7; III, 16, 11.

प्राजहित VI, 12, 26.

प्राजापत्य IX, 23, 1. 6. 7. 9; XIII, 5, 7; 12, 9; 20, 8; XIV,
3, 19; XV, 1, 22; 2, 2. 6. 23; XVI, 3, 13; 7, 4; 12, 12;
XVII, 7, 8. 10.

प्राच् I, 6, 10; III, 13, 30; IV, 3, 7; 9, 5; 11, 6; 12, 7. 9;
17, 4; VI, 3, 1. 5; VIII, 9, 5; X, 21, 16; XVI, 9, 18;
XVII, 1, 8; 5, 5; 7, 11; 10, 5; 11, 2. 4; 12, 4; 13, 12;
15, 7; 16, 5. 9; XVIII, 21, 6; प्राक् (adv. and praep. c.

abl.) IV, 1, 2; V, 3, 7, 8; X, 1, 14; 13, 15; XI, 12, 8;
XII, 9, 8; XV, 2, 16; 13, 7; XVII, 1, 10.

प्राण II, 17, 1; IV, 7, 10; 11, 6; VI, 1, 6; XV, 17 (p. 188,
14); XVI, 26, 2.

प्राणभक्ष V, 10, 28; VIII, 8, 6; 9, 4; XVI, 17, 9.

प्राणसंमर्शन IV, 21, 20; VIII, 9, 8.

प्राणायतन IV, 14, 16.

प्राणिन् VII, 18, 7; XV, 17 (p. 188, 9); XVI, 15, 8.

प्रातर् II, 6, 1. 8. 11; 7, 14; 8, 5. 21; 9, 2. 11; 13, 1. 9;

III, 15, 14; V, 11, 15; XVII, 6, 6; XVIII, 24, 1.

प्रातरनुवाक VI, 2, 1; 3, 9; 6, 16; VIII, 15, 3; IX, 20, 3; X,

1, 20; 12, 14; XI, 13, 3. 5; XIII, 5, 2; XIV, 51, 7;

XVII, 7, 1.

प्रातरनुवाकप्रभृति VI, 1, 25; XIV, 51, 4.

प्रातरनुवाकवेला XVI, 18, 16.

प्रातराहुति XVI, 1, 10.

प्रातःसाव VII, 4, 2.

प्रातःसवन VI, 11, 17; 13, 12; VII, 5, 12. 17. 22; 7, 7; 9, 1;

17, 14; 26, 15; VIII, 2, 12; 8, 8; 14, 1; X, 7, 7; XI, 10,

6; 13, 17; XII, 1, 2; 8, 11; XIII, 5, 4. 7; 6, 3; 7, 1;

XIV, 3, 5; 27, 3; 28, 2; 33, 7; XV, 6, 8; XVI, 23, 9.

10. 11. 12; XVII, 7, 13; 8, 13. 14; 10, 2.

प्रातःसवनद्वितीयसवनानि X, 11, 10.

प्रातःसवन्निक VII, 19, 7; VIII, 3, 6.

प्रातःसवनीय XIV, 2, 17; 13, 4.

प्रातिपद VII, 19, 8.

प्रादुष्करण II, 6, 4.

प्रादेश I, 5, 8; 6, 3; XVII, 15, 10. 11. 12; 16, 7.

प्रादेशमात्र XVII, 2, 7; 4, 7; 10, 13; 15, 12; °मात्रो II, 8, 22.

प्रायेण VII, 25, 2; 27, 16; प्राये VII, 26, 6.

प्रायणीय X, 1, 12; XI, 1, 5; XIII, 15, 12; 19, 7; 29, 2;

XVIII, 24, 2; प्रायणीया V, 4, 7; VIII, 12, 1.

प्रायणीयोदयनीयौ X, 1, 18; XII, 6, 1.

प्रायणीयेष्टि V, 4, 7 (see प्रायणीय)

प्रायश्चित्त II, 7, 6; III, 19, 1. 6. 7. 8; 21, 1. 12; V, 17, 12.

प्रायश्चित्ताहुति III, 19, 3; VIII, 8, 10.

प्राशन IV, 7, 19.

प्राशित्र IV, 7, 4. 7; 21, 6.

प्राशित्रहरण IV, 14, 23.

प्रासाद XVI, 18, 13.

प्रास्नाण XVI, 11, 25.

प्रिय IV, 21, 1.

प्रौ प्रौणाति XV, 5, 6; XVI, 1, 12; 7, 4. 11; अप्रौणात् XIV,

7, 1; प्रौत XIV, 7, 1.

प्रौति XVI, 3, 17; 10, 6; 12, 16.

प्रेङ्ग XVII, 13, 12; 17, 4; XVIII, 21, 5.

प्रेङ्गफलक XVII, 1, 2; 10, 10; 15, 10. 11. 12. 13; 16, 7;
XVIII, 21, 7.

प्रेङ्गमित्र XVII, 7, 11; XVIII, 24, 14.

प्रेङ्गसूणा XVII, 10, 11. 12. 16; 11, 4.

प्रेङ्गवटौ XVII, 10, 2. 4.

प्रेष I, 1, 36; V, 16, 1; 18, 8. 10; 19, 7. 10. 15. 19. 22; 20,
5; VII, 1, 3. 7; 2, 3. 6. 9. 11; 4, 2; 17, 4; 19, 3; VIII,
1, 5; 2, 4; 3, 3; 8, 2; IX, 20, 31; XV, 15, 9; XVI, 7,
2. (Cf. चतुप्रेष । सप्रेष । सूक्तवाकप्रेष)

प्रेषान्त VII, 8, 6.

प्रोचण IV, 20, 4.

प्रुचा XIII, 29, 30.

प्रुच XIII, 29, 20.

प्रुयोगि XVI, 11, 17.

प्रुमुत I, 1, 19. 42; प्रुवयेत् I, 2, 1; (see अमुत)

+ आ मुत्य IV, 14, 5.

प्रुतादि I, 2, 2.

प्रुति I, 2, 3.

फ

फल II, 3, 26.

फलक XVII, 1, 9; 10, 4. (Cf. अधिषवणफलक । प्रेक्षफलक)

फलयद्विष्णु XVII, 1, 18.

फलीकृत IV, 3, 7.

फलीकरण XIII, 3, 5.

फलेयदि XV, 19 (p. 190, 22.)

फल्गुनीप्रभृति II, 1, 9.

फालीकरण XIII, 3, 5.

फाल्गुन XIII, 19, 4.

फाल्गुनी III, 8, 1; 13, 1; XV, 12, 8. 12.

फाल्गुनीप्रयोग III, 14, 1; 15, 1.

ब

बण्ड XVI, 18, 18.

बण्डखलती XVII, 6, 1.

बत XV, 5, 13.

बन्ध् बधन्ति XVII, 3, 8; 10, 11. 12; बधन् VI, 1, 16; बद्ध in
असिबद्ध.

+ प्र बध्य III, 19, 9.

बन्ध in पशुबन्ध

बह XI, 14, 26.

बहिराक्रमण I, 4, 1.

बहिषद् III, 16, 2. 6; IV, 9; 2.

बहिष् I, 14, 20; 15, 15; III, 16, 18; V, 8, 2; VI, 1, 6;
XIV, 22, 13.

बल XIV, 58, 1; 64, 1.

बलकाम XIV, 58, 1; 64, 1.

बल XV, 12, 3.

बहिर्वेदि XVII, 5, 8; 7, 11. 12.

बहिष्कर्मन् VII, 7, 4; 17, 13.

बहिष्यमान V, 10, 35; VI, 8, 3. 10. 14, IX, 21, 1; XIV, 31,
2; 61, 2; XV, 11, 2.

बहिष् XVII, 10, 4.

बहिःसदस् XVII, 4, 2.

बज्र VI, 1, 20; IX, 22, 6; XVI, 3, 28.

बज्रकाम X, 21, 15.

बज्रदस्यु XV, 26 (p. 195, 6).

बज्रदेवत III, 6, 1. (Cf. द्विदेवतबज्रदेवतेषु)

बज्ररूप XIII, 4, 1.

बज्रल XV, 17 (p. 188, 10); XVII, 6, 5 (adv.)

बज्रवत् VI, 1, 12; IX, 23, 13.

बज्रविद् III, 19, 9.

बडधंवल्लर XIII, 27, 5.

बाणवन् XIV, 22, 11.

बाध् + सम् बाध्य XVII, 10, 13. 16; XVIII, 24, 3.

बाधक XIV, 22, 14.

बार्हत VI, 4, 6; 5, 7; 6, 7; VII, 25, 4. 12; IX, 5, 9. 10.

12. 13; 20, 6; 27, 1; X, 6, 5; XII, 6, 1; XIV, 15, 4;

XVI, 7, 15. 16; XVIII, 5, 6; 8, 1.

बार्हतरायन्तर I, 2, 18.

बार्हस्य VI, 10, 5; XV, 2, 12; XVI, 9, 31. (Cf. वैश्वदेव-
बार्हस्यौ)

बाड I, 6, 5; IV, 12, 10; 15, 13; 16, 7. (Cf. ऊर्ध्वबाड ।
द्वारबाड)

बाडमाच XVII, 1, 10.

बाह्यतस् XIV, 13, 4.

बाह्यतोलोमन् XVII, 3, 5.

बाकृच्य I, 1, 15.

बिल V, 9, 8. (Cf. अधोबिलाश्रुत । पञ्चबिल)

बीज XV, 17 (p. 188, 19.)

बुध II, 9, 6. (Cf. उलूखलबुध)

बुबु (तत्तन्) XVI, 11, 11.

बुयी XVII, 4, 7; 6, 6; 14, 6; 17, 4.

बृहच्छब्द VII, 15, 11.

बृहती VII, 25, 3. 4. 6. 7. 13. 14; 27, 7; XII, 9, 10; XIV, 15, 3; XVI, 28, 2. (Cf. अनुष्टुप्बृहत्यौ । उष्णिग्बृहत्यौ । प्रत्यचबृहत्यः)

बृहतौक XI, 12, 1.

बृहतीकारम् XII, 6, 1.

बृहतीसहस्र IX, 20, 29; XVIII, 21, 1.

बृहत्पृष्ठ VII, 14, 1; 20, 9; 21, 3; 23, 2; X, 3, 1; 9, 1; II, 1; XI, 2, 1; 10, 1. 9; 13, 1; 15, 1. 3. 8; XII, 6, 7; 27, 4; XIV, 8, 9; 13, 12. 13; 38, 8.

बृहत्सामन् XIII, 29, 8.

बृहद्रथन्तरे VII, 21, 6; 25, 8; XI, 11, 4; XIII, 5, 13. (Cf. उद्धृतबृहद्रथन्तरः)

बृहद्रथन्तरपृष्ठ X, 8, 21; 11, 14; XI, 11, 13; 12, 9; XIV, 84, 3; XVI, 30, 6.

बृहन्त् बृहत् (Sāman) VII, 20, 2. 4. 7. 21, 2; XI, 4, 3; II, 2. 11; 12, 2; 13, 21. 32; 14, 5; 15, 6; XIV, 22, 7; XV, 7, 2; XVI, 21, 12. 15; XVIII, 5, 4. (Cf. बृहद्रथन्तरे । बृहत्पृष्ठ । बृहत्सामन् । बृहद्रथन्तरपृष्ठ.)

बृहत्स्यति IX, 27, 1; 28, 17; XIV, 23, 1; 32, 1; 38, 1; XV, 1, 10; 14, 4; वाचस्यति IX, 26, 2.

दृश्यतिमन् VI, 7, 10; 9, 13.

दृश्यतिसव XIII, 21, 6; XV, 2, 15; 4, 1, 3.

दैव XV, 1, 16; XVI, 3, 2; 12, 3.

ब्रह्मकर्मन् IV, 6, 1; VIII, 15, 15.

ब्रह्मचये XIV, 29, 3.

ब्रह्मचर्य III, 13, 30. (Cf. अब्रह्मचर्य XVI, 1, 5; 10, 9.)

ब्रह्मचारिन् XVI, 2, 26.

ब्रह्मणन् IX, 22, 2, 4.

ब्रह्मन् (1.) m. III, 8, 25; 21, 1; IV, 6, 15; 7, 18; VI, 8, 4;

13, 5; VII, 14, 10; VIII, 15, 3; XIII, 5, 10; 14, 1; 24, 8;

XIV, 16, 8; XV, 4, 12; 17; 21; XVI, 4, 2; 5, 2; 9, 19;

13, 2, 15, 18; 17, 1; 18, 1; 21, 5 (ब्राह्मणाच्छंसिन्); 22, 29;

(2.) n. XIV, 2, 6, 8, 9; 27, 4, 5, 10, 11; 28, 3, 7, 8, 9;

XVI, 15, 1.

ब्रह्मवन्धु XVI, 29, 8.

ब्रह्मभाग I, 12, 9; IV, 7, 19.

ब्रह्मवद्य XVI, 4, 7; 13, 16.

ब्रह्मवर्चस XIV, 2, 4, 9; 42, 12, 13; 61, 1; 63, 2; XV, 4, 3, 4.

ब्रह्मवर्चसकाम II, 10, 3; V, 2, 3; XIV, 2, 1; 42, 7; 51, 2;

61, 1; 63, 2; XV, 4, 2.

ब्रह्मसदन VI, 12, 22.

• ब्रह्मसव • XIV, 73, 3.

ब्रह्मसामन् XIV, 22, 7; XV, 1, 24.

ब्राह्मण II, 1, 1; 3, 4; 6, 5; III, 19, 9; 20, 5; IV, 5, 6; 16, 7; 21, 16; XIII, 29, 27; XIV, 29, 2; 33, 9; XV, 14, 9; 15, 14; 16, 6. 11; 19 (p. 190, 14 ff.); 20 (p. 191, 22); XVI, 10, 9. (Cf. अब्राह्मण)

ब्राह्मणचत्रिययोः I, 1, 3.

ब्राह्मणस्य VII, 19, 11; 25, 11; 26, 2; X, 3, 7; 4, 7. (Cf. सब्राह्मणस्य)

ब्राह्मणाच्छंसिन् VI, 12, 17; VII, 4, 7 (Comm. ब्रह्मपुरुषः); 12, 1; 17, 7; 23, 1; VIII, 2, 7; IX, 3, 1; 9, 1; 13, 1; 17, 1; XII, 1, 4; 2, 7. 17; 4, 1; 6, 10. 13. 16; 7, 6; 9, 8; 12, 2; XIII, 10, 9; 12, 1. 3; 14, 1; 24, 10; XIV, 3, 9; 52, 9. 12; XV, 7, 4; 8, 3. 9. 16; XVI, 21, 27.

ब्रू ब्रुते VI, 1, 3; ब्रूयाः XV, 25 (p. 194, 20); ब्रूयात् VIII, 11, 8; ब्रूयुः III, 17, 4; ब्रूहि XV, 18 (p. 189, 4); अब्रुवन् XIV, 8, 1; 9, 1; XV, 17 (p. 188, 21).

+ अब्रु ब्रूते XV, 16, 6; ब्रूयात् VIII, 11, 8; X, 1, 20; XI, 18, 6; XVII, 7, 2; ब्रुवन् V, 2, 3; IX, 24, 9.

+ प्र ब्रूहि XV, 17 (p. 188, 4) ^१ ब्रूतात् XVII, 14, 4.

भ

भच् भक्षयामि XV, 14, 7; भक्षयति VII, 4, 14; 5, 1; VIII, 1, 7; IX, 6, 21; X, 2, 6; 3, 10; 4, 12; XVIII, 21, 9; भक्षयन्ति III, 8, 25; VII, 5, 11; 8, 10; XV, 14, 9; XVIII, 21, 12; भक्षयेत् III, 20, 5; XIII, 12, 10; भक्षयेयुः XIV, 16, 6; XV, 14, 6; भक्षयिष्यन् VII, 4, 13; भक्षित in प्रतिभक्षित VII, 4, 15 (Cf. भक्षिताप्यायित VII, 7, 3.) भक्षयित्वा II, 9, 14; VII, 5, 3. 6. 15; 17, 15; 19, 5; VIII, 2, 13; 5, 6; 8, 6; 9, 4; 15, 4; XVI, 17, 9. (Cf. अभक्षयित्वा)

भक्ष III, 20, 13; X, 21, 4; XIII, 11, 10; XV, 15, 14. (Cf. दधिभक्ष । पयोभक्ष । प्राणभक्ष)

भक्षमन्त III, 8, 27; V, 10, 31; VII, 5, 1. 12. 22; 16, 8; XV, 15, 13.

भक्षता in हविष्यभक्षता IV, 15, 6.

भक्षिताप्यायित VII, 7, 3.

भग XV, 19 (p. 190, 12. 13.)

भगिन् II, 4, 6.

भज् भज्जीष्ट XV, 26 (p. 195, 5.)

+ अप भज्य XIII, 13, 1.

+ अन्वा भजे XIV, 62, 2.

+ वि भजेत् III, 2, 3.

भरत XV, 25 (p. 194, 21.)

भरद्वाज XIV, 12, 2; 64, 1; XVI, 11, 11.

भव IV, 19, 1.

भवानी IV, 19, 5.

भस्मन् III, 19, 15; XIII, 12, 7.

भस्मान्त VIII, 8, 11.

भा + प्र भान्त् (fem.) II, 6, 3.

भाग III, 16, 26; XVII, 13, 6; 16, 1. 2. 3. 4. (Of. ब्रह्मभाग ।

यजमानभाग । संपाद्यभाग)

भानुमतिन् XIV, 36, 1.

भानुमती XI, 13, 15.

भार in कुशभार XVII, 6, 6.

भारद्वाज X, 11, 8; XI, 9, 3; XII, 9, 17; XIV, 32, 7; XVI,
11, 10.

भार्गव XV, 12, 2.

भाव in अतिरात्रभाव XVI, 20, 5.

भावयथ्य (स्नय) XVI, 11, 5 (see crit. notes.)

भिद् भिन्न XIII, 12, 13.

भिषज् भिषज्यन्ति XVI, 13, 3.

भीम XV, 25 (p. 194, 11.)

भीमसेन XVI, 9, 3.

भुज् भोक्ष्यमाण XVIII, 24, 14.

+ अभि सुञ्जन्ति XVI, 21, 21.

भुरिज् VII, 27, 28.

भुवन XV, 2, 19.

भुवस् XIV, 18, 1.

भू भवति III, 15, 23; 16, 3 etc.; भवतः I, 2, 5 (in आर्द्ध-
कारीभ०); V, 5, 5; XIV, 7, 2; भवन्ति II, 12, 10. etc.;
अभवन् XIV, 32, 1; बभूव XV, 22 (p. 193, 8. 9); XVI, 11,
14. 17; बभूवुः XV, 17 (p. 188, 1); XVI, 9, 17; अभूत् XV,
18 (p. 189, 11); XVI, 29, 8; subj. भूः XV, 25 (p. 194, 12);
भविष्य XV, 27 (p. 195, 12); बुभूषन्त् XIV, 21, 1; भूत (Cf.
एकाद्वभूत । विकल्पभूत । शेषभूत) see भूत; भूत्वा XIV, 38, 3.
6; 42, 18. 19. 20; XV, 17 (p. 188, 16. 17).

+ अतु भवति XV, 5, 13; अभवत् XV, 5, 1.

+ अभिभवन्ति XIV, 38, 6; भवेमहि XIV, 23, 1; 38, 1;
अभवन् XIV, 23, 1; 38, 1; भविष्यन्ति XIV, 29, 1; 40, 1;
50, 1; बुभूषन्त् XIV, 23, 1.

+ सम् बुभूषन्त् IV, 13, 2.

भूत (भूतानि) XIV, 50, 1; XV, 11, 1; XVI, 15, 1.

भूतकृत् XIV, 72, 1.

भूमि I, 5, 8; XVI, 9, 22; XVII, 4, 7; 10, 13; 15, 10; 16,
5;—XVI, 16, 3. (Cf. सहभूमि)

भूमिदुन्दुभि XVII, 5, 10; 14, 11; 17, 6.

•भूमिसव• XIV, 73, 3.

भूयस् XII, 2, 11; XIII, 14, 5; XV, 17 (p. 188, 9); fem.

भूयसी II, 9, 4; VII, 19, 17; XIII, 5, 21.

भूयिष्ठ II, 9, 5; VIII, 8, 7; XV, 26 (p. 195, 7).

भूर् XIV, 17, 1.

भूष्ण XV, 19 (p. 190, 22.)

भृ विभ्रत्यः XVII, 14, 13; 17, 8.

+ सम् अभरन् XV, 17 (p. 188, 20).

भेद in अर्थभेद VI, 1, 5; पशुभेद VI, 1, 16.

भेषज XVI, 2, 9.

भोग XV, 17 (p. 188, 8).

भौवन XVI, 16, 2.

भ्रंश् + सम् भ्रंशेत् XVII, 10, 10.

भ्रातृ XIII, 11, 1; XV, 26 (p. 195, 2).

भ्रातृव्य XIV, 23, 1; 39, 10; 42, 6.

भ्रूणहत्या XVI, 18, 19.

म

मकार I, 2, 11.

मकारान्त I, 1, 20, 22.

मज्ज् + नि मज्जन्त् IV, 15, 3.

मत्सर XVII, 17, 3.

मत्स्य (1.) XVI, 2, 23. (2.) चाँमद् XVI, 2, 22.

मत्स्यविद् XVI, 2, 23.

मत् (मत्थ्) मथित्वा IV, 17, 4; VI, 12, 6; XVIII, 24, 27.

+ वि मथित XIII, 8, 2.

मद् XIV, 12, 2 etc. [मा=माम् XIV, 14, 1; XV, 18 (p. 189, 8 etc.); 19; 21; XVI, 29, 8].

मदन्ती V, 6, 9.

मदन्त् VII, 19, 16; VIII, 8, 12; 6, 15.

मधु XV, 19 (p. 191, 5. 10).

मधुपद् XVI, 17, 9.

मधुच्छन्दः XV, 26 (p. 195, 1 fl.).

मधुनाद्यौ XV, 3, 1.

मधुपर्क III, 12, 6; IV, 21, 6. 25.

मथ IV, 21, 12; VII, 19, 18; X, 1, 6; XII, 12, 8; XIII, 23, 6; XVI, 9, 24; XVII, 13, 4; मथतस् XIV, 27, 8; XV, 8, 2.

मथन्दिन II, 5, 7; III, 15, 5; VII, 14, 7; VIII, 1, 1; XI, 15, 5; XII, 3, 3; 7, 1; XIV, 45, 2; XV, 9, 5; 13, 5; XVI, 8, 8; 14, 6.

मथ्यम I, 4, 7; 10, 1; 14, 23; II, 3, 2; IV, 2, 4; VI, 3, 9;

VII, 26, 13; 27, 20; VIII, 14, 3. 9; IX, 11, 1; X, 5, 10;
8, 16; XI, 12, 12; 13, 13; XII, 3, 15. 18; 4, 6; 5, 19;
10, 5; 11, 18. 22; 12, 5. 13; 13, 1; 25, 6; 26, 21; XIII,
10, 9; XIV, 16, 3; 72, 1; XV, 20 (p. 191, 18); XVI, 18,
13; 21, 18.

मध्यमपिण्ड IV, 5, 8.

मध्यावर्ष II, 5, 4.

मध्येष्ट्य XIII, 21, 4. 11.

मण् मन्येत III, 20, 9; XIV, 14, 1; मेनिरे XV, 26 (p. 195,
4. 8).

+ अनु मत XVI, 10, 14.

मनस् II, 7, 5 (कुर्वीत); मनसा II, 9, 12. 13; III, 8, 15; X,
21, 1. 2. 3. 4. 5; XV, 22 (p. 193, 2); XVI, 18, 8. 9.

मनु X, 11, 8; वैवस्वत XVI, 2, 1.

मनुप्रवल्ह X, 11, 8.

मनुष्य XV, 17, (p. 188, 21); XVI, 2, 2.

मनोता VI, 11, 16.

मनोतादि VIII, 1, 9; XIV, 10, 21.

मनोतासूक्त V, 19, 13.

मन्त्र II, 8, 18; 17, 2. 4; III, 20, 18; IV, 11, 5; 16, 6; 21,

13; V, 15, 9; VI, 1, 2; VII, 4, 16; XVI, 17, 7. (Cf.

उपमन्त्र । भक्षमन्त्र । समिदाधानमन्त्र । होममन्त्र)

मन्त्रपृथक् I, 2, 24.

मन्त्रान्त I, 2, 25. 26.

मन्त्रय् + अतु मन्त्रयते IV, 15, 2; 16, 7; VI, 9, 8; VII, 18,
7; XVI, 13, 14. मन्त्रयेत II, 7, 7; III, 20, 2. 4; मन्त्र्य I,
12, 12; XIII, 12, 13.

+ अभि मन्त्र्य IV, 11, 6; VIII, 9, 6.

+ आ मन्त्रयते XVI, 18, 1; मन्त्रयां चक्रे XV, 18 (p.
190, 1); 20 (p. 191, 21); 25 (p. 194, 22); मन्त्रित I, 4, 1; IV,
6, 17; V, 13, 1; 19, 1; VI, 2, 1; X, 13, 27; XVI, 1, 23.

+ उप मन्त्रये XV, 25 (p. 194, 18).

मन्त्रवन् IV, 6, 11.

मन्त्रन II, 17, 7. 8; III, 19, 14; 21, 9.

मन्त्र I, 14, 22; VIII, 14, 1. 8.

मन्त्र्युक्त XIV, 22, 5.

मय in ब्रह्ममय IV, 16, 3.

मरणकाम XV, 10, 1.

मरणान्त IV, 14, 2.

मराय in रात्रिमरायौ XIV, 39, 1.

मरुत् (plur.) III, 4, 14; XIV, 62, 2. 3; 70, 1; 72, 1; मरुद्वा

उज्ज्वेभ्यः XV, 1, 21; कौलिभ्यः III, 15, 14; गृहमेधेभ्यः III, 15, 7; शान्तपनेभ्यः III, 15, 5; XIV, 8, 4; खतवज्जः III, 13, 9.

महत्त आविष्टित XVI, 9, 14.

महत्ततीय VII, 5, 20; 19, 5; VIII, 7, 1; 14, 4; X, 2, 4; 3, 6. 8; 4, 6. 8; 5, 6. 8; 6, 8. 9; 8, 5. 6. 16; 9, 12; 10, 5; 11, 6. 11; 13, 7. 10; XI, 2, 4; 4, 8; 5, 1; 6, 3; 7, 6; 8, 4; 9, 4; 10, 7; 11, 9; 13, 20; XIII, 5, 15; XIV, 3, 6; 21, 2; 53, 4; XV, 2, 1. 9; 7, 1; XVI, 8, 9; 21, 19. 20; XVII, 9, 2. 7; 10, 8. 17. (Cf. निष्क्रेवस्यमहत्ततीये)

महत्ततीयपद XIV, 53, 3.

महत्ततीयवैश्वदेवयोः VII, 9, 5.

महत्त XV, 17 (p. 188, 12).

महत्त XV, 17 (p. 188, 20).

महत्त XIV, 22, 4.

महत्तियः XVI, 1, 2.

महत्तापस्थित XIII, 27, 4.

महत्तियकुट्ट XVI, 29, 13.

महत्तियाकीर्त्य XI, 13, 1. 23. 24. 34; 14, 7, 7; XVI, 14, 13. 14.

महत्तापस्थः X, 6, 10; XII, 6, 9; XVI, 8, 1. 2.

महत्तापस्थ XIV, 5, 4; 8, 11; XV, 11, 9.

महाराज VI, 2, 1; XVII, 7, 1.

महावीर V, 9, 27; VIII, 15, 11; XIII, 12, 13.

महावीरपाच V, 9; 4; 10, 32.

महावीरपाचोदासन V, 12, 2.

महाव्याहृति II, 10, 3; 12, 8; 14, 9; IV, 2, 2. 7. 12; 21, 14.

महाव्रत XIII, 15, 1. 13; 17, 2. 3; 18, 5; 19, 16; 23, 3; 24,

6; XVI, 9, 14; 14, 6; 20, 10; 23, 25; 24, 19; 25, 3. 4;

26, 3. 5. 10; 27, 5; 28, 3; 29, 16; XVII, 1, 1; 7, 1.

(Cf. चतुर्विंशमहाव्रते)

महाव्रतचतुर्थ XIII, 15, 7.

महाव्रतसप्तम XIII, 15, 10.

महाव्रतीय XII, 27, 4; XIV, 48, 2.

महाहविस् III, 15, 16; XIV, 10, 16.

महिमन् XVI, 7, 1. 12.

महिषी XVI, 3, 33; 13, 7.

महेन्द्र I, 5, 3; 7, 6; 9, 2; 14, 13.

(1.) मा (μῆ) XV, 24 (p. 193, 22; 194, 9); 25 (p. 194, 12);

XVI, 29, 8.

(2.) मा (to measure) मिमीते XVII, 10, 7. 8; मित V, 14, 1.

(Comm. निष्पादितेषु); XIV, 16, 3.

+ परि मित IV, 15, 8. (Cf. परिमितग्रन्थ VII, 21, 7;

अपरिमित V, 4, 7).

+ પ્ર માચ XVII, 10, 4.

+ સમ મિત VII, 27, 29. (Cf. અસંમિત । સુસંમિત ।
વેદ્યસંમિત । સંવત્સરસંમિત)

માંસ II, 3, 26; IV, 18, 10; °માંસ° IV, 1, 3.

માંસાનગ્રન III, 13, 30.

માત્ર XIII, 19, 3. 4.

માત્રી III, 18, 18; XV, 12, 3. 10.

માતરિયન્ (પ્રવધ સેધ) XVI, 11, 26.

માટ XV, 27; 20.

માચ in અરભિમાચ । પ્રાદેશમાચ । શાહમાચ । રાજમાચ

માધુચ્છન્દસ VII, 10, 3; X, 1, 19; 2, 3; 13, 8; XI, 2, 3; 10,

3. 4; 13, 19; 15, 4; XIV, 3, 4; XV, 1, 34. 36.

માધ્યન્દિન V, 10, 35; VI, 8, 11; VII, 5, 18, 23; 14, 12; 15,

1; 16, 1; 19, 6; VIII, 14, 3. 7; X, 7, 11; XII, 3, 1; XIII,

5, 5, 8; 6, 3; 8, 1; 16, 5; XIV, 23, 2; 27, 6; 28, 4; 32,

10; 52, 8; 61, 4; XVI, 23, 9. 10. 11. 12; XVII, 9, 1;

XVIII, 21, 13.

માધ્યન્દિનીય XIV, 2, 18,

માન XV, 27 (p. 195, 13).

માનવ (1.) I, 4, 18; XVI, 11, 29 (નાભાનેદિષ્ટ) (2.) ચામન

XII, 9, 17.

मानस X, 12, 3; 13, 26.

मानुष XV, 27.

माया XVI, 2, 21.

मायु XVI, 3, 14; 12, 13.

मारिणी in पूर्वमारिणी IV, 15, 23.

मारुत VI, 10, 8; VIII, 6, 4; X, 8, 19; XI, 2, 8; 4, 12;
12, 15; 14, 32; 15, 10; XIII, 12, 3; XIV, 7, 4; 57, 4;
XVI, 9, 29; XVIII, 23, 3; मारुती III, 14, 4; XV, 14, 13.
(Cf. आग्निमारुत । आर्भवमारुत । वारुणमारुतौ)

मार्जल I, 12, 7.

मार्जास्त्रीय VI, 12, 21; 13, 10; XIII, 11, 4. 10; XVII, 4, 8;
14, 13; 17, 8. 9.

मार्जास्त्रीयदेव X, 21, 11; XIII, 11, 3.

मास IV, 1, 3.

मास XIII, 21, 5; XIV, 7, 1; 8, 1; XV, 17 (p. 188, 17).

मास II, 2, 2; XIII, 19, 8. 9. 15. 16; 21, 4. 11; 22, 3; 23,
2. 4; 24, 2; 25, 1. 4; XIV, 6, 6; 14, 1; XV, 12, 11; XVI,
1, 4; XVIII, 24, 6. 7. (Cf. अर्धमास)

मासक्षोभ XIV, 76, 1.

मासापवर्ग XVI, 20, 8.

माहाव्रतिक XVI, 14, 2. 3. 4. 5; XVIII, 20, 8.

माहेन्द्र I, ३, १७; ८, १३; III, १५, १८; XIV, ८, ५; XVII, ११, १.

माहेन्द्रशुभाशीरीयौ XIV, ११०, ११.

मि + वि मित्वन्ति XVI, १८, १३; XVII, ५, ५.

मिच (सत्य) IX, २६, २.

मिचविन्दा III, ७, १.

मिचावक्ष्यौ IX, २७, १; २८, १७; XIV, ३०, १; ७०, १; ७२, १;

मिचावक्ष्यथोरघनम् XIII, २९, २२.

मिच + अभि मेयति XVI, ३, ८५; ४, १; १३, ९.

+ प्रत्यभि मेयति XVI, ३, ८७; मेयन्ति XVI, ४, ५; १३, ११.

मिचःसंसृष्ट III, ४, ३.

मिथुन (१.) VI, १, १३. (२.) IV, १, ३; XV, १७ (१८९, १). (Cf.

गोमिथुनौ III, १४, १७).

मित्र in परिवापमित्र। प्रेङ्गमित्र। सोदितमित्र

मी + प्र मीयेत XIII, ११, १.

मीमांसा XVIII, २४, ३४.

मीष्ट + सम् मीष्ट X, २१, १०.

मुख IV, ७, ११; ११, ६; १४, १७; VII, १५, २; XV, १७ (p. १८८,

७); २२ (p. १९२, १९); XVI, १, १२; १८, १०; मुखतश्च XVI,

१, १२. (Cf. यश्चमुख)

मुखविमार्जन IV, २१, २१; VIII, ९, ८.

मुखसंमित I, १०, ६.

मुखीय in ग्राहामुखीय VI, 12, 25.

मुख्य XIII, 14, 4; XVI, 20, 13.

मुच् मुमुचे XVI, 11, 2; मुक्त I, 15, 10.

+ नितराम् XV, 22 (p. 193, 7).

+ प्र असुचत् XIV, 7, 1.

+ संप्र मुचति XV, 27 (p. 196, 4); मुचते XIV, 7, 1;

मुच्येमहि XIV, 7, 1.

+ प्रति मुचति XVI, 1, 6; मुचते III, 11, 14; असुचत्
XIV, 7, 1.

+ वि मुचन्ति XVII, 15, 8; मुमुचे XV, 22 (p. 193, 8);

मुक्त IV, 7, 18; मुख्य I, 15, 9.

मुञ्ज XVII, 4, 5.

मुनिषचेष्टि XIV, 6, 6.

मुन्ययन III, 11, 10.

मुष्टि IV, 3, 6. (Cf. असुष्टि० यवमुष्टि)

मुसल in उलूखलमुसले IV, 3, 2; 14, 32.

मुहूर्त XIV, 80, 2.

मुहूर्तसोम XIV, 80, 1.

मूचीपाः XV, 26 (p. 195, 6).

मूर्धन् XVI, 18, 19.

मूल IV, 4, 2; XVII, 1, 8; 3, 6.

मृ मृत XIII, 2; 1. 6. 7. 8; 3, 1; 5, 7, 12; 29, 19.

मृज् मार्जयन्ते I, 12, 8.

+ उद् मृष्ट IV, 4, 2; मृज्य IV, 4, 2; 14, 8.

+ उप मार्ष्टि II, 9, 10.

+ वि मार्ष्टि VIII, 4, 6; मृज्य IV, 11, 6; 14, 7.

मृत्त्यन्तकौ XIV, 22, 4.

मृश् + अभि मृशन्ति VI, 12, 12; मृश्य IV, 8, 3; 9, 2. 4; 11,

3. 6; 21, 19; V, 8, 4; VIII, 9, 7; मर्शयेयुः XVI, 18, 12.

+ समव मृश्य V, 8, 2.

+ परा मृशन्त् XVIII, 21, 8.

+ सम् मृशति II, 8, 19; 17, 1; IV, 7, 10; मृशन्ति IV,

15, 5; मृशन्त् XVII, 15, 10; मृश्य V, 15, 7; VI, 9,

16; 12, 13.

मृष्टवती VII, 15, 7.

मेक्ष्ण IV, 3, 7; 4, 2.

मेध VI, 1, 5 (विकाराः); XVI, 15, 8.

मेधपति VI, 1, 5 (विकाराः)

मेध्य (1.) XV, 18 (p. 189, 9 ff.); XVI, 3, 27; 18, 11. (2.) पृषध

मातरिश्चन् XVI, 11, 26.

मेघी XIV, 13, 1; XV, 1, 21; 15, 3.

मैत्र III, 17, 10; XIV, 10, 16.

मैत्रावरुण (1.) V, 15, 8; 16, 1; 20, 7; VI, 8, 4; 12, 16; 13, 5, 7; VII, 4, 6; 11, 2; 17, 6; 22, 1; VIII, 2, 6; 15, 9; IX, 2, 1; 8, 1; 12, 1; 16, 1; X, 1, 11, 20; 7, 5; XII, 1, 3; 2, 4, 16; 3, 5; 6, 5, 9, 12, 15; 7, 5; 10, 4; XIII, 10, 9; 14, 1; 24, 8; XIV, 3, 8; 52, 7, 11; XV, 7, 3; 8, 2, 8, 15; XVI, 21, 24; XVIII, 24, 3. (2.) VII, 2, 5; 3, 2; 5, 2; XVI, 9, 30; XVII, 8, 6; मैत्रावरुणौ III, 8, 18; 9, 6; VIII, 12, 5; IX, 28, 18; XII, 2, 16; XIV, 40, 23; XV, 13, 6. (Cf. ऐन्द्रवायवमैत्रावरुणौ)

मैत्रावरुणप्रभृति VI, 13, 2.

मैथुन IX, 28, 18.

मैधातिथ XI, 7, 2; XVI, 11, 16; मैधातिथौ VII, 8, 5; XI, 7, 3.

मौञ्जी XVII, 2, 1, 9.

मा + आ मनन्ति XV, 15, 10.

+ समा जात (in अयथासमाजात । यथासमाजातम्)

मेल् (मेड्) + आ मेस्यति IX, 7, 2.

य

य I, 1, 8 etc.; य उ च XIV, 12, 2; 51, 1; ये के च XV, 26 (p. 195, 2); XVI, 15, 8; यत्किं च XVI, 20, 2; 21, 2; 23, 4; 24, 2; 25, 2; 26, 2; 27, 2; 28, 2; 29, 2; 30, 2.

यज् यजति I, 2, 28; 6, 16; 12, 18; 15, 2; II, 5, 17; 16, 2;
 III, 8, 20. 23; 16, 11; V, 11, 6; 15, 10; 18, 5; 19, 24;
 20, 2; VII, 1, 5; 2, 12; 4, 3; 7, 2; 8, 3. 6. 9; 9, 8; 10,
 16; 11, 4; 12, 4; 16, 4. 6; 17, 5; 19, 4. 25; 20, 11; 22,
 6; 23, 9; 24, 6; VIII, 1, 6; 2, 5; 3, 4. 19; 4, 1. 2. 3; 5,
 1; 6, 17; 11, 4. 9; 12, 8; 13, 1; IX, 2, 6; 3, 4; 4, 7; 7,
 5; 8, 3; 9, 5; 10, 4; 11, 4; 12, 4; 13, 4; 14, 3; 15, 4;
 16, 4; 17, 3; 18, 5; 25, 2; X, 13, 19. 24; 21, 1; XIII,
 7, 6; XIV, 33, 16; 52, 6; XV, 3, 11; यजतः X, 7,
 9; यजन्ति VII, 4, 5; 7, 7; X, 7, 2. 7. 13; XIV, 52, 14;
 55, 5; यजते I, 3, 1; III, 10, 5; 11, 3. 9. 13; IV, 17, 1;
 V, 15, 1; XIV, 7, 1; 12, 2; 57, 20; XV, 1, 3; 11, 1; 12,
 1; 14, 2; 16, 8; XVI, 1, 1; 10, 1; 15, 1; यजन्ते XVIII,
 24, 27; यजेयम् XIV, 27, 1; 28, 1; यजेत् I, 17, 18; III,
 20, 20; XI, 2, 14; यजेत XIII, 13, 1; XIV, 2, 1; 4, 1;
 6, 1; 8, 1; 9, 1; 14, 1; 15, 1; 16, 1; 17, 1; 18, 1; 19,
 1; 20, 1. 23, 1; 24, 1; 25, 1; 26, 1; 27, 1; 28, 1 etc.,
 यजेमहि XIV, 40, 1; यजेरन् XIII, 11, 1; 20, 8; यज V,
 10, 17; XIV, 12, 2; यजे XV, 18 (p. 189, 5 ff.); 20 (p.
 191, 22); XVI, 10, 14; यजस्व XV, 18 (p. 189, 11 ff.); यज-
 त XIV, 6, 1; 8, 1; 9, 1; 12, 2; XV, 9, 2; 11, 1; 12, 1;

XVI, 1, 1; 22, 1; ईजे XV, 16, 10; XVI, 9, 8. 11. 14; 16, 2; ईजान XIV, 40, 10; अयष्ट XV, 16, 11; यक्ष्यन्ति XIV, 40, 1; यक्ष्यमाण II, 1, 6; IV, 1, 3; V, 1, 1; VI, 1, 22; XV, 1, 3; इज्यते I, 16, 3; इज्यमान I, 16, 10; इष्ट III, 20, 15; IV, 7, 3; 9, 5; XV, 1, 29 (Cf. अनिष्ट); याजयन्ति XVI, 20, 7; याजयेयुः XIII, 11, 8; XV, 14, 8; याजयत XIV, 40, 1; याजयी चकार XVI, 8, 27; इष्टा III, 16, 24; 17, 7; 18, 17 etc. (Cf. अनिष्टा)

+ सम् यजेयाताम् XIV, 29, 2; 39, 7.

यजन in देवयजन V, 2, 1.

यजमान I, 4, 15; 12, 6; 14, 17; II, 7, 13. 15; 9, 7; III, 8, 25. 26; 17, 8; IV, 6, 3. 4; 8, 2; 19, 9; V, 3, 8; 10, 29; 15, 8; 16, 5; VI, 1, 5; 8, 9; VIII, 10, 1; 11, 14; IX, 5, 1; XIII, 5, 11; 29, 29; XIV, 6, 6; 28, 9; 32, 10; XV, 6, 7; 11, 1; 12, 1; XVI, 1, 1; 3, 19. 35; 6, 2; 10, 1. 15; 13, 3. 9; 15, 1; 17, 2; 18, 1. 12; 22, 20. (Cf. पत्नीयजमानौ)

यजमाननिमित्त IV, 6, 3.

यजमानपक्षम I, 12, 6.

यजमानभाग IV, 13, 3.

यजुर्वेद III, 21, 3; XVI, 2, 6.

यजुस् XIII, 20, 7; XV, 11, 6.

यज्ञ I, 1, 1; XIV, 2, 7. 22; 4, 4. 5; 5, 8; 12, 4; 13, 10; 15,
8; 40, 5; XV, 2, 19. 20; 4, 8; 5, 1; 16, 14; XVI, 1, 18.
19. 20; 10, 7. 15; 21, 2; 24, 2; 29, 10; XVII, 7, 5. (Cf.
आयुष्कामयज्ञ । उत्सवयज्ञ । दाक्षायणयज्ञ । प्रथमयज्ञ । महायज्ञ ।
वसिष्ठयज्ञ । (शौनकयज्ञ)

यज्ञकाम V, 2, 2; XVI, 29, 7.

यज्ञकतु XIV, 6, 1; 7, 1; 8, 1; 9, 1; 12, 2; 14, 1; 17, 1;
18, 1; 19, 1; 20, 1; 23, 1; 24, 1; 25, 1; 26, 1; 27, 1;
28, 1; 29, 1; 30, 1; 32, 1; 33, 1; 34, 1; 35, 1; 36, 1;
38, 1; 40, 1; 43, 1; 44, 1; 45, 1; 46, 1; 47, 1; 48, 1;
49, 1; 50, 1; 58, 1; 59, 1; 60, 1; 61, 1; 63, 2; 64, 1;
65, 1; 66, 1; 67, 1; 68, 1; 69, 2; 71, 2; 74, 2; 75, 2;
76, 2; 77, 2; 78, 2; 79, 2; 80, 2; 81, 2; 82, 2; 83, 2;
84, 2; XV, 1, 3. 10; 9, 2; 11, 1; 12, 1; 20 (p. 192, 1);
XVI, 1, 1; 20, 13; 23, 6; 29, 8.

यज्ञगाथा XVI, 8, 28; 9, 6. 9. 12. 15.

यज्ञपथ XVI, 10, 8.

यज्ञपात्र V, 14, 5.

यज्ञमुख XIV, 31, 4; XVI, 20, 14.

यज्ञागार V, 14, 1; XVIII, 24, 14.

यज्ञायज्ञीय VII, 25, 10; VIII, 6, 1. 5; XI, 2, 13; XVIII,
23, 4, 13.

यज्ञोपवीतिन् I, 1, 6; III, 16, 14; IV, 3, 7.

यत् + यथा यातयन्ति XIII, 20, 10; यातयेयुः XII, 9, 8;

यात्यन्ते XIV, 3, 1; 5, 5.

+ यम् ययतन्त XIV, 23, 1; 32, 1; 38, 2.

यतस् XI, 12, 1.

यति XIV, 50, 1.

यत्काम IV, 3, 5; X, 21, 14.

यच I, 17, 13; III, 14, 14; V, 2, 3; 13, 11; VII, 25, 9; 26,
6; X, 1, 20; XI, 2, 5; XII, 3, 20; 13, 5. 6; XIV, 62, 2;
XVII, 7, 11; 14, 6; 17, 4.

यथा III, 14, 19; 21, 8; IV, 3, 7; 6, 12; 21, 6; V, 11, 12;
20, 2; VI, 9, 12; VIII, 1, 1; 9, 9; X, 6, 11; XII, 11, 12;
24, 3; 26, 10; XIV, 8, 7; XV, 3, 10; 16, 12; 18 (p. 189,
4); 25 (p. 194, 14. 15. 21); XVI, 11, 2. 5. 8. 11 ff; 29, 9;
XVII, 4, 7; 7, 2. 12; 8, 6; 10, 9. 10. 13. 15; 17, 14.

यथाकर्म IV, 6, 17; V, 10, 13; 13, 9.

यथाङ्गम् XVII, 12, 6.

यथाचमयम् VIII, 2, 13; 9, 2.

यथाचोदितम् II, 5, 17.

यथाहृन्दयम् IX, 20, 5.

यथादेवतम् IV, 9, 6; XIV, 10, 14.

यथादेशम् XIII, 24, 15.

यथाधिष्ठम् V, 19, 1.

यथाविःसृप्तम् VII, 14, 12.

यथापर्व XIV, 10, 4.

यथापृष्ठ XIV, 8, 7.

यथाप्रकृति XI, 13, 4.

यथाप्रपन्नम् V, 18, 12; 20, 7; XVII, 12, 4.

यथायत्नम् XVII, 12, 4.

यथाययम् XVI, 7, 4. 11.

यथारूपम् VI, 2, 3.

यथार्थम् III, 8, 21; V, 15, 9; VI, 1, 3; XIII, 20, 13; XIV,
51, 5.

यथावनेजितम् IV, 4, 5.

यथाव्यङ्ग्यम् VII, 8, 10.

यथाश्रद्धम् XIV, 12, 5.

यथासनम् VI, 13, 5; VII, 14, 12.

यथासमासात् VI, 1, 3. 6; IX, 6, 20; X, 1, 12.

यथासंप्रकीर्णम् XVII, 24, 26.

यथासंप्रेषितम् III, 7, 9.

यथासवनम् VII, 1, 4.

यथास्तुतम् XI, 3, 2.

यथास्तोत्रियम् XI, 3, 2.

यथास्तोमम् XII, 8, 11; XIV, 19, 2.

यथास्थान XIV, 10, 12; यथास्थानम् IX, 20, 16; XIV, 10, 7;
XVII, 10, 17.

यथेतम् VIII, 5, 7.

यथैतम् XVII, 17, 9.

यथोपपादम् VII, 17, 18.

यदा VII, 14, 9; XIII, 29, 17; XV, 18 (p. 189, 9 ff.); XVI,
18, 19.

यदि VII, 16, 1; XI, 14, 1; XII, 7, 3; 9, 8, 9; 27, 4, 5;
XIII, 3, 4; 11, 1; 13, 1; XIV, 14, 1; 42, 6; XV, 3, 8;
XVI, 18, 12; XVII, 1, 5, 6, 8, 18; 4, 4; 5, 4; 10, 8; 13,
6; XVIII, 2, 4, 6; 23, 4; 24, 14, 31; यद्यु XVIII, 23, 7;
24, 15; यद्यु वै XVIII, 7, 17; 23, 6, 9; यदि वै XIV, 29, 1;
40, 1; 50, 1.

यद्देवत XIII, 20, 9.

यम् यच्छति (वाचं) II, 7, 19; IV, 8, 3; VIII, 15, 1; XVII,
17, 11; यच्छेत् II, 14, 10; यत्ता II, 14, 9.

+ उद् यन्यमान V, 10, 12; यन्य II, 9, 6.

+ उपोद् यच्छन्ति VII, 5, 8.

+ उप यच्छति XVI, 17, 9.

+ नियच्छति (v. l. अन्) VII, 15, 16. (Cf. नियत०)

+ प्र यच्छति V, 15, 8; यच्छेत् III, 20, 1. 12. 20; अयच्छत्
XIV, 50, 1; 51, 1.

+ वि see वियत

यम (1.) III, 4, 14; XIV, 39, 7 (2.) (deity) IV, 4, 1 (अङ्गिर-
स्वन्तः पिबमन्); XV, 9, 2; XVI, 2, 4 (वैवस्वत)

यमन in वाग्यमन I, 12, 7.

यमस्तोम XV, 9, 1. 2.

यमुना XIII, 29, 21. 30.

यव IV, 15, 5; XIV, 7, 1. (Cf. ग्रीह्यवाः)

यवकलापि XIV, 40, 9.

यवखल XIV, 40, 7.

यवचूर्ण IV, 15, 22.

यवसमुष्टि III, 20, 1.

यवाग II, 7, 9; III, 12, 15; IV, 5, 11.

यवोर्वरा XIV, 40, 6.

यज्ञस् XVI, 29, 7.

या अयाताम् (विवदे) XIV, 29, 1.

+ संप्र यात II, 16, 1.

याजमान II, 11, 1; 14, 7; V, 4, 1; XIII, 14, 3.

याजुष XVI, 2, 6.

याज्ञहुर (अवभ) XVI, 9, 8.

याज्ञिक VII, 4, 18; याज्ञिकी I, 2, 8.

याज्या I, 1, 33. 39; 2, 2; 8, 3. 5. 7; 9, 2; 17, 11. 15; III, 16, 8; V, 18, 3. 11; 19, 8. 11. 16. 20. 28; VI, 11, 12; VII, 1, 8; 2, 4. 7. 10. 14; 7, 6; 8, 4; VIII, 8, 3; 12, 8; IX, 23, 9; 25, 2; X, 1, 10; 7, 2. 4. 5. 6; XI, 13, 9; XIII, 4, 3; 7, 4; 8, 4; 9, 4; 10, 3; 12, 6; XIV, 52, 4; 53, 8; 56, 1. 5; XV, 8, 20; 15, 12; XVI, 7, 3; XVIII, 21, 4. (Cf. अनुयाजयाज्या । प्रयाजयाज्या । शस्त्रयाज्या । सोमयाज्या)

याज्यान्त I, 1, 42; 2, 8.

याज्यापुरोनुवाक्ये (०क्वाः) 1, 16, 8; 17, 1. 7. 9; V, 11, 9; VIII, 12, 2; XVI, 7, 12.

याज्यावत् III, 7, 8.

यातजतीय XVIII, 19, 2.

याथाकामी (यथाकामिन्?) I, 3, 7; VI, 6, 18.

याथाकाम्य II, 1, 6; X, 13, 5.

यान XV, 3, 14.

याम (1.) XVI, 12, 21; यामी VIII, 6, 18; 7, 17; XIV, 57, 12; (2.) XV, 5, 13.

यावज्जीवम् III, 1, 8.

यावन्त् II, 12, 10; VIII, 7, 5; XV, 9, 4; 17 (p. 188, 8. 9;) यावत् V, 11, 8; VII, 6, 8; XIV, 32, 10.

सु सुवते XV, 16, 17.

युज् युनक्ति XIV, 31, 4; युञ्जन्ति XVII, 15, 1; युक्त II, 16, 2;
XIII, 19, 9. 16; XV, 3, 14.

+ नि युनक्ति IV, 17, 9; युयोज XV, 21 (p. 192, 6);
योक्ष्यामि XV, 21 (p. 192, 5); युक्त XV, 21 (p. 192,
7); 22 (p. 192, 17); XIV, 2, 16; 13, 3; XVI, 11, 2.

+ प्र युञ्जान III, 8, 5; युज्यन्ते XV, 11, 5; युज्य XV, 12, 8.

+ सम् युज्येत I, 1, 8; युक्त I, 3, 9; युज्य I, 16, 7 (see

असंयुज्य)

युवति XVI, 2, 11.

युवन् (यूनः) V, 1, 1; XVI, 2, 8. 29.

यूप V, 15, 2; XIII, 4, 1; 29, 5; XIV, 10, 10; 22, 15; 40,
8; XV, 1, 16; XVI, 3, 1. 20; 11, 2; 12, 1; 17, 11. (Cf.

एकयूप । नानायूप । विशाखयूप)

यूष IV, 18, 10.

येयजामह I, 1, 36. 40; 2, 2. 19; VII, 2, 15.

येयजामहवषट्कारणोः III, 16, 15.

योक्त I, 15, 9. (Cf. वेदयोक्ते)

योग in अहर्योग XIII, 1, 4; 19, 17; 24, 19.

योजन XIV, 40, 14.

योनि VII, 21, 2; X, 9, 14; 12, 4; XI, 11, 11; 12, 2; 13,

३२; १५, ६; XVIII, २३, १३. (Cf. अस्त्रयोनि । खयोनि । खर
योनि)

द्योन्यनुग्रसनं VII, २१, ५.

द्यौगपद्य XIII, १४, २.

र

रच् रचन्ति XVI, १, १६; रचेत् XIII, २९, २७.

+ अनु रचन्ति XVI, १०, १०.

रचस् XVI, २, १७.

रचोविद्या XVI, २, १८.

रजत III, १९, ९.

रज्जु XVII, २, १; ३, ७; १०, ११, १२.

रथ XV, ३, १४. (Cf. अश्वरथ । व्रतमानरथवासः । हिरण्यरथ)

रथसक XVI, १७, १. ४.

रथन्तर VII, २०, १. ३. ६; २१, ३; X, १२, ४; XI, ४, ३; ११, २;

१२, २. ३; १३, ३२; १५, ६; XIV, २, ५. ६; १२, ३; ४०, ३; XV,

४, ६; ७, २; XVI, २१, १०. १३; २३, १६; XVIII, ४, ३. ४. (Cf.

कक्षरथन्तर दृष्टद्वयन्तरे । दृष्टद्वयन्तरपृष्ठ । उद्धृतदृष्टद्वयन्तर)

रथन्तरपृष्ठ VII, २०, ८; २१, २; २३, १; X, २, १; १०, १; XI, १०,

१; ११, २; XV, १२, ४; १६, ९.

रथन्तरसामन् XIII, २९, १०.

रभ् + अन्वा रभते IV, ११, २; VII, ५, ९; रभन्ते X, २१, ६; रब्ध

IV, 16, 4. 7; XV, 23 (p. 193, 12); रभ I, 5, 8; 6, 3; V,
4, 1; XVII, 13, 12.

रभौयंश् VI, 1, 5. (विकार)

रम् + उप रमति XVII, 17, 12; XVIII, 19, 10; रमन्ति XVII,
17, 7; रमेत् XVI, 22, 21; रम XVII, 11, 3; रत XII, 13, 3.
+ वि रमति V, 19, 16.

रगना XVI, 18, 10.

रगनापृथक् VI, 9, 4.

रस XV, 1, 36. 37.

रा अरासत XV, 24 (p. 193, 18).

राका VIII, 7, 14; XIV, 57, 9.

राकासिनीवाल्मी I, 15, 3; IX, 28, 2.

राजत XIV, 32, 6,

राजन् IV, 21, 1; V, 6, 1. 4; 8, 3; 14, 19; VII, 15, 1; XIII,
11, 2; 13, 1; 24, 2; 29, 2; XIV, 50, 1; XV, 14, 4; 17;
18; 20; 22; 27; XVI, 1, 25; 18, 11; XVII, 5, 3. 4;
15, 3.

राजन (पृष्ठ) XVI, 14, 7. 8; XVII, 7, 4.

राजन्य I, 7, 3; II, 3, 6; 6, 5; XVI, 1, 16.

राजपुत्र XV, 25 (p. 194, 14); XVI, 1, 16.

राजमात्र XVII, 5, 3. 4; 15, 3.

राजसूय XV, 12, 1; 20 (p. 192, 1); XVI, 18, 1.

राज्यदास XVI, 3, 4; 12, 5.

राज्य XV, 12, 1; XVI, 2, 32.

राज in अतिराज । एकराज । एकविंशतिराज । एकषष्टिराज । एका-
क्षपञ्चाशद्वराज । चतुर्विंशतिराज । त्रयस्त्रिंशद्वराज । चिराज । द्वात्राज ।
नवराज । विंशतिराज । शतराज । सप्तचिंशद्वराज)

राजि । राजी II, 6, 3; IV, 15, 8; VI, 11, 6; VII, 14, 8; IX,
21, 4; 28, 5; XVIII, 23, 18.

राजिपर्याय VI, 13, 13; VII, 26, 12; IX, 7, 1; 11, 1; 15, 1;
19, 4.

राजिषत्त XIII, 14, 9.

रायन्तर VII, 14, 2; IX, 27, 1; X, 18, 11 XVIII, 4, 6. (Cf.
बार्हतरायन्तर)

रागिन्तरायौ XIV, 39, 1.

राष्ट्र XIV, 50, 1; XV, 16, 17.

रिक्थ XV, 27 (p. 195, 20).

रिच् + अति रिक्त VII, 27, 28; XIII, 1, 5; 7, 1 8, 1; 9, 1;
10, 1. (Cf. अतिरिक्तौक्थ)

रिफित I, 2, 9.

रु रवमाण IV, 17, 12. (Cf. अरवमाण)

रुच् रुचित V, 9, 25.

रुद्र III, 4, 8; IV, 17, 1; 19, 1; 21, 11 (plur.); पशुपति IX,
26, 2; रुद्राणी IV, 19, 5.

रुद्रवन्त VI, 9, 13.

रुद्रसेना IV, 19, 7.

रुध् + अव रुद्ध XIV, 50, 1.

रुह रोहति XI, 14, 13; रोहन्त XVI, 17, 11.

+ अधि रोहति XV, 17 (p. 189, 3); XVII, 14, 6; 17, 4.

+ उपाव रोहति XVIII, 21, 6; रोह्य II, 17, 8.

+ प्रत्यव रोहति XVI, 17, 7; रोहन्ति XVI, 18, 16.

+ आ रोहति XVI, 17, 1; रोहन्ति XVI, 18, 17.

+ समा रोह्यमाण II, 17, 1; रोह्य III, 19, 13; 21, 9;
रोह्य XVI, 16, 1; XVIII, 24, 26.

रूप XIV, 11, 9; 16, 10; 23, 4; 24, 3, 5; 25, 5; 27, 13; 29,
8; 31, 5; 33, 21, 22; 34, 3, 4; 35, 2; 36, 2; 37, 2; 38,
4, 7; 49, 3; 50, 2; 57, 18; 58, 2; 59, 2; 60, 3; 71, 4;
XV, 1, 15, 18; 2, 4, 8, 11, 14, 21, 25, 29; 14, 4; 17 (p.
188, 14); XVI, 3, 10; 11, 33; 12, 11; 14, 12, 16; 22, 22.
24, 26; 24, 4, 5. (Cf. उत्पत्तिरूप VI, 1, 3; स्वभरूप ।

तद्रूप । तावमानरूप । पुरुषरूप । यथारूपम् । वपारूप । सर्वरूप)

रेणु XV, 26 (p. 195, 1).

रेतस्त्रन्त II, 5, 16.

रेफ I, 2, 9.

रेवती XII, 6, 11.

रैवत (1.) IX, 27, 1 (2.) X, 8, 7.

रैवतगर्भ XV, 7, 5.

रैवतपृष्ठ X, 7, 1.

रोमन् XVIII, 24, 20.

रोमनखानि IV, 14, 4.

रोह XV, 2, 27, 28; 4, 3.

रोहिणी IV, 14, 13.

रोहित (1.) IV, 16, 2. (Cf. सर्वरोहित) (2.) XV, 18 (p. 189, 7 ff.); 19.

रौद्र VI, 11, 10; रौद्री XIV, 57, 3.

रौद्रादि VI, 12, 4.

स

सचण I, 17, 13; III, 20, 5; सचणा I, 1, 10. (उपरिष्ठासचण ।
तन्त्रसचण । पुरसासचण । पुरोतुवाक्यासचण । साव्यासचण ।
वचनसचण)

सचय् + उप सच्यते I, 16, 9.

सप्तदिन् XV, 1, 22.

सम् सभन्ते VII, 25, 17; IX, 27, 3; XV, 27 (p. 196, 8); सभेत
XIII, 24, 16; सभे XV, 17 (p. 188, 1); सभेत VIII, 8, 7;
असिप्त XV, 24 (p. 194, 2).

+ आ लभन्ते XVI, 3, 27; 15, 8. 5. 8; 22, 4; लभेत
XIII, 2, 1. 7; 3, 3; 4, 1; लेभे XV, 20 (p. 192, 2);
लभ्यन्ते XV, 1, 24.

+ उपा लभ्य XI, 13, 8; XIV, 2, 14. 15. 21; 8, 19;
5, 7; 6, 2; 7, 8. 8; 8, 8. 6; 9, 2. 3; 13, 1. 2.
9; 62, 3; XV, 1, 22; XVII, 5, 9; 7, 8.

ललाट II, 12, 1. 4; XVI, 3, 29.

•लवण• IV, 1, 3.

लाङ्गलेषा XIV, 40, 8.

लाङ्गूल XVII, 5, 10.

लिख् लेखयित्वा XVII, 10, 4.

लिङ्ग I, 17, 5.

लिङ्गकृत XIV, 22, 5.

लिङ्गेषु XIV, 51, 8.

लिप् लिप्तेत् VII, 8, 12.

+ उप लिप्य XVIII, 24, 27.

+ नि लिप्यति I, 10, 2; II, 9, 12; IV, 21, 8.

+ प्र लिप्य IV, 15, 22.

लिद् + लिप् लिङ्ग II, 9, 14.

लुप् लुप्यते I, 2, 10; III, 20, 13; लुप्येरन् XIII, 1, 8. (Cf.

अर्थलुप्त)

सू लून (v. 1. डलून) IV, 4, 2.

लेख XVII, 10, 4.

लेप in आच्यलेप VII, 5, 10.

लोक XIV, 17, 1; 19, 1; 40, 1; XV, 17 (p. 188, 13; 189, 2);

XVI, 3, 8; 8, 25; 21, 13. 15. 16. 21; 22, 10. 13. (Cf.

अन्तरिक्षलोक)

लोग V, 13, 3.

लोप in अर्थलोप III, 19, 2, गुणलोप III, 20, 17.

लोमन् in बाह्यतोलोमन् XVII, 3, 5.

लोष्ट IV, 15, 8.

लोह XIV, 13, 1; XV, 15, 2.

लोहितमिश्र IV, 19, 7.

लोहितोष्णीष XIV, 22, 20.

लौकिक II, 17, 9.

लौक्य XV, 1, 12.

व

वंश XVII, 1, 17; 10, 6.

वङ्ग V, 17, 6; XVI, 3, 24.

वप् subj. वोचः XVI, 29, 8; अवोचत् XV, 19 (p. 190, 9 etc.);

24 (p. 194, 10); उवाच XV, 18; 19; 20; 21; 22; 23; XVI,

16, 3; 29, 8; ऊचतुः XV, 22 (p. 193, 5); ऊचुः XIV, 29, 1;

40, 1; 50, 1; XV, 22 (p. 192, 22; 193, 9); ଉକ୍ତ I, 2, 21;
 14, 1; 16, 12; IV, 7, 16; 21, 4. 5. 6. 23; V, 6, 1; 9, 4.
 25; 10, 17; 13, 2; 14, 7; 15, 2. 4; 16, 4. 8. 9. 10; 18, 1.
 2; 19, 13; 20, 5. 7; VI, 3, 9; 7, 1; 8, 5; VII, 4, 1. 11;
 6, 1; 7, 1; 16, 2. 3. 4; 19, 1; VIII, 1, 3; 3, 1; 4, 2. 3;
 5, 1; IX, 24, 9; 25, 1. 2; XV, 22 (p. 193, 7. 8); XVI, 30,
 11; XVIII, 23, 4; ଉକ୍ତା I, 14, 21; IV, 6, 17; VI, 7, 7; 9,
 6; VIII, 5, 5; X, 14, 3; 15, 3; 16, 3; 17, 3; 18, 3; XII,
 13, 4; 23, 3; 26, 11; XV, 18; XVIII, 19, 10; ବାଚସ୍ପତି
 I, 15, 13; VIII, 12, 9; ବାଚସ୍ପେତ୍ XVI, 3, 19; ବାଚସ୍ପିତା
 VIII, 12, 10.

+ ଅନୁ ଅବୋଚ୍ଚତ୍ III, 14, 14; V, 13, 11; ଉଦାନ V, 1, 1;
 ଉଦ୍ଧ II, 16, 2; III, 16, 23; V, 6, 2; 13, 4; 14, 8;
 VI, 7, 2. 10; IX, 25, 2; X, 1, 11; ବାଚସ୍ପତି XVI,
 13, 15.

+ ନିଷ୍ ଉକ୍ତ XIII, 16, 5; XVII, 7, 9. (Cf. ଅନିଷ୍ଟ)

+ ମ ଉବାଚ XIV, 12, 2; XV, 16, 12; 20 (p. 192, 1);
 XVI, 29, 9; ଉଚ୍ଚ: XIV, 40, 1; ଉକ୍ତ XVII, 17, 11.

+ ମତି ଉବାଚ XV, 17 (p. 188, 5); ଉକ୍ତ VI, 7, 10.

ବଚନ I, 1, 16. 27. 29; 16, 20; V, 11, 3; XIV, 51, 6. (Cf.
 ଚିର୍ବଚନ)

वधनसंज्ञा XI, 1, 2.

वञ्च in दम्बवञ्च । दम्बवञ्चौ

कडवा XIV, 41, 12; XV, 4, 12.

वञ्च (1.) II, 8, 6. 7; 12, 4; III, 12, 12; 13, 24; V, 10, 5. (2.)

काञ्च XVI, 11, 20.

वञ्चापाकरण IV, 1, 2.

वद् वदति X, 19, 1; वदन्ति XVII, 14, 14; वद् XV, 25 (p.

194, 14); वदन् XIV, 16, 6; वदिष्यन् X, 14, 1; 15, 1; 16,

1; 17, 1; 18, 1; वादयेत् XVII, 3, 13. 16.

+ अति वदेत् XVII, 17, 14.

+ अभि वदेत् XIV, 51, 1; उदित XVI, 3, 11. 26. 30. 32.

+ अप वदन्ति XIII, 16, 1.

+ प्र वादयन्ति XVII, 14, 8. 9.

+ वि वदिष्येते । वदे ऽद्याताम् XIV, 29, 1.

+ सन् वादयेत् XVII, 14, 2.

वदन in गृहपतिवदन X, 20, 1.

वधयञ्च I, 7, 3.

वनस्यति V, 15, 6; 19, 18; VI, 9, 13; IX, 26, 2. (Cf. ओषधि-

वनस्यतीनाम्)

वनस्यतिप्रभृति XV, 1, 28.

• वनस्यतिसव XIV, 73, 3.

1. वप् वापयन्ति XVIII, 24, 19.

2. वप् + आ वपति XIV, 2, 20; 13, 8; उष्य IV, 15, 5. 8.

+ नि उष्य VIII, 8, 11.

+ निष् वपति XIV, 2, 17; 13, 5; XVI, 1, 2. 11. 13;

वपन्ति XIII, 29, 20; वपेरन् III, 6, 1; उप्त III, 2, 3;

उष्य XIII, 29, 12; वाष्य IV, 15, 8.

वपा IV, 14, 17; 17, 13; 18, 5; 20, 5. 6; V, 18, 4. 9; VI, 11,

12; IX, 27, 4; XIII, 2, 8; 3, 5; XV, 4, 12; XVI, 7, 4;

15, 9; XVII, 7, 11; XVIII, 24, 19.

वपान्त VI, 11, 17.

वपावन्त् XVI, 15, 9.

वपाश्चपण्यौ IV, 18, 6.

वयस् (1.) XV, 3, 17 (2.) XVI, 2, 26.

वर (1.) II, 7, 7; III, 19, 9; IV, 20, 3; VII, 21, 9. (Cf.

निविद्धर) (2.) वर in निषद्धर XV, 19.

वरुण IX, 26, 2 (धर्मपति); XIV, 7, 1; 35, 1; XV, 12, 1; 13,

4; 18 (p. 189, 5 etc.); 20; 22; XVI, 2, 7.

वरुण्यङ्ग XV, 13, 3.

वरुणपात्र XIV, 7, 1.

वरुणप्रघास III, 14, 1; 15, 24; XIV, 7, 1; 9, 5; 10, 9.

वरुय in विततवरुय XVII, 5, 1.

वर्जम् in निगमस्थानवर्जम् XIV, 10, 6; वैतानवर्जम् IV, 15, 6.

वर्ण I, 1, 2. (Cf. सर्ववर्ण)

वर्त्मन् V, 6, 2. 3; 13, 2. 5.

वर्ष III, 8, 3; 18, 20; वर्षाः (plur. fem.) II, 1, 3; XVI, 9, 29.

(Cf. मध्यावर्ष)

वर्षिष्ठ XVI, 24, 10.

वर्षीयंस् I, 17, 11.

वलभिद् XIV, 14, 1. (Cf. उद्भिद्भलभिदौ)

वस्त्रिन XVI, 18, 18.

वश (1.) वशं नयेत् XIII, 24, 14. (Cf. कन्दोगवशेन) (2.) वश

अश्व्य XVI, 11, 23. (3.) XVIII, 14, 1.

वशा VIII, 12, 5; XIII, 3, 5; XIV, 2, 15. 21; 3, 19; 6, 3;

7, 5; 8, 6; 9, 3; 13, 2. 9; 40, 22; XV, 1, 21.

वषट्कहं VII, 4, 14.

वषट्कार I, 1, 34. 36. 42; 2, 13; XIII, 3, 5. (Cf. येयजाम-

हवषट्कारयोः । नानावषट्कार)

वषट्कारनिधन XIII, 12, 1.

वशट्—ह करोति V, 19, 17; IX, 20, 32; X, 21, 2; कुर्यात्

I, 2, 18; हत (Cf. यथावषट्कृतम्); हत्य I, 9, 3; V, 10, 18,

21. (Cf. अनुवषट्कृतम् । अननुवषट्कृते)

1. वष् वस्ते III, 8, 12; XVIII, 24, 4. 7.

2. वस् + वि उच्छति XV, 16, 6. 7; उषित II, 7, 3.

+ अभिवि उच्छेत XIII, 10, 4.

3. वस् वसन्ति XVIII, 23, 18; ऊषतुः XV, 17 (p. 188, 2).

+ उद् वासयिष्यमाण II, 5, 2; वास्य II, 8, 12; IV, 3, 7;
17, 13.

+ उप उष्य I, 3, 1; IV, 17, 3.

+ प्र वसति II, 15, 6; वसन्त II, 14, 6; IV, 13, 4; वस्यन्
II, 14, 1; उष्य II, 14, 10; III, 4, 11; 21, 8. (Cf.
अप्रोषिवस् VIII, 24, 1).

वसतीवरी (plur.) VII, 15, 6; XIV, 22, 19; 40, 10; 41, 9;
XVIII, 24, 9.

वसन XV, 13, 15. (Cf. आर्द्रवसन। दीक्षितवसन)

वसन्त II, 1, 1; XVI, 9, 27.

वसाहोम V, 19, 16.

वसिष्ठ I, 7, 3; XIV, 25, 1; 66, 1; XV, 21 (p. 192, 4) XVI,
11, 14.

वसिष्ठयज्ञ III, 8, 2; 11, 1.

वसु XIV, 33, 8; 69, 2; 70, 1; 72, 1; XVI, 27, 2.

वसुमन्त VI, 9, 13.

वद् ऊहे XVI, 29, 7; वनौवाह्यन्ते XIV, 40, 11.

+ आ वह VI, 9, 13; वाहयति I, 4, 22; वाहित III, 20,

20; वाङ् I, 5, 7; V, 15, 6; VI, 9, 13. (Cf. अना-
वाङ्). (Cf. ऊह्)

1. वा I, 1, 20. 23. 43; 3, 13 etc.

2. वा + उप वात XIII, 12, 8.

3. वा see वे.

वाग्देवत्य VI, 11, 11.

वाग्यत X, 21, 10; XVII, 13, 12.

वाग्यमन I, 12, 7; II, 14, 5; IV, 6, 11; 7, 1; V, 18, 4; VI,
6, 21.

वाच् (1.) I, 4, 7; II, 7, 19; 12, 12; 14, 9-10; IV, 8, 3; 12,
10; V, 9, 24; VI, 3, 9; 6, 15; VIII, 14, 1; 15, 1; IX,
20, 2; X, 21, 10. 16 (वाचं विक्रयन्ते)-17; XIV, 33, 16. 17;
51, 1; XVII, 14, 14; 17, 11. 14; XVIII, 1, 3. (Cf.
विस्मृवाच्) (2.) IX, 28, 5; XV, 11, 1; 14, 4; XVI, 10, 15.

वाचस्थिति IX, 26, 2.

वाचःस्तोम XV, 11, 1. 8.

वाज (1.) XV, 1, 3. 4; (2.) XV, 1, 12.

वाजपेय XIV, 42, 4. 5; XV, 1, 1. 12. 14. 17; 2, 3. 7. 10. 13.
20. 24. 28; 4, 1. 3; XVI, 15, 6; 17, 1.

वाजवन्त् VI, 9, 13.

वाजिन् (plur.) III, 8, 20.

वाजिन III, 9, 7; 13, 28; 15, 23; 18, 11; XIV, 10, 7.

वाक्य XVI, 11, 19.

वादन XVII, 3, 14.

वादिनी XVII, 3, 10.

वामदेव्य VII, 22, 1; X, 12, 4; 13, 11; XV, 7, 3; XVI, 21,
11. 14.

वायय III, 18, 3; IX, 23, 2. 6. 7. 11; XI, 7, 3; XVII, 8, 5;

वायव्या XIV, 56, 11.

वायव्यैन्द्रवायवे XI, 7, 3.

वायु XIII, 5, 22.

वारण IV, 16, 3.

वारुण XIV, 7, 3; 13, 7; वारुणी III, 14, 4. 19; VIII, 11, 1.

वारुणप्रघासिक III, 15, 17.

वारुणमारुतौ XIV, 10, 9.

वार्चन I, 8, 1; 16, 12; II, 5, 12.

वार्षिक IX, 27, 1.

वालखिल्य XII, 6, 12; 7, 1. 5; 8, 2. 3; 11, 5; XVIII, 10, 11.

वावाता XVI, 1, 7; 4, 2.

वाश् वाश्नेत III, 20, 1; वाश्मान XIII, 2, 3.

वाश XVI, 11, 22.

वासन्तिक IX, 27, 1.

वासम् II, 3, 22; IV, 15, 4; 16, 9; VII, 18, 3; XV, 3, 13;

17 (p. 188, 14); XVI, 3, 25.

वासिष्ठ XI, 13, 7; XVI, 11, 13.

वासुक्र XVII, 9, 5.

वास्तोष्यतीय II, 16, 1.

विंशति IV, 15, 15. 20; XIV, 61, 6; XVIII, 8, 6; 9, 3; 10, 4.

विंशतिपद XII, 17, 3.

विंशतिपशु XVI, 15, 17.

विंशतिरात्र XIII, 16, 2.

विंशतिशत XI, 13, 6; XIV, 9, 8. 9.

विंशत्यक्षर IX, 6, 1.

विकर्ष XII, 9, 14. 15.

विकर्तन IV, 19, 7.

विकर्ष XIII, 1, 7.

विकल्प V, 9, 2; VII, 7, 6; 10, 8; VIII, 4, 4.

विकल्पभूत I, 16, 14.

विकार I, 15, 6; 16, 11; II, 6, 8; 8, 8. 16. 22; III, 10, 7;

IV, 6, 8; 7. 11; 21, 7; VI, 1, 4; IX, 1, 2; 20, 4; X, 2,

7; 3, 14; 4, 14; 5, 23; 6, 18; 8, 14; 9, 16; 10, 7; 11,

8; 13, 18; XI, 1, 2; XII, 3, 1; 8, 5; 10, 1; XIII, 19,

19; XIV, 1, 1; XVI, 4, 6; 17, 8. (Cf. अमावास्याविकार।

अर्थविकार। देवताविकार पृथ्वीविकार। पौर्णमासीविकार।

शब्दविकार। स्तोमविकार)

विक्रिध XVI, 18, 18.

विचाम IV, 12, 10.

विघन XIV, 39, 8.

विचतुर XVIII, 23, 12.

विचिन्वती IV, 19, 8.

विततवह्य XVII, 5, 1.

वित्त IV, 16, 10.

1. विद् वेद (1. and 3rd sg.) XIV, 12, 2; 32, 1; 51, 1; XVI, 23, 6; 29, 11; 30, 13; वेत्य XVI, 29, 7; विद्मसि XV, 27, (p. 195, 17); विदुः XV, 17 (p. 189, 2); विद्यात् XVII, 5, 4; विदंस् X, 14, 8; 15, 8, etc. in एवंविदंस्; 19, 2; 20, 2; वेदयेत IV, 21, 25.

2. विद् विन्दति XV, 19 (p. 191, 5 ff.); विन्दते XV, 17 (p. 188, 4. 6.); विविदुः XV, 21 (p. 192, 4. 7); विद्यते I, 2, 20; VI, 1, 4; 13, 13; XI, 1. 5; विद्येत XVII, 1, 5. 18; 5, 4; विद्यमान III, 20, 7. (Cf. अविद्यमान)

विदूर I, 1, 25.

विद्या XV, 27 (p. 195, 17.) (Cf. असुर०। रक्षो०। सर्प०)

विधा XIV, 41, 1; 42, 1. (Cf. एवंविध। एकविध। द्विविध etc.। पुरुषविध)

विध्यपराध III, 19, 1.

विनश्चन XIII, 29, 1.

वितुत्ति XIV, 38, 1. 2. 4.

वितुत्त्यभिभूती XIV, 8, 12; 38, 1; XV, 11, 10.

विप् वेपमान XIII, 2, 2.

विपर्यय IV, 6, 3.

विपर्यास V, 11, 9. 14; VIII, 12, 2; XIII, 1, 9. (Cf. कर्म-

विपर्यास। अस् + विपरि)

विपृथु XIV, 72, 3.

विप्रतिषेध in अविप्रतिषेध। कल्पविप्रतिषेध

विप्रयोग VII, 26, 6.

विप्रुष् VIII, 15, 7.

विभक्ति II, 5, 20.

विभव I, 16, 5; V, 19, 2.

विभुमन्त VI, 9, 13.

विमथित XIII, 3, 4.

विमार्जन in मुखविमार्जन IV, 21, 21; VIII, 9, 8.

विमृध् III, 1, 1.

वियत VII, 19, 23; VIII, 7, 19.

विराज् II, 2, 15; III, 12, 11; 13, 23; V, 3, 5; VII, 27, 5

(पूर्वा). 6 (उत्तरा); IX, 20, 33; XIV, 25, 1. 3. 4 (यज्ञक्रतु);

26, 3; 27, 7. 8; 28, 5; XV, 1, 35; XVI, 29, 2. 13. (Cf.

चिष्टुष्विराजोः)

विराट्स्वराज् XIV, 30, 1.

विवाचन (?) XV, 27 (p. 195, 15).

विवाह XV, 17 (p. 188, 14).

विविचि III, 4, 4.

विविध XIV, 28, 11.

विवृत्तिप्रत्यय XII, 13, 6.

विद्यधि in सूक्तविद्यधि VII, 19, 20.

1. विश् + उप विशति V, 9, 27; 14, 21. 24; VI, 7, 10; 13, 4; XVII, 11, 2; विशतः V, 19, 1; विशन्ति IV, 16, 2; VII, 14, 12; विशेत् III, 20, 2; XVI, 22, 23; विष्ट XIII, 2, 5; विश् I, 5, 8; 6, 9; II, 11, 5; IV, 6, 9; 13, 1; V, 10, 16; 14, 6; 15, 10; VI, 8, 4; VII, 6, 1; 7, 3; VIII, 11, 15; IX, 25, 1; X, 1, 13; 7, 10; 13, 26; XVI, 17, 4; XVII, 11, 4; 13, 12; XVIII, 24, 19; + उपोप (उप उप) V, 9, 4; VIII, 5, 3; 9, 2.

+ समुप X, 21, 14.

+ प्र विशति XV, 17 (p. 188, 16); XVII, 13, 11.

+ सम् XVI, 1, 7.

2. विश् XIV, 33, 15; XV, 16, 17; XVI, 2, 2. 5. 8. 11. 14. 17. 20. 23. 26. 29. 33.

विशास्तु XV, 21 (p. 192, 7).

विशाख (f. विशाखी) XVII, 1, 15; 10, 6.

विशाखयूप XVI, 9, 25; 14, 19; 15, 17.

विशोक XV, 17 (p. 188, 22).

विश्व XIV, 42, 16. (Cf. विश्वे देवाः)

विश्वकर्मन् XVI, 16, 2.

विश्वजिच्छिन्प XII, 8, 1. 5; 9, 5.

विश्वजित् X, 8, 23; XI, 15, 1. 10; XII, 2, 12. 23; 6, 7. 8;

27, 4; XIII, 13, 1; 17, 1. 3; 19, 11; 21, 7; XIV, 8, 9;

13, 13; 38, 8; 42, 16; XV, 6, 8; 7, 9; XVI, 9, 11; 15,

13. 14; 23, 24; 24, 18. 20; 25, 5; 26, 5. 9; 27, 4. 6; 28,

3; 29, 17; 30, 7. (Cf. अभिजिद्विश्वजितौ)

विश्वजिदभिजितौ XIII, 29, 25; XV, 11, 12.

विश्वदेव्यावन्त VI, 9, 13.

विश्वसृज् XIII, 28, 8; XIV, 72, 1.

विश्वामित्र XV, 21 (p. 192, 3); 24 (p. 193, 16 ff.); 26 (p. 195, 11).

विश्वे देवाः IX, 27, 1; 28, 17; XIV, 33, 18; 60, 1; 70, 1;

XV, 22 (p. 192, 20 ff.)

विषमर्च VII, 19, 17.

विषय XIII, 5, 1. (Cf. चतुर्विषय)

विषुवन्त XI, 13, 1; XII, 6, 7; 9, 8. 12. 17; 11, 12; 27, 4;

XIII, 16, 4; 17, 3; 23, 3. 8; 25, 5; XV, 2, 26. 27; 3,

10; XVI, 26, 5; XVII, 8, 6.

विष्णु I, 7, 6; 14, 10; IX, 28, 8; शिपिविष्ट III, 2, 2; XV,
14, 4.

विष्णुक्रम IV, 11, 6.

विष्णुन्यङ्ग XII, 6, 14; 7, 1. 7; 8, 2; XIV, 71, 4.

विष्णुपद्मी IX, 27, 1.

विष्वच् XIV, 38, 2. 3.

विषंस्थितसंचर VI, 13, 7; VII, 7, 4.

विसर्ग II, 14, 9; IV, 7, 2. 3.

विसर्जन II, 13, 7.

विसर्जनीय I, 2, 9.

विस्मृत्वाश् XVII, 17, 3.

विह्वय IV, 2, 7. 13; XIII, 5, 17.

विहार III, 4, 2.

वी see व्ये

वीणा XVII, 3, 1. 9; 14, 8. (Cf. काण्डवीणा)

वीणागणगिन् XVI, 1, 25.

वीति (अग्नि) III, 4, 3.

वीर V, 9, 19; XV, 27 (p. 195, 16); XVI, 23, 6. 14.

वीरकाम V, 9, 19.

वीरवन् XV, 27 (p. 195, 13. 14)

वृ वृणीते V, 1, 1; अवृणीथाः XV, 24 (p. 194, 3); वृत्त V, 1, 10.

+ प्र वृत्त I, 6, 2.

वृक्ष IV, 14, 14.

वृक्ष XVII, 1, 18.

वृत् वर्तेते III, 8, 5; वर्तन्ते XIV, 40, 17; वृत्त III, 4, 2.

+ अनु वर्तयति III, 16, 12.

+ अप in अनपवृत्त XIII, 4, 1.

+ आ वर्तेते III, 20, 15; VI, 9, 4; 11, 16; वर्तेते XIII, 19, 12; वर्तेत XV, 1, 25; वर्त्यन् V, 10, 26; वृत्त VI, 7, 3; XI, 14, 37; XII, 2, 25; XIII, 16, 4; 17, 3; 18, 3; 23, 4; XIV, 38, 2. 5 (Cf. आवृत्तस्तोम; वृत्त IV, 13, 1; वर्तयन् see अनावर्तयन्).

+ अन्वा वृत्त I, 6, 5; IV, 13, 10; VI, 7, 10.

+ अभ्या वर्तेते VII, 4, 16; वर्तम् XV, 11, 5.

+ पर्या II, 9, 14; IV, 4, 12; VI, 7, 10.

+ प्रतिपर्या IV, 4, 14.

+ व्या वर्तेत I, 1, 8; cf. अव्यावर्तमान VI, 13, 11.

+ नि वर्तेरन् XIII, 24, 17; वर्तयति IX, 1, 3.

+ परि वर्तमान XVII, 15, 4.

+ प्र वर्तमान V, 13, 2; वृत्त III, 2, 1; 3, 1; XIII, 3, 1; XVI, 18, 8.

+ सम् in असंवर्तमान.

वृत्ति in पञ्चालपदवृत्ति XII, 13, 6.

वृत्रहन् III, 3, 2.

वृद्धयुक् (आभिप्रतारिण) XV, 16, 10.

वृध् वर्धयेयुः IV, 15, 7; अव्रीवृधत । अव्रीवृधन्त (विकार) VI, 1, 5.

+ वि वर्धते XIII, 14, 10; वर्धेरन् V, 11, 13; वर्धयेयुः XVI,
20, 9.

वृधन्वन् I, 8, 2; 16, 3; V, 18, 6.

वृन्त in पलाशवृन्त IV, 15, 9.

वृष् + अव वृष्ट XIII, 12, 10.

वृषण IV, 15, 16.

वृषाक्षि XII, 6, 13; 7, 1. 6; 8, 2; 13, 1; 24, 3; 26, 10.

वृष्टि XIV, 35, 1.

वृष्टिकाम XIV, 35, 1.

वृष्टिण XV, 1, 21.

वे + उप ऊत XIV, 22, 20 in उपोतपरुष

+ प्र वयन्ति XVII, 3, 7.

+ संप्र वयेत् XVI, 7, 15; 14, 4.

+ वि वयन्ति XVII, 2, 9.

वेणुयवी v. l., see वैणुयवी

वेतसशाखा XVII, 3, 10.

वेद (1.) I, 15, 9. 10. 11. 13; III, 14, 18; VIII, 12, 9. (2.)

XV, 16, 6; 27 (p. 195, 21); XVI, 2, 3. 6. 9. 12. (आङ्गिरस)

15. 18. 21. 24. 27. 30. 31. (Cf. अथर्ववेद । इतिहासवेद ।

ऋचोवेद । पुराणवेद । यजुर्वेद । सामवेद)

वेदयोक्त्रे I, 15, 11.

वेदशेष I, 15, 16.

वेदि III, 13, 16; 14, 15; 16, 17; IV, 8, 2; 12, 1; XIV, 40,

6; XVII, 15, 4; XVIII, 24, 19.

वेदिश्रोणि XIII, 11, 2.

वेद्यंश XVII, 15, 2.

वेद्यन्तसंमित I, 4, 2.

वेला XVII, 15, 9. (Cf. अचवेला । प्रातरनुवाकवेला अत्यवेला)

वेष्ट् + परि वेष्ट् IV, 15, 22; VII, 15, 2.

वै XIV, 2, 8. 11 etc., ह वै XIV, 40, 1; 57, 20; XV, 16, 17;

अह वैव XIV, 50, 1; यद्यु वै XVIII, 23, 6. 9; वा उ

XVI, 29, 7.

वैण्यवी III, 12, 2.

वैतानवर्जम् IV, 15, 6.

वेददन्धि XVI, 11, 8.

वेदेह XVI, 9, 11; 29, 6.

वैद्युत III, 4, 7.

वैधस XV, 17.

वैपश्यत XVI, 2, 25.

वैभीदक XIV, 22, 15.

वैमृध III, 1, 7.

वैयाघ्रपरिच्छद XIV, 33, 20.

वैराज IX, 27, 1; X, 5, 9. 15; XI, 15, 6; XII, 13, 2; XV,
1, 32; XVI, 23, 19; XVIII, 17, 6. (Cf. अचरवैराज)

वैराजगर्भ XV, 7, 2.

वैराजन्यूङ्ग XII, 13, 4; 26, 11.

वैराजपृष्ठ X, 5, 1; XVI, 23, 20.

वैराज्य XIV, 30, 1.

वैरूप IX, 27, 1; X, 4, 9; XII, 6, 10; XVI, 23, 20.

वैरूपगर्भ XV, 7, 4.

वैरूपपृष्ठ X, 4, 1; XVI, 23, 19.

वैवस्वत XVI, 2, 1. 4.

वैश्य I, 1, 3; II, 1, 3; 3, 7; XVI, 17, 3.

वैश्रवण XVI, 2, 16.

वैश्वकर्मण III, 15, 18. 20; XVIII, 21, 10; •णी XIV, 8, 6.

वैश्वदेव II, 3, 7; III, 11, 11; 12, 3; 13, 5; 14, 21; 18, 12.
20; VI, 10, 6; VII, 5, 21; VIII, 3, 8. 16; 7, 10. 19; 14,
6; X, 2, 7. 8; 3, 11. 14; 4, 14; 5, 23; 6, 18; 8, 10. 14.

17; 9, 15. 16; 10, 7; 11, 8; 13, 17. 18; XI, 4, 10; 5, 6;
 6, 7; 7, 10; 9, 7. 9; 10, 5; 12, 13; 13, 16; 14, 33; 15,
 8; XIII, 5, 17; XIV, 6, 1. 2; 7, 1; 9, 4; 10, 3; 56, 6.
 10; XVI, 7, 6; XVII, 8, 9; XVIII, 10, 12; 22, 2.
 7. 10; वैश्वदेवी III, 13, 10; VII, 10, 6; XIV, 57, 8; XV,
 14, 13. (Cf. मरुत्वतीयवैश्वदेवयोः)

वैश्वदेवद्यावापृथिवीयौ III, 12, 10.

वैश्वदेववार्हस्पत्यौ IX, 24, 7.

वैश्वदेवमारुते XI, 2, 8.

वैश्वदेवसूक्त XIII, 19, 13.

वैश्वदेवसुत् XIV, 60, 1; XVI, 15, 3; 29, 15.

वैश्वदेवाग्निमारुतयोः VIII, 7, 3; XIV, 3, 12; XVI, 8, 16.

वैश्वदेवाभिव्याहार XIV, 60, 3.

वैश्वदेविक III, 14, 3; 18, 2.

वैश्वमनस XI, 6. 1.

वैश्वानर (1.) II, 5, 2; III, 3, 2; IX, 25, 2; 27, 1. (2.) (sa-
 crifice) XVI, 23, 22. 25; 24, 19; 25, 3; 26, 3. 5. 10; 27,
 5; 28, 3; 29, 5. 15. 16; 30, 5.

वैश्वानरीय VIII, 6, 2; IX, 23, 8; 24, 2; XI, 2, 10; 7, 11; 14,
 34; XVIII, 23, 2.

वैश्वानरीयपार्जन्या इष्टि III, 13, 3.

वैश्वामित्र XV, 24 (p. 193, 18); 26 (p. 195, 6); 27 (195, 18).

वैश्वत XIV, 20, 3.

वैष्णव I, 3, 13, 18; 8, 8; VI, 11, 5; IX, 24, 7; XVI, 2, 10;

वैष्णवी V, 10, 1; 17, 13; VIII, 13, 1.

वैष्णवद्वितीय II, 3, 14.

वैश्वर्य XII, 16, 2; 17, 2.

व्यक्त see अव्यक्त

व्यञ्जन I, 2, 12; XIII, 1, 8. (Cf. आदिव्यञ्जन)

व्यत्यासम् see अस्

व्यथ् व्यथेत् XVII, 10, 15; व्यथेयाताम् XVII, 10, 9.

व्यध् विध्यति XVII, 15, 4; विद्ध see अविद्ध

+ अति विध्यन्ति XVII, 3, 6; विध्येत् XVII, 5, 7; 15, 5.

व्यर्ण XIII, 29, 28.

व्यवसाहम् Cf. गृह्

व्यवस्था (v. l. व्यवस्त) XVI, 7, 10. (Cf. अव्यवस्था)

व्यवेत II, 15, 6.

व्या see व्ये

व्याधित in उदरव्याधित XIV, 27, 2.

व्याधिज्ञाय III, 4, 8.

व्यायाम in परोद्विद्यायाम

व्याहति X, 21, 15.

वृष्टि XV, 16, 4; XVI, 1, 1.

वृह X, 2, 2; 3, 2; 4, 2; 5, 2; 6, 2.

वृहच्छन्दस् XIII, 21, 8; XVI, 30, 3.

व्ये + परि व्ययति XVII, 10, 10; वीयमान V, 15, 4. (Cf.

अपरिवीयमाण)

व्योमन् (1.) व्योमन् (loc.) XV, 17 (p. 188, 15) (2.) XIV, 24, 1.

व्रज् व्रजन्ति IV, 6, 12; व्रजेयुः V, 6, 5.

+ आ व्रजेयुः XIII, 14, 6.

+ प्र व्रजेत् XVI, 16, 1; व्रजन्त् V, 10, 14.

व्रत II, 3, 26; 13, 7; III, 9, 4; IV, 15, 6; XIV, 14, 1. (Cf.

अन्नरात्रव्रत । आदित्यव्रत । दीक्षितव्रत । सत्यव्रत)

व्रतपति II, 4, 6; III, 4, 11.

व्रतभृत् III, 4, 12.

व्रतय् व्रतयन्ति VII, 7, 8; व्रतयेत् XIV, 16, 3.

व्रतश्रपण VI, 12, 27.

व्रतापवर्ग IV, 16, 1.

व्रत्य IV, 1, 1.

व्रत्यवेला III, 4, 10.

व्रश् + आ वृश्चते XIV, 57, 20.

+ सम् व्रश्चम् XVI, 15, 11.

व्रात्यस्तोम XIV, 69, 1. 2; 73, 1.

ब्रीहि IV, 3, 4. 6.

ब्रीहियकाः III, 12, 3.

ब्र

ब्रथोर्वाक I, 14, 21; III, 8, 20.

ब्रथोस् V. 20, 7,

ब्रथ्वन्त I, 15, 8; III, 17, 9; V, 5, 7; VIII, 7, 21.

ब्रथ् ब्रथति VII, 19, 5. 23; 21, 2; X, 8, 14; XI, 15, 10; XII, 7, 6; XIV, 33, 16; XVIII, 1, 12. 19. 22. 23; 2, 1; 3, 1; 5, 10; 6, 1; 7, 1; 9, 1. 7; 10, 1; 11, 1; 13, 1; 14, 1. 6; 15, 1; 16, 1; 17, 1; 18, 1; 19, 1. 10; 22, 7; ब्रथन्ति VII, 10, 2; XI, 8, 2; XII, 2, 24; 7, 1; 8, 4; XV, 7, 9; ब्रथेत् VII, 10, 8; 20, 10; IX, 20, 1; X, 1, 20; XI, 14, 2; XII, 3, 20; XV, 7, 6. 7; XVI, 20, 10; XVIII, 2, 2. 4; ब्रथेयुः XIII, 10, 5; ब्रथिष्यामि XVII, 4, 3; ब्रथिष्यन्त VII, 9, 1; ब्रथ् XI, 2, 14; XVII, 19, 3. 17; XVIII, 14, 9; 21, 1. (Cf. निःब्रथ्) ब्रथ्त्वा VII, 9, 6; 10, 9; 19, 8. 15. 17. 19. 25; 25, 6. 13; IX, 3, 4; 5, 2; 8, 3; 20, 12; X, 8, 14; 13, 11; XI, 2, 5. 13; 3, 2; 11, 10; 12, 2; 14, 10. 26; 15, 6; XII, 6, 18; 7, 5; 8, 2; 13, 1. 7; 26, 10; XIII, 10, 5; XV, 7, 9; XVI, 8, 5. 16; XVII, 8, 2; 9, 5; XVIII, 1, 23; 2, 7; 3, 3; 4, 2. 5. 6. 7. 9; 5, 2. 6. 8. 11; 6, 6; 9, 3. 5. 6. 8;

11, 4 13, 11; 22, 7; शंसम् XVIII, 16, 2. (Cf. गायत्रीशंसम् । जगतीशंसम् । निविच्छंसम् । पङ्क्तिशंसम्) Cf. शस्य.

+ अति शंसन्ति XII, 2, 10; शंसेत् XIII, 7, 3; 8, 3; 9, 3; 10, 2; 12, 5.

+ अनु शंसति IX, 25, 1; शंसेत् VII, 21, 6; X, 9, 14; XVIII, 23, 13.

+ सम् शंसति X, 13, 10. 15; XI, 12, 8; शंसेत् XVI, 7, 13; 14, 2; शस्येत् XVII, 9, 6 (!; the form is probably incorrect; we should expect शंसेत् शंसयेत् or शस्य); शस्य XI, 2, 13.

+ उपसम् शंसति XVII, 8, 2; शस्य XI, 14, 15; XII, 11, 13; XV, 3, 11.

शक् शक्नुयात् VII, 6, 8.

शकट IV, 14, 33; V, 6, 1. 4.

शकल VIII, 8, 11. (Cf. हिरण्यशकल)

शक्य I, 17, 8.

शत IV, 15, 13. 18; VI, 6, 18; VII, 17, 17; IX, 20, 10; X, 12, 14; XI, 13, 6; XIII, 29, 16; XIV, 80, 2; XV, 3, 12; 11, 2; 14, 9; 16, 19; 17; 20, 21; 24 (शता nom. plur. p. 194, 6); 27; XVI, 1, 16; 4, 5; 22, 15. (Cf. त्रिष्टुप्-कृत । दशशत । विंशतिशत । सप्तविंशतिशत)

शततन्त्री XVII, ३, १. ९.

शतमान० II, ३, २२.

शतरात्र XIII, १८, ४.

शतवत्स XIV, ३२, ५. ९.

शतसंवत्सर XIII, २८, ७.

शताश्व (सहस्र) XIV, २८, १३; XVI, १०, ९.

शंतातीयाः XVI, १३, ६.

शंनोदेवीयाः IV, ११, ६; २१, १९; VIII, ९, ७.

शबर XV, २६ (p. १९५, ६).

शब्द I, १, ३०; III, २०, ११. (Cf. अग्निशब्द । दृष्टशब्द । स्वधा-
शब्द)

शब्दविकार VI, १, ३. ५.

शम् + सम् शमयेमहि अशमयन् XIV, २९, १.

शमीमय IV, १६, ३.

शन्धा IV, १६, ३; XIII, २९, २.

शन्धापरास XIII, २९, २९.

शय्या in अधःशय्या IV, १५, ६.

शरण XV, १७ (p. १८८, १४).

शरद् II, १, ४; XIV, ६२, ३; XV, १, १; XVI, ९, ३०.

शरभ XVI, ३, १४; १२, १३.

शरमय XIV, २२, १३.

शराव in सप्तदशशराव XV, 2, 12.

शरीर IV, 15, 8. 9.

शरेषीका XVII, 3, 11.

शर्व IV, 19, 1; शर्वाणी IV, 19, 5.

शल VI, 1, 6.

शललीपिशङ्ग XVI, 28, 4.

शवचमू XIV, 22, 19.

शवनभ्य XIV, 22, 18.

शस् + वि शसिष्यामि। शसिष्यन्ति XV, 21 (p. 192, 8. 10);

शिश्रासिक्त् XV, 25 (p. 194, 11).

शस्त VII, 9, 1; 10, 1; 25, 1; VIII, 7, 19; IX, 1, 8; 20, 5;

XI, 3, 1; XII, 2, 3; 3, 17; 9, 1; 27, 1; XIII, 20, 6;

XIV, 2, 10; 3, 2. 13; 4, 6; 6, 4; 8, 7. 9; 13, 14; 19,

2; 22, 24. 26; 38, 8; 40, 4; 70, 2; 72, 4; XV, 4, 7; 5,

3. 6; 9, 3; XVI, 8, 26; 23, 15; 24, 12; 29, 12; XVII,

8, 12; XVIII, 23, 5. 8. 12. (Cf. अन्तःशस्तम्। ऐकादिक-

शस्त। तत्कृतशस्त। दिष्टशस्त)

शस्तयान्याः VII, 9, 7.

शस्तादौ VII, 19, 6; VIII, 3, 5.

शस्तानुवचनयोः VI, 1, 25.

शा see शो

शस्य in परिमितशस्य VII, 21, 7.

शात्तय XIII, 28, 6.

शाकर IX, 27, 1.

शाकरगर्भ XV, 7, 3.

शाकरपृष्ठ X, 6, 1.

शाखा in पलाशशाखा IV, 14, 7; 17, 5. 9; X, 21, 7; and in
वेतसशाख XVII, 3, 10.

शामिच VI, 12, 9; XIII, 3, 5.

शारद IX, 27, 1.

शाला V, 6, 4; 9, 4; 14, 5; 20, 8; VII, 14, 11; X, 21, 10;
XVII, 13, 8. (Cf. पद्मीशाल)

शालामुखीय V, 14, 6; VI, 12, 25; X, 7, 10.

शस् + आ शास्ते IV, 3, 7.

शस XV, 25 (p. 194, 11).

शसहस्त XV, 24 (p. 194, 2).

शिखर XIV, 22, 9.

शिपिविष्ट (विष्णु) III, 2, 2; XV, 14, 4.

शिरस् IV, 14, 25; 15, 11; VII, 5, 4. (Cf. प्रत्यक्शिरस् +
प्राक्शिरस्)

शित्य XII, 3, 15; 9, 4. 5. (Cf. प्रतिशित्य । विश्वजिष्कित्य)

शिशिर II, 1, 5; XVI, 9, 32.

शिश्र IV, 15, 17.

शिष् शिष्ट IX, 5, 13; शिष्टा VIII, 3, 16.

+ उद् in उच्छिष्टदान IV, 21, 16; हविर्दक्षिष्टाशन III, 8, 13.

+ परि शिष्यते XV, 27 (p. 196, 6); XVI, 22, 18; शिष्ट IX, 5, 8; X, 8, 14; XVII, 14, 4; 15, 9; 17, 5; XVIII, 10, 2. 6; 20, 5; शिष्य V, 9, 25; VII, 19, 22; IX, 6, 16; X, 8, 14; XI, 14, 12; XII, 11, 12; XIII, 3, 22; XV, 3, 30; XVIII, 20, 6.

शी गेते III, 13, 30; XV, 19 (p. 190, 13); गेरते XV, 19 (p. 191, 1); शयीत XVI, 1, 8; शयान XV, 19 (p. 190, 17).

+ उप गेरते XIV, 22, 10. 12.

शीर्षच्छिद् in चुरवपिशीर्षच्छिदौ XIV, 22, 4.

शीर्षण्य XVII, 2, 8; 14, 1; XVIII, 2, 1.

शीर्षन् XVII, 10, 7.

शुक्रस्तोम XIV, 20, 1.

शुक्ल XVI, 18, 18.

शुचि III, 4, 6; XIV, 2, 14. 19.

शुद्ध I, 1, 19; VII, 15, 18.

शुद्धपच II, 1, 8; IV, 17, 3; V, 2, 4; X, 1, 1.

शुनक I, 7, 3.

शुनःपुष्क XV, 20 (p. 191, 15).

शुनःशेष XV, 20 (p. 191, 15) ff; XVI, 11, 2.

शुनासीर्य III, 18, 1. 3. 17. 20.

शुनासीरीय XIV, 9, 1. 2. 7; XV, 12, 10. (Cf. माहेन्द्रशुना-
सीरीयौ)

शुनोलाङ्गुल XV, 20 (p. 191, 15).

शुश्रुवस् II, 6, 5.

शुष्क I, 6, 6. (Cf. अशुष्क)

शुष्कमृत्तारीय XVII, 7, 13.

शुद्ध II, 8, 3; XIV, 33, 19; XV, 24 (p. 194, 2).

शुद्धायौ XVII, 6, 1.

शूर्प IV, 3, 2. 5.

शूर्पशकटे IV, 14, 33.

शूल in हृदयशूल VIII, 12, 11; हृदयशूलान्त VI, 1, 21;
XIV, 10, 8; XVIII, 24, 25.

शूलगव IV, 17, 2.

शृत XIII, 6, 3.

शेष III, 20, 7; IV, 2, 8; VII, 3, 1; 4, 17; 12, 2; 13, 2;
IX, 7, 3; 10, 2; 14, 2; 15, 2; 17, 2. (Cf. अशेष। उदकशेष।

ऐन्द्रवायवशेष। द्विदेवत्यशेष। पक्षशेष। वेदशेष। सूक्तशेष)

शेषभूत VI, 1, 8.

शेषवन्त III, 20, 15.

शेषाभाव III, 20, 8.

शेशिर IX, 27, 1.

शो + नि श्चान XV, 21 (p. 192, 9).

शोभन XVI, 2, 8. 11.

शौद्र XV, 24 (p. 194, 23).

शौनक (इन्द्रोत) XVI, 7, 7; 8, 27.

शौनकयज्ञ III, 10, 7.

शौनःशेष XV, 27 (p. 195, 22; 196, 5); XVI, 11, 1.

शमश्रु XV, 17 (p. 188, 12). (Cf. केयशमश्रूणि)

शमाम XV, 1, 22; XVI, 3, 31.

शमाका—इष्टि III, 12, 1.

शमावाच (1.) XIV, 33, 20. (2.) आर्चनानस XVI, 11, 8 (3.) XVI,
11, 7.

शमेन (1.) VI, 1, 6. (2.) XIV, 22, 4.

शमेनाजिरौ XIV, 22, 4.

शमेनीष्वतीभ्याम् XV, 14, 13.

शमेत VII, 23, 2. 4. 7; XV, 7, 4.

शमेतमौधसे XII, 9, 17.

शम्य् अद्यन्ति XVII, 15, 7; XVIII, 21, 5.

अद्वा in यथाअद्दम् XIV, 12, 5.

अप् see आ.

अपण in व्रतअपण VI, 12, 27.

अपणौ in वपाअपणौ IV, 18, 6.

अम् आन्त XV, 19 (p. 190, 1).

अम XV, 19 (p. 191, 1).

अमण XV, 19 (191, 6) cf. critical notes.

अवणा III, 14, 2.

आ अपयति IV, 18, 8; अपयित्वा III, 12, 17; IV, 3, 7; 17,

13; XIII, 3, 5. (Cf. अधोबिलाश्रुत)

अि + अधि अयति II, 7, 10; 8, 8.

+ अपा अयति XVII, 10, 16. (v. l. उपा)

+ उद् अयन्ति XIV, 10, 10; औयमाण V, 15, 3; अित
VI, 9, 9.

+ उपनि अित V, 13, 5.

+ परि औयमाण V, 13, 7; अित III, 16, 16; अित्य
XVIII, 24, 19.

1. औ औणीयात् XIII, 6, 3.

2. औ XIV, 25, 4; XV, 19 (p. 190, 7; 191, 11); 25 (194,
20); XVI, 29, 7; 30, 13.

श्रु श्रुणोतन XV, 26 (p. 195, 1); श्रुआव XV, 18 (p. 190, 4);

शुश्रुम XV, 19 (p. 190, 7); शुश्रुवंस् II, ६, ५; शूयते I, 16, 7;
VII, 8, 6; शूयमाण IX, 1, 3; श्रुत XV, 24 (p. 193, 21);
श्रुत्वा VII, 15, 2; VIII, 15, 6.

+ प्रति शृणोति V, 1, 10; X, 13, 27; XVI, 1, 28; 18, 2.

श्रुतकाम XV, 10, 4.

श्रुतसेन XVI, 9, 4.

श्रेयस् XV, 20 (p. 191, 22).

श्रेष्ठ XV, 25 (p. 194, 17).

श्रेष्ठ्य XV, 11, 1; 12, 1; 27 (p. 195, 19); XVI, 15, 1.

श्रोणि in वेदिश्रोणि XIII, 11, 2.

श्रोणिदेश IV, 12, 1.

श्रोत्र IV, 7, 13; VI, 1, 6.

श्रोत्रिय V, 9, 2; XV, 14, 8; XVI, 2, 29. (Of. उच्यतःश्रो-
त्रिय)

श्वशुर IV, 21, 1.

श्वस् I, 3, 6; XIV, 40, 1.

श्वसन IV, 19, 8.

श्वःस्तोत्रिय XII, 2, 1. 6; 9, 8; XIII, 24, 18.

श्वापद II, 6, 13.

श्वेत III, 18, 8.

श्वेतकेतु XVI, 29, 7.

श्वेतपुष्प XIII, 6, ३.

श्वेताम्ब XIV, २०, २; ३४, २.

ष

षकार I, २, १४.

षट्चत्वारिंशत् XII, २, २२.

षट्चिंशत् VI, ६, २; XIII, २९, २; XVIII, १२, ७.

षट्चिंशत्संवत्सर XIII, २८, ६.

षट्चिंशत्सहस्र XIV, १५, ६.

षट्चिंशत्सोम XIV, १५, २.

षट्चिंशदक्षर XIV, १५, ३.

षट्पद VII, १०, ६; २६, ८.

षट्प्रगाथ XII, ९, ९.

षलर्षे XVIII, २३, ७ (and Comm. on IV, २, ८)

षलह X, १, ७; XI, ४, १; XIII, १६, ५; XVI, २८, ३; २९, १६.

षलहार्ये XIII, १५, ९.

षल्लच XII, २, १८.

षड्गोत्र X, १७, १. २.

षल्लरात्र XVI, २५, १. ७.

षड्विंशति VI, १, १०; ४, १.

षड्विध XVI, २५, १. २. ७.

षण्मास XV, १२, ९.

षष् I, 4, 16; II, 3, 20; 11, 2; III, 13, 26; IV, 15, 16; 19,
7; 21, 1; VII, 19, 15; 27, 13, 26; XII, 6, 12; 12, 2; 21,
1; XIII, 7, 5; 15, 9; XIV, 38, 2. 5; 52, 13; 56, 10; XV,
5, 9; XVI, 9, 27; 25, 2; XVII, 4, 4; XVIII, 8, 5. 15;
10, 6. 11; 13, 2; 15, 5; 17, 3; 18, 9; 23, 7.

षष्ठिग्रतानि (त्रीणि) IV, 15, 9. 21; VI, 6, 17; XIII, 10, 11.

षष्ठ X, 7, 1; 13, 17; XI, 2, 9; 6, 6; 9, 1. 9; 14, 32; 15, 7;
XII, 2, 24; 3, 13; 4, 17; 5, 16; 6, 7; 7, 2; 9, 5; 10, 2;
11, 1. 15; 12, 11; 25, 2; 26, 9. 19; XIII, 21, 5; XV, 2,
22. 23; 8, 5; 19 (p. 191, 7); XVI, 2, 16; 11, 16; 14, 9.
10; 15, 6; 21, 32; 24, 14; 25, 5; षष्ठौ VII, 15, 9. (Cf.

चतुर्थषष्ठयोः)

षष्ठाङ्गिक XII, 7, 3; XV, 8, 4.

षष्ठौप्रभृति VII, 15, 9.

षोडश XV, 12, 14; XVI, 21, 5.

षोडशकस्य XV, 12, 15; XVI, 14, 16.

षोडशन् XIV, 61, 5.

षोडशाक्षर X, 8, 11; 13, 8.

षोडशियद् IX, 5, 1.

षोडशिन् VIII, 7, 4; IX, 1, 9. 10; XIV, 42, 5; XV, 3, 4;

5, 1.

घोषशिप्रभृति VIII, 3, 7; 5, 1.

घोषश्रान्त X, 2, 11; XVI, 14, 15.

स

संयाज in पत्नीसंयाज VIII, 9, 10, पत्नीसंयाजान्त V, 20, 8.

संयोग I, 1, 5. (Cf. अर्थसंयोग। कर्मसंयोग)

संवत्सर II, 2, 2; III, 8, 4; XIII, 11, 8; 23, 7; 26, 1. 2. 3;

27, 1; 28, 1. 5; 29, 27. 28. 29. 32; XIV, 2, 13; 9, 11. 12;

XV, 1, 3; 5, 11. 12. 13; 18 (p. 190, 3); 19 (p. 190, 10 ff.);

XVI, 1, 4. 5. 15. 17; 9, 26; 10, 9. 11; 26, 4; XVIII, 24,

33; 26, 4. (Cf. असंवत्सर०। द्वादशसंवत्सर। वज्रसंवत्सर।

शतसंवत्सर। षट्त्रिंशत्संवत्सर। सहस्रसंवत्सर। स्वस्तिवत्सर)

संवत्सरप्रयोग III, 11, 16.

संवत्सरसप्त XIII, 19, 18.

संवत्सरसंमित XIII, 17, 3.

संवर्ग III, 4, 5.

संव्याय in जरत्संव्याय II, 5, 27.

संसदामयन XIII, 16, 5; 20, 15.

संसर्ग II, 6, 2.

संसव XIII, 5, 1.

संसृपामिष्टिभिः XV, 14, 2.

संस्तव in गोसंस्तव XIV, 11, 9.

संख्या VII, 21, 4; XIII, 1, 4; 5, 18, 21; XIV, 2, 22; 13, 10;

XV, 5, 9; 22 (p. 193, 9), (Cf. अग्निष्टोमसंख्य । त्रिसंख्य)

संख्यान V, 14, 2; VIII, 12, 9.

संख्याविकृत XVI, 29, 4.

संस्पर्शन in असंस्पर्शन VII, 5, 10.

संख्यन्दिन् XVI, 18, 10.

संस्कारन्यायता I, 1, 30.

संहर्तृ XI, 9, 2; XIII, 27, 6.

सकाश II, 14, 5.

सकृत् II, 17, 2, 4; IV, 3, 7; 4, 2; 5, 10; 11, 5; 16, 6; 21,

13; VI, 1, 16; VII, 2, 15; 10, 9; XV, 24 (p. 194, 8);

XVIII, 21, 1.

सचौर IV, 15, 8.

सखि XV, 17 (p. 188, 15); 19 (p. 190, 8).

समृद्धपतिक XVII, 17, 4.

सगोच XIV, 16, 8.

सयह XVIII, 21, 6.

संकल्पविकृत XIV, 11, 2.

संछति I, 7, 3.

संख्या XIII, 15, 11.

संख्यान्याय VI, 1, 11.

संघात XIII, 24, 16. (Cf. अहःसंघात X, 1, 20; XII, 2, 1;
XVI, 20, 3).

संघोषिणी IV, 19, 8.

संजनीय XIII, 5, 16; XVI, 23, 17; XVIII, 19, 4.

संजप IX, 25, 1.

संशयन IV, 15, 6.

संशर II, 7, 15; XVII, 7, 12. (Cf. विमंस्थितसंशर)

सञ्ज + आ सञ्जयति XVII, 4, 2. 3.

संजनन XVIII, 24, 23.

सतोद्वहती VII, 25, 3. 15; 27, 8. 19.

सत्तम XVI, 22, 27. 28.

सत्त XI, 1, 4; XIII, 13, 1; 14, 1. (Cf. सुनिसत्त । रानिसत्त ।

संवत्सरसत्त । सर्पसत्त)

सत्तधर्म XI, 1, 6.

सत्ताधीन VII, 15, 18; XI, 1, 1.

सत्तिन् XVIII, 24, 31.

सत्य IX, 26, 2; XVI, 1, 20.

सत्यप्रसव IX, 26, 2; XV, 14, 4; XVI, 1, 17. 20.

सत्यवदन II, 3, 24; III, 13, 30.

सत्यव्रत III, 8, 11.

सञ्ज्ञा XIV, 45, 1.

सञ्ज्ञाजित् XIV, 45, 1.

सद् सन्न V, 14, 19; VIII, 2, 13; सादयित्वा VIII, 7, 21; साद्य-
मान III, 14, 11; V, 9, 4. 9; 10, 25.

+ आ सन्न III, 13, 15; IV, 8, 2. 3; V, 7, 5; 8, 2.

+ उद् सन्न XVII, 6, 2.

+ उप सीदन्त् V, 10, 7; सादयति II, 9, 6; साद्य II, 8,
22; 9, 3; सादम् II, 8, 12.

+ सम् साद्यमान V, 10, 32; साद्य IV, 3, 2.

सदन in ब्रह्मसदन VI, 12, 22; होतृसदन I, 6, 6; V, 10, 16.

सदश XIV, 27, 6; 28, 4.

सदस् V, 14, 2. 12; 15, 10; VI, 12, 1. 12. 24; 13, 2. 5; VII,
6, 1; 7, 3; VIII, 5, 2; X, 13, 26; 21, 10; XIII, 29, 3;
XIV, 22, 9. 23; XVI, 4, 7; 13, 16; XVII, 4, 4; 12, 4.

(Cf. अन्तःसदः । बहिःसदः)

सदा III, 11, 9. 13; XII, 3, 5; 4, 3; 5, 3; 26, 5.

सदोहविधानानि XVII, 6, 3.

सद्यस् II, 2, 2.

सद्विदाज्यभाग III, 12, 4.

सदन्त् II, 2, 13; III, 13, 21.

सन् ससान XVI, 11, 5. 8 ff.

- सनि XVI, 11, 5. 8. 11. 20. 23. 26. 29.
सनिव्याध XVI, 18, 14.
संतत I, 1, 23; II, 6, 12.
संतान XII, 24, 5.
संतानार्थ I, 1, 25; VI, 9, 10.
संदंशानुसोमौ XIV, 22, 4.
संदेह in चोदनासंदेह VI, 1, 7.
संधान I, 1, 42; VI, 1, 15.
सन्धि XVII, 4, 2. 3. (Cf. चिप्रसन्धि)
सन्धिवेला II, 14, 9.
सन्धिषामन् IX, 21, 2.
सन्ध्यक्षर I, 2, 4.
संनाह XV, 18 (p. 189, 21. 22; 190, 1.)
संनिकर्ष in देशकालसंनिकर्ष XIII, 24, 18.
संनिपात I, 16, 17.
संनिपातन I, 2, 26; XIII, 5, 1.
संनिपातप्रधानत्व III, 20, 17.
संनिवपनीया IX, 22, 6.
सपत्न XVII, 5, 7; 15, 5.
सपलाश IV, 17, 5; XVII, 3, 10.
सपुत्रा (घोषा) VI, 6, 12.

सपुरोनुवाक्य I, 1, 22; 2, 19; XIII, 24, 18.

सप्तषोडशीणाम् XVI, 26, 6.

सप्तचत्वारिंशत् XII, 2, 16.

सप्तत्रिंशद्वाच XIII, 17, 2.

सप्तदश IX, 21, 5; 27, 1; XIV, 12, 8; 23, 2; 26, 2; 31, 2;

XV, 1, 13. 14. 17. 31; 2, 13; 3, 15; XVI, 23, 5. 9. 10.

11; 24, 3. 8; XVII, 7, 6; सप्तदशी XVIII, 14, 3. (Cf.

गृह्यपतिसप्तदशाः)

सप्तदशन् II, 3, 17; XIII, 19, 1; XIV, 33, 4; XV, 1, 19. 22;

3, 12. 13. 14. 17.

सप्तन् IV, 2, 9; VI, 4, 5. 11; 9, 6; VII, 27, 13; IX, 16, 2;

X, 2, 10; XII, 2, 21; XIV, 52, 2; 53, 2; 56, 4; XV,

3, 15; XVI, 26, 2; XVII, 14, 4; 15, 9; XVIII, 8, 12.

सप्तदशशराव XV, 2, 12.

सप्तदशस्तोम X, 4, 1; XI, 11, 1; XIV, 24, 2.

सप्तदशारत्नं XV, 1, 16.

सप्तदशैकविंशे XV, 6, 2.

सप्तपद VII, 26, 11; XVIII, 16, 2.

सप्तम X, 9, 1; XV, 19 (p. 191, 12); XVI, 2, 19; 11, 19;

26, 8; 27, 3. 6; सप्तमी XVIII, 23, 10. (Cf. द्वितीयसप्त-

मयोः । महाव्रतसप्तम)

- सप्तराज XVI, 26, 1. 6. 11. (Cf. जनकसप्तराज)
 सप्तविंशति XIV, 78, 2.
 सप्तविंशतिशतानि XIV, 79, 2; XVI, 8, 11.
 सप्तविध XVI, 26, 1. 2. 11.
 सप्तद्वीप X, 18, 1.
 सप्ताहार्ये XIII, 15, 10.
 सप्रगाथ XII, 6, 9.
 सप्रणव V, 9, 4; 11, 1; VII, 16, 5; 26, 5.
 सप्रतोद XIV, 72, 3.
 सप्रवर्ग्य V, 10, 36; 12, 2.
 सप्रैष I, 2, 20; V, 16, 2.
 सत्राङ्गणस्त्य X, 5, 7; 9, 5.
 सभासद् XVI, 9, 17.
 सम I, 1, 35; 17, 12; IX, 20, 1; समया II, 8, 22.
 समर्च VII, 19, 18.
 समवत्तधानी IV, 14, 27.
 समवाय in खिष्टकसमवाय V, 19, 3.
 समसुक्त XVIII, 9, 6.
 समस्तोपस्थानप्रभृति VI, 13, 12.
 समान I, 3, 10; II, 13, 7; III, 9, 7; 13, 28; 14, 21; 15, 24;
 18, 12; IV, 6, 5; 12, 6; 19, 6; V, 14, 23; VI, 8, 13;

VII, 17, 14; 23, 8; VIII, 2, 12; 9, 8; 15, 14; 17, 1;
18, 1; 21, 1; 22, 1; 23, 1; 24, 1; 25, 1; X, 8, 22; XI,
4, 14; 5, 8; 14, 21; XII, 9, 5; XIII, 22, 6; XIV, 10,
18; XV, 1, 20; XVI, 3, 6; 12, 7; समानी VI, 1, 13;
XVIII, 21, 4.

समानच्छन्दोम XIII, 1, 8.

समानजातीय VI, 9, 11; XVI, 4, 5.

समानतन्त्र II, 3, 1; III, 12, 13; XIV, 40, 21.

समानदक्षिण XIV, 10, 22.

समानदेवता XVI, 7, 9.

समानस्तोत्रिय XII, 2, 1.

समापन III, 14, 2; 20, 7; V, 2, 4.

समाप्ताय VI, 6, 17; XVIII, 18, 1.

•समारोहणीया VI, 6, 17.

समास VI, 1, 10. (Cf. दण्डसमास)

समित्प्रभृति II, 13, 7.

समिदाधान II, 15, 3.

समिदाधानमन्त्र I, 2, 23.

समिध् I, 12, 12; II, 8, 9. 22. 23; 12, 8; IV, 8, 3; 12, 10

VIII, 11, 15.

समिष्टयजुस् IV, 11, 2; 13, 4; VIII, 9, 10; XVIII, 24, 11.

समीक्षण II, 15, 1.

समुद्र (1.) IV, 8, 6; (2.) XV, 11, 4.

समूह X, 2, 2; 3, 2; 4, 3; 5, 2. 5; 6, 2. 7. 20; 8, 4. 16.

22; 11, 10; 13, 25; XI, 4, 2; 7, 5; 12, 12; XIV, 39, 2;

70, 2; 72, 4; XVI, 21, 17; 29, 12.

संपद् IX, 6, 19; 20, 29; X, 12, 6; XV, 10, 5.

संपात XVI, 20, 15.

संपाद्यपादभाग VII, 27, 9.

संप्रयात II, 16, 1.

संप्रसर्पण XVII, 7, 12.

संप्रैष I, 1, 36; III, 16, 15.

संभूति XVI, 22, 20.

संभोगिन् XVI, 21, 21.

संमर्शन in प्राणसंमर्शन IV, 21, 20; VIII, 9, 8.

सम्यच् XIV, 38, 5. 6; XV, 27 (p. 195, 18).

सरस्वन् II, 4, 2; III, 9, 5; सरस्वती II, 4, 2; III, 9, 2; IX,

24, 5; XIII, 29, 1. 15; XV, 14, 4.

सराति XV, 27 (p. 195, 18).

सर्प XVI, 2, 14.

सर्पविद् XVI, 2, 14.

सर्पविद्या XVI, 2, 15.

सर्पसत्त XIII, 23, 8.

सर्पिस् I, 2, 21; IV, 15, 22; 16, 6; VIII, 4, 5; XIV, 40, 12.

सर्व I, 1, 22. 24. 39; 4, 18; 12, 10; II, 3, 15; 5, 24; 9, 16; 12, 8; 13, 6; 15, 3; 19, 3; III, 8, 4; IV, 6, 12. 16; 14, 3; V, 1, 2. 4; 8, 1; 9, 24; 16, 6; VI, 7, 7; 8, 8; 13, 1. 3; VII, 3, 4; 9, 7; 14, 8; 18, 6; VIII, 10, 3; X, 11, 14; 21, 12; XI, 3, 3; XII, 3, 17; 5, 21; 11, 1; 25, 4; 27, 1; XIII, 5, 12; 14, 3; 29, 18; XIV, 2, 11; 7, 1; 12, 2; 48, 1; 49, 1; 50, 1; 51, 1. 4; 57, 20; XV, 1, 12; 5, 5. 6; 6, 6. 7; 11, 1. 5; 12, 1. 15. 16; 15, 10; 17; 19; 26; 27; XVI, 1, 1; 2, 31. 32. 33. 34. 35; 3, 16. 17; 8, 2. 3. 4. 13. 14. 15. 22. 23. 24; 9, 5; 10, 1. 2. 6; 12, 15. 16; 15, 1. 8. 14. 15. 16; 20, 2; 21, 2; 23, 4; 24, 2. 11; 25, 2; 26, 2; 27, 2; 28, 2; 29, 2; 30, 2; XVII, 17, 4. 14; XVIII, 18, 13. 14; 19, 8; 23, 7; 24, 3. 20.

सर्वकर्मन् IV, 6, 10.

सर्वकाम XIV, 5, 3.

सर्वकामिन् XVI, 1, 15; 10, 9.

सर्वजित् XIV, 48, 1.

सर्वजिद्वनजितोः XV, 11, 11.

सर्वच I, 17, 7; VII, 5, 10; 25, 10; X, 2, 8; 3, 2; 4, 3; 10,
5; 13, 27; XI, 8, 1; 9, 1; 11, 7; 12, 3; XII, 12, 4;
26, 4; XVI, 1, 23; 18, 2.

सर्वनिधन XV, 10, 2.

सर्वपशु XIV, 10, 22.

सर्वपान IV, 21, 17.

सर्वपृष्ठ XI, 15, 1. 6. 10; XII, 2, 12. 23; 6, 8; XIII, 13, 1;

XV, 6, 8; 7, 9; XVI, 15, 13. 14. (Cf. असर्वपृष्ठ)

सर्वपृष्ठाहविस् IX, 26, 4.

सर्वप्रायश्चित्त III, 19, 8.

सर्वमेध XVI, 15, 1. 15. 19.

सर्वरूप XVI, 1, 15.

सर्वरोहित XVII, 3, 5.

सर्ववर्ण II, 1, 5.

सर्ववाङ्निधन XV, 10, 4.

सर्ववेदचिरात् XVI, 22, 29.

सर्ववेदसदक्षिण XIII, 13, 1.

सर्वशस् XII, 8, 2.

सर्वस्तोम XI, 10, 1; 15, 1; XIII, 13, 1; 15, 2; XVI, 8, 21.

22; 15, 13. 14.

सर्वस्नान XV, 10, 1.

सर्वहरि XI, 14, 10.

सर्वाग्नेय XIV, 4, 6.

सर्वायुत्न XIV, 12, 2.

सर्वाङ्गति III, 19, 4.

सर्वेल XV, 10, 3.

सर्वेष्टि III, 20, 16.

सर्वौषधि XVI, 18, 15.

सर्वप IV, 15, 5.

सलिल (1.) XVIII, 22, 7; (2.) XV, 11, 4.

सल्लोकता XIV, 62, 2.

सव VII, 15, 9. 10. 11; XV, 12, 5. (Cf. अनिष्टुसव। ओदन-
सव। ओषधिसव। क्षत्रसव। गोसव। ग्रामणीसव। तीव्रसव।
दृढस्यतिसव। ब्रह्मसव। भूमिसव। वनस्पतिसव। सूतसव।
स्थपतिसव)

सवन VI, 13, 6; VII, 14, 12; 15, 1; 17, 12; 19, 6; XIV,
1, 2; 33, 10; 51, 1; XVI, 24, 14; XVII, 9, 1; XVIII,
21, 13. (Cf. अनुसवनम्। तृतीयसवन। प्रातःसवन। माध्य-
न्दिन। यथासवनम्)

सवनदेवता VI, 9, 13.

सवनीय V, 3, 8; 20, 6; VI, 9, 1; 11, 13; VII, 1, 1; 16, 9
(पुरोक्षाग्र) VIII, 1, 9; X, 12, 6; XI, 13, 8; XIII, 20, 9;

(५३७)

XIV, 2, 14. 20; 6, 2; 7, 3; 8, 3; 9, 2; 13, 1. 8; 51, 13;
62, 3; XV, 1, 23; XVII, 7, 7. (Of. अग्नीषोमीयसवनीयौ।
द्वतीयसवनीय। प्रातःसवनीय)

सवनीयकाल XIV, 40, 21.

सविह V, 5, 1; VIII, 12, 4; IX, 27, 1; XV, 14, 7; 22 (p.
192, 15 ff.); सत्यप्रसव IX, 26, 2; प्रसविह आसविह सत्यप्रसव
XV, 14, 4. 7; XVI, 1, 17. 18. 19. 20.

सद्य I, 6, 3; IV, 3, 6; 9, 5; 12, 2; 14, 19. 24. 30; 21, 8;
VII, 5, 16; XIII, 11, 4.

सद्याहुत् IV, 12, 10; 13, 1; 15, 1; V, 14, 21. 24; VI, 3, 4.
8; VIII, 9, 2.

सद्योत्तान V, 8, 5.

सह (1.) II, 5, 24; IV, 6, 14; 13, 4; XVI, 1, 7 (2.) XIII, 11,
1; XV, 13, 1; XVI, 7, 9.

सहनन XVII, 4, 1. 2. 3.

सहपुरुष XVI, 14, 18.

सहभूमि XVI, 15, 20.

सहस्र III, 7, 6; X, 12, 6; XIII, 27, 7; 29, 17. 32; XIV, 28,
13; 39, 3; 80, 2; 81, 2; XV, 11, 13. 8; 16, 19; 27 (p. 196,
6); XVI, 8, 8. 12. 13; 10, 9; 18, 18. (Of. असहस्र। परि-
सहस्र। दृष्टीसहस्र। षट्त्रिंशत्सहस्र)

सहस्रतमो XVI, 22, 18.

सहस्रदक्षिण XIII, 14, 7.

सहस्रसंवत्सर XIII, 28, 8; 29, 32.

सहस्रसाय XIII, 27, 7.

सहस्रसोचिच XVI, 22, 1.

सहिरण्य V, 8, 2.

सहौच XIV, 1, 2; XV, 6, 8.

सा see सो

सांवत्सर VI, 1, 18.

साकम् XV, 27 (p. 195, 18).

साकमस IX, 2, 1.

साकमेध III, 15, 1; 18, 17; XIV, 8, 1; 9, 6.

साकंप्रस्थाय III, 8, 2; 10, 7.

साक्ष्य IV, 6, 10.

सांघातिक XIII, 24, 17.

सालिक XI, 15, 8.

सायक XIV, 40, 1.

साध् साधयति V, 19, 2.

साधर्म्य XIII, 14, 5.

साधारण I, 1, 4; XIII, 14, 8.

साध्य XIII, 28, 7; XIV, 72, 1.

स्रांतपन (1.) IV, 15, 23. (2.) III, 15, 5; XIV, 8, 4. (3.) XIV, 10, 16.

स्रांताय I, 3, 16; 8, 12; III, 8, 9; 9, 3; XIII, 29, 2.

स्राप्तदृश्य I, 4, 11; 16, 19.

स्रामग XI, 14, 1; XVIII, 2, 2.

स्रामन् V, 12, 3; VIII, 10, 3; X, 21, 12; XV, 11, 6; XVI, 2, 30; 12, 21; 14, 8. 14; 17, 4. (Cf. अग्निष्टोमस्रामन्।

उभयस्रामन्। दृष्टस्रामन्। ब्रह्मस्रामन्। रथन्तरस्रामन्। सन्धिस्रामन्।
स्वरस्रामन्)

स्रामप्रगाथ VII, 21, 4; 22, 3; 23, 5; 24, 3; X, 4, 10; 5, 18; 6, 15; 8, 8. 21; XI, 3, 2; 11, 10; 13, 30; XV, 7, 11; XVI, 21, 23.

स्रामवेद III, 21, 5, XVI, 2, 30.

स्रामसूक्त XII, 6, 15. 18; 8, 4.

स्रामाताम XV, 9, 3.

स्रामान्तदृश्य XI, 2, 12; XIV, 61, 8.

स्रामान्य I, 16, 18; सामान्यतम III, 20, 9.

स्रामि XIII, 13, 1.

स्रामिधेनी I, 16, 19; II, 3, 16; 5, 9; III, 7, 2; 11, 6; 15, 12; 16, 23; V, 11, 1. 10; 15, 4. 5.

•स्रामिधेनीक in पञ्चदशस्रामिधेनीक V, 3, 3; 5, 3.

स्रामूच्छिक XVI, 30, 4.

स्रामिद XVI, 2, 22.

सायन I, 4, 12.

सायम् II, 6, 1; 7, 13; 8, 4. 20; 9, 1. 10; III, 15, 7; VIII,
13, 6; XIV, 32, 3.

सायमाहुति XVI, 1, 7.

सायंप्रातर् II, 8, 6; 13, 8; III, 12, 15. 16; IV, 5, 11.

सायुव्य XIV, 62, 2.

सारस XVI, 12, 5.

सारसत VI, 10, 2; 11, 8; X, 1, 18; XI, 7, 5; XIII, 29, 1;
XVII, 8, 10; सारसती VII, 10, 8; XIV, 13, 1; XV, 1, 21;
15, 3.

सारसतपौष्णौ III, 13, 8.

सार्द्धय (प्रसोक्त) XVI, 11, 11.

सार्पराज्ञी X, 13, 26; XIII, 11, 2. 5.

सार्वकामिकी III, 4, 10.

सार्वथज्ञिक I, 2, 29.

सार्वधेनियज्ञ III, 10, 1; 11, 1.

सालाटका: XIV, 50, 1.

सावित्र VI, 10, 10; VIII, 3, 9; XI, 5, 3; 9, 6; 14, 30; XIV,
13, 5; 56, 7; XVI, 10, 12; XVIII, 22, 4. (Cf. सौम्यसावित्रौ)
सावित्रयज्ञ VIII, 1, 8; XIV, 56, 5. (Cf. आदित्ययज्ञसावित्रयज्ञौ
VII, 3, 4).

सावित्र्यावापृथिवीयौ III, 13, 22; XI, 2, 7; 7, 8; 8, 6.

सावित्र्याग्देवत्यौ VI, 11, 15.

साव्य XI, 14, 25, 27. (Cf. सहस्रसाव्य)

साहस्य VI, 6, 16.

सिच् + अभि सिञ्चन्ति XV, 13, 4; सिञ्चते XV, 2, 16; 13, 7;

सिक्त XV, 27 (p. 196, 1); XVI, 18, 1.

+ आ सिञ्चमान V, 10, 11.

+ उद् सिञ्च II, 9, 14.

+ नि सिञ्चन्ति IV, 4, 2.

+ परि सिञ्चन् I, 15, 11.

सिध् + निष् सेधन्ति XVI, 18, 20. (Cf. निःषिद्धपाप्मन्)

सिनीवाली in राकासिनीवालयौ I, 15, 3; IX, 28, 2.

सीर III, 18, 10.

सीव् + अभि सीव्यन्ति XVII, 3, 5; 5, 9.

+ उद् स्यूत in पुनरस्यूत II, 5, 27.

1. सु सुम्बन्ति XIII, 25, 3; 26, 3; 27, 3.

+ अभि सुम्बन्ति VII, 15, 1; सुसुयात् XIII, 6, 1; सुत

XIV, 16, 5; सुत्य XIII, 6, 3; 11, 2; XV, 23 (p.

193, 11).

2. सु + आ सुवै XVI, 1, 19.

+ प्र सौति IV, 6, 17; 7, 17; सुवै XVI, 1, 19. (Cf. अप्रसूत)

सुकीर्ति X, 13, 1.

सुत्य V, 10, 35; X, 1, 4. 5; XIII, 5, 1; 20, 2; XV, 1, 13;
12, 6. 14; XVI, 3, 7; 12, 8; सुत्या XIV, 40, 1.

सुत्यप्रतिज्ञास XVI, 20, 9.

सुचामन् XIV, 13, 1. 9; XV, 15, 4.

सुदास् (वसिष्ठ) XVI, 11, 14.

सुपर्ण IX, 20, 13.

सुप्रत्यूह II, 8, 15.

सुब्रह्मण्य XIII, 14, 1; 24, 12.

सुब्रह्मण्याप्रतीक X, 21, 17.

सुरा XV, 15, 6. 13.

सुराप XV, 15, 14.

सुरासोम XIV, 13, 4; XV, 15, 5.

सुरूपकम् XIV, 56, 12.

सुसमिद्ध XIII, 5, 3.

सुहृदय XV, 22 (p. 192, 19).

सूक्त IV, 2, 10; 15, 3; 20, 2; V, 9, 17. 18. 22; 18, 1;
VI, 1, 25; 4, 5; 6, 4. 6; 7, 10; VII, 6, 8; 7, 1; 12,
2; 13, 2; 16, 3; 21, 2. 8; VIII, 7, 5. 6; IX, 7, 3; 10, 2;
14, 2; 15, 2; 17, 2; X, 7, 8; 11, 8; 13, 10; XI, 12, 5.
6. 13; 14, 5; 15, 10; XII, 3, 2; 6, 2. 3. 4. 12; 8, 8; 9, 4;

- 11, 6; 12, 2; XIV, 3, 12; 32, 8; XV, 4, 9; 9, 5; 22
 (p. 193, 2); 23 (p. 193, 12); XVI, 2, 3; 3, 22; 8, 5. 16;
 11, 3. 6. 9. 15. 18. 21. 24. 27; 13, 4; 21, 26; XVII, 9, 6;
 XVIII, 1, 21; 4, 7; 5, 7. 8; 10, 11; 16, 1; 19, 6. 9; 23,
 10. 16. (Cf. अष्टावाकसूक्त । अहीनसूक्त । आग्निमासतसूक्त ।
 आप्रीसूक्त । उन्नीयमानसूक्त । एकसूक्त । चतुःसूक्त । द्विषूक्त ।
 मनोतासूक्त । मन्युसूक्त । वैश्वदेवसूक्त । समसूक्त । सामसूक्त)
- सूक्तवाक I, 16, 10; III, 8, 21; 17, 8; V, 3, 7. 8; VI, 1, 24;
 9, 15.
- सूक्तवाकप्रेष V, 20, 5.
- सूक्तविवृधि VII, 19, 20.
- सूक्तशेष VI, 9, 7; VII, 9, 6; 19, 25; XII, 11, 21.
- सूक्तानुरूप XVIII, 23, 6. 9. 11.
- सूतग्रामणीनाम् XVI, 1, 16.
- सूतसव XIV, 22, 1.
- सूच IV, 5, 2. (Cf. ऊर्णासूच)
- सुददोषम् XVIII, 1, 23; 2, 7; 3, 3; 4, 2. 3. 4. 5. 6. 7. 9; 5,
 2. 3. 4. 6. 8. 11; 6, 6; 7, 21; 9, 3. 8; 11, 4; 13, 11; 14,
 6. 7; 21, 1.
- सुना XVII, 3, 2, 4.
- सुपस VI, 1, 17.

सूर्य XIV, 20, 1; 24, 1; 34, 1; 59, 1; सूर्या IX, 28, 5.

सूर्यसूत XIV, 59, 1; XVI, 15, 3.

सूर्याभिव्याहार XIV, 24, 5; 34, 4; 59, 1.

सु + आ ससार XV, 24 (p. 193, 16).

+ उप ससार XV, 18 (p. 189, 6); 22 (p. 192, 12 ff.);

सरिष्यन् VI, 8, 9.

+ प्र सुत XVI, 1, 2. (Cf. अप्रसारित I, 10, 4).

सृज् असृजत XIV, 7, 1; सृज्जे XV, 5, 1; असृष्टाः XIV, 8, 1;

9, 1; सृष्ट XIV, 7, 1; XVII, 2, 9 (in प्रसलविसृष्ट); सृष्ट्वा

XV, 5, 1.

+ अतु see अनतुसृज्य

+ अव सृज्य I, 6, 4.

+ उत् सृजति X, 8, 16; 11, 11; XI, 10, 10; XVIII, 1,

3, 21; 10, 12; 12, 3; सृजन्ति IX, 27, 5; XIII, 29,

16 (or अयुद्?); XVI, 1, 15; 10, 9; सृजेत् III, 6, 8;

21, 11; सृजेरन् XIII, 20, 2, 5; सृजन्त् XVI, 28, 13;

सृजमान XIII, 20, 8, 15; सृज्यते I, 15, 18; II, 15,

7; III, 14, 14; V, 10, 34; 13, 11; 20, 7; VII, 15,

17; XVIII, 14, 8; सृज्येते V, 18, 12; सृज्यन्ते XIV,

22, 24; XVII, 17, 9; सृक्ष्यामि सृक्ष्यावः सृक्ष्यामः XV,

22 (p. 192, 19 ff.); सृज्य V, 9, 24; VI, 6, 15.

+ उप सृजन्ति II, 8, 1; सृज्यमान V, 10, 4. सृष्ट I, 17, 5.
6; III, 20, 1; XVIII, 1, 12.

+ वि सृजते II, 12, 12; सृजन्ते X, 21, 11. 17; सृज्य IV,
12, 10.

+ सम् सृजेते XIV, 29, 3; असृजताम् XIV, 29, 6; सृष्ट
III, 4, 3 in मिथसंसृष्ट.

सृप् सर्पन्ति VI, 12, 1; X, 21, 12; सर्पन्त VIII, 15, 8.

+ अधि सर्पतः XVII, 14, 6; सर्पन्ति XVII, 17, 4.

+ समधि सृष्य XVII, 16, 5.

+ अतु सर्पति VIII, 15, 8.

+ निस् सर्पन्ति VI, 13, 6; VII, 14, 10; VIII, 8, 8. (Cf.
यथानिःसृप्तम्).

+ प्र सर्पन्ति VI, 12, 1; 13, 2. 12; VIII, 1, 1; 8, 8; सर्पयुः
XV, 14, 6; सर्पाणि XV, 14, 7; सृप्त VII, 7, 4; सृष्य
VII, 1, 1; 14, 12.

+ संप्र सर्पन्ति XVII, 7, 11.

+ सम् सर्पन्त I, 6, 12.

सेना in हृद्रसेना IV, 19, 7.

सेखग XVI, 2, 17.

सेषुधन्वन् XIV, 72, 3.

सो + अव स्यति I, 1, 23; V, 11, 3; VI, 7, 7; IX, 5, 5. 7. 10.

12; 6, 2. 4. 7. 9. 12; XV, 14, 1; XVIII, 1, 15. 17;
 20, 2. 4; स्वेत् III, 19, 13; VI, 3, 10; XVIII, 14,
 5; स्यन् VII, 9, 2; साय I, 4, 19. 20. 21; 6, 14; 13,
 3; 14, 2. 3. 4. 5; VII, 9, 2; 10, 7; 25, 6. 13; 26,
 3. 8. 9. 11; IX, 6, 2. 4. 7. 9. 11. 13; X, 8, 11; 13,
 2. 8; XII, 24, 5.

+ अथय साय III, 19, 12.

+ उदय साय VIII, 13, 1.

+ अय स्यन् I, 4, 22.

सोकथ VIII, 3, 5.

सोपांशुसाय III, 9, 3.

सोम (1.) II, 1, 6; III, 14, 19; 18, 19; 21, 1. 4; V, 1, 1; 6,
 1; VII, 4, 13; 5, 10; VIII, 7, 21; 9, 2; XIII, 6, 1; 7,
 1; XIII, 12, 9; 13, 1; XIV, 3, 1; 13, 14; XV, 13, 1;
 14, 9. (2.) I, 15, 2; V, 5, 1; 6, 1; पिबमन् III, 16, 2. 4.
 13; IV, 4, 1; वनस्पति IX, 26, 2; राजन् XV, 14, 4; वैष्णव
 XVI, 2, 10. (Cf. सुरासोम).

सोमचमस XIV, 16, 5.

सोमपौथ XIV, 62, 2. (Cf. अनपिसोमपौथ).

सोमप्रवाक XIV, 40, 13; 41, 10.

सोमयाज्या VII, 3, 4.

सोमवन्त् III, 16, 2. 5.

सोमविक्रयिन् XIII, 6, 2.

सोमापौष्ण VI, 11, 2.

सोमाहार XIII, 6, 2.

सोमेष्टि XIV, 5, 2.

सोमोपनहन VII, 15, 2.

सौचामण XIV, 8, 10; 12, 1. 2; सौचामणी XIV, 13, 3. 9;
XV, 15, 1.

सौभर IX, 3, 1.

सौमिक V, 20, 6; XIV, 10, 22.

सौम्य III, 12, 6; IV, 20, 6; VI, 10, 8; VIII, 4, 5; XIV, 57,
2; सौमी III, 12, 1.

सौम्यसावित्री III, 13, 7.

सौयवसि XV, 19 (p. 191, 13) ff.

सौर्य III, 18, 3. 7; IX, 20, 20; XI, 13, 8. 9; XIV, 3, 17;

सौरी XIV, 9, 3; 32, 2.

सौवर्ण XIV, 32, 5.

सौहार्द XV, 25 (p. 194, 20).

सौहित्य III, 8, 14.

स्कग्द् स्कन्न III, 20, 4.

स्नान V, 10, 5.

सु सुवते VI, 8, 3; VII, 10, 1; XIII, 10, 4; 11, 2; 12, 1.
 3; XVIII, 2, 3. 5; सुवीरन् XVIII, 2, 2; 23, 7; सुदि
 XV, 22 (p. 192, 19 ff.); तुष्टाव XV, 22 (p. 192, 20 ff.); 26;
 स्तोत्रमाण IX, 5, 1; 19, 4; स्तूयमान XV, 22 (p. 193, 2)
 सुत V, 10, 35; VI, 8, 10. 14; VII, 16, 1; VIII, 1, 9; X,
 13, 26. (Cf. यथासुते)

+ अभि स्तौति V, 9, 4; VII, 15, 2; 16, 2. 5; सुयात् VII,
 15, 18; सुत्य V, 9, 25; 10, 23. 32; VII, 15, 4. 8.

+ परि स्तवनीय XVII, 7, 6; सुत IX, 25, 1.

सुत् Cf. अग्निष्टुत्। इन्द्रसुत्। वैश्वदेवसुत्। सूर्यसुत्

सु स्तृणाति III, 14, 18; VIII, 12, 9. 10; स्तृणुते XIV, 22, 22;
 स्तोर्त्वा I, 15, 15.

+ उप स्तृणन्ति XVI, 3, 25; 12, 20; XVII, 6, 5; स्तोर्थ
 IV, 16, 2; 18, 5.

+ परि स्तोर्थ IV, 3, 7.

स्तोक V, 18, 1.

स्तोक्य X, 12, 15; XV, 1, 25.

स्तोत्र VI, 8, 8; VIII, 6, 1; XIII, 11, 6. 9; XIV, 2, 2; 4, 2;
 12, 6; 32, 9; 42, 8; XV, 5, 2. 6; 11, 4; XVII, 14, 5;
 17, 3.

स्तोत्रप्रसव VIII, 15, 4.

स्तोत्रवन्त् VII, 10, 2.

स्तोत्रिय VII, 14, 1. 2; 21, 8; 26, 1; IX, 5, 2; 6, 17. 19; X,
6, 11; XI, 2, 13; 3, 2; 11, 14; 12, 1; 13, 21. 24. 28;
XII, 1, 3; 2, 5. 23. 24; 4, 9. 23; 9, 8. 16; 10, 11; 12, 14;
XIII, 1, 4; 20, 5. 12; XIV, 26, 3; 42, 10; XV, 7, 9;
XVII, 14, 4; 15, 9; 17, 5; XVIII, 1, 4; 4, 3; 5, 3; 21, 3;
23, 6. 9. 11. (Cf. उक्त्यस्तोत्रिय। यथास्तोत्रियम्। श्वस्तोत्रिय।
समानस्तोत्रिय। सहस्रस्तोत्रिय)

स्तोत्रियत् VII, 25, 17.

स्तोत्रियानुरूपौ (०पाः) VII, 11, 1. 2; 12, 1; 13, 1; 14, 6;
20, 3; 22, 2; 23, 3; 24, 2; 26, 12. 16; VIII, 6, 5; 7, 11;
IX, 2, 2; 3, 2; 4, 1; 7, 1; 11, 1; 15, 1; 19, 2; X, 4, 9;
5, 9; 8, 7. 21; 13, 11. 20. 21; XI, 13, 27; 14, 35; 15, 6.
13; XII, 3, 16. 22; 4, 4. 7. 12. 15. 19. 22; 5, 4. 6. 8. 11.
14. 18; 6, 9; 9, 13. 15; 10, 3. 7. 9; 11, 16; 12, 1. 7. 12;
25, 3; 26, 1. 6. 20; XIII, 7, 2; 8, 2; 9, 2; 10, 5; XIV,
3, 5; 52, 7; 54, 1; 55, 1; 57, 5; XV, 3, 3. 5; 8, 7; 9, 3;
XVI, 21, 24; XVIII, 23, 4.

स्तोम IX, 21, 7; XII, 2, 10; XIII, 7, 3; 8, 3; 9, 3; 10, 2.
4; 12, 5; 20, 4; XIV, 29, 4; 31, 3; 38, 2. 5; 40, 2; 41, 1;
42, 1; 72, 2; XV, 1, 31; 4, 5; 5, 7; 6, 5; XVI, 21, 3; 23,

6. 13. 14; 25, 2; XVII, 7, 3. (Cf. अग्निष्टोम । अग्निष्टोमस्तोम ।
 अभिषवस्तोम । अर्धमासस्तोम । अवान्तरदिशां स्तोम । अष्टाचत्वारिंश-
 स्तोम । अक्षोराचस्तोम । आवृत्तस्तोम । इन्द्रस्तोम । उग्रनस्तोम ।
 ऋतुस्तोम । ऋषिस्तोम । एकविंशस्तोम । एकादशस्तोम । एवंस्तोम ।
 चतुर्त्तरस्तोम । चतुर्विंशस्तोम । चतुश्चत्वारिंशस्तोम । चतुष्टोम ।
 कन्दोर्त्तस्तोम । ज्येष्ठस्तोम । ज्योतिष्टोम । त्रयस्त्रिंशस्तोम । त्रिणव ।
 त्रिवृत् । त्रिष्टोम । दिशां स्तोम । ध्वंसि । नक्षत्र । निमेष । पञ्च-
 दश । पञ्चविंश । पृष्ठ्य । मास । मुहूर्त । यथास्तोमम् । यम ।
 वाच । ग्रात्य । शुक्र । षट्त्रिंश । सप्तदश । सर्वस्तोम)

स्तोमविकार XIII, 1, 4.

स्तोमातिशंसन XV, 11, 5.

स्त्री IV, 16, 6; XIV, 39, 3; XVI, 11, 17.

स्त्रीपुमांसौ XVII, 6, 1.

स्त्रीवत् II, 8, 7.

स्थण्डिल IV, 7, 6.

स्थपतिव XIV, 22, 2.

स्थविर XVI, 2, 5.

स्था तिष्ठति III, 16, 17; V, 15, 7; XV, 19 (p. 190, 12);

तिष्ठामहे XV, 26 (p. 195, 9); तिष्ठध्वं XV, 26 (p. 195, 2);

तिष्ठन् II, 7, 13; V, 6, 2. 7; 13, 2. 4. 11; 14, 19; 16, 4;

VI, 2, 1; 12, 2; VII, 15, 2; VIII, 11, 4; XV, 19 (p. 190

12); XVI, 3, 20; XVII, 1, 3, 8; 4, 6; 12, 4; 13, 7;
 तस्थिरे XV, 27 (p. 195, 19); अस्यात् XV, 25 (p. 194, 12);
 स्थित्वा III, 14, 14; V, 13, 11; स्थापयेत् XVII, 10, 17.

+ अधि तिष्ठति IV, 21, 2; तस्थिरे XV, 27 (p. 195, 21).

+ अव स्थाय III, 13, 16; स्थाय V, 6, 4.

+ व्यव तिष्ठते I, 1, 5; तिष्ठन्ते I, 3, 8.

+ आ तिष्ठति XVII, 15, 3.

+ उपा तस्थौ XV, 18 (p. 190, 8).

+ उद् तिष्ठेत् XIII, 13, 1; तिष्ठन् IV, 16, 7; V, 10, 9;

XV, 19 (p. 191, 11); स्थित XV, 19 (p. 190, 18);

स्थाय V, 9, 27; XIII, 14, 7; 20, 14; XIV, 57, 19;

XV, 11, 7; 14, 12; स्थाय III, 20, 2.

+ उपोद् स्थाय I, 6, 3; VI, 7, 10.

+ उप तिष्ठते II, 7, 13; 12, 6; IV, 19, 9; VI, 2, 3; XVI,

12, 21; 13, 2; XVII, 12, 6; 13, 7, 9; तिष्ठन्ते XV,

15, 6; तिष्ठेत् IX, 5, 1; XVII, 13, 6; स्थाय I, 15, 16;

III, 17, 2, 6; 21, 8; IV, 12, 10; 13, 1; 15, 4; V, 9,

27; VI, 12, 1; 13, 2; VIII, 12, 11; (Cf. अनुपस्थाप);

स्थापयामास XV, 23 (p. 193, 15); स्थाय IV, 17, 6.

+ प्र see प्रस्थिताः

+ प्रति तिष्ठति XV, 4, 4; XVI, 22, 13; अतिष्ठताम् XIV,

42, 18; अतिष्ठत XIV, 9, 1; 74, 1; स्थापयति XVII,
16, 5; स्थापयन्ति XVI, 10, 16.

+ सम् तिष्ठते X, 21, 18; XIV, 2, 21; 10, 8; 13, 9; XV,
13, 10; XVI, 8, 19; 15, 19; XVIII, 23, 17; 24, 25. 33;
तिष्ठन्ते XIV, 13, 14; तिष्ठन्ती XVI, 22, 23; स्थित
III, 1, 1. 5; 3, 8; 13, 29; 17, 13; V, 8, 6; VI, 13,
6; VII, 10, 1; VIII, 10, 1; 13, 6; IX, 28, 18;
XIV, 10, 17; XV, 4, 12; XVI, 18, 13; XVII, 6, 3;
10, 2; XVIII, 24, 8. 19. 26; स्थापयति V, 20, 8;
स्थापयन्ति IX, 27, 5. 6; XVIII, 24, 24; स्थापयेयुः
XIII, 5, 2; स्थापयन्त् XIII, 5, 18; स्थाप्यः XI, 13, 2;
XIII, 3, 1; स्थाप्य III, 17, 10; V, 10, 36; 11, 15;
VIII, 9, 10; IX, 19, 4; 27, 4; X, 13, 26.

+ अभिसम् (or सम्) तिष्ठते XIV, 33, 7.

+ विसम् in विसंस्थितचर VI, 13, 7; VII, 7, 4.

स्थान I, 1, 16. 19; 4, 3; III, 16, 15; IV, 2, 7; V, 3, 7; IX,
1, 11; X, 12, 8. 16. 17; 13, 6; XI, 14, 27; XII, 4, 1. 20;
5, 1; 6, 4. 14; XIII, 15, 12. 13; 19, 20; 21, 6; XIV, 3,
12; 40, 22; 52, 3. (Cf. अभीवर्त । आवापस्थान ।
ओष्ठ्य० । तालु० । निगम० । निगमस्थानवर्जम् । यथास्थान ।
यथास्थानम्)

खाली IV, 3, 2. 5. (Cf. अग्निहोत्रखाली)

खालीपाक III, 12, 17; IV, 18, 8. 10; 20, 6.

स्थिति XVII, 10, 2.

स्थूणा XVII, 5, 5. (Cf. प्रेङ्गन्स्थूणा)

स्ना स्नाति XV, 13, 14; स्नान्ति XVIII, 24, 21; स्नापयन्ति XVI, 18, 10.

स्नातक IV, 21, 1.

सर्ध् असर्धन्त XIV, 40, 1.

सृष्ट् सृष्टन्ति IV, 15, 3.

+ उप सृष्टति VII, 18, 1; VIII, 4, 5; XVII, 16, 7;

सृष्टन् V, 8, 3; सृष्ट्य I, 6, 7; 10, 3; 14, 21; 15, 18;

II, 8, 14; 9, 6; 12, 2. 4. 9; IV, 12, 10; V, 6, 8;

8, 1. 3. 5; 9, 27; 10, 34; 18, 12; VI, 11, 17; VII,

5, 7; VIII, 5, 6; 12, 11.

+ सम् सृष्ट्य III, 19, 15; XVII, 16, 1; स्मर्त्तयति VII, 4, 4.

स्म IV, 3, 2. 3; 4, 2; 14, 8. 29.

स्म IV, 15, 7; VII, 21, 6; XV, 22; XVI, 7, 7.

सन्द् + आ सन्देत XVI, 18, 19.

सन्धा XVII, 2, 9.

सु सवन्ती XIII, 5, 22; XV, 15, 6.

+ सम् सुत XIV, 22, 19.

सुगादापन V, 11, 5.

सुगादापनादि I, 14, 22.

सुच् I, 6, 16; II, 8, 16. 19. 22; 9, 5. 6. 16; 10, 5. 7; IV, 9,
5; V, 11, 5.

सुति VII, 6, 1; XVII, 12, 4.

सुव II, 8, 10. 16. 18; IV, 9, 7; 14, 22; 16, 3; VI, 3, 8;
XVII, 11, 4; 12, 4.

सुक्पर्ण VI, 1, 6.

सु V, 15, 10; 16, 7; VI, 13, 4. 8; VII, 7, 3. 4. 5; X, 1, 13;
13, 26; XIV, 24, 8; XV, 1, 15. 18; 2, 4. 8. 11. 14. 21. 25.
29; XVI, 3, 10; 9, 22; 11, 33; 12, 11; 14, 8. 12. 14. 16;
XVII, 10, 4.

सुकर्मन् VII, 7, 4.

सुकाल V, 11, 13; XV, 1, 30.

सुतवस् (सुतवद्भ्यः) III, 13, 9.

सुधाशब्द III, 16, 15.

सुनय (भावयय्य) XVI, 11, 5.

सुयंहेम IV, 5, 12.

सुयंहेमिन् II, 3, 23.

सुयंनत XVII, 3, 11.

सुयम् I, 10. 5; X, 7, 9.

खयंभू खयंभु XVI, 15, 1.

खयोनि XI, 13, 32; 14, 5. 23. (Cf. अखयोनि)

खर् XIV, 19, 1; 47, 1.

खर XIII, 1, 8.

खरपृष्ठ XI, 11, 3. 14; 12, 10.

खरयोनि XI, 12, 7. 11.

खरसामन् X, 9, 5. 11; XI, 11, 1. 9; 14, 37; XII, 6, 6; 27,
3; XIII, 16, 4; 17, 3; XIV, 19, 2.

खराज् XIV, 26, 1. (Cf. विराट्खराज्)

खरादि VI, 1, 15.

खर्ग (1.) XIV, 40, 1; 69, 2; 71, 2; 75, 2; XV, 9, 2; (2.)
(Sacrifice) XIV, 37, 1.

खर्गकाम XIV, 37, 1; 40, 1; 69, 2; 71, 2; 75, 2; XV, 9, 2;
10, 1.

खर्जित् XIV, 8, 13; 47, 1. 2.

खर्जिदिन्द्रवज्रयोः XV, 11, 13.

खसृ XV, 17 (p. 189, 3).

खसि (पशु) V, 5, 1; VIII, 12, 3; XVI, 10, 11. 15.

खस्त्रिंशत्स्र XVI, 1, 9.

खल्ययन IV, 17, 1; XVI, 1, 14; 10, 15.

खादुष्कसीयाः VIII, 6, 14; 7, 18; XIV, 57, 13.

स्वाध्याय X, 12, 5.

स्वार in सर्वस्वार XV, 10, 1.

स्वाराज्य XIV, 26, 1. 4; 30, 1; XV, 11, 1; 12, 1; XVI, 15, 1;

स्वाराज्यकाम XIV, 26, 1.

स्वाहा IV, 4, 1; 18, 1; 19, 1. 5. 8; XVI, 18, 19. etc.

स्वाहाकार I, 2, 22; III, 12, 17.

स्विद् XV, 17 (p. 188, 4).

स्विष्टकृच्चतुर्थी III, 12, 17.

स्विष्टकृत् I, 9, 1; 16, 3; II, 2, 6, 11. 15. 18; 3, 11; III, 1,

4. 7; 7, 5; 12, 11; 13, 23; 15, 10; 16, 3; IV, 7, 3; 19,

1; 20, 5. 6; V, 3, 5; 5, 6; 7, 4; 19, 9; VII, 1, 6; 16, 2;

VIII, 2, 2; 12, 2; 13, 4; XIV, 10, 5; XV, 2, 16; 13, 7.

स्विष्टकृत्यमवाय V, 19, 3.

स्विष्टकृदन्त VIII, 11, 11.

स्विष्टकृदिल III, 20, 13; XV, 2, 17; 13, 8.

स्विष्टकृन्निगद I, 16, 10.

६

६ XIII, 14, 8; XIV, 6, 1; 7, 1; 12, 2; 13, 11; 14, 1; 22,

21. 22; 24, 1; 25, 1; 26, 1; 27, 1; 28, 1; 33, 1; 34, 1;

35, 1; 36, 1; 37, 1; 40, 1; 59, 1; 60, 1; 61, 1 etc.; XV,

1, 10. 12; 5, 1; 7, 6; 9, 2; 12, 5; 17; 18; 20; 21; 22;

23; 24; XVI, 7, 4; 8, 27; 9, 11; 14, 17; 13, 2; 16, 2, 3;
 20, 12; 23, 6, 14; 29, 6, 7, 8; XVII, 13, 8; उ ह XV, 16,
 10, 11; XVIII, 2, 3, 5; ह वै XIV, 40, 1; 57, 20; XV, 16,
 17; ह स IV, 15, 7; VII, 21, 6; XV, 22 (p. 193, 7, 8);
 XVI, 7, 7.

हत्या in भूणहत्या XVI, 18, 19.

हन् अहनत् XIV, 50, 1; हत XV, 19 (p. 191, 1); •हत• III,
 8, 12. (Cf. अहत IV, 15, 4; 16, 9).

+ अप हन्याम् XIV, 27, 1; अहत XIV, 27, 1, 5, 8, 11;

हत्य XIV, 28, 1; जिघ्रांसमान XIV, 22, 23; 27, 1;
 39, 8, 10.

+ आ हन्ति XVII, 14, 11; भन्ति XVII, 5, 10; 14, 10.;

+ अपा हान XIII, 11, 4. (अतपयन्ना० उपा)

+ उद् in उद्धृतावोचित XVIII, 24, 27.

+ उप हत XIII, 29, 18; हत्य IV, 21, 8; XVII, 11, 4.

+ निष् in अनिर्हत

+ परि भन्ति XVI, 18, 14.

+ सम् भन्ति XVII, 2, 6; हत्य XVII, 2, 9.

हनन in सहनन XVII, 4, 1, 2, 3.

हन्त XV, 18 (p. 190, 2); 20 (p. 191, 16); 21 (p. 192, 10);
 XVI, 15, 1.

हरिश्चन्द्र XV, 17.

हरिविष्णुष्टाग्रन III, 8, 13.

हरिविधान V, 13, 2; 14, 19. 21. 24; 15, 10; VI, 3, 8; 12, 2;
VII, 15, 2; X, 21, 12. 14. (Cf. सदोहरिविधानानि)

हरिविधानप्रवर्तन V, 13, 1.

हरिवर्यज्ञ XIV, 3, 1; (सोमाः) XIV, 13, 14.

हरिविष्कृत् IV, 7, 2.

हरिविष्यभक्षता IV, 15, 6.

हरिष् I, 3, 1. 14; 16, 16. 17 (हरिष्टः); 17, 1. 7; II, 5, 23. 25.
26; 7, 9; III, 10, 2; 13, 15; 20, 4. 12; IV, 8, 3; 14, 3;
20, 5. 6; V, 7, 5; VIII, 13, 4; IX, 26, 1; 27, 3; 28, 4;
XIII, 1, 3; 20, 10; XIV, 10, 19; XVI, 1, 17; 10, 4. 11.
(Cf. अग्निहोत्रहविः। उपांशुहविः। चातुर्मासहविः। देविकाहविः।
महाहविः। सर्वपृष्ठाहविः)

हस्त III, 13, 17.

हस्तिन् XV, 3, 14.

1. हा + सम् जिहान XV, 19 (p. 190, 17).

2. हा + परि हाप्य I, 17, 10; III, 16, 13; VI, 1, 21; 6, 6; 7, 1;
11, 9; 13, 2; VII, 3, 4; 11, 1; 12, 2; 26, 16; VIII, 7, 20;
11, 12; 12, 2; IX, 25, 2; X, 2, 7; 3, 3; 4, 3; 10, 5; XI,
8, 1; 9, 1; 11, 7. 12; XII, 6, 12; XIII, 27, 6.

+ प्र. see प्राजदित (M. S. C. प्रज०)

हारियोजन VIII, 7, 21; X, 1, 10; XIV, 56, 3; XV, 1, 27.

हारियोजनान्त XIV, 51, 4.

हि II, 14, 8; III, 19, 7; XIV, 57, 18; XV, 13, 4. 17 (p. 188, 11); XVI, 21, 21; 22, 12; 23, 14; XVII, 14, 4; XVIII, 24, 8.

हिंक्षत्य I, 4, 6; VI, 3, 9; XVII, 17, 15; XVIII, 1, 1.

हिरण्मय XVI, 17, 9; 18, 8.

हिरण्य II, 5, 27; VII, 18, 1; XIV, 32, 10; 57, 17; XV, 17 (p. 188, 14); XVI, 3, 25. (Cf. सहिरण्य)

हिरण्यकशिपु XV, 27 (p. 196, 1).

हिरण्यरथ XV, 22 (p. 193, 2).

हिरण्यशकल IV, 14, 16.

हीनतर IV, 12, 2.

ऊ जुहोति I, 2, 21; II, 6, 1; 7, 1; III, 21, 1; IV, 3, 7; 9, 7; 13, 4; 16, 3; 17, 12. 13; 18, 10; VI, 9, 16; VIII, 13, 6; IX, 19, 4; XIII, 2, 2; 12, 7. 13; XVI, 18, 19; XVII, 11, 4; जुहति VIII, 8, 10; XVI, 15, 9; 18, 15. 17; XVIII, 24, 11; जुहुयात् II, 7, 8; III, 12, 16. 17; 19, 12; V, 4, 2; XIII, 2, 8; 3, 4. 5; 5, 7; 12, 11; जुहुयुः XIII, 5, 3; XVI, 7, 4; जुह्वानि XVI, 15, 1; जुहुत् II, 9, 16; 12, 8;

V, 4, 1; जुह्वां करोति, चकार XVI, 15, 1; चकार XV, 23 (p. 193, 13); होयन्ति VI, 6, 20; होयन्त् II, 6, 9; ह्यमाण IV, 11, 2; V, 14, 14. 16; VI, 7, 2; 8, 1; ऊत II, 9, 10; 16, 3; V, 19, 17; VIII, 9, 10; XIII, 12, 8; 14, 6; XVI, 1, 7. 10; XVII, 7, 11; ऊत्ता II, 6, 10; 7, 7; III, 15, 14; IV, 16, 6; 18, 5. 7; VI, 3, 8; VIII, 13, 1; X, 13, 26; XVI, 15, 1; XVII, 12, 4; XVIII, 24, 27. (Cf. अऊत्ता)

+ अभि जुहोति II, 8, 23.

हृतवन्त XIV, 50, 2.

ह हरन्ति III, 19, 9; हत्ता IV, 14, 11; VII, 3, 2. 3.

+ अति हरन्त XVII, 16, 1. 2. 3. 4; हृत्य II, 8, 22. 23.

+ अप हृत XIII, 6, 1.

+ अभ्यव हरेत् IV, 5, 7.

+ उपाव हृत्य XVII, 16, 5.

+ आ हरन्ति I, 12, 9; XIII, 15, 1; अहरत् XIV, 6, 1;

7, 1; 8, 1; 9, 1; 12, 2; XV, 9, 2; 11, 1; 12, 1;

XVI, 1, 1; द्वियमाण V, 10, 10; हार्य (see आहार्य

VII, 27, 29); हृत्य XIII, 6, 1; XVII, 7, 12.

+ उदा हरन्ति XV, 26 (p. 195, 7); हरिष्यामः XIII, 14, 10.

+ उपा हरेत् XVIII, 2, 6.

+ पर्या हृत्य VII, 5, 4; XVII, 7, 11.

- + प्रतिपर्या इत्य VII, 5, 4.
- + प्रत्या हरन्ति XV, 13, 15; इत XIV, 41, 4; 42, 4.
- + अनुव्या जहार XV, 16, 11; 26 (p. 195, 5).
- + अभिव्या इत्य I, 14, 15; 14, 17; II, 12, 10; IV, 12, 10; X, 21, 17.
- + उद् हरति II, 6, 2; VII, 21, 7; IX, 20, 8. 15; हरेत् XVIII, 7, 16, 15; जहार XVI, 16, 4; इत (Cf. उद्धृतष्टद्वयन्तर । अनुद्धृत) इत्य IV, 14, 14; 17, 13; V, 9, 17; VII, 1, 5; 8, 4; 21, 2; IX, 3, 4; 8, 3; 9, 3; 11, 2; 14, 2; 15, 2; 17, 3; 20, 7; X, 11, 8; 12, 6. 15; 13, 19; XI, 12, 6. 13; 14, 25; XII, 7, 1. 5. 6; 26, 19; XIV, 51, 9. 11; XV, 9, 3; XVI, 21, 24; XVIII, 4, 7; 5, 7; 8, 9.
- + अभ्युद् इत III, 4, 1; इत्य II, 14, 5; IV, 12, 2.
- + निष् हरेत् XIII, 12, 12.
- + परि इत I, 12, 9.
- + प्र द्वियमाण III, 13, 17; इत्य XVII, 7, 11.
- + अनुप्र हरति IV, 18, 5; इत VI, 12, 6; इत्य IV, 4, 2; 5, 10; 14, 3; XVI, 16, 1.
- + प्रति इत XVII, 17, 13.

- + वि हरति VI, 1, 6; IX, 5, 4. 9; XII, 11, 6; हरन्ति
 XIII, 5, 22; हरेत् XV, 13, 1; हत VII, 15, 9. 10;
 XII, 11, 5, 10; XIV, 8, 8; XVII, 14, 3; XVIII,
 1, 19. 21; 14, 7; (Cf. अविहृत); हृत्य XVIII, 14, 27.
 + सम् हार्यः XI, 8, 1; 9, 2; संहार्य IV, 14, 4.

हृदयनाभ XIII, 3, 3.

हृदयशूल VIII, 12, 11.

हृदयशूलान्त VI, 1, 21; XIV, 10, 8; XVIII, 24, 25.

हृदयसंमित I, 10, 6.

हेमन्त XVI, 9, 31.

हेमन्तिक IX, 27, 1.

हैरण्णखपौथ X, 13, 14. 15; XVIII, 19, 2.

होतर्यज VII, 1, 5.

होतायच VII, 1, 5; 8, 4.

होह I, 1, 17; 4, 1; III, 8, 25; 10, 7; IV, 6, 5; V, 2, 3; 10,
 28; 12, 4; 14, 22; 15, 9; 16, 10; 19, 1; 20, 8; VI, 8, 14;
 12, 15; 13, 7; VII, 4, 12; 6, 5. 9; 7, 5; 8, 11; 14, 5;
 VIII, 4, 5; 8, 7; 11, 13; IX, 7, 1; 11, 1; 15, 1; X, 1, 20;
 14, 4; 15, 4; 16, 4; 17, 4; 18, 4; 21, 8; XI, 3, 3; 15,
 10; XII, 3, 20; XIII, 7, 2; 11, 5; 14, 1; 24, 7; XV, 7,
 2; 8, 7. 14; 12, 2; 21 (p. 192, 3); 27 (p. 195, 22); XVI,

1, 22; 4, 1. 8; 9, 18; 13, 1. 2. 17; XVII, 1, 2; 2, 5; 7,

11; 10, 7; 11, 2. 3; 15, 10; 17, 4. 11.

होतकर्मन् III, 14, 15.

होतचमस VI, 7, 6; VII, 4, 4. 15; 5, 9.

होतषदन I, 6, 6; V, 10, 16.

होत्रक VII, 4, 5; 7, 6; 14, 4; 25, 9; XI, 3, 2; XII, 1, 1; 8,
4; XIII, 10, 4; 24, 18; XIV, 3, 5; XVI, 9, 23.

होत्रा XVIII, 24, 34.

होम V, 10, 27; VIII, 15, 7. (Cf. वसाहोम। स्वयंहोम)

होममन्त्र I, 2, 22.

होमान्त IV, 4, 10.

होत्र III, 20, 12. (Cf. सहोत्र)

ऋ + नि ऋवे XV, 24 (p. 194, 6); ऋवते V, 8, 5; ऋत्य V,
10, 36.

इद XVI, 18, 10.

इत्स I, 2, 18; X, 5, 12; XVII, 10, 8.

इ + आ इयते XVII, 17, 13; XVIII, 20, 6; 21, 2; इय VII,
9, 1. 6; 10, 2; 19, 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 25; XI, 14,
13; XII, 11, 12; XV, 3, 10; XVII, 17, 14. 15; XVIII, 1,
1; 9, 5. (Cf. अनाइय)

+ उपा इयेमहि अइयन्त XIV, 50, 1.

- + उप ऋयते I, 15, 5; VII, 5, 7; 6, 5; ऋयमान I, 10, 1; VII, 6, 6; (cf. अनुपऋयमान); ऋयमान IV, 9, 1; V, 10, 1; ऋत I, 11, 1; 12, 1; (cf. अनुपऋत); ऋय III, 16, 25; V, 19, 12. 24; VII, 5, 11; 17, 15; VIII, 2, 13; XIV, 10, 20.
- + प्रत्युप ऋय VII, 6, 9.
- + समुप ऋय III, 8, 25.
- + वि ऋयन्ते X, 21, 16; ऋयावहे XV, 24 (p. 193, 19).

Additions.

- अग्नेष III, 20, 16.
- अस्तोचिय VII, 26, 1.
- इत्ताद XVIII, 23, 7.
- पञ्चवर्ष III, 18, 20.
- पशुनिगम IX, 23, 13.
-

II.

INDEX OF DEITIES MENTIONED IN INDEX I.

आग्नीषोमी
 अग्नि (cf. आग्नीषोमीय ff.)
 आग्नीषोमीय
 आग्नीषोमीय (आग्नीषोमीय)
 अदिति (आदित्य)
 अनुमति
 अप्
 अप्समन्
 अश्विनौ (आश्विन)
 असुर (आसुर)
 आग्नीषोमीय (cf. आग्नीषोमीय)
 आग्निमातृ (cf. वैश्वदेवाग्निमातृ)
 आग्निवायव
 आग्नेन्द्र
 आग्नेय
 आग्नेयाग्नीषोमीय
 आग्नेयैन्द्र
 आय
 इन्द्र (इन्द्र । आग्नेयैन्द्र । ऐन्द्रवायव ff.)
 इन्द्राग्नी
 इन्द्रावर्णौ (in इन्द्रावर्णाभिषाहार)
 इन्द्राविष्णु
 उषस् (औषस्)
 ऋभु in ऋभुमन्
 ऐन्द्रवायव (cf. वायव्यैन्द्रवायव)
 ऐन्द्रवायवमैत्रावरुण
 ऐन्द्राग्र
 ऐन्द्रापोष्ण
 ऐन्द्रावैष्णव
 क (काय । कायी)
 [कुवेर वैश्ववर्ण]

गन्धर्व
 गो
 जातवेदस्
 यम्यक
 लघु (लाघ)
 स्वावाश्विनी (स्वावाश्विनीय । वैश्वदेव-
 स्वावाश्विनीय । सावित्रस्वावाश्विनीय)
 धातु
 नराग्रस (नाराग्रस)
 पथ्या स्तुति
 पार्जन्य (cf. वैश्वानरीयपार्जन्य)
 पितरः (cf. सोम पिबन्मन् । यम पिबन्मन्)
 पूषन् (पौष्ण । सारस्वतपौष्ण । सोमापौष्ण)
 श्रुतिवै
 प्रजापति (प्राजापत्य)
 प्रदातृ (इन्द्र)
 प्रसविह (सविह)
 वृहस्पति (वार्हस्पत्य; वैश्वदेववार्हस्पत्य)
 भव भवानी
 भूमि
 मरुतः (मारुत । वायवमारुत वैश्वदेवमारुत ।
 वैश्वदेवाग्निमारुत)
 महेन्द्र (माहेन्द्र । माहेन्द्राग्नासीरीय)
 मित्र (मैत्र)
 मित्रावरुणौ (मैत्रावरुण । ऐन्द्रवायवमैत्रा-
 वरुण)
 यम
 राकासिनीवाह्यौ
 रुद्र (रौद्र । रुद्राणी)
 वनस्पति
 वरुण (वारुण । आग्निवारुण । इन्द्रावर्ण-

<p> सो । मिचावचसो । मैचावच । वाच- भाचत) वसु वाच् (cf. वाग्देवत्य । सावित्रवाग्देवत्य) वाचस्पति वाज in वाजवन् वाजिन् वायु (रेन्द्रवायववायव्य । वायव्यैन्द्रवायव) वृच in वार्षज्ञ । वृचवन् विभु in विभुमन् विश्वकर्मेन् in वैश्वकर्मेव विश्वे देवाः (वैश्वदेव) विष्णु (वैष्णव । आग्नावैष्णव । आग्नेयाग्ना- वैष्णव । इन्द्रविष्णू इन्द्रवैष्णव । विष्णुपत्नी </p>	<p> वैश्वानर । वैश्वानरीय शर्व । शर्वाणो शाक्त्याः शुनाशीर्य, शुनाशीरीय (माहेन्द्रशुनाशी- रीय) सविह (सावित्र । सावित्रग्रह । आदित्य- सावित्रग्रह । सावित्रद्यावाष्टधिकीय । सावित्रवाग्देवत्य । सौम्यसावित्र) सरस्वन् । सरस्वती (सारस्वत । सारस्वत- पोष्ण) साध्य सिनीवाली (राकासिनीवाली) सूर्य (सूर्यो । सौर्य) सोम (अग्नीषोमो ॥ सोमापोष्ण । सौम्य सौम्यसावित्र) </p>
--	--

III.

PROPER NAMES MENTIONED IN INDEX I.

अङ्गिरस (अङ्गिरसन् । आङ्गिरस ।
 अजीमर्त (आजीमर्ति)
 अत्रि (आत्रेय)
 अत्र्याः
 अत्र्यास्त
 अत्र्यणि see आत्र्य
 अर्बुद काश्वेय
 अश्व (वश)
 अष्टक
 असित धाम्न
 आभिप्रतारिण see हृदयुक्त
 आचण
 आर्चनानस श्यावाश्व
 आविहित see मरुत
 आसङ्ग श्यायोगि
 इन्द्रोत शोनक
 उपशेन
 कपभ याज्ञतुर
 कक्षीवन् शोशिक (काक्षीवत)
 कष (काष ; cf. कषरयन्तर)
 कानोत शृगुश्वः
 कारपचव (name of a locality.)
 काश्वैदेहः
 कुब (कुबचेन, कुबवाजपेय)
 कुशिक
 कुसुबनिन्दु (निरात्र)
 कौषपायिन्
 कौषीतक । कौषीतकि
 कौसस्त
 मर्ग (निरात्र)

माथिन
 मार्त्तमद
 गोतस
 जनक (सप्तरात्र)
 जनमेजय पारिहित
 जमदग्नि
 जल (जातुकर्ण)
 जम्बु
 जातुकर्ण
 तार्क्ष्य वैपश्चित
 तिरिन्द्र (पारश्वय)
 हृदहती (name of a river)
 देवरात
 युतान मावत
 धाम्न see असित
 नाभानेदिष्ठ मानव
 नारद
 नार्मेध
 नैगस्थ (?)
 नेतधव (name of a locality.)
 नौधस
 पञ्चाल (—पदहति)
 पर आहार
 पारिहित (जनमेजय), पारिहितय
 पादन्धेपी
 पुष्टाः
 शृगुश्वः कानोत
 श्वभ्र मेध मातरिश्चन्
 पैङ्ग
 पञ्चव see सुदास्

पोषमीष्ट
 प्रखण्ड (प्राखण्ड)
 प्रखोक सार्धय
 प्रामहीय
 छात्रा (name of a locality) छात्र
 छात्राणि see छात्र
 द्रुव तच्चन्
 भरत
 भरद्वाज (भारद्वाज)
 भानुमतिन्
 भागैव
 भावयन् see स्वनय
 भीमसेन
 भोवन see विश्वकर्मान्
 मत्स्य सामद
 मधुच्छन्दस् (मधुच्छन्दस्)
 मनु वैवस्वत (मानव)
 मयत्त
 मूचीपाः
 मैथतिथ
 यमुना
 राकासिनीवासी
 रेवु
 रोहित
 वास काण्ड (वात्स्य)
 वधूश्च
 वश चन्द्र (वाश)
 वसिष्ठ (वसिष्ठयज्ञ । वासिष्ठ)
 वाज लोक

वामदेव
 वासुक्त
 विश्वकर्मान् भोवन
 विश्वामित्र
 वृक्षयुक्त अभिप्रतारिण
 वृषाकपि
 वैददक्षि
 वैदेह (काश्यवैदेही)
 वैधस
 शबराः
 शूनक (शौनक । शौनकयज्ञ)
 शूनःपुच्छ
 शूनःशेप (शौनःशेप)
 शूनोच्छात्रूल
 शृङ्गच्छात्रौष
 श्वावाच
 श्रुतसेन
 श्वेतकेतु
 संछति
 सरस्वन् । सरस्वती (सारस्वत)
 साकसन्ध
 सार्धय प्रखोक
 सिनीवासी
 सुदास् (पैजवन)
 सोभर
 सोयवसि
 स्वनय भावयन्
 हरिश्चन्द्र

IV.

SOME NAMES OF HYMNS AND VERSES.

अष्टा XVIII, 4, 1; 5, 1—Rv. VI, 47, 8	काराध्वोविताः IX, 20, 12, etc.—Rv I, 120
अप्रतिरथ VIII, 15, 10—Rv. X, 103	कुन्नाप XII, 6, 13, etc. Av. XX, 127
अभितद्वीय XII, 6, 1, etc.—Rv. III, 38	धैव ह्यथ XVIII, 3, 1*—Sāṅkh. Sr. S. XVIII, 3, 2. Ait. Ar. V, 1, 2.
अर्धयज्ञीया XIII, 24, 18—Rv. I, 177, 4	घोषा सपुत्रा VI, 6, 12—Rv. X, 39—41
अर्बुद VII, 15, 4—6. ff.—Rv. X, 94	जनकव्याः XII, 21, 1—Av. XX, 128
आदित्याः XII, 19,—Av. XX, 135, 6	तदिदासीय XI, 2, 6 ff.—Rv. X, 120
आनोभद्वीय X, 13, 18, etc.—Rv. I, 89	[तनुः X, 19, 1]
आपोरेवतो VI, 3, 11; IX, 20, 7—Rv. X, 30, 12	तमुहुर्वीय X, 11, 13, etc. VI, 18
आपोहिद्वीयाः IV, 11, 6, etc.—Rv. X, 9	तार्क्ष्य XI, 14, 28, etc. X, 178
आचनस्याः XII, 24, 1—Av. XX, 136	चिकद्रुकीया X, 13, 7—II, 22, 1
इन्द्रनिधव VII, 19, 10, etc.—Rv VIII, 53, 5. 6	[दिशां कृत्तयः XII, 20, 1—Av. XX, 128]
ईलेयानौय V, 9, 24, etc.—Rv. 1, 112	इरोचय XI, 14, 13 ff.—Rv. IV, 40, 5
उन्नापिन्यः XVI, 13, 13—Rv. X, 18, 8; 85, 21. 22	सुतान मावत XIII, 12, 3—Rv. VIII, 96, 7 ff.
उदुमस्त्रीय XVIII, 19, 10; 20, 6—Rv. VII, 23	नद XVIII, 1, 12. 14. 15. 21—Rv. VIII, 58, 2
वसुजर्जनीय XI, 14, 10. 22—Rv. II, 13	नद्या I, 17, 18
वतसप्रलाप XII, 17, 3—Av. XX, 129	नाभानेदिष्ठ XII, 8, 2—Rv. X, 61
ववधामवत् XI, 15, 10, etc.—Rv. V, 87	नेर्ध्वतो XVI, 13, 5—Rv. X, 59
कयाशुभौय X, 11, 12, etc.—Rv. I, 165	पद्यजनोया X, 2, 8, etc.—Rv. X, 53, 5
	पतङ्ग XI, 14, 28—Rv. X, 177
	पारिचितो XII, 16, 2—Av. XX 127, 3

* Comm. पृथक्स्य धीवरूपमित्यर्थः

- पिम्बन्धपौत्रा X, 13, 10—Rv. I, 64, 6
 पुरुष नारायण XVI, 13, 1—Rv. X, 90
 पैत्रो VIII, 6, 12, etc.—Rv. X, 15,
 1—3
 प्रतीराधाः XII, 21, 3—Av. XX, 134
 प्रसंहिष्ठोय XII, 25, 4—Rv. I, 57
 प्रवहिकाः XII, 21, 3—Av. XX, 133
 प्रशुक्रोय X, 13, 18—Rv. VII, 34
 प्रवक्षक XVIII, 4, 8, etc.—Rv.
 VIII, 97, 13—15
 षड XI, 14, 26—Rv. X, 96
 मधनायो XV, 3, 1—Rv. III, 54.
 55
 मनुप्रवक्ष X, 11, 8—Rv. VIII, 29
 मन्युक्रोते XIV, 22, 5—Rv. X, 83, 84
 महानक्राः X, 6, 10, etc.—Ait. Ar.
 III, 1
 यज्ञायज्ञीय VII, 25, 10—Rv. VI, 48
 यातकृतीय XVIII, 19, 2—Rv. VI,
 25
 यामी VIII, 6, 13, etc.—Rv. X, 14.
 3—5
 वर XVIII, 14, 1—Rv. VIII, 46
 वासुज XVII, 9, 5—Rv. X, 27
 विद्वय IV, 2, 7, 13, etc.—Rv. X, 128
 वृषाकपि XII, 6, 13, etc.—Rv. X, 86
 शंतातीयाः XVI, 13, 6—Rv. VII, 35
 शंनोदेवीयाः IV, 11, 6, etc.—Rv. X,
 9, 4—7
 सजनीय XIII, 5, 16, etc.—Rv. II,
 12.
 सपुत्रा see घोषा
 सर्वहरि XI, 14, 10—Rv. X, 96
 सलिलं वैश्वदेवं XVIII, 22, 7—Rv
 I, 164
 सार्वराज्ञी X, 13, 26, etc. Rv. X, 189
 साय XI, 14, 25, 27—Rv. I, 51
 सुकीर्ति XII, 13, 1—Rv. X, 131
 सुपर्ण IX, 20, 13*
 सुरूपकृत् XIV, 56, 12—Rv. I, 4
 सुददोहः XVIII, 1, 23, etc.—Rv.
 VIII, 69, 3
 स्त्रोक्ताः X, 12, 15, etc.—I, 75; III,
 21
 स्नादुष्किलीयाः VIII, 6, 14, etc.—
 Rv. VI, 47, 1—3
 शैरण्यसूत्रोय X, 13, 14, 15; XVIII
 19, 2—Rv. I, 32

* Comm. सुपर्णामादित आरभ्य अधिकं शतं शंनेत्

V.

VERSES QUOTED BY PRATĪKAS AND CONTAINED
IN THE ŚĀKALASĀKHĀ OF THE RIGVEDA.*

प्रतीक	शाङ्खायन	ऋग्वेद
अचक्षन्मीमदन्	III, 17, 2.	I, 82, 2.
अचौभ्यां ते नासिकाभ्यां	XVI, 13, 4.	X, 163
अगन्म मद्वा	VI, 4, 5; X, 11, 2; XIV, 56, 1.	VII, 12, 1—3; resp. 1—3; resp. 1. 2.
अग्न या याहि वीतये	I, 4, 8; III, 5, 2.	VI, 16, 10—12 resp. 10.
अग्न या याह्यग्निभिः	XIV, 53, 5.	VIII, 60, 1. 2.
अग्न यायूषि	II, 2, 5; 5, 14.	IX, 66, 19.
अग्न इन्द्राय	VII, 9, 8.	III, 25, 4.
अग्न अजिष्ठम्	XI, 8, 1; 11, 7.	V, 10, 1—6.
अग्निं वो देवम्	X, 10, 2; XIV, 53, 1.	VII, 3.
अग्निं वो वृधन्तम्	XII, 10, 9.	VIII, 102, 7—9.
अग्निं सुदीतिम्	V, 19, 11.	III, 17, 4.
अग्निं सोमेन	II, 2, 18; VI, 4, 1; XII, 10, 9.	V, 14, 1; resp. 1—6; resp. 1—3.
अग्निं सोमेन बोधय	II, 5, 13; XIV, 52, 12.	V, 14, 1; resp. 1—6.
अग्निं दिव्यन्तु	VI, 4, 1.	X, 156.
अग्निं होतारम्	X, 7, 7.	I, 127, 1.
अग्निं होतारं मन्ये दास्ता- न्तम्	XVIII, 23, 9. 10.	I, 127, 1—7.
अग्निः प्रलेन	I, 8, 2.	VIII, 44, 12.

* Cf. VI, 1, 25: प्रातरनुवाकप्रभृत्यादिप्रदिष्टानि शकानुवचनयोः सूक्तानि ॥ २५ ॥
एकां प्रतीयादन्यत्र ॥ २६ ॥

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अग्निः शुचिप्रतप्तः	II, 2, 10.	VIII, 44, 21.
अग्निनाग्निः समिधते	II, 2, 11 ; III, 5, 1 ; 13, 17.	I, 12, 6.
अग्निना रयिम्	III, 7, 3 ; 15, 8.	I, 1, 3.
अग्निं तं मन्ये	III, 17, 5 ; VI, 4, 13 ; X, 6, 2 ; [XVI, 7, 13.]	V, 6, 1-3 ; resp. 1-10.
अग्निं दूतम्	XIV, 52, 2.	I, 12, 1-7.
अग्निं दूतं दृषौमहे	I, 4, 9 ; VI, 4, 1 ; X, 3, 2.	I, 12, 1 ; resp. 1-12.
अग्निं न मा मयितम्	XIV, 53, 6.	VIII, 48, 6.
अग्निं नरः	X, 5, 2 ; 12, 8 ; 13, 20 ; XI, 15, 2 ; XIV, 54, 5.	VII, 1, 1-25 ; resp. 1-3 ; 1-6 ; 1.
अग्निं नरो दौधितिभि- रण्योः	XVII, 8, 2.	VII, 1.
अग्निमग्निं वो अग्निमुम्	XIV, 55, 1.	VIII, 60, 17-18.
अग्निमग्निं हवौमभिः	II, 2, 11 ; III, 5, 1.	I, 12, 2.
अग्निनीक्षे पुरोहितम्	VI, 4, 1 ; XIV, 52, 1.	I, 1.
अग्निं मन्ये पितरम्	XI, 13, 5 ; XIV, 51, 7.	X, 7, 3-5.
अग्निरिन्द्रः	XI, 7, 10 ; 9, 11 ; 12, 14.	X, 65.
अग्निरस्ये	X, 11, 8.	VIII, 27-32 (पञ्च छात्तानि).
अग्निर्नै शुष्कं वनमिन्द्र हेतिः	XIV, 29, 8.	VI, 18, 10 A (cf. तम दृष्टि).
अग्निर्नेता	VII, 19, 12.	III, 20, 4.
अग्निर्नूधे	I, 8, 4 ; II, 5, 16 ; XIV, 52, 10.	VIII, 44, 16 ; resp. 16-21.
अग्निर्देवाधि	I, 8, 1 ; XIV, 52, 5. 9.	VI, 16, 34 ; resp. 34- 36 ; resp. 34-39.
अग्निर्हीता गृहपतिः	I, 15, 4 ; IX, 20, 7 ; 26, 3 ; X, 6, 19.	VI, 15, 13 ; resp. 13- 15.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अग्निर्होता नो अध्वरे	V, 16, 8.	IV, 15, 1-3.
अग्निर्होता पुरोहितः	VI, 4, 1; X, 11, 9.	III, 11.
अग्निश्वाताः	III, 16, 7.	X, 15, 11.
अग्नौषोमा पिष्टतम्	V, 19, 8.	I, 93, 12.
अग्नौषोमा य अकृतिम्	V, 19, 14.	I, 93, 3.
अग्नौषोमा यो अय	V, 19, 6.	I, 93, 2.
अग्नौषोमाविमम्	I, 8, 6; V, 18, 9.	I, 93, 1.
अग्नौषोमा सवेदवा	I, 8, 10.	I, 93, 9.
अग्नौषोमा हविषः	V, 19, 16.	I, 93, 7.
अग्नेः पिब जिह्वा येन- मिन्द्र	XIV, 29, 8.	III, 35, 9 D (Cf. मिन्द्रा हरी)
अग्ने कदा ते आनुषक्	VI, 4, 3.	IV, 7, 2-6.
अग्ने जरितर्	XIV, 55, 1.	VIII, 60, 19. 20.
अग्ने जुषस्व	V, 14, 14.	I, 144, 7.
अग्ने जुषस्व नो हविः	VII, 1, 6; XIV, 51, 13.	III, 28, 1; resp. 1. 4. 5.
अग्ने तमस	II, 5, 18; X, 13, 1.	IV, 10, 1-4; resp. 1-8.
अग्ने तव त्रयो वयः	XVIII, 23, 6.	X, 140, 1-6.
अग्ने हतौये सवने	VIII, 2, 2.	III, 28, 5.
अग्ने सं नः	II, 12, 2; III, 17, 5; XII, 11, 2.	V, 24, 1. 2. 3.
अग्ने सं पारव	V, 5, 2.	I, 189, 2.
अग्ने दाः	III, 2, 4.	III, 24, 5.
अग्ने दिवः	XIV, 52, 4.	III, 25, 1.
अग्ने युक्तेन	II, 2, 17; IX, 22, 5.	III, 24, 3.
अग्ने हतव्रताय	XIV, 52, 5. 13.	VIII, 44, 25-27 resp. 25-30.
अग्ने नय	IV, 2, 9; (16, 5); V, 5, 2; VI, 10, 1.	I, 189, 1; resp. 1; resp. 1-3.
अग्ने पत्नीः	VII, 4, 9.	I, 22, 9.
अग्ने पवस्व	II, 2, 5.	IX, 66, 21.
अग्ने पावक	II, 2, 9.	V, 26, 1.
अग्ने भव सुवमिधा	XII, 11, 4.	VII, 17, 1.
अग्ने सवक्त्रिः [सुभयक्त्रिः]	VIII, 6, 17.	V, 60, 8.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अग्ने स्तुत	VI, 4, 1.	IV, 9.
अग्ने यदस्य विशो अध्वरस्य	I, 9, 2.	VI, 15, 14.
अग्नेर्वैद्यं प्रथमस्यास्तुतानाम्	XV, 22 (p. 192, 14).	I, 24, 2.
अग्नेर्वैद्यं	IV, 14, 17.	X, 16, 7.
अग्ने विवस्वद्	VI, 4, 7 ; XIV, 55, 3 ; XV, 3, 3.	I, 44, 1—12 ; rep. 1. 2 ; resp. 1. 2.
अग्ने विश्वेभिः सनीक	III, 14, 12.	VI, 15, 16.
अग्ने विश्वेभिरग्निभिः	II, 3, 11 ; IX, 24, 9 ; XIV, 52, 6.	III, 24, 4.
अग्ने शर्ध	III, 1, 4.	V, 28, 3.
अग्ने स क्षेपत्	XIV, 53, 7.	VI, 3.
अग्ने सुतस्य	XIV, 52, 5.	V, 51, 1—3.
असं पिव	VII, 2, 4 ; XI, 8, 3.	IV, 46, 1.
अग्ने दृढन्	VI, 4, 5.	X, 1—7*
अद्विरसः	III, 16, 5 ; VIII, 6, 12.	X, 14, 6.
अद्विरोभिः	VIII, 6, 13.	X, 14, 5.
अच्छा नः शीरशोचिषम्	X, 12, 16 ; XIV, 55, 2.	VIII, 71, 10—12, resp. 10—13.
अच्छा म इन्द्रम्	XII, 12, 6.	X, 43, 1—3.
अच्छार्थ वः	III, 20, 4 ; IV, 11, 6 ; VIII, 9, 5.	VII, 36, 9.
अच्छा वो अग्निमवसे	VII, 6, 1 ; X, 12, 16.	V, 25, 1—3.
अजातशत्रुम्	IX, 14, 3.	V, 34, 1—8.
अज्जग्नि त्वाम्	V, 15, 2.	III, 8, 1.
अज्जग्नि यम्	V, 9, 8.	V, 43, 7.
अतश्चिदिन्द्र णः	XI, 8, 3.	VIII, 92, 10—12.
अति द्रव	IV, 14, 15.	X, 14, 10—11.
अति विद्याः	IX, 28, 7.	X, 97, 10.
अतो देवा अयन्तु नः	XIII, 7, 5.	I, 22, 16—21.
अथा पूषः प्रथमो भागो एति	XVI, 3, 30.	I, 162, 4 C.

* Comm. सप्त स्तुतानि । एकोनपञ्चाशद्वचः ।

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अदग्निं	VI, 4, 7.	VIII, 103, 1—4.
अद्या नो देवः सवितः	VIII, 3, 8 ; XVIII, 22, 2.	V, 82, 4—6.
अधा दीन्द्र	IX, 4, 2.	VIII, 98, 7—12.
अधि द्वयोः	V, 9, 12 ; 13, 6.	I, 83, 3.
अधि वृषः	XVI, 11, 12.	VI, 45, 31—33.
अधुचत्	V, 10, 9.	VIII, 72, 16.
अध्वर्यवस्रजवांसः	III, 18, 5.	V, 43, 3.
अध्वर्यवो भरतेन्द्राय	IX, 7, 5 ; XII, 4, 8.	II, 14, 1 ; resp. 1—11.
अध्वर्यवो भरतेन्द्राय सोमम्	XVIII, 19, 5.	II, 14.
अध्वर्यो द्रावय	XII, 9, 11.	VIII, 4, 11. 12.
अध्वर्यो वीर प्र महे सुता- नाम्	XIV, 3, 8. 9. 10. 11.	VI, 44, 13—15 ; 10—12 ; 16—18 ; i9 ff.
अनर्वाणं वृषभम्	XII, 12, 8.	I, 190.
अनसो जातः	X, 4, 14.	I, 152, 5—7.
अनागसः	IX, 27, 2.	V, 82, 6.
अनुत्तमा ते	XI, 2, 5.	I, 165, 9.
अन्तर्ध्वं जिघांसतः	XVIII, 11, 2.	X, 102, 3.
अन्तश्च प्रागाः	V, 14, 18.	VIII, 48, 2.
अप त्यम्	X, 5, 4.	VI, 51, 13.
अप नः शीघ्रचद्वम्	IV, 2, 9 ; (16, 5).	I, 97, 1—7.
अप प्राचः	XII, 3, 5 ; 13, 1.	X, 131, 1 resp. X, 131, 1—7.
अप स्रुः	X, 10, 4.	VII, 71, 1—3.
अपाः पूर्वेषाम्	IX, 6 18.	X, 96, 13.
अपादित उदु नश्चितमः	XI, 11, 12.	VI, 38.
अपादु शिप्रान्सः	XVIII, 7, 11.	VIII, 92, 4—8.
अपाय्यस्य	IX, 11, 4.	II, 19, 1.
अपर्व्या	X, 10, 6.	VI, 32.
अपर्व्या पृषतमानि	XII, 5, 5.	VI, 32.
अपेत वीत	IV, 14, 7.	X, 14, 9.
असु मे सोम	VIII, 11, 3.	I, 23, 20.
अप्सग्ने	III, 5, 5 ; VIII, 11, 3 ; XIV, 57, 7.	VIII, 43, 9 ; resp. 9—11.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अबुधसु त्वे	XI, 9, 7.	X, 35.
अबोधि आरः	XIV, 56, 11.	VII, 9, 1.
अभि तदेव	XII, 5, 8; 6, 1; XIII, 24, 18.	III, 38, 1—3 resp. 1—10.
अभि त्वं सेवस्	IX, 7, 4; X, 9, 13; XI, 14, 9.	I, 51.
अभि त्वा गीतमा गिरा	VI, 4, 1.	I, 78.
अभि त्वा देव	X, 4, 13; 11, 8.	I, 24, 3—5.
अभि त्वा देव सवितः	III, 18, 17; V, 10, 3; VII, 15, 3; XV, 22, (p, 192, 16.	I, 24, 3; resp. 3; resp. 3; resp. 3—5.
अभि त्वा पूर्वपीतये	VII, 20, 3.	VIII, 3, 7. 8.
अभि त्वा इषभा	IX, 13, 1.	VIII, 45, 22—24.
अभि त्वा शूर	VII, 20, 3.	VII, 32, 22. 23.
अभि त्र गोपतिस्	IX, 13, 1; XVIII, 7, 15.	VIII, 69, 4—6.
अभि प्रवन्त	X, 12, 15; XIV, 57, 1. 2.	IV, 58, 8. 9.
अभि प्र वः	VII, 23, 4; XII, 9, 11.	VIII, 49, 1. 2.
अभी पतस्तदा भर	XVII, 8, 11.	VII, 32, 24—27.
अभूदेवः	VIII, 3, 2. 9.	IV, 54, 1; resp. 1—6.
अभूरेकः	X, 6, 16; XI, 14, 27; XII, 6, 15.	VI, 31.
अमेव नः	VIII, 2, 9.	II, 36, 3.
अम्वयः	VI, 7, 10; XIV, 51, 11.	I, 23, 16—18.
अयं यज्ञः	X, 1, 10 (cf. XIII, 24, 18).	I, 177, 4.
अयं वां मधुसक्तमः	VI, 6, 8; IX, 20, 16.	I, 47, 1. 3. 5; resp. 1—8.
अयं वां मिवावदथा	VII, 2, 5; X, 3, 5; XII, 1, 3.	II, 41, 4; resp. 4—15; resp. 4—6.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अयं वेगः	V, 9, 17; VIII 3, 15; XV, 3, 9.	X, 123, 1—5. 7. 8; resp. 1; resp. 1—5.
अयं सोमः	X, 10, 4.	VII, 29, 1—3.
अयं सोमश्चमू सुतः	X, 4, 5.	V, 51, 4. (?)
अयं ह येन	X, 6, 9.	VIII, 76, 4—6.
अयं जायत	X, 8, 1.	I, 128.
अयं जायत मनुषो धरी- मणि	XVIII, 23, 11.	I, 128, 1—6.
अयं त इन्द्र सोमः	IX, 11, 1.	VIII, 17, 11—13.
अयं ते अलु हयतः	XVIII, 11, 3.	III, 44.
अयं ते मानवे जने	IX, 11, 1.	VIII, 64, 10—12.
अयं ते योनिः	II, 11, 2; 17, 3.	III, 29, 10.
अयं देवाय	X, 9, 16.	I, 20, 1—3.
अयमग्निः सवशिणः	II, 11, 2.	VIII, 75, 4.
अयमग्निः सुवीर्यस्य	VI, 4, 7.	III, 16.
अयमिह	II, 11, 2.	IV, 7, 1.
अयं मित्राय	X, 8, 3.	I, 136, 4—6.
अया वाजसू	VI, 6, 15; XII, 5, 23; 12, 14.	} VI, 17, 15.
अया वाजं देवहितं सनेन	XVIII, 15, 6.	
अरा इवेत्	VI, 10, 8.	V, 58, 5.
अरूपचत्	V, 9, 25.	IX, 83, 8.
अर्चन्तस्वा	II, 2, 18; III, 10, 4; VI, 4, 1; IX, 22, 5; 27, 2; X, 9, 17; XIV, 52, 11.	} V, 13, 1; resp. 1—6.
अर्चन्तो न अवसः	X, 11, 5.	
अर्वाप्रयम्	XI, 11, 12.	VII, 90, 7.
अर्वाष्टिहि	VII, 17, 8.	VI, 37.
अर्हन्निभर्षि	V, 9, 13.	I, 104, 9.
अव ते हेलः	VI, 10, 11; VIII, 11, 5.	II, 33, 10.
अव इयः	XII, 25, 2.	I, 24 14.
अव यत्नं शतक्रतो	XII, 5, 12.	VIII, 96, 13—15.
		X, 134, 4—6.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अवर्मेह इन्द्र	X, 7, 11; 8, 3.	I, 133, 6; resp. 6. 7.
अव सृज	III, 16, 7.	X, 16, 5.
अवितासि	X, 6, 9.	VIII, 36.
अविद्वद्भ्यम्	VIII, 6, 11.	VI, 44, 7—9.
अविप्रो वा यदविभक्त	XVIII, 8, 14.	VIII, 61, 9—18.
अग्रन्वतो	IV, 15, 5; XVI, 13, 18.	X, 53, 8.
अग्राम तम्	III, 5, 8; IX, 23, 12.	VI, 5, 7.
अग्राम ते	III, 5, 6.	I, 114, 3.
अग्रं न जा	VI, 4, 1; XIV, 56, 6.	I, 27, 1—10; resp. 1—3.
अशायनाः	III, 18, 16.	X, 160, 5.
अश्विना यन्त्रोरिषः	VI, 6, 1; VII, 10, 12.	I, 3, 1—3.
अश्विना वायना	IX, 20, 34.	III, 58, 7.
अश्विनावेह मन्त्रतम्	X, 4, 5.	V, 78, 1—3.
अश्वान् यत्सु	V, 11, 7; VI, 10, 3.	I, 91, 21.
असत्सु मे अरितः साभिदेनः	XVII, 9, 5.	X, 27.
असवि देवम्	VII, 17, 3.	VII, 21.
असवि सोम इन्द्र ते	XII, 26, 8; XVIII, 18, 4.	I, 84, 1—3; resp. 1—6.
असवि सोमः पृथङ्मन	VII, 23, 7.	X, 104.
असुनीवे	XVI, 13, 14.	X, 59, 5—7.
असुभ्राह्मम्	V, 14, 19; VI, 10, 11; IX, 2, 3.	VIII, 42, 1; resp. 1—3.
असुवि मन्त्र	XVI, 21, 27.	VIII, 52, 9. 10.
असि सोमो अग्रं सुतः	XIII, 7, 2.	VIII, 94, 4—9.
असौव सु प्रतरस्	IX, 3, 4; XII, 12, 5.	X, 42, 1—10; resp. 1—3.
अश्वरि नो गार्हपत्यानि सन्तु	IV, 12, 10.	VI, 15, 19 C.
अश्वान् तद्विः	VI, 10, 10.	II, 38, 11.
अश्वो अश्वो इन्द्रसः	XVIII, 11, 2.	} VI, 42, 4.
अश्वो अश्वे	X, 6, 14; XII, 4, 9.	

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
यसा रदु	X, 11, 7.	} I, 61.
यसा रदु प्र तवसे	XII, 4, 17.	
यसाकममे अध्वरम्	III, 10, 4; IX, 22, 5; 27, 2.	V, 4, 8.
यसाकमव पितरसा चासन्	XII, 11, 14.	IV, 42, 8—10.
यस्मिन्पदे	XIII, 29, 13.	II, 35, 14.
यस्य पिबतम्	V, 10, 21.	VIII, 5, 14.
यस्य प्रताम्	II, 11, 2.	IX, 54, 1.
यस्य मदे पुत्र वर्षासि	IX, 12, 4.	VI, 44, 14.
यस्य वामस्य पक्षितस्य होतुः	XVIII, 22, 7.	I, 16 4.
यस्य हि स्वयमस्तरम्	X, 3, 12; 8, 12.	V, 82, 2. 3.
यस्य वद्रेभिः	VI, 11, 11.	X, 125, 1—6.
यस्य दां गृहते	IX, 16, 3.	X, 49.
यस्य च लं च	XVI, 18, 12.	VIII, 62, 11.
यस्य भुवम्	IX, 11, 3; X, 4, 11; 11, 7.	X, 48.
यस्य कव्यम्	X, 8, 15.	VI, 9.
या कलया अनूयत	VII, 15, 8.	IX, 65, 14.
या कलयेषु भावति	VII, 15, 8.	IX, 17, 4.
यामन्दः	V, 6, 7.	IV, 53, 7.
या गोमता	X, 9, 4; XV, 8, 16. 17.	VII, 72, 1—3; resp. 72. 73.
याग्निं न सृष्टिभिः	X, 5, 2; XVIII, 23, 7.	X, 21; resp. 21, 1—6.
याग्निरगामि	XII, 11, 16.	VI, 16, 19—21.
या वा ये	III, 12, 8.	VIII, 45, 1.
या वा ये याग्निमिन्वते	XII, 11, 20; XVIII, 7, 6.	VIII, 45, 1—3; resp. 1—14.
या वर्षेष्टिप्राः	XVII, 9, 5.	I, 177.
या दू न दन्त्र सुमन्तम्	VII, 15, 3; IX, 12, 1.	VIII, 81, 1; resp. 1—3.
या दू न दन्त्र मन्त्रम्	IX, 13, 2.	III, 41.
या दू न दन्त्र हवचम्	IX, 12, 1; XVIII, 13, 4.	IV, 32, 1—3; resp. 1—21.
या दू भर	III, 2, 5.	III, 36, 9.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigvedo.</i>
आ ते अग्न इधीमहि	XII, 10, 11.	V, 6, 4.
आ ते अग्न ऋचा	XII, 10, 11.	V, 6, 5—7.
आ ते पितः	IV, 20, 2; VI, 11, 10; VIII, 6, 3.	II, 33, 1—15; resp. 1—6: resp. 1.
आ ते बल्यो मनो यमत्	IX, 23, 12; XII, 11, 16.	VIII, 11, 7; resp. 7—9.
आ ते श्रुयो वृषभः	VI, 10, 7.	VI, 19, 9.
आत्मन्वत्	V, 10, 8.	IX, 74, 4.
आ लश्ववा गहि	IX, 16, 1.	VIII, 82, 4—6.
आ ला गिरः	X, 5, 4.	VIII, 95, 1—3.
आ ला गिरो रघीरिव	XVIII, 18, 13.	VIII, 95, 1—9.
आ ला जुषः	X, 7, 3.	I, 134, 1.
आ ला रथं यथोतये	VII, 19, 8; XV, 2, 5; XVII, 9, 2.	VIII, 68, 1—3.
आ ला वक्नु हरयः	VII, 4, 1; IX, 5, 4; XI, 7, 4.	I, 16, 1—9; resp. 1—3.
आ ला विशन्वाश्वः	IX, 19, 3.	I, 5, 7—9.
आ ला विशन्विन्दवः	IX, 19, 3; XVIII, 7, 12.	VIII, 92, 22—24; resp. 22—33.
आ ला सवसम्	XII, 9, 11.	VIII, 1, 24—25.
आ लंता नि वीदत	IX, 16, 1.	I, 5, 1—3.
आदङ्गिराः प्रथमं दधिरे वयः	XVIII, 6, 5.	I, 83, 4—6.
आ दग्भिः	V, 10, 8.	VIII, 72, 8.
आदव सधाम्	IX, 17, 2.	I, 6, 4—10.
आदित्यानामवसा	VIII, 1, 4.	VII, 51, 1.
आदित्यासा अदितिः	VIII, 1, 6.	VII, 51, 2.
आ देवानाम्	III, 3, 3.	X, 2, 3.
आ देवो यातु	VI, 10, 10.	VII, 45, 1.
आ देवो यातु सविता सु- रतः	X, 5, 23; XVI, 1, 21.	VII, 45, 1—4; resp. 1.
आ देवा	VI, 10, 5.	VII, 97, 2.
आ धूर्ध्व	IX, 6, 1.	VII, 34, 4.
आ धूर्ध्वे	X, 13, 13; XII, 3, 23; XVIII, 15, 6.	VII, 34, 4.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
आ सेजवः	VI, 7, 7.	V, 43, 1.*
आ न इन्द्रो दूरात्	X, 2, 5.	IV, 20.
आ न इन्द्रो दूरादा न आसात्	XII, 3, 9.	IV, 20.
आ नः सुत उप वाजेभि- रुती	XII, 3, 13,	IV, 29.
आ नक्षे गन्तु मत्सरः	XVIII, 18, 4.	I, 175, 2—5.
आ नूनमस्मिन्नोर्ध्वपिः	V, 10, 11.	VIII, 9, 7.
आ नो अग्ने सुचेतुना	III, 16, 24.	I, 79, 9.
आ नो गन्तव्य	VII, 11, 2; XII, 2, 15.	V, 71.
आ नो गोमन्तव्य	XI, 8, 3.	VIII, 5, 10—12.
आ नो दिवो बृहन्तः पर्व- तादा	VI, 10, 2.	V, 43, 11.
आ नो देव	X, 9, 4.	VII, 30, 1—3.
आ नो देवः सविता चाय- साणः	VI, 10, 10.	VI, 50, 8.
आ नो वरिः	XII, 2, 14.	X, 35, 10.
आ नो भद्राः	VIII, 3, 16; X, 13, 18; XI, 15, 9; XV, 3, 1; XVIII, 22, 8.	I, 89, 1—8. 10; resp. 1—10.
आ नो भर दक्षिण	VII, 15, 3.	VIII, 81, 6.
आ नो मिषावदणा	VII, 11, 2; XI, 8, 3; XII, 1, 3.	III, 62, 16—18; resp. 16.
आ नो मिषावदणा†	VIII, 12, 7.	VII, 65, 4.
आ नो यज्ञं दिविस्पृशम्	X, 6, 6; XIV, 57, 5.	VIII, 101, 9. 10.
आ नो वायो	X, 6, 6; XIV, 57, 5.	VIII, 46, 25; resp. 25—26.
आ नो विश्वाभिरुतिभिः	V, 9, 21; VI, 6, 4; X, 5, 4.	VIII, 8, 1—3; resp. 1—23.
आ नो विश्वाभिरुतिभिः सजोषाः	VI, 10, 7.	VII, 24, 4.

* According to the Commentary.

† Comm. अयमस्मिन्नोर्ध्वपि। अत्रयमापि विदुःप्रायात्

<i>Protika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
आ नो विशासु हवः	X, 6, 6; XVIII, 10, 9.	VIII, 90, 1—3; resp. 1—6.
आ नो विशे सजोषसः	XII, 6, 12; XVIII, 10, 12.	VIII, 54, 3. 4.
आपूर्वो अस्य	VII, 17, 11.	III, 32, 15.
आपो अस्मान्	IV, 15, 4.	X, 17, 10.
आपो न देवीः	VI, 7, 6.	I, 83, 2.
आपो रेवतीः	VI, 3, 11; IX, 20, 7.	X, 30, 12.
आपो हि हा	IV, 11, 6; 15, 3; VIII, 6, 7; 7, 12. 20; IX, 28, 6; XIV, 57, 7.	X, 9, 1—3; resp. 1—9; resp. 1.
आ पायस्य	I, 15, 4.*	I, 91, 16.
आ पायस्य समेतु ते	VII, 5, 17; 15, 4.	I, 91, 16; resp. 16—18.
आ प्र द्रव परावतः	XVIII, 13, 7.	VIII, 82, 1—7.
आ भाति	V, 9, 23; VI, 6, 6; XV, 8, 14.	V, 76, 1—5; resp. V, 76. 77.
आ मन्त्रेरिन्द्र	XII, 9, 11.	III, 45, 1. 2.
आ मन्त्रेरिन्द्र हरिभिः	IX, 5, 9; XVIII, 11, 3.	III, 45, 1—3; resp. 1—5.
आमासु पक्मैरय	XVIII, 11, 2.	VIII, 89, 7.
आ मित्रे वरुणे	X, 4, 5.	V, 72, 1—3.
आ मे हवस्	VI, 6, 2; XV, 8, 13.	VIII, 85.
आ यं हस्ते न खादिनस्	III, 13, 17.	VI, 16, 40.
आयं गौः	X, 13, 21. 27; XIII, 11, 2. 5.	X, 189, 1—3.
आ यज्ञैः	XI, 11, 7.	V, 17, 1—4.
आ यज्ञः पत्नीः	X, 7, 7.	VII, 34, 20.
आ यत्यतन्मि	IX, 6, 15.	VIII, 69, 10.
आ यालिन्द्रार्वसे	X, 2, 4.	IV, 21.

* Comm. आ पायस्य समेतु ते पुरोनुवाक्याः—आ पायस्य सदिक्तमेत्येषा न भवति । गायत्रीरहितत्वात् । अप्राथम्याच्च । एवमपि सति प्रावक्षोचे सकलपादपाठः । अनेनैव क्रमेण तत्र तिष्ठो मा भवन्निति । ननु आप्यायितवतीनामिति तत्रोक्तेः कथं संदेहः । आपोहिष्ठौयाभिरिति वदामश्नुते । सोमाप्यायने तु सोम त्रिष्टेभिरंशुभिरिति सिद्धात् सुतरामाशङ्कते । तस्मात्सकलपादपाठः ।

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
आ याहि ह्यवाम	XII, 4, 13.	VIII, 62, 4—6.
आ याहि वमसा सह	X, 9, 16; XVIII, 15, 3.	X, 172.
आ याहि सुपुम	VII, 12, 1. 2; XII, 1, 4.	VIII, 17, 1—13 resp. 1—3.
आ याह्यत्रिभिः	X, 4, 5.	V, 40, 1—3.
आ याह्यत्रिभिः सुतम्	XVIII, 12, 6.	V, 40, 1—3.
आ याह्यर्वाह्	XI, 4, 9.	III, 43.
आ याह्यर्वाहुप वन्धुरिहाः	XVIII, 19, 6.	III, 43.
आ वडासः	X, 6, 20; XI, 6, 8.	V, 57.
आ व रन्ध्रं त्रिभिं यथा	XVIII, 13, 5.	I, 30, 1—5.
आ वां रथः	X, 7, 4; 8, 3.	I, 135, 4; resp. 4—6.
आ वां रथो रोदसी बह्व- धानः	VI, 6. 6.	VII, 69—74.
आ वां राजानो	IX, 2, 5; XII, 10, 5.	VII, 84; resp. 1—3.
आ वां वाहिष्ठः	XI, 6, 2.	VIII, 26, 4—6.
आ वां सहस्रम्	X, 6, 6; XI, 6, 2.	IV, 46, 3—5.
आ वां धियः	X, 7, 3.	I, 135, 5.
आ वामुपश्याम्	V, 13, 8.	II, 41, 21.
आ वां मित्रावरुणा	VIII, 12, 7.	I, 152, 7.
आ वायो भूष	X, 10, 4; 11, 5.	VII, 92, 1; resp. 1. 3. 5.
आ विश्वदेवम्	IX, 26, 3; X, 3, 13; XVI, 1, 21.	V, 82, 7; resp. 7—9.
आ विश्ववारा	X, 11, 5.	VII, 70, 1—3.
आ वृत्रहणा	VI, 10, 9.	VI, 60, 3.
आ वृत्रस्य पुरुषवरो	XVIII, 8, 13.	VIII, 61, 3—6.
आ वेधसम्	VI, 10, 5.	V, 43, 12.
आ वो राजानम्	XIV, 57, 3.	IV, 3, 1.
आ वो वचन्तु	VIII, 2, 8.	I, 85, 6.
आ शर्म	X, 11, 8.	VIII, 18, 16—19.
आ शुभा	X, 12, 8.	VII, 68, 1—3.
आशुः शिशानः	VIII, 15, 10.	X, 103.
आशुतन्वर्ष	XII, 26, 6.	I, 10, 9—11.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
आशिनावसावत्या	VI, 6, 2.	I, 30, 17—19.
आ स रतु य ईवदा	XVI, 11, 24.	VIII, 46, 21 ff.
आ सत्यो यातु	X, 11, 7; XI, 14, 11; XII, 3, 13.	IV, 16.
आ सत्यो यातु मधवां ऋ- जीवी	XVIII, 19, 8.	IV, 16.
आ सुते सिद्धत त्रियम्	V, 10, 11.	VIII, 72, 13.
आहं पिहृन्	III, 16, 6.	X, 15, 3.
इच्छन्ति ता	XII, 5, 22.	III, 30.
इक्षामग्ने	V, 19, 9.	III, 1, 23.
इक्षायाम्हा	III, 14, 11.	III, 29, 4.
इत्या हि सोमे	X, 6, 9; XII, 5, 11.	I, 80, 1—16; resp. 1—3.
इत्या हि सोम इक्षद	XVIII, 6, 4.	I, 80, 1—3.
इदं वसो सुतम्	IX, 14, 1.	} VIII, 2, 1—3
इदं वसो सुतमन्तः	VII, 19, 9; XVII, 9, 3.	
इदं विष्णुः	I, 8, 8, XV, 8; 11. 12.	I, 22, 17; resp. 16—21.
इदं ह्यन्वोजसा	IX, 15, 1; XVIII, 7, 15.	III, 51, 10—12.
इदं त एकं पर ऊ त एकम्	XVIII, 1, 8.	X, 56, 1.
इदं ते पात्रं समविममिन्द्र	IX, 14, 3.	X, 112, 6.
इदं ते सोम्यं मधु	VII, 4, 3.	VIII, 65, 8.
इदं त्वयावम्	IX, 10, 4.	VI, 44, 16.
इदमापः	I, 12, 8; V, 18, 12.	I, 23, 22—24.
इदमित्या	X, 8, 14; XII, 8, 2; 9, 6.	X, 61.
इन्द्र इत्योमपाः	X, 3, 6.	VIII, 2, 4—6.
इन्द्र इत्योमपा एकः	XVIII, 7, 4.	VIII, 2, 4—27.
इन्द्र इषे	X, 11, 8.	VIII, 93, 34.
इन्द्र ऋभुभिर्वाजवक्त्रिः	VIII, 2, 5; XIV, 3, 12.	III, 60, 5; resp. 5—7.
इन्द्रं वर्यं मद्याधने	IX, 26, 3.	I, 7, 5.
इन्द्रं वधेना	IX, 18, 1.	VIII, 13, 16—18.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana</i>	<i>Rigveda.</i>
इन्द्रं विद्याः	XI, 11, 12; XII, 26, 1.	I, 11, 1—8; resp. 1—8.
इन्द्रं विद्या अवीरुधम्	XVIII, 18, 3.	I, 11, 1—8.
इन्द्रं दद्याथ दद्यादे	XVIII, 6, 2; 12, 3.	VIII, 12, 22; resp. 22—24.
इन्द्रो विद्यतः	I, 8, 14; IX, 27, 2 (Comm.)	1, 7, 10.
इन्द्रं खल	XII, 4, 21; XIV, 24, 4; 33, 22.	X, 89
इन्द्रः विद्य	XI, 14, 3.	X, 111, 3.
इन्द्रः पूर्भिर्दु	VII, 23, 6.	III, 84.
इन्द्रः सुतेषु क्षीनेषु	IX, 18, 1; XVIII, 12, 1.	VIII, 13, 1—3; resp. 1—33.
इन्द्रं क्रतुम्	IX, 20, 24; XII, 9, 16.	VII, 32, 26. 27.
इन्द्रं क्रतुविदम्	VII, 12, 4.	III, 40, 2.
इन्द्रं खलम्	III, 1, 3; VI, 10, 7.	X, 180, 3.
इन्द्रं खोडम्	XII, 9, 16.	VI, 46, 5. 6.
इन्द्रं तुभ्यमिच्छाम्यम्	XI, 12, 5.	VI, 44, 10—19.
इन्द्रं विधातु	X, 4, 10.	VI, 46, 9. 10.
इन्द्रं विधातु मरुतम्	VI, 13, 3.	VI, 46, 9.
इन्द्रं मा दृक्मम्	VII, 4, 7; 12, 3; IX, 9, 2.	III, 40, 1; resp. 1—9.
इन्द्रं दद्या	XI, 9, 9.	X, 100.
इन्द्रं मरुः	VI, 10, 7; X, 11, 5.	VII, 27, 1; resp. 1—8.
इन्द्रं नेदीय रविदि	VII, 19, 10; XII, 6, 12 etc.	VIII, 53, 5. 6.
इन्द्रं पिब तुभं सुतो मदाथ	XI, 10, 7.	VI, 40.
इन्द्रं मरुतः	VII, 19, 2; X, 5, 8.	III, 51, 7; resp. 7—9.
इन्द्रं मरुत इव पादि सोमम्	XIV, 3, 6.	III, 51, 7—9.
इन्द्रमिन्द्राविजः	VII, 14, 1; XII, 1, 4; XVIII, 2, 2.	I, 7, 1—3.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
इन्द्रमिन्द्रादिभ्यो बृहद्	IX, 10, 1; XIII, 7, 5.	I, 7, 1—3; resp. 1—10.
इन्द्रमिन्द्रवतातये	X, 5, 18.	VIII, 3, 5. 6.
इन्द्रमीशानमीजसा	XII, 26, 1.	I, 11, 8. 6. 7.
इन्द्र वानेषु	IX, 10, 2.	I, 7, 4—10.
इन्द्रवायू इमे	VII, 2, 2; 10, 10.	I, 2, 4; resp. 4—6.
इन्द्रश्च वायवेषां सुतानाम्	X, 4, 5.	V, 51, 6. 7.
इन्द्रश्च वायवेषां सोमनाम्	X, 5, 4.	IV, 47, 2—4.
इन्द्रश्च सोमम्	VIII, 2, 7.	IV, 50, 10.
इन्द्र सोमं सोमपते	X, 3, 8; XIV, 33, 22.	III, 32.
इन्द्र सोममिमं पिब	XII, 5, 9.	X, 24, 1—3.
इन्द्र सोमं पिब ऋतुना	VII, 8, 5.	VII, 15, 1 ff.
इन्द्रस्य नु वीर्याणि	VII, 20, 8; X, 13, 14; XVIII, 19, 2.*	I, 32.
इन्द्रा को वां वरुणा	XII, 11, 22.	IV, 41.
इन्द्राग्नी ऋवसा	I, 8, 11; XII, 2, 8.	VII, 94, 7; resp. 7—9.
इन्द्राग्नी आ गतं सुतम्	VII, 13, 1. 2. 4; XII, 1, 5.	III, 12, 1—10, resp. 1—3.
इन्द्राग्नी रुवं सु नः	XVIII, 16, 1.	VIII, 40.
इन्द्राग्नी युवामिमे	XII, 1, 5.	VI, 60, 7—9.
इन्द्रा नु पूषणा	VI, 11, 1.	VI, 57.
इन्द्रापूषाः प्रियमयेति	XVI, 3, 32.	I, 162, 2D.
इन्द्राय मङ्गने सुतम्	IX, 10, 1; XVIII, 6, 2.	VIII, 92, 19—21.
इन्द्राय साम गायत	IX, 5, 9; XII, 12, 12; XVIII, 13, 10.	VIII, 98, 1—3; resp. 1—12.
इन्द्राय सोमाः प्रदिवो वि- दामाः	VII, 17, 10.	III, 36, 2.
इन्द्राय हि सौः	X, 7, 11; XII, 3, 12.	I, 131, 1; resp. 1—3.
इन्द्रा याहि विवभानो	VII, 10, 13.	I, 3, 4—6.
इन्द्रायैन्द्री मरुतवे	VII, 15, 16.	IX, 64, 22—24.

* According to the Comm.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
इन्द्रावचना मधुमत्तमस्य	IX, 2, 6.	VI, 68, 11.
इन्द्रावचना युवमध्वराय	XII, 10, 8. 12; 11, 15.	} VII, 82.
इन्द्रावचना युवमध्वराय नः	IX, 2, 4; XIV, 35, 2.	
इन्द्रावचना सुतपो	VIII, 2, 6.	VI, 68, 10.
इन्द्राविष्णु पिबतम्	VIII, 2, 10.	VI, 69, 7.
इन्द्राविष्णु मदपती मदा- नाम्	IX, 4, 7.	VI, 69, 3.
इन्द्रे अग्ना	VII, 14, 1.	} VII, 94, 4—6.
इन्द्रे अग्ना नमो बृहत्	XII, 1, 5.	
इन्द्रेण सं हि	XII, 1, 4; XVIII, 2, 2.	
इन्द्रेहि मयि	IX, 14, 1. 2.	I, 9.
इन्द्रो दधीचः	IX, 6, 11; XII, 1, 4; XVIII, 2, 2.	I, 84, 13—15.
इन्द्रो मदाय	X, 6, 16; XII, 4, 12; XII, 7, 6.*	I, 81, 1—9; resp. 1—3; resp. I, 81, 1—9; 82, 1—5.
इन्द्रो रथाय	X, 11, 6; XI, 4, 8.	V, 31.
इन्द्रो राजा	VI, 10, 7.	VII, 27, 3.
इमं यज्ञम्	III, 12, 5.	I, 91, 10.
इमं यम	VIII, 6, 13.	X, 14, 4.
इमं सोमम्	IV, 2, 10; VIII, 2, 11; X, 8, 15.	I, 94, 1—16; resp. 1.
इमं जीवेभ्यः	IV, 16, 5.	X, 18, 4.
इमं नु मायिनम्	X, 5, 8.	VIII, 76, 1—3.
इमं नो यज्ञम्	V, 18, 1; X, 12, 15; XV, 1, 25.	III, 21.
इममिन्द्र सुतं पिब	XI, 11, 19; XII, 26, 7. 8.	I, 84, 4. 5; resp. 4—6.
इमम् ष	X, 6, 2. 20.	VI, 15, 1—9.
इममेष वो अतिथिमेषर्षभम्	XIV, 57, 9.	VI, 15, 1—4.
इमं महे विदध्याय	XV, 3, 2.	III, 54.

* Comm. इन्द्रो मदायेति चतुर्दश

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
इमं ते वचस	III, 14, 5; IX, 26, 3 (Comm.)	I, 25, 19.
इमा अग्निं प्र होतुमः	XII, 11, 20.	VIII, 6, 7—9.
इमा उ मा	XI, 5, 1.	} VI, 21.
इमा उ मा पुरतमस्य	X, 10, 5; XIV, 24, 4; 60, 2; 71, 3.	
इमा उ मा पुरतमस्य का- शार्धं वोरे इमा ववने	XIV, 50, 2.	
इमा उ मा पुरववो	XI, 11, 11.	VIII, 3, 3. 4.
इमा उ मां दिविहवः	VI, 6, 8; X, 6, 6.	VII, 74, 1—6 resp. 1—3.
इमा उ मां भूमयः	XII, 11, 24.	III, 62, 1—3.
इमा जुहामाः	II, 4, 4; VI, 10, 2.	VII, 95, 5.
इमा नारीः	IV, 16, 6.	X, 18, 7.
इमानि मां भानधेयानि	XII, 11, 17.	VIII, 59, 1—5.
इमा नु कम्	X, 10, 7; XII, 12, 14.	} X, 157.
इमा नु कं भुवना वीषधाम	XVIII, 15, 2.	
इमां ते धियम्	IX, 17, 3; X, 10, 6.	I, 102, 1—10.
इमां धियं शिचमाचस्य	V, 6, 8; VI, 10, 11.	VIII, 42, 3.
इमाम् नु	VII, 24, 5.	III, 86.
इमां ते अग्ने समिधम्	V, 11, 2. 10.	II, 6, 1—3.
इमा वक्राच	IV, 20, 2.	I, 114.
इमा वक्राच क्षिरधन्वने	IV, 20, 2.	VII, 46.
इमे विप्रस्य	VI, 4, 1.	VIII, 43.
इमो अग्ने	II, 2, 15.	VII, 1, 18.
इयं या नोऽर्चिर्वी	XVIII, 11, 2.	VIII, 101, 13.
इयं वामस्य	III, 12, 7.	VII, 94, 1.
इयं वामस्य सन्मनः	VII, 13, 4; XII, 1, 5.	VII, 94, 1—9; resp. 1—3.
इयं ते नववी	XIV, 56, 6.	VIII, 74, 7—9.
इयमददात्	X, 5, 4; 6, 6; 8, 8.	VI, 61, 1—3.
इह महारम्	I, 15, 4.	I, 13, 10.
इवेन्द्राग्नी उप क्रवे	VII, 13, 8; XII, 2, 18.	I, 21, 1—5; resp. 1 —6.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
इहेव वः	III, 13, 14.	VII, 59, 11.
इहेव वः	X, 2, 7.	III, 60.
इहोप यात	VIII, 2, 3.	IV, 35.
ईहिष्वा हि	VI, 4, 9.	VIII, 23.
ईहे च जा	IX, 23, 12.	III, 1, 15.
ईहेषः	I, 4, 8.	III, 27, 13—15.
ईहे यावाश्चिनी	V, 9, 24; VI, 6, 12.	I, 112.
उधो जज्ञे	XI, 7, 7.	VII, 20.
उवासाय	VII, 4, 10.	VIII, 43, 11.
उच्छिष्टं चम्बोभैर	XV, 23 (p. 193, 11. 12).	I, 28, 9: 5—8.
उच्छ्रयस वनस्यते	V, 15, 8.	III, 8, 3.
उच्छ्रमाना	IV, 15, 8.	X, 18, 12.
उच्छ्रयस	IV, 15, 8.	X, 18, 11.
उत ग्रा जग	I, 15, 4.	V, 46, 8.
उत ज्ञासदिने सदि	II, 2, 14; IX, 27, 2. (Comm.)	VIII, 67, 10.
उत देवा चवहितम्	XVI, 13, 4.	X, 187.
उत नः प्रिया	X, 4, 5; 8, 4; XI, 6, 2.	VI, 61, 10—12.
उत नो देवदितिः	XI, 6, 2.	VIII, 25, 10—12.
उत नो अश्वद्विष	III, 7, 5.	III, 13, 6.
उत नो ऽहिर्बुध्नः श्रुचोतु	VIII, 6, 8.	I, 186, 5.
उत जुवन्तु जनावः	III, 13, 17.	I, 74, 3.
उत माता वृद्धिवा	X, 7, 12.	X, 64, 10.
उत वां विष्णु	III, 8, 19.	I, 153, 4.
उत स्या नः परसन्ती वीरा	X, 3, 5; 6, 7.	VI, 61, 7—9.
उत स्या नः परसन्ती जु- वाया	X, 10, 4; XVII, 8, 10.	VII, 95, 4—6.
उनिष्ठताव पञ्चत	VII, 16, 2. 3. 4; X, 18, 6.	X, 179, 1. 2. 3; resp. 1.
उनिष्ठन्नोजसा	X, 13, 6.	VIII, 76, 10.
उनिष्ठन्नोजसा च	XII, 1, 4; XVIII, 2, 2; 7, 15.	VIII, 76, 10—12.
उनिष्ठ अश्वरथाने	IV, 16, 7; V, 10, 9; 14, 9; X, 3, 7.	I, 40, 1. 2; resp. 1

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
ଉତ୍ତରୀୟାଂ ଛପନା	XIV, 49, 3.	VI, 18, 13 D (Cf. ନମଃ ହବି).
ଓମେ ଶାନ୍ତାମି	IV, 15, 8.	X, 18, 13.
ଓତ୍ତା ମନ୍ଦଳୁ ଶୋମା:	XVIII, 13, 6.	VIII, 64.
ଓତ୍ତର୍ୟୋ ବୃହଦର୍ଚ୍ଚିବି	XI, 13, 26.	VII, 62, 1.
ଓଦମେ ଶୁଚସ:	II, 2, 10; III, 19, 11.	VIII, 44, 17.
ଓଦମୁତ:	IX, 3, 4; XII, 12, 9.	X, 68.
ଓଦିଗ୍ଧସ୍ୟ ରିଷ୍ତେ	VII, 24, 3; XII, 4, 22; XVIII, 8, 10.	VII, 32, 12. 13; resp. 12—16.
ଓଦୀରତାମ୍	III, 16, 5; VIII, 6, 12; 7, 16; [XIV, 57, 11.]	X, 15, 1; resp. 1—3.
ଓଦୀରସ	III, 13, 12.	V, 42, 3.
ଓଦୀରାଥାମ୍	VI, 6, 2; XV, 8, 13.	VIII, 73, 1—18; resp. 1—9.
ଓଦୀର୍ଭ ନାରୀ	XVI, 13, 13.	X, 18, 8.
ଓଦୀର୍ଭାତ: ପତିବତୀ	XVI, 13, 13.	X, 85, 21.
ଓଦୀର୍ଭାତୋ ବିଜ୍ଞାବତୀ	XVI, 13, 13.	X, 85, 22.
ଓଦୁଜନମଂ ବବଞ୍ଚ	VI, 10, 11; VIII, 11, 5.	I, 24, 15.
ଓଦୁ ତ୍ୟଂ ଜାତବେଦସମ୍	IX, 20, 21; XVIII, 2, 2. 3. 5.	I, 50, 1—9; resp. 1—3.
ଓଦୁ ତ୍ୟଦ୍ଗତମ୍	XI, 13, 27; XIII, 8, 2.	VII, 66, 14. 15.
ଓଦୁ ତ୍ୟେ ମଧୁମଜନା:	VII, 23, 5; XII, 4, 22.	VIII, 3. 15. 16.
ଓଦୁ ମଞ୍ଜାସି	VII, 23, 8; XII, 4, 3; XVIII, 19, 9.	VII, 23.
ଓଦୁ ଷ୍ଟ ଦେବ: ସବିତା ଡ- ମୁବା:	X, 6, 18.	VI, 71, 4—6.
ଓଦୁ ଷ୍ଟ ଦେବ: ସବିତା ସବାସ	X, 8, 14.	II, 38.
ଓଦୁ ଷ୍ଟ ଦେବ: ସବିତା ବି- ରଞ୍ଜୟା	V, 10, 12; X, 4, 14; XIV, 3, 12.	VI, 71, 1; resp. 1—3.
ଓଦ୍ବେଦମି	VII, 12, 4; IX, 11, 2; XII, 2, 7.	VIII, 93, 1—3; resp. 1—33.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
उद्देदमि अतामघम्	XVIII, 2, 2.	VIII, 93, 1—3.
उद्यत्यः	IX, 14, 3.	V, 31, 3.
उद्यद्भक्ष	IX, 6, 18.	VIII, 69, 7.
उद्ययम्	IV, 13, 1.	I, 50, 10.
उद्दां चक्षुः	X, 9, 4.	VII, 61, 1—3.
उद्दां चक्षुर्वक्ष सुप्रतीकम्	XIV, 35, 2.	VII, 61.
उप क्रमसा भर	VII, 15, 3.	VIII, 81, 7.
उप ते सोमान्	IX, 26, 3 (Comm.)	I, 114, 9.
उप लाग्ने	II, 12, 2; V, 14, 11.	I, 1, 7—9.
उप ला जामयः	XIV, 52, 5.	VIII, 102, 13—15.
उप ला जुहः	II, 2, 17.	VIII, 44, 5.
उप नः सुतमा गतम्	VII, 11, 4.	V, 71, 3.
उप नः सुतमा गदि सोम-	IX, 18, 3.	III, 42.
उप नो हरिभिः [मिन्द्र]	X, 8, 9; XI, 9, 3.	VIII, 93, 31—33.
उपप्रयन्तो बध्वरम्	II, 11, 2; VI, 4, 1; X, 2, 2; XIV, 51, 12.	I, 74, 1; resp. 1—9; resp. 1. 2.
उप प्रागात्	XVI, 3, 23.	I, 163, 12. 13.
उप प्रियम्	V, 14, 16.	IX, 67, 29.
उपसद्याय	V, 11, 1. 11; VI, 4, 1.	VII, 15, 1—3; resp. 1—15.
उप सक्षेप	XII, 2, 20.	VIII, 72, 15.
उपक्रताः	III, 16, 6.	X, 15, 5.
उप क्रये	V, 10, 1.	I, 164, 26.
उपो बरचे	VI, 5, 6.	VII, 77—80.
उपो वु शृष्टुहि	III, 17, 2.	I, 82, 1.
उभयं शृष्टवत्	VII, 20, 7; XII, 5, 19; XVI, 21, 27.	VIII, 61, 1. 2; resp. 1—4.
उभा देवा दिविष्मता	X, 3, 5.	I, 23, 2. 3.
उभा पिबतम्	V, 10, 18; IX, 20, 32.	I, 46, 15.
उभा वाम्	II, 11, 2; VI, 10, 9.	VI, 60, 13.
उभे यदिन्द्र	XII, 3, 10.	X, 134, 1—3.
उभं यज्ञाय	XII, 26, 4.	VII, 99, 4—6.
उभं हि राजा	III, 14, 20; VIII, 10, 2.	I, 24, 8.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
उरं नः	VI, 10, 7; IX, 6, 1; 26, 8; XI, 14, 18; XII, 5, 2.	} VI, 47, 8.
उरं नो लोकमनु नेवि वि- हान्	XVIII, 4, 1.	
उरोह इन्द्र राधसः	XVIII, 18, 7.	V, 38, 1. 2.
उरो महान्	III, 5, 5.	III, 1, 11.
उर्वी इक्षी	III, 12, 9.	I, 185, 7.
उग्रना यक्षक्षीरघातम्	XIV, 27, 18.	V, 29, 9 A (Cf. कर्षमा).
उग्रनास्त्रा	III, 16, 23.	X, 16, 12.
उग्रमु व हः	VII, 22, 6.	IV, 20, 4.
उग्रसः पूर्वाः	XV, 3, 2.	III, 55.
उग्रसिधिवस्	VI, 5, 10.	I, 92, 13—15.
उग्रासामन्ता	XI, 9, 10; 12, 17.	X, 36.
उग्रो भद्रेभिः	VI, 5, 4.	I, 49.
उर्ध्वं क व हः	V, 15, 3.	I, 36, 13.
उर्ध्वं क व हो अथरस	XIV, 56, 2. 3.	IV, 6, 1—9. 10. 11.
उतर्		
उर्ध्वी अग्निः	X, 11, 5.	VII, 39, 1—3.
उर्ध्वी नः	V, 15, 3.	I, 36, 14.
ऊजीवो वक्षी	VII, 23, 9.	V, 40, 4.
ऊजुवीती	X, 9, 16.	I, 90, 1—5.
ऊजुवीती नः	XII, 2, 14.	I, 90, 1.
ऊतस्य वि शुद्धः (पाद)	XIV, 16, 10.	IV, 23, 8 (Cf. ऊतस्य महात्).
ऊतुर्जनिषी	IX, 4, 3; XI, 14, 10. 22; XII, 26, 12.	II, 13, 1—13; resp. 1—9.
ऊतेन यो	III, 8, 19; IX, 27, 2.	I, 23, 5.
ऊधमित्रा	X, 6, 6.	VIII, 101, 1. 2.
ऊधुर्विष्वा	X, 6, 18.	IV, 34.
रतमु तं द्रक्ष्यिषः	VII, 15, 7*	IX, 15, 8.
रतं अजन्ति नर्जम्	VII, 15, 7.	IX, 15, 7.

* Comment: तुल्यप्रतीकले प्रायशेन व्यवस्था. It remains doubtful, whether the verses have been arranged in the Sāṅkhāyana S'ākha in the same order as in the S'ākala S'ākha.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
एता उ त्वाः	VI, 5, 12.	I, 92, 1—4.
एतायाम	XI, 8, 5.	} I, 33.
एतायामो गन्धमा इन्द्रम्	XIV, 11, 8.	
एति प्र होता	VI, 4, 11; XI, 4, 13; XIV, 56, 5.	I, 144, 1—7; resp. 1. 2.
एवेनाग्ने ब्रह्मणा	I, 15, 17.	I, 31, 18.
एतो न्विन्द्रं स्वाम	XII, 25, 7.	VIII, 24, 19*—21.
एदु सध्वो मदित्तरम्	XII, 25, 6.	VIII, 24, 16—18.
एना वः	VI, 4, 7.	VII, 16.
एना वो अग्निम्	XIV, 54, 3.	VII, 16, 1. 2.
एन्द्र नो गधि	XII, 25, 6.	VIII, 98, 4—6.
एन्द्र याहि हरिभिः	IX, 28, 13; XI, 14, 25; XVIII, 18, 10.	VIII, 34, 1; resp. 1 —15.
एन्द्र याद्युप	X, 8, 9.	I, 130.
एन्द्र सामसिम्	I, 8, 12; IX, 12, 2.	I, 8, 1; resp. 1—10.
एवाग्निर्गीतमेभिः	XIV, 57, 15.	I, 77, 5.
एवा त्वामिन्द्र वज्रिण्य	VII, 22, 5.	IV, 19.
एवा न इन्द्रो सधवा	VIII, 6, 17.	IV, 17, 20.
एवा पित्रे	VIII, 3, 15; IX, 27, 2.	IV, 50, 6.
एवा वन्दस्व	V, 14, 20; VI, 10, 11.	VIII, 42, 2.
एवा ह्यसि वीरयः	X, 6, 14; XII, 12, 1.	VIII, 92, 28; resp. 28—30.
एवा ह्यसि स्रष्टता	XII, 12, 1.	I, 8, 8—10.
एवेदेव तुविक्त्रभिः	XVIII, 7, 5.	VIII, 2, 31—39.
एष प्र पूर्वीः	XI, 14, 16.	I, 56.
एषो उषाः	VI, 6, 2; XV, 8, 13.	I, 46, 1—15; resp. 1 —9.
एहि सोमां अग्निं स्वर	XVIII, 18, 2.	I, 10, 4—12.
एष्टू ष ब्रवाणि	II, 5, 15; IX, 2, 2.	VI, 16, 16; resp. 16 —21.
रेभिरग्रे	XI, 7, 4; XIV, 52, 5.	I, 14, 1—3.
रेभिरग्रे सरथम्	VIII, 5, 1.	III, 6, 9.
सोमासश्चर्षणीधृतः	VII, 10, 14; X, 9, 16.	I, 3, 7—9.

* Comm. उष्णिक्तु ब्राह्मणाश्चसिन इति श्रुतेः । प्राथम्याच्च वैश्वसनसः

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
ओ वू षो षये	X, 8, 3.	I, 139, 7—9.
ओर्वधुवदु	XIV, 51, 11.	VIII, 102, 4.
क ईं वेद	XI, 11, 19; XII, 4, 4.	VIII, 33, 7; resp. 7 —9.
क ईं व्यक्ताः	X, 5, 24.	VII, 56.
क उ अवत्	VI, 6, 6.	IV, 43, 44.
क उ अवक्तमो यज्ञिषा- नाम्	XVII, 8, 7.	IV, 43.
कतरा पूर्वा	X, 8, 14.	I, 185.
कया ते अग्ने शुचयन्	XIV, 57, 12.	I, 147, 1—3.
आयोः		
कया देवानाम्	XI, 4, 10; 15, 8.	X, 64.
कया मद्याम्	XII, 3, 7.	IV, 23*
कया मद्यामदधत्स्य होतुः	XIV, 16, 9; XVII, 8, 8.	IV, 23.
कया राधाम	XII, 2, 14.	I, 41, 7.
कदा चन खरीरसि	II, 12, 7.	VIII, 51, 7.
कदा भुवग्रथक्षयाणि	XII, 5, 13.	VI, 35.
कदा वसे सोचम्	XII, 4, 10.	X, 105, 1—3.
कदित्या	XI, 12, 13.	I, 121.
कदू न्वस्य	XI, 11, 11; XII, 5, 1; XVI, 21, 28.	VIII, 66, 9. 10.
कद नूनं कथप्रियः	X, 10, 8.	I, 38.
कद्रुद्राय	III, 5, 6; IV, 20, 2.	I, 43.
कं ते दाना असक्त	XV, 8, 9.	VIII, 64, 9—11.
कं नयः	XI, 11, 11; XII, 4, 1; XVI, 21, 25.	VIII, 3, 13. 14.
कष्टन्नः	XII, 24, 2.	X, 101, 12.
कया ते अग्ने अन्निरः	XIV, 52, 7.	VIII, 84, 4—6.
कया लं न जत्या	VII, 22, 2.	VIII, 93, 19—21.
कया नक्षिः	VII, 22, 2.	IV, 31, 1—3.
कया नो अग्ने विवसः	III, 5, 3.	VII, 8, 3.

* According to the commentary.

<i>Pratika.</i>	<i>S'āṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
कया शुभा	X, 9, 12; 11, 12; XI, 2, 4; 11, 9; 13, 20; XIII, 5, 15; XIV, 39, 9; 84, 5; XV, 2, 9; 7, 1; XVI, 21, 31; 23, 18.	I, 165.
कया शुभा स्वयसः समीक्षाः	XV, 2, 9.	
कस्य उपः	VI, 5, 2.	I, 30, 20—22.
कस्यमिन्द्र	VII, 22, 3; XVI, 21, 23.	VII, 32, 14. 15.
कस्ये जासिः	XIV, 52, 5. 7.	I, 75, 3—5.
कस्य नूनं कतमस्यास्तता- नाम्	XV, 22 (p. 192, 12).	I, 24, 1.
का राधत्	V, 9, 20; IX, 20, 12.	I, 120, 1—9.
कायेभिरदाभ्या	XII, 2, 5. 15.	VII, 66, 17—19.
का सुष्टुतिः	XII, 3, 11.	IV, 24.
किमु श्रेष्ठः	X, 8, 14.	
किमु श्रेष्ठः किं यविष्ठो न आजगन्	XVIII, 22, 6.	I, 161.
कुवित्सुनः	III, 5, 4.	VIII, 75, 11.
कुविदङ्ग	IX, 23, 11; X, 10, 4.	VII, 91, 1; resp. 1. 3.
कुविदङ्ग नमसा ये दधासः	XVII, 8, 5. 6.	VII, 91, 1—3; 4—6.
कुविदङ्ग यवमन्मः	XIII, 3, 4.	X, 131, 2.
कुच युतः	X, 5, 20.	X, 22.
क्षुध्व पाजः	V, 9, 11.	IV, 4, 1—5.
क्षुधा रजांसि पत्यतः	III, 5, 10.	VIII, 43, 6.
के द्वा नरः	XVI, 11, 9.	V, 61.
को नु वां मिनावदणौ	X, 6, 18.	V, 41.
को वस्त्राता वसवः को व- रुता	XVII, 8, 9.	IV, 55.
क्रौञ्चं वः	III, 15, 15.	I, 37.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
क स्य वीरः	X, 10, 5; XI, 8, 4; 11, 9; [XII, 13, 5]; XV, 8, 18.	V, 30, 1—12.
चेचस्य पतिना गणानां त्वा	XV, 8, 15. V, 9, 18; 14, 19.	IV, 57, 1—3. II, 23, 1—19; resp. 1.
गन्धर्व इत्या गयस्त्रानो गर्भं नु सन् गायत्स्याम गायन्ति त्वा	V, 10, 25. III, 7, 3; 15, 8. XII, 3, 11. X, 11, 6; XI, 11, 9. XI, 11, 12; XII, 26, 22.	IX, 83, 4. I, 91, 12. IV, 27. I, 172. I, 10, 1—12; resp. 1—6.
गायन्ति त्वा गायन्तिषः मावो यवम् जीर्भिर्विप्रः जीर्भिर्वैर्धृष्ट्यभं चर्वणीनाम् (Pāda).	XVIII, 6, 2. XVI, 13, 17. VI, 10, 9. XIV, 23, 4.	I, 10, 1—3. X, 27, 8—11. VII, 93, 4. VI, 18, 1 D (Cf. तम् दृष्टि)
मृषाना जमदग्निना मृहमेधास आ गत गोमदश्चावत् गोमदृषु गोमां अग्ने गौरमीमेत् धावाणैव दृतं मिमिचे दृतवती भवनानाम्	VII, 2, 7. III, 15, 9. VI, 10, 8. VI, 6, 2. IV, 12, 10. V, 10, 6. VI, 6, 6. VIII, 4, 1. X, 4, 14; XIV, 3, 12.	III, 62, 18. VII, 59, 10. V, 57, 7. II, 41, 7. 8. IV, 2, 5—7. I, 164, 28. II, 39. II, 3, 11. VI, 70, 1—3.
दृतेन द्यावाश्चिबौ चतुष्टयम् चर्वणीधृतम् चित्र इच्छिशीः चित्रं देवानाम्	XI, 6, 5. XVI, 3, 24. IX, 2, 3. XI, 8, 7. IX, 20, 22; XI, 13, 9. 24; XII, 9, 13.	VI, 70, 4—6. I, 162, 18. III, 51, 1—3. X, 115. I, 115.
जनस्य गोपाः	VI, 4, 11; XI, 7, 12.	V, 11.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अनिष्टा उयः	VII, 19, 15; XI, 13, 20.	X, 73, 1—6; resp. 1—11.
अनिष्टा उयः सद्दये तुराय	XIV, 31, 5; 49, 2.	X, 73.
अनीयन्तः	II, 4, 5; VI, 11, 8.	VII, 96, 4; resp. 4—6.
अरमाणः	XV, 8, 7.	X, 118, 5—7.
अराबोध	XV, 8, 7.	I, 27, 10—12.
आतो आचते	V, 15, 3.	III, 8, 5.
आयेदसम्	X, 1, 11.	III, 53, 4.
अुषस सप्रयस्तमम्	V, 18, 1; VI, 4, 1; X, 12, 15 (except. v. 3, 4); XIV, 56, 12; XV, 1, 25.	I, 75.
अुष्टो दमूनाः	III, 1, 4.	V, 4, 5.
अुषथां यज्ञम्	XII, 2, 21.	VIII, 38, 4—10.
नं युञ्जायाम्	VI, 6, 6.	I, 183, 184.
नं वो दक्षम्	VII, 23, 3; XII, 9, 11.	} VIII, 88, 1, 2.
नं वो दक्षन्तीषचम्	XVIII, 10, 8.	
नं शम्भासः	IX, 24, 8.	VII, 97, 6.
नं हि शम्भन् ईलते	II, 2, 6.	V, 14, 3.
तक्षग्रयम्	VIII, 3, 14.	I, 111.
नं वेमित्या	V, 10, 26.	VIII, 69, 7.*
नं वेमित्या नमस्त्रिनः	XVIII, 8, 4.	I, 36, 7, 8.
तक्षः	III, 17, 6; IV, 13, 1; 15, 4; X, 21, 11.	VII, 66, 16.
तत मे	X, 8, 18; XI, 5, 4; XVI, 20, 16.	I, 110.
तत इन्द्रियम्	X, 11, 7.	I, 103.
तक्षा यामि	III, 14, 5; VI, 10, 11.	I, 24, 11.
तक्षा यामि	XII, 9, 11.	} VIII, 3, 9, 10.
तक्षा यामि सुवीर्यम्	VII, 23, 3; XVIII, 8, 11.	

* Comm. प्रागाथमहमं मन्त्रं तचभवा प्रागाथिका ।

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
तस्यवितुर्वैरेण्यम्	II, 10, 2 ; 12, 7 ; V, 5, 2 ; X, 6, 17 ; 9—16.	III, 62, 10 ; resp. 10—12.
तस्यवितुर्हृणीमहे	VIII, 8, 8 ; XVIII, 22, 2.	V, 82, 1—3.
तस्य वां मिचाववषा	VIII, 12, 7.	V, 62, 2.
तदस्य वाचः	I, 6, 18 ; XIV, 56, 14.	X, 53, 4.
तदस्य मिचाववषा	VIII, 8, 10.	V, 47, 7.
तदस्य नय्यम्	IX, 13, 3.	II, 17.
तदस्यानौकम्	XIII, 29, 13.	II, 35, 11.
तदस्येदं पश्यत	IX, 17, 3.	I, 103, 5.
तदिदासौय	XI, 2, 6 ; XIV, 39, 9 ; 84, 5 ; XV, 8, 1 ; XVI, 21, 31 ; 23, 18.	} X, 120.
तदिदास भुवनेषु ष्येष्टम्	XV, 2, 18 ; XVIII, 1, 4.	
तदिन्द्राव षा भर	XII, 25, 3.	VIII, 24, 25—27.
तदु प्रयच्छतमम्	V, 10, 8.	I, 62, 6.
तदेवस्य	X, 3, 14.	} IV, 53.
तदेवस्य सवितुर्वार्धे मचम्	XVIII, 22, 4.	
तद्गो गाय	XV, 8, 10.	VI, 45, 22—24.
तं तमिदु	X, 4, 6.	VIII, 68, 7—9.
तन्तु तन्वन्	I, 15, 15 ; II, 6, 13 ; VIII, 6, 16.	X, 53, 6.
त ते मदम्	XII, 12, 7.	VIII, 15, 4—6.
तं ला यज्ञेभिः	X, 5, 6.	VIII, 68, 10—12.
तं देवा बुधे	XIV, 57, 8.	II, 2, 3.
तन्मसुरीपम्	I, 15, 4.*	} III, 4, 9.
तन्मसुरीपमथ पोषयितु	XIII, 4, 2.	

* Comm. तन्मसुरीपमथ पोषयितु याज्येति । ननु तन्मसुरीपमङ्गलमिति प्रथमा । कस्मादतिशयमेव । उच्यते । त्रिष्टुप् याज्या कर्तव्या । न च सा त्रिष्टुप् । यत्र पुनस्त्रिष्टुपि पुरोनुवाक्यान्तेन विनियोगमिष्यते तत्र सकलपादपाठः संदेहमुदासार्थः । तस्यथा । पिशङ्गरूपः सुभरो बयोधास्तन्मसुरीपमथ पोषयितु देवस्त्वह्ना सविता विश्वरूप इति

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
तपोव्यग्रे	V, 9, 10.	III, 18, 2.
तमस्य आवाशयिषी	X, 10, 5; XII, 26, 13.	X, 113.
तमस्य राज्ञा	V, 14, 17.	I, 156, 4.
तमिन्द्रं जोहवीमि	XII, 4, 9. 23.	VIII, 97, 13.
तमिन्द्रं जोहवीमि मघवान- मुयम्	XVIII, 4, 8; 5, 9. 11.	VIII, 97, 13—15.
तमिन्द्रं वाजयामसि	X, 6, 16; XII, 1, 4.	VIII, 93, 7—9.
तमील्लिष्व	XII, 1, 5.	VI, 60, 10—12.
तमु हुहि	VII, 20, 9; X, 9, 13; 11, 13; XI, 10, 10; 14, 8; XIV, 29, 7; 57, 16.	} VI, 18.
तमु हुहि यो अभिभूत्योजाः	XIV, 23, 3; 49, 2.	
तमु खोतारः	V, 11, 7.	I, 156, 3.
तमोषधीः	XIV, 51, 10.	X, 91, 6.
तं प्रलया	X, 13, 22; XI, 12, 13; XV, 3, 10. 11.	V, 44, 1—13.
तं मर्जयन्त	III, 13, 17.	VIII, 84, 8.
तम्वधि प्र गायत	XII, 12, 7. 12; XVIII, 12, 4.	VIII, 15, 1—3; resp. 1—12.
तयोरिद्धतवत्	V, 13, 5.	I, 22, 14.
तरणिरिच्छिषासति	VII, 24, 2.	} VII, 32, 20. 21.
तरणिरिद्ध	XII, 5, 6.	
तरणिविंशदर्शतः	III, 18, 6.	I, 50, 4.
तरोभिर्वः	VII, 24, 2.	} VIII, 66, 1. 2.
तरोभिः	XII, 5, 6.	
तव वायहतस्यवे	III, 18, 5.	} VIII, 26, 21.
तव वायो	XI, 8, 3.	
तवार्यं सोमः	VII, 17, 9.	III, 35, 6.
तवेदिन्द्राहमाशसा	XVIII, 11, 2.	VIII, 78, 10.
तस्याः समुद्रा अधि विच- रन्ति	XVIII, 22, 7.	I, 164, 42.

पुरानुवाक्या इति । अग्नीषोमीयप्रकृतित्ववत् त्वाङ्गस्य तुल्यप्रतीकत्वात् प्राथम्याच्च तन्नस्तु-
रौपमद्वयतमितिमा भूदिति सकलपादपाठः । एवं वैश्वामिनीयां पशो यातयामले
वासिष्ठौ प्रयुज्यते ।

<i>Pratika.</i>	<i>S'āṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda,</i>
ता अस्व सुददोदसः	XVIII, 1, 23; 2, 7; 3, 3 etc.	VIII, 69, 3.
ता वां विश्वस्य	XI, 6, 2:	VIII, 25, 1—3.
तां वां धेनुम्	X, 7, 7.	I, 137, 3.
तां सु ते कौतिस्	X, 10, 6.	X, 54.
ता नः शक्तस्	XII, 1, 3.	V, 68, 3—5.
ता नो रासन्	X, 7, 7.	VII, 34, 22.
ता योषिष्ठस्	VI, 10, 9.	VI, 60, 2.
ता हि शक्नन्तः	XII, 1, 5.	VII, 94, 5—7.
ता ऊवे यथोरिदम्	XII, 1, 5.	VI, 60, 4—6.
तिष्ठा सु कम्	VIII, 8, 1.	III, 53, 2.
तिष्ठा हरो	IX, 15, 4; X, 11, 6; XI, 6, 3; XIV, 29, 7; 57, 16.	III, 35, 1; resp. 1— 11.
नीत्रस्याभिवयसः	XIV, 21, 3.	X, 160.
नीत्राः सोमास चा गहि	X, 3, 5.	I, 23, 1.
तुभ्यं हिन्वानः	X, 7, 8.	II, 36, 37.
तुभ्यं ता अङ्गिरस्वस	IX, 23, 12.	VIII, 43, 18.
तुभ्येदमिन्द्र परि पिष्यते	XVIII, 17, 2.	X, 167, 1.
मधु		
तुभ्येदिमा	X, 5, 19.	VII, 22, 7—9.
तुविश्वस्य	X, 13, 9; XV, 2, 1.*	VIII, 68, 2. 3.
द्वितीये धानाः सवने	VIII, 2, 1.	III, 52, 6.
तेने अग्ने	VI, 4, 3.	VI, 16, 27.
ते नः सन्तु रुजः	XII, 2, 14.	VIII, 83, 2.
ते नो रत्नानि	X, 11, 8.	I, 20, 7. 8.
ते सत्येव	X, 9, 4.	VII, 90, 5—7.
ते स्याम ये अग्नये	II, 2, 6.	IV, 8, 5.
ते हि स्वावाश्रयिषी	X, 3, 14.	} I, 160.
ते हि स्वावाश्रयिषी विश्व-	XVIII, 22, 5.	
शम्भवा		

* Comm. माध्यन्दिने सवने मरुत्वतीयशस्त्रस्य विकट्टुकौथातिक्न्दस्त्रा प्रतिपङ्कवन्ति ।
तुविश्वस्य तुविश्वतो इत्यन्तरे । इत्येष प्रातिपदसूचः ।

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
ने हि यज्ञेषु यज्ञियास	VI, 10, 6.	VII, 39, 4.
ऊमाः		
तोशा वृचहणा	XII, 2, 18.	III, 12, 4—9.
त्यं सु नेषम्	IX, 8, 3 ; X, 9, 12 ; XI, 13, 20.	I, 52, 1—8 ; 10—14 ; resp. 1—15.
त्यमु वः	IX, 7, 3.	VIII, 92, 7—33.
त्यमु वः सचासाहम्	X, 5, 20 ; XV, 8, 8.	VIII, 92, 7—9 ; resp. 7—12.
त्यमु वो अग्रहणम्	X, 6, 14.	VI, 44, 4—6.
त्यमू ष (तार्क्ष्य)	XI, 14, 28 ; XII, 11, 12.	X, 178.
त्याग्न अचियान्	IX, 24, 3.	VIII, 67, 1.
अय इन्द्रस्य सोमाः	X, 4, 6.	VIII, 2, 7—9.
चिकद्रुकेषु महिषः	X, 13, 7 (चिकद्रुकीया) XII, 4, 23.	II, 22, 1 ; resp. 1—3. 4.
चिकद्रुकेषु महिषो यवा- शिरं तुविशुषः	XV, 2, 1.	II, 22, 1.*
चिमर्धानम्	XIV, 57, 11.	I, 146, 1—3.
चिचिन्नो अय	VI, 6, 12.	I, 34.
चोणि शता	XIV, 51, 12.	III, 9, 9 (=X, 52, 6).
अर्धमा	X, 4, 8 ; 11, 6 ; XIV, 27, 12 ; XVI, 21, 19.	V, 29.
लं रानेन्द्र ये च देवाः	XIV, 25, 5.	I, 174.
लं विश्वस्य जगतः	XVIII, 11, 2.	X, 102, 12.
लं सोम क्रतुभिः	V, 11, 7 ; VII, 19, 13.	I, 91, 2.
लं सोम पिबतिः	III, 16, 4 ; VIII, 4, 2.	VIII, 48, 13.
लं सोम प्र चिकितः	III, 16, 4 ; V, 5, 2 ; VI, 10, 3.	I, 91, 1.
लं सोम महे भगम्	III, 16, 24.	I, 91, 7.
लं सोमासि सत्यतिः	I, 8, 1.	I, 91, 5.
ल हि चेतवम्	VI, 4, 3 ; X, 3, 3 ; XI, 13, 18 ; 15, 3.	VI, 2, 1—9 ; resp. —10.

* See page ६००, note *.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
लं ह्यग्ने अग्निना	III, 13, 17.	VIII, 43, 14.
लं ह्यग्ने प्रथमो मनोता	V, 19, 13.	VI, 1.
लं ह्येहि चेरवे	VII, 20, 4.	VIII, 61, 7. 8.
लं च सोम नो वशः	IX, 23, 6. (Comm.)	I, 91, 6.
लं दूतः	III, 14, 12.	II, 92, 1.*
लं न इन्द्रा भर	XII, 25, 3.	VIII, 98, 10—12.
लं नक्षिच कत्या	XV, 3, 3.	VI, 48, 9. 10.
लं नो अग्ने अधरात्	IV, 2, 9.	X, 87, 20.
लं नो अग्ने वरुणस्य	VIII, 8, 10.	} IV, 1, 4.
लं नो अग्ने वरुणस्य विद्वान्	II, 5, 31; VIII, 11, 6; XV, 23 (p. 193, 14).	
लमग्ने ईक्षितः	III, 16, 10.	X, 15, 12.
लमग्ने गृहपतिः	XIV, 55, 3.	VII, 16, 5. 6.
लमग्ने बुभिः	XI, 9, 8.	II, 1.
लमग्ने इविषोदाः	XIV, 56, 7—10.	II, 1, 7—9; 10—12; 13—16; 1—6.
लमग्ने प्रथमो अक्षिरा अक्षिः	X, 4, 15; XIV, 53, 6.	I, 31, 1—18; resp. 1.
लमग्ने यज्ञानाम्	VI, 4, 1; XI, 15, 14; XIV, 53, 4.	VI, 16, 1—26; resp. 1—6; resp. 1—3.
लमग्ने वरुण	XV, 13, 3.	V, 3.
लमग्ने वरुण	X, 4, 3.	I, 45, 1—9.
लमग्ने वीरवशः	II, 4, 7.	VII, 15, 12.
लमग्ने व्रतपाः	II, 4, 8.	VIII, 11, 1.
लमग्ने सप्रथाः	II, 2, 13.	V, 13, 4.
लमित्यप्रथाः	XIV, 55, 3.	VIII, 60, 5. 6.
लमिन्द्र प्रतृतिषु	XII, 9, 11.	VIII, 99, 5. 6.
लमिन्द्र यशा अक्षि	XII, 9, 11.	VIII, 90, 5. 6.
लमिमा ओषधीः	VI, 10, 3.	I, 91, 22.
लं भगो नः	II, 4, 7.	VI, 13, 2.
लं मह्यं इन्द्र तुभ्यं च	X, 10, 6; XII, 3, 20.	IV, 17.
लं मह्यं इन्द्र यो च	X, 10, 6; XII, 4, 20.	I, 63.
लथा मन्यो	XIV, 22, 5.	X, 84.

* Comm. न लं दूतो अमर्त्य इति । नि होतेति द्वे इति नोक्तम् शाखाकारे पाठक्रमादन्यत्नात् ।

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अथा वधं मघवन्	X, 7, 11 ; XII, 4, 16.	I, 132, 1—6 ; resp. 1—3.
त्वां चित्रश्रवस्तम	III, 15, 10 ; V, 5, 6.	I, 45, 6.
त्वामग्ने ऋतायवः	XI, 6, 8 ; XIV, 56, 4.	V, 8.
त्वामग्ने पुष्करात्	III, 13, 17.	VI, 16, 13—15.
त्वामग्ने मनौषिणः	VI, 4, 9.	III, 10.
त्वामग्ने मानुषीः	III, 5, 3.	V, 8, 3.
त्वामिदा	XII, 5, 4.	VIII, 99, 1. 2.
त्वामिदा ह्यो नरः	XVIII, 10, 10.	VIII, 99.
त्वामिद्धि हवामहे	VII, 20, 4.	VI, 46, 1. 2.
त्वावतः पुरुवसो	IX, 5, 3 ; XVIII, 14, 2.	VIII, 46, 1 ; resp. 1—20.
लेवस्तुनि पूर्वणीक रोतः	III, 5, 10.	VI, 5, 2.
लेह यत्पितरश्चिन्न इन्द्र	XII, 3, 21.	VII, 18, 1—21.
दधिज्ञाव्णो अकारिषम्	IV, 13, 2 ; XII, 25, 1.	IV, 39, 6.
दध्यङ् ह	X, 7, 7.	I, 139, 9.
दाना ऋगो न वारणः	XI, 12, 4.	VIII, 33, 8—10.
दानो अग्ने हवतः	III, 2, 4.	II, 2, 7.
दिवस्विदा दुहितरम्	XVIII, 13, 3.	IV, 30, 9—22.
दिवि जयन्ता	X, 11, 5.	VII, 64, 1—3.
दिवो वक्ताः	III, 18, 6.	VII, 63, 4.
दिव्यं सुपणंम्	VI, 11, 8.	I, 164, 52.
दुहन्ति सप्त	V, 10, 8.	VIII, 72, 7.
दूतं वः	VI, 4, 1 ;	} IV, 8.
दूतं वो विश्ववेदसम्	X, 10, 8 ; XIV, 51, 14.	
दूरादिहेव	VI, 6, 2 ; XV, 8, 13.	VIII, 5, 1—36 ; resp. 1—9.
देव लघर्थेद चावलमानद्	XIII, 4, 3.	X, 70, 9.
देवं देवं वोऽवसे देवं देवम्	X, 6, 6.	VIII, 27, 13—15
देवस्त्वष्टा सविता विश्वरूपाः	XIII, 4, 2.	III, 55, 19.
देवानामिद्ध	X, 10, 7.	VIII, 83.
देवानां पत्नीः	I, 15, 4 ; VIII, 6, 9 ; 7, 13.	V, 46, 7. 8.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
दवाह्वे	XI, 5, 6; 12, 16; 14, 33.	X, 66.
देवी वाचम्	IX, 28, 6.	VIII, 100, 11.
देवो वो द्रविणोदाः	VIII, 6, 5.	VII, 16, 11. 12.
दोहेन गाम्	V, 10, 8.	X, 42, 2.
द्यावा नः प्रथिवी इमम्	V, 13, 5.	II, 41, 20.
द्यौर्न य इन्द्र	X, 11, 7; XI, 14, 5; XII, 6, 14; XIV, 27, 12; 71, 3.	VI, 20.
द्रव्यस्त्वद्	VIII, 15, 7.	X, 17, 11.
द्वे वे	IX, 28, 11.	X, 85, 16.
द्वे नमः	XVI, 11, 15.*	VII, 18, 22—25.
द्वे सुतो अग्रण्वं पितृणाम्	XVI, 13, 18.	X, 88, 15. 16. 18. 19.
धानावन्तम्	VII, 1, 2.	III, 52, 1.
धारयन्तः	IX, 24, 3.	II, 27, 4.
धारावराः	X, 4, 15; XI, 9, 8.	II, 34.
धीरा त्वस्य	XII, 10, 8.	VII, 86.
धेनुः प्रलस्य	VI, 6, 6.	III, 58.
ध्वान्तात्पिलादुदरन् ग- र्भाः	XIV, 49, 3.	X, 73, 2 D (Cf. अनिष्टा उयः)
नकिरिन्द्र त्वदुत्तरः	XVIII, 13, 2.	IV, 30, 1—6.
नकिष्टं	XII, 5, 8. 18; 9, 11.	VIII, 70, 3. 4.
न ता अर्वा	IX, 28, 6 (Comm).	VI, 28, 4.
न त्वा नृहन्तः	XII, 5, 18; 9, 11.	} VIII, 88, 3. 4.
न त्वा नृहन्तो अद्रयः	XVIII, 6, 2.	
नदं व ओदतीनाम्	XVIII. 1, 12. 13. 14. 15. 21.	VIII, 69, 2.
न प्रमिथे	IX, 26, 3; XVI, 1, 21.	IV, 54, 4.
नमसेदुप सीदत	V, 10, 7.	IX, 11, 6.
नमो मरुद्गाः	I, 6, 13.	} I, 27, 13.
नमो मरुद्गो नमो अर्भ- केभ्यः	XV, 22 (192, 22).	

* It appears from this Sūtra that Rigveda VII, 18 consists of two hymns.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
भमी मित्रस्य	IX, 20, 23.	X, 37.
न योरुपब्धिः	XIV, 52, 5.	I, 74, 7—9.
नयोनवः	XIV, 32, 4.	X, 85, 19.
न सीमदेव आपत्	XVIII, 8, 5.	VIII, 70, 7—12.
न सेधे यस्य रोमशम्	XVI, 13, 10.	X, 86, 17.
न हि ते लज्जम्	XII, 11, 21.	I, 24, 6—15.
न हि वो अस्ति अर्भकः	X, 11, 8.	VIII, 30, 1.
नाके सुपर्णम्	V, 9, 17; 10, 15.	X, 123, 6.
नाभिं यज्ञानाम्	III, 3, 5.	VI, 7, 2.
नासत्याभ्याम्	VI, 6, 6; 11, 4; IX, 20, 12.	I, 116, 117, 118; resp. 116, 1—6.
नि गच्छता	XVIII, 9, 4.	III, 31, 9.
नि वर्तध्वम्	IV, 16, 10; VII, 6, 8.	X, 19.
नि होता	III, 14, 12.	II, 9, 1.
नू इत्या वे	X, 7, 11.	I, 132, 4.
नू चित्यहोजाः	X, 3, 15.	I, 58.
नू नो राख सचखवत्	III, 7, 5.	III, 13, 7.
नू मर्तः	XII, 26, 2. 19.	VII, 100.
वृणामु त्वा दृतसं गीर्भि- रकथैः	XIV, 3, 7; XVIII, 19, 7.	III, 51, 4—6.
न्यू षु वाचम्	IX, 9, 4.	I, 53.
पञ्च जना	X, 2, 8; XIV, 56, 14; XVIII, 22, 9.	X, 53, 5.
पतङ्गमत्तम्	V, 9, 14; XI, 14, 17, 28.	X, 177.
पत्नीवन्तः सुता इमे	XVIII, 7, 14.	VIII, 93, 22—33.
पथस्यथस्	III, 5, 7; VI, 10, 4.	VI, 49, 8.
पन्य इहुप गायत	IX, 19, 2.	VIII, 32, 17—19.
पन्यपन्य इत्योतारः	IX, 19, 2.	VIII, 2, 25—27.
परा याहि मघवन्	X, 1, 11.	III, 53, 5.
परावतः	X, 4, 14; XI, 9, 14.	X, 63.
परि ते कुलभः	II, 12, 7.	IV, 9, 8.
परि त्वा गिर्वैषः	V, 9, 12; 13, 10.	I, 10, 12.
परि प्र सीम ते रसः	VII, 15, 8.	IX, 67, 15.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
परिचिवांसम्	XV, 9, 5; XVI, 13, 2.	X, 14, 1—5; resp. 1—8.
परो माचया	XII, 26, 19.	VII, 99, 1—6.
पर्जन्याय	III, 13, 4.	VII, 102, 1.
पर्वतश्चिद्	III, 15, 15.	V, 60, 8.
पवित्रं ते	V, 9, 15; VII, 15, 13.	IX, 83, 1. 2.
पाता सुतमिन्द्रो अस्तु सोमं	IX, 8, 3.	VI, 44, 15.
हन्ता वृचम्		
पान्तमा वो अन्धसः	IX, 7, 1.	IX, 92, 1—6.
पावका नः सरस्वती	II, 4, 4; VII, 10, 15.	I, 3, 10; resp. 10—12.
पावीरवी कन्या	VI, 10, 2.	VI, 49, 7.
पाहि न इन्द्र	X, 7, 11.	I, 129, 11.
पाहि नो अग्न एकया	XIV, 54, 1.	VIII, 60, 9. 10.
पाहि नो अग्ने रक्षसः	XIV, 54, 1.	I, 36, 15. 16.
पिबन्त्यपः	VII, 19, 14; X, 13, 10.	I, 64, 6.
पित्रीहि देवान्	I, 9, 1; V, 19, 21.	X, 2, 1.
पिव वर्षस्त्र	VII, 24, 6.	III, 36, 3.
पिवा सुतस्य रचिनः	VII, 20, 6; XII, 7, 5; 9, 11.	VIII, 3, 1. 2; resp. 1—24 (P)
पिवा सोममभि	XI, 10, 10.	VI, 17, 1—14.
पिवा सोममभि यमुग्र	VII, 17, 5—7.	VI, 17, 1. 2. 3.
पिवा सोममभि यमुग्र तर्दः	XIV, 11, 8; 23, 3.	VI, 17.
पिवा सोममिन्द्र मन्दतु त्वा	VII, 20, 11; X, 5, 9.	VII, 22, 1; resp. 1—6.
पिवा सोममिन्द्र सुवानम्	X, 7, 11.	I, 130, 2.
पिवा सोमं मदाय कम्	XII, 26, 7.	VIII, 95, 3—5.
पिशङ्करूपः सुभरो वयोधाः	XIII, 4, 2.	II, 3, 9.
पौवो अन्नान्	IX, 23, 11.	VII, 91, 3.
पुचमिव	XV, 15, 12.	X, 131, 5.
पुनौषे वाम्	XII, 10, 6.	VII, 85, 1—3.
पुराणमोकः सख्यं शिवं नः	XV, 8, 21.	III, 58, 6—9.
पुरां भिन्दुः	XII, 26, 21.	I, 11, 4—6; 1—3.
पुरीक्षासः	IX, 24, 9.	III, 22, 4.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
पुब ला	VI, 4, 9.	I, 150.
पुबप्रिया णः	XI, 9, 3.	VIII, 5, 4—6.
पुबवणा चिद्	XII, 1, 3.	V, 70, 1—3.
पुबन्तव	III, 13, 13.	VI, 54, 9.
पुषा सुवन्तः	VI, 10, 4.	VI, 58, 4.
पुषसा आशाः	VI, 10, 4.	X, 17, 5.
पुचस्य हव्यः	X, 3, 15.	VI, 8.
पुष्कामि ला परमन्तं पुथियाः	XVI, 6, 2.	I, 164, 34. 35.
पुष्टो दिवि	II, 5, 3; IX, 27, 2 (Comm).	I, 98, 2.
प्र ऋभुभ्यः	X, 5, 23.	IV, 33.
प्र कारवः	VI, 10, 1.	III, 6, 1.
प्र छतानि	IX, 8, 1.	VIII, 32, 1—3.
प्र छतान्युजौषिणः	XVIII, 7, 10.	VIII, 32, 1—30.
प्र चोदसा	VI, 10, 2; X, 9, 4; 11, 5.	VII, 95, 1; resp. 1— —3.
प्र घा न्वस्य	IX, 16, 4; X, 8, 9; XII, 6, 17.	II, 15, 1; resp. 1— 10.
प्र चर्षणिभ्यः	I, 8, 11; VI, 10, 9.	I, 109, 6.
प्र चिचम्	III, 13, 14.	VI, 66, 9.
प्रजापते	IV, 10, 4; 18, 4; X, 13, 23; 21, 1; XV, 3, 11.	} X, 121, 10.
प्रजापते न त्वद्	XVI, 7, 3.	
प्र णो देवौ	X, 5, 5.	VI, 61, 4—6.
प्र तन्ते ऋच मिपिविष्ट	XIII, 9, 2; XV, 3, 5.	VII, 100, 5—7.
प्र तद्विष्णुः	V, 7, 3.	I, 154, 2.
प्र तद्विष्णुः स्वते	XV, 3, 5.	I, 154, 2—4.
प्र तव्यसौम्	VIII, 6, 6.	I, 143.
प्र तार्थायुः	XVI, 13, 5.	X, 59.
प्रति प्रियतमम्	VI, 6, 14.	V, 75.
प्रति यदापः	VI, 7, 4.	X, 30, 13.
प्रति वां छर उदिते	X, 10, 4; XI, 9, 3; XII, 1, 3; 2, 4.*	VII, 66, 7—9.

* Comm. प्रति वां छर उदिते निचं गृणीष इत्येवमादिकसूचः

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
प्रति श्रुताय	X, 12, 17.	VIII, 32, 4—6.
प्रति ष्या खनरी	VI, 5, 2; IX, 28, 9; X, 12, 8.	IV, 52, 1—7; resp. 1; resp. 1—3.
प्र ते अग्ने इविष्मन्तौस्	XIV, 54, 2.	III, 19, 2.
प्र ते धाराः	VII, 15, 14.	IX, 57, 1.
प्र ते महे	IX, 6, 6; 18, 4; XI, 14, 10 (सर्वदृष्टि).	X, 96, 1—3; resp. 1 —13; resp. 1—9.
प्र ते रथं मिथुनतम्	XVIII, 11, 2.	X, 102, 1.
प्रत्यक्षे पिपीषते	VII, 7, 1; X, 6, 14; 12, 17; XI, 11, 18; XVIII, 17, 7.	VI, 46, 1—4; resp. 1—3.
प्रत्यु अदग्निं	VI, 5, 8.	VII, 81.
प्रलक्षसः	VIII, 6, 4.	I, 87.
प्र ला मुञ्चामि	I, 15, 9.	X, 85, 24.
प्रथमभाजम्	IX, 27, 7; XIII, 4, 3.	VI, 49, 9.
प्र देवना	VI, 7, 1; XIV, 51, 9.	X, 30, 1—11; 13— 15.
प्र देवं देव्या	III, 14, 9. 10.	X, 176, 2—4.
प्र द्यावा यज्ञैः इधिवी ऋ- तादृधा	VIII, 3, 11.	I, 159.
प्र द्यावा यज्ञैः इधिवी नसोभिः	X, 5, 23.	VII, 53.
प्र धारा अस्त्र	VII, 15, 14.	IX, 30, 1.
प्र ननं ब्रह्मणस्पतिः	VII, 19, 11.	I, 40, 5. 6.
प्रपथे पथाम्	VI, 10, 4.	X, 17, 6.
प्र पूषणं विष्णुमग्निं पुर- न्धिम्	XIV, 71, 4.	VI, 21, 9 C (Cf. इमा उ ला पूषतमस्य)
प्र प्र वल्लिष्टुभम्	IX, 6, 14.	VIII, 69, 1—3.
प्र वाहवा	VIII, 12, 8; IX, 27, 2.	VII, 62, 5.
प्र वृद्धा वः	III, 15, 9.	VII, 56, 14.
प्र ब्रह्माणः	X, 10, 4.	VII, 42, 1—3.
प्र ब्रह्मेतु सदनान्	XI, 13, 16.	VII, 36.
प्र मंहिष्ठाय	IX, 3, 3; XII, 25, 2. 4.	I, 57, 1—3; resp. 1 —6.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
प्र मंहिष्ठाय मायत	XII, 10, 7.	VIII, 103, 8. 9.
प्र मन्दिने	X, 11, 6.	I, 101.
प्र मिचयोः	VII, 11, 4; XII, 1, 3.	VII, 66, 1—3; resp. 1—9.
प्र मिचाय	X, 6, 6.	VIII, 101, 5.
प्रयज्यवः	X, 8, 15.	} V, 55.
प्रयज्यवो मयतो भाजह- दयः	XVIII, 23, 3.	
प्र यद्विजिदुभय्	X, 9, 17.	VIII, 7, 1—9 or 15.
प्र यन्तु वाजाः	X, 8, 19; XIV, 3, 12.	III, 26, 4—6.
प्र याभिर्वांसि	IX, 23, 11.	VII, 92, 3.
प्र ये शुष्मन्ने	XI, 7, 12; 12, 15.	I, 85.
प्र वो वा मिचावदद्या	XII, 2, 14.	VIII, 101, 3.
प्र व इन्द्राय माद्वज्य्	IX, 8, 1.	VII, 31, 1—3.
प्र वः पान्तं रघुमन्यवः	XI, 12, 13.	I, 122.
प्र वः पान्तमन्यवः	IX, 4, 5; XII, 26, 15.	I, 155.
प्र वः शुक्राय	VI, 10, 1; X, 9, 2; XIV, 53, 2. 3.	VII, 4, 1; resp. 1— 10. resp. 1—7. 8. 9.
प्र वः सखायः	XII, 10, 3.	VI, 16, 22—24.
प्र वः सताय्	IX, 12, 3.	} II, 16.
प्र वः सतां ज्येष्ठतमाय	XIV, 31, 5.	
प्र वः सुकृताय	XI, 8, 7.	V, 59.
प्र वामन्वांसि	IX, 20, 32.	VII, 68, 2. 3.
प्र वायुमन्वा	IX, 23, 11.	VI, 49, 4.
प्र वां मदि हवी	X, 11, 8.	IV, 56, 5—7.
प्र वीरया	X, 9, 4.	VII, 90, 1—3.
प्र वो देवाय	VII, 9, 3; X, 2, 2; XI, 10, 2; 13, 18; XVI, 7, 13; 14, 2.	III, 13.
प्र वो महे मतयः	XI, 15, 10; XII, 6, 14; 8, 10; 9, 7; 12, 14; 26, 10.	V, 87.
प्र वो महे मदिहये भरध्व्य	XII, 3, 8; XVIII, 17, 6.	VII, 31, 10—12.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
प्र वो मिवाय	VII, 11, 3; XII, 1, 3.	V, 68, 1—5; resp. 1—3.
प्र वो यज्ञेय	X, 9, 4.	VII, 43, 1—3.
प्र वो यज्ञस्य	VI, 4, 7; XIV, 53, 5.	I, 36, 1—20; resp. 1. 2.
प्र वो वाजाः	I, 4, 7; XII, 10, 3.	III, 27, 1, resp. 1—3.
प्र ग्रंतमा	X, 6, 18.	V, 42.
प्र गर्धाय	X, 2, 9.	V, 54.
प्र ग्रन्थुवस्य	XII, 10, 12.	VII, 88.
प्र ग्रन्थेतु देवो (प्रग्रन्थीय)	X, 5, 23; 13, 18.	VII, 84.
प्र सवाजं वर्षेयीनास्य	XII, 1, 4; XVIII, 13, 6.	VIII, 16, 1—3; resp. 1—12.
प्र सवाजे वृषस्य	XII, 10, 4.	V, 85.
प्र सवाजो	X, 5, 24.	VII, 6.
प्र सवाहिने	I, 8, 12.	X, 180, 1.
प्र सु वतस्य	VII, 23, 4; XII, 9, 11.	VIII, 50, 1. 2.
प्र सु मदे सुशरवाय	XIII, 4, 3.	V, 42, 13.
प्र सो अग्ने	XII, 10, 7.	VIII, 19, 30. 81.
प्रसोक्तः	XVI, 11, 12.	VI, 47, 22—23.
प्राग्रये वाचस्य	IV, 2, 10; VI, 4, 1.	X, 187.
प्रातर्योवमिः	VII, 7, 2.	VIII, 38, 7.
प्रातर्योवावा	V, 9, 22.	V, 77.
प्रातर्युजा	VI, 6, 2; VII, 2, 8; XI, 7, 4.	I, 22, 1—4; resp. 1; resp. 1—3.
प्राय्य धाराः	VII, 15, 14.	IX, 29, 1.
प्रियो मे अक्ष विप्रतिः	XII, 11, 18.	I, 26, 7—9.
प्रेतां यज्ञस्य	V, 13, 4; X, 9, 16.	II, 41, 19; resp. 19—21.
प्रेहं अक्ष	X, 6, 16.	VIII, 37.
प्रेतो अग्ने	II, 2, 15.	VII, 1, 3.
प्रेष्ठ वः	XII, 11, 18.	VIII, 84, 1—3.
प्रेतु अक्षवस्यमिः	V, 10, 14; 14, 10; X, 4, 7.	I, 40, 3; resp. 3. 4.

<i>Pratibha.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
प्रेते वदन् (चतुर्द)	VII, 15, 4. 5. 6. 9. 10.	X, 94.
प्रो अस्मा	XII, 3, 10.	VIII, 62, 1—3.
प्रीषां पीतिसु	IX, 18, 5.	X, 104, 3.
प्रोतये वदन् मित्रमिन्द्रसु	XIV, 60, 3.	VI, 21, 9 A (Cf. इमा उ ज्ञा)
प्रो त्वे अग्रशे ऽग्निषु	IX, 24, 9.	V, 6, 6.
प्रो ङोवे	IX, 17, 3.	VI, 37, 2.
प्रो अस्मै पुरोरषसु	IX, 6, 12.	X, 133, 1.
वस्त्रावाग्	XI, 13, 27. 30; XIII, 8, 2.	VIII, 101, 11. 12.
वक्षित्वा तदपुत्रे भावि इमे- तम्	XVIII, 23, 14.	I, 141.
वक्षित्वा पर्वतागाम्	IX, 28, 6 (Comm.)	V, 84, 1.
वक्षुरेकः	X, 11, 8.	VIII, 29.
वक्षिषदः	III, 16, 6.	X, 15, 4.
वर्त्तं धेहि तनूषु नः	XVIII, 11, 2.	III, 53, 18.
वृक्षदिन्द्राय	X, 13, 10.	VIII, 89; 88, 3—6.
वृक्षदेम विदधे सुवीराः	V, 9, 19.	II, 1, 16 D.
वृक्षद्वयः	XI, 11, 7.	V, 16, 1—4.
वृक्षस्यतिः समजयत्	VI, 10, 5.	VI, 73, 3.
वृक्षस्यते अतिपदस्यै अर्षात्	IX, 20, 27.	II, 23, 15.
वृक्षस्यते कुपस	IX, 27, 2.	III, 62, 4.
वृक्षस्यते प्रथमं वाचः	IX, 26, 3 (Comm.)	X, 71, 1.
वृक्षस्यते युवमिन्द्रसु	IX, 3, 4.	VII, 97, 10.
अस्मा च ते ज्ञातवेदः	IX, 22, 4.	X, 4, 7.
अस्मा प्रजावदा भर	IX, 22, 4.	VI, 16, 36.
अस्मादा ते	XII, 4, 2.	III, 35, 4.
अस्मा देवानां पदवीः	IX, 26, 3 (Comm.)	IX, 96, 6.
भक्षे नः	XII, 11, 19.	VIII, 19, 19. 20.
भवा नो अग्ने सुमनाः	V, 9, 10.	III, 18, 1.
भवा मित्रः	X, 13, 19; XII, 26, 18.	I, 156, 1; resp. 1—5.
मित्रि मित्राः	XII, 1, 4.	VIII, 45, 40—42.
भवी वस्त्रस्य	I, 8, 5; VI, 10, 1.	X, 8, 6.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
बृष रदाहये	VII, 24, 4.	VI, 30.
भूरिं हे	VI, 11, 7.	I, 185, 2—7.
भुरीदिन्द्रया	XVI, 11, 27.	VIII, 55. 56.
मयि गो वस्यरहये	XI, 11, 17; XVIII, 18, 5.	I, 176, 1. 2; resp. 1—5.
मत्स्यपाणि ते महः	XI, 11, 16; XII, 4, 9; XVIII, 11, 2.	I, 175, 3. 2. 1; resp. 1.
मयीयदीय	XIV, 57, 13. 14.	I, 148, 1—5.
मददुषाकपोर चर्चः पुटेव मत्स्यया	XII, 3, 2.	X, 86, 1 BC.
मदेमदे हि	XII, 4, 12.	I, 81, 7—9.
मनो न	XVI, 13, 14.	} X, 57, 3—5.
मनो न्या ऊषामहे	III, 17, 3. 4.	
मन्दमान ऋतादधि प्रजायै	XIV, 16, 10.	X, 73, 5 A (Cf. जमिष्ठा उपः)
मनाग्रे वर्षो	IV, 2, 7. 13; XIII, 5, 17.	X, 128.
मन्तो यद	III, 14, 6.	I, 87, 12.
मन्तो यस्य	VII, 4, 8; X, 11, 9.	I, 86, 1; resp. 1—10.
मन्तां इन्द्र मौक्तः	X, 8, 6.	VIII, 76, 7—9.
मन्तां इन्द्र वषभः	X, 6, 9.	III, 47.
मन्तानाम गुच्छं पुबस्यम्	XVIII, 1, 8.	X, 55, 2.
मन्त्रिदु	X, 10, 5.	} I, 169.
मन्त्रिजमिन्द्र यत रताम	XIV, 25, 5.	
मन्त्रां आदित्यः	III, 17, 12; IX, 26, 3 (Comm).	III, 59, 5.
मन्त्रां इन्द्रो वषव	I, 8, 13; X, 10, 5; XI, 9, 4; XVII, 9, 5.	VI, 19, 1; resp. 1—13.
मन्त्रां इन्द्रो य ओजसा	I, 8, 13; IX, 15, 1; XII, 1, 4; XVIII, 7, 2.	VIII, 6, 1; resp. 1—3; resp. 1—45.
मन्त्रि जीवाय	XII, 2, 14.	X, 185, 1.
मन्त्रि गो मन्ताय	XII, 2, 14.	VIII, 47, 1.*

* Comm. मन्तामनो प्रजसः

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
मही आवाइयिवी	X, 6, 18.	IV, 56, 1—4.
मही योः	III, 12, 9; 13, 17; IX, 20, 25; X, 10, 7; 13, 21.	I, 22, 13; resp. 13— 15.
महे चन आमद्रिवः	XVIII, 9, 2; 10, 2.	VIII, 1, 5—29.
महे नः	VI, 5, 14.	V, 79.
मा कस्याकुतक्रतु	XII, 2, 14.	V, 70, 4.
मा चिदन्यद्	X, 8, 8.	} VIII, 1, 1. 2.
मा चिदन्यद् ग्रंसन	XII, 3, 22; XVIII, 8, 11.	
मातङ्गो कवेः	VIII, 6, 13.	X, 14, 3.
माता दद्रावाश्	IV, 21, 24; IX, 28, 6 (Comm.)	VIII, 101, 15.
मादयस्य हरिभिः	I, 8, 14; IX, 27, 2 (Comm.)	I, 101, 10.
माध्यन्दिनस्य सवनस्य	VII, 17, 1.	III, 52, 5.
माध्यन्दिने सवने	VII, 17, 2.	III, 28, 4.
मा नो अस्मिन्	IX, 10, 3 (आननस्य).	I, 54, 1—5. 7. 10.
मा नो अस्मिन्नावाधने	III, 5, 4.	VIII, 75, 12.
मा नो मित्रः	XVI, 3, 22.	I, 162.
मा भेम मा नमिष्य	XII, 8, 22.	VIII, 4, 7. 8.
मित्रं वयम्	VII, 4, 6; 14, 1; XI, 7, 4; XII, 1, 8.	I, 23, 4; resp. 4—6.
मित्रं ऊवे	VII, 10, 11; XII, 1, 3.	I, 2, 7—9.
मित्रस्य चर्षबीधतः	III, 17, 12; IX, 26, 3 (Comm.)	III, 59, 6.
मित्रो नो अत्यहमिष्य	XII, 2, 14.	VIII, 67, 2.
मित्रो न अय (Pāda)	XIV, 60, 3.	VI, 24, 5 C (Cf. दृषा मदः).
मुद्यामि आ हविषा जीव-	XVI, 13, 4.	X, 161.
नाय कश्		
मूर्धा दिवः	XI, 14, 35.	I, 59, 2—4.
मूधानस्य	X, 6, 20; XI, 14, 35.	VI, 7, 1—7; resp. 1—3.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
द्वयो न भीमः	III, 1, 3.	X, 180, 2.
द्वयानि जा इम द्विषः	VII, 15, 7.	IX, 8, 4.
द्वयानो वारे पयमानो	X, 13, 5.	IX, 107, 22—24.
द्वयवे		
द्वयोः पदम्	IV, 15, 2.	X, 18, 2 3.
मैनस्ये	IV, 15, 1; XVI, 12, 19.	X, 16, 1—10; resp. 1—14.
मो ष जा वाचतयन	XVI, 21, 24; XVIII, 8, 9.	VII, 32, 1. 2. 4. 5.
मो ष वो असाद्	X, 7, 7.	I, 139, 8.
य आनयत्परावतः	XVIII, 7, 18.	VI, 45, 1—30.
य इन्द्र सोमपातमः	XVIII, 12, 3.	VIII, 12, 1—21; 23—31.
य इमा विश्वा कामानि	V, 5, 2; XVI, 1, 21.	V, 82, 9.
य इमा विश्वा भुवनानि	VI, 11, 9.	X, 81, 1—3. 5—7.
य उप इव	V, 11, 7.	VI, 16, 39.
य अवे चिद्	XIII, 12, 13.	VIII, 1, 12—14.
य रक् रवयः	XI, 14, 6; XII, 4, 11.	} VI, 22.
य रक् रवयश्चर्यदीनाम्	XIV, 50, 2; XVIII, 4, 7; 5, 7.	
य रक् इन्द्रियवे	XVIII, 12, 6.	I, 84, 7—9.
य अोजिष्ठः	XII, 5, 7.	VI, 33.
यं रक्षन्ति	XII, 2, 14.	I, 41, 1.
यं वै अर्थं समानः	XIV, 36, 2.	V, 40, 9.
यः पूर्याथ	V, 11, 7.	I, 156, 2.
यः प्राप्तः	III, 14, 7; IX, 27, 2 (Comm.)	X, 121, 8.
यः शत्रो अक्षो अक्षः	XVIII, 8, 15.	VIII, 68, 3—8.
या हिप्रवान्मभो यो मती- नाम्	XIV, 23, 4.	VI, 17, 2 B (Of. विना सोमम्)
यः सचाक्षा विश्वर्षिः	XI, 13, 31; XVIII, 8, 8.	VI, 46, 3. 4; resp. 3—10.
यचिदि मं म्हेमहे	XV, 23 (p. 198, 10).	I, 28, 5—8.
यचिदि सत्य	XII, 5, 12.	I, 29, 1—3.
यचिदि सत्य सोमपा	XV, 22 (p. 193, 1).	I, 29, 30, 1—15.

<i>Pratiks.</i>	<i>Sūkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
यजस्य होतः	XIV, 55, 4.	VI, 11. 12. 13.
यजामह इन्द्रम्	XII, 3, 8.	X, 23, 1—3.
यज्मायया अपूर्णं	XI, 11, 14; XVIII, 18, 12.	VIII, 89, 5—7; resp. 5. 6.
यजस्य वः	X, 3, 14.	X, 92.
यजस्य हि त्वं जनिजः	XII, 1, 5.	VIII, 88, 1—3.
यज्ञा यज्ञा वो अप्रवे	VII, 25, 10; VIII, 6, 5.	VI, 48, 1—3.
यज्ञे दिवः	XII, 12, 13.	VII, 97.
यज्ञेन यज्ञम्	V, 15, 5.	I, 164, 50.
यज्ञेन वर्धत	VI, 4, 11; XI, 2, 11; XIV, 56, 15; XVI, 20, 16.	II, 2, 1—13; resp. 1.
यत इन्द्र भवानहं	VI, 13, 3; XII, 6, 20.	VIII, 61, 13; resp. 13—16.
यत्किं चेदं नवम्	IX, 26, 3 (Comm.)	VII, 89, 5.
यत्ते यमम्	XVI, 13, 14.	X, 58, 1—3.
यत्पाञ्चजन्यया	X, 6, 8.	VIII, 63, 7—9.
यत्सोम आ ह्यु ते	XII, 2, 19.	VII, 94, 10. 11.
यथा गो अदितिः करम्	IX, 27, 2 (Comm.)	I, 43, 2.
यथा युमम्	XVI, 13, 14.	X, 60, 8—10.
यथा च त्वद्दशवः	I, 15, 5; VIII, 8, 9.	IV, 12, 6.
यथाहानि	IV, 16, 6.	X, 18, 5. 6.
यथा होतः	XIV, 54, 4.	VI, 4.
यद्वृत्रन्दः	XVI, 3, 20.	I, 163, 1—11.
यदस्य कश्च हवद्वम्	XV, 8, 9; XVIII, 7, 13.	VIII, 93, 4—6; resp. 4—18.
यदस्य कूर उदिते	XI, 9, 3; XII, 1, 3.	VII, 66, 4—6.
यदस्य त्वाः परावति	VI, 6, 4.	V, 73. 74.
यदस्याय वासः	XVI, 3, 26.	I, 162, 16 A B (two Pāda's).
यदिन्द्रं चित्रं	XII, 26, 20.	V, 39, 1—3.
यदिन्द्रं चित्रं मेदवा	XI, 11, 15; XVIII, 18, 8.	V, 39, 1. 2; resp. 1—4.
यदिन्द्रं वे चतकः	XVI, 26, 20.	V, 35, 2—4.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
यदिन्द्र वाङ्मयीन्वा	X, 6, 15.	VI, 46, 7. 8.
यदिन्द्र प्रागपामुदम्	XII, 4, 7 ; XVI, 21, 30 ; XVIII, 8, 12.	VIII, 4, 1. 2 ; resp. 1—14.
यदिन्द्र यावतः	X, 4, 9.	VII, 32, 18. 19.
यदिन्द्राहं यथा नमः	XVIII, 13, 5.	VIII, 14, 1—15.
यदी हृतेभिराकृतः	XII, 11, 19.	VIII, 19, 23. 24.
यद्यावः	XI, 13, 22.	} VIII, 70, 5. 6.
यद्याव इन्द्र	X, 4, 9.	
यद् प्राचीः	XII, 24, 2,	X, 155, 4.
यद्दृष्टिष्ठम्	VIII, 12, 8.	V, 62, 9.
यद्दृष्टिष्ठम्	III, 15, 10 ; V, 5, 6 ; XI, 10, 2, XIV, 3, 3.	V, 25, 7 ; resp. 7—9.
यद्दाम्दमी	IX, 28, 6 (Comm.)	VIII, 100, 10.
यद्वावाग	VII, 20, 5.	X, 74, 6.
यद्दो वयम्	II, 4, 8.	X, 2, 4.
यं ते सुपाव	X, 5, 11. 13.	VII, 22, 1 B.
यं न रयम्	X, 8, 6.	I, 129.
यं नमग्ने	IV, 15, 8.	X, 16, 13. 14.
यं देवासो ऽवय	VI, 10, 6.	X, 85, 14.
यन्न इन्द्रः	XII, 3, 6.	IV, 22.
यमिन्द्र दक्षिणे	XI, 12, 4.	VIII, 97, 2. 3.
यमे इव	V, 13, 5.	X, 13, 2.
यक्षिकेत	X, 5, 4.	V, 65, 1—3.
यक्षसाध	XII, 12, 2 ; XV, 4, 9.	IV, 50, 1—6 ; resp. 1—4.
यक्षिमाश्रुतः	XII, 4, 14.	VII, 19.
यक्षे क्रयः सन्दति	VIII, 15, 7.	X, 17, 12.
यक्षे मन्यो	XIV, 22, 5.	X, 83.
यक्ष रयः	IX, 13, 4.	X, 112, 2.
यक्षे साधिष्ठः	XI, 11, 12 ; XVIII, 18, 6.	V, 35, 1—7.
यक्षे सगः	V, 10, 5.	I, 164, 49.
यक्ष्वा सगः	V, 7, 4.	IV, 4, 10.
यक्ष्वा सुदा	IV, 2, 9, (16, 5).	V, 4, 10.

<i>Pratiks.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
यस्य व्रते	III, 13, 4.	V, 83, 5.
यस्य संख्ये	IX, 16, 2.	I, 5, 4—10.
या इन्द्र भुजः	XI, 11, 15.	VIII, 97, 1.
या इन्द्र भुज आभरः	XVIII, 8, 1. 2.	VIII, 97, 1—9.
या ओषधीः पूर्वाः	IX, 28, 7.	X, 97, 1.
या त जतिः	X, 3, 9 ; XI, 10, 8 ; XVIII, 19, 3.	VI, 25.
या ते धामानि दिवि	III, 12, 5 ; VI, 10, 3.	I, 91, 4.
या ते धामानि परमाणि	III, 15, 19.	X, 81, 5.
या ते धामानि हविषा	V, 5, 2 ; 6, 6 ; VI, 10, 3.	I, 91, 19.
यान्धो नरः	VI, 9, 7.	III, 8, 6—11.
या नः शर्म	VI, 10, 8.	I, 85, 12.
यावत्तरः	X, 10, 4.	VII, 91, 4—6.
या सुबाहुः	I, 15, 4.	II, 32, 7.
यास्ते पूषन्	VI, 10, 4.	VI, 58, 3.
यास्ते राके	I, 15, 4.	II, 32, 5.
युष्मा दि देवहृतमान्	X, 4, 2.	VIII, 75.
युष्मा दि दृक्चक्ष्मन्	XVIII, 8, 11.	VIII, 3, 17—20.
युजानी हरिता रणे	XVIII, 11, 2.	VI, 47, 19.
युञ्जते मनः	X, 2, 7.	V, 81.
युञ्जते मन उत युञ्जते धियः	VII, 15, 3.	V, 81, 1.
युञ्जन्ति प्रथम्	IX, 17, 1 ; XII, 1, 4.	I, 6, 1—3.
युष्मस्य ते	X, 5, 20 ; XII, 3, 7.	} III, 46.
युष्मस्य ते दृक्मस्य खराजः	XVIII, 19, 6.	
युनक्ति ते	VIII, 8, 3.	I, 82, 6.
युवं वस्त्राणि	VIII, 12, 8.	I, 152.
युवं सुरामसू	XV, 15, 8.	X, 131, 4.
युवं तमिन्नापर्वता	X, 21, 14.	I, 132, 6.
युवं दक्षसू	XII, 2, 14.	I, 15, 6.
युवमेतानि	I, 8, 10 ; V, 18, 11.	I, 93, 5.
युवां क्षीमेभिः	X, 7, 6 ; 8, 3.	I, 139, 3, 4 ; resp. 3 —5.
युवाना पितरा	X, 10, 7.	I, 20, 4—6.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṃkhyaṇa.</i>	<i>Rigveda.</i>
युवां नरा पञ्चमाजासः	XII, 11, 17.	VII, 83, 1—5.
युवा युवासाः	V, 15, 4.	III, 8, 4.
युवा रजांसि	VI, 6, 6.	I, 180, 181.
युवोश्च बू रथम्	VI, 6, 10.	VIII, 26, 1—5.
युवोर्ध्वदि	XII, 8, 7.	X, 61, 25—27.
युव्यं हिष्टा	X, 5, 4.	VI, 51, 15, 16.
युव्यं मावः	IX, 28, 8.	VI, 28, 6.
युव्यसम्मान्	III, 14, 6; VI, 10, 8.	V, 55, 10.
ये के च उमा	VI, 10, 6.	VI, 52, 15.
ये चेष्ट	III, 16, 7.	X, 15, 13.
ये तादृषुः	III, 16, 10.	X, 15, 9.
ये ते पन्थाः	VI, 10, 10.	I, 35, 11.
ये चिंशति	X, 11, 8.	VIII, 28, 1—3, 5.
ये क्षाष्टिहत्ये	VII, 19, 25.	III, 47, 4.
ये नः पूर्व	III, 16, 5; VIII, 6, 12, 7, 16.	X, 15, 8.
येभ्यो माता	VIII, 3, 15.	X, 63, 2.
ये यज्ञेन	X, 8, 14; XII, 8, 8; XVI, 11, 30.	X, 62.
ये अग्निं देववीतये	III, 5, 2.	I, 12, 9.
ये अदधाक्योतिषि ज्योति- रन्तः	XVIII, 1, 8.	X, 54, 6.
ये अत्रिभिर्दु	IX, 3, 3; XII, 12, 4; 25, 2.	VI, 73, 1—3.
येमेयेमे	IX, 17, 1.	I, 30, 7—9.
ये जातः	X, 4, 11; 11, 13; XI, 9, 5; XII, 6, 16; XIII, 5, 16; XVI, 23, 17; XVIII, 19, 4 (सज्जनीय)	II, 12.
ये न इदमिदम्	IX, 3, 2.	VIII, 21, 9, 10.
ये न इन्द्राभितः	XII, 4, 13.	X, 133, 4—6.
यो नः सनत्यः	V, 9, 10.	II, 30, 9.
योनिरु इन्द्र सद्ने अकारि	XVIII, 19, 9.	VII, 24.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
यो नो भवतः	III, 15, 6.	VII, 59, 8.*
यो मर्त्येभ्यः	VI, 4, 5.	IV, 2. 3. 4.
यो रयिवो रयितमः	X, 6, 14; XVIII, 18, 9.	VI, 44, 1—3; resp. 1—6.
यो राजा	XII, 5, 8; 9, 11.	VIII, 70, 1. 2.
यो राजा चरैबीनाम्	XVIII, 10, 7.	VIII, 70, 1—6.
यो काषा विवाचः	XII, 4, 10.	X, 23, 5—7.
यो वां परिउसा†	VI, 6, 12.	X, 39. 40. 41.
यो वो हताश्वः	IX, 28, 6.	X, 30, 7.
यो अतीन्	IX, 6, 16.	} VIII, 69, 13—15.
यो अतीरपावसत्	XVIII, 19, 10.	
रघेन वृषपाजसा	XI, 9, 3.	IV, 46, 5—7.
रधमथः	XII, 10, 10.	VII, 87.
राकामवम्	I, 15, 4; VIII, 6, 10.	II, 32, 4. 5.
राची	VI, 11, 6.	X, 127, 1—6.
राची वक्षत्	IX, 28, 10.	X, 127, 1.
राथस्त्रामः	XII, 4, 24.	VII, 32, 3.
राथे नु	IX, 23, 11.	VII, 90, 3.
रिशदसः	XII, 2, 14.	VI, 51, 4—6.
रेवतीर्नः	X, 8, 7.	I, 30, 13—15.
रेवां रद्रेवतः	X, 8, 7.	VIII, 2, 13—15.
वसोविदम्	IX, 28, 15.	VIII, 101, 16.
वसुमेकः	X, 13, 13; XVIII, 15, 6.	VIII, 29, 4.
वसुसते रश्मया	V, 19, 20.	X, 70, 10.
वने न वो यो व्यधादि चा- कन्	XVIII, 1, 6.	X, 29.
वनेष्वन्नरिचम्	V, 6, 3.	V, 85, 2.
वनीति हि सुम्बन्	X, 7, 11.	I, 133, 7.
वपुजु	X, 6, 19.	VI, 66.
वयं व जा	XI, 11, 17; XII, 4, 4.	VIII, 33, 1; resp. 1—3.

* According to the Comm. VII, 59, 8.

† योषा उपसा

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
वयं च आ सुतावन्तः	XVIII, 10, 3.	VIII, 33, 1—15.
वयं ते अय	IX, 23, 12.	III, 14, 5.
वयम् आ ऋक्षपते	I, 15, 4.	VI, 15, 19.
वयम् आ तदिदृश्याः	IX, 9, 1.	VIII, 2, 16—18.
वयम् आ दिवा सुते	IX, 9, 1.	VIII, 64, 6—8.
वयम् आ पयस्यते	III, 5, 7.	VI, 53, 1.
वयम् आमपूर्व	IX, 3, 2; XVIII, 13, 9.	VIII, 21, 1. 2; resp. 1—16.
वयमेनमिदा ह्यः	XII, 5, 4.	VIII, 66, 7—9.
वरिवस्यद्भुशने कायाय	XIV, 27, 13.	VI, 20, 11 B (Cf. सो- नं य इन्द्र)
वषट् ते विष्णो	I, 8, 8.	VII, 97, 7.
वसुं न चिचमहसम्	X, 8, 20; XIV, 57, 4.	X, 122.
वसु वस्रा	VI, 6, 6.	I, 158, 1—3.
वाचस्यतिश्	III, 15, 19.	X, 81, 7.
वाजेवाजे	III, 8, 23.	VII, 38, 8.
वात आ वातु भेषजम्	XVI, 13, 4.	X, 186.
वातमिषो मरुतः	III, 5, 11.	V, 57, 4.
वासमस्य	VI, 10, 10; IX, 27, 2 (Comm.)	VI, 71, 6.
वायवा याहि दर्शन	VII, 2, 2; 10, 9; XI, 9, 3.	I, 2, 1; resp. 1—3.
वायवा याहि वीतये	X, 4, 5.	V, 51, 5.
वायो याहि शिव	X, 4, 5; XI, 6, 2.	VIII, 26, 23. 24; resp. 23—25.
वायो ये ते सवस्विणः	X, 3, 5.	II, 41, 1. 2.
वायो शुक्रो अयामि ते	X, 5, 4.	IV, 47, 1.
वार्नहत्याय	III, 3, 4.	III, 37, 1.
वार्नहत्याय शवसे	IX, 9, 3.	III, 37, 1—10.
वाहधाना	VII, 2, 10.	VIII, 5, 11.
वाह्योप्यते प्रति जानीहि	II, 16, 2.	VII, 54, 1.
वाह्योप्यते शम्भया	II, 16, 2.	VII, 54, 3.
वि व्योतिषा	III, 19, 11.	V, 2, 9.
विदुष्टे अस्मा वीर्यसा	XII, 5, 15.	I, 131, 4—6.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
विधुं द्वापय	XIII, 12, 1; XIV, 32, 4.	X, 55, 5—7.
विधाद् वृषत्	XI, 13, 28.	X, 170, 1—3.
विशोविशो वः	XIV, 53, 4; XVI, 14, 2. (Comm.)	VIII, 74, 1—3; resp. 1—15,
विशोविशो वो अतिथिस्	XVII, 8, 1.	VIII, 74.
विश्वजिते	IX, 15, 3; X, 11, 7; XI, 14, 12.	II, 21, 1—5.
विश्वजिते धनजिते खर्जिते	XVIII, 17, 3.	II, 21.
विश्वः इतनाः	XII, 4, 9. 23.	VIII, 97, 10—12; resp. 10.
विश्वः इतना अभिः तरस्	XVIII, 5, 9.	VIII, 97, 10—12.
विश्वानरस्य वः	X, 3, 6.	VIII, 68, 4—6.
विश्वानि देव सवितः	XVI, 1, 21.	V, 82, 5.
विश्वः रूपाणि प्रति	V, 13, 7.	V, 81, 2.
विश्वः वा सुमनसः	XI, 13, 29.	X, 37, 7—9.
विश्वे अस्य मरुतो विश्व जतो	VI, 10, 6.	X, 35, 13.
विश्वे न इन्द्र वीर्यम्	XVIII, 8, 3.	VIII, 62, 7—9.
विश्वे देवाः अताष्टधः	X, 10, 7; XI, 8, 3.	VI, 52, 10—12.
विश्वे देवाः शासन	I, 6, 13.	X, 52, 1.*
विश्वे देवाः शृणुत	VI, 10, 6.	} VI, 52, 13.
विश्वे देवाः शृणुतेमस्	VIII, 3, 19.	
विश्वे देवा मम शृणुतु यः	XVIII, 1, 2.	VI, 52, 14.
विश्वः		
विश्वे देवासः	II, 3, 8; IX, 27, 2 (Comm.)	VI, 52, 7.
विश्वे देवास आ गत	X, 11, 8; XI, 9, 3.	VI, 52, 7—9.
विश्वेभिः शीघ्रं मधु	VII, 10, 16.	I, 14, 10.
विश्वेभिरग्रे अग्निभिः	II, 3, 11; IX, 24, 9.	I, 26, 10.
विश्वेषु हि जा	X, 7, 7.	I, 131, 2.
विश्वो देवस्य	X, 3, 11.	V, 50, 1—3.
विश्वो ह्यन्यो हरिरा जगाम	XVIII, 4, 7; 5, 7.	X, 28.
विश्वोः कर्मणि पश्यत	XIII, 7, 6.	I, 22, 19.

* Comm. यस्यपि सृष्ट्यादिसंवायेकां प्रतीयादित्येति वचनादेका।

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
विष्णोर्न कश्	V, 7, 3; VI, 11, 5; VIII, 6, 16; IX, 4, 4; XII, 26, 3. 14.	I, 154, 1; resp. 1—6.
वि सूर्यो मध्ये	XI, 13, 28.	X, 138, 3—5.
वि हि सोतोः	XII, 6, 13; 7, 1. 6; 8, 2; 13, 1; 24, 3; 26, 10.	X, 86.
विदि होवाः	X, 5, 4.	IV, 48, 1. 2.
हवस्य ला असयादीषमावाः	XIII, 12, 3. 4.	VIII, 96, 7—12.
हवस्यिन्द्र	X, 7, 7; 8, 3.	I, 139, 6.
हवा मद इन्द्रे	IX, 9, 5; XIV, 60, 2.	VI, 24, 1; resp. 1—10.
हव्यो शर्षाय	X, 3, 15.	I, 64.
वेत्ता हि वेधः	III, 3, 3.	VI, 16, 3.
वेदिपदे	VI, 4, 11; XI, 14, 36.	I, 140, 1—7; resp. 1—13.
वैश्वानरं मनसा	XIV, 3, 12.	III, 26, 1—3.
वैश्वानराय धिषणासु	X, 4, 15.	III, 2.
वैश्वानराय वृषपाजसे	VIII, 6, 2.	} III, 3.
वैश्वानराय वृषपाजसे विपः	XVIII, 23, 2.	
मंसा मवासु	XII, 3, 6.	III, 49.
मग्ध्यु वु मचीपते	XII, 4, 19; XVI, 21, 29.	VIII, 50, 5—6.
मत्तं ते	III, 14, 20.	I, 24, 9.
मत्तं दासे वस्वूथे	XVIII, 14, 5.	VIII, 46, 32.
मत्तमसं तिरिन्द्रिरे	XVIII, 11, 21.	VIII, 6, 46—48.
मतेना नः	VII, 2, 4; XI, 8, 3.	IV, 46, 2; resp. 2—4.
मं न इन्द्राग्नी	XI, 9, 12.	} VII, 35.
मं न इन्द्राग्नी भवतामवेभिः	XVI, 13, 6.*	
मं नो देवः सविता चाय- मायः	XV, 8, 19.	VII, 35, 10.

* According to the Commentary.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
अं नो देवीः (अंनोदेवीयः)	IV, 11, 6; 21, 19; VIII, 9, 7.	X, 9, 4—7.
अं नो भव चक्षसा	XI, 14, 4.	X, 37, 10.
अं नो भव हृदे	VII, 5, 15.	VIII, 48, 4.
अं नो भवन्तु वाजिनः	III, 8, 23.	VII, 38, 7.
अश्वदिन्द्रः	XV, 22 (p. 193, 3 ff.)	I, 30, 16. 17—19. 20 —22.
आकृमना आको अरुचः	XVIII, 1, 7.	X, 55, 6—8.
सुपर्णः		
आस इत्या महां अशि	XVIII, 18, 14.	X, 152.
आसइजिः	XII, 5, 16.	III, 31.
शिवस्त्वहः	IX, 27, 7.	V, 5, 9.
शुक्रं ते	III, 13, 13; V, 9, 13; VI, 10, 4.	VI, 58, 1.
शुक्रस्यास	X, 3, 5.	II, 41, 3.
शुचिं नु	III, 12, 7; VI, 10, 9.	VII, 93, 1.
शुचिमर्कः	IX, 24, 8.	III, 62, 5.
शुचो वः	VI, 10, 8.	VII, 56, 12.
शुनं ऊवेन	III, 18, 16.	III, 30, 22.
शुनं नः फालाः	III, 18, 4.	IV, 57, 8.
शुनश्चिच्छेपं निहित सप्त- चात्	XV, 23 (p. 193, 15.)	V, 2, 7.
शुनासीराविनाम्	III, 18, 4.	IV, 57, 5.
शुनो न येनिम्	V, 14, 19.	IX, 71, 6.
वायन्त इव सूर्यम्	XI, 13, 21; XII, 4, 19; XVI, 21, 29.	VIII, 99, 3. 4.
त्रिये कम्	III, 5, 11.	I, 88, 3.
त्रयो रवं तिरच्छा	XII, 26, 6.	VIII, 95, 4—6.
त्रयो हवमिन्द्र	X, 5, 8.	II, 11.
त्रयो वां यज्ञः	XII, 10, 10; 11, 23.	VI, 68.
त्रा न्यो	XII, 13, 5.	X, 86, 4. (Pāda).*
स आ नो येनिम्	VI, 10, 5.	VII, 97, 4.

* See Weber, Indische Studien, IV, 231.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
सं वत्स इव	V, 10, 4.	IX, 105, 2.
सं वां कर्मेशः	VI, 11, 3; IX, 4, 6; XII, 26, 5.	VI, 69, 1—6; resp. 1—8; resp. 1—3.
सं सीदत	V, 9, 9.	I, 36, 9.
सखाय आ शिषामहि	X, 13, 12; XI, 6, 2; XVIII, 12, 5.	VIII, 24, 1—9, resp. 1—3 resp. 1— 27.
सखायः	XII, 25, 7.	VIII, 24, 1—3.*
सखायः सं वः सम्यक्षम्	XI, 9, 1.	V, 7, 1—9.
सखायस्त्वा	VI, 4, 7.	III, 9, 1—8.
सखे विष्णो	IX, 28, 12.	VIII, 100, 12.
सखे सखायम्	V, 10, 24.	IV, 1, 3.
स वा नो दधः सविता	XVI, 1, 21.	VII, 45, 3.
सखायोः	XII, 5, 9.	X, 105, 4—6.
स आदेभिः	XVIII, 9, 7.	III, 31, 11.
सजविन्नेभिर्देवेभिः	X, 4, 5.	V, 51, 8—10.
सजीवा इन्द्र सगणः	VII, 19, 4.	III, 47, 2.
सं च ले जग्मुः	XI, 11, 12; XII, 5, 10.	VI, 34.
सं च ले जग्मुर्गिर इन्द्र पूर्वीः	XVIII, 6, 5.	VI, 34, 1—3.
संजानाताः	V, 10, 7.	I, 72, 5.
सत्या सत्येभिः	IX, 28, 9.	VII, 75, 7.
सं सं नो अग्ने अवसः	II, 5, 31; VIII, 8, 10; 11, 6; XV, 23 (p. 193, 13.)	IV, 1, 5.
स सं नो देव	XI, 8, 3.	VIII, 26, 25.
सदस्यन्तिमङ्गलम्	VI, 13, 3.	I, 18, 6.
सखो ह	XII, 3, 9.	} III, 48.
सखो ह जातः	VII, 22, 4.	
स नः पावक	II, 2, 9.	I, 12, 10.
सना च सोम	IV, 15, 3.	IX, 4.
सं ते पथांसि	I, 15, 4; VII, 5, 18.	I, 91, 18.
स पूष्	X, 8, 5.	VIII, 63, 1—3.

* According to the Commentary.

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
सप्रज्ञया कविद्वयः	XVIII, 18, 11.	VIII, 63, 4—6.
समन्याः	VI, 7, 5.	II, 35, 3.
समानमेतदुदकम्	XVIII, 22, 7.	I, 164, 51.
समिदमग्निं समिधा गिरा	XIV, 3, 12.	VI, 15, 7—9.
मृषे		
समिदश्चिद्	VI, 4, 7 ; IX, 20, 15.	X, 150, 1—3.
समिदस्य त्रयमाद्यः पुर-	V, 15, 3.	III, 8, 2.
खात्		
समिदो अग्न आकृत	I, 4, 13.	V, 28, 5.
समिदो अग्निर्दिवि	XIV, 56, 13.	V, 28, 1—3.
समिदो अग्न मनुषः	V, 16, 6.	X, 110.
समिधाग्निम्	VI, 4, 1.	VIII, 44.
समिधमानो अश्वरे	I, 4, 10.	III, 27, 4.
समिन्द्र वः	IV, 11, 6.	V, 42, 4.
सनी वत्सम्	V, 10, 4.	IX, 104, 2.
समद्राकूमिः	XI, 13, 11.	IV, 58.
स यो हवा	X, 8, 6 ; 11, 12.	I, 100, 1—19 ; resp. 1—15.
सरस्वती देवयन्तः	VI, 10, 2.	X, 17, 7.
सरस्वत्यग्नि नः	VI, 10, 2.	VI, 61, 14.
स वाहये	II, 4, 5 ; VI, 11, 8.	VII, 95, 3.
सविता यन्त्रैः	VI, 10, 10 ; X, 13, 14.	X, 149, 1 ; resp. 1—5.
	15 (चैरस्यसूपीय) ; XVIII, 19, 2.	
ससस्य यद्	VI, 4, 5.	IV, 7, 7—11.
स सुहृभा स जज्ञता	VI, 10, 5.	IV, 50, 5.
स सूर्यैः पदैक वरांसि	XIV, 24, 5.	X, 89, 2 A. (Cf. इन्द्रं सवा)
सहदानम्	III, 3, 4.	III, 30, 8.
सह वामेन	VI, 5, 8.	I, 48.
सहस्रशीर्षा	XVI, 13, 1 (पुष्टय जा- रायव)	X, 90.
सहसा ते शता	III, 2, 5.	IV, 32, 18.
स हि शर्धो न मावतम्	VII, 27, 14.	I, 127, 6.
स हि श्रुतिः	VI, 10, 5.	VII, 97, 7.

<i>Pratīka.</i>	<i>Sāṅkhāyana.</i>	<i>Rigveda.</i>
सांतपनाः	III, 15, 6.	VII, 59, 3.
सिनीवाहि	I, 15, 4.	II, 32, 6.
सोद सोतः	III, 14, 12.	III, 29, 8.
सुकर्मैः सुवचः	III, 12, 8.	IV, 2, 17.
सुकिंशुकश्	IX, 28, 11.	X, 85, 20.
सुगन्धं नः	XVI, 3, 19.	I, 162, 22.
सुत रत्नं मिमिक्षः	XI, 5, 2.	VI, 23.
सुतासो मधुमत्तमाः	XII, 25, 2.	IX, 101, 4—6.
सुतामाषश्	V, 5, 2; VI, 3, 8.	X, 63, 10.
सुरूपलक्ष्मु	VIII, 3, 13; IX, 8, 2; XII, 4, 15.	I, 4, 1; resp. 1—10; resp. 1—6.
सुषुमा	X, 7, 5.	I, 137, 1. 2.
सुसंहशं वा वयश्	III, 17, 2.	I, 82, 8.*
सुयवसात्	III, 20, 1; V, 10, 33.	I, 164, 40.
सुरादशं वसवो निरतड	XVI, 3, 12 (Pāda).	I, 163, 2D.
सुर्यश्च वयनवचकार	XIV, 24, 5 (Pāda).	VI, 21, 3 B. (Cf. रमा उ वा).
सैनानीकेन	III, 15, 4.	II, 9, 6.
सो अग्निर्वो वसुः	XII, 10, 11.	V, 6, 2.
सोम जीर्भिः	I, 8, 2.	I, 91, 11.
सोम यास्ते	II, 2, 13; V, 6, 3.	I, 91, 9; resp. 9—12.
सोमस्य मा	XIV, 51, 9.	III, 1, 1—14.
सोमस्य मा तवसश्	X, 11, 2.	III, 1.
सोमस्य मित्रावरुणा	XII, 2, 14.	III, 72, 17.
सोमानं सरवश्	II, 12, 5.	I, 18, 1—3.
सोमापूषणा	VI, 11, 2.	II, 40.
सोमो जिगाति	V, 14, 15.	III, 62, 13—15.
सोमो धेनुश्	III, 16, 4; VI, 10, 3.	I, 91, 20.
सौर्यं वरिं	X, 7, 4; 8, 3.	I, 135, 1; resp. 1—3.
सौर्यं वरिणि	II, 3, 8; VI, 10, 6; IX, 27, 2 (Comm).	VI, 52, 17.†
सुवे नरा	VI, 6, 6.	VI, 62, 63.

* Comm. पङ्क्तिः प्राथम्यात्

† Comm. on II, 3, 8: भारद्वाज्यो ।

<i>Pratika.</i>	<i>Sāṅkhāyana</i>	<i>Rigveda.</i>
सुषिबुधि	XVI, 11, 18.	VIII, 1, 30-34 (सूक्त).
सोषनिम्नाय नायन	XV, 8, 10.	VIII, 45, 21-23.
सोना इधिवि	IX, 28, 18.	I, 22, 15.
सोो इधय	V, 9, 14.	IX, 73.
सदस यन्वा	IX, 22, 5.	III, 54, 22.
सरणि जा	XI, 12, 4.	VIII, 33, 2. 3.
सर्भामोरथ यत्	XIV, 36, 2.	V, 40, 6.
ससि नः पय्याद्य	V, 5, 2.	X, 63, 15.
ससि नो मिसीताय	X, 8, 17; XII, 8, 9; XIV, 3, 12.	V, 51, 11-18.
ससिरिदि	V, 5, 2.	X, 63, 16.
सादुष्किञ्च	VIII, 6, 14; 7, 18; XIV, 57, 13.	VI, 47, 1-8.
सादोरित्वा	IX, 5, 4; XII, 5, 11.	I, 84, 10-12.
सादोरित्वा विषूतः	XVIII, 17, 5.	I, 84, 10-12.
संसः श्रुषिपद्	XI, 14, 18. 14; XII, 11, 12; XV, 3, 10.	IV, 40, 5.
ससैरिव ससिभिः	IX, 26, 8 (Comm.)	X, 67, 3.
सङ्गजीविन् विष्णुना स- वानः	XIV, 71, 4.	VI, 20, 2 D. (Cf. सोमे)
सदे नरः	VI, 10, 8.	V, 57, 8.
सयो न विद्वान्	X, 2, 7.	V, 46, 1-6 or 8.
सविर्धविशः	V, 10, 27.	IX, 83, 5.
सविष्मन्नाय	X, 6, 19.	X, 88.
सवनालमिः	IX, 26, 3.	V, 4, 2.
सिंहसन्तो	V, 10, 2.	I, 164, 27.
सिरस्यमभेः	III, 14, 7; IX, 23, 9; 27, 2 (Comm); XIII, 12, 11.	X, 121, 1; resp. 1- 6.
सिरस्यपादिमत्तवे	III, 13, 12; X, 10, 7.	I, 22, 5; resp. 5-8.
सिरस्यपादिभू	X, 5, 22.	I, 22, 5-7.
उवे नः सुषोत्मानय	X, 5, 24; XIV, 57, 10.	II, 4, 1-9; resp. 1-3.
सोताजनिष्ठ	VI, 4, 3; XI, 7, 1.	II, 5.
सोता देवः	V, 14, 11.	III, 27, 7-9.
सोतारं शिरस्यय	V, 7, 4.	X, 1, 5.

INDEX VI.

VERSES QUOTED ONLY BY PRATĪKA'S AND NOT
FOUND IN THE SĀKALASĀKHĀ
OF THE RĪGVEDA.

अग्निर्देवः (आग्नी)	XVI, 12, 18 ¹ .
अत्यायानं निवसः ²	XV, 8, 20.
आ नो गच्छतं हवना ³	XV, 8, 20.
इमे मन्द्रासः ⁴	XV, 8, 20.
इमे सोमासः ⁵	XV, 8, 20.
इमे सोमासशिरोऽक्षग्रासः	IX, 20, 30.
देवेभ्यो वनस्पते	V, 19, 18.
प्र व इन्द्राय हवचक्षमाय	XII, 26, 9 (Cf. XVIII, 15, 5).
[विद्वा मघवन्	X, 6, 10 ⁶].
वेनस्तपश्मन्	XV, 3, 8 (five verses.) ⁷
संज्ञानम्	III, 6, 3. ⁸
समिद्धो अस्मन्	XVI, 3, 21. ⁹

¹ Comm. अग्निर्देवः इत्येवमादिकाः शास्त्रान्तरात् आग्निर्देवो भवति ।

² The Comm. adds उदितश्च. The verse is called *Sauparnī*.

³ The Comm. adds उप यज्ञं । सोपणी.

⁴ The Comm. adds अश्विना । सोपणी.

⁵ Comm. इमे सोमासशिरोऽक्षग्रास इति त्रैषु पठिता Cf. Sākh. S'r. IX, 20, 30. Aśv. S'r. VI, 5, 24.

⁶ Mentioned by the name of Mahānāmni. See Ait. Ār. IV, 1, 1.

⁷ Comm. वेनस्तपश्मन्निहितं मुदा—एताः पञ्च ऋचः शब्देत् । स्वशाखायामुत्तमज्ञान-
तत्त्वज्ञाने सूत्रकारो विकल्पमाह । Cf. Āth. V. II, 1, 1; Taitt. Ār. X, 1, 3.

⁸ Comm. संज्ञानमुग्रनावदिति सूक्तं जघेरन्. See Aufrecht, R̥gveda, second
edition, Khailikāni sūktāni No. XXV.

⁹ Comm. समिद्धो अस्मन् छदरं मतीनामित्येवमादिका आग्निर्देवो भवति ।

INDEX VII.

(A.) VERSES QUOTED IN FULL.

चंश्ररंश्रखे देव	V, 8, 3.
अग्नाविष्णू मणि तद्वा	II, 4, 3.
अग्नाविष्णू मणि धाम	II, 4, 3.
अग्निः परेषु धामसु	III, 5, 8. (IX, 23, 12 ; X, 11, 9).
अग्निः प्रजां वरुणां	IV, 13, 1.
अग्निः प्रथमो वसुभिः	III, 6, 2.
अग्निः सोमो वरुणो	III, 7, 4.
अनाद्युष्टं विपन्यया	XVIII, 3, 2.
अनीकैर्देवी	III, 15, 4.
अन्यस्य नो अनुमतिः	IX, 27, 2.
अन्विदन्मते त्वं	IX, 27, 2.
अपि तेषु त्रिषु पदेषु	XVI, 6, 2.
अपेदो अन्यस्य	V, 13, 3.
अप्रपाया च वेष्टना	XII, 21, 3 (XVI, 13, 10).
अभि त्वं देव	V, 9, 7 (X, 8, 10).
अभीव स्तः प्र जिहीते	XII, 17, 1.
अद्वताकतिमद्वतायासु	II, 6, 7.
अयं तीव्रस्तीव्रस्तु	XIV, 21, 2.
अयमग्निः पुरीषो	II, 15, 4.
अयमग्निर्देवपतिः	II, 15, 5.
अथाह यज्ञं ज्ञातवेदाः	I, 15, 17.
अथा विष्टा जनयन्	III, 17, 1.
अथाशान्ते ऽस्मिन्निशस्त्रिषु	III, 19, 3.
अरंमरो वावहीति	XII, 16, 1.
अर्चन्त्यकं मरुतः	XVIII, 15, 5.
अस्त्रावकं निष्ठातकं	XII, 18, 10.
अथ स्रष्टुमिव	XII, 22, 6.
अस्मिन्ना वधं पातं	VIII, 15, 12.
अस्मद्भ्राता सधुमतीः (two Pāda's)	VII, 18, 9.
अहं वयं साहशानां	IV, 21, 2.
आमन्त्र हवचन्ममस्य	II, 15, 2.
आदित्या च अरितरङ्गिरीशः	XII, 19, 1.
आ भव पितरो	IV, 5, 8.

आ नो याहि तपसा-दीक्षद्	III, 19, 16.
आ यायतां भवा	IV, 11, 1.
आ यस्मिन्मृतं वसवा	V, 10, 32.
आ याहि तपसा-अर्चिषा	III, 19, 16.
इदं राधो वृक्षस्य	XII, 19, 3.
इदं इविः प्रजनने	IV, 13, 1.
इदं जना उप नृत	XII, 14.
इन्द्र उच्येभिर्भेन्द्रिष्ठः	VII, 10, 13.
इन्द्रः कादमवूवधत्	XII, 15, 2.
इन्द्र जठरं नयं	IX, 5, 2.
इन्द्र जषस् प्र वह	IX, 5, 2.
इन्द्रमन्वारभामहे	I, 6, 3.
इन्द्रश्च नः शुनासीरो	III, 18, 14.
इन्द्रश्च ससाहववधश्च	IX, 6, 21.
इन्द्रसुरायाऽजिनो	IX, 5, 2.
इन्द्राय शुनासीराय	III, 18, 15.
इन्धानास्मा	II, 11, 3.
इममा इष्टुधौ इवं	I, 17, 19.
इयं पिने राङ्गेति	V, 9, 6 (XVIII, 1, 2).
इह नावः प्र जायध्वं	XII, 15, 3.
इहेत्य प्रागपाग्	XII, 23.
इहोप सहस्रदक्षिणो अपि	VIII, 11, 15.
उत शेन आश्रुपना	XII, 19, 4.
उत्सकथ्योरव मुदं	XVI, 3, 36.
उद्व्यादेवदितिः	III, 20, 2.
उद्वृत्रियमाण उद्वर	II, 6, 6.
उप इव पयसा	V, 10, 10.
उप प्रचे मधुमति	XVIII, 15, 5.
उपावरोह जातवेदः	II, 17, 8.
उपेष्किवेन अक्षुषा (two Pāda's).	VIII, 11, 14.
उभा कवी युवाना	VIII, 10, 1.
उव विष्णो वि क्रमस्व	VIII, 4, 3. (X, 13, 19).
उङ्गा यस्म प्रवाहिषः	XII, 14, 2.
जध्वाभेनामुच्छ्रयताम्	XVI, 4, 2. 6.
ज्जतावानं वैजानरं	III, 3, 5 (X, 10, 8).
रक्षया च इमभिश्च	VIII, 3, 10 (IX, 23, 11).

रता अथा वा हवन्ते	XII, 18, 1 ff.
एष इषाय मामहे	XII, 14, 3.
एष ब्रह्मा यः कर्मिणः	IX, 6, 6. (XVIII, 15, 4).
एषा ते अग्ने समित्	I, 12, 12.
कः सिद्धेकाकी चरति	XVI, 5, 3.
कतरत वा चराणि	XII, 17, 1.
काश्योराजानेष !	VII, 10, 11.
किं स्तित्युपैषमं	XVI, 5, 1.
कुङ्कुमचं घृष्टं	IX, 28, 3.
कुङ्कुदेवानाममृतस्य	IX, 28, 3.
केचनः पुत्र्य वा विवेश	XVI, 6, 3.
घृतवन्तं कुलायिनं	I, 15, 13.
[तत्सवितुर्वरेण्यं	II, 10, 2.]
तन्नो वां धर्मः	V, 10, 18.
अयस्मिन्मनसः	XIII, 12, 13.
सं हवायुं मघवन्	XII, 16, 1.
सं हि राधसि	XVIII, 15, 5.
अमग्ने व्रतभट्	III, 5, 9.
अमिन्द्र कपोताय	XII, 16, 5.
अमिन्द्र शर्म रिषाः	XII, 16, 4.
आमिन्द्रसस्यते (two Pādas)	IX, 6, 6.
अडा कपाणि दधती	III, 7, 4.
इमन्ना देवः सविता	VIII, 3, 4.
दिवि श्रद्धो चरोचत	X, 11, 9.
दैव्यावध्यु	VII, 10, 12.
धाता ददातु दाम्यते	IX, 28, 3.
धाता प्रजाया उत	IX, 28, 3.
धाक्कोधाक्को	VIII, 12, 11.
धीतो वा मे अमर्य	XV, 3, 7.
निमृष्ट कर्षकौ	XII, 22, 3.
पञ्चसन्तः पुत्र्य वा विवेश	XVI, 6, 4.
परिचिन्नः चेमस्	XII, 17, 1.
परिहृता	XII, 21, 5 (XVI, 13, 10).
परितु जल्युरष्टतं	IV, 16, 5.
पवित्रेष पुनौहि माय	XV, 15, 6.
पनर्मासिभिन्द्रियसु	VIII, 10, 1.

वृक्षानि वा चितये	XVI, 6, 1.
प्र देभ धियं भरख	XII, 14, 5.
प्र रेभायो मनोषा	XII, 14, 4.
प्र व इन्द्राय वृषदन्तमाय	XVIII, 15, 5 (XII, 26, 9).
प्रष्टिं भावन्	XII, 16, 1.
प्र वृक्षानि वृत्तवन्ति	III, 18, 15.
वृक्ष जज्ञानं प्रथमं पुरस्तात्	V, 9, 5 (XV, 3, 6; XVIII, 1, 2).
वृक्ष कुर्येयमं	XVI, 5, 2.
भद्रादभि ज्ञेयः प्रेक्षि	V, 6, 2.
मयि त्यदिन्द्रियम्	VII, 16, 8.
मयीदमिन्द्र इन्द्रियम्	IV, 9, 1.
मयतस्त्वेषसंहसः	III, 5, 11.
महानग्नी ककवाकुं	XII, 24, 5.
महानग्नी महानग्ने	XII, 24, 4.
महानग्नाप ब्रूते	XII, 24, 6.
महानग्नालूकलं	XII, 24, 7.
महान्ते भद्रः	XII, 24, 8.
महीसू व	II, 2, 14 (V, 5, 2; IX, 27, 2 Comm.)
माता च ते पिता	XVI, 4, 1.
मातुष्टे किरणौ	XII, 22, 2.
मेमा इन्द्र गावो	XII, 15, 4.
य आत्तासः	XII, 21, 2.
यं वा देवा अकल्पयन्	IV, 10, 1.
यः समेयः विद्व्यः	XII, 20, 2.
यज्ञस्य दोहो विततः	XIII, 12, 13.
यज्ञो बभूव स आ बभूव	IV, 12, 10 (X, 13, 23; XV, 3, 11).
यत्पश्मार्मायुमकृत	IV, 17, 12.
यदस्य होलवूर्ये	I, 6, 2.
यदस्या अङ्गमेधाः	XII, 24, 2 (XVI, 4, 3).
यदा आग्नेय पसवा	XII, 24, 3.
यदिदमिति हेतिहं	XVII, 12, 4.
यदिन्द्रादो दाशराज्ञे	XII, 15, 5.
यदुचियासाऊतम्	V, 10, 21.
यदेवायो खलामन्	XII, 24, 2 (XVI, 4, 6).
यदरिषो यवमणि	XVI, 4, 4. 6.
यद्विदस्य पचयस्य	XII, 20, 2.

(६३३)

यमन्यूनं यथाधिकं	XII, 22, 7.
यन्मे रेतः प्र धावति	III, 8, 27.
यमन्विना नमुचौ	XV, 15, 13.
यमादित्या अंशुमा	V, 8, 4.
यथोरिदं [विश्वं] भुवनं	III, 18, 14.
यथैरोजसा क्लृप्तिता	III, 20, 4 (IV, 11, 6; VIII, 6, 16; 9, 5.)
यस्य पथिरभुजिष्यो	XII, 20, 4.
यस्माज्जातो न परो	IX, 5, 1.
यस्माद्भौषा नि बीदसि	III, 20, 2.
यस्माद्भौषावेपिष्ठाः (अवाशिष्ठाः । अपष्ठा- यिष्ठाः । न्यसदः । संज्ञप्ता)	XIII, 2, 2 ff.
यस्य पौला मद इन्द्रो	VI, 7, 10.
यस्य व्रतं पश्यो	VI, 11, 8.
यस्येदं सर्वं	IV, 18, 2.
यस्येदमोज आरजः	XVIII, 3, 2.
या तिरस्त्री नि पश्यते	IV, 18, 1.
यावतामहमीशे	IV, 18, 5.
यावरण्ये पतयतः	IV, 20, 1.
यियमस्युत इव ते मनो (two pāda's)	XVI, 4, 6 (Cf. XII, 23, 5.)
ये च देवा अयजन्त	XII, 20, 5.
ये ते रात्रि नृचक्षुषो	IX, 28, 10.
येन क्षियावकुर्वन्	VIII, 11, 13.
ये रूपाणि प्रतिमुञ्चानाः	IV, 4, 2.
यो जाम्या अप्रथयत्	XII, 20, 3.
योऽनाक्तासः	XII, 21, 2 (XVI, 13, 10.)
यो नो दूरे द्वेष्टि	IV, 12, 10.
राज्ञो विश्वजमीनस्य	XII, 17, 1.
वचस्य रेभ	XII, 15, 1.
वाचामहं देवीं	VII, 10, 15.
वाचो राजन्यजामहे	XVII, 12, 4.
वायुरपेगा यज्ञप्रोः	VII, 10, 9.
वावाता च महिषी	XII, 21, 6.
विततौ किरणौ	XII, 22, 1.
वि यत्पवित्रं धिषणा	V, 9, 16 (VII, 15, 13.)
विश्रुतयो यथा पथः	IX, 6, 6.

विश्वतोदावन्	XVIII, 15, 5 (XII, 26, 9.)
विश्वस्य देवो जगत्पथ	IX, 20, 16.
विश्व आश्रय दक्षिणतः	VIII, 15, 11.
विश्वान्देवान्देवामहे	VII, 10, 14.
वौने देवा अत्रंसत	XII, 23, 4.
हवा पावक दीदिष्टि	X, 10, 8.
वैश्वानरो अक्षिरसां	X, 9, 17.
वैश्वानरो अजौजगत्	X, 10, 8.
वैश्वानरो न आ जगत्	X, 9, 17.
वैश्वानरो न ऊतये	II, 5, 3; (IX, 27, 2 Comm. X, 9, 17.)
व्रतानि विधद्व्रतपा	III, 5, 9.
शफेन पौव शोदते	XII, 18, 19.
स्रक्षणायां स्रक्षिणायां	XII, 22, 5.
षष्टिश्चाध्वर्यू	I, 6, 3.
सं वर्षसा पयसा	IV, 11, 6.
स नो ददातु तं रयिं	XVIII, 3, 2.
समग्निवेष्टुभिर्नो अयात्	III, 6, 2.
समापो अक्षिरम्यत (two Pāda's)	VIII, 9, 2.
समिद्धो अग्निरग्निना	V, 10, 8.
समिद्धो अग्निर्देवसा	V, 10, 8.
समुद्रं वः प्र क्षिपोमि	IV, 11, 6 (VIII, 9, 6.)
स विश्वं प्रति आक्षुपत्	X, 11, 9.
स सुप्रथौती	XVIII, 15, 5.
स सूर्ये जनयन्	XVIII, 5, 1.
सालीर्हि देव प्रथकाय	V, 14, 8.
सुप्रपाया स वेष्टना	XII, 21, 4.
सुभूः स्वयंभूः	XVI, 7, 1.
सूर्यं एकाकी चरति	XVI, 5, 4.
सौर्यं वक्षिराम्यम्	I, 17, 19.
स्वाहास्तः श्रुतिः	V, 10, 23.
हिरण्यवर्तनी नरा	VII, 10, 10.
ऊताऊतस्य ह्यमृतं	XIII, 12, 7.

(B) GĀTHĀ'S S'LOKA'S, ETC.

- अश्वत्थमा शरवत्तं XV, 24 (p. 194, 2.)
 अधीयते देवरातः XV, 27 (p. 195, 20.)
 अन्नं ह प्राणः XV, 17 (p. 188, 14.)
 अङ्गिरसो जन्मना XV, 24 (p. 193, 21.)
 आविर्भूया आ वाजं XVI, 17, 6.
 आसन्दीवति धान्याद् XVI, 9, 1.
 आस्ते भगः XV, 19 (p. 190, 12.)
 आह्वारस्य परस्यादौ XVI, 9, 13.
 अक्षमस्मिन्दुनयति XV, 17 (p. 188, 6. 7.)
 अक्षभे ऽनेन यजति XVI, 9, 10.
 एष पन्था विततः XV, 17 (p. 188, 22.)
 एष वः कुशिका वीरा XV, 27 (p. 195, 16.)
 कलिः शयानः पुष्यः XV, 19 (p. 190, 17.)
 किं नु मलं XV, 17 (p. 188, 12.)
 चरन्ते मधु विन्दति चरन् XV, 19 (p. 191, 5.)
 चरन्ते मधु विन्दत्यपविशन् XV, 19 (p. 191, 10.)
 ज्येष्ठो मे त्वं पुत्राणां XV, 25 (p. 194, 17.)
 तज्जाया आया भवति XV, 17 (p. 188, 18.)
 तद्दे मा तात तपति XV, 24 (p. 194, 5.)
 ते वै पुत्राः पशुमन्तः XV, 27 (p. 195, 12.)
 ते सम्यक्षो वैश्वामिनाः XV, 27 (p. 195, 18.)
 देवाश्चैतास्तपयः XV, 17 (p. 188, 20.)
 नाना ज्ञानाय XV, 19 (p. 190, 7.)
 नापुत्रस्य लोको ऽस्तीति XV, 17 (p. 189, 2.)
 न मा मर्त्यः कश्चन XVI, 16, 3.
 पतिर्जायां प्रविशति XV, 17 (p. 188, 16.)
 पारिणिता यजमानाः XVI, 9, 7.
 पुररथा वीरवन्तः XV, 27 (p. 195, 14.)
 पुष्यिण्यौ चरतः XV, 19 (p. 190, 22.)
 भीम एव सौयवसिः XV, 25 (p. 194, 11.)
 मधुच्छन्दाः शृणोतनः XV, 26 (p. 195, 1.)
 मरुतः परिवेष्टारः XVI, 9, 16.
 यः सक्तत्पापकं कुर्यात् XV, 24 (p. 194, 8.)
 यं नः पिता संजानीते XV, 26 (p. 195, 9.)
 यन्मिन्नं पुत्रं XV, 17 (p. 188, 3.)
 यावन्तः पुष्यिणां भोगाः XV, 17 (p. 188, 8.)
 शशस्युषेण पितरो XV, 17 (p. 188, 10.)
 संजानानेषु वै ब्रूयाः XV, 25 (p. 194, 20.)
 स वै यथा नो ज्ञपयाः XV, 25 (p. 194, 14.)

VIII.

(A) YAJUS, NIGADA'S, ETC.

- अंहारिरसि VI, 12, 20.
 अग्नप्राणः स्वर्गं लोकम् II, 9, 7.
 अग्नस्य स्वर IV, 12, 7.
 अग्नयः समराः VI, 13, 1.
 अग्नये कव्यवाचनाय स्वाहा IV, 4, 1.
 अग्नये त्वा मर्त्यां वरुणो ददातु VII, 18, 1.
 अग्नये देवेभ्यो धुक्ष II, 8, 4.
 अग्नये स्वाहोषसे स्वाहा VI, 3, 8.
 अग्निमावह सोममावह I, 5, 2; V, 11, 4.
 अग्निरग्नौषोमो तमपनुदन्तु IV, 9, 5.
 अग्निर्ह्यतिर्ह्यतिरग्निः II, 9, 1; VII, 9, 2.
 अग्निर्देवेदः । अग्निर्मन्त्रिदः VII, 9, 3.
 अग्निर्ह्येता । अग्निना (पञ्चहोत्र) X, 16, 4.
 अग्निर्ह्येता वेतु I, 6, 14.
 अग्ने गृहपते सुगृहपतिरहं IV, 12, 10.
 अग्ने इथिया अधिपते IV, 10, 1; 18, 3.
 अग्ने मर्त्यां असि I, 4, 14.
 अग्नेरग्नौषोमयोवज्जितम् IV, 9, 5.
 अग्ने वर्चस्विन् वर्चस्वी त्वम् X, 2, 6.
 अग्ने वाशो विद्युत् IV, 8, 4.
 अग्ने व्रतपते व्रतमचारिषम् IV, 12, 10.
 अग्ने व्रतपते व्रतं चरिष्यामि IV, 8, 3.
 अग्नेष्ट्वा चक्षुषावेचे II, 8, 9.
 अग्नेष्ट्वास्त्रेन प्राञ्जामि IV, 7, 8.
 अजो ऽस्त्रिकपाद् VI, 12, 25.
 अज पितरो मादयध्वम् IV, 4, 11; 9, 2; VIII, 2, 13.
 अथयं पितुं मे पाहि (अजुगुपः) II, 14, 3; resp. 15, 4.
 अदभ्येन त्वा चक्षुषा IV, 8, 1.
 अध्वनो अधिपतिरसि VI, 13, 2.
 अध्वर्यो येषां वा अज्ञादौ प्रजापतेस्तन्वं (तनूवदन) X, 19, 2.
 अनाष्टमस्थनाष्टयम् V, 8, 2.
 अनुपदस्यमज्ञायम् IV, 8, 6.
 अनेनायमस्त्रेन मेधेन XVI, 18, 11.
 अन्तरिक्षे विष्णुर्ह्यंजस IV, 12, 4.
 अन्नमन्नम् II, 14, 5.
 अन्नदास्यन्नपतिः VI, 12, 27.
 अपहता असुराः IV, 4, 2.
 अपानं मे पाहि VI, 8, 2.
 अपिजो ऽसि दुवस्त्रान् VI, 12, 6.
 अशु धूतस्य देव सोम VIII, 8, 6; 9, 4.
 अभयं वो II, 14, 1.
 अभयं ते—मनसा लोपतिष्ठे—II, 13, 2;—वाचा लोपतिष्ठे—13, 4;—प्राणेन लोपतिष्ठे—13, 5;—क्वामेन लोप—13, 6.
 अभौमदन्त पितरः IV, 4, 14; 9, 8.
 अभ्य स्वाशो वो भक्षीय II, 11, 6.
 अयं वै त्वत्तमस्त्रादयं ते योनिः IV, 14, 36.
 अर्को ऽसि वसवस्त्रा गायत्रेण XVII, 16, 1.
 अयालुग्निरग्नेः प्रिया धामानि I, 9, 2.
 अवस्युरसि दुवस्त्रान् VI, 12, 19.
 अश्वनायापिपासे चिया वै II, 8, 6.
 (Cf. II, 8, 7, 8. 16. 22 विकाराः)

असतो मा सद्गमय VI, 8, 9.
 असाववनेनिष्ठ IV, 4, 2.
 असावेतत्ते IV, 4, 5.
 अस्मान्धित प्राजनि दिवं देवांसृतीथं
 III, 20, 4.
 अस्मिन् अस्मरिणे VI, 3, 6.
 अस्यां न उदीच्यां VI, 3, 4 (ऊर्ध्वायां
 VI, 3, 5; दक्षिणस्यां 2; शीथ्यां
 7; प्रतीच्यां 3; प्राच्यां 1.)
 अस्मै प्रतिष्ठायै मा जित्ति I, 5, 9.
 अहिरसि बुध्नः VI, 12, 26.
 आगन्नपानः II, 9, 8.
 आघोषिष्णः प्रतिघोषिष्णः IV, 19, 8.
 आत्मकृतस्तेनसो ऽवयजनमसि VIII,
 9, 1.
 आदित्यास्त्वा आगवेन XVII, 16, 3.
 आदित्यास्त्वा वरुणराजानः IV, 21, 10.
 आपुरस्ता मा प्रजया पशुभिः VIII, 8,
 11.
 आशुणो ऽसि I, 15, 16.
 आयुर्दा अग्ने ऽसि II, 11, 3.
 आयुक्षत्य ऋचो मा गात VI, 8, 6.
 आयुक्षद्गायत्रम् XVII, 12, 1.
 आवह देवान् I, 5, 1 ff.
 इदं यावाश्रयिवी भद्रमभूत् I, 14, 2.
 इदमहमर्वावसोः I, 6, 9.
 इदमहं मां कल्याणै XIII, 14, 6.
 इन्द्रिन्द्रमवागात् XIII, 12, 10.
 इन्द्रं वसुमन्तमावह VI, 9, 13.
 इन्द्रस्य त्वा जठरे IV, 7, 14.
 इन्द्रो ऽसि विश्वोजाः XVI, 13, 4.
 इन्द्रोऽखिलोऽखिलौ X, 3, 10.
 इल एह्यदित एहि II, 12, 3.
 इलासि स्थोनासि I, 12, 5.

इलो अग्ने I, 7, 4.
 इलोपकृतोपकृतेला I, 12, 1.
 इष्टं च वीतं च I, 14, 19.
 इह पुष्टिं पुष्टिपतिः II, 10, 1.
 इह वसुः पुरुवसुः VII, 5, 1.
 इह वसुः संयद्गुः VII, 5, 5.
 इह वसुर्विद्गुः VII, 6, 2.
 उपकृतं बृहत्—उपकृतं वामदेवं I, 11.
 उपकृता देवा अस्य सोमस्य VI, 8, 14.
 उपकृतो ऽयं यजमानो V, 3, 7.
 उपकृतो देवावस्मिन् VII, 5, 6.
 उपकृतो मित्रावरुणौ VII, 5, 3.
 उपकृतो वायुरिन्द्रवायू VII, 5, 1.
 उभावपापस्य V, 17, 10.
 उग्निगसि कविरसि VI, 12, 18. (Cf.
 उग्निगसीय VII, 9, 1.)
 उषासानक्ता अग्ने III, 13, 20.
 ऊर्जं वहन्तोः IV, 5, 3.
 ऋतं सत्याय II, 7, 14.
 ऋतं सत्यम् XIV, 16, 6.*
 ऋतधामासि स्वर्ज्योतिः VI, 12, 23.
 ऋतं त्वा सत्येन II, 6, 10.
 ऋतवो मे दैत्याः IV, 1, 9.
 ऋतस्य द्वारौ VI, 12, 13.
 एष वामाकाशः I, 6, 12.
 एष्टा रायः प्रेषे भगाय V, 8, 5.
 एहि मे प्राणानारोह II, 17, 1.
 ऐतु वसुः पुरुवसुः VII, 3, 1.
 ऐतु वसुः संयद्गुः VII, 3, 3.
 ऐन्द्रोमाहृतमावर्ते I, 6, 5; IV, 12, 10.
 ओजः सहः I, 1, 39.
 ओजसे लेन्द्रियाय भक्षयामि VII, 5,
 13; XVIII, 21, 9.
 ओषधीः प्रीणामि II, 9, 12.

* Comm ऋतं सत्यमित्येवं ब्रवाणाः

- कं प्रपद्ये I, 4, 5.
 कथो ऽसि वयस्यद्वयः VI, 12, 9.
 कामाद्य ला I, 15, 12.
 काम्या एत II, 12, 4.
 छात्रं वेदमन्त्रतम् XIII, 12, 10.
 को ऽदात्मना चदात् IV, 7, 15 ; VII,
 18, 7.
 नवे साक्षा वाचे साक्षा XVII, 12, 3.
 धर्मस्याग्ने वीहि V, 10, 19.
 चक्षुष्या असि IV, 7, 12 ; VIII, 4, 6.
 चितिः शुक् चित्तमात्म्यम् (दमहोऽह) X,
 14, 4.
 चित्रानवे सखि वे II, 11, 4.
 जुषासः सोमः I, 8, 3.
 जुषासा अग्ने I, 7, 6.
 जुषासानि मर्हसि सवनानि VI, 3, 8.
 जुषासावन्नीषोमो I, 8, 7.
 जुषाषो अग्निः I, 8, 3.
 जुष्टो वाचो भुवासम् VI, 9, 17.
 ततो ऽसि तन्मरुसि II, 12, 10.
 तनूनपादग्ने I, 7, 2.
 तस्या इन्द्राय देवता ज्यैष्ठ्याय X, 16, 2.
 तास्यध्वर्यवाधावेन्द्राय सोमम् VI, 7, 10.
 तिष्ठो देवीरग्ने III, 13, 20.
 तुथो ऽसि विश्ववेदाः VI, 12, 17.
 ऋषान्यतु IV, 21, 24.
 तेजसे ला प्रज्ञावर्चसाय VII, 5, 12.
 तेजो ऽसि धृष्टिरसि VIII, 24, 3.
 तेजो ऽसि शुक्रमसि IV, 8, 2.
 ते देवा अकामयन्त X, 18, 2 (सप्तहो-
 तरि)
 ते ह्यया रवान्वाहताः X, 15, 2 (चतुर्हो-
 तरि)
 त्वं प्रज्ञासि XVI, 18, 2, 7.
 दधिघर्मस्याग्ने वीहि VII, 16, 7.
 दर्शाय ते प्रतिदर्शाय IV, 18, 7.
 दिक्षु विष्णुर्धर्मता IV, 12, 5.
 दिवं देवांसुतीवम् III, 20, 4.
 दिवमर्थं यजमानः XVI, 17, 10.
 दिवस्युष्टमसि VI, 6, 12.
 दिवि विष्णुर्धर्मता IV, 12, 2.
 दिवे साहान्तरिणाव साक्षा XVII, 12,
 2.
 दुरो अग्ने आत्मस्य III, 13, 30.
 दुर्मित्रियास्यस्ये सन्तु VIII, 12, 11.
 देवं बर्हिर्वसुवने I, 13, 1 (Cf. II, 5,
 19.)
 देवं बर्हिर्वागिरितीनाम् V, 20, 4.
 देव सवितरेतं वे यज्ञस्य IV, 7, 17.
 देव सवितरेतं ला I, 6, 2.
 देव सोम मुत्यामुष्टमशीय V, 8, 3.
 देवस्य ला सवितुः प्रचरे IV, 7, 5 (Cf.
 21, 7.)
 देवा देवा चोतारा III, 13, 27.
 देवानां समिदसि VIII, 11, 15.
 देवो ऊजोऊतो III, 13, 27.
 देवो उपासान्ता III, 13, 27.
 देवो जोष्टी III, 13, 27.
 देवोर्हारः III, 13, 27.
 देवोऽसि III, 13, 27.
 देवेहो मन्विदः I, 4, 19—22.
 देवो अग्निः खिष्टतु I, 13, 3.
 देवो नराग्रसः I, 13, 2 (II, 5, 19.)
 देवो वनस्यतिः V, 20, 4.
 देवो ऽसि नराग्रसः VII, 5, 22—24 ;
 XVIII, 21, 12.
 देवस्यन्तरसि II, 12, 9.
 देवा चोतारा III, 13, 20.
 धानाः सोमानामग्ने वीहि VIII, 8, 4.
 भुवा असदद्भुतस्य योमो IV, 8, 3.
 नम उप I, 14, 20.
 नमस्ते मायनाय XVII, 13, 1.

नमस्ते वृद्धवे XVII, 13, 3.
 नमस्ते सङ्गायत्रीयाय XVII, 13, 5.
 नमस्ते रत्नमराय XVII, 13, 2.
 नमस्ते वामदेव्याय XVII, 13, 4.
 नमो देवेभ्यः II, 8, 14.
 नमो द्वावाष्टयिबौध्याय I, 6, 11.
 नमो वः पितरः IV, 5, 1.
 नमो वद्वद्याभिहितः VIII, 10, 4.
 नरासंसो ऋषे I, 7, 8.
 नर्यं प्रजां मे पाहि (ऋजुगुप्तः) II, 14, 2; 15, 5.
 निरस्तः परावस्तुः I, 6, 6.
 नि वो जामयो जिहताय VII, 6, 3.
 नृचक्षसं ता VII, 4, 4.
 परिपद्यो ऽसि पवमान VI, 12, 7.
 पाहि मां यज्ञन्यस्य IV, 8, 3.
 पितरस्त्वा यमराजानः IV, 21, 9.
 पिता मानरिद्धा VII, 9, 1.
 पिहन् प्रोषामि II, 9, 13.
 श्रिष्वी चोता (चतुर्होद) X, 15, 4.
 श्रिष्वी विष्णुर्गोद IV, 12, 4.
 श्रिष्वी स्त्वा माभौ IV, 7, 6.
 प्रजापतये ता मङ्गं वरयो ददातु VII, 18, 5.
 प्रजापतये स्वाहा XIII, 12, 8.
 प्रजापतिरकामयत (चतुर्होदरि) X, 14, 2.
 प्रजापतिद्वारोदतु XVII, 16, 7.
 प्रजापतेभोगो ऽसि IV, 9, 4.
 प्रजायै ता पुष्टैः VII, 5, 14.
 प्रतक्षासि नभस्मान् VI, 12, 8.
 प्रत्येता वामास्तृता VII, 6, 6.
 प्राच्या दिशा सह (दक्षिणया दिशा—, प्रतीच्या दिशा—etc.) IV, 11, 4.
 प्राणं दीक्षामुपैमि V, 4, 6.
 प्राणपा ऋषि IV, 7, 11.

प्राणं मे पाहि VI, 8, 1 (Cf. IV, 7, 11; 9, 2.)
 वरिरेग्रे I, 7, 5.
 वृद्धयन्तरे म जगृ VI, 3, 8.
 वृद्धस्यतये ता मङ्गं वरयो ददातु VII, 18, 3.
 वृद्धस्यतिर्गङ्गा स यज्ञं पातु IV, 6, 9.
 यज्ञं पिन्वस्व प्राणं मे पाहि IV, 9, 2.
 भर्गं मे वोचः V, 1, 10.
 भा विभा उवाः VII, 9, 6.
 भुजित्यभिगतः XII, 23, 2 (Ath. V. 20, 135, 1 ff.)
 भुवः स्वाहा III, 21, 3.
 भूः II, 7, 7.
 भूः प्रपद्ये VI, 2, 2.
 भूः स्वाहा III, 21, 2.
 भूतमसि भविष्यदसि VIII, 21, 3.
 भूतानां गर्भमादधे V, 14, 12.
 भूपते भवपते IV, 20, 1.
 भूर्भुवः I, 1, 38.
 भूर्भुवः स्वाः II, 13, 2; IV, 12, 10; X, 21, 15; XIV, 16, 7.
 भूर्भुवः स्वाः स्वाहा III, 19, 3; 21, 6; VI, 3, 8; VIII, 8, 10.
 मनसस्यतिना ने ऊतस्य I, 10, 2.
 मनो दीक्षामुपैमि V, 4, 4.
 मनो मे मनसा दीक्षताय V, 4, 1.
 मल्लिच्छयो ऽसि VI, 12, 14.
 महादसि यशो ऽसि XVIII, 20, 8.
 महाद्विर्होता (सप्तहोद) X, 18, 4.
 मापो मौषधौर्हिसौः VIII, 12, 11.
 मित्रस्य ता चक्षुषा IV, 7, 4.
 मित्रावरुणयोस्त्वा प्रशस्नोः V, 15, 8.
 यज्ञस्य संततिः II, 6, 12.
 यमाय ता मङ्गं वरयो ददातु VII, 18, 4.

यमायाङ्गिरस्तने—खाद्वा IV, 4, 1.
 यमिमं प्रजयं XVIII, 21, 8.
 या यज्ञस्य समृद्धस्य II, 9, 9.
 [चक्षुर्यो येषां वा अन्नादीं प्रजापतेस्तन्मं
 (तनूवदन) X, 19, 2.
 यद्राय ला जुष्टम् IV, 17, 7. 8. 9.
 यद्राय ला मद्यं वरुणो ददातु VII, 18,
 2.
 यद्रास्वा चैष्टुभेन XVII, 16, 2.
 यद्रास्वन्द्राजानः IV, 21, 11.
 यद्रो ऽसि सुमेवः XVI, 18, 6.
 रूपमनुरूपं VIII, 16, 3.
 रोक्षीभ्यां रोक्षः VIII, 25, 3.
 वयोधसं ला वयोधाः VII, 4, 4.
 वरुणो ऽसि धर्मपतिः XVI, 18, 5.
 वसवस्त्राग्निराजानः IV, 21, 8.
 वज्रिरसि हव्यवाचनः VI, 12, 15.
 वागायुर्विन्वायुः XVII, 12, 5.
 वागैतु वागुपेतु X, 21, 16.
 वाचं दीक्षामुपैसि V, 4, 5.
 वाचं न जिन्व VII, 10, 15.
 वाचस्यतिना ते ऊतस्य I, 10, 2.
 वाचस्यते ऽच्छिद्रया वाचा X, 16, 6.
 वाचस्यते वाचो वीर्येण X, 15, 6.
 वाचस्यते विधेनामन् X, 18, 6.
 वाचस्यते हृदिदेनामन् X, 14, 6.
 वाजस्याहं सवितुः सवे XVI, 17, 1. 2.
 3. 8.
 वाजिनस्याग्ने वीहि III, 8, 24.
 वाजिनो देवा हविः III, 8, 22.
 वाजो ऽसि वाजिनमसि III, 8, 27.
 विभूरसि प्रवाहणः VI, 12, 11.
 विराजो दोक्षो ऽसि IV, 21, 3.
 विश्वे ला देवा आनुष्टुभेन XVII, 16, 4.
 विश्वे ला देवा प्रजापतिराजानः IV, 21,
 12.

विश्वे देवा अनु मा प्रसर्पेत VI, 13, 3.
 विश्वे देवास्तथस्त्रिंशः IV, 10, 3.
 वृष्टिरसि पाषाणम् II, 7, 18; IV,
 8, 3.
 वेद ते पितरम् IV, 18, 5.
 वेदो ऽसि I, 15, 12.
 वीषट् I, 1, 39, etc.
 ग्रंथोःग्रंथोः IV, 18, 10.
 ग्रंथ पशुमे पाहि (आजुगपः) II, 14,
 4; 15, 2.
 ग्रतं हिमाः IV, 12, 10.
 ग्रान्तिरसि IV, 7, 9.
 शिवंशिवम् IV, 17, 13.
 श्रान्थुरसि मार्जाक्षीयः VI, 12, 21.
 श्रान्थुरस्युपसद्यः VI, 12, 22.
 श्रोत्रो ऽसि पला VI, 8, 10.
 श्रोत्रपा असि IV, 7, 13.
 श्वः सुत्या वामिन्द्राग्नी X, 1, 13.
 श्वाचो ऽसि प्रचेताः VI, 12, 16.
 श्वस्रोर्वीः I, 6, 4.
 सं यज्ञपतिराग्निषा IV, 13, 3.
 सं देवतौर्जगतौभिः VIII, 9, 2.
 सं वाक् प्राचेन XVII, 17, 1.
 संवेशयोपवेशाय XIII, 5, 4 5. 6.
 संहितासि विश्वरूपी II, 12, 1.
 सखासि पला VI, 8, 12.
 सजूर्देवेभ्यः II, 8, 20. 21.
 सत्य आताय II, 7, 13.
 सं व्योतिषाभूय IV, 12, 8.
 सत्यं लतेर्न II, 6, 11.
 सत्येनावष्टयम् II, 12, 12.
 सदसि सन्ने भूयाः IV, 11, 3.
 सं तमग्ने सूर्यस्य वर्षसा II, 11, 5.
 सं ला स्रजामि II, 10, 6.
 सं देवो देवा दधातु XVII, 15, 11.
 स भद्रमकुर्यो नः VII, 4, 12.

समहं प्रजया IV, 12, 9.
 समप ओषधीनाम् II, 8, 10.
 समिधः समिधः I, 7, 1.
 समद्रो ऽसि विश्वव्याः VI, 12, 24.
 समुद्रो ऽसि विश्वभराः VI, 12, 10.
 सवालसि छत्रानो VI, 12, 3.
 सवालसि खरालसि VIII, 17, 3.
 सं ब्रह्म ब्राह्मणा XVII, 15, 12.
 सं महान् महत्या XVII, 15, 10.
 सं मा कामेन IV, 12, 10.
 सवितासि सत्यप्रसवः XVI, 18, 3.
 सुपथो ऽसि पत्न्या VI, 8, 11.
 सुभूतकृतः II, 8, 8.
 सुभूताय वः II, 8, 15.
 सुभूर्नामासि श्रेष्ठः XVII, 13, 10.
 सुमित्रिया न आपः VIII, 12, 11.

सूर्ये भाजस्विन् भाजस्वी X, 4, 12.
 सूर्येले चक्षुः X, 17, 4.
 सूर्याय देवेभ्यो धुक् II, 8, 5.
 सूर्यो ज्योतिः II, 9, 2.
 सो ऽकामयताम्नादः (पद्मोतरि) X, 17, 2.
 सोमं राजानं चन्द्रमसम् III, 8, 15.
 सोमः सोमस्य पिबतु X, 17, 6.
 सोमस्याग्ने वीहि VII, 3, 4; VIII, 8, 5.
 सोमाय पिबसते स्वाहा IV, 4, 1.
 स्वयंभूरसि श्रेष्ठः IV, 12, 10.
 स्वः I, 1, 39.
 स्वः स्वाहा III, 21, 5.
 स्वाहाग्निं स्वाहा सोमं I, 7, 6.
 स्विरग्ने वीहि VII, 1, 8.
 ऊतं वविर्नधु V, 10, 31.
 ऊते वा भवितं भवयामि VII, 4, 15.

(B.) NIVIDS.

अग्निजातवेदाः VIII, 24.
 [अग्निदेवेभ्यः VII, 9, 3.*]
 अग्निर्वैश्वानरः VIII, 22.
 अस्य मदे अरितदिन्द्रः VIII, 25.
 इन्द्रो देवः VIII, 17.
 इन्द्रो मयवान् VIII, 16, 1.

अभवो देवाः VIII, 20, 1.
 आवाष्टयिवी VIII, 19, 1.
 मयतो देवाः VIII, 23, 1.
 विश्वे देवाः VIII, 21.
 सविता देवः VIII, 18.

INDEX IX.

PRAIṢA'S, ATIPRAIṢA'S, ETC.

अग्नये मय्यमानाय III, 13, 16.
 अग्नये समिधमानाय I, 4, 4.
 अग्निमय्य होतारम् (स्वः स्वाहाप्रैव)† V,
 20, 5.

अग्निर्मे देवो होता लंमानुषः V, 1, 6.
 अग्नीत्यालीवतस्य यज VIII, 5, 1.
 अग्नीषोमाभ्यां प्रणीयमानाभ्याम् V, 14,
 7.

* This is a Puroruo, but in its form like a Nivid.

† Comm. द्वियजमानके अष्टणीतामिमौ यजमानौ पचन्तौ पक्तीः पचन्तौ पुरीक्षां यजन्तावग्नीषोमाभ्यां हवामि । यज्यजमानके । अग्निमय्य होतारमष्टतेमे यजमानाः etc.

- अग्रायमनुशंस IX, 24, 1.
 अक्षाक वदस VII, 6, 1.
 अजैदग्निः* (उपप्रेष) V, 16, 9.
 अध्वर्ये उप नु रम XVII, 11, 3.
 अध्वर्येवैषौरपाः VI, 7, 8.
 अध्वर्यो शोसावो VII, 19, 6; VIII, 3, 5; XVII, 17, 14 (cf. शोसावो).
 अभिगो शमीध्वम् V, 17, 10.
 अप इष्य होतः VI, 7, 1.
 अयास्यीद् ; अयास् VII, 4, 11.
 अर्थम् IV, 21, 4.
 असा उपकथस VII, 4, 13.
 असावेतते IV, 15, 4.
 असा रचः संज्ञतात् (अभिगु) V, 17, 8.
 आचमनीयम् IV, 21, 5.
 आदित्येभ्यः VIII, 1, 3.
 आदित्यो मे दैवो उज्जाता V, 1, 3.
 आ वेला XVII, 15, 9.
 इन्द्राय महत्तते VII, 19, 1.
 इह मद एव मधवन् (अतिप्रेष) X, 1, 11.
 इह मदोऽ मद मधोर्मेदस्य—मोदैव XII, 26, 11.
 उक्थशाः VII, 9, 7.
 उज्जीयमाणाय V, 15, 3.
 उतेव नक्षत्रः VI, 7, 9.
 [ओम्] उत्स्जत IV, 21, 24.
 उदीचीनान् (अभिगु) V, 17, 3.
 उज्जीयमानाय VII, 7, 1; उज्जीयमानेभ्यः VII, 4, 1.
 उपप्रेष्य होतः V, 16, 9.
 उपहवमं ग्रहणं दृष्टेः ऽष्टावाको वा —तं होतश्चपकथस VII, 6, 4.—
 उपकथस VII, 4, 13; 6, 4; VIII, 5, 5.
 ऊवध्यगोहं पार्थिवं अनतात् V, 17, 7; XV, 1, 26.
 एकधास्य लचमाद्यतात् (अभिगु) V, 17, 4.
 एवाह करितरोथा मोदैव (प्रतिगुर) XII, 19, 6.
 एषा XVII, 17, 10.
 ओषा (resp. ओषो) मोदैव X, 5, 16; 17; XII, 11, 10; 17, 2; 19, 6; 23, 5; 24, 6; 26, 11 (=अथ मदेव).
 ओं होतस्तथा होतः X, 13, 28; XVI, 1, 24.
 ओम् IV, 6, 17; VII, 18, 6; XV, 27 (p. 196, 2, 3), etc.
 ओं कुर्वत IV, 21, 24.
 घर्मस्य यज V, 10, 17.
 घृतस्य यज VIII, 4, 1, 3.
 चन्द्रमा मे दैवो V, 1, 3.
 चित्तिभ्यः प्रथौयमानाभ्यः IX, 24, 9.
 तथा (प्रतिगुर) XV, 27 (p. 196, 2-3.)
 दधिघर्मस्य यज VII, 16, 4.
 देवं बर्हिः सुदेवं देवैः† V, 20, 1.
 देवाय सवित्रे VIII, 3, 1.
 देवेभ्यः प्रातर्यावभ्यः VI, 3, 9.
 दैव्याः शमितार उत च मनूष्याः (अभिगु) V, 17, 1.
 द्वादशकलसूष्णींशं प्रत्याम्यौतात् XVII, 14, 3.

* असनदाजम् ।

† Comm. देवं बर्हिः सुदेवं देवैः स्यादित्येवमादिभिरैकादशभिर्यजेत्यन्तेभ्ये ऽनवानं प्रेष्यति मैत्रायणः परिभाषितत्वात् ।

धानाः सोमानामिन्द्र VIII, 8, 2.
 नेष्टपङ्कयस् VIII, 5, 5.
 पत्नी धियस्तुमाना XII, 23, 5 (प्रति-
 गर) *
 परिवीथमाणा V, 15, 4.
 पर्धयये V, 16, 8.
 पुराषैरेनं पुष्पछद्मी राजभिः संगायत
 XVI, 1, 25.
 प्रजापतिर्मै देवः V, 1, 8.
 षो प्रतिष्ठ IV, 7, 17.
 प्रशास्त्रः प्रमुहि VII, 14, 9 (cf. VI, 8, 5.)
 प्राक्षा अग्निं भरत (अभिगु) V, 17, 2;
 XV, 1, 26.
 वृहद्दन्ति VII, 15, 11.
 ब्रह्मन् XVI, 18, 1.
 ब्रह्मन् प्रस्थास्यामि IV, 7, 16.
 ब्रह्मन् स्तोष्यामः प्रशास्त्रः VI, 8, 5.
 मदेय मदैवो षोषा मोदैव XII, 13, 4.
 मनोताये हविषः V, 19, 13.
 मधुपर्कः IV, 21, 6.
 मानुषः I, 6, 1.
 यजमान होतरध्वर्यो ऋद्वृक्षन् पोतर्नेष्ट-
 रतोपवक्तृरिषेयध्वम् (उपवृष्ट) VII,
 6, 8.
 यूपायाम्यमानाय V, 15, 2.
 येयजामह I, 1, 36 ff.
 ये स्वधामहे III, 16, 15.
 हवितो घर्मेः V, 9, 25.
 वनिष्ठुमस्य मा राविष्ठ (अभिगु) V, 17,
 9.
 वायुर्मै देवः V, 1, 7.
 वि किमयमाहो षोषा मोदैव (प्रतिगर)
 XII, 24, 6.†
 वैश्वानराय IX, 25, 2.

वीषट् I, 1, 36-39, etc.
 शम्योर्ज्ञूहि I, 14, 21.
 शोसावो (शंसाव) VII, 9, 1; cf.
 अध्वर्यो शोसावो.
 श्वेनमस्य वक्तुः (अभिगु) V, 17, 5.
 श्रातं हविः VII, 16, 3.
 शङ्खितिरस्य वक्तुः (अभिगु) V, 17, 6
 सप्तसु स्तोत्रियासु परि० XVII, 14, 4.
 समुपहृताः काः VIII, 9, 3.
 समिधः प्रेष्य V, 16, 4.
 षो सर्पत VII, 14, 9.
 सीद (अष्टावाक) VII, 6, 1.
 स्रक्ता प्रेष्य V, 20, 5.
 स्रक्ता ब्रूहि I, 14, 1.
 सोमाय पयुक्षमाणाय V, 6, 1.
 सौम्यस्य यज VIII, 4, 2.
 षो स्तुत VI, 8, 7.
 सोकेभ्यः V, 18, 1.
 सोचवतां शस्त्राणामेषा VII, 10, 2.
 स्वधा नमः III, 16, 15.
 स्वाहाकृतिभ्यः V, 18, 2.
 हविर्धानाभ्यां प्रवर्त्यमानाभ्याम् V. 13, 2.
 वै महाह इदं मधु XVII, 14, 14. (?)
 होतरभिष्टुहि V, 9, 4.
 होतरेतस्यज VII, 8, 7.
 होतर्वैदस्य VII, 16, 2.
 होता यजन् प्रजापतिम् XVI, 7, 2.
 होता यजदग्निं समिधा V, 16, 4 अग्निं
 स्वाहाव्यस्य V, 18, 2; अग्निं स्विष्टक-
 तम् V, 19, 22; अग्निं पुरोक्षाशस्य
 V, 19, 10; पुरोक्षाशानाम् VII, 1,
 7; अग्नीषोमौ V, 18, 10; 19, 7.
 15; अक्षिना VII, 2, 9; XV, 15,
 9; आदित्यान् VIII, 1, 5; इन्द्र

* Cf. Vait-Sūtra 32, 27.

† Cf. Vait-Sūtra, 32, 32.

हरिर्वा (etc.) VII, 1, 3; इन्द्रं VII, 2, 3; देवं सवितारम् VIII,
 होवात् VII, 8, 2; इन्द्रं द्वितीयस्य 3, 3; मित्रावरुणौ VII, 2, 6;
 सवनस्य VIII, 2, 4; इन्द्रं प्रातः वनस्पतिम् V, 19, 19; वायुम् VII,
 प्रातःसावस्य VII, 4, 2; इन्द्रं मरुत- 2, 3.
 न्तम् VII, 19, 3; इन्द्रं माध्यन्दिनस्य होता विद्वौ XII, 23, 5 (प्रतिवर)*
 सवनस्य VII, 17, 4; इन्द्रवायू होयि होतः X, 13, 27; XVI, 1, 23.

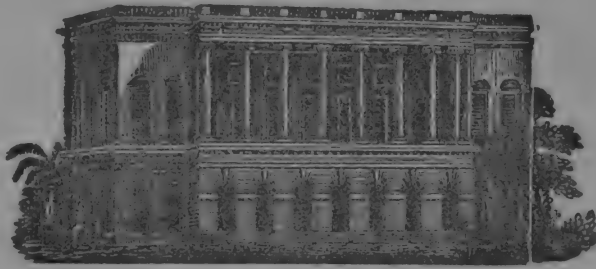
* Vait-Sūtra 32, 27.

THE END OF VOLUME I.

21/67

BIBLIOTHECA INDICA ;
A
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 532.

शाङ्खायनश्रौतसूत्रम् ।

THE S'RAUTA SU'TRA OF S'ANKHA'YANA

EDITED BY
DR. ALFRED HILLEBRANDT,
*Professor of Sanscrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL. I.
Text, Critical Notes, Indices.
FASCICULUS I.

CALCUTTA :

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1885.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRÜBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Atharvana Upanishads, (Sanskrit) Fasc. I—V @ /10/ each..	Rs. 3	2
Áśvaláyana Grihya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—IV @ /10/ each	.. 2	8
Agni Purāṇa, (Sans.) Fasc. I—XIV @ /10/ each	.. 8	12
Aitareya Aranyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /10/ each	.. 3	2
Aphorisms of Sāṅdilya, (English) Fasc. I	.. 0	10
Aphorisms of the Vedānta, (Sans.) Fasc. III—XIII @ /10/ each	.. 6	14
Brahma Sūtras, (English) Fasc. I	.. 1	0
Bhāmatī, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /10/ each	.. 5	0
Bṛihad Aranyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. IV, VI, VII & IX @ /10/ each	2	8
Ditto (English) Fasc. II—III @ /10/ each	.. 1	4
Bṛihat Saṃhitā, (Sans.) Fasc. I—III, V—VII @ /10/ each	.. 3	12
Chaitanya-Chandrodaya Nāṭaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /10/ each	.. 1	4
Chaturvarga Chintāmaṇi, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, 1—9, @ /10/ each Fasc.	.. 28	4
Chhāndogya Upanishad, (English) Fasc. II	.. 0	10
Daśa Rūpa, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each	.. 1	14
Gopatha Brāhmaṇa, (Sans. & Eng.) Fasc. I and II @ /10/ each	.. 1	4
Gopāla Tāpani, (Sans.) Fasc. I	.. 0	10
Gobhiliya Grihya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /10/ each	.. 7	8
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /10/ each	.. 1	14
Kātantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ /1/ each	.. 6	0
Kathā Sarit Sāgara, (English) Fasc. I—XI @ /1/ each	.. 11	0
Lalita Vistara, (Sans.) Fasc. I—VI @ /10/ each	.. 3	12
Ditto (English) Fasc. I—II @ /1/ each	.. 2	0
Maitri Upanishad, (Sans. & English) Fasc. I—III (in one volume)	.. 1	14
Mīmāṃsā Darśana, (Sans.) Fasc. II—XVI @ /10/ each	.. 9	6
Mārkaṇḍeya Purāṇa, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /10/ each	.. 2	8

(Continued on third page of cover.)

Nṛsiṃha Tāpanī, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each	Rs.	1	14
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. I—IV @ /10/ each Fasc.	6	4	
Nārada Pancharātra, (Sans.) Fasc. IV @ /10/ each	..	0	10
Nyāya Darśana, (Sans.) Fasc. I and III @ /10/ each	..	1	4
Nītisāra, or, The Elements of Polity, By Kāmandakī, (Sans.) Fasc. II—IV	..	1	14
Parishtaparvan (Sans.) Fasc. I	..	0	10
Piṅgala Chhandah Sūtra, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each..	..	1	14
Prithirāj Rāsau, (Sans.) Fasc. I—V @ /10/ each	..	3	2
Ditto (English) Fasc. I	..	1	0
Pāli Grammar, (English) Fasc. I and II @ /10/ each	..	1	4
Prākṛita Lakṣaṇam, (Sans.) Fasc. I	..	1	8
Parāsara Smṛiti (Sans.) Fasc. I and II	..	1	4
Rig Veda, (Sans.) Vol. I, Fasc. IV	..	0	10
Srauta Sūtra of Apastamba, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /10/ each	..	5	0
Ditto Āśvalāyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /10/ each	..	6	14
Ditto Lātyāyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /10/ each	..	5	10
Sāma Veda Samhitā, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8, @ /10/ each Fasc.	..	23	2
Sāhitya Darpaṇa, (English) Fasc. I—IV @ /10/ each	..	2	8
Sāṅkhyā Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /10/ each	..	1	4
Sūrya Siddhānta, (Sans.) Fasc. IV	..	0	10
Sarva Darśana Sangraha, (Sans.) Fasc. II	..	0	10
Saṅkara Vijaya, (Sans.) Fasc. II and III @ /10/ each	..	1	4
Sāṅkhyā Pravachana Bhāṣhya, (English) Fasc. III	..	0	10
Sāṅkhyā Sāra, (Sans.) Fasc. I	..	0	10
Suśruta Samhitā, (Eng.) Fasc. I and II @ 1/each	..	2	0
Taittirīya Āraṇyaka, (Sans.) Fasc. I—XI @ /10/ each	..	6	14
Ditto Brāhmaṇa (Sans.) Fasc. I—XXIV @ /10/ each	..	15	0
Ditto Saṃhitā, (Sans.) Fasc. I—XXXII @ /10/ each	..	20	0
Ditto Prātiśākhya, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each	..	1	14
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sans.) Fasc. II and III @ /10/ each	..	1	4
Ditto Aitareya Svetāśvatara Kena Iśā Upanishads, (English) Fasc. I and II @ /10/ each	..	1	4
Tāndyā Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I—XIX @ /10/ each	..	11	14
Uttara Naishadha, (Sans.) Fasc. II—XII @ /10/ each	..	6	14
Vāyu Purāṇa, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—4, @ /10/ each Fasc.	..	6	4
Vishṇu Smṛiti, (Sans.) Fasc. I—II @ /10/ each	..	1	4
Yoga Sūtra of Patanjali, (Sans. & English) Fasc. I—V @ /14/ each	..	4	6
The same, bound in cloth	..	5	2

Arabic and Persian Series.

'Alamgīrnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /10/ each	..	8	2
Āin-i-Akbarī, (Text) Fasc. I—XXII @ 1/4 each	..	27	8
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII)	..	12	4
Akbarnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XXVI @ 1/4 each	..	32	8
Bādshāhnāmah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /10/ each	..	11	14
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to, thick paper, @ 4/12; thin paper	..	4	8
Dictionary of Arabic Technical Terms and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/4 each	..	26	4
Farhang-i-Rashidī (Text), Fasc. I—XIV @ 1/4 each	..	17	8
Fihrist-i-Tūsī, or, Tūsī's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ /12/ each	..	3	0
Futūḥ-ul-Shām Waqīdī, (Text) Fasc. I—IX @ /10/ each	..	5	10
Ditto Azādī, (Text) Fasc. I—IV @ /10/ each	..	2	8
Haft Asmān, History of the Persian Mansawī, (Text) Fasc. I	..	1	0
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ 1/ each	..	6	0
Iqbāl-nāmah-i-Jahāngīrī, (Text) Fasc. I—III @ /10/ each	..	1	10
Isabāh, with Supplement, (Text) 34 Fasc. @ /12/ each	..	25	8
Maghāzī of Wāqīdī, (Text) Fasc. I—V @ /10/ each	..	3	0
Muntakhab-ul-Tawārikh, (Text) Fasc. I—XV @ /10/ each	..	9	2

(Turn over.)

Muntakhab-ul-Tawárikh (English) Vol. II, Fasc. I.	Rs.	1	6
Muntakhab-ul-Lubáb, (Text) Fasc. I—XVIII @ /10/ each, and Fasc.			
XIX with Index @ /12/	..	12	0
Mu'ásir-i-'Álamgiri (Text), Fasc. I—VI @ /10/ each	..	3	12
Nukhbat-ul-Fikr, (Text) Fasc. I	..	0	10
Nizám's Khiradnámah-i-Iskandari, (Text) Fasc. I and II @ 1/ each	..	2	0
Suyúty's Itqán, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/4 each	..	8	12
Tabaqát-i-Násirí, (Text) Fasc. I—V @ /10/ each	..	3	2
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ 1/ each	..	14	0
Tárikh-i-Firúz Sháhi, (Text) Fasc. I—VII @ /10/ each	..	4	6
Tárikh-i-Baihaqi, (Text) Fasc. I—IX @ /10/ each	..	5	10
Wis o Rámín, (Text) Fasc. I—V @ /10/ each	..	3	2

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

- ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII. IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ 10/ each .. Rs. 80 0
Ditto Index to Vols. I—XVIII .. 5 0
- PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ 4/ per No.; and from 1870 to date @ 8/ per No.
- JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1849 (12), 1850 (7), @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers; and for 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), @ 1/8 per No. to Subscribers and @ 2/ per No. to Non-Subscribers.
- N. B. The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
- General Cunningham's Archaeological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864) .. 2 0
- Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868) .. 2 0
- Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875) .. 4 0
- Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) .. 4 0
- A Grammar and Vocabulary of the Northern Balochi Language, by M. L. Dames (Extra No., J. A. S. B., 1880) .. 4 0
- Introduction to the Maithili Language of North Bihár, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) .. 2 0
Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) .. 4 0
- Anis-ul-Musharrihin .. 3 0
- Catalogue of Fossil Vertebrata .. 2 0
- Ditto of Arabic and Persian Manuscripts .. 1 0
- Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor .. 2 0
- Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis .. 1 8
- Istíláhát-us-Súfiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo. .. 1 0
- Ináyah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each .. 32 0
- Jawámi-ul-'ilm ir-riyázi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I .. 2 0
- Khizánat-ul-'ilm .. 4 0
- Mahábharata, Vols. III and IV, @ 20/ each .. 40 0
- Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—II, with 5 coloured Plates, 4to. @ 6/ each .. 12 0
- Purána Sangraha, I (Markandeya Purana), Sanskrit .. 1 0
- Sharaya-ool-Islám .. 4 0
- Tibetan Dictionary .. 10 0
- Ditto Grammar .. 8 0
- Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer .. 2 0
- Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XVIII @ 1/ each .. 18 0
- Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra .. 5 0

BIBLIOTHECA INDICA ;

A
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 555.

शाङ्खायनश्रौतसूत्रम् ।

THE S'RAUTA SU'TRA OF S'ANKHA'YANA

EDITED BY
DR. ALFRED HILLEBRANDT,
*Professor of Sanscrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL. I.
Text, Critical Notes, Indices.
FASCICULUS II.

CALCUTTA :

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1885.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRÜBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Atharvaṇa Upanishads, (Sanskrit) Fasc. I—V @ /10/ each..	Rs. 3	2
Āśvalāyana Gṛhya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—IV @ /10/ each	.. 2	8
Agni Purāṇa, (Sans.) Fasc. I—XIV @ /10/ each 8	12
Āitareya Āraṇyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /10/ each	.. 3	2
Aphorisms of Sāṅdilya, (English) Fasc. I 0	10
Aphorisms of the Vedānta, (Sans.) Fasc. III—XIII @ /10/ each	.. 6	14
Brahma Sūtras, (English) Fasc. I 1	0
Bhāmātī, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /10/ each 5	0
Bṛihad Āraṇyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. VI, VII & IX @ /10/ each	.. 1	14
Ditto (English) Fasc. II—III @ /10/ each 1	4
Bṛihat Saṃhitā, (Sans.) Fasc. I—III, V—VII @ /10/ each	.. 3	12
Chaitanya-Chandrodaya Nāṭaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /10/ each	.. 1	4
Chaturvarga Chintāmani, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, 1—11, @ /10/ each Fasc.	.. 29	6
Chhāndogya Upanishad, (English) Fasc. II 0	10
Daśa Rūpa, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each 1	14
Gopatha Brāhmaṇa, (Sans. & Eng.) Fasc. I and II @ /10/ each	.. 1	4
Gobhiliya Gṛhya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /10/ each 7	8
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /10/ each 1	14
Kātantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ 1/ each 6	0
Kāthā Sarit Sāgara, (English) Fasc. I—XIII @ 1/ each 13	0
Kāla Mādhava, (Sans.) Fasc. I 0	10
Lalita Vistara, (Sans.) Fasc. I—VI @ /10/ each 3	12
Ditto (English) Fasc. I—II @ 1/ each 2	0
Maitri Upanishad, (Sans. & English) Fasc. I—III (in one volume)	.. 1	14
Mīmāṃsā Darśana, (Sans.) Fasc. II—XVIII @ /10/ each 10	10
Mārkaṇḍeya Purāṇa, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /10/ each 2	8
Nṛsiṃha Tāpanī, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each 1	14
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1 & 6, @ /10/ each Fasc.	.. 7	8
Nārada Pañcharātra, (Sans.) Fasc. IV @ /10/ each 0	10

(Continued on third page of cover.)

Nārada Smṛiti (Sans.) Fasc. I	Rs. 0	10
Nyāya Darśana, (Sans.) Fasc. I and III @ /10/ each ..	1	4
Nītisāra, or The Elements of Polity, By Kāmandaki, (Sans.) Fasc. II—V ..	2	8
Parīśiṣṭapārvaṇ (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each ..	1	14
Pingala Chhandah Sūtra, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each ..	1	14
Prithirāj Rāsau, (Hindi) Fasc. I—V @ /10/ each ..	3	2
Ditto (English) Fasc. I	1	0
Pāli Grammar, (English) Fasc. I and II @ /10/ each ..	1	4
Prākṛita Lakṣhaṇam, (Sans.) Fasc. I	1	8
Parāsara Smṛiti (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each ..	1	14
Srauta Sūtra of Āpastamba, (Sans.) Fasc. I—X @ /10/ each ..	6	4
Ditto Aśvalāyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /10/ each ..	6	14
Ditto Lātyāyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /10/ each ..	5	10
Ditto Śāṅkhāyana Fasc. I, (Sans.)	0	10
Sāma Veda Saṃhitā, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8, @ /10/ each Fasc. ..	23	2
Sāhitya Darpaṇa, (English) Fasc. I—IV @ /10/ each ..	2	8
Sāṅkhyā Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /10/ each ..	1	4
Sūrya Siddhānta, (Sans.) Fasc. IV	0	10
Sarva Darśana Saṅgraha, (Sans.) Fasc. II	0	10
Sankara Vijaya, (Sans.) Fasc. II and III @ /10/ each ..	1	4
Sāṅkhyā Pravachana Bhāṣhyā, (English) Fasc. III	0	10
Sāṅkhyā Sāra, (Sans.) Fasc. I	0	10
Suśruta Saṃhitā, (Eng.) Fasc. I and II @ 1/each ..	2	0
Taittiriya Aranya Fasc. I—XI @ /10/ each ..	6	14
Ditto Brāhmaṇa (Sans.) Fasc. I—XXIV @ /10/ each ..	15	0
Ditto Saṃhitā, (Sans.) Fasc. I—XXXIII @ /10/ each ..	20	10
Ditto Prātiśākhya, (Sans.) Fasc. I—III @ /10/ each ..	1	14
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sans.) Fasc. II and III @ /10/ each ..	1	4
Ditto Aitareya Svetāśvatara Kena Yśā Upanishads, (English) Fasc. I and II @ /10/ each ..	1	4
Tāṇḍyā Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I—XIX @ /10/ each ..	11	14
Tattva Chintāmaṇi, Fasc. I & II (Sans.) @ /10/ each ..	1	4
Uttara Naishadha, (Sans.) Fasc. II—XII @ /10/ each ..	6	14
Vāyu Purāṇa, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—5, @ /10/ each Fasc ..	6	14
Vishṇu Smṛiti, (Sans.) Fasc. I—II @ /10/ each ..	1	4
Yoga Sūtra of Patañjali, (Sans. & English) Fasc. I—V @ /14/ each ..	4	6
The same, bound in cloth	5	2

Arabic and Persian Series.

'Alamgir-nāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /10/ each ..	8	2
Āin-i-Akbari, (Text) Fasc. I—XXII @ 1/4 each ..	27	8
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII)	12	4
Akbarnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XXX @ 1/4 each ..	37	8
Bādhshāhnāmah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /10/ each ..	11	14
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to., thick paper, @ 4/12; thin paper	4	8
Dictionary of Arabic Technical Terms and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/4 each ..	26	4
Farhang-i-Rashīdī (Text), Fasc. I—XIV @ 1/4 each ..	17	8
Fihrist-i-Tūsī, or, Tūsī's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ /12/ each ..	3	0
Futūh-ul-Shām Waqīdī, (Text) Fasc. I—IX @ /10/ each ..	5	10
Ditto Azādī, (Text) Fasc. I—IV @ /10/ each ..	2	8
Haft Asmān, History of the Persian Mansawī (Text) Fasc. I ..	1	0
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ 1/ each ..	6	0
Iqbālnāmah-i-Jahāngiri, (Text) Fasc. I—III @ /10/ each ..	1	14
Isabāh, with Supplement, (Text) 37 Fasc. @ /12/ each ..	27	12
Maghāzī of Wāqīdī, (Text) Fasc. I—V @ /10/ each ..	3	2
Muntakhab-ul-Tawārikh, (Text) Fasc. I—XV @ /10/ each ..	9	6
Muntakhab-ul-Tawārikh (English) Vol. II, Fasc. I & II @ 1/ each ..	2	0

(Turn over.)

Muntakhab-ul-Lubáb, (Text) Fasc. I—XVIII @ /10/ each, and Fasc. XIX with Index @ /12/ ..	12	0
Mu'ásir-i-'Alamgiri (Text), Fasc. I—VI @ /10/ each ..	3	12
Nukhbat-ul-Fikr, (Text) Fasc. I ..	0	10
Nizámí's Khiradnámah-i-Iskandari, (Text) Fasc. I and II @ 1/ each ..	2	0
Suyúty's Itqán, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/4 each ..	8	12
Tabaqát-i-Násirí, (Text) Fasc. I—V @ /10/ each ..	3	2
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ 1/ each ..	14	0
Tárikh-i-Firúz Sháhi, (Text) Fasc. I—VII @ /10/ each ..	4	6
Tárikh-i-Baihaqi, (Text) Fasc. I—IX @ /10/ each ..	5	10
Wis o Rámin, (Text) Fasc. I—V @ /10/ each ..	3	2
Zafarnamah, Fasc. I ..	0	10

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ /10/ each ..	Rs. 80	0
Ditto Index to Vols. I—XVIII ..	5	0
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per No.; and from 1870 to date @ /8/ per No.		
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1849 (12), 1850 (7), @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers; and for 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), @ 1/8 per No. to Subscribers and @ 2/ per No. to Non-Subscribers.		
N. B. <i>The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.</i>		
4. Centenary Review of the Researches of the Society from 1784—1883 ..	5	0
5. General Cunningham's Archæological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864) ..	2	0
6. Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868) ..	2	0
7. Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875) ..	4	0
8. Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) ..	4	0
9. A Grammar and Vocabulary of the Northern Balochi Language, by M. L. Dames (Extra No., J. A. S. B., 1880) ..	4	0
10. Introduction to the Maithili Language of North Bihár, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) ..	2	0
Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) ..	4	0
11. Anis-ul-Musharrihi ..	3	0
12. Catalogue of Fossil Vertebrata ..	2	0
13. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal ..	3	8
14. Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor ..	2	0
15. Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis ..	1	8
16. Istiqhát-us-Súfiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo. ..	1	0
17. Iná'yah, a Commentary on the Hidayah. Vols. II and IV, @ 16/ each ..	32	0
18. Jawámi-ul-'ilm ir-riyázi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I ..	2	0
19. Khizánat-ul-'ilm ..	4	0
20. Mahábhárata, Vols. III and IV, @ 20/ each ..	40	0
21. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—II, with 5 coloured Plates, 4to. @ 6/ each ..	12	0
22. Purána Sangraha, I (Markandeya Purana), Sanskrit ..	1	0
23. Sharaya-ool-Islám ..	4	0
24. Tibetan Dictionary ..	10	0
25. Ditto Grammar ..	8	0
26. Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer ..	2	0
Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XIX @ 1/ each ..	19	0
Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra ..	5	0

BIBLIOTHECA INDICA ;

A
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

CORNELL UNIVERSITY
✓
JAN 19 1887
Library

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 585.

शाङ्खायनश्रौतसूत्रम् ।

THE S'RAUTA SU'TRA OF S'A'NKHA'YANA

EDITED BY

DR. ALFRED HILLEBRANDT,

*Professor of Sanskrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL. I.

Text ; Critical Notes, Indices.

FASCICULUS III.

CALCUTTA :

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

AND PUBLISHED BY THE

ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1886.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRÜBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Atharvāṇa Upanishad, (Sanskrit) Fasc. I—V @ /6/ each ..	Rs.	1	14
Agni Purāṇa, (Sans.) Fasc. I—XIV @ /6/ each	5	4
Aitareya Āraṇyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each	1	14
Aphorisms of Śāṇḍilya, (English) Fasc. I	0	6
Aphorisms of the Vedānta, (Sans.) Fasc. III—XIII @ /6/ each	4	2
The Asvavāidyaka, Fasc. I—II	0	12
Asvalayana Gṛihya Sūtra, Fasc. II—IV @ /6/	1	2
Brahma Sūtra, (English) Fasc. I	0	12
Bhāmātī, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /6/ each	3	0
Bṛihad Āraṇyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. VI, VII & IX @ /6/ each	1	2
Ditto (English) Fasc. II—III @ /6/ each	0	12
Bṛihat Saṃhitā, (Sans.) Fasc. I—III, V—VII @ /6/ each	2	4
Chaitanya-Chandrodaya Nāṭaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each	0	12
Chaturvarga Chintāmaṇi, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, 1—14, @ /6/ each Fasc.	18	12
Chhāndogya Upanishad, (English) Fasc. II	0	6
Dasarupa, Fasc. II and III @ /6/	0	12
Gopatha Brāhmaṇa, (Sans. & Eng.) Fasc. I and II @ /6/ each	0	12
Gobhiliya Gṛihya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each	4	8
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /6/ each	1	2
Kālamādhava, Fasc. I and II @ /6/	0	12
Kātantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ /12/ each	4	8
Kathā Sarit Sāgara, (English) Fasc. I—XIII @ /12/ each	9	12
Kaushitaki Brahmanapanishads, Fasc. II	0	6
Kūrma Purana, Fasc. I	0	6
Lalitā-Vistara (Sans.) Fasc. II—VI. @ /6/	1	14
Lalitā-Vistara, (English) Fasc. I—III @ /12/ each	2	4
Manutikā Sangraha, Fasc. I—II @ /6/ each	0	12
Mīmāṃsā Darśana, (Sans.) Fasc. II—XVIII @ /6/ each	6	6
Mārkaṇḍeya Purāṇa, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /6/ each	1	8
Nṛsiṃha Tāpanī, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each	1	2
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6, Vol. III, Fasc. 1—6 @ /6/ each Fasc.	6	12
Nārada Smṛiti, Fasc. I and II @ /6/	0	12
Nyāya Darśana, (Sans.) Fasc. III	0	6
Nītisāra, or The Elements of Polity, By Kāmandaki, (Sans.) Fasc. II—V @ /6/ each	1	8

(Continued on third page of cover.)

Narada Pancharatna, Fasc. IV	Rs. 0	6
Parīśiṣṭaparvan (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each ..	1	2
Pingala Chhandah Sūtra, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each ..	1	2
Prīthirāj Rāsau, (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each ..	2	4
Ditto (English) Fasc. I ..	0	12
Pāli Grammar, (English) Fasc. I and II @ /6/ each ..	0	12
Prākṛita Lakṣhaṇam, (Sans.) Fasc. I ..	1	8
Parāsara Smṛiti (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each ..	1	14
Srauta Sūtra of Āpastamba, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each ..	4	8
Ditto Aśvalāyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /6/ each ..	4	2
Ditto Lātyāyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /6/ each ..	3	6
Ditto Śāṅkhāyana (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each ..	1	2
Sāma Veda Saṃhitā, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8, @ /6/ each Fasc. ..	13	14
Sāhitya Darpaṇa, (English) Fasc. I—IV @ /6/ each ..	1	8
Śāṅkhya Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /6/ each ..	0	12
Sarva Darśana Saṅgraha, (Sans.) Fasc. II ..	0	6
Śāṅkara Vijaya, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each ..	0	12
Śāṅkhya Pravachana Bhāṣhya, (English) Fasc. III ..	0	6
Śāṅkhya Sāra, (Sans.) Fasc. I ..	0	6
Sūsruta Saṃhitā, (Eng.) Fasc. I and II @ /12/ each ..	1	8
Taittirīya Āraṇya Fasc. I—XI @ /6/ each ..	4	2
Ditto Brāhmaṇa (Sans.) Fasc. I—XXIV @ /6/ each ..	9	0
Ditto Saṃhitā, (Sans.) Fasc. I—XXXIII @ /6/ each ..	12	6
Ditto Prātīśākhya, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each ..	1	2
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each ..	0	1
Tāṇḍyā Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I—XIX @ /6/ each ..	7	2
Tattva Chintāmaṇi, Fasc. I—IV (Sans.) @ /6/ each ..	1	8
Uttara Naishadha, (Sans.) Fasc. III—XII @ /6/ each ..	3	12
Uvāsagadasāo, Fasc. I and II @ /12/ ..	1	8
Vāyu Purāṇa, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6, @ /6/ each Fasc. ..	4	8
Vishṇu Smṛiti, (Sans.) Fasc. I—II @ /6/ each ..	0	12
Vivādāratnākara, Fasc. I and II @ /6/ ..	0	12
Vṛihannārādiya Purāṇa, Fasc. I ..	0	6
Yoga Sūtra of Patanjali, (Sans. & English) Fasc. I—V @ /14/ each ..	4	6
The same, bound in cloth	5	2

Arabic and Persian Series.

'Alamgir-nāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /6/ each ..	4	14
Āin-i-Akbarī, (Text) Fasc. I—XXII @ 1/ each ..	22	0
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII) ..	12	4
Akbarnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XXXVI @ 1/ each ..	36	0
Bādshāhnāmah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each ..	7	2
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to., thick paper, @ 4/12; thin paper ..	4	8
Dictionary of Arabic Technical Terms and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/ each ..	21	0
Farhang-i-Rashidī (Text), Fasc. I—XIV @ 1/ each ..	14	0
Fihrist-i-Tūsī, or, Tūsī's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ /12/ each ..	3	0
Futūh-ul-Shām Waqidi, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each ..	3	0
Ditto Azāli, (Text) Fasc. I—IV @ /6/ each ..	1	6
Haft Asmān, History of the Persian Mansawī (Text) Fasc. I ..	1	18
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ /12/ each ..	4	2
Iqbāl-nāmah-i-Jahāngiri, (Text) Fasc. I—III @ /6/ each ..	1	8
Iṣṭabāh, with Supplement, (Text) 40 Fasc. @ /12/ each ..	30	2
Maghāzī of Wāqidi, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	1	10
Muntakhab-ul-Tawārīkh, (Text) Fasc. I—XV @ /6/ each ..	5	14
Muntakhab-ul-Tawārīkh (English) Vol. II, Fasc. I—IV @ /12/ each ..	3	0
Muntakhab-ul-Lubāb, (Text) Fasc. I—XVIII @ /9/ each ..	7	2

(Turn over.)

Mu'asir-i-'Alamgiri (Text), Fasc. I—VI @ /6/ each ..	Rs. 2	4
Nukhbat-ul-Fikr, (Text) Fasc. I ..	0	6
Nizami's Khiradnamah-i-Iskandari, (Text) Fasc. I and II @ /12/ each ..	1	8
Suyuti's Itqan, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/ each ..	7	0
Tabaqat-i-Nasiri, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	1	14
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each ..	10	8
Tarikh-i-Firuz Shahi, (Text) Fasc. I—VII @ /6/ each ..	2	10
Tarikh-i-Baihaqi, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each ..	3	6
Wis o Ramin, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	1	14
Zafarnamah, Fasc. I—VI @ /6/ each ..	2	4

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ /10/ each .. Rs. 80 0
Ditto Index to Vols. I—XVIII .. 5 0
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per No.; and from 1870 to date @ /6/ per No.
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1850 (7), @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers; and for 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers.
- N. B. The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
- Centenary Review of the Researches of the Society from 1784—1883 .. 3 0
- General Cunningham's Archaeological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864) .. 1 8
- Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868) .. 1 8
- Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875) .. 3 0
- Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) .. 3 0
- A Grammar and Vocabulary of the Northern Balochi Language, by M. L. Dames (Extra No., J. A. S. B., 1880) .. 3 0
- Introduction to the Maithili Language of North Bihar, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) .. 1 8
Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) .. 3 0
5. Anis-ul-Musharradin .. 3 0
6. Catalogue of Fossil Vertebrata .. 2 0
8. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal .. 3 8
9. Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor .. 2 0
10. Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis .. 1 8
11. Istilahat-us-Sufiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo. .. 1 0
12. Inayah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each .. 32 0
13. Jawami-ul-'ilm ir-riyazi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I .. 2 0
14. Khizanat-ul-'ilm .. 4 0
15. Mahabharata, Vols. III and IV, @ 20/ each .. 40 0
16. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—II, with 5 coloured Plates, 4to. @ 6/ each .. 12 0
17. Purana Sangraha, I (Markandeya Purana), Sanskrit .. 1 0
18. Sharaya-ool-Islam .. 4 0
19. Tibetan Dictionary by Csoma de Koros .. 10 0
20. Ditto Grammar .. 8 0
21. Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer .. 2 0

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XX @ 1/ each .. 20 0
Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra .. 5 0

N.B. All Cheques, Money Orders &c. must be made payable to the "Treasurer Asiatic Society" only.

CORNELL UNIVERSITY,
ack
MAY 25 1887

Library

BIBLIOTHECA INDICA ;
A
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 606.

शाङ्खायनश्रौतसूत्रम् ।

THE S'RAUTA SU'TRA OF S'ANKHA'YANA

EDITED BY

DR. ALFRED HILLEBRANDT,

*Professor of Sanskrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL. I.

Text, Critical Notes, Indices.

FASCICULUS IV.

CALCUTTA :

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1887.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRÜBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Agni Purāṇa, (Sans.) Fasc. I—XIV @ /6/ each	Rs.	5	4
Aitareya Aranyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Aphorisms of Sāṅdilya, (English) Fasc. I	..	0	6
Aphorisms of the Vedānta, (Sans.) Fasc. III, V—XIII @ /6/ each	..	3	12
Ashtasāhasrikā Prajñāpāramitā, Fasc. I	..	0	6
Asvavaidyaka, Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Asvalayana Grihya Sūtra, Fasc. II—IV @ /6/ each	..	1	2
Atharvāna Upanishad, (Sanskrit) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Brahma Sūtra, (English) Fasc. I	..	0	12
Bhāmātī, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /6/ each	..	3	0
Bṛihad Aranyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. VI, VII & IX @ /6/ each	..	1	2
Ditto (English) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12
Bṛihat Saṃhitā, (Sans.) Fasc. II—III, V—VII @ /6/ each	..	1	14
Chaitanya-Chandrodaya Nāṭaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12
Chaturvarga Chintāmaṇi, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, 1—15, @ /6/ each Fasc.	..	19	2
Chhāndogya Upanishad, (English) Fasc. II	..	0	6
Dasarupa, Fasc. II and III @ /6/	..	0	12
Gopatha Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I and II @ /6/ each	..	0	12
Gobhiliya Grihya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each	..	4	8
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Kālamādhava, Fasc. I and II @ /6/	..	0	12
Kātantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ /12/ each	..	4	8
Kathā Sarit Sāgara, (English) Fasc. I—XIII @ /12/ each	..	9	12
Kaushitaki Brahmanapanishads, Fasc. II	..	0	6
Kūrma Purāṇa, Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Lalitā-Vistara (Sans.) Fasc. II—VI @ /6/	..	1	14
Lalitā-Vistara, (English) Fasc. I—III @ /12/ each	..	2	4
Manutikā Sangraha, Fasc. I—II @ /6/ each	..	0	12
Mīmāṃsā Darśana, (Sans.) Fasc. II—XIX @ /6/ each	..	6	12
Mārkaṇḍeya Purāṇa, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /6/ each	..	1	8
Nṛisimha Tāpani, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6; Vol. III, Fasc. 1—6;	..	7	8
Vol. IV, Fasc. I & II @ /6/ each Fasc.	..	1	2
Nārada Smṛiti, Fasc. I—III @ /6/	..	0	6
Nyāya Darśana, (Sans.) Fasc. III	..	0	6
Nitisāra, or The Elements of Polity, By Kāmaṇḍaki, (Sans.) Fasc. II—V @ /6/ each	..	1	8

(Continued on third page of cover.)

Narada Pancharatna, Fasc. IV	Ra. 0	6
Parīśiṣṭaparvan (Sans.) Fasc. I—IV @ /6/ each 1	8
Pingala Chhandah Sūtra, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each 0	12
Prithirāj Rāsan, (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each 2	4
Ditto (English) Fasc. I 0	12
Pāli Grammar, (English) Fasc. I and II @ /6/ each 0	12
Prākṛita Lakṣhanam, (Sans.) Fasc. I 1	8
Parāsara Smṛiti (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each 1	14
Srauta Sūtra of Āpastamba, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each 4	8
Ditto Aśvalāyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /6/ each 4	2
Ditto Lātyāyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /6/ each 3	6
Ditto Sāṅkhāyana (Sans.) Fasc. I—IV @ /6/ each 1	8
Sāma Veda Samhitā, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8. @ /6/ each Fasc. 13	14
Sāhitya Darpaṇa, (English) Fasc. I—IV @ /6/ each 1	8
Sāṅkhya Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /6/ each 0	12
Sarva Darśana Sangraha, (Sans.) Fasc. II 0	6
Sāṅkara Vijaya, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each 0	12
Sāṅkhya Pravachana Bhāṣhya, Fasc. III (English preface only) 0	6
Sāṅkhya Sāra, (Sans.) Fasc. I 0	6
Sūtrata Samhitā, (Eng.) Fasc. I and II @ /12/ each 1	8
Taittirīya Āraṇya Fasc. I—XI @ /6/ each 4	2
Ditto Brāhmaṇa (Sans.) Fasc. I—XXIV @ /6/ each 9	0
Ditto Samhitā, (Sans.) Fasc. I—XXXIII @ /6/ each 12	6
Ditto Prātiśākhya, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each 1	2
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each 0	12
Tāṇḍyā Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I—XIX @ /6/ each 7	2
Tattva Chintāmaṇi, Fasc. I—V (Sans.) @ /6/ each 1	14
Uttara Nāishadhya, (Sans.) Fasc. III—XII @ /6/ each 3	12
Uvāsagadaśā, Fasc. I and II @ /12/ 1	8
Varāha Purāṇa, Fasc. I 0	6
Vāyu Purāṇa, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6, @ /6/ each Fasc. 4	8
Vishnu Smṛiti, (Sans.) Fasc. I—II @ /6/ each 0	12
Vivādāratnākara, Fasc. I—V @ /6/ each 1	14
Vrihannārādiya Purāṇa, Fasc. I—III @ /6/ 1	2
Yoga Sūtra of Patanjali, (Sans. & English) Fasc. I—V @ /14/ each 4	6
The same, bound in cloth 5	2

Arabic and Persian Series.

'Alamgir-nāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /6/ each 4	14
Āin-i-Akbarī, (Text) Fasc. I—XXII @ 1/ each 22	0
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII) 12	4
Akbarnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XXXVI @ 1/ each 36	0
Bādshāhnāmah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each 7	2
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to., thick paper, @ 4/12; thin paper 4	8
Dictionary of Arabic Technical Terms and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/ each 21	0
Farhang-i-Rashidi (Text), Fasc. I—XIV @ 1/ each 14	0
Fihrist-i-Tūsi, or, Tūsi's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ /12/ each 3	0
Futūh-ul-Shām Waqidi, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each 3	6
Ditto Azādī, (Text) Fasc. I—IV @ /6/ each 1	8
Haft Asmān, History of the Persian Mansawī (Text) Fasc. I 0	12
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ /12/ each 4	8
Iqbāl-nāmah-i-Jahāngiri, (Text) Fasc. I—III @ /6/ each 1	2
Isabāh, with Supplement, (Text) 44 Fasc. @ /12/ each 33	0
Maghāzi of Wāqidi, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each 1	14
Muntakhab-ul-Tawārīkh, (Text) Fasc. I—XV @ /6/ each 5	10
Muntakhab-ul-Tawārīkh (English) Vol. II, Fasc. I—IV @ /12/ each 3	0
Muntakhab-ul-Lubāb, (Text) Fasc. I—XXIX @ /6/ each 7	2

(Turn over.)

Mu'āshir-i-'Alamgīrī (Text), Fasc. I—VI @ /6/ each	..	Rs. 2	4
Nokhbat-ul-Fikr. (Text) Fasc. I	..	0	6
Nizāmī's Khiradnāmāh-i-Iskandari, (Text) Fasc. I and II @ /12/ each..	..	1	8
Suyūṭī's Itqān, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/ each	..	7	0
Ṭabaqāt-i-Nāsirī, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each	..	10	8
Tārikh-i-Firūz Shāhi, (Text) Fasc. I—VII @ /6/ each	..	2	10
Tārikh-i-Baihaqī, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each	..	3	6
Wis o Rāmīn, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Zafarnāmāh, Fasc. I—VII @ /6/ each	..	2	10

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ /10/ each .. Rs. 80 0
Ditto Index to Vols. I—XVIII .. 5 0
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per No.; and from 1870 to date @ /6/ per No.
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1850 (7), @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers; and for 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), 1885 (6) @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers.
- N. B. The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
- Centenary Review of the Researches of the Society from 1784—1883 .. 3 0
- General Cunningham's Archæological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864) .. 1 8
- Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868) .. 1 8
- Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875) .. 3 0
- Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) .. 3 0
- Introduction to the Maithili Language of North Bihār, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) .. 1 8
- Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) .. 3 0
5. Anis-ul-Musharrahin .. 3 0
6. Catalogue of Fossil Vertebrata .. 2 0
8. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal .. 3 8
9. Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor .. 2 0
10. Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis .. 1 8
11. Istilāhāt-uṣ-Ṣūfiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo. .. 1 0
12. Ināyah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each .. 32 0
13. Jawāmi-ul-'ilm ir-riyāzī, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I .. 2 0
14. Khizānat-ul-'ilm .. 4 0
15. Mahābhārata, Vols. III and IV, @ 20/ each .. 40 0
16. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—II, with 5 coloured Plates, 4to. @ 6/ each .. 12 0
17. Purāṇa Sangraha, I (Markandeya Purāṇa), Sanskrit .. 1 0
18. Sharaya-ool-Islām .. 4 0
19. Tibetan Dictionary by Csoma de Kőrös .. 10 0
20. Ditto Grammar .. 8 0
21. Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer .. 2 0

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XXI @ 1/ each .. 21 0
Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra .. 5 0

N.B. All Cheques, Money Orders &c. must be made payable to the "Treasurer Asiatic Society" only.

I. 5.

II. 2-4.

III. 1

(I. 1-4, II. 1 supposed to have been rec'd)

BIBLIOTHECA INDICA;
A
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 638.

शाङ्खायनश्रौतसूत्रम् ।

THE S'RAUTA SUTRA OF S'ANKHA'YANA

EDITED BY

DR. ALFRED HILLEBRANDT,

*Professor of Sanskrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL. I.

Text, Critical Notes, Indices.

FASCICULUS V.

CALCUTTA :

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1887.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRÜBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Agni Purāṇa, (Sans.) Fasc. I—XIV @ /6/ each	Rs.	5	4
Aitareya Aranyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Aphorisms of Sāṅdilya, (English) Fasc. I	..	0	6
Aphorisms of the Vedānta, (Sans.) Fasc. III, V—XIII @ /6/ each	..	3	12
Ashtasāhasrikā Prajñāpāramitā, Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Asavavāidyaka, Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Asvalayana Grihya Sūtra, Fasc. II—IV @ /6/ each	..	1	2
Atharvāna Upanishad, (Sanskrit) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Brahma Sūtra, (English) Fasc. I	..	0	12
Bhāmatī, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /6/ each	..	3	0
Bṛihad Aranyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. VI, VII & IX @ /6/ each	..	1	2
Ditto (English) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12
Bṛihat Saṅhitā, (Sans.) Fasc. II—III, V—VII @ /6/ each	..	1	14
Chaitanya-Chandrodaya Nāṭaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12
Chaturvarga Chintāmaṇi, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, 1—17, @ /6/ each Fasc.	..	19	14
Chhāndogya Upanishad, (English) Fasc. II	..	0	6
Dasarupa, Fasc. II and III @ /6/	..	0	12
Gopatha Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I and II @ /6/ each	..	0	12
Gobhiliya Grihya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each	..	4	8
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Kāla Mādhaba, Fasc. I—III @ /6/	..	1	2
Kātantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ /12/ each	..	4	8
Kathā Sarit Sāgara, (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each	..	10	8
Kaushitaki Brahmanapanishads, Fasc. II	..	0	6
Kūrma Purāṇa, Fasc. I—IV @ /6/ each	..	1	8
Lalitā-Vistara (Sans.) Fasc. II—VI @ /6/	..	1	14
Lalitā-Vistara, (English) Fasc. I—III @ /12/ each	..	2	4
Manutikā Sangraha, Fasc. I—II @ /6/ each	..	0	12
Mīmāṃsā Darśana, (Sans.) Fasc. II—XIX @ /6/ each	..	6	12
Mārkaṇḍeya Purāṇa, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /6/ each	..	1	8
Nayavārtikum, Fasc. I	..	0	6
Nṛsiṃha Tāpanī, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6; Vol. III, Fasc. 1—6;	..	8	4
Vol. IV, Fasc. I—IV @ /6/ each Fasc.	..	1	2
Nārada Smṛiti, Fasc. I—III @ /6/	..	0	6
Nyāya Darśana, (Sans.) Fasc. III	..	0	6
Nītisāra, or The Elements of Polity, By Kāmandaki, (Sans.) Fasc. II—V @ /6/ each	..	1	8

(Continued on third page of Cover.)

Nārada Pūnc̥haratna, Fasc. IV	Rs. 0	6
Parīśiṣṭap̥arvan (Sans.) Fasc. I—IV @ /6/ each 1	8
Pīṅgala Chhandah Sūtra, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each 0	12
Prithirāj Rāsau, (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each 2	4
Ditto (English) Fasc. I 0	12
Pāli Grammar, (English) Fasc. I and II @ /6/ each 0	12
Prākṛita Lakṣhaṇam, (Sans.) Fasc. I 1	8
Parāśara Smṛiti (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each 1	14
Parāśara, Institutes of English 0	12
Srauta Sūtra of Āpastamba, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each 4	8
Ditto Aśvalāyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /6/ each 4	2
Ditto Lātyāyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /6/ each 3	6
Ditto Śāṅkhāyana (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each 1	14
Sāma Veda Saṃhitā, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8, @ /6/ each Fasc. 13	14
Sāhitya Darpaṇa, (English) Fasc. I—IV @ /6/ each 1	8
Sāṅkhyā Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /6/ each 0	12
Sarva Darśana Saṅgraha, (Sans.) Fasc. II 0	6
Śāṅkara Vijaya, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each 0	12
Sāṅkhyā Pravachana Bhāṣhyā, Fasc. III (English preface only)	.. 0	6
Sāṅkhyā Sāra, (Sans.) Fasc. I 0	6
Suśruta Saṃhitā, (Eng.) Fasc. I and II @ /12/ each 1	8
Taittirīya Āraṇya Fasc. I—XI @ /6/ each 4	2
Ditto Brāhmaṇa (Sans.) Fasc. I—XXIV @ /6/ each 9	0
Ditto Saṃhitā, (Sans.) Fasc. II—XXXIV @ /6/ each 12	6
Ditto Prātisākhya, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each 1	2
Ditto and Āitareya Upanishads, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each 0	12
Tāṇḍyā Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I—XIX @ /6/ each 7	2
Tattva Chintāmaṇi, Fasc. I—VII (Sans.) @ /6/ each 2	10
Uttara Nāishadhā, (Sans.) Fasc. III—XII @ /6/ each 3	12
Uvāsagadasāo, Fasc. I—III @ /12/ 2	4
Varāha Purāṇa, Fasc. I—III @ /6/ each 1	2
Vāyu Purāṇa, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6, @ /6/ each Fasc. 4	8
Vishnu Smṛiti, (Sans.) Fasc. I—II @ /6/ each 0	12
Vivādāratnākara, Fasc. I—VII @ /6/ each 2	10
Vrihannārādiya Purāṇa, Fasc. I—IV @ /6/ 1	8
Yoga Sūtra of Patanjali, (Sans. & English) Fasc. I—V @ /14/ each 4	6
The same, bound in cloth 5	2

Arabic and Persian Series.

'Alamgīrnamah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /6/ each 4	14
Āin-i-Akbarī, (Text) Fasc. I—XXII @ 1/ each 22	0
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII) 13	4
Akbarnamah, with Index, (Text) Fasc. I—XXXVII @ 1/ each 37	0
Bādshāhnāmah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each 7	2
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to., thick paper, @ 4/12; thin paper 4	8
Dictionary of Arabic Technical Terms and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/ each 21	0
Farhang-i-Rashīdī (Text), Fasc. I—XIV @ 1/ each 14	0
Fihrist-i-Tūsi, or, Tūsi's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ /12/ each 3	0
Futūḥ-ul-Shām Waqīdī, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each 3	6
Ditto Azādī, (Text) Fasc. I—IV @ /6/ each 1	8
Haft Asmān. History of the Persian Mansawī (Text) Fasc. I 0	12
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ /12/ each 4	8
Iqbāl-nāmah-i-Jahāngīrī, (Text) Fasc. I—III @ /6/ each 1	2
Isabāh, with Supplement, (Text) 48 Fasc. @ /12/ each 36	0
Maāsīr-ul-Umara, Vol. I, Fasc. I—IV @ /6/ each 1	8
Maghāzī of Wāqīdī, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each 1	14
Muntakhab-ul-Tawārīkh, (Text) Fasc. I—XV @ /6/ each 5	10
Muntakhab-ul-Tawārīkh (English) Vol. II, Fasc. I—IV @ /12/ each 3	0

(Turn over.)

Muntakhab-ul-Lubáb, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each ..	Rs. 7	2
Mu'ashir-i-'Alamghiri (Text), Fasc. I—VI @ /6/ each 2	4
Nokhbat-ul-Fikr, (Text) Fasc. I 0	6
Nizámí's Khiradnámah-i-Iskandari, (Text) Fasc. I and II @ /12/ each ..	1	8
Suyúty's Itqán, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/ each 7	0
Tabaqát-i-Násiri, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each 1	14
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each 10	8
Tárikh-i-Firáz Sháhi, (Text) Fasc. I—VII @ /6/ each 2	10
Tárikh-i-Baihaqi, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each 3	6
Wís o Rámin, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each 1	14
Zafarnámah Vol. I, Fasc. 1—9 Vol. II, Fasc. I—III @ /6/ each 4	

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ /10/ each .. Rs. 80
Ditto Index to Vols. I—XVIII .. 5
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per No.; and from 1870 to date @ /6/ per No.
JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1850 (7), 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), 1885 (6) @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers, 1886 (8).
N. B. The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
Centenary Review of the Researches of the Society from 1784—1883 .. 3 0
General Cunningham's Archæological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864) .. 1 8
Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868) .. 1 8
Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875) .. 3 0
Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) .. 3 0
Introduction to the Maithili Language of North Bihár, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) .. 1 8
Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) .. 3 0
5. Anis-ul-Musharrahin .. 3 0
6. Catalogue of Fossil Vertebrata .. 2 0
8. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal .. 3 8
9. Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor .. 2 0
10. Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis .. 1 8
11. Istilâhât-us-Súfiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo. .. 1 0
12. Ináyah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each .. 32 0
13. Jawâmi-ul-'ilm ir-riyâzi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I .. 2 0
14. Khizânât-ul-'ilm .. 4 0
15. Mahâbhârata, Vols. III and IV, @ 20/ each .. 40 0
16. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—II, with 5 coloured Plates, 4to. @ 6/ each .. 12 0
17. Purāṇa Sangraha, I (Markandeya Purana), Sanskrit .. 1 0
18. Sharaya-ool-Islām .. 4 0
19. Tibetan Dictionary by Csoma de Kőrös .. 10 0
20. Ditto Grammar .. 8 0
21. Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer .. 2 0

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XXI @ 1/ each .. 21 0

Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra .. 5 0

N.B. All Cheques, Money Orders &c. must be made payable to the "Treasurer Asiatic Society" only.

1/184

BIBLIOTHECA INDICA ;

A

COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 667.

शाङ्खायनश्रौतसूत्रम् ।

THE S'RAUTA SU'TRA OF S'ANKHA'YANA

EDITED BY

DR. ALFRED HILLEBRANDT,

*Professor of Sanskrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL I.

Text, Critical Notes, Indices.

FASCICULUS VI.

CALCUTTA :

PRINTED BY G. H. ROUSE, AT THE BAPTIST MISSION PRESS,
AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1888.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRÜBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON, E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Advaita Brahma Siddhi, Fasc. I	Rs. 0 6
Agni Purāna, (Sans.) Fasc. I—XIV @ /6/ each	5 4
Aitareya Āraṇyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each	1 14
Āṇu Bhāṣyam, Fasc. I	0 6
Aphorisms of Sāṇḍilya, (English) Fasc. I	0 6
Aphorisms of the Vedānta, (Sans.) Fasc. III, V—XIII @ /6/ each	3 12
Aṣṭasāhasrikā Prajñāpāramitā, Fasc. I—IV @ /6/ each	1 8
Asvavaidyaka, Fasc. I—V @ /6/ each	1 14
Asvalayana Gṛihya Sūtra, Fasc. II—IV @ /6/ each	1 2
Atharvāṇa Upanishad, (Sanskrit) Fasc. I—V @ /6/ each	1 14
Brahma Sūtra, (English) Fasc. I	0 12
Bhāmatī, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /6/ each	3 0
Bṛihad Āraṇyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. VI, VII & IX @ /6/ each	1 2
Ditto (English) Fasc. II—III @ /6/ each	0 12
Bṛihadharma Parameśvara, Fasc. I	0 6
Bṛihat Saṁhitā, (Sans.) Fasc. II—III, V—VII @ /6/ each	1 14
Chaitanya-Chandrodaya Nāṭaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each	0 12
Chaturvarga Chintāmaṇi, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, 1—18, @ /6/ each Fasc.	20 4
Chhāndogya Upanishad, (English) Fasc. II	0 6
Daśarūpa, Fasc. II and III @ /6/	0 12
Gopatha Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I and II @ /6/ each	0 12
Gobhiliya Gṛihya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each	4 8
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /6/ each	1 2
Kāla Mādhava, Fasc. I—III @ /6/	1 2
Kātantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ /12/ each	4 8
Kāthā Sarit Sāgara, (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each	10 8
Kaushitaki Brahmanopanishads, Fasc. II	0 6
Kūrma Purāna, Fasc. I—VI @ /6/ each	2 4
Lalitā-Vistara (Sans.) Fasc. II—VI @ /6/	1 14
Lalita-Vistara, (English) Fasc. I—III @ /12/ each	2 4
Madana Pārijāta, Fasc. I	0 6
Manutikā Sangraha, Fasc. I—II @ /6/ each	0 12
Mīmāṃsā Darśana, (Sans.) Fasc. II—XIX @ /6/ each	6 12
Mārkaṇḍeya Purāna, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /6/ each	1 8
Nayavārtikam, Fasc. I	0 6
Nṛsiṃha Tāpani, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each	1 2
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. I—VI; Vol. II, Fasc. I—VI; Vol. III, Fasc. I—VI; Vol. IV, Fasc. I—V @ /6/ each Fasc.	8 10
Nārada Smṛiti, Fasc. I—III @ /6/	1 2
Nyāya Darśana, (Sans.) Fasc. III	0 6
Nītisāra, or The Elements of Polity, By Kāmandaki, (Sans.) Fasc. II—V @ /6/ each	1 8

(Continued on third page of Cover.)

Narada Puncharatna, Fasc. IV	Rs. 0 6
Parīśiṣṭaparvan (Sans.) Fasc. I—IV @ /6/ each ..	1 8
Pīṅgala Chhandah Sūtra, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each ..	0 12
Prithirāj Rāsau, (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each ..	2 4
Ditto (English) Fasc. I ..	0 12
Pāli Grammar, (English) Fasc. I and II @ /6/ each ..	0 12
Prākṛita Lakṣhaṇam, (Sans.) Fasc. I ..	1 8
Parāsara Smṛiti (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each ..	2 4
Parāsara, Institutes of (English) ..	0 12
Srauta Sūtra of Apastamba, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each ..	4 8
Ditto Kśvalāyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /6/ each ..	4 2
Ditto Lātyāyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /6/ each ..	3 6
Ditto Śāṅkhāyana (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each ..	2 4
Sāma Veda Saṃhitā, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8, @ /6/ each Fasc. ..	13 14
Sāhitya Darpaṇa, (English) Fasc. I—IV @ /6/ each ..	1 8
Sāṅkhya Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /6/ each ..	0 12
Sarva Darśana Saṅgraha, (Sans.) Fasc. II ..	0 6
Śaṅkara Vijaya, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each ..	0 12
Sāṅkhya Pravachana Bhāṣhya, Fasc. III (English preface only) ..	0 6
Sāṅkhya Sāra, (Sans.) Fasc. I ..	0 6
S'ri Bhāṣyam, Fasc. I ..	0 6
Suśruta Saṃhitā, (Eng.) Fasc. I and II @ /12/ each ..	1 8
Taittiriya Āraṇya Fasc. I—XI @ /6/ each ..	4 2
Ditto Brāhmaṇa (Sans.) Fasc. II—XXXIV @ /6/ each ..	8 10
Ditto Saṃhitā, (Sans.) Fasc. II—XXXIV @ /6/ each ..	12 6
Ditto Prātisākhya, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each ..	1 2
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each ..	0 12
Tāṇḍyā Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I—XIX @ /6/ each ..	7 2
Tattva Chintāmaṇi, Fasc. I—IX (Sans.) @ /6/ each ..	3 6
Uttara Naiṣhadha, (Sans.) Fasc. III—XII @ /6/ each ..	3 12
Uvāsagadaśā, Fasc. I—IV @ /12/ ..	3 0
Varāha Purāṇa, Fasc. I—VI @ /6/ each ..	2 4
Vāyu Purāṇa, (Sans.) Vol. I, Fasc. 1—6; Vol. II, Fasc. 1—6, @ /6/ each Fasc. ..	4 8
Viṣṇu Smṛiti, (Sans.) Fasc. I—II @ /6/ each ..	0 12
Vivādaratnākara, Fasc. I—VII @ /6/ each ..	2 10
Vṛhannārādiya Purāṇa, Fasc. I—IV @ /6/ ..	1 8
Yoga Sūtra of Patanjali, (Sans. & English) Fasc. I—V @ /14/ each ..	4 6
The same, bound in cloth ..	5 2

Arabic and Persian Series.

'Alamgir-nāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /6/ each ..	4 14
Āin-i-Akbarī, (Text) Fasc. I—XXII @ 1/ each ..	22 0
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII) ..	12 4
Akbarnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XXXVII @ 1/ each ..	37 0
Bādshāhnāmah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each ..	7 2
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to., thick paper, @ 4/12; thin paper ..	4 8
Dictionary of Arabic Technical Terms and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/ each ..	1 0
Farhang-i-Rashidī (Text), Fasc. I—XIV @ 1/ each ..	4 0
Fihrist-i-Tūsī, or, Tūsī's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ /12/ each ..	2 0
Futūh-ul-Shām Waqīdī, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each ..	3 6
Ditto Azādī, (Text) Fasc. I—IV @ /6/ each ..	1 8
Haft Asmān, History of the Persian Mansawī. (Text) Fasc. I ..	0 12
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ /12/ each ..	4 8
Iqbāl-nāmah-i-Jahāngiri, (Text) Fasc. I—III @ /6/ each ..	1 2
Isābāh, with Supplement, (Text) 49 Fasc. @ /12/ each ..	26 12
Maāsir-ul-Umara, Vol. I, Fasc. I—IX, Vol. II, Fasc. I @ /6/ each ..	3 12
Maghāzī of Wāqīdī, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	1 14
Muntakhab-ul-Tawārikh, (Text) Fasc. I—XV @ /6/ each ..	5 10
Muntakhab-ul-Tawārikh (English) Vol. II, Fasc. I—IV @ /12/ each ..	3 0

(Turn over.)

Muntakhab-ul-Lubáb, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each ..	Rs. 7	2
Mu'asir-i-'Alamgirí (Text), Fasc. I—VI @ /6/ each 2	4
Nokhbat-ul-Fikr, (Text) Fasc. I 0	6
Nizámí's Khiradnámah-i-Iskandari, (Text) Fasc. I and II @ /12/ each ..	1	8
Suyúty's Itqán, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/ each 7	0
Tabaqát-i-Násirí, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each 1	14
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each 10	8
Tárikh-i-Firúz Sháhi, (Text) Fasc. I—VII @ /6/ each 2	10
Tárikh-i-Baihaqí, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each 3	6
Tárikh-i-Firozshahi, Fasc. I—II @ /6/ each 0	12
Wis o Rámin, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each 1	14
Zafarnámah, Vol. I, Fasc. I—IX, Vol. II, Fasc. I—VI @ /6/ each 5	10

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ /10/ each .. Rs. 80
Ditto Index to Vols. I—XVIII .. 5
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per No.; and from 1870 to date @ /6/ per No.
JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1850 (7), 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), 1885 (6), 1886 (8). @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers,
N. B. The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
Centenary Review of the Researches of the Society from 1784—1883 .. 3 0
General Cunningham's Archaeological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864) .. 1 8
Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868) .. 1 8
Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875) .. 3 0
Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) .. 3 0
Introduction to the Maithili Language of North Bihar, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) .. 1 8
Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) .. 3 0
5. Anis-ul-Musharrahin .. 3 0
6. Catalogue of Fossil Vertebrata .. 2 0
8. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal .. 3 8
9. Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor .. 2 0
10. Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis .. 1 8
11. Iṣtilāhāt-us-Ṣūfiyah, edited by Dr. A. Sprenger, 8vo. .. 1 0
12. Ināyah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each .. 32 0
13. Jawāmi-ul-'ilm ir-riyāzī, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I .. 2 0
14. Khizānat-ul-'ilm .. 4 0
15. Mahābhārata, Vols. III and IV, @ 20/ each .. 40 0
16. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—II, with 5 coloured Plates, 4to. @ 6/ each .. 20
17. Purāna Sangraha, I (Markandeya Purana), Sanskrit .. 1 0
18. Sharaya-ool-Islām .. 4 0
29. Tibetan Dictionary by Csoma de Körös .. 10 0
20. Ditto Grammar .. 3 0
11. Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer .. 22 0

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XXII @ 1/ each .. 22 0
Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra .. 5 0

N.B. All Cheques, Money Orders &c. must be made payable to the "Treasurer Asiatic Society" only.

BIBLIOTHECA INDICA ;

A

COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

NEW SERIES, No. 716.

शाङ्खायनश्रौतसूत्रम् ।

THE S'RAUTA SU'TRA OF S'ANKHA'YANA

EDITED BY

DR. ALFRED HILLEBRANDT,

*Professor of Sanskrit and Comparative Philology in the University
of Breslau.*

VOL. I.

Text, Critical Notes, Indices.

FASCICULUS VII.

CALCUTTA :

PRINTED BY G. H. ROUSE, AT THE BAPTIST MISSION PRESS,

AND PUBLISHED BY THE

ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.

1889.

LIST OF BOOKS FOR SALE

AT THE LIBRARY OF THE

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA.

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S LONDON AGENTS, MESSRS. TRUBNER & CO.

57 AND 59, LUDGATE HILL, LONDON. E. C.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Advaita Brahma Siddhi, Fasc. I—III @ /6/ each	Rs	1	2
Agni Purāṇa, (Sans.) Fasc. II—XIV @ /6/ each	..	4	14
Anu Bhāshyam, Fasc. I	0	6
Aitareya Aranyaka of the Rig Veda, (Sans.) Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Aphorisms of Sāṅdilya, (English) Fasc. I	0	6
Aphorisms of the Vedānta, (Sans.) Fasc. VII—XIII @ /6/ each	..	2	4
Ashtasāhasrikā Prajñāpāramitā, Fasc. I—VI @ /6/ each	..	2	4
Asvavaidyaka, Fasc. I—V @ /6/ each	..	1	14
Avadāna Kalpalatā by Kṣhemendra (Sans. & Tibetan) Vol. I Fasc. I	..	1	0
Bhāmati, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /6/ each	..	3	0
Brahma Sūtra, (English) Fasc. I	0	12
Brihadharma Purāṇam, Fasc. I—II @ /6/ each	..	0	12
Bṛihat Aranyaka Upanishad, (Sans.) Fasc. VI, VII & IX @ /6/ each	..	1	2
Ditto (English) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12
Bṛihat Saṃhitā, (Sans.) Fasc. II—III, V—VII @ /6/ each	..	1	14
Chaitanya-Chandrodaya Nāṭaka, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each	..	0	12
Chaturvarga Chintāmaṇi, (Sans.) Vols. I, Fasc. 1—11; II, 1—25; III, Part I Fasc. 1—18, Part II, Fasc. 1—3 @ /6/ each	..	21	6
Chhāndogya Upanishad, (English) Fasc. II	0	6
Daśarūpa, Fasc. II and III @ /6/	0	12
Gobhiliya Gṛihya Sūtra, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each	..	4	8
Hindu Astronomy, (English) Fasc. I—III @ /6/ each	..	1	2
Kāla Mādhava, (Sans.) Fasc. I—IV @ /6/	1	8
Kātantra, (Sans.) Fasc. I—VI @ /12/ each	..	4	8
Kāthā Sarit Sāgara, (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each	..	10	8
Kaushitaki Brahman Upanishads, Fasc. II	0	6
Kūrma Purana, (Sans.) Fasc. I—VIII @ /6/ each	..	3	0
Lalitā-Vistara (Sans.) Fasc. II—VI @ /6/	1	14
Lalitā-Vistara, (English) Fasc. I—III @ /12/ each	..	2	4
Madana Pārijāta, (Sans.) Fasc. I—VI @ /6/ each	..	2	4
Manutikā Sangraha, (Sans.) Fasc. I—II @ /6/ each	..	0	12
Mārkaṇḍeya Purāṇa, (Sans.) Fasc. IV—VII @ /6/ each	..	1	8
Mārkaṇḍeya Purāṇa (Eng.) Fasc. I—II @ /12/ each	..	1	8
Mīmāṃsā Darśana, (Sans.) Fasc. II—XIX @ /6/ each	..	6	12
Nārada Pancharātra, (Sans.) Fasc. IV	0	6
Nārada Smṛiti, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/	1	2
Nayavārtikam, (Sans.) Fasc. I	0	6
Nirukta, (Sans.) Vol. I, Fasc. I—VI; Vol. II, Fasc. I—VI; Vol. III, Fasc. I—VI; Vol. IV, Fasc. I—VI @ /6/ each Fasc.	..	9	0
Nītisāra, or The Elements of Polity, By Kāmandaki, (Sans.) Fasc. II—V @ /6/ each	1	8
Nyaya Darśana, (Sans.) Fasc. III	0	6
Nyāya Kusumāñjali Prakaraṇam (Sans.) Vol. I, Fasc. I and II @ /6/ each	..	0	12
Parisishtā Parvan (Sans.) Fasc. I—IV @ /6/ each	..	1	8

(Continued on third page of Cover.)

Pingala Chhandah Sūtra, (Sans.) Fasc. II—III @ /6/ each..	Rs.	0	13
Prithirāj Rāsan, (Sans.) Part I, Fasc. I, Part II, Fasc. I—V @ /6/ each	..	2	4
Ditto (English) Part II Fasc. I	0	12
Prākṛita Lakṣaṇam, (Sans.) Fasc. I	1	8
Parāsara Smṛiti (Sans.) Fasc. —VII @ /6/ each	2	10
Parāsara, Institutes of (English)	0	12
Srauta Sūtra of Apastamba, (Sans.) Fasc. I—XII @ /6/ each	4	8
Ditto Aśvalāyana, (Sans.) Fasc. I—XI @ /6/ each	4	2
Ditto Lātyāyana (Sans.) Fasc. I—IX @ /6/ each	3	6
Ditto Śāṅkhāyana (Sans.) Fasc. I—VII @ /6/ each	2	10
Sāma Veda Saṃhitā, (Sans.) Vols. I, Fasc. 2—10; II, 1—6; III, 1—7; IV, 1—6; V, 1—8, @ /6/ each Fasc.	13	8
Śāṅkhya Sūtra Vṛitti (Sans.) Fasc. I and II @ /6/ each	0	12
Śāhitya Darpaṇa, (English) Fasc. I—IV @ /6/ each	1	8
Śāṅkhya Aphorisms of Kapila, (English) Fasc. I and II @ /6/ each	0	12
Sarva Darśana Saṅgraha, (Sans.) Fasc. II	0	6
Sankara Vijaya, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each	0	12
Śāṅkhya Pravachana Bhāṣhya, Fasc. III (English preface only)	0	6
S'ri Bhāṣhyam, (Sans.) Fasc. I	0	6
Suśruta Saṃhitā, (Eng.) Fasc. I and II @ /12/ each	1	8
Taittirīya Aranya (Sans.) Fasc. I—XI @ /6/ each	4	2
Ditto Brāhmaṇa (Sans.) Fasc. I—XXIV @ /6/ each	9	0
Ditto Saṃhitā, (Sans.) Fasc. II—XXXIV @ /6/ each	12	6
Ditto Prātisākhya, (Sans.) Fasc. I—III @ /6/ each	1	2
Ditto and Aitareya Upanishads, (Sans.) Fasc. II and III @ /6/ each	0	12
Tāndyā Brāhmaṇa, (Sans.) Fasc. I—XIX @ /6/ each	7	2
Tattva Chintāmaṇi, Vol. I, Fasc. I—IX; Vol. II, 1—2 (Sans.) @ /6/ each	4	2
Tul'sī Saṭ'saī, (Sans.) Fasc. I	0	6
Uttara Naishadha, (Sans.) Fasc. III, V—XII @ /6/ each	3	6
Uvāsagadaśāo, (Sans.) Fasc. I—V @ /12/	3	12
Varāha Purāṇa, (Sans.) Fasc. I—X @ /6/ each	3	12
Vāyu Purāṇa, (Sans.) Vol. I, Fasc. I—VI; Vol. II, Fasc. I—VII, @ /6/ each Fasc.	4	14
Vishnu Smṛiti, (Sans.) Fasc. I—II @ /6/ each	0	12
Vivādāratnākara, (Sans.) Fasc. I—VII @ /6/ each	2	10
Vṛihannārādiya Purāṇa, (Sans.) Fasc. I—V @ /6/	1	14
Yoga Sūtra of Patanjali, (Sans. & English) Fasc. I—V @ /14/ each	4	6

Tibetan Series.

Sher-Phyin—Fasc. I—II @ /1/ each	2	0
Rtogs brjod dpag bsam kkhri S'in (Tibetan & Sans.) Fasc. I.	1	0

Arabic and Persian Series.

'Alamgirnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XIII @ /6/ each	4	14
Āin-i-Akbari, (Text) Fasc. I—XXII @ 1/ each	22	0
Ditto (English) Vol. I (Fasc. I—VII)	12	4
Akbarnāmah, with Index, (Text) Fasc. I—XXXVII @ 1/ each	37	0
Bādshāhnāmah with Index, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each	7	2
Beale's Oriental Biographical Dictionary, pp. 291, 4to., thin paper	4	8
Dictionary of Arabic Technical Terms, and Appendix, Fasc. I—XXI @ 1/ each	21	0
Farhang-i-Rashidī (Text), Fasc. I—XIV @ 1/ each	14	0
Fihrist-i-Tūsi, or, Tūsy's list of Shy'ah Books, (Text) Fasc. I—IV @ /12/ each	3	0
Futūh-ul-Shām Waqidī, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each	3	6
Ditto Azādī, (Text) Fasc. I—IV @ /6/ each	1	8
Haft Asmān. History of the Persian Mansawī (Text) Fasc. I	0	12
History of the Caliphs, (English) Fasc. I—VI @ /12/ each	4	8
Iqbāināmah-i-Jahāngiri, (Text) Fasc. I—III @ /6/ each	1	2
Isabāh, with Supplement, (Text) 51 Fasc. @ /12/ each	38	4
Muāsir-ul-Umara, Vol. I, Fasc. 1—9, Vol. II, Fasc. 1—8 @ /6/ each	6	6
Maghāzi of Wāqidī, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each	1	14
Muntakhab-ul-Tawārikh, (Text) Fasc. I—XV @ /6/ each	5	10
Muntakhab-ul-Tawārikh (English) Vol. II, Fasc. I—IV @ /12/ each	3	0

(Turn over.)

Muntakhab-ul-Lubab, (Text) Fasc. I—XIX @ /6/ each ..	Rs. 7	4
Mu'asir-i-'Alamgiri (Text), Fasc. I—VI @ /6/ each ..	2	2
Nokhbat-ul-Fikr, (Text) Fasc. I ..	0	6
Nizami's Khiradnamah-i-Iskandari, (Text) Fasc. I and II @ /12/ each ..	1	8
Suyuti's Itqan, on the Exegetic Sciences of the Koran, with Supplement, (Text) Fasc. II—IV, VII—X @ 1/ each ..	7	0
Tabaqat-i-Nasiri, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	1	14
Ditto (English) Fasc. I—XIV @ /12/ each ..	10	8
Tarikh-i-Firuz Shahi of Ziaa-al-din Barni (Text) Fasc. I—VII @ /6/ each ..	2	10
Tarikh-i-Baihaqi, (Text) Fasc. I—IX @ /6/ each ..	3	6
Tarikh-i-Firozshahi, of Shams-i-Siraj Afif, (Text) Fasc. I—IV @ /6/ each ..	1	8
Wis o Ramin, (Text) Fasc. I—V @ /6/ each ..	1	14
Zafarnamah, Vol. I, Fasc. I—IX, Vol. II, Fasc. I—VIII @ /6/ each ..	6	6

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. VII, IX to XI; Vols. XIII and XVII, and Vols. XIX and XX @ /10/ each .. Rs. 80 0
Ditto Index to Vols. I—XVIII .. 5 0
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ /4/ per No.; and from 1870 to date @ /6/ per No.
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1850 (7), 1851 (7), 1857 (6), 1858 (5), 1861 (4), 1864 (5), 1865 (8), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), 1885 (6) 1886 (8). @ 1/ per No. to Subscribers and @ 1/8 per No. to Non-Subscribers.
N. B. The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
4. Centenary Review of the Researches of the Society from 1784—1883 .. 3 0
General Cunningham's Archaeological Survey Report for 1863-64 (Extra No., J. A. S. B., 1864) .. 1 8
Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J. A. S. B., 1868) .. 1 8
Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J. A. S. B., 1875) .. 3 0
Sketch of the Turki Language as spoken in Eastern Turkestan, Part II, Vocabulary, by R. B. Shaw (Extra No., J. A. S. B., 1878) .. 3 0
Introduction to the Maithili Language of North Bihar, by G. A. Grierson, Part I, Grammar (Extra No., J. A. S. B., 1880) .. 1 8
Part II, Chrestomathy and Vocabulary (Extra No., J. A. S. B., 1882) .. 3 0
5. Anis-ul-Musharrahin .. 3 0
6. Catalogue of Fossil Vertebrata .. 2 0
8. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal .. 3 8
9. Examination and Analysis of the Mackenzie Manuscripts by the Rev. W. Taylor .. 2 0
10. Han Koong Tsew, or the Sorrows of Han, by J. Francis Davis .. 1 8
11. Istilahat-us-Sufiyah, edited by Dr. A. Sprenger, Svo. .. 1 0
12. Inayah, a Commentary on the Hidayah, Vols. II and IV, @ 16/ each .. 32 0
13. Jawami-ul-'ilm ir-riyazi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I .. 2 0
14. Khizanat-ul-'ilm .. 4 0
15. Mahabharata, Vols. III and IV, @ 20/ each .. 40 0
16. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I—III, with 8 coloured Plates, 4to. @ 6/ each .. 18 0
17. Purana Sangraha, I (Markandeya Purana), Sanskrit .. 1 0
18. Sharaya-ool-Islam .. 4 0
19. Tibetan Dictionary by Csoma de Körös .. 10 0
20. Ditto Grammar .. 8 0
21. Vuttodaya, edited by Lt.-Col. G. E. Fryer .. 2 0

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. I—XXIII @ 1/ each .. 23 0

Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra .. 5 0

N.B. All Cheques, Money Orders &c. must be made payable to the "Treasurer Asiatic Society" only.